

No A
3-396

Biblioteca Universitaria
GRANADA
Sala A
Estante 03
Tabla
Número 396

17 oct 7 22.
4258

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

17 de 7-22.

1
H-258

Biblioteca Universitaria
CANADA
Sala A
Estante 03
Tabla
Número 396

Compendium hoc historiae Catholicae Iberniae à D. Philippo Osulleuano Bearro Ibero elaboratum euolui, ac perlegi, quod quidem laudatorem dignum potius, quam censorem postulabat: nam praeter quam quod opus hoc à pluribus quaesitum à nullo vnquam ne inceptum quidem accipi, mirifice continet veram relationem Catholicae Ecclesiae consentaneam, & eleganti dispositione, pulchro stylo, vigilantissima inuestigatione, methodo sublimi, resolutione mirabili abditissima, & grauisima quaedam Christianae pietati maxime profutura ostendit ab obliuionis polyandro clara eruditione suscitata Catholicae ergo religioni, ac pijs affectibus author tantoperè insudans non vulgari laude dignissimus extat, hocque opus eius vt typis mandatum omnes mundi plagas felicissime persustret. Vlyssippe in conuentu D. Francisci 5. Kalendas Iunij anno 1621.

F. Antonius
Conceptione.

Vista a informação pode-se imprimir o liuro intitulado, Compendium historiae Catholicae Iberniae: & depois de impresso torne conferido com seu original para lhe dar licença para correr, & sem ella não correrá. Lisboa 28. de Mayo. de 621.

O Bispo Inquisidor geral.

Pode-se imprimir este Compendio da historia Catholica de Ibernia. Lisboa 28. de Mayo de 621.

Viegas.

O Padre Sebastião do Couto veja este liuro, & escreua o que lhe parecer. Em Lisboa a 3. de Junho de 621.

A. Cabral.

J. Ferreira.

Vi este Compendio da historia Catholica de Ibernia composto por D. Philippe Osulleuan, & não tem cousa que impida dar-lhe licença para o imprimir. Lisboa no Seminario dos Ibernos aos 7. de Junho de 621.

Doct. Sebastião do Couto.

Que se possa imprimir este liuro vistas as licenças que tem do Santo Officio, & Ordinario. Em Lisboa a 7. de Junho 621.

J. Ferreira.

A. Cabral.

Está conforme com o seu original, em São Francisco de Lisboa 22. de Setembro de 621.

F. Antonio da Conceição.

Taxação este liuro em doze vintés em papel, em Lisboa 23. de Setembro de 1621.

Moniz.

J. Ferreira.

DOMINO PHILIPPO
AVSTRIACO IIII.
Hispaniarum, Indiarum, aliorum
regnorum, atque multarum ditio-
num regi Catholico, monarchæque
potentissimo.

PHILIPPVS OSVLLEVANVS.

Hoc meum Ibernicarum rerum
compendium tuæ [monarcha
potentissime] Catholicæ ma-
iestatis præsidio multis de cau-
sis audeo committere. Taceo, à
me, qui honorifico stipendio à patre tuo rege
longè munificentissimo donatus in tua clas-
se arma fero, hoc officium in animi grati
significationem tibi potissimum deberi.
Superfedeo, te suscipere, tutarique causam
tui militis oportere. Omitto tua, tuiquè
patris, & aui, monarcharum maximorum
ampla, & magnifica beneficia in Ibernicam
gentem

gentem collata. Illud vnum tacitus nullo
modo præteribo. Tu Christiani nominis
tuendi firmissimū propugnaculum es: Iber-
nia pro Christiana pietate, sacrosanctaque
Fide seruanda grauissimis calamitatum
cumulis obruitur. Tu diuini cultus, atque
religionis Apostolicæ splendorem ubique
gentium amplificare, & longè, latèque pro-
pagare, Ecclesiæque Romanæ fines proten-
dere conaris: illa nunquam ab ea lege, quã
Christus redemptor noster tulit, Apostoli
sacri promulgarunt, Romanique Pontifi-
ces colendam præcipiunt, desciuit. Tu tar-
tareæ hæresis pesti semper obuiam is: illa
hæresis furore vehementissimo profigatur.
Tu Catholicis es confugium: illa ad te,
tanquam ad asylum confugit. Tu præ cæ-
teris regibus Catholicus optimo iure nomi-
naris: illa inter septentrionis ingentè erro-
rum perturbationem Catholica perflat.
Hûc accedit animi tui pietas eximia, &
virtus egregiè mirabilis, qui in ipso reg-
nandi

nandi exordio monarchiam tam præclarè
 capeſere cepiſti, omnibus Catholica Fidei
 deſertoribus regnorum tuorum aditu in-
 terdicens: atque Batauos, & alios neſa-
 riorum dogmatum aſſertores de Chriſtiana
 lege malè ſentientes ad obedientiam Ec-
 cleſiæ debitam armis reducendos eſſe ſta-
 tuens: ut diuina noſtri Seruatoris Fides nõ
 modò in illis regnis, quæ à tuis maioribus
 tibi tradita ſunt, ſeruanda, & decoranda
 videatur; ſed in alijs etiam regionibus, in
 quibus impiorum hominum ſcelere violata
 funditus corruit, rursus opera, & induſtria
 tua, feliciffimis que auſpicijs erecta, reſtau-
 rata, & ad priſtinum ſplendorem reſtituta
 ius ſuum, dignitatemque breui recupera-
 tura ſperetur. Quas ob cauſas hanc Catho-
 licæ Ibernix hiftoriam, quæ in tenebris
 hæctenus delituit, regiæ tuæ maiſtatis
 tutela fretus in lucem emittere putauì.
 Vale rex inuictiffime.

Philippus Oſulleuanus.

DOMINI
 PHILIPPI
 OSVLEUVANI
 BEARRI IBERNI.

Compendij hiftoriæ Catholicæ Ibernix.

TOMVS PRIMVS.

Ad Catholicum lectorem epiftola.

Ametſi ſuperioribus ſæculis, & hac etiã tem-
 peſtate, Catholice lector, multa, varia que
 res regni Ibernix fuerũt memoratu, & lau-
 de digniffimæ; illa tamen vel à nullo memo-
 ria prodite caligine altiffima meſa in tene-
 bris deliteſcunt, vel Ibernicis tantum litteris mandatæ
 intra domeſticos parietes continentur, à nemine ſatis
 latino ſermone celebratæ. Ita qui temporum noſtrorum
 Eccleſiaſticas hiftorias contexerunt, aut eam inſulam
 omninò taciti præterierunt, cum tamen pro Chriſtiana
 pietate tuenda pertulerit labores grauiffimos, & omnium
 opinione maiores. Inde quidam externi ſcriptores me-
 ritò queruntur, nullum extare Ibernicum hiftoricũ, qui
 patriæ ſuæ res in lucẽ emiſſas exteris gentibus cognof-
 cendas ob oculos proponat: idque magis mirandum eſt,
 A quod

quòd etiã hodie multi Iberni sacri, & sæculares viri ingenio excellẽtes in Theologiã, Philosophiã, Iuris vtriusque, & cæterarũ scientiarum studio floreat Verum (ni ego coniectura fallor) vis præsentis tẽpestatis, & concursus multiplicis calamitatis hoc conatu nostros homines prohibet. Fluxibus enim tam turbulentiſſimis, tantaque rerum omnium perturbatione sumus conuulsi, & labefactati, vt scribendi ocium nequaquam suppetat. Vnde de nobis repeti potest carmen illud, quod Ouidus de se canit.

5. Trist.
eleg. 13.

*Des, licet, vt valido pectus mihi robore fultum,
Fama refert Anyti quale fuisse rei:
Fracta cadet tanta sapientia mole ruina:
Plus valet humanis viribus ira Dei.
Ille senex dictus sapiens ab Apolline nullum
Scribere in hoc casu sustinisset opus.*

Accedit etiam, vt necesse sit, aut fœdè mentiri, quod est contra leges historiã; aut eos lædere, penes quos est in Ibernia rerum imperium, vitæque & necis potestas. Tantum verò periculum quotus quisque est, qui subire vellet? Quibus efficitur, vt nostri inuidiſſimi martyres, qui cruciatibus ingentibus affecti pro lege Christi Redemptoris animam strenuè profuderunt: nostri maxime pij confessores, qui fœtidorum carcerum situ, & squalore afflicti ad Empyræ regis splendorem demigrarunt: nostri eloquentiſſimi concionatores, qui tartareorum dogmatum rabiei repugnarunt: nostri fortissimi, & clarissimi duces, militesq; magnanimi, qui maluerunt in acie cadere acriter, & animosè præliantes, quam Hæreticis, scelesto hominum generi obtemperare: nostræ femina, quæ virili animo prædita nunquam Hæreticorũ terrori succubuerunt: nostri pueri, & infantes, quorum vitæ Hæreticum ferrũ minime pepercit, digna

digna laude priuentur, & quibus sepulchris eorum corpora conduntur, eisdem etiam fama, & memoria obruantur. Quæ me causa subigit, vt hanc historiã scribendam suscipiam, onus profectò, quod postulat & maius ingenium, & ocium, quam meum, qui communi partiæ meæ tempestate sum iactatus. Tamen summos, & ornatiſſimos Ibernix viros, qui Religionis Catholicæ bello, pacèque magnam virtutem præstiterunt; ab oblivione hominum, & interitu statui vindicare: quãdoquidem præstantes viri post corpus in cineres verſum litteris, quasi immortalitate quadam donati viuunt, vt idem poeta egregiè testatur.

Ouid. 4.
de Pont.
eleg. 8.

*Carmine sit viua virtus, expersque sepulchri
Notitiam seræ posteritatis habet.*

*Tabida consumit ferrum, lapidemque vetustas,
Nullaque res maius tempore robur habet.*

*Scripta ferunt annos: scriptis Agamemnona nosti:
Et quisquis contra, vel simul arma tulit.*

*Quis Thebas, septemque duces sine carmine nosset,
Et quidquid post hec, quidquid & ante fuit?*

*Dij quoque Carminibus (si fas est dicere) fiunt,
Tantaque magestas ore canentis eget.*

Altius autem paulò initium sumam, insulæ naturam, gentis originem, mores, Religionem, & casus, maxime ab ortu præsentis Hæresis commemorans. Nequè quas res magnanimè, & fortiter nostri hostes, & Catholicæ Religionis gesserint, & quemadmodum ab eis nostrates homines fuerint victi, tacebo, eorum prosperos casus diligentius referendo, quam sunt ab ipſorum scriptoribus hætenus traditi: nullibique illos indignis cõuicijs, aut iniuriã afficiam, aut debita laude fraudabo, modò æquo animo ferant, ne vera silencio tacitus inuoluam. Vale Catholicè lector.

DOMINI
PHILIPPI OSVLLIVANI

BEARRI IBERNI.
TOMI. I. LIBER. I.

De Ibernix situ, & natura.

CAPVT. I.

Ibernix varia nomina referuntur.

multi scribit
Galus, Grolus, Gallus, Galus.
Ivit in Hispania quondam ante nostri Redemptoris ortum vir dominatu, & potentia excellens, dictus in antiquis Ibernix libris Gulus, princeps rerum gestarum magnitudine clarus: ob idque cognomento Miles: vnde corrupta voce multis cepit Milius, & Milesius nuncupari. Huius frater in Iberniam insulam vel errore, vel vi tempestatis delatus ab insulariis iniustissimè fuit occisus. Cuius rei nuncio à comitibus relato, Milesij principis filij cõparata classe in Iberniam fecerunt expeditionem. Quorum aliqui cum nauibus, hominibus, cæterisque rebus naufragio perierunt. Tres sospites in diuersa littora regni appulerunt: incolis bello peremptis, fusis, fugatis, vel subactis, totam insulam in suam potestatem redegerunt, & genus antiquum Ibernorum, qui vsque in hunc diem permanent, procreauerunt. Quis autem fratrum fuerit nata maximus, & si inter aliquos minimè conuenit, eum

TAMEN

De Ibernix situ, & natura.

3

tamen Eberum, seu Iberum fuisse, obinet opinio constantissima chronicis etiam Hispanix suffragantibus. Ex quo insula quoque Iberus, vt in vetusto libello, qui Æthici Cosmographia inscribitur, & etiam Iberia nomen accepit. Veritas verò, quæ non modò res, sed etiã vocabula solet variare, illi nomen indidit Iberno, indequè huic Ibernix, & indigenis Ibernis. Indidem Iberne dicitur apud Claudianum. Vnde fit ab I Latina tercia vocali, & non ab aspirationis nota, & littera Pythagorica H.Y. Ibernix nomen exordium sumere, aliquorum cæca coniectura reiecta. Ibernica lingua vocatur hæc insula Iera ab Iera Regina (sic placet Ibernics chronicis) quæ antè Hispanorum fratrum aduentum insula scepro fuit potita. Vndè forsitan Græcis Insula sacra fuit nominata, apud quos ea vox rem sacram significat. Hinc Ierna, & Ierni Latinis nonnullis scriptoribus vocitantur. Ex quo prius ab Anglis, deinde ab alijs gentibus Irlanda, Irlanda & Irlandia fuit nuncupata, idest Iera terra, nam Anglorum sermone dictio Land significat terram. Alius fratrum dicitur Giraldo Cambrensi Hermion, alijs Herimon, & Iuerione. Vnde, ni me coniectura fallit, insula vocatur Iuerione in Itinerario Antonij Augusti. Extat & Iuerna nomen apud Solinum, Melanque cosmographos, & Iuena-lem poetam.

Arma quid ultra

Littora Iuerna promouimus.
Dicitur & Insula sanctorum ob ingentem vim diuorum, quibus olim floruit. Alia nomina quibus à domesticis historicis, poetisque celebratur non est, quid reperamus. Vnum ostendam, Scotiam fuisse dictam.

Eberus. *annio. sicut*
Iberus. *pull. missa*
Æthic. *glosa*
Iberia.
Ibernus.
Ibernica.
Iberne.
Claudianus.
Iera.
Insula sacra.
Ierna.
Ierni.
Calepi-
no, & Ne-
brisenf.
Ierlāda.
Irlanda.
Irlādia.
Cābren-
sis.
Hermio.
Herimo.
Iuerione
A. Aug.
Iuerna.
Solinus.
Mela. *quod dicitur*
Iuena. *quod dicitur*
lis. *quod dicitur*
Insula *quod dicitur*
Sāctorū.

A 3

CAP.

CAPVT. II.

Iberniam fuisse dictam Scotiam, & Ibernos Scotos auctoritate aliquorum probatur.

Fuisse huic insulae Scotiae, & Ibernis Scotis nomen, potest colligi auctoritate multorum. Imprimis satis argumento videtur Claudiani carmen,

Scotorum cumulo senuit glacialis Iberne.

Claud.

Aethic. Idem clarissimè docet Aethicus sic Iberniâ describendo. *Ibernia Insula inter Britanniam, & Hispaniam longiore ab Africo in Boream spacio porrigitur, cuius partes priores intenta Cantabro Oceano Brigantiam Galletia cinitatem in Circium sibi occurrentem spacio interuallo procul spectant, ab eo praeipue promontorio, ubi Secana fluminis ostium est, ubi Velabri, Lucentique consistunt. Hac priore Britannia spacio terrarum angustior, cali, solisque temperie magis utilis à Scotorum gentibus colitur.*

Beda.

Hæc ille, quæ pluribus Beda venerabilis confirmat, ex quibus pauca lubet hic describere. *Ibernia, inquit, duos lacus, ac mellis insula, nec vinearum expers, piscium, volacrumque, sed & ceruorum venatu insignis. Hac autem propria patria Scotorum est, ab hac egressi, ut diximus, tertiam in Britannia Britonibus, & Piæti gentem addiderunt. Hæc Beda. Huic assertioni non nihil virum adfert pater Richardus*

*Conuæus
Canisus
apud
Conu.*

Conuæus è Societate Iesu referens hæc verba ex Henrico Canisio: Scotia, quæ & Iberniâ dicitur, feribis sanctorum insula, & stellarum numerum prope aquans patrocinijs sanctorum, in multorum salutem produxit Vironem. Cui rei Cambrensis verba tenebras auferunt. Quoniam igitur Ibernienses ab illis, ut aiunt, originalem lineam ducunt à Gathelo, & Scota,

Stanib.

Gatheli, & Scoti sicut & nati sunt, sic & nominati. Mox addit. Scotia quoque pars insula Britannica dicitur aquilonaris, quia gens originaliter ab illis propagata terram illâ habitare dignoscitur. Itaque quemadmodum ab Ibero Ibernia, sic etiâ à Scota quadam Ibernicæ gentis genitrice Scotia eadem insula fuit nuncupata, cumque Iberni septentrionali parte Britannia potirentur, ei Scotia nomen indiderit. Sic illa Maior, hæc Minor, vel Noua Scotia vocatur. Qui plura cupit, adeat adnotationes Richardi Stanhursti in Giraldum Cambrensem rem hanc latissimè disputantis Ex quo versiculos istos de diuo Patritio describere putauit, quos ille ex veteri quodâ scriptore sibi refert esse desumptos.

*Qui iustone Domini
Misus ad Iberniam,
Quæ plena erat idolis
Dura ceruice incredula,*

*Qui tenebras idolatria
Scotica gentis abstulit,
Et prædicauit hominibus
Fidem præclaro lumine.*

Ecce Scotia gentis, inquit Stanhurstus, pro Ibernicæ gentis. Hæc de Scotia nomine tam prolixè cumulumus, quod multi multa de Iberniâ sub Scotia nomine dicta in vetustissimis monumentis ad Scotiam Minorem, quæ Albion, vel Albania dicitur, & est pars Britannia, transferant, multosque viros illustres Iberniæ genitrici abiudicent nominis ignoratione decepti, ut Iohannem Dunensem Scotum doctorem subtilem, Sedulium Scotum, & alios penè innumeros, qui procul dubio sunt Iberni.

CAPVT. III.

De Iberniæ situ, & figura.

Quantum ad Iberniæ situm attinet, eâ inter Occidentis insulas annumerat Aethicus, in cuius

sententiam Cambrensis pedibus ioit. Pomponius verò Mela in Septentrionis insularū fastos refert. Vterque mea quidem sententia non incongruè ratiocinatur: nā inter septentrionalem plagam, occidentemque solem iacet, vndique Oceano mari cincta, in decimo climate sita iuxta nouam viginti trium climatū tabulam à iunioribus astronomis condita, apud patrē Christophorum Claiuum relata, sub altitudinis gradu quinquagesimo septimo, plus, minus. Quo loco longissima dies, cum sol, Cancrum attingit, horis circiter ostodecim constare perhibetur. Ab oriente hyemali obuiam sibi Britanniam respicit remotam vnus diei navigatione. ex ea parte, quæ dicitur Anglia, parte verò, quæ vocatur Scotia, propinquiorem: Hispaniam trium dierum navigatione disitam ab Austro in Circium ventum sibi occurrentem spectat, Cantabrico, Galletiacoque pelago intenta, parique spacio contra Septentrionem abest ab Islandia insula: sed ab Occidente apertissimo, & diffusissimo pelago finitur. Pelagus Iberniam, & Britanniam interluens Solino tradenti esse anno toto vndosum, & inquietum, pauculisque diebus æstiuus nauigabile, fidei nihil habendum. Nam contra docet experientia, & mare illud anno toto nauigari, & Solinum de Ibernia parum certi accepisse. Figura esse ouata, quæ insulam aptius describunt, aiunt. Cui consentaneum videtur, quod aliquibus Ibernicis poetis *Mukinis*, id est insula suilla dicatur, quod procul nauigantibus speciem suis nautantis spectandam ostendere videatur. Quo fit vt longior sit, quam latior.

CAPVT. IV.

De Iberniæ magnitudine.

Acrius est inter authores de eius magnitudine certamen. De ea loquens. Cornelius Tacitus, *Tacitus spacium eius (inquit) si Britannia comparetur, angustius, nostri maris insulas superat.* Hanc eodem totam secutus Agricola. *Gulielmus Neubricensis Anglus ait: Est autem Ibernia, vt accepimus, inter insulas secunda à maiori Britannia magnitudine.* *Cæsar Imperator in Commentarijs rerum à se gestarum ita refert. Ibernia dimidio minor, vt existimatur, quàm Gallia.* *Britania, sed pari spacio transmissus, atque ex Gallia est in Britanniam.* Contra Solinus de Britannia faciens verba, multis inquit, *insulis, nec ignobilibus circumdatur, quarum Iuerna ei proxima magnitudine.* *Cambrensis, & Stanihurstus Cæsari assentiantur, putantes Britanniam esse Ibernia duplō maiorem.* Ego vero, qui de hac re homines vtriusque regionis peritissimos consului, ab illis dissideo, statuens Iberniam magnitudine præstare vtrique regno Angliæ, & Scotiæ, Britannia tamen, quæ regnum vtrumque Scotiam, & Angliam cõtinet, minorem quidem, non tamen dimidiò minore esse. Quod ita confirmo. Britannia Scotiam, & Angliam comprehendens millibus passuum Anglicis octingentis in longitudine, & in latitudinem circiter ducētis, Cambrense teste, vel alijs authoribus, in latitudinē trecentis porrigitur. Ibernia verò in longitudinē trecentorū, & triginta millium passuum Ibernicorum protenditur: & lata centies sexages mille passibus patet. Iam vero milliaria Ibernica Anglicis esse longiora, satis est exploratum, annuente etiam Stanihursto. Nam vnum milliarium Ibernicum duo ferè Anglica, & Italica reddit. Vnde Iberniā in longitudinem

Iulius
Agricola.Plinius
Secundus.Bea, vel
Bui.

Carrain.

Binne-
din.Pinna
frontis.Inis bo
finni.Insula
Vacca
alba.

gitudinem sexcenties mille passuum Anglicorum, & Italicorum tendi, liquidò constat. Hoc apertissimè sentit Iulius Agricola, qui fuit Romanorum præfectus in Britannia, tradens Britanniam esse mille passibus octingenties longam, & trecenties latam, eandemque esse Ibernæ latitudinem, sed longitudinem ducentis millibus passuum minorem: cuius opinionem memoria prodidit Plinius Secundus libro quarto Naturalis historię capite decimo sexto.

Metiuntur vero Cambrensis, & Stanihurstus hanc Ibernæ longitudinem à Brandaniciis montibus ad Insulam Columbinam, quæ Torach dicitur, & latitudinem Dublinna vsque ad Patritij montem, & mare Connacticum: sed utramque malè. Ego igitur peritissimorum regionum opinionem à veteribus traditam secutus, longitudinem Bea insula, in qua sum ipse natus, in mare maximè porrecta Hispaniam versus, vel Carrinno promontorio, & Clochstaçano in Ultonia sito contra Scotiam diffinio. Latitudinem verò Binnedino promontorio Angliam aspiciente, millibus passuum septem ultra Dublinnam, & Insula Vaccæ Albæ ultra montem diui Patritij in Connactico mari termino.

CAPVT. V.

Ibernæ variæ diuisiones recensentur.

ITa se habet insula integre sumpta, quæ nunc in suas partes distribuenda est.

I. DI.

I. DIVISIO.

Diuisit eam Syluester Giraldus Cambrensis veteres Ibernæ scriptores secutus in regiones quinque maximas & dimidiam regionem, quæ Midhia nominatur. Contra Richardus Stanihurstus Dublinnensis in quinque tantum regiones maximas esse distinguendam, & earum vnã esse Midhiam conatur, eo nixus argumento, quòd ipse nunquam audivit, quin Midhia efficiat partem quintam, nec alia reperiatur præter has quinque Momoniam, Lageniam, Connactam, Ultoniam, Midhiam. At cui reitribuam, vt Ibernæ sit doctior Cambrensis, quàm Dublinnensis? Quid est, quòd non animaduertat rem lippis, & confosibus notissimam, in Momonia duas partes maximas, quas vocant Quintam, & Midhia quadruplò Momoniæ meridiem spectant: Ultonia Septentrionem respicit: Lagenia ad orientem solem, & ad occidentem Connacta sic est. Incer quas Midhia, quasi media iacet. Momoniæ rursus partibus quinque diuiduæ habentur. Eæ sunt Tomonia Septentrionem versus strata, si abolita est eorum opinio, qui illam ad Connactam pertinere confirmabant. Eam quidem Stanihurstus Momonijs annumerat, sed tamen Clariam in illius medio sitam Connactæ adscribit, quippe qui solitus est summa, & ima miscere. Urmonia secunda Momoniarum regio, quam idem præposterus homo Lageniæ ad iudicat, respicit Orientem, Tasmonia in Austrum porrigitur. Hermonia solem Occidentem spectat, Memonia media collocatur.

Quintam
1. Coigi.

II. DI.

II. DIVISIO.

PRatereundam minimè puto partitionem illam, qua regnum totum in conuentus seu tribus distribuitur, constitutam causa cum alia, tum iudiciorum trimestriū, quæ dicuntur Ideo trimestria, quod in singulis tribus tertio quoque mense soleant haberi Anglorum more.

III. DIVISIO.

ESe & alia totius Iberniæ distributio memorata digna tributi exigendi causa antiquitus constituta. Ea recensetur in eo politico libello de Iberniæ magnatibus, ciuitatibus, Catholicaque religione delendis ab Anglis diligentissimè condito, nec minore industria diu abscondito, qui tandem anno millesimo sexcentesimo decimo tertio incidit in manus equitis Iberni, qui in domo Roberti Cœcillij Angli consiliarij regij familiariter agebat, & ab eodem equite nocte vna totus est descriptus, & inde communicatus cum Ibernis, qui patriæ, Fidei Christianæ, suumque excidium legendo, serò ignorantiam suam, & preteritos errores intellexerunt, maximè, quod habebatur ratio nulla Ibernorum, qui vel Anglis opitulati sunt, vel ab illis originem trahunt, aut ciuitatum, quæ in amicitia manserunt. Huius libri præcepta in hunc vsque diem Angliæ consilium in Ibernos sequitur, eius auctor fertur fuisse idem Robertus Cœcillius Anglus Sarum comes, regius consiliarius, homo maximè callidus, qui Pontificis Maximi nomen, & Catholicorum genus gloriosissimum canepius odit. Ait ergo Cœcillius vrbs Dubhlinæ monumentis proditū esse, in Ibernia cōtineri particulas terræ, quas

quas Angli suo sermone vocant plouandas quadragies, ter mille nongentas viginti, 43920
& ex toto hoc numero in 00000
Momonij sexdecies mille, 16000
in Lagenia nouies mille, 09000
quadringentas, 09400
in Vltonia nouies mille, 09000
in Connaecha septies 00000
mille, ducentas, 07200
singulas verò particulas constare centum viginti iugeribus, & iugerum metiendum esse perrica vnus, & viginti pedum. Nec amplius Cœcillius diuisionem hanc profequitur, aut explicat, nec docet, quor particulas terræ Midhia contineat: verum ex illis, quæ ceteris regionibus assignat, clarè pater, illi supereffe bis mille, trecentas, & viginti 00000
particulas. Qui numeri quin- 02320
que in vnum redacti reddunt 00000
diuisum. 43920

Qui verò curiosus diuisionem hanc examinare vellet, multa in præsentia reperere posset ex his, quæ Varro, Collumella, Frontinus, Vrbicus, & alij Latini de agraria felici stylo condiderunt, ad quos nos longiorem disputationem missam facientes, diuisionem Ibernicam his mensuris solita breuitate declaramus.

Aruorum (sic nuncupo feraces, & cultos agros appellatos Anglis plouandas) quadraginta tria millia, nongenta, viginti in Ibernia Cœcillio auctore computantur. 43920
Ibernorum instituto aruum 00120
centum viginti iugera continet. 00120
Iugerum quatuor actibus qua-
dratis constat. 00004

Actus quadratus habet per-
 ticas quadraginta. 00040
 Pertica redditur cubitis decem,
 & nouem, totidemque digitis,
 vel cubitis viginti, minus di-
 gitis quinque: nam illam rusti-
 ci metiuntur, singulis cubi-
 tis singulos digitos addentes. 00020
 Cubitum componit pes vnus cum
 dimidio. 00001¹
 Pes palmis quatuor clauditur. 00004
 Palmus finitur digitis quatuor. 00004
 Digitus constituitur quatuor hor-
 dei granis secundum latitudi-
 nem dispositis. 00004

Hordei granum mensurarum minima geometris
 est. Verum ne hæc quidem est exactissima totius insu-
 læ partitio. Cum enim fuerit causa exigendi tributū
 excogitata, nec æquum sit, vt syluester, & incultus cam-
 pus tanto ære prematur, quanto cultus, & fertilis ager,
 inde effectum est, vt in sylua, montibusquē iugerum
 vnum magnitudine superet decem, viginti, triginta,
 plurauē iugera feracissima, & vberissima glebæ. Nam-
 que in hac terræ diuisione inuenienda non intervallū,
 sed fructuum est habita ratio. Ac ita cum inculta, mon-
 tosaque loca magis indies hominum industria subacta
 subiiciantur aratro, & vberiorum frugum prouentum
 ferant, haud obscure colligitur, maiorem esse nunc
 aratorum numerum, quam tum fuit, cum hæc diuisio
 fuit à veteribus constituta.

IV. DI.

IV. DIVISIO.

Aliam diuisionem adfert Cambrensis, asserens,
 quinque illas præcipuas Ibernæ regiones singu-
 las constare cantaredis triginta duobus, Midhiam verò
 sexdecim, & ita totam insulam septuaginta sex: canta-
 redum verò esse terræ spatium continens centum pa-
 gos. Ego verò non possum deduci, vt Cambrensi de
 cantaredis, & pagorum numero asseritur, maximè, cum
 diuersam opinionem in Iberniciis manuscriptis lege-
 rim. Ea sic habet: in duabus Momonijs contineri
 treuchas septuaginta, 070 *Triucha*
 ia Ultonia triginta quinque, 035 *thead.*
 in Lagenia vnam, & triginta, 031
 in Connachta triginta 030
 in Midhia octodecim, 018
 & ita Iberniam totam constare treu-
 chis centam, octoginta, quatuor, 184
 treucham verò esse spatium terræ
 complectens pagos triginta. 030
 Iuxta hunc calculum, qui longè mo-
 deratior est, quam Cambrensis nume-
 rus, fuerunt in insula tota quin-
 que millia, quingenti, & vigin-
 ti pagi: 5520
 & Midhia, quæ pars eius circiter vndecima putatur, cō-
 tinuit in octodecim treuchis pagos quingentos, & qua-
 draginta, cum populosissima Helueticorum respublica
 quadringētos pagos, & oppida duodecim olim tenuerit,
 vt docet Cæsar Imperator lib. i. de bello Gallico. *Cæsar.*

V. DI.

V. DIVISIO.

Quatuor sunt Ibernix vrbes vetustate, & fama magis inclixæ; Dublinna in Lagenia magnitudine, civium numero; structura ædificiorum; copia templorum; mercis varietate; frequentia gentium exterarum; Liffei fluvij leni cursu præterlabentis amenitate insignis. Quam imitantur alix tres in Momonijs sitæ, Manapia, quæ dicitur & Gaterfordia, Coreacha, Lomnacha; Hanc Sininnus annis non solum Ibernix maximus, sed celeberrimis quibusquæ ferè conferendus ad inœnia diuisus in duos alueos interfluit; & alluit, inde se in spaciofo portu mari inuolvens, lætam, pulcherrimamque reddit. Corcacham Lius flumen alueo triplici circumit, & interfluit leni cursu fufus in portum, nauibus capiendis, & à tempestate defendèdis idoneum, milibus passuum decem longum. Manapia tranquillitate portus externis nauibus non raro pleni nequaquam habetur obscura. Sunt verò aliæ ciuitates non pauçæ, sed nouiores, oppida etiã insignia plura; & situ læta, & natura, opereque non immunia; quæ omnia longum fuisset, nominatim recensere.

VI. DIVISIO.

*Dubb-
linn.
niger
aliens.* Hæ sunt Ibernix diuisiones sæculares: Ecclesiastica illa est, quod Archiepiscopus sunt quatuor, Ard-macha Primatis Sedes, Cæsilia, Tucmia, & Dublinna; & Episcopus erant triginta sex, qui nunc sunt ad minorem numerum redacti.

CAP.

CAPVT. VI.

De Ibernix salubritate, fertilitate,
& amenitate.

Hæc de insulæ situ, magnitudine, partibusque dixisse suffecerit: de temperatione, fertilitate, amenitate pauca breuiter perstringamus.

Salubritas.

Est illa quidam mirificè temperata, nec æstate Leonis æstu homines in latebras fugant; nec hyeme Aquarij algore ad focos cogente: ætate auræ placido spiritu permulcente nihil adusta; hyeme propter cœli, solique teporem, & aeris crassitudinem vehementia frigoris minime infesta: semper ad eò salubris, vt ibi sint minus ægri, quam alibi, & medicorum ars, & industria non tam necessaria.

Fertilitas.

Est gleba fertilis: arua frumentij vario genere, præsertim tritici affluenter feracia: Montes, atque saltus longe pabulosissimi pecore, armento que abundant. Syluæ feris complentur. Fretum circumiacens piscibus scatens Hispanos, Gallos, Belgas piscatores accit. Fluiuatilibus piscibus exuberant flumina. Conchilium multa genera sunt. Auium vis ingens. Apium longa examina, & inde mellis, & ceræ affluentia. A leporum, & cuniculorum incurfibus virentes frugum gladioli

B

multis

multis in locis non sine molestia defenduntur. Ceruorum conferti greges. Hic equi perniciosi, robore & animositate praeliando, & onera portando sunt aptissimi. Accipitres præter cæteros optimi. Molossi, vel venatorij canes viribus velocitate, odio in feras, fide in Dominos, corporum elegantia longe maxime insignes. Argenti, ferri, plumbi, aris stanni, argenti viui metalla effodiuntur: aurique venas latere, & gemmas inueniri multi suspicantur. Portubus turissimis, atque spaciosissimis insula vndique ambitur.

Amanitas.

Hic diffusa, & apertissima planities sternuntur lacubus nauigabilibus medijs nascentibus: fluuijs pellucidis, atque piscosis rigantibus: Hic nemora, & syluæ frequentes quidem, densissima, & impedita; sed tamen caduæ, & fructifera occurrunt. Pingues colles sese leniter tollunt. Nec tamen desunt montes ardui, & asperissimi, sed herbidi, & in quorum verticibus non modo liquidi fontes, sed etiam paludes interdum sunt. Flumina modo per planities, modo intra nemora tranquillo cursu delata ad capiendum salmones, tructas, anguillas, & id genus pisces accolas inuitant: nec minus aucupiû, & venatio delectat. Celeberrima flumina sunt Sinianus, Boñus, Bannus, Siurus, Forus, Bearus, duo nomine Magna, Ernius, Moeus, Lius. Lacus diffusiores aqua suaues sunt Neachus, Dergertus, Ernius, Lenus.

CAPVT. VII.

Iberniam esse arcem, & propugnaculum, unde Hæretici possent debellari, & alia regna conseruari, demonstratur.

QUæ retulimus hætenus de Ibernix situ, portubus, lacubus, syluis, & cibariorum vbertate, cum ita sint, vt non scriptum reliquimus, haud obscure id colligitur, quod notius fuit Romanis olim obtinentibus imperium, quam nunc est ijs, qui rerum dominio potiuntur: hoc est Iberniam esse orbis terrarum arcem, & propugnaculum, aut certe Septentrionis, vnde gentes alix Monarchix, & Catholica religionis hostes debellari, & obtineri, facile possent. Id animaduertit Iulius Agricola, vir militaris artis, atque rarum administrandarum scientia clarus Præfectus à Romanis Britannix: quæ Scotiam, & Angliam comprehendit; difficultus Britanniam; & etiam Galliam posse subigi, & subactas propugnari, Iberniam non obtenta; hac vero occupata, non tanto negotio domari, domitasque teneri. Quæ Agricola opinio, vt litteris mandata posteritati consecraretur, digna visa fuit Cornelio Tacito, qui Agricola vitam, resque gestas scribens, ita refert.

Agricola

Tacitus in vit. Agricola.

Quinto expeditionum anno naui primum transgressus (scilicet Agricola) ignotas ad id tempus gentes crebris simul, ac prosperis praelijs domuit, eamque partem Britannia, qua Iberniam aspicit, copijs instruxit in spem magis, quam

ob formidinem : Siquidem Ibernia medio inter Britanniam, atque Hispaniam sita, & Gallico quoque mari opportuna valentissimam imperij partem magnis inuicem vsibus miscuerit. Spacium eius, si Britannia comparctur, angustius, nostri maris insulas superat. Solum, calumque, & ingenia, cultusque hominum haud multum à Britannia differunt, melius aditus, portusque per commercia, & negociatores cogniti. Agricola ex pulsam seditione domestica vnum ex regulis gentis exceperat, ac specie amicitiae in occasionem retinebat. Saepè ex eo audiuimus legione vna, & modicis auxilijs debellari, obtinerique Iberniam posse; idque etiam aduersus Britanniam profuturum, si Romana vbique arma, & relict è conspectu libertas tolleretur. Hæc ille:

Cæterum cum Romani Iberniam in suam potestatem non redegerint, haud diu Britanniam potuerunt sustinere, auxilijs ex Ibernia misiss pulsi, vt Galdas Sapiens, & Venerabilis Monachus Beda sunt authorabilis res.

Idem verò, atque Agricola sensit homo callidissimus Robertus Cæcilius, Comes Sarum, Angliæ reginæ consiliarius, & pluribus probauit in eo libello, quem de Ibernia sustinenda, & incolis, atque religione Catholica delendis scriptum manu reliquit.

Sed quid authoritatibus opus est, vbi ratio manifestissime persuadet? Anglicis, & Belgicis nauibus, quæ in Occidentis Indias solent facere vela, capere mercatorum naues, & Catholici regis Classi thesaurum vehenti insidiari, ac etiam in India sedes occupare, qui Ibernia potiretur, meantibus, vel remeantibus commodè posset occurrere vegetis, & integris viribus, illasque breui deletas hoc auso prohibere; maxime, cum Ibernia syluis, & construendarum nauium materie, hominibus, rei nauticæ peritis, & vario genere comæatus abundet.

Europæi

Europæi quoque Piratæ, qui postquam Africa portus amiserunt, Iberniam vnicum receptaculum frequentant ob optimos, atque tutissimos portus, & commoditatem intercipiendi mercatorum naues, de medio profus tollerentur. Quinimo Scotia, quæ satis angusto sinu ab Ibernia dirimitur, & Anglia, quæ cum Scotia continetur, facile possent ex Ibernia debellari: Nec Bataui, vel Holandij, & qui sunt alij Belgæ rebelles Angliæ auxilijs, & cæteris, quæ per Anglicum fratrem imporantur, destituti, diutius resistere, & suas hæreses defendere possent. Ita tota Europa Catholica religione tranquilla, & florentissima frueretur.

CAPVT. VIII.

De Iberniæ mirandis.

EX Iberniæ mirandis rebus hic paucas silencio præterire non putauimus. In primis illa magnifica laude est insula prædicanda, quæ nullam serpentem, nullum venenatum animans progignit, & impertata venenosa videntur vi quadam salubri, & occulta vita priuat. Puluere etiam Ibernico, ligno, cæterisque rebus illico virofa extingui, est memoriæ prodium. Iberni peregrè profecti, cum euenit, vt inter angues in solitudine deserti tecto non protegantur, si forte ex Ibernia stipites, vel baculos gerant, quibus circulos circumferant, intra eos orbes non minus tuto, quam intra munitæ arcis mœnia se dormire posse credunt: in ipsaque circuli linea, vel circumferentia Ibernico ligno descripta exanimis sepes fuisse repertos accipi. Sed & nullo munimine defendente Ibernis viperas

minime posse veneno officere traditur. Id habeo com-
pertum, Burdigalæ in Ibernorum seminario viperam
fuisse calcatam, & obritam nudis pedibus à puero
Iberno, qui ex Ibernia recens profectus illam anguil-
lam fuisse existimavit. Hinc oritur non absurda Quæ-
stio, vtrum hæc vis sit insulæ in prima rerum creatio-
ne ab authore naturæ insita, an postea diuinitus indita?
Ab illa parte stat authoritas Solini, qui memorat in
Ibernia nullos angues fuisse. Ego verò contra censeo,
& Solinum de Ibernia nihil certum habuisse, & post
eius tempora hoc beneficium in hanc insulam à
Deo fuisse collatum precibus Diui Patritij præsidis
insulæ, qui accepit à Deo præsidis, & præsulis insigni-
nia, librum, qui Evangelia Sacrosancta continebat,
& baculum, quo angues insulam infestantes funditus
deleuit. Ita perhibent Ibernici libri, ita testantur autho-
res, qui Diui vitam litteris mandarunt.

In ea Momoniarum parte, quæ Lageniam contin-
git, lacu vndique cingitur insula parua, fanis, & solem-
nibus circuitionibus sacra, quam fæminæ nefas est
adire. Insula viuientium nominatur, quod in illa ne-
mo animam efflare traditur: Moribundi tamen tot
cruciatibus afficiuntur, vt malint in continentem fa-
to sanctum deferri, quam agere vitam tantis dolori-
bus concussam. In Vlonia Neachus est lacus, in
quo arbores nasci feruntur, quarum pars, quæ terra
cingitur, ferrum, quæ aqua ambitur lapis, quæ supra
aquam crescit, lignum est. In Bearræ principatu tres
cespites virides, & iuncosi solent nare diu ante pa-
trum nostrorum memoriam, & Saturni diebus præci-
pitante sole sese conferre in illam stagni oram, quæ
proximo sacello propinquior est: Indidemque re-
dire diebus solis sub vesperum, etiam si ventus aduer-

sus

sus spiret. Adiacent Iberniæ ad meridianam plagam
intra spatium trium leucarum insulæ duæ nomine
Scalagæ. Quarum maior Sancti Michaelis Archangeli
præsidio, & circuitionibus consecrata, vndique
Pelago, præruptis, & acutissimis scopulis ambitur, vt
non difficilior sit è nauis descensus, quam per aspe-
ras rupes ascensus ad petræ verticem: vbi iuxta pellu-
cidum fontem perennis aquæ sunt fana. Supra Ar-
changelii Sacellum, & Xixtum, vel vallum modicum,
quo ducitur, nullæ aues, quarum vis ingens
insulam frequentant, possunt volare. Sed alarum vsu
destituta, inque terram delapsæ illa pedibus tran-
eunt. Dum verò in Xixto Archangelo dicato, & su-
pra Sacellum pedibus incedunt volatu defectæ, eas
capere, vel occidere, nefas nostri ducunt.

Septentrionem versus in Vrbs Lomnachæ portu
sequitur Iniscatha insula proxima continenti, fini-
bus quidem angusta, sed longe amænissima, quon-
dam Episcopali solio, vel Cathedra, & templis vnde-
cim nobilibus, nec obscura Diui Sinani sepulchro,
ex quo qui scrupulum, vel lapillum gerat, hunc
interim submergendum non esse, creditum est, mo-
dò Catholicus sit de Orthodoxæ fidei articulis non
ambigens.

Adhuc ad Arcticum cæli cacumen magis acce-
dunt insulæ tres nomine Ara, quæ vix leuæ spa-
tio ab Ibernia absunt. Earum maxima vulgo voca-
tur Ara Sanctorum, quod in illam olim magna re-
ligiosorum, atque sanctissimorum hominum multi-
tudo secederent, vt commodius diuinarum rerum
meditationi vacarent, & se Dei cultui addicerent,
diuorumque libitina esset, quorum sepulchris com-
pleta nobilitatur.

B4

Fontium

Fontium mirandorum, qui aqua gelida sparfa, & epota ægros in pristinam valetudinem restitunt, longum fuisset nomina percurrere. Plane beneficam, atque salutarem hanc vim non censeo adscribendam esse naturali efficientiæ fontium, sed patrocínio Diuorum, quibus fontes dicati sunt, & quorum auxilium ægroti implorant, cruce, atque fontes circumeunt. Hic aues ex conchis cuidam ligno mari diu fluctuanti hærentibus nata conspiciuntur, Quæ vulgo Durrindinæ, & Bernaculæ nuncupantur.

CAPVT. IX.

In horum, quæ diximus patrocínium aliorum auctores citantur.

PLures Ibernix laudes, & res admiratione dignas superioris æui scriptores in monumenta retulerunt. Qui, quamuis suis temporibus benignè sint excepti: nobis tamen, forsitan non nulli minime fidem habuerint propter diuersum morem ab æmulis veritatis late dissipatum. Quippè tam misera conditione est atas nostra, vt impudencia pudorem inuadat, mendacium in sacram veritatis arcem irrumpat, audacia, & petulantia nihil sanctum, nihil inuiolatum relinquat. Idcirco, ne, vel amore patriæ, vel alia priuata vel publica causa ad mentiendum deducti fuisse videamur, haud superuacaneum arbitror, vt nostram sententiam veterum auctorum testimonijs confirmemus. Venerabilis Beda vir syncerus ita Iberniam describit in principio Ecclesiasticæ historiæ.

Beda
lib. I. c. 1.

Est

Est autem Ibernia insula omnium post Britanniam maxima ad Occidentem quidem Britannia sita, sed sicut contra Aquilonem ea breuior, ita in meridiem se trans illius fines plurimum protendens, vsque contra Hispania Septentrionalia, quamuis magno aquore interiacente, peruenit.

Et inferius.

Ibernia autem, & latitudine sui status, & salubritate, ac serenitate aerum multum Britannia præstat, ita, vt rarò ibi nix plusquam iriduana remaneat: nemo propter hyemem aut fœna feces æstate, aut stabula fabricæ iumentis: nullum ibi reptile videri soleat. Nam sæpe illo de Britannia allati serpentes mox, vt proximante terris nauigio odore aeris illius ad tacti fuerint, intereant. Quin potius omnia penè, quæ de eadem insula sunt, contra venenum valent. Denique vidimus quibusdam à serpente percussis rafa folia codicum, qui de Ibernica fuerunt, & ipsam rasuram aquæ immissam, ac potui datam talibus protinus totam vim veneni grassantis, totum inflati corporis absumpsisse, ac sedasse tumorem: Diues lactis, ac mellis insula, nec vincarum expers; piscium, volucrumque, sed & ceruorum venatu insignis. Hæc autem propria patria Scotorum est. Ab hæc egressi, vt diximus, tertiam in Britannia Britonibus, & Pictis gentem addiderunt.

Hæc ille, cui suffragatur Syluester Giraldus Cambrensis ita de Ibernica locutus

Gleba præpingui, vberique frugum provenat felix terra est, & facunda: frugibus arua, pecore montes, nemorosa feris abundant.

Et alibi.

Terra terrarum hæc omnium temperatissima, non Cancrici calor exastuans compellit ad umbras; non ad focos Capricorni rigor vrgenter inuitat. Nives hic rarò, & tunc modico tempore durare videbis. Ex omni tamen vento non minus subsolari, Favonioque, & Zephyro, quam Circio, & Boreali quandoque

brumescit:

Camb.
c. 6.

cap. 9.

brumescit: ex omni quidem modicè, & ex nullo immoderatè: sicut æstivo, sic & hyemali tempore herbosa virescunt pascua. Unde nec ad pabulifera secari, nec armentis unquam stabula parari solent. Aeris amantitate, tempericquè tempora ferè cuncta tepescunt: Aeris quoque clementia tanta est, ut nec nebula inficiens, nec spiritus hic pestilens, nec aura corrumpens. Medicorum opera parum indiget insula: Morbidos enim homines præter moribundos paucos inuenies. Inter sanitatem continuam, mor-temque supremam nihil ferè medium.

Inferius addit.

Item nemo indigenarum hic natus terram, aeremque salubrem non egressus ulla trium generum specie febricitauit: sola vexantur acuta, eaque perrarò.

Gulielmus Neubricensis Anglus ita de Ibernia testatur.

Hanc autem singularem præ cunctis regionibus habet à natura prerogatiuam, & dotem, ut nullum gignat venenatum animal, nullum reptile noxium. Quinimo certa, citaque mors eorù est ad primum Ibernici aeris attractum, si forte aliunde aduehantur. Porro quidquid inde aduehitur, contra venena valere, probatum est.

Ap. 2. p. in enarr. insulariù Europæ pag. 145. Petrus Apianus Mathematicus in sua Cosmographia ait.

Irlandia est insula facunda, & salubris serpentibus, & venenosis reptilibus carens: equos mittit ferendis oneribus aptissimos.

Hæc in probationem eorum, quæ asseruimus, retulisse suffecerit. Ad rem longe mirabiliorum pergamus.

DO.

DOMINI

PHILIPPI OSVLEUVANI

BEARRI IBERNI,

TOMI. I. LIBER. II.

De Purgatorio Diui Patritij.

Perest adhuc omnium memorabilium rerum Iberniæ maxima, de qua principe loco fuisset agendum, nisi seorsim hic fusius enarrandam esse duxissem. Ea est Diui Patritij Purgatorium.

CAPVT. I.

Promittit author se relaturum historiam hominis, qui à Purgatorio Diui Patritij reuersus est.

IN Purgatorio Diui Patritij multorum hominum animas ob peccata, quæ corporibus incluxerunt admiserunt, cruciari, compertum est. Unde quam falsus, & impius sit error eorum, qui peccatores homines, sed in gratia Dei obeuntes Purgatorium manere negant, hoc vnum satis est argumentum: præterquam quod diuinis litteris apertissime colligitur. Ego quidem legi, & in quodam Ibernico libro, & apud Diuum Dionysium Carthusianum Carthus.

Liber Ibernic.

D. Dien. Carthuf. in

in opere de quatuor Nouissimis, & de iudicio animæ historias hominum, qui Diui Patritij Purgatorium viderunt, & tunc ad nos gradum reuocarunt, quas silentio tunc inuoluo. Vnam referam historiam, quam ante hac nunquam, quod ego sciam, latinitate donatam inter litarios meos inuenio. Itaque, cum agerem in Curia Catholice regis florentissima, cum non nullis viris eruditis, & acerrimis antiquitatis indagatoribus mihi non ingrata familiaritas intercessit. Ex eis vnus mihi accommodauit libellum manuscriptum, qui Ramonis Vicecomitis nobilis Hispani professionem in Diui Patritij Purgatorium, ibi casus, in idemque reditum continebat. Fuit autem ipse codicillus, inscriptione fidem faciente, ab eodem Vicecomite compositus lemosina lingua (ita vocatur priscum idioma eorum Hispaniæ populorum, qui hodie sua lingua Catalani nuncupantur) & opera Fratris Francisci Ximenis è Franciscana Minorum religione Episcopi Elnæ, & Hierosolymitani Patriarchæ cum alijs codicibus in vnum volumen redactus. Quod volumen typis mandatum Ruscinone quod oppidum hodie Perpinnana dicitur, in Cenobio Diui Patriarchæ Francisci Seraphici, vbi & Vicecomes est sepulchro conditus, adhuc extare, fertur. Ex hoc libro fuit Vicecomitis historia per interpretem non satis expositum in Castellano sermone, qui sua elegantia, & propagatione apud Hispanos principatum sibi vendicat, translata. Quam & mihi quidem latinitate libuit donare, quia res est memoria dignissima, cum audita iucunda, & mirabilis. tum peccantes ad meliorem vitæ frugem sequendam, Numinis obseruanda precepta, peccata vitanda, Purgatorij cruciatus rimendos mitificè exhortans. Ita verò statui vertere, vt quæ videantur superuacanea, & ad rem minime pertinentia præter-

*D. Ramo
de Pere
llos.*

*Patriar-
cha Hie-
rosolym.*

prætermittam, ea potissimum, quæ Vicecomes ex aliorum sententia refert: nonnullas etiam periodos ex locis mutem, cum stylo minime limati interpretis, in quem incidi, Mineruam meam, quamuis rudem non oporteat adstringi: nec verbum verbo, sed sententiam sententiæ reddam, latinis phrasibus non Hispanis vsurus: nihil autem addam: denique opusculum totum magis concinnatum, & elegans (ni fallor) relinquam.

CAPVT. II.

Hispanus Vicecomes reuersus à Diui Patritij Purgatorio historiam suam refert.

IN nomine Sanctissimæ, & indiuiduæ Trinitatis. Amen.

Ego Ramon Dei gratia Perellosium, & Rodarum Vicecomes, Seretæ Baro fui apud Carolum Galliarum regem, quo cum pater meus suus clauicularius, & militiæ præfectus moriens me reliquit, ab ineunte ætate educatus. Huius tanti principis curia multorum nobilium, tum indigenarum, tum alienigenarum frequentia celebrabatur. Horum ego multos de rebus mirandis, scituque dignissimis, quæ per orbem terrarum dispersæ extant, crebrò differentes audiui: & ea illustrandi mihi vehemens cupido incessit, ideo, credo,

*Viscòde
de Pere-
llos, se-
ñor de la
Baronia
de Seret.*

credo, quod est hominibus natura insitum, ut res
externas abstrusas, atque reconditas expetât scire,
idque certius habeant, quod oculis testibus experi-
riuntur, quam quod aliorum sermone perfertur.
Igitur hoc studio flagrans, ope Numinis fretus
me fortunæ casibus obtuli, donec adiens maria
longinquas terras penetrâs per Christianorû, &
etiâ infidelium ditiones peragrans varia miracula
viderim. Quæ omnia in præsentiarum recensere,
minime est cordi. Ea solû repetâ, quæ ad profes-
sionem meam in Purgatorium Diui Patritij ex-
plicandâ spectant. Neq; vero omnia, quæ in Pur-
gatorio vidi, promulgabo, sed ea, quæ referre mi-
hi concessum est. Quemadmodû vero illud Pur-
gatorium fuerit primû inuentû, & quæ me præ-
cipua causa impulerit, ut id viserim, prius exponâ.

*Quemadmodum Purgatorium Diui Pa-
tritij fuerit primum inuentum.*

Diuus Patritius cum in Ibernia insula Sa-
cro sanctum Christi Iesu Euangelium an-
tiquitus promulgaret, quamuis Philoso-
phiam suam diuinam, cæloque collapsam vitæ
quoque integritate, & miraculorum multitudine
confirmaret; indigence tamen erant adeò obsti-
nati, ut longo tempore parum profuerit. Quam-
obrem

obrem ut eos ab indomita feritate ad melioris
vitæ frugem verteret: à gentili superstitione ad
diuinæ veritatis cognitionem duceret: à malo-
rum Dæmonum seruitute in Christianam liber-
tatem assereret: & instrueret bonis moribus, de
perpetuis Auerni panis, de ingentibus Purgato-
rij cruciatibus, de summa Beatorum quiete, &
tranquillitate creberrime verba faciebat. Cete-
rum ne his quidem neruis potuit obstinata gen-
ti suam sententiam probare. Quippe diabolica
fraude decepti plerique respondebant, dedecere
se, tam mobili, & inconstanti animo esse, ut alie-
nigenæ testimonio ducti à maiorum institutis, à
prisca consuetudine antiquiore hominû memo-
ria ad nouam, atque superioribus sæculis inaudi-
tam religionem desciscerent; præsertim, cû Diuus
Patritius ea, quæ dicebat, non ostenderet: Ac ita
se prius illi fidem non habituros, quâ illam foeli-
citatem, atque calamitatem oculis cernant. Quam
ob cæcam hominum obstinationem Diuus opi-
nionem omnium maiorem cæpit animo dolorem.
Consulendo tamen salutem genti sibi commissæ
minime defessus, pro ea domino maiora ieiunia,
crebras preces deuouet. Quibus Deus benignis-
simus annuens, illi (sicuti solebat) comparuit, do-
nauitque librum Euangelia sancta continentem,
& stipitem, qui Iesu Christi baculus appellatur, &
meritò

meritò cum ab eo fuerit fidei seruo datus. Vtòque verò libro, & baculo significatur esse Patrium Ibernix Apostolum, & præsidem, quemadmodum in ipsius vita memoriæ proditur. Præterea in locum auium, magna; solitudine vastum eum duxit; vbi obscuram specum illi indicans, qui, inquit, à peccatis, quæ sacerdoti panderit, absolutus, & eorum dolore affectus hanc speluncam fuerit ingressus, reatus veniam impetrabit, & illa extrema, quæ peccatores coguntur perpeti, videbit. Creatoris indulgentia tanta Diuus vehementer lætatur, præsertim, quod ostensa specu hominibus parum credulis se fidem facturum putabat.

Est autem hæc specus in insula, quæ lacu magno, profundoque ambitur. Eam Diuus foribus clausit, valloque circumduxit, & iuxta construxit ædem destinatam Canonicis regularibus (quorū religionis extant in Ibernica complura monasteria sumptuosa, maioraque hoc cænobio) Canonicorum Præfecto (Prior vocatur) antri clauis commisit. Quibus constat, non immerito Purgatorio Diui Patritij nomen inditum fuisse. In id, cum Patritius vixit, multi sunt ingressi causa crimina purgandi, quorum nonnulli, qui nutantis fidei fuerunt, amplius non extiterunt. At illi, qui firma, & immutabili fide muniebantur, reuersi

retule-

retulerunt, se Orcum vidisse, ingentes cruciatus esse perpeßos, magnam quoque requiem, & felicitatem oculis iustrasse. Quorum testimonia Diuus iubebat noris excipi, in monasterio custodiri, & calato populo præstitutis diebus exponi. Nefas autem est, quemquam antrum introire, nisi ad expianda peccata, & ingressurus hæc agere consuecit. Principio à Pontifice, vel Episcopo, cuius finibus Purgatorium continetur, illud ad eundi potestatem petit. Solet Antistes facultatem petenti ausa primum non leuibis argumentis dissuadere, rei periculum proponendo, præsertim, quod aliqui fuerint ingressi, & nunquam reuersi. Si tamen hominem sentit incæptis constanter insistere, litteras illi ad monasterij præfectum dat. Is etiam eum non minus ab incæptis conatur auertere, exorans, vt alia potius suscepta pœnitentia, peccata expiet, quam animi corporisque salutem eò discriminis deducat. Sin illum à sententia non potest detertere, in templum ductum precibus, & pœnitentiæ præscripto tempore facit incumbere. Deinde curat finitimos sacerdotes conuenire, Sacrum Missæ, quod cum illo versu, *Requiem æternam dona eis domine*, pro vita defunctis offertur, cantu, & solemnitate celebrari, hominẽ viatico Sacrosancti Corporis Dñi refici, aqua sacra, quæ admodum à Diuo Patritio fuit institutũ,

C

spargi,

spargi, pompa sacerdotum canentium litanias, populique sequentis ad ostium Purgatorij adduci. Vbi iterum periculorum memoriam renouās, hominem rogat, ne intret. Quem tamen, si constantem comperit, sanctissimæ Crucis signo muniens (quod & reliqui sacerdotes ad vnum faciunt) aperto ostio intromittit, & obseratis rursus foribus, orantem relinquit. Postero die ad eandem horam rediens, si, aperta ianua, hominem offendit, eadem pompa in monasterium reducit, hospicioque exceptum retinet, dum illi placet. Sin hora solita in antro illum non conuenit, anima, & corpore esse damnatum, habet sibi persuasum.

Primus autem huius cœnobij post Patritium Præfectus, quem vitæ probitate insignem fuisse reor, conclaue sibi constitui fecit à canonicorum dormitorio disiunctum, ne, quod esset senio confectus, & dentibus præter vnū vetustate orbis, à iunioribus ludibrio læderetur, neu minori obseruantia, quam pro honore coeretur: neuè ad iram crebrius incitaretur. Iuniores canonici, qui illum crebrius visebant, iocantes interrogabant, quādiu vellet, vitā perducere. Tum ille mallet, inquietabat, filij charissimi, si Deo placeret, ex hoc mundo discedere, quam in eo diutius cōmorari. In cælo summa tranquillitas, & vita laborū omniū, & curarum

rarum expers; hic nihil præter dolorē, miseriam, & calamitatem. Ij vero, qui virū sanctū hæc percontabantur, cū ille animā egisset, audierunt Angelos canere, & eum nomine appellantes dicere. Beatus moreris, osq; tuū, quod opiparas epulas, & delicatos cibos non libauit, est felix: quippe aqua, & hordeaceo pane tantū viuebat, & ea rarè capiebat. Tempus est, vt profectionis meæ rationem breuiter exponam.

Vicecomes Hispanus rationem reddit, quæ est deductus, vt Purgatorium adiret.

Cum Carolus Gallix rex, cuius fidei à patre meo moriente commissus sum, naturæ ius soluisset, contuli me ad Iohannem Tarracensis Hispaniæ regem, cuius fui iure gentium cliens, & subditus, quod eius regni finibus possessiones meæ continentur. Is me maximi semper fecit, tantumque amauit, quantum vllus vnquam regum clientem dilexit. Ac ego quidem paria cū rege feci mutuo erga eum amore. Fui primū eius equiso: deinde ab eodē tremibus tribus præfectus Clementi Pontifici Maximo suppetias missus. Post Clementis obitū cum successori eius Benedicto decimo tertio Papæ militarem regis imperio, de regis ipsius interitu mihi fuit allatum.

*D. Iuan
Rey de
Aragon.*

Quo tristissimo nuncio vehementer percussus, flagrabam studio cognoscendi, quo in statu foret anima regis, quasue, si in Purgatorio forsitan esset, penas sustineret. Igitur ea, quae de Diui Patritij Purgatorio saepe audieram, memoria repetens, illud animo statui visere motus causa, cum experiendi, an ibi de rege aliquid certi haberem, tum scelerum meorum veniam à Deo adipiscendi.

Vicecomes, quando sit profectus, & qua venerit ad Purgatorium, refert.

IAm verò, quam arduam, atque difficilem rem susceperim, quam inuitis, atque repugnantibus, cum alijs, tum illis, quibus plurimum debebam, id oneris mihi imposuerim, quaque iterfecerim, donec Purgatorij antrum fuerim ingressus, breuiter despiciamus. Principio quidem ratus officio me non satisfacturum, si Summo Pontifice inscio peregre proficiscerer, illi consilium meum exposui, & ab eodem, vt discedendi mihi potestatem faceret, petiui. Sed ille tantopere mihi repugnauit, vt vix repererim, quemadmodum iussis eius resisterem. Id vnum mihi propugnaculo fuit, quod quo magis me iubebat, ab incæpto desistere, cõtra eo summissus, & abiectus

abiectus ego illum rogabam, vt mihi per eum incæpris liceret insistere. Itaque, cum assiduae, & importunissimæ efflagitationes meae Pontificis Maximi Benedicti Decimi tertij imperium vicissent, eiusdemque benedictione roborarer, Auenione, vbi tunc erat, proficiscor anno post ortum Domini vigesimo octauo supra millesimum tercentesium, mense Septembri eo die, qui nomine Diuæ Virginis Sacer refertur in factos, sub vesperum. Primum in Galliae curiam Parisios perueni. Vnde discedenti mihi Rex Galliae commendatitias litteras dedit ad Angliæ regem generum suum, à quo sum benigne exceptus, & litteris traditis in Iberniam dimissus. Cum in urbem Dubhlinnam Iberniae caput venissem, comitem Marchæ Richardi Regis Angliæ patrualem, & in Ibernia proregem conueni. Qui regis, & reginae litteris lectis honorificentissime me recepit. Itineris vero mei ratione perspecta, toto conatu suadet, ne vltèrius progrediar, ob oculos proponens summum Purgatorij discrimen, quod multos viros sustulerat. Cum tamen nihil persuasionibus efficere posset, ad Iberniae Primatem in Drohadantam urbem mittit. Is est Ardmachanus Archiepiscopus, cuius imperio in sacris Iberni omnes ad vnum obediunt. Qui receptis Britanniae Regum, & Co-

& Comitum Marchæ litteris, alacriter, & humanissime me suscepit. Meo tamen consilio cognito, etiam, atque etiam petit, ut à conatu desistam, significans, quam sit factu difficile, id, quod constitueram, exequi: multos Purgatorium ingressos nunquam rediisse. Sed, cum meam constantiam, atque firmitatem explorasset, me peccatis absolutum ad Onellum regem dimittit: à quo ego donis ornatus perueni in pagum, qui Protectio, vel Asylum nuncupatur. Huius pagi dominus, & eius frater in me satis comes extiterunt, meque cum comitibus meis, & alijs, qui Purgatorij videndi causa è varijs regionibus confluxerant, pontonibus in insulam, ubi est Purgatorium, traiecerunt.

*Viccomes sese parat ad ingrediendum
Purgatorium, & intrat.*

IN Monasterij autem templum productus cum instituti mei rationem reddidissem, & multis adstantibus à Priore interrogatus in Purgatorium me credere respondissem. Tum ille ita exorsus. Per difficilem, atque periculosam, inquit, rem suscepisti, quamque pauci tentarunt, nedum sunt assecuti. Fateor equidem facilem esse Purgatorij descensum; sed reuocato gradum, hoc

opus,

opus, hic labor: Quippe scrobis istius cruciatus fidem superant, quibus viri alioquin constantes succumbentes iacturam animæ, corporisque fecerunt. Idcirco ego te moneo, ut voluntatem immutes, aliam penitentiam acturus. Sunt enim quam plurima vitæ instituta (quod te latere minime puto) quibus Deo seruire, culpamque compensare possimus. Quorum vnum, si duriora cupis, est, monasticæ vitæ alligari, & conuenis, qui pietate, & peccatorum dolore concitati hæc limina vident, administrare. Quod quidem, cum Deo gratissimum est, tum longe tolerabilius, atque facilius, quam ante obitum ea subire extrema, quæ post interitum nullus fert, nisi inuitus. Ad hæc responsum præbens, eo mihi, inquam, ventum est, vnde nunc non expediat pedem referre, quo priusquam veni, iam pridem decreueram, nulli terrori, nulli periculo, nullis malis cedere, quin Purgatorium adirem, dum in animæ meæ perniciem nihil molirer, Deivæ præcepta non transgredirer. Ita moueor, & peccatorum meorum conscio, & studio regem meum videnti. Ob id te etiam, atque etiam oro, ne mihi tandem ingressum intercludas. Tum ille, si deliberatum, inquit, tibi est, à sententia non desciscere, oportet, ut huius loci ritus peragas, quemadmodum est à Diuo Patritio constitutum, & ab antecessoribus

omnis

C 4

cessoribus

cessoribus meis obserua:um. Omnia,inquā,quæ imperaueris,quoad facere possum,præstabo. Igitur testamentum cōdidi,duobus filijs meis, quorum natu maior Ludouicus,& alter,Ramon nomine gaudebat,& cæteris comitibus,quid agerēt, si ipse à scrobe non reuerterer,præscripsi. A monasterij præfecto, & à Domino Asyli pagi quæsitus, vbi velim sepeliri, si forsan in Purgatorio vita defungerer, & cadauer reperiretur, id eorum arbitrio permittens, respondi terram esse cōmune hominum sepulchrum. Alia die Sacerdotibus vicinis, & cœnobij religiosis conuocatis, Sacrum Missæ,quod pro mortuis offerri solet, cantu,musicaque celebratur. Quo peracto, reliquisque cæremonijs absolutis, Sacerdotes in ordines digessi, pompa,quæ processio vocatur ecclesiasticis,Asyli Domino cum sæcularibus sequente, ad Speluncæ ianuam me conduxerunt, & precibus, quæ Litanix nominantur, cantatis, aqua sacra spargunt. Mox foribus apertis, ita Prior coram omnibus rursus affatur. En locus, quem vis ingredi. Cæterum, si meam amplectereris sententiam, consilium mutares: Namque multi huc ingressi amplius non extiterunt, quod non satis constanter Deo consili sint, nec in mortali corpore sustinuerint eos cruciatus, quos peccatores post obitum iniquo animo ferunt. Sin tibi fixum est id, quod

animo

animo constituisti, exequi, audi, dum breuiter expono, quæ tibi sint euentura. Primum Dei legati tibi occurrent, teque agendis instruent. Deinde Cacodæmones varijs artibus decipere cōabuntur, iam indulgendo, iam minitendo, iam sæuiendo. Eorum autem crudelitatem euades incolumis, hæc verba repetendo. *Christe fili Dei viui miserere mei peccatoris.* Ita ex his, qui sunt ex Purgatorio reuersi, accepimus, sibi contigisse. His auditis, ego cunctos osculatus, & valere iubens ingredior antrum. Post me intrat Anglus eques Taresi Dominus. Illico interdicto nobis colloquio, quod vel propter hoc mors traditur irrogari, & foribus sera confirmatis, Prior cum populo reuertitur.

Viccomes primas partes Purgatorij describit, & quid religiosi venientes obuiam ipsi dixerint, explicat.

EGO vero intus inclusus cum antri magnitudinē, quod vlnas quatuor longū esse puto, specularer, cōperi interiorem partē reflexam, paululumq; extensioem ad ingredientis læuā versus. Quā cū vestigiū figere tentassem, solū ad eō debile, pedisque mei pōdere tremens sensi,

vt

ut mihi visum fuerit, hominem non posse sustinere. Idcirco veritus, ne in inopinatum aliquod, & incognitum profundum haurirer, pedem retuli, & fidei Catholicæ, constantiæque præsidio vallatus, flexis genibus preces sum conatus effundere, mysterij nihil aliud existimans subesse. Cæterum hora circiter vna transacta, cæpi cunctis artibus contremiscere, madescere sudore, dolere corde, atque nauseare: perinde, acsi in longa navigatione marina iactatione vexarer. Ijs me perturbationibus concussum somnus oppressit, sed rursus excitauit immanis sonitus ingentis tonitruï, quod non ipse solus audiui, sed quotquot in insula fuerunt, sunt experti, eo magis attoniti, quod dies erat clara, & serena. Nondum repentini tonitruï terrore vacabam, cū me alius nouus, & pristino maior pavor inuasit. Namque somno non prorsus oculis discusso, improviso per vlnarum tex altitudinem labauï. Quo subito casu experrectus omninò fui adeo expauesactus, ut non prius fuerim mei compos, quam verba illa, quæ à præside cœnobij didici, protulerim, *Christe fili Dei viui miserere mei peccatoris.* Igitur hinc spatiosius, & luce perfusum antrum vidi, quod mihi percurrenti solo (iam enim socium amiseram) quo magis progrediebar, eo profundius, atque vastius occurrebat. Nec tamen prius procedendi finem

finem feci, quam in locum alta caliginemersum ingressus omni lucis splendore fui destitutus. Sed citò tenebris traiectis deueni in aulam amplam quidem, sed non maiore claritate nitentem, quàm est apud nos hyeme vespertinum crepusculum, nec continuo pariete ambiente, sed solidis columnis fornicato vertice coeuntibus nixam. In hac postquam sæpius huc, illuc ambulauï, putans nihil iam itineris reliquum esse, sedi, operis tam mirifici, quod mea quidem sententia humanum artificium, & ingenium superabat, structuram, elegantiam, & pulchritudinem admirans. Quam meam cōtemplationem interruperunt viri duodecim candidis vestibus induti, qui mihi quidem religiosi videbantur, aulam ingredientes, meque benigne salute impertientes. Cum propinquius accessissent, vnus, qui cæteris forsitan præerat, ita me omnium nomine affatur. Laudibus perpetuis Deus optimus maximus efferatur, cuius nutui, & imperio cuncta subiiciuntur, qui tibi tantum, tamque incredibilem, & inauditum animum fecit, ut ausus sis huc descendere peccata purgatū. Rem hercule arduam, perdifficilemque susceperisti, sed ingenti præmio compensandam. Namque si institutum præstiteris, summus ille misericordiarum Deus piacula hætenus commissa tibi condonare dignabitur. Sin malorū spirituum

pauori-

pauoribus, & cruciatibus perterritus, vel promissis deceptus succubueris à suscepto munere desistens, anima, corpusque, quibus constas, æterno supplicio plectentur. Quare ne inopinatus ab hostibus circumueniaris, huc nos deuenimus nunciatum varijs te diabolos pollicitationibus, minis, & terroribus aggressuros, & in hoc loco post nostrum reditum primum signa tecum collaturos. Ergo hic tibi opus animo constanti, petoreque firmo. Quo si fueris præditus omnes hostium vires facili negotio contundes dulcissimum Iesu Christi nomen corde venerando, & ore proferendo. Quoties vero fueris stadium cum aduersarijs ingressus, nos dominum orabimus, vt ferat tibi opem diuinam. Vale. Quibus dictis illico discesserunt.

*Vicecomes, quos viderit cruciatus,
ordine enarrat.*

Post religiosorum reditum ego solus in aula relictus, cum impendentes difficultates animo mecum volutarem, ingens strepitus omni belli classico, & humano sonitu maior meas aures improviso verberauit. Mox innumera Dæmonum vis varijs formis horrendissima, & confertissimis ordinibus irruens aulam impleuit.

pleuit. Omnes ad vnum me saluere iusserunt, nihil quo solet honor exhiberi, prætermittentes, & obtestantes, me magnis erroribus, & dementia captum, quod in loca viuus inuia descenderim: tantâ meam audaciam dignam esse morte: nihilominus se rationem habere meorum erga se meritorum, quod super terram studio summo, diligentiaque semper eorum imperata fecerim: ob id me seruatuos, ad Purgatorij ianuam comitatuos, incolumem ad mea dimissuros, diuq; frui in mundo magnis delicijs permissuros. Sin minus conditionem accipiam, sed stygia regna iuster adire, me mortem appetiturum, & post obitum innumeris calamitatibus afficiendum. Ego vero calliditatem, & dolos eorum præclare intelligens, nec conditionem accepi, nec aliquid respondi. Quam ob meam patientiam illi ira perciti ringentia ora, minitantesque vultus in me vibrant. In media aula magno rogo constructo, subitoque accenso me imponunt pedibus, atque manibus ligatum: per ardentes flammis ferreis vncis huc, illuc trahunt, simul elatis clamoribus mihi terrorem iniicientes. Sed ego memor mandatorum, quæ, & viri duodecim, & monasterij præses mihi dederunt, Iesu nomen inuocaui. Quo fuit totus ignis extinctus, Diaboli plerique in diuersa dissipati se fugæ mandarunt. Ego vinculis

culis fractis illæsus euasi, eo quidem in reliqua
euenta audentior, quod primo congressu, sine
villo negotio, nomine domini hostes profligau-
rim.

I. Campus cruciatuum.

Nihilominus non pauci Manes in aula mæ-
serunt, qui me inde rapuerunt per iter lō-
gum, vepribus, & sentibus asperrimum,
tenebrosum, malignis spiritibus refertū, & infectū
aduerso vento tam acriter inflante, vt mihi qui-
dem vsum aurium intercipere, corpusque pene-
trare videretur. Cum ad solis exortum versus nō
parum processissemus, vnde non procul abesse
orbis extremum putabam: querellæ, gemitus, at-
que fletus ex proximis locis auribus meis obstre-
punt. Cuius rei causam, cū propius peruenissem,
sum clarius expertus, lamentabili, & mæstissimo
spectaculo ob oculos proposito. Namq; ingressi
sumus diffusum, atque patentissimum campum,
cuius limites videndi acie pertingere non pote-
ram, totum incendio flagrantem, totū virorum,
& fæminarum varijs cōditionibus copiosissimū.
Horum ploratu, lamentis, dentium stridore, plan-
ctibus locus ille personabat. Nec mirum, iacebāt
enim humi proni, & nudi. Eorum pedes, atque
manus ferreis clavis candentibus torrenti terræ
infige-

infigebantur: dorsis horribiles visu dracones in-
sidebant, succubentium ceruices hiante ore, den-
tibusque laniantibus rodentes. Agmina frequen-
tia Diabolorum solicite locū lustrabant, afflictos
sæuis verberibus cædentia, eisdemque præsentia,
& strepitu pauorem incutientia. Ob quod mise-
ri alij voces in æthera diffundebant: alij præ do-
lore solum mordebant. Eisdem etiam pœnas de
me sumere, nisi reuerterer, Diaboli fuerunt mina-
ti. Cum vero me clavis fodere tentassent, fui de-
fensus illa verba repetendo, *Iesu Christe fili Dei viui
miserere mei peccatoris.*

II. Campus cruciatuum.

Hinc fui delatus in alium campum, cuius
latitudinem quidem oculorum intuitu
comprehendebam, longitudinem tamen
non, ignibus etiam torridum, innumerabilium
pene hominum ex varijs gentibus plenum, qui,
sicuti priores vrenti solo clavis adstringebantur.
Insuper alij alio cruciatu genere torti. Nam
aliorum viscera pungebantur aculeis: alijs fœ-
dissimæ visu serpentes colli venas, & arterias
scindebant: aliorum pectora lacertæ, talpæque
ardentes longo, & acuto rostro fodiebant,
cordaque per lacerum corpus extrahebant:
Dæmo-

Dæmonia omnes flagellabant. Quare tam magnus, & funestus erat miserorum luctus, quam mente potest percipi. Mihi Manes optionem faciunt, vtrum hæc extrema ferre, an redire malim? Ad quod ego pressò ore obmutui: cumque illi supplicio me machinarentur afficere, conatu fuerunt deiectioni, me Iesu nomen solito more proferente.

III. Dolorum Campus.

FVi ductus in alium campum miseria, doloribusque funestissimum. Erat ibi ea hominum copia, quæ nullo nostro calculo numerari potest. Omnes humi prostrati ignitis clavis per totum corpus traiciebantur, vocem raucam, hærentemque faucibus edentes: quemadmodum ij facere solent, qui vltimo mortis transitu præ dolore mugiunt: violenti quoque venti impetu, diris dæmonum ictibus creberrime quasi.

Mihi spiritus impij faciunt eligendi potestatem, pedemne referam, an has pænas pendam? Cumque me tacentem vtrumque respuere intellexissent, plectere moliantur, frustra tamen diuinum nomen inuocantem.

III. Pænarum campus.

IN alium tamen campum impulerunt, pœnis exquisitissimis horridum, vario, multiplicique igne adustum, hominibus vberimur: Alij, vel collo, vel brachijs, vel pedibus vinciti catenis ex calybe confectis in flammis suppositas suspenduntur: alij craticulis cremantur: nõ pauoi verubus transfixi ad ignem torrentur, metallo liquefacto, & ardentissimo superinfuso. Suos quisque patiebatur Manes. Nec vllius est tantum ingenij flumen, tanta dicendi, scribendive vis, tantaque copia, vt possit tanti mœroris, supplicij, cruciatu, faciem luctuosissimam referre, nedum exornare. Væ peccantibus. Hei non agentibus in hoc mundo pœnitentiam. Omnia huius vite tristitiæ, labores, paupertates, exilia, carceres, opprobria, miseriæ, calamitates, vulnera, & mors ipsa nihil sunt ad Purgatorij pænas.

Viccomes regem suum alloquitur.

IN hoc campo multos viros, atque fœminas mihi notos, & consanguinitate coniunctos offendi. Hic Regem meum Iohannem conueni. Qui interroganti mihi, quam ob culpam ibi

coerceretur, alioquin mecum multa locutus, ad hoc interrogatum id vnū respondit, huius sæculi principes, atque magnates summopere oportere, nemini iniuriam facere in alterius gratiam, quantumcumque familiaris. Ibidem quoque vidi quendam religiosum crudeles poenas dantem, propter quoddam graue peccatum. Ob quod abfuit parum, vt æternis Auerni supplicijs puniretur: re namque vera de illo fuisset actum, nisi ante obitum magno cordis dolore, multis lachrymis, & acerrima pœnitentia scelus expiasset. Obuia etiam mihi fuit Doña Aldonsa Carolea mea cognata, cuius interitus antea eram nescius, quia me proficiscente in viuus agebat. Hæc eo potissimum torquebatur, quod faciei comendæ, fucatisque coloribus depingendæ nimium studebat. Omnes tamen (Deo sit gratia, laus, atque gloria) erant in via salutis. Ego vero fui ab his cruciatibus Domini nomine protectus, frustra Diabolis obnitentibus.

Doña
Aldonsa
de Car-
los.

Pænarum vallis, & rota.

Hæc
est Purga-
torij de-
scriptio.
Sequens
vero de-
scriptio
an est in
fernò

Iidem maligni spiritus in vastam vallem me deuenire coegerunt. Vbi magna est rota tota flâmis ardens: cuius axi, summæ curuaturæ, & radijs omnibus ferrei mucrones igniti confere-

tissime

tissime sunt impacti. Ex singulis autem mucronibus animæ singulæ pendeabant vehementissime cruciatæ, rota à Diabolis rapidissime circumuersa, & incendio ignis nigri, quasi sulphurei vndequaque flagrante. Me quoque carnifices in hanc rotam imposuerunt. Sed appellato Iesu nomine statim ex illa cecidi illæsus.

Pænarum fornax.

Æterum trahor inuitus, atque renitens in alium campum, vbi magnæ molis domus occurrit humo fumans tota, non aliter, quàm fornax, circumiectisque locis tenebrarum nubes offundens. Hic prius flentium voces, plangoremque audiui. Cum propius perueni. Vidi totam domū liquido, feruentique metallo, auro, argento, ferro, plumbo, & alio vario impletam, folijs rotundis, atque spississimis mistis, & hoc balneo (ita Furijs dicebatur) innumeros nudos ablui, & aduerso vento durissimo trajeci.

Pænarum flumen.

Huius atrocitate pœnæ stupefactus valdidissimo venti flatu rapior vna cū Demonijs, & cæteris trans montē ad flumen profundum,

D 2

fundum,

fundum, foetidum, gelidissimumque, quo innumeri pene cum halitu grauissimo, & frigore, tum dæmonibus eos, qui fugere conabantur, vasto gurgite mergentibus, excruciabantur. Quod ego periculum declinaui Iesu nomen proferendo.

Dolorum puteus.

DEin à Furijs nequissimis ad Orientem versus raptus aspexi procul ingentem sulphurei ignis flammâ longè altius ascendentem, quâ ego intuitu consequi valebam, infinitos pene viros, atque fœminas misere exustos secum efferentem: cumq; vis flammæ minuebatur, animas rursus cadere in ignem. Quandò proximè perueni, vidi flammam illam ex magno puteo, qui mihi Orcus videbatur, effundi. Tunc Furiæ exorsæ. Hic, inquit, puteus os est Auerni, domicilij nostri, quo eos hospicio recipimus, qui in mundo nostra imperata fecerint. Idcirco, cum tu nobis diligenter serueris, reliquum erat, vt in hoc profundû detrudereris, iacturâ animæ, corporisque facturus. Cæterum tam fidi ministri sortem piæ miserati tibi potestatem redeundi facere decreuimus. Quam æquissimâ cõditionem si respuis, hic tibi nobiscû carcer erit communis.

Ad

Ad hæc ego tacitus nullum præbui responsum. Quamobrem Eumenides in puteum me præcipitem dederunt. Ac ego quidem, quo magis hauriebar, eo vehemētius perterrebar, propterea, quod vastior, profundior, visuque terribilior puteus semper occurrebat. Iamque metu, & pauore perculsus animo linquebar, diuini nominis oblitus de me actum putabam. Denique tamen ope numinis adiutus consternatum animum reuocaui, Iesumque clamaui: & illico flamma, rapidissimoque vento ex imo profundo venientibus obuiam in sublime repulsus exterius ad puteum cecidi solus, diu mentis incompus, & vbi nam essem, ignarus.

Pons calamitatis.

ALij tamé Diaboli ex puteo egressi ita me alloquuntur. Quid agis hic vir probe? Socij nostri hunc esse Erabi puteum, tibi significarunt, in illû te præcipitantes. Quod de more facimus causa hominibus imponendi. Cæterum nos reuera in Tartareum puteum te conijciemus. Moxque me pavidum procul ferunt ad flumen longissimum, profundissimû, horrendissimo fœtore infestum, ignis sulphurei flammis spumans Dæmoniorum turbis confertissimis scatens.

D 3

Cuius

Cuius ripæ arctissimò ponte iungebantur. Tum rursus sic affantur. Oportet te, vel hunc pontem trajicere, vel reuerti. Nos quidem hoc tibi consuluerimus, non illud: Quoniam præsens pœna, sicut est vltima, ita erit & ineuitabilis. Namque vbi tentaueris pontem traducere, ventorum impetu è medio ponte in flumen fueris deturbatus. Quamobrem, ne onus viribus impar, temere suscipias, periculum prius animo perpende. Ac mihi quidem rem attenda mentis acie intuenti tres difficultates negotium faceßere videbantur: prima, pons ipse lubricus ex gelu confectus, & angustissimus, secunda pontis, & riparum fluminis vndique præscissarum prærupta altitudo ingentem terrorem afferens: tertia, fortissimi venti vis. Nihilominus singularia erga me beneficia Dei, qui me multis è casibus durissimis eripuerat, memoria repetens, pontem aggredior. Quo magis progredior, eò amphiosem, & tutiosem reperio, & tandem incolumis trajicio, summo Eumenidum luctu, & mœrore dolentium in tutum me venisse: quod ipsis deinceps impetendi me potestas sit adempta.

Vicecomiti interdicitur, multa, quæ in Purgatorio vidit, referre.

Est autem mihi interdictum, multa, quæ in hoc Purgatorio vidi, referre. Quæ Deo fauente semper silentio tacitus inuoluam. Illud audeo confirmare, omnes homines, qui cruciatus Purgatorij viderent, æquo animo laturos omnes huius vitæ dolores, & miserias ea lege, vt Purgatorium vitarent. Namque calamitates huius mundi voluptates, atque deliciæ sunt, si cum Purgatorij supplicijs conferantur. Vnde potest colligi, quanti intersit, peccata nonmittere, quod optimum est; & quod proximum huic est, pœnitentiam in mortem non differre. Quamque sit Deo gratum perpetentibus Purgatorij pœnas pijs officijs subuenire.

Vicecomes paradysum, & voluptatem, quam ipse cæperit, describit.

Ame trajecto, cum procederem Deo gratias agens, vidi procul alta, munitaque mœnia, quæ ianua micans, velut auro exornata, variataque multis, atque lucidissimis vnionibus claudebat. Cum verò propius accessissem intra milia passuum duo, animaduerti, fores patere: suauissimam fragrantiam foras diffundi: perinde, ac si omnia terrarum orbis aromata intus exurerentur: & obuiam mihi egredi immen-

fam pene hominum copiam mirificis ordinibus instructam, vestibus ex aurea palma indutâ, cruces accensasque faces gestantem. Is beatissimus cœtus me incredibili gratulatione, comitateque recepit, & secû in regiâ illam duxit, divina quâdã dulcedine, fidemq; superante Deo laudes canens. Dein Archiepiscopi duo mecû deambulantes, illam loci faciem, quæ omnẽ meam expectationẽ vicit, mihi ostentant. Imprimis grato mihi fuit spectaculo ipsa terra apertissima, & patentissima, cuius fines cõspectu nõ poteram pertingere, lucidior ipso sole, viridibus pratis, & amœnis hortis crebrò intexta, innumeris arboribus in quincuncem digestis fructus suauissimos ferëtibus cõsita, rigata puri liquoris riuulis strepentibus placido murmure: floribus fragrantissimis vestita: opere topiario exquisitissimo decorata; gratis ambulationibus ingeniose dimensa. Ipsi deinde homines non mediocriter me suo cõspectu recreabant, in suo quisque ordine, vt religiosi collocati, & varijs dignitatibus cohonestati. Ibi Papæ, Cardinales, Archiepiscopi, & alij innumeri pro munere, quo quisq; functus erat viuus, fulgebant. Feminarum quoq; agmina copiosa suis in subsellijs sedebant. Regû coronis redimitorû visu magnopere obletabar. Omnes erât syderibus fulgentiores: & vt inter stellas aliæ sunt alijs splendidiore, ita & in

eo cõuentu alijs alij pro meritis candore præstabant. Omnes magna felicitate fruebantur, ingente læticia perfusi non sua tantû quisq; beatitudine, sed & singulorum contubernalium prosperitate gauisi: nouoque quodam gaudij genere affecti, quod ego Tartareos spiritus vicerim. Interdum bini, triui, vel quo volebant numero, deambulabant: non nunquã colloquia instituebant: nunc choreas ducebant: nunc quoq; mira cantus dulcedine personabant: semper Iesum creatorẽ, atq; redemptorem efferunt laudibus. Itaq; nihil huius fortunati loci aspectu pulchrius: nihil odore suauius: nihil fructu iucundius: nihil melodia gratius: nihil rerû omniũ varietate, & præstantia admirabilius vnquã mente cogitaram: Hic nulla æstus intemperatio: nulla frigoris violentia: nulla cœli inclementia: nulla corporis ægritudo: animi nulla perturbatio: denique nihil, nisi quies, atque tranquillitas.

Postquã loci amœnitas me refecit, Archiepiscopi verba faciunt. Hic est terrenus ille Paradisus, vnde primi generis nostri parentes ob sprellum Numinis præceptum fuerunt eiekti. Quorum etiam peccato posteri inquinati Dei hæreditate abdicabamur, donec immensus ille rerum conditor, æterni patris filius humana natura se induerit, & homo ex Maria Virgine natus

natus piaculi parentum nostrorum penas luerit, nullius ipse peccati labe infectus, & inter alia sacramenta baptismum, cuius lauacro ab originali lue abluimur, instituerit. Quia vero iterum, qua sumus fragilitate, in vitia sæpius labimur, ne omnino pereamus ad infernum condemnati, sacramentum poenitentiae sancitur: qua si prorsus in vita criminosa minime compensamus, Purgatorium, quod vidisti, nos manet. Sed in hoc quoque id subsidij conceditur, quod, quo maiora suffragia post obitum superstites nobis ferant, eò citius cruciatibus redimamur, vel leuiores patiamur: cum vero aliquis è carcere dimittitur, comitatus similis huic, qui te excepit, illi obuiam exit.

Adhæc in editum montem mecum præfules ascendunt: vbi iussus ab illis coelum aspexi, quod aurei, & argentei coloris gratissimi mihi videbatur. Tum illi, hæc est, inquiunt, Cœli porta, vnde ad nos cœleste Mana, cibum, quem dominus electis destinauit, omni Nectare, & Ambrosio iucundior, mittetur. Quæ verba vix finierant, cum ingens splendor instar flammæ descendit, totum illum locum cooperiens: cuius radijs caput meum penetrantibus incredibilem quandam dulcedinem in visceribus sensi, & inexplicabile, ac maius opinione omnium gaudium animo cœcepi. Mox Antistites, expertus es, inquiunt, quæ felicitas iustos,

iustos, quæque calamitas impios manet. Tempus est, vt ad mortales redeas, apud quos operam da, vt reliquam vitam sic agas, vt denique beatitudinem cōsequi merearis. Nihil autem redeunti tibi nocebit, minimumuè pauorem iniiciet. Ac ita me satis inuitum, reluctansem, lachrymasque præ dolore fundentem porta Paradisi emittunt.

Vicecomes à Purgatorio redit.

Igitur qua fueram ingressus, eadem reuersus nullo terrore, vel horrore affectus, Diabolis ex itinere sese fugæ mandantibus, locis pœnarum relictis, in illam aulam, vbi viros duodecim religiosos offenderam, perueni: & ibi iidem me præstolati felici itineris mei euentu Deo gratias agunt, mihi que gratulantur, affirmantes me præteritis peccatis esse purgatum, oportere vero futura cauere: & ad specus ostium properare, quod hora, qua præfectus cœnobio fores patefaceret, appropinquabat. Hic quoque meum socium conueni, & ambos religiosi crucis signo munitos, & impertitos plurima salute dimittunt. Socius autem noctis laboribus, atque cruciatibus ita quassatus, & lassus erat, vt redire non potuerit, nisi à me subleuatus, & adiutus. Cum paululum progressi fuissēmus, iam neque exitum, neque

neque viam vllam reperiebamus. Quare vehementer exterriti, & anxij fixis solo genibus Dominum orare cœpimus, vt quemadmodum in præteritis periculis nos piè seruauit, ita, & illis angustijs eriperet. Ergo precibus occupatos, & longa vigilia, crebrisque Dæmonum conflictibus, quos memini, fatigatos altus sopor est amplexus. Quo postea fuimus excitati magno tonitruo, minore tamen priore, in illam primam specus concauitatem, vnde antea cecideramus, subito elati, iuxtaque ianuam attoniti relictī. Iamque Prior, sacerdotes, & reliqui aderant, portam aperientes, qui nos maximo gaudio, & summa gratulatione amplexi in templum, vbi Deo gratias egimus, reduxerunt. Inde venerabili monasterij præfecto, & eius religiosis salutatis per Angliam Parisios veni. Hæc fuit mea profectio in Diui Patritij Purgatorium.

CAPVT. III.

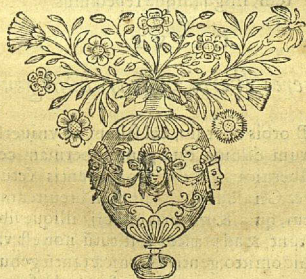
Philippus translationem suam censura, & correctioni Sanctæ Matris Ecclesiæ, & sacræ Inquisitionis subijcit.

HÆc ego Philippus Osulleuanus, sicut dixi, transtuli, eaque, & cætera à me dicta, & dicenda, meque ipsum censuræ, iudicio, & correctioni Sanctæ

De Purgatorio Diui Patritij. 31

ni Sanctæ Matris Ecclesiæ, & sacræ Inquisitionis subijcio. Hæc Vicecomitis historia si aliqua in parte creditu difficilis videtur, adeat studiosus veritatis Diuum Dionysium Carthusianum, qui in opere de quatuor nominissimis, & de iudicio animæ de alijs, qui ex hoc Purgatorio reuersi sunt, similes historias refert, & rem fuse secutus argumentis, atque difficultatibus responder. Ac ille, & alij authores plura, & multa Purgatorij cruciamenta tradunt. Quod, & Virgilius canit.

*Non mihi si lingua centum sint, oraque centum,
Ferreæ vox, omnes scelerum comprehendere formas,
Omnia pœnarum percurrere nomina possem.*

DOMINI
PHILIPPI OSVLLEVANI

BEARRI IBERNI.

TOMI I. LIBER III.

De Ibernorum origine, nobilitate, & sermone.

Vperioribus libris duobus Iberniam, ni fallor, satis descripsimus, & eius res memoratu digniores promulgauimus. Historiæ series postulat, vt Ibernorum originem, nobilitatem, linguam que repetamus.

CAPVT. I.

Veteres Iberni vnde trahunt genus?

AB orbis exordio, vel saltem ab vniuerso aquarum diluio quæ gentes Iberniam coluerint, Ibernicae linguæ monumentis vetustissimis proditur, & Giraldus etiã Cambresii breuiter memorat. Quam rem, quia, & maioris estocij, illique libri nobis nõ suppetunt, & ad præsens institutũ non est valde necessaria, hic omitto, gentis Ibernicae tantũ genus relaturus. Itaque temporibus illis priscis in Hispania dominatu, & potentia polluit Brigus, cui filius fuit Bellus, Belli filios duos Ibernici libri memorant, Golum natu maiorem, ob rerũ gestarum claritatem cognomine militem

De Ibernorum origine, nobilit. &c. 32

militem Hispanum (vnde ab alijs Milius, & Milesius nominatur) & Ithium maiorem. Ithius conscensa nauis in Iberniam appulit, vbi ab indigenis occiditur, vericis, ne insulæ florentissimæ nuncio per aduenam diuulgato, ipsi ab alijs gentibus oppugnarentur. Sed eius comites aliquot, qui fuga salutem petiuerunt, ventis vela dantes, & ducis interempti, & insulæ famam in Hispaniam attulerunt. Ob id Militis Hispani filij patruis necem vlturĩ cõparata classe in Iberniam faciunt expeditionẽ. Aliqui casibus varijs desiderantur. Tres sospites insulæ littoribus naues applicuerunt. Quorum maximus natus erat Iberus, vel Ibernus Candidus, Secundus Erimon, natus minimus Eberginus. Qui inter ceteros eo detulerunt Iberum Fuscum Ieris fratris sui filium, & Luthum Ithij patruis filium, totamque insulam armis subegerunt. Et quia Eberginus litteris deditus in cœlibatu vitam transegit, ex illis quatuor Iberno Candido, Erimone, Ibero Fusco, & Lutho antiquissima Ibernorum nobilitas, quæ vsque in nostræ historiæ tempus perstat, traxit originem, à diuersis sui generis authoribus diuersa nomina sortita. Iberi, & Iberni ab Ibero Candido, Miliadae à Milite Hispano, Gatheli à Gathelo, Scoti à Scota nuncupantur.

Eos autem docet Giraldus Cambrensis ex Hispania in Iberniam traieciisse anno ante obitum Diui Patritij, huius insulæ præfidis millesimo octingentesimo, id est ante Virginis partem millesimo, tercentesimo, quadragesimo secundo: & bis millesimo, nongentesimo, quinquagesimo nono, ante hunc annum Christi millesimum, sexcentessimum decimum octauum, quo hæc scribo. Per hæc annorum secula gens Ibernorum floruit Ibernicae scepro potita, non paruis rebellionibus eorum, qui orti sunt ex subacta gente, & contentionibus

rentionibus exterarum gentium, maximè Danorum, Scotia quoque occupata, & Anglia non semel deuicta, vt Gilda sapiens, Venerabilis Beda, Cambrensis, & alij sunt auctores. Vnde vetustiores nobilitate Scoti vsquè in hunc diem Ibernicè vulgo loquuntur. Vt verò alias regiones ad institutum minus spectantes omittamus, in Ibernìa sola Cambrensis memorat centum, octoginta, vnum Reges ab Hispanorum progenie oriundos floruisse, insulæ totius, vt nuncupant, Monarchas, nam de singularum partium regulis, qui plurimi fuerunt, & rebus obtemperabant, non loquitur.

CAPVT. II.

Ibnerorum familia, & nomina.

ITaque prima, & antiquissima generis Ibernicè nobilitas ex quatuor illis principibus Ibero Candido, Erimone, Ibero Fusco, & Lucho genus ducit. Quæ processu temporis distincta varias in familias abiit, ab aliquo rege, vel insigni viro ex maioribus appellatas, quemadmodum, & aliarum quoque gentium mos fuit. Familiarum vero nomina auspicantur, vel à quarta vocali O. vt Onellus, Odonellus, Osulleuanus, Omorra, vel à syllaba Mac, vel uti, Maccarrha, Macsuinnius Macguier. Cuius ea est ratio, quod Ibernus vocalis O. nepotem, vel vnum ex posteritate, & syllaba Mac, similiter filium, aut vnum ex familia significet. Itaque si nominis origo, & etymologia discutiatur, Osulleuanus idè vult, ac Nepos Sulleuani Regis, vel ab eo oriundus; & Maccarrha nihil est, nisi filius Carrhæ, vel genitus à Carrha. Nam apud Iberos hæc primitiua, & diriuatiua

diriuatiua nomina principio suo distinguuntur. Ita Ophelanus, & Makengasa à Phelano, & Engasa distinguuntur, contra, ac Latinorum, Græcorumque consuetudo fert, quibus primitiua, & diriuatiua nomina syllabis vltimis differunt, vt Æneas, Priamus, Neptunus, inde Æneades, Priamides, Neptunine.

CAPVT. III.

Ibnerorum Principes, vel tituli, aut dignitates seculares.

SI verò eorum nominum significationem spectes, iam inualet ea consuetudo longa seculorum serie inuiolata, vt illa nomina pleraque sint dignitatis, & honoris, modo sine prænomine proferantur, nec in minori precio, quam apud alias gentes, ducis Marchionis, Comititis, Vicecomitis, & Baronis tituli, familiarumque, & populorum principibus addantur. Itaque Osulleuanæ familiæ caput, & Princeps Osulleuanus, & Macsuinnia, Macsuinnius nuncupatur. Ceteri verò prænominibus præpositis pronunciantur, vt Philippus Osulleuanus, Domnaldus Macsuinnius, qui non earum familiarum principes, sed ex illis orti sunt. Ac fuerunt in Ibernìa quidem, & Scotia huiuscemodi multi, nobilissimique magnates, vt Onellus, Odonellus, Osulleuanus, Oconchur, Orruarkus, Omorra: Maccarrha, Macdiarmuda, Makengasa Macdonellus, Macalinus, & alij, quos partim inferius recensebo. Hi Ibernis, & Scotis Tierne appellatur eadè significatione, qua viri illustres ab Hispanis, & Italis illustrissimè Señorie, & excellentiæ, ab Anglis Lordes à nostræ tæpestatibus Latinis dominationes illustres, & illustrissimæ, atque excellentiæ nuncupantur.

*Sei de primis Ibernis
quos apud Iberos
ben, Arabes, &
Abernina. ab usque
10.*

CAPVT. IIII.

Ibernorum magnatū inauguratio, & apud eos esse nouos aliarum gentium titulos.

Inaugurantur verò Iberni optimates, vel alij ab alijs, vel ab illis, quibus more maiorū est consecrandi facultas data Ad quod in locum inaugurationi constitutū conueniunt, lōgis hominū agminibus, & solemni pompa comitati. Ibi intersunt iudices, qui, cui candidatorū principatus debeatur, ex iure, legibusq; pronuncient. Mox consecrandi iurare coguntur, nunquā se contra fidē Catholicam aliquid machinatuuros, aut permissuros, vt clientes, obārati, & suę dictioni subiecti moliantur. Quin etiā, si necesse habeant, sanguinem pro ea effusuros, & mortē appetituuros: subiectos sibi in officio contentuuros, & inter eos iustitiā exercituuros. Inde à sacerdote sacrū Missæ peragitur, & virga cōsecratur, quæ in sceptrū nouo principi traditur, qui certis, & cōceptis verbis ab eo, qui inaugurat, prolatis, vel Osulleuanus, vel Orellus, vel alius creatur & appellatur, & à circumstantibus renunciat, nec amplius proprio baptisimatis nomine solet vocari. Sic vetustati placuit, nec hodie etiā displicet, & si Marchionis, Comitris, Vicecomitris & Baronis dignitates, quas Ibernia diu respuit his antiquissimis titulis posthabitas, iā sint in magno vsu, & honorē.

CAPVT. V.

Hic Ibernorum titulorum vsus apud alias gentes vetustissimus fuisse, probatur veterum scriptorum testimonijs.

De Ibernorum origine, nobilit. &c. 34

Prisca autē ille mos imponendi magnatibus nomina principatus & dignitatis Ibernorū proprius non est, sed cū gentibus alijs cōmunis. Namque exteratū quoque gentiū Reges & Principes à sui regni, principatus, vel generis authoribus sæpè nomen acceperunt. Quod, vt lector minimè ambigat, pauca breuiter ex vetustatis historia sunt exēpla repetenda. Principio quidē Reges, & insignes homines, qui oppidū clarū condiderint, vel sui nominis monumentū reliquerint, nominatos fuisse Saturnos Xenophō in æquiuocis memoria prodidit Ita Berofo Babylonio Reges Babylonix, vel Aslyriæ Saturni nomine gaudebant à Nembrotho, qui primus Babylonix Saturnus, vel Rex à Noa præfectus regnauit. Is, verò Nembrothus ipsius Noæ pronepos, Cami nepos Chusi filius (vt ex Philone Iudæo in antiquitatibus Bibliacis colligi videtur) & Babelis turris condendæ, notissimī furoris author fuit.

Ægypti quoque Reges Pharaones pro dignitate dicebantur, si Menesthoni Ægyptio Sacerdoti, qui eorum memoriam litteris cōsecrauit, est fides habenda, Pharaos primus Ægyptus, secundus Menophus fuit. Quos secutū est aliud Regum genus, & nomen, qui honoris causa Lartes vocabantur. Zetus primus, Rentes secundus, Amenophis tertius, Amencphos quartus Lartes floruit.

Neq; Ptolomæorū Ægypti regū notio est obscura, qui à Ptolomæo Lagi militis filio, qui post obitū Alexandri Magni Ægypto potitus est diriuatur. Quid memorem rem lippis, & tonsoribus notā, Romanos, Græcos, & Germanos Imperatores, & Cæsares à Cæsare, & Augusto ab Augusto vocari: Ita nobilis, & antiquā fuit Ibernorū principū consuetudo, qui dignitatū, vel titulorū nomina, à sui quisq; generis auctore, sumpserunt. Quod exēplis longè maximis, & honorificentissimis à nobis ex-

Xenoph.
Berosus.Noe.
Cam.
Chus.
Philo.

Menest.

plicatum fuisse, aliquis forsitan arrogantiæ verterit, Cui ego responsum velim, licere parua magnis exemplis explicari, præsertim, cum alia non suppetat, cum aliorum authorum, tum Ouidij Nasonis imitatione, qui cum ab Augusto in exilium mitteretur, domus suæ luctum Troiæ funeribus conferens, ait.

Si licet in parvis exemplis grandibus uti,

Tunc facies Troia, cum caperetur, erat.

Ac Ibernii quidem magnates, tamen si cum tantis Regibus, & Monarchis conferendi nullo modo sunt, nihilominus Marchionibus, Comitibus, Vicecomitibus, Baronibus minimè fuerunt inferiores. Nam penes plerosq; fuit ius gladij, præficiendi suis finibus iudices, aliquasque constitutiones, & pragmaticas constituendi facultas, & vicinis indicendi belli, cum eisdemque pacis incedendæ potestas.

CAPVT. VI.

De nouis Ibernis.

Satis, ni fallor, de veterum Ibernorum origine diximus. Ad nouos iam orationis nostræ cursum transferamus Noui Ibernii sunt illi, qui, vel ex Danorum genere in Ibernia manserunt. (Namque Dani Ibernos bello oppugnarunt, vt secundo tomo demonstrabo) vel postea in eam venerunt mercaturam faciendæ causâ condendarum urbium sedes ab Iberniciis magnatibus, quibus vectigal pendebat, accipientes, vel eodem ex Anglia, seu aliunde sub Anglorum imperio traiecerunt, siue Galli, siue Hetrusci siue alij fuerint.

Hi rursus notissima diuisione inter se distinguuntur, animo in Anglos, legibus & cõmuni loquendi vsu. Antiquiores, atq; nobiliores nõ solũ Ibernii, sed etiã Ibernici & habentur, & verè sunt, quorũ numero principem locũ

obtinent

obtinent Giraldini, Burki, Buttleri, Barrij, Rochei, Condones, Curtij, Lesij alijque plures. E quibus nobilissimi veterum Ibernorum motu principatus, & honoris nomina sibi induerunt, Regibus Angliæ inuitis, vt Macthomas, cuius successores fuerunt Desiæ, vel Desmonix comites, Macalliamus, Macmoris, Macpadrius, Mactheoris, Macpieri, Macmaus: & qua via possunt, malunt ad antiquos Ibernos, vel ad Hispanos, Græcos, Gallos, Hetruscos, Danos, aut aliã gentem, quã ad Anglos referre sui generis originẽ, Ibernũ sermone vernaculum habent: Dum viribus valuerunt, Ibernorũ veterum legibus, atq; moribus, non regũ Angliæ vixerunt. Itaque hi, & veteres Ibernii Ibernici dicuntur.

Haud tamen defunt multi ex his nouioribus Ibernis, qui hætenus magis præ se tulerunt, se Anglicos, quam Ibernicos esse, moribus Anglorũ vsũ, & utroq; sermone, sed minus polito, & limato. Sed & hi, cum alijs rebus, tum hac potissimũ, & cum Iberniciis consentiunt, & ab Anglis dissident, quod semper sint Catholicam religionem professi, & Hetruticos Anglorum errores auersati.

Ex his adhuc illi qui Finegaldam, vel Anglicam prouinciam, id est partem Ibernici proxima Angliæ olim incolere ceperunt, ab Ibernis disiuncti, genus Anglicum, vel Anglo Ibernii, & coloni nuncupantur, & Anglorum moribus, & legibus vixerunt. Quorũ lingua est Anglica verus Ibernis verbis mixta, quæ ab Ibernis, & Anglis comitèr, & scitè loquentibus facilius subridetur, quã intelligitur. Hoc hominũ genus, scilicet hos Anglo Ibernos Finegaldæ, laudibus extollit Richardus Stanhurstus aliorum famam multorũ iniustis notis inuens. Sed tamen eius maximam gloriam tacitus præterit, quod nõ Anglicas sectas, sed Catholicam religionẽ profiteatur, cæterorũ Ibernorũ fidẽ, & constantiam imi-

Ibernii
Ibernici.

Ibernii
Anglici.

catum; & si tamen in bello Anglorum partes sic secu-
tum.

CAPVT. VII.

De Ibernorum sermone.

I Bernica lingua est copiosa simul, & sententiosa
scornata, dicteria, facetias, sales, selles breuibus ver-
bis amplectens, adeo vetusta, vt aliqui existiment,
eam in Nembrothica turris perturbatione linguarum
fuisse datam, alij tradant ex alijs linguis compositam, &
deriuatam esse. Ego reor, non valde compositam esse, cū
breuibus dictionibus constet. Id est exploratum à vete-
ribus Ibernis esse in Iberniam translata, suisque cha-
racteribus scriptam: indeque ab Ibernis litterarum
cognitionem, legendi, scribendique artem in Britan-
niam, & alias regiones propagatam fuisse, Cæcillius
Sarrum comes longius probat. Alphabetum Ibernicum,
& si à reliquis omnibus figura, & nominibus littera-
rum dissidet, tamen figura cum Græco, & cum
eodem, & Hebræo nominibus non nullam
similitudinem habere videtur.

In ma-
nuscrip-
tis.

DOMINI
PHILIPPI OSVLEUVANI

BEARRI IBERNI.

TOMI. I. LIBER. III.

De Ibernorum moribus, atque Religione.

Reliquum est, vt de Ibernorum moribus, & Re-
ligione nonnulla præsentem loco perstringa-
mus.

CAPVT. I.

*Staniburſti librum de moribus, & rebus
Iberniæ esse fide, & autoritate
indignum, ostenditur.*

Richardus quidem Stanihurstus Dubhlinensis
de moribus Ibernorum, & Iberniæ rebus librum
edidit, quem audio illi nunc animo esse retracta-
re. Quod cum fecerit, penitens animus venia dignus
fuerit, præsertim cum composuerit illud opus iuuenis
æuo viridi, & immaturo iudicio deceptus ab Anglis
Hæreticis, inter quos fuit educatus; & à quibus genus
trahit magis Anglus, quam Ibernus. Qui nugator Iber-
ni sermoneis inscius, perindeque in rebus Iberniæ hospes
quas ineptias, vel à mulierculis audiuit, vel Hæreticis
in Catholicos cõmentis fuit, vel ipse mentis inqompos

sonniauit, eas de Ibernis non animi iudicio, sed in gente petulantia litteris mandauit, non veritus summos, atque Catholicos viros ledere, & Hæreticum, quem voluit, ad æthera laudibus efferre, dum Anglis suis Hæreticis gerit morem. Quare nunc senex ad bonam frugem conuersus, Sacerdos Catholicus effectus, iudicioque pollens merito dolet, quod Ingentem longe maximè Catholicam, varijsque laudum generibus ornatissimam styli aciem acrius exercuerit. Hoc cum in Catholico Lusitanæ Regno penitus intelligeretur, Stanihursti liber sacræ Inquisitionis Senatusconsulto damnatus, & ignibus eradicus fertur.

CAPVT. II.

De Ibernorum moribus.

NOS igitur, vt de Ibernorum moribus quam verissimè pauca referamus, sunt homines animo ingenuo, & liberali, in litteris, & armis vitæ præsentis gloriam constituentes, seruitutem, & opera mechanica exhorrentes, tractabiles, benigni, hospitales, alij in alios, & magis erga externos, & maximè comēs. Quippe nihil illis gratius feceris, quam si inuitantibus condixeris, & eorum mensas, etiam non inuitatus frequentaueris. Carterum belli, & disidij furor, & ibidine capiuntur in suam vsque perniciem, & internecionem, alij alios ita impetentes, vt domesticis armis, & discordijs vincti, & euersi, exteris, & Hæreticis viam apertiant. Sicut sunt statura elegantes, ita corporis, & animi robore præditi, aptissimi bello, frigoris, caloris, sitis, famis patientissimi: calamitate inuicti, quamuis enim possessionibus, & bonis decurberent, aduersa fortuna

De Ibernorum moribus, atque Religione. 37

tuna premantur, ærumnarum cumulis obruti, animo tamen erecto, & cello, vultu infracto, & ingente prosperioris cursus spe se lætos esse præferunt. Neque nobiles & præstantes viros minoris ducunt, quod aduersis casibus gradu deiecti omnium rerum inopia laborent.

CAPVT. III.

Eorum obseruantia erga litteras, & litteratos.

APod eos sapientes, & omne genus litteratorum hominum, maximè Theologi in honore summo habentur, vsque adeo, vt etiam, si omnia bello exardeant, imaque, & summa miscantur, nefas tamen ducant in litteratorum bona facere impetum, aut ipsos vel leuissima iniuria prouocare. Ac vt alij quidem quæstus causa litterarum studia proficentur, ita multi nobilissimi Iberni nihil lucri quæreres, sed sciendi studio flagrant, se totos scientiarum cognitioni deuouerunt. Vnde quidam tradit, Iberos idco diu strenueque contra immanem Principum Angliæ Hæresim, & tyrannidem Catholicam fidem, Religionemque retinere, quod sint disciplinis sacræ Theologiæ dediti. Nostri Iurisperiti Cæsareum, Pontificiumque ius calle-re, nec Ibernorum Principum sanctiones, & locorum consuetudines ignorare debent. Historici Genealogiam gentis Ibernicæ, vel originem vsque ad Adamum primum mortalium patrem, resque gestas litteris Ibernicis obseruant. Medici, Chirurghi que tamen si non sunt exteris sapientia, & eruditione præferendi, nihilominus medendi sceleritate excellunt.

Poeta metri Ibernici varietate, artificio, facietijs, argu-
tijijs omnes facile gentes, (quantum ego coniectura con-
sequor) antefant, hoc tamen damnandi, quod multa
falsa canant, & suo quisque Mecœnati, primas deferant,
vera, & vetusta violantes. Musici clari, maxime lyra &
tympano. Nec mirum: nam, vt sacerdotibus ecclēsiasti-
ca tributa, vel beneficia deltinantur, ita iudicibus, histo-
ricis, medicis, poetis, musicis prædia veltigalia, vel alia
præmia sunt constituta.

CAPVT. IIII.

De Ibernorum Religione.

DE nostra Religione, constantia in Fide Catho-
lica, obseruantia in Sacerdotes, longissimum
foret omnia dicere. Tacendum omnino nō pu-
tant. Summi Pontificis Romani ductum nuaquā Iber-
ni deseruerunt, quantumcumque miseriarum pertule-
rint, & cruoris effuderint ab Hæreticis, & Barbaris, ma-
xime Anglis vehementer impetiti. Quod ex longiore
nostræ historiæ seriè plenius apparebit. Non modo
Episcopos, & Sacerdotes violare, sed etiam ad eorum
nutum, & imperium non omnia facere, summum nefas
dicunt. Tempia miro cultu venerantur, & pro Asylis
inuiolata habent vsque adeò, vt hostibus ad ea fugienti-
bus veniam dent. Satis est exploratum in quodam Iber-
niæ populo fuisse duas factiones vicinorum parui no-
minis, sed inexpiabili odio, & inimicitia acerrimas.
Qui, vbi cumque fiebant obuij, vtrique alteros ferro
dire, & crudeliter excipiebant, præterquam, quod die-
bus festis inducijs factis in vnum templum cocuntes
pacifice sacrorum solemnibus intererant. Vt breuiter
dicam,

dicam; licet omnia alia euertantur, Fidem tamen Ca-
tholicam pure, & syncere retinent, nullam vnquam
Hæresim accipientes, aut reddentes.

CAPVT. V.

*Ibernorum conuersio ad Fidem Catholicā,
in ea vetustas, & firmitas, atque
litterarum studia.*

AD Fidem vero iam olim sunt conuersi, sed
summa difficultate, postquam Christianæ lu-
cis non modo diuinationes, & conciones au-
dierunt, sed etiam argumenta conspicua, & experimen-
ta acceperunt. Namque tum, cum omnes deluse Gen-
tilitatis erroribus cæci tenebantur, floruerunt inter illos
viri, & feminae vaticinandi spiritu inflati, qui de
Domino in mundum venturo, ex virgine nascituro, &
humanum genus redempturo multa, quibus Iberni fi-
dem habebant, prædixerunt.

Præterea regnante in Vltonia Conchure Rege, Co-
naldus Carnius pugil nobilis animo, roboreque præ-
stans peregre profectus exterarum rerum cognitione
flagrans, postquam rursus in Iberniam reuectus est. Re-
gi retulit, se Ierosolymis fuisse: vidisseque hominem,
qui vocabatur Iesus, & Iudæorum Rex, forma, plusquā
regia, & diuina præditum, vitæ innocentia, & sanctita-
te excellentem, mirandarum rerum opificem, & omni
virtutū ornamento fulgentem falsis criminibus argui,
inique damnari, verberibus affici, cruci affixum in
Caluario monte interfici, & inhumari, sed iterum diui-
nitas reuixisse, & sepulchrum fuisse egressum. Tum
Rex,

Rex, hic, inquit, reuera est orbis totius Dominus, & opifex, quem in mundum fuisse venturum nostrorum vatum præsentionibus proditur. Inde non nullos, qui Romam, & alias Regiones Catholicas petiuerunt, sacro baptismatis rore fuisse sparfos, eisdemque doctoribus alios accepisse fidem: & aliquos vitæ integritate, asperitateque, & miraculis fuisse, inque Cœlitū fastos, atque cœterum esse relatos, perhibetur.

Non desunt, qui dicant Diuum Iacobum Zebedæum in hanc insulam venisse. Exteri scriptores testantur vnam ex Iberniæ Reginis, quæ graui ægritudine laborabat, simul in Christum Dominum credidisse persuasum Pietæ, vel Scota femine, & morbo fuisse leuatam: Regine precibus Regem amplexum fidem, atque clientes multos Regum exemplum imitatos Christianam Religionem esse veneratos.

418

Satis tamen comperitur, omnes non esse ad veritatis agnitionem reductos, donec circiter annum Christi quadringentesimum decimum octauum Diuus Patritius à Romano Pontifice Celestino Primo missus, eis Euangelium cepit diuulgare: omnesque sacro fœre locos Christianos effecerit per annos quadraginta labores ingentes perferendo, edendo multa miracula, templa complura erigendo, dies quadraginta ieiunio continenter transigendo, ægros liberando morbis natura insanabilibus, eiciendo Dæmones hominum corporibus hominibus erigendo tribus vitam restituendo, Purgatorij pœnas ostendendo.

1200

Ita mille, & ducenti circiter anni sunt, quam Iberni ad vnum, Diuo Patritio præceptore, Catholici effecti fidem colunt sanctam, & inuiolatam nullius Hæresis contagione inquinatam. Per hoc autem sæculum Sacræ Sapientiæ, & aliarum litterarum studijs, innumeris

viii

viris doctis, atque sanctis ea insula claruit. gymnasijs, excellentibusque præceptoribus nobilitata. Ex ea quoque Monachi, Doctores, Concionatores egressi regionis aliàs ab immani Hæresis, & errorum pestilentia, & faucibus Orci eripuerunt, caliginosas hominum mentes Christiana luce lustrando. Hic exteris hominibus piè, & Catholicè educandis, doctrina, & moribus inuendendis erant collegia constituta, vesticigilibus locupletata.

CAPVT. VI.

De celebrando rediuiui Domini Paschate, & Pelagiana Hæresi Doctores Iberni Sedem Apostolicam consulunt.

Quando verò Doctores Ibernici de grauib; Fidei quæstionibus minimè consentiebant, vel aliquid noui dogmatis peregrè allati audiebant, soliti erant Romanum Pontificem veritatis Oraculum consulere. Refert quidem venerabilis Beda vir magnæ fidei & auctoritatis eorum multos aliquandiu laborasse ignorantie temporis celebrandi Dominicam resurrectionem, conferendique primam tonsuram: & hac de re ad illos fuisse litteras missas ab Honorio Pontifice Maximo, & de eadem, Pelagianaque Hæresi cauenda scriptum à Iohanne Papa, qui Severino Honorij successori successit Sed hoc quoque propositum nostrum plenius probat. Namque de tempore agendi Paschatis solemnia (de quo alia quoque Catholice gentes sæpè ambegerunt) & de Pelagiana Hæresi, vbi fuit in quæstionem, disputationemque deducta, Doctores Iberni ad Sedem Apostolicam retulerunt. Ac na

Beda
lib. 2. c.
19. lib. 3.
c. 325. &
alibi.

miseri

miseri Pelagij error nullum in Ibernia patronum, vel assertorem inuenisse fertur, vel insula aditu interclusus, vel ab ea protinus expulso, ubi contagiosam faciē aperuit, sesequē cognoscendum præbuit: & ratio cōmunis, & ab Ecclesia vſitata celebrandi rediuiui Domini festū ab Australibus Ibernis fuit semper obseruata: & à Septentrionalibus quoque, & Pictis, & Brittonibus, qui Doctoribus Ibernis fidem acceperunt, amplexa, ubi Ecclesiæ Romanæ ritum cognouerunt. Quod ex Apostolicarum litterarum duplici capite à Beda relato non obscure constat. Ita primum se habet.

Beda
lib. 2.
c. 19.

Dilectissimis, & sanctissimis Thomiano, Columbano, Chromano, Dimano, & Bathano Episcopis, Chromano, Hermanoque, Laustrano, Stellano, & Segiano Presbyteris, Satano, caterisque Doctoribus, seu Abbasibus Scotis, Hilarius Archipresbyter, & seruans locum sanctæ Sedis Apostolicæ, Iohannes Diaconus, & in Dei nomine electus, item Iohannes Primicerius, & seruans locum sanctæ Sedis Apostolicæ, & Iohannes seruus Dei consiliarius eiusdem Apostolicæ Sedis.

Scripta, qua perlatores ad sanctæ memoriae Seuerinum Papam adduxerunt, eo de hac luce migrante, reciproca responsa ad ea, qua postulata fuerunt, siluerunt. Quibus referatis, ne diu tantæ questionis caligo indiscussa remaneret, reperimus quosdam prouincie vestræ contra Orthodoxam Fidem nouam ex veteri Hæresim renouare conantes, Pascha nostrum, in quo immolatus est Christus nebulosa caligine refusitantes, & quarta decima Luna cum Hebræis celebrare nitentes.

Hoc de Paschate in primo capite. Mox secundum de Pelagiana Hæresi subdit Beda.

Et hoc quoque cognouimus, quod virus Pelagiane Hæreseos apud vos denuouenscit. Quod omnino hortamur, ut à vestris mentibus huiuscemodi venenatum superstitionis facinus auferatur. Nam qualiter ipsa quoque execranda Hæresis damnata est, latere

latere vos non debet: quia non solum per istos ducentos annos abolita est, sed & quotidie à nobis perpetuo anathemate sepulta damnatur: & hortamur, ne quorum arma combusta sunt, apud vos eorum cineres suscitentur. Nam quis non execretur superbium eorum conamen, & impium, dicentium, posse sine peccato hominem existere ex propria voluntate, & non ex gratia Dei? Et primum quidem Blasphemia, & stultiloquium est dicere, esse hominem sine peccato, quod omnino non potest, nisi vnus Mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus, qui sine peccato est conceptus, & par tus. Nam cateri homines cum peccato originali nascentes testimonium prauaricationis Adæ etiam sine peccato actuali existentes, portare noscuntur secundum Prophetam dicentem. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.

igitur, ut ex his duobus capitibus Apostolicæ Epistolæ clare appareat, non omnes Ibernī, sed aliqui tempus agendi Festum Sacrosanctæ Resurrectionis Dñi ignorabant: & Pelagianum delirium in disputationem dederunt. Caterum non obstinato, non impio, non Hæretico animo sequi dogmata falsa statuerunt. Sed, ut fidei Catholici, veri sciendi cupidi, obediens Ecclesiæ filij Sedem Apostolicam, Veridicum Oraculum consuluerunt, litteris per legatos missis ad Seuerinum Pontificem summum, qui cum non respondisset morte præuentus, eius successor Iohannes Papa electus cum alijs qui Sedis Apostolicæ locum obtinebant, nodum soluit eisdem legatis ad Ibernōs litteris relatis traditis. Cum verò extiterint Papæ plures nomine Iohannes, est operæ pretium admonere, quis fuerit huius epistolæ author. Cumque Beda tradat, eum successisse proximum Seuerino Honorij successorī, dubium non est, quin sit quartus, qui Summus Pontifex creatus est Anno Dominici natalis sexcentesimo, trigesimo octauo

Victorio octavo, die decimo quinto Decembris, vt *Victorius*
in Chronologia Baldinus memoriae mandauit.

CAPVT. VII.

Sūmorū *Pontif.* *Italice* *Scripta.* *In* eorum, quæ diximus, confirmationem
 testimonia referuntur.

In vita *S. Malachia.* **Q**Uæ diximus hætenus, quia sunt hodie plerisq;
 ignota, veterum scriptorum testimonijs, fides
 est nutantibus facienda. Namque veritatis cau-
 sam contra mendacium hominum temerita-
 tem tutari, est nostrum institutum. Itaque Sanctus Ber-
 nardus de Bencornensi monasterio, quod est in Iberniam
 scribens, ait.

Nempe nobilissimum extiterat ante sub primo patre Con-
 gello multa millia sanctorum generans, multorum monasterio-
 rum caput, locus vere sanctus, secundumque sanctorum, copiosissi-
 me fructificans Deo, ita, vt vnus filius illius sancta Congrega-
 tionis nomine Lonanus centum solus monasteriorum fundator
 extitisse feratur. Quod idcirco dixerim, vt ex hoc vno coniciat
 lector, quam ingens fuerit reliqua multitudo: denique ita Iberniam,
 Scotiamque compleuerant gemina eius, vt ea potissimum
 tempora Davidici illi versiculi præcinnisse videantur.
 Psal. 64. *Vistasti terram, & inebriasti eam, multiplicasti locupletare eam.*

Addit illico.

In exteris nationes quasi inundatione facta, illa se sanctorum
 examina effuderunt, è quibus ad has nostras Gallicanas partes
 ascendens Columbanus Luxouienſe construxit Monasterium,
 factus ibi in gentem magnam.

Epist. ad Huc spectat Henrici Antisidorenſis de insula nostra
Car. Ma. elogium.

Quid

Quid Iberniam memorem contempto pelagi discrimine pe-
 ne totam cum Grege Philosophorum ad littora nostra migran-
 tem, quorum quisque peritior vltro sibi indicit exilium?

Ionas Abbas ita testatur.

In vita *D. Columba.* Gens est quamquam absque reliquarum gentium legibus, ta-
 men in Christiani vigoris dogmate florens: omnium vicina-
 rum gentium fidem præpollet.

Marianus Scotus.

In Chronologia. Iberniam insula sanctis, & mirabilibus viris per plurimos ple-
 na habetur.

Surius tomo 3.

8. Maij. Scotia, quæ & Iberniam dicitur, fertilis sanctorum insula, &
 stellarum numerum prope æquans patrocinij sanctorum, in mul-
 torum salutem produxit Virionem.

Baronius.

In anno *1033. n.* Fuit per id tempus in Iberniam Ardericus, qui magnam de
 sanctitatis opinionem concitauerat. Vbi reperiuntur est à receptis in
 Ecclesia risibus dissentire, ab insula tenacissima Catholica fidei
 eiectus est. *48.*

Theodoricus.

In vita *S. Romuldi.* Insula sicut omni terrarum gleba fecundior, ita sanctorum
 gloriosa simplicitate beator.

Trithemius

lib. 4. de *vir illu.* Sanctus Kilianus Monachus Huenſis in Iberniam, & Episco-
 pus Hiperbolesſis in Franconia, vir doctus, & sanctus, prædicator
 Verbi Dei eximius veniens de Scotia in Germaniam, post-
 quam multos sua prædicatione conuertit ad Fidem, martyrio ru-
 bricatus ascendit ad cælum Anno Domini 680. *ſt. c. 172.*

Idem alibi.

De vir *illuſt.* *ord. D.* Adamnanus Abbas Monasterij, quod beatus Colum, olim
 in insula Hu fundauit in Iberniam, vir doctus, & sanctus,
 & pater multorum Monachorum sua prædicatione sanctissima
 plurimam partem Scotorum in Iberniam, & etiam Britonum in
Bern.

F

Britan-

Britannia ad debitum Paschalis celebritatis tempus reduxit.

Lib. 3.

Beda in Ecclesiastica historia.

Idem ergo Osuualdus mox, ubi regnum suscepit, desiderans totam, cui praeesse cepit, gentem, Fidei Christiana gratia imbui, cuius experimenta maxima in expugnandis Barbaris ceperat, misit ad Maiores natu Scotorum, inter quos exulans ipse baptismatis sacramenta cum his, qui secum erant, milibus, consecutus erat, petens, ut sibi mitteretur Antistes, cuius doctrina, ac ministerio gens, quam regebat, Anglorum Dominica Fidei, & dona disceret, & susciperet sacramenta. Nec aliquanto tardius, quod petijt, impetrauit: accepit namque Pontificem Aidanum summa mansuetudinis, & pietatis, ac moderatioris virum, habentemque zelum Dei.

Idem capite sequente.

Siquidem anno Incarnationis Dominica quingentesimo, sexagesimo quinto, quo tempore gubernaculum Romani imperij post Iustinianum Iustinus Minor accepit, venit de Iberniam Presbyter, & Abbas habitu, & vita Monachi insignis nominis nomine Columbanus in Britanniam praeclatus, ut verbum Dei provincijs Septentrionalium Pictorum.

Idem.

Verum dum adhuc Sigbertus regni insulas teneret, superuenit de Iberniam vir sanctus nomine Fursus verbo, & actibus clarus, sed egregijs insignis virtutibus.

Hac Beda, qui hic, & alibi plura in hanc sententiam scribit, & asserit in Iberniam Monasteria iuuentuti Anglicae in Fidei Catholica disciplina excolendae fuisse constituta. Quin & doctissimi quique ad concitandam suae doctrinae famam gloriabantur in Iberniam se litteris incubuisse. Vnde in Proverbium abiit. Amandatus est ad disciplinam in Iberniam, ut auctor est Camdenus Anglus distichum illud in rei fidem adducens,

Exemplo

De Ibernorum moribus, atque Religione. 42

Exemplo patrum commotus amore legendi,
Iuit ad Iernos sophia (mirabile) claros.

Cui carmen S. Albini de VVilibrordo Archiepiscopo consentaneum est.

Quem tibi iam genuit sacunda Britannia mater,
Doctaque nutriuit studijs sed Ibernia sacris.

CAPVT. VIII.

Aliquot Iberniam viri, foeminaeque insignes doctrina, & sanctitate numerantur.

Quos verò procreauerit Iberniam viros excellētes doctrina, qui sui ingenij, & industria monumenta reliquerunt, longius esset numerare. Tamen aliqui silentio praeire non sunt, maximè Adamnanus, Ardmachanus, Claudius, & Clemens, qui Parisiensis Gymnasilj celeberrimi fundamēta iecerunt, testibus Sebelico, & Nauclero, Cegitofus, Hidulphus, Iohannes Dunensis Sectus florentissima scholae Scottistiaum conditor, Iohannes Academiae Patauinae primus Doctor authoribus Iohanne Valense, Guagino, & Polydoro. Ionas Abbas Marianus Scotus, Mauritius, Okahanus Nominalium princeps. Petrus Ibernus, Sedulus, Thadæus Scotus Abbas, Thomas Ibernicus.

Quot verò viri, foeminaeque in hac insula extiterint vitae sanctitate, & futurarum rerum praesensione tam admirabiles, ut sint in Diuorum fastis, atque ceterum relati, quis potest modico labore perstringere? Occurrunt praeter relatos aliquos Barrus, Columba,

Lib. 3.
c. 4. h.
scoria.

Sabelic.
Naucler.
Iohann.
Valens.
Guagin.
Polydor.

Columbanus, Connallus, Duengardus, Falkerus, Fiacrius, Foilanus, Furcus, Himalius, Kilianus, Laurentius, Malachias, Romuldus, Rupertus, Vltanus. Neque fœminarum generi minus honori sunt nostræ Diuæ Brigida, Cynia, Diphna, Ethne, Emeriæ duæ, Fidella, Gubeneta, Memefa, Richardis Imperatrix, & Virgo. Quid frustra singulorum nomina quod facere nequeo, repetere coner? Quippe sanctos viros, qui diuersas orbis terrarum regiones illustrarunt, & ad aternitatem consecrarunt, ex Ibernâ, velut ex alio in exteris gentes inundationem facere, fuisse solitos, testatur Diuus Bernardus, addens ex Bencornensi solum Monasterio millia multa produisse. Priscis illis Ægypti, Palæstinæque Beatis Iberos numero, meritis, miraculis pares fuisse, confirmat Gocelinus vetus scriptor: & vix vllum in insula tota terræ palmum inueniri, quin sanctorum hominum vita integerrimè, & innocentissimè acta, atque miraculosissima sacraretur. Imo ad eò fuisse Diuis copiosam, & locupletissimam, vt stellarum pene numerum sanctorum patrocinijs adæquet, Surius perhibet. Quod eò quidem minus debet admirationem commouere, quod diuina quadam consuetudine decima virorum pars sese Monasticæ vitæ alligaret: fœminarum quoque decimè in sacrarum Virginum collegia adscriberentur, & vtrisque alendis omnium fructuum decimæ attribuerentur.

C A P V T. IX.

*Iberniam, fuisse Martyribus nobilitatam
contra Cambrensem defenditur.*

Quæ

Quæ tamen ita sunt, nihilominus Ibernæ nomen, & existimationem diminuere fuit olim conatus Syluester Giraldus Cambrensis Henrici secundi regis Angliæ à secretis in illa disputatione iucunda, posteritatisque memoria digna, quam in Ibernâ, Stanihursto referente, cum Mathæo Casiliæ Archiepiscopo instituit coram Pontificis Maximi legato. In qua Cambrensis Ibernæ probro obiecit, quod inter tot Diuorum agmina nullum protulerit Martyrem, cuius sanguine rigata nobilitaretur. Tum Mathæus Antistes, quomodocumque, inquit, de Martyribus res habeat, nullus Ibernorum magnatum extitit ad eò inhumanus & à sensu, & pietate alienus, vt post Christianam religionem acceptam in sacerdotes sacrilegas manus iniecerit: Quin & illis reges nostri verticem simul, & fasces submittebant. Quod quidem fuit causæ, ne hæc insula suorum sacerdotum sanguine perfunderetur. Nunc verò quandoquidem venit in ditionem eorum, qui sese Antistitum sanguine polluerent audent, eam credo multorum Martyrum laureis cohonestandam: Neque enim ego nostrorum hominum virtuti, & religioni adeo diffido, vt dubitem, quin pro Christi lege, animam, vbi necesse habeant, diffundant. Ita grauis Pontifex, & suæ gentis dignitatem tutatus est, & acri scommate peracutè carpsit Anglos, maximè Henricum secundum Regem, cuius satellites paucis ante diebus Thomæ Cantuariensis Archiepiscopo mortem intulerant: & etiam præsentem Ibernæ statum, quæ iam multo suorum Martyrum cruore ab Anglis effuso micat, Vaticinatus mihi videtur. Nec tamen ignorabat Iberos etiam excellentes, & inuidios Martyres extitisse, quos, si vellet, posset in medium proferre, & Cambrensi opponere. Illi Richardus Stanihurustus obij-

F 3

cit

cit Colommanum Dimpnam, Foilanum, Kilianum. Plures memorat Cohuæus, quos varijs in locis euangelicam veritatem docentes barbarorum furor ex hac vita sustulit, Blaitthmacum, Gerebernum, Ieronem, Liuinum, Mononem, Tormanum, Trudbertum, V Vicbertum Præter hos vberionem nostrorum Martyrum cohortem Henrici Dublinensis facti suppeditant, quorum nomina hic libuit apponere. Duo Colmani, Elius Foilani socij tres, Indrahtus cū nouem socijs, Iohannes cum multis socijs, Ifingerus, Kirianus, Luglianus, Luglius, Odranus, Romulus, Tancon, Tornanus Quid in hac Martyrū nostrorū paucitate cunctor: Nongentos Religiosos in Benchornensi monasterio Ibernæ vnà fuisse martyriū caronatos Sanctus Bernardus scriptum reliquit in vita D Malachæ, sed & Sanctam Vrsulam, & complures vndecim mille Virginum Iernas esse magni nominis, & fidei authores tradiderunt. Describam in huius rei fidem tabellas quorundam Ibernorum Diuorum, & primum eorum, qui apud exterarum gentes locorum præfides coluntur.

CAPVT. X.

Iberni aliquot exterarum gentium doctores referuntur ex Conuæo.

COnuæi verba ita se habent in eo libello, quo de Ibernorum sanctitate, litterisque non nulla testimonia colligit.

Catalogus quorundam sanctorum, virorumque illustrium Ibernorum, aliàs Scotorum, seu Irlandorum, qui varias mundi plagas

plagas disseminanda, aut conseruanda fidei, sacrarumque litterarum desiderio accensi peragrarunt, aut speciali beneficio patroni habentur, omisis innumeris, qui domi floruerunt.

¶ *S. Mansuetus primus, qui Fidem suscepisse per D. Iacobum creditur, postea à S. Petro ad Thulos transmissus, quos ad Fidem conuertit, quorumque Apostolicus patronus habetur. Festus illius dies celebratur. 3. Septembris.*

S. Phrigidianus Princeps nostras, & Episc. Lucensis in Italia. 18. Nouemb.

S. Hidulphus Princeps doctor egregius, & Episc. Treueri. 11. Iulij. Sedulus Episc. qui vniuersas Europa provincias illustrauit Roma.

S. Vrsula cum magna parte vndecim mille Virginum.

Virgo, Princeps, & Martyr Colonia. 21. Octobris.

S. Patritius præterquam quod Ibernæ celeberrimus patronus habetur, in Muria ciuitate in Hispania ob singulare in illam illius beneficium præstitum quotannis celebri pompa colitur. 17. Martij.

S. Brigida Virgo regali stirpe orta Vlysiopone, vbi sacra ipsius reliquia seruantur, & annis singulis Iubilæi celebratione visuntur. 1. Februarij.

S. Rudbertus Princeps Hereditarius regni primus Salsburgensis Episc. patronusque Panonia, Bauaria, & Noricorum. 27. Martij.

S. Trudbertus Princeps gloriosus Martyr frater S. Rudberti, patronusque Frisingensium.

S. Erentudis Princeps Jovor Sanctorum Rudberti, & Trudberti, sociæque peregrinationum, variorumque canobiorum fundatrix illustrissima. Numbergi 22. Iulij.

Sanctus Columba Princeps Abbas in Britannia vbi triginta annos vixit, postea in insula Hu, vbi celebre extruxit monasterium, obiit. Nono Iunij festus illius dies agitur.

Sanctus Blaitthmac Princeps Hares Regni, & inclitus Martyr in insula eo.

Oppidū
hoc voca-
tur Gele,
quod I-
bernice
signifi-
cat Iber-
num.

- S. Columbanus, qui varias mundi plagas fide illustravit, quiescit in Monasterio Bobiense prope Neapolim. Festus dies 21. Nouemb.
- S. Chilianus Episcopus Hiperbolensis genere, & Martyrio nobilissimus VViziburgi. 8. Iulij.
- S. Colonatus, seu Colomanus, & Totmanus Martyres, & socij beati Chilianii Albinaci. 8. Iulij.
- S. Gallus nepos, & socius peregrinationis, S. Columbanū Abbas, & patronus Suenorum prope Alpes. 16. Nouemb.
- S. Dimphna Princeps hereditaria Ibernia supra modum pulchra, & Martyr inclarissima Gele prope Antuerpiam. 15. Maij.
- S. Gerebernus ipsius confessor, & egregius Martyr ibidem. 15. Maij.
- S. Fursus Princeps patronus Perona Abbas. 16. Februarij.
- S. Foilanus Princeps, & frater Fursi, & Vltani.
- S. Cathaldus Episcopus, & patronus Tarenti in Italia. 10. Maij.
- S. Brandanus Abbas in insulis Fortunitatis. 16. Maij.
- S. Donatus Episcopus Fæsulanus, Fæsula. 7. Aug.
- S. Fiacer Princeps in Territorio Meldensi. 30. Aug.
- S. Virgilius regia profapia Episcopus Salsburgensis, Apostolusque dictus. Corinthia Kalendis Decembris.
- S. Dobba Episcopus, & cooperatus S. Virgilij.
- S. Magnus Abbas frater S. Galli fundator plurium monasteriorum in Augustana Diœcesi. 6. Septembris.
- S. Romulus Princeps Archiepiscopus Dubhlinensis, postea Macliniensium Apostolus, & Martyr. 5. Iulij.
- S. Otguerus Leuita celebris Rurimunda. 10. Sept.
- S. Plechmus Comes, & Episcopus, insignisque concionator Oudenzeel Diœcesis Dauentriensis. 15. Iulij.
- S. Viro Episcopus apud Traiectenses celebris. 8. Maij.
- S. Bertuinus Episcopus Malonia. 11. Nouembris.
- S. Eloquius VValeiodari Patronus eximius concionator. 3. Nov.
- S. Etio Episcopus Fasciaci, & Latiarum patronus. 10. Iulij.

S. Eren-

- S. Erendengardus Dorne celebris. 17. Iulij.
- S. Himilius nobilis Romuldi cognatus apud Thenas. 10. Martij.
- S. Ieron Egmonda in Holandia egregius Martyr. 17. Aug.
- S. Liuinus Archiepiscopus, & Martyr pretiosus Gandau. 11. Nouembris.
- S. Mono Martyr Nasania celebris. 18. Octob.
- S. Oda regia profapia orta in Buscoducensi vrbe celebris. 27. Nouemb.
- S. VVasulphus Condati. 1. Octobris.
- S. VVicbertus Martyr in Fostilandia. 13. Aug.
- S. VVulganus Episc. Artesie. 2. Nouemb.
- S. Helias insignis concionator, Discipulus, & Socius Sancti Liuini Gandau.
- S. Vicentius Comes Madelgarius à nostris dictus Macguer. Cameraci. 14. Iulij.
- S. Landrius primus Metensis Episc. filius Sanctorum Vicentij, & VValdetrudis Gandau. 11. Nouemb.
- S. VValdetrudis Comitissa, & coniux Sancti Vicentij Casriloc. 10. Aprilis.
- S. Aldetrudis filia S. Vicentij, & VValdetrudis Malbodia. 23. Februarij.
- S. Medeborta filia etiam S. Vicentij, & VValdetrudis Malbodia. 7. Septembris.
- Hæc conuexus, vt ipse confirmat, ex probatissimorum authorum libris collegit.

CAPVT. XI.

Alij fasti referuntur.

S Equentes Fasti per dies, & menses digesti (opus, nescio cuius opera, minimè satis stadiose, & diligenter elaboratum) cōmuniter circumferuntur.

Quos

5	S. Thibernoghus.
6	
7	S. Sigenus.
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	S. Lafrianus.
19	
20	
21	
22	
23	
24	S. Egbertus.
25	
26	
27	
28	S. Chronanus. S. Kortillus.
29	
30	

M A I V S.

1	S. Vltanus, Briocus, VValburgis.
2	S. Piranus.

3	
4	
5	S. Scandalens.
6	
7	
8	S. VViro, Cathaldus, Fiacrius, Gibrianus.
9	
10	S. Congallus, Saranus, Florentius.
11	
12	
13	S. Carthagius.
14	S. Maldodus, Mofedou.
15	S. Diphna, Gerebernus.
16	S. Brandanus, Tricius, Gerhochus, seu Carantochus.
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	S. Adelinus.
26	
27	
28	S. Tonas.
29	S. Buriema. V.
30	
31	

I V N I V S.

1	
2	S. Aigifus.
3	S. Coenginus, seu Kininus. S. Cronanus.
4	
5	
6	
7	S. Colmanus.
8	S. Columba.
9	S. Columba.
10	
11	
12	
13	S. Caninus.
14	
15	
16	S. Furcus.
17	S. Enolichus. S. Molingus.
18	S. Colmanus.
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	S. Adelbertus.
26	Mongenti Martyres Bencornes.
27	S. Enolichus.
28	
29	
30	

I V L I V S.

1	S. Rumoldus.
2	
3	S. Guthagonius.
4	
5	S. Noduena. V.
6	S. Nonina. S. Colonia.
7	S. VVilchibaldus, Disfbodus, Kalian, Bibianus, Totnanus.
8	
9	
10	
11	S. Etianus, seu Etto.
12	S. Lenanus.
13	
14	S. Faghna. S. Vincentius.
15	S. Plechelnus. S. Harruc.
16	
17	S. Fredegandus.
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	S. Declarus.
25	
26	
27	
28	S. Sampson.
29	
30	S. Erentrudis.
31	

AVGVSTVS.

SEPTEMBER.

1	S. Dolochus, vel Tholochus.	2	S. Adaman.
2		3	S. Mansuetus Episc. Petri Apost. Discipulus.
3	S. Mansuetus. S. Dermittus.	4	
4	S. Matna. S. VVoltanus.	5	S. Alpo.
5	S. Abel. S. Casianus.	6	S. Bega S. Magnus, seu Ma- gobaldus.
6	S. Masculinus.	7	S. Boetius.
7		8	
8		9	S. Queranus S. Osmana.
9		10	S. Oigerus. S. Finianus.
10	S. Blaius. S. Malchus.	11	
11		12	S. Albius.
12		13	
13	S. VVicbertus.	14	S. Faghna.
14	S. VVerenfrinus.	15	
15		16	
16		17	S. Monachus.
17	S. Hierom.	18	S. Ricardis Imperatrix.
18		19	S. Egbinus.
19		20	
20		21	S. Maninus. S. Edilun.
21		22	
22		23	
23		24	Translatio. S. Ruperti.
24	S. Fathna.	25	S. Barrus.
25	S. Bareas, Michanus.	26	S. Colmanus.
26		27	S. Orannus.
27		28	
28		29	
29		30	
30	S. Fiacer.	31	
31	S. Aidanus.		

OCTOBER.

NOVEMBER.

1	S. VVasulphus. Guthagonus.	1	S. Babylonius. S. Benignus.
2	S. Thomas.	2	S. Doranus. Malachias. Vo- ranus. VVulgannus.
3		3	
4		4	
5		5	S. Malachias. S. Trigemoch ^o .
6	S. Comin.	6	
7		7	S. Florentius, vel 17.
8	S. Elogitius.	8	
9	S. Gislenu.	9	
10	S. Canicus.	10	S. Eclus. S. Iohannes.
11		11	S. Bertuinus.
12		12	S. Helias. S. Leuinus. S. Lebuitrus.
13	S. Colman.	13	S. Keliannus.
14		14	S. Laurentius.
15		15	S. Maclouinus.
16	S. Gallus. S. Elifus.	16	
17		17	
18	S. Etbbinus. S. Mono.	18	S. Fridiannus.
19		19	
20	S. Vendelin. S. Vitalis.	20	
21		21	
22	S. Donatus.	22	S. Osmana.
23	S. Sira. S. Luglius. S. Lu- glianus.	23	
24	S. Colubanus. S. Dalmachus	24	
25		25	
26	S. Munnu. S. Albuinus.	26	
27	S. Rumoldus.	27	S. Oda.
28	S. Dalmachus.	28	
29		29	
30		30	
31	S. Foilannus, & socij.	31	

DECEMBER.

1 *S. Virgilius.*2 *S. Fregus.*3 *S. Eloquius.*4 *S. Fredegandus.*

5

6 *S. Congellus.*7 *S. Boetius.*

8

9

10

11

12

13

14

15

16 *S. Beanus.*

17

18 *S. Vinebaldus.*

19

20 *S. Comogellus.*21 *S. Columbanus.*

22

23

24

25

26 *S. Theodaus.*

27

28

29

30

31

CAPVT. XII.

Kalendarium à Patre Henrico Dublinensi accumulatum refertur.

ITa hi Fasti se habent. Alios longe copiosissimos, & vberriimos non Mensium, sed litterarum Alphabeti latini ordine dispositos Pater Henricus Dublinensis collegit, relatis etiam authoribus, qui Diuorum nomina sempiternæ famæ, gloriæque commendauerunt. Ac profectò cum nostri libri Ibernico sermone scripti, quibus nostrorum Diuorum memoria accuratissimè illustra-

De Ibernorū moribus, atq; Religione. 49

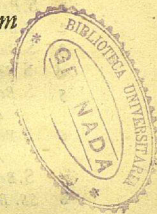
illustratur, sint hodie partim ab exteris Hæreticis rapti & deleti, partim à nostris absconditi, ne in Hæreticorum potestatem veniant ita, vt præ manibus vulgò non habeantur. magnum mirum est, quanta cura, diligentia & industria sit vsus hic Religiosus Iesuita in tor sanctorum nominibus cumulandis, & ab obliuione hominum, & interitu vindicandis, tamen perquam pauci sunt præ innumera pene multitudine, quæ desideratur. Ne tam insignes, & elaboratæ lucubrations, quæ hætenus à nullo scriptore (quod ego sciam) referuntur, intereant, hic eas in lectoris gratiam constitui collocare, numeros nominibus præfigens.

Catalogus aliquorum Sanctorum Iberniæ.

A.

- 1 *S. Abel. 5. Angusti Molanus in Natalibus.*
- 2 *S. Acca, vide inter socios Egberti.*
- 3 *S. Adelbertus Leuita. 25. Iunij. vide socios Egberti.*
- 4 *S. Adelgisus. in vita S. Ettonis ibidem.*
- 5 *S. Adelenus Episc. 25. Maij Flora. & Trithemius.*
- 6 *S. Adomnanus Abbas. 31. Ianu. Mart. Angl. 2. Septembris.*
- 7 *S. Adrianus in vita S. Ricarij. 1. Apr. Mar. Angl.*
- 8 *S. Æthna, vel Ethna. in vit. S. Patritij. tocel. c. 58. & Probus.*
- 9 *S. Aficus Episc. tocel c. 107.*
- 10 *S. Aidanus Episc. 31. Aug. Surius, Beda.*
- 11 *S. Albertus Archiepisc. Casselens. Chronicon Bavarica.*

G

12 *S. Albins*

- 12 S. *Albius Episc.* Stanibustus in vita S. *Patritij*, & *Probus*.
 13 S. *Albogastus Episc.* Gillibertus *Minorita* in *supplem. Sanctorum*.
 14 S. *Algisus 2. Iunij* Molanus loco citato.
 15 *Altho Abbas*, 5. *Sept. Martyr. Angl.*
 16 S. *Aminichad. Conf.* 30. *Ianu. Martyr. Angl.*
 17 S. *Andreas*.
 18 S. *Archibaldus Abb.* 27. *Martij. Mart. Angl.*
 19 S. *Augurius Episc.* 7. *Febr.* Genebrard. in *Kalendario ad Sanctos* 361.

B.

- 1 S. *Babylonius Episc.* 1. *Nouemb. Floratus*.
 2 S. *Barrea Episc.* *Mart. Carthustanorum*. 23. *Aug.*
 3 S. *Batheneus*. 11. *Septemb. V. S. Columba. Mar. Angl.*
 4 S. *Betulphus Abb.* 17. *Iunij Mart. Angl.*
 5 S. *Beans Episc.* 16. *Decemb.* in *vita Eufsei Mart. Anglia*, aliter *Boeanus Florat.*
 6 S. *Bega Virgo*, à qua S. *Bees* in *Anglia Camdenus. Martyrol. Anglia*.
 7 S. *Beganus Abbas*. 4. *April. Mar. Carthus*.
 8 SS. *Benchornefes Martyres* nongenti. 26. *Iunij Martyr. Anglia*.
 9 S. *Benignus Episc.* 1. *Nouemb. Florat. Iocel. c. 39. 96 qui etiam Stephanus*.
 10 S. *Berastus Episc.* 16. *Febr. Mart. Carth. Flor.*
 11 S. *Bereas Confess.* *Probus* in *vita S. Patritij*.
 12 S. *Bertuinus Episc.* 11. *Nouemb. Molanus Florat.*
 13 S. *Bessagus Episc.* X. *Martij Florat.*
 14 S. *Blaethmac. Antiqua lectiones* tomo. 6. pag. 570. *vincbat circa annum 312.*
 15 *Blanius Episc.* 10. *Aug. Flor.*

- 16 S. *Boetius Episc.* 7. *Decemb. Flor. ita Molanus* in *vita S. Mombili*.
 17 S. *Bortuinus Abb.* 16. *Maij. Petrus à Natalibus* in *Chronica*.
 18 S. *Brandanus Abbas*. 26. *Maij. Petrus de Natalibus* in *Chronica Mundi*.
 19 S. *Brianus Rex*, & 22. *Martij. Marianus*.
 20 S. *Brigida*. 1. *Febr. Surius. vide Mart. Baronij*.
 21 S. *Brigida soror S. Andrea*.
 22 S. *Briocus*, à quo S. *Briue* in *Anglia Chard.* 1. *Maj. Mol.*
 23 S. *Brocadus Episc.* *Iocel. c. 50.*
 24 S. *Brochanus Episc.* *ibidem*.
 25 S. *Burhardus Episc.* 8. *Iulij. Flor. & Chronica Mundi*.
 26 S. *Burena. V.* 29. *Maij. Mart. Anglia*.

C.

- 1 S. *Caidocus Episc.* in *vita S. Ricarij. Surius*.
 2 S. *Canicus, vel Kanicus*, à quo *Killkanna. Camd.*
 3 S. *Cassenus Episc.* 5. *Aug. Iocel. c. 144.*
 4 S. *Cathaldus Episc.* 8. *Maij. Petrus de Natalibus lib. 4. c. 142.*
 5 S. *Celsus Episc.* 5. *Aug. in vit. Malachia. S. Bern.*
 6 S. *Cethaberis Abbatisa. Iocel. c. 79.*
 7 S. *Cheranus. Iocel. vide Queranum*.
 8 S. *Chilenus* in *vita Kiliani. Molan.*
 9 S. *Christianus Episc.* 18. *Martij. Petrus de Nat. Mart. Angl.*
 10 S. *Christinus* in *vita Malachia. S. Bern.*
 11 S. *Cinnia V.* *Iocel. c. 79.*
 12 S. *Claudius Monachus. Trihemius*.
 13 S. *Clemens* in *vita S. Teibodi*.
 14 S. *Cælius Sedulius Episc.* *Trihemius*.
 15 S. *Coenginus Abbas*. 3. *Iunij Flor. idem Kenius*.
 16 S. *Coindrus Episc.* *Iocel. c. 251.*

- 17 S. Colmanelbus Episc. Iocel. ibidem 96.
 18 S. Colmanus Martyr 13. Oct. Mart. Angl.
 19 S. Colmanus Abbas 18. Iunij Flor. 19. secundum Mart. Carthus.
 20 S. Colmanus Episc. 7. Inn. Mol. Beda. Flor.
 21 S. Colmanus Martyr 8. Iulij in vita Kiliani.
 22 S. Columba Abbas 8. Iunij Iocel. Flor.
 23 S. Columba Presbyter Iocel. 89.
 24 S. Columbanus Abbas. 21. Decemb. Surius.
 25 S. Columbanus Monachus 24. Oct. Flor. & Surius in vita precedentis Columbari.
 26 S. Columbanus Abb. reclusus 13. Febr. Mol. in Natal.
 27 S. Conallus Mon. Iocel. 125. 138.
 28 S. Conanus Episc. 8. Martij. Carthus. Boetius. l. 9. Flor. 176.
 29 S. Conedus Episc. Iocel. 91. c.
 30 S. Conellus Episc. 8. Martij. Mart. Carthus.
 31 S. Corbicanus in vita Edulgisi Molanus.
 32 S. Virgo de Cregri Iocel. 112.
 33 S. Cormanus 8. Martij. Mart. Carthus. 8. Aprilis secundum Florat.
 34 S. Cuculanus Episc. 18. Febr. Flor.
 35 S. Cudonicus Presbyter. Petrus de Nat. lib. 4. c. 90.
 36 S. Cuthbertus filius Regis Ibernia maior.

D.

- 1 S. Dalmachus Episc. 28. Oct. Flor.
 2 S. Dararcha virgo Iocel. c. 32.
 3 S. Deicolus Abb. 18. Ian. Flor. Mar. Angl.
 4 S. Dermytius. 3. Aug. in vit. S. Columbae Mart. Angl.
 5 S. Dicha Confessor Iocel. c. 32.
 6 S. Diphna Martyr. 15. Maj. Sur. Mol. Genebrad.
 7 S. Disibodus Episc. 8. Iulij. Surius.

- 8 S. Diuna Episc. Bed. lib. 3. c. 19. eundem Diunam existimo apud Camdenum.
 9 S. Donatus Episc. 28. Oct. Mar. Anglia. scripsit Grammaticam.
 10 S. Doranus Episc. 2. Nouemb. Flor.
 11 S. Douergardus. Iocel. 129. 130.
 12 S. Duchatus Episc. 8. Mar. Flor.
 13 S. Dulachus Eremita, eius vita extat Malachida in Ibernia.
 14 S. Duonius Abbas. Iocel. c. 32.

E

- 1 S. Echu Rex Vltonia in vita S. Patritij.
 2 S. Edanus. vide A'danus.
 3 S. Edilhum. 21. Sept. Mar. Angl.
 4 S. Egbertus Abbas. Beda 24. Aprilis.
 5 S. Egbinus Leuita. 19. Sept. Mar. Carthus. secundum Flor. 19. Octobris.
 6 S. Elbeus Episc. Iocel. c. 83. forsan idem, ac Albius.
 7 S. Elias Episc. vide Heliam.
 8 S. Elifius Martyr. Petrus Craxapolitus. 350.
 9 S. Eloquius Abbas. 3. Decemb. Flor. Mol. 8. Oct. Mar. Angl.
 10 S. Dux Emeria virg. Iocel. c. 32.
 11 S. Enolichus. 17. Iunij. Mart. Carthus.
 12 S. Erhardus Confessor. in vita S. Adulphi tom. 7. Suriij.
 13 S. Ernanus in vita Columbae celta tom. 5.
 14 S. Erenrudis virgo soror. S. Ruberti.
 15 S. Ethna virgo. Iocel. c. 58. vide Heshnam.
 16 S. Etianus Episc. 11. Iunij. Molan.
 17 S. Erichus. Iocel. 109. vide Hercun.
 18 S. Eudenus Abb. 11. Martij. Mar. Carthus.
 19 S. Euinus. Iocel. c. 186.

- 1 S. Fagna Episc. 24. Julij Flor.
- 2 S. Fathna Episc. 24. Aug. Mart. Cart. & Flor.
- 3 S. Fechinus Fori, alijque celebris multis Ibernia locis.
- 4 S. Fedella Virgo locel. c. 58.
- 5 S. Felinus Killmori celebratq.
- 6 S. Feshlin virgo. Probus. eandem puto Fedellam.
- 7 S. Fiacer Conf. Sur. 8. Maij.
- 8 S. Fiechus Episc. tam parens, quam filius Ioc. 115.
- 9 S. Finianus Abb. 16. Mart. Mart. Carthus. Helior lib. 9. fol. 177.
- 10 S. Finianus Episc. 23. Febr. Mart. Carth.
- 11 S. Finanus Abbas 17. Febr. Flor.
- 12 S. Florentius 10. Maij Sur. 17. Non. Mart. Anglia.
- 13 S. Foilanus Episc. & Martyr 31. Octob. cum tribus socijs.
- 14 S. Forhermus Episc. locel. c. 52.
- 15 S. Forinanus Episc. & Abb. in vit. S. Eloquij Molanus.
- 16 S. Fredogandus Conf. 17. Julij, & 4. Decembris Mart. Carthus.
- 17 S. Fregus Abb. 1. Decemb. Mart. Carthus.
- 18 S. Frigidianus, seu Fridianus. 18 Decemb. ibidem.
- 19 S. Fridolinus Conf. 6. Martij Mart. Angl. Filius Regis Ibernia. P. Gibbonus Cepam de persecu.
- 20 S. Furseus Abbas. 16. Ianuarij. Surius.
- 1 S. Gallus Abbas. 16. Octob. Surius.
- 2 S. Gerebernus Abbas. 15. Maij in vita Dimna.
- 3 S. Germanus Episc. 9. Julij Flor. locel. c. 92. Molanus in vita Eloquij.
- 4 S. Gibrianus Conf. 8. Maij, obiit Rhebis anno 509. Sigel. Flor.
- 5 S. Gilbertus Episc. 4. Febr. floruit cum S. Malachia. Anglus Capr.
- 6 S. Gille Confess. famulus Guthagani Mol.

- 7 S. Ginigile presbyter Beda lib. 5. c. 13.
- 8 S. Gislenus. 9. Octob. Mart. Angl. cum varijs.
- 9 S. Gifualdus Confess. in vita Disbodi.
- 10 S. Glarcus Conf. apud Iocel. c. 81.
- 11 S. Filia Glerani idem. c. 59.
- 12 S. Gobaus Conf. in vita Adalgisf Mol. Beda lib. 3. c. 19.
- 13 S. Golinia virgo 6. Julij Flor.
- 14 S. Guualferus Episc. in vita S. Rumoldi per Iohannem Donnum.
- 15 S. Gualterus Episc. apud Illustres Prædicatorum.
- 16 S. Guthagonus Rex, & Confess. 2. Octo. Mart. Angl. 3. Julij Molanus.

H.

- 1 S. Harruc Episc. 15. Julij Mart. Anglia.
- 2 S. Helanus in vit. Eloquij Mol.
- 3 S. Herius Iocel. c. 41. puto eundem cum Ercho.
- 4 S. Helias 12. Nouemb. in vita Linini. Mol. Episcopus fuit.
- 5 S. Hibarus Episc. locel. c. 83.
- 6 S. Hildolphus Archiepisc. Fornia.
- 7 S. Himelinus Conf. 20. Martij Mol.
- 8 S. Hiluaris virgo Mol. in vita S. Oda.

I.

- 1 S. Iheron presbyter, & Martyr 17. Aug. Mol. Flor.
- 2 S. Iia virgo, à qua S. Iusbai in Cornuallia. Camden.
- 3 S. Imarius Conf. in vit. Malachia Bern.
- 4 S. Indractus Martyr cum 9. socijs. 5. Febr. Mart. Angl.
- 5 S. Iohannes Episc. Martyr 10. Nouemb. Mart. Angl. cum multis socijs.
- 6 S. Ionas Confess. 28. Maij Mart. Angl.
- 7 S. Isingerus Episc. Martyr 21. Martij Mart. Angl.

K.

- 1 S. Kavicus Abb. 3. Iunij Martyro. Carthus.
- 2 S. Karthagius Episc. 13. Maij Carth.

- 3 S. Keuinus Abb. 5. Iunij idem Coengus.
 4 S. Kentigernus Episc. 13. Ianu. Mar. Ang. Flor.
 5 S. Kieranus. Iocel. 113. puto eundem cum Querano.
 6 S. Kilianus Episc. & Martyr. 8. Iulij. Mol.
 7 S. Kirianus Episc. & Martyr. 5. Mart. Flor.
 8 S. Kirzemijs Episc. Iocel. c. 145.
 9 S. Koianus Episc. 5. Martij. Mar. Carthus.
 10 S. Körttilus Episc. Mart. 28. Mart. Angl.
 L.
 1 S. Lactinus Episc. 19. vel 20. Martij. Mart. Carthus. Flor.
 2 S. Lascianus Abb. 18. April. ibidem.
 3 S. Laurentius Episc. 14. Nouemb. Sarius.
 4 S. Leninus Episc. 12. Nouemb. Mol.
 5 S. Lonatus Confess. Iocel. c. 144.
 6 S. Luanus Mon. Iocel. Bern. 12. Iulij. Mar. Ang.
 7 S. Eugadius Episc. Iocel. 93.
 8 S. Luglius Martyr. 23. Octobris.
 9 S. Euglianus Martyr.
 10 S. Lugatius Episc. idem ibidem.
 11 S. Lumanus Episc. idem c. 30.
 12 S. Lumanus Confessor. idem. c. 39. puto eundem cum superiore.
 13 S. Lupita soror S. Patritij. Iocel. c. 50.
 M.
 1 S. Machaldus Conf. Iocel. c. 151. 152.
 2 S. Machilla Episc. in vita S. Brigide.
 3 S. Maclouius Episc. 15. Non. Flor. dicitur discipulus Brandani Frat.
 4 S. Madelgarius in vita Ethonis. Mol.
 5 S. Magnus seu Magdobaldus. 6. Septem. Mol. Flor.
 6 S. Magnus Abbas. 6. Sept. Canisus tomo. 5.
 7 S. Malachias Episc. 2. Nouemb. Sarius. Bern.
 8 S. Malcallin Abb. in Martyrol. Anglia.
 9 S. Malchus

- 9 S. Malchus Episc. in vita Malachia. 10. Aug.
 10 S. Maldod 14. Maij. Mart. Carth.
 11 S. Mansuetus Discipulus Sancti Petri. Mol.
 12 S. Marnochatus celebris in Fingallia.
 13 S. Martyres nongenti Benchorenses.
 14 S. Masuilinius Episc. 5. Aug. Mar. Carth.
 15 S. Mel Episc. Iocel. c. 50. 102.
 16 S. Meldanus Episc. Iocel. c. 93. item in vita S. Fursei.
 17 S. Mema virgo apud Camdenum. pag. 468.
 18 S. Memessa virgo. Iocel. 159.
 19 S. Methodius Conf. 14. Mart. Carth. Mart.
 20 S. Mochna virgo. Iocel. c. 50.
 21 S. Mochus Episc. Iocel. c. 50. 134. 135. vel Mochens.
 22 S. Moduena virgo. 5. Iulij Capgr. Mart. Anglia.
 23 S. Mogenochus Episc. Iocel. c. 50.
 24 S. Mogrado Episc. 4. Martij Martyrol. Carth.
 25 S. Molochus Episc. Discipulus S. Brandani Maior.
 26 S. Monuchinus.
 27 S. Mono Martyr. 18. Octob. Mol. Mar. Ang.
 28 S. Motalogus Abb. 2. 6. Martij Patronus Killocia.
 29 S. Mouendas Abb. 2. Martij Martyrol. Carth.
 30 S. Muneria virgo. Iocel. I potius Probus.
 31 S. Munis Episc. Iocel. c. 50. & 113.
 N.
 1 S. Naninus Conf. 21. Sept. Mart. Carthus.
 2 S. Nebemius Episc. in visione Tondali.
 3 S. Neodus, à quo S. Neodus in Anglia Clelandus.
 4 S. Nonninia virgo. 6. Iulij. Mart. Carthus.
 O.
 1 S. Oda virgo. 27. Febr. Flor. Mol. 27. Nouemb. Mart. Angl.
 2 S. Odranus Mart. Iocel. c. 73.
 3 S. Oganus

- 3 S. Ozanus 27. Febr. Episc. Flor.
- 4 S. Ogrinus 26. Febr. Episc. ibidem.
- 5 S. Olicanus Episc. Iocel. c. 86. 137.
- 6 S. Oranus episc. 27. Sept. Mart. Angl.
- 7 S. Osmana virgo 22. Nouemb. in Mart. Angl.
- 8 S. Otigerus Diacon. 10. Sept. Mol.
P.
- 1 S. Patritius episc. 17. Martij Iocel. Probus, Stanihurstus.
- 2 S. Paton episc. 30. Martij. Mart. Anglia.
- 3 S. Pauper Iocel. c. 181.
- 4 S. Plechelnus episc. 15. Iulij Mol. Mar. Angl.
- 5 S. Piranus multis miraculis illustris. Camdenus. 2. Maij
Mart. Anglia.
- Q
- 1 S. Queranus Abb. 7. Sept. Flor. Mar. Angl.
R.
- 1 S. Ribianus Episc. 8. Iulij Flor.
- 2 S. Richardis imperatrix, & virgo 18. Septemb. Platus de
bon. stat. Rel.
- 3 S. Riachus Diacon. Iocel. c. 84.
- 4 S. Riquierius.
- 5 S. Rius Conf. Iocel. c. 35.
- 6 S. Rodanus Episc. Iocel. c. 142.
- 7 S. Romulus Episc. Iocel. c. 142.
- 8 S. Ruadanus Conf. in visione Tondali.
- 9 S. Rumoldus Episc. & Martyr 1. Iulij Iohannes Donnius.
27. Oct. Mart. Angl.
- 10 S. Rudbertus Episc. 27. Martij Mol. VVelfangus Lacius
vocat eum filium Regis Ibernia.
S.
- 1 S. Sadoc. Conf. 1. April. in vita S. Ricarij.
- 2 S. Sallustius in vita S. Desbodi. Surius.
- 3 S. Sampson Episc. Surius tomo. 6. in vita Maclouij 28. Iulij.

- 4 S. Saranus Conf. 6. Martij. Mart. Carth.
- 5 S. Scandalus Confess. 5. Maij in vita S. Columbe Mart.
Angl.
- 6 S. Senachus Episc. Iocel. c. 130.
- 7 S. Secundinus Episc. idem c. 160.
- 8 S. Sigenus 7. Aprilis Mar. Angl. Abbas.
- 9 S. Sira Soror S. Fiagri 23. Oct. Mar. Angl.
- 10 S. Soghanus Episc. 26. Febr. Mart. Carth.
- 11 S. Sophanus Episc. 26. Febr. Mart. Carth.
- 12 S. Stephanus vide Benign.
- 13 S. Suisbertus. 1. Maij vide Mol.
- T.
- 1 S. Tancon Episc. Martyr 16. Febr. Mart. Angl.
- 2 S. Tarabata virgo 4. Febr. Mart. Carthus.
- 3 S. Quatuor virgines de Tedna Iocel. c. 103.
- 4 S. Tedquus, vel Teugus Abb. 2. Mart. Flor.
- 5 S. Tedna Episc. Bed. lib. 3. c. 26.
- 6 S. Thassachus Episc. Iocel. c. 290.
- 7 S. Thigernogus Episc. 5. Martij. Flor. Molan. vocat eum
Thigernacum.
- 8 S. Tigrida Iocel. c. 30.
- 9 S. Tornanus Martyr 8. Iulij passim habetur.
- 10 S. Treffanus in vita Eloquij Mol.
- 11 S. Tricius Episc. 16. Maij Mart. Angl.
- 12 S. Tronanus Episc. 9. Febr. Mart. Carthus.
- 13 S. Trudbertus Martyr Antiqua lectiones tomo 6.
V.
- 1 S. Vendelinus 20. Oct. Mar. Angl.
- 2 S. Victor Episc. Iocel. c. 139.
- 3 S. Viganus Conf. 13. Martij Mart. Angl. vide Vulganum.
- 4 S. Vincentius, aliā VValdegarias 14. Iulij.
- 5 S. Vinnochus, Iocel. c. 149.

- 6 S. Virgilius cognomento Solinusus Archiepisc. Salisburg.
1. Decemb.
- 7 S. Vitalis Archiepisc. 20. Oct.
- 8 S. Vitianus Abb. 1. Maij passim habetur.
- 9 S. Voranus Episc. 2. Nouemb. est idem ac Doranus.
- 10 S. Vlucna virgo.
- 11 S. Vrsula Princeps undecim mille Virginum filia maioris Regis Scotorum Ibernie. Manifeste monstrabo fabulas esse alias aliorum de sancta Vrsula historias, & genealogias, & responsa habeo satis probabilia ad obiectiones contrarias.
- 12 S. Vulganus. Iocel. c. 141. vide Vulganum.
- 1 S. Vvasulphus Conf. 1. Octob. Mart. Carth.
- 2 S. Vviro Archiepisc. Dubh. 8. Maij.
- 3 S. Vvulganus Episc. 2. Nouemb. Chronica Cameracensia vocat eum Scotum.
- 4 S. Vvkulianus Abb. 4. Aug. Mart. Carth.

Si quis plures legendo compererit, dignetur tempori impertire, ut in scribendam narrationem rerum Ibernicarum, que est iam præ manibus id subsidij conferat. Romæ 9. Aprilis anno 1611. Vester omnium in Christo seruus. Henricus Fitzsimon Societas Iesu.

Ita suum copiosum quidem Catalogum Henricus absoluit. In quo tamen præ his Ibernis Diuis, qui relati sunt, perquam multi requiruntur, & ferè celeberrimi quique in Ibernia vulgò: quorum plurimos perstringere mihi cordi foret, nisi militaribus exercitationibus impeditus litterario studio minus ocij suppeditare possem.

CAPVT. XIII.

Ratio redditur, quemadmodum Religio, & litterarum studium in Ibernia sit extinctum?

CUm verò tanta Martyrum, Sanctorum, Monachorum multitudine, tanto numero præfulum, tot cœnobijs, atque templis, tam celebri litterarum Palæstra Ibernia floruerit, dubitauerit forsitan aliquis, quomodo tanta ornamenta euauerint, ut eorum vestigium vix vllum extet præter diruta, vel prophænata templa, & reliquorum exiguam memoriam scriptorum libris conseruatam? Sinat dubitare. Namque res humanæ minime solent stabili gradu consistere. Nihil est, quod non absumat vetustas, & temporum mutatio, sed maxime bellum. Sic Troiæ ne vestigium relictum est. Bellicosissima Carthago corruit. Thebarum vix extat memoria. Athenarum sapientia abolita est. Et Ibernia quidem duarum gentium maximis bellis exarsit, primum Danorum, deinde Anglorum per annos amplius quadringentos, qui non modo sacram insulam rudem, atque incultam reddiderunt, sed ima, & summa miscuerunt, in Deum etiam, & cœlestes impias manus inferentes Itaque illa Ibernicæ sanctitatis, & eruditionis facies pulcherrima ferro, flamma, veterum Ibernorum excidio, vniuersæ insulæ deuastatione deleta interiuit, quod infernus apertius apparebit.

CAPVT. XIII.

*Huius operis epilodus, & sequentis
promissio.*

Satis, mea quidem sententia, breuiter de Ibernicæ
terre rebus memoria dignis, & Ibernorum origi-
ne, moribus, atque Religione diximus. A quibus
Iberni fuerint bello laceffiti: hac tempestate pro Dei
lege, & Catholica Romana Fide quas calamitates per-
tulerint, quas res gesserint: qui Episcopi, atque Sacerdo-
tes, qui etiam seculares homines constantes, magna-
nimi, fidi, vel inconstantes, imbecilli, infidi fuerint: qui
Martyres inuidiosissimi spiritam effuderint, qui varia, &
lubrica fide infirmi degenerauerint, hæreticorum ter-
rori, & furori succumbendo: bellorum magnitudinem,
Hæreticæ tyrannidis truculentiam: multorum insignia
bello, & pace dicta, factaque, plurima nouarum
rerum exempla rara, miranda, &
scitu dignissima sequentibus
Tomis infectabor.

Finis Tomi primi.

DO-

DOMINI
PHILIPPI
OSVLEVANI
BEARRI IBERNI.

Compendij historiae Catholicae Iberniæ.

TOMVS SECVNDVS.

DE Iberniæ laudibus, & Ibernorum ori-
gine, moribusque superiore tomo dictū
est. Ad cætera iam accingamur. A qui-
bus nostri maiores fuerint impetiti, &
Catholica fides oppugnata: Iberniam
Angli, quo iure, & a quo habeant: quas
tulerint leges, quemadmodum in Ecclesiam, & Religio-
nem Christi coniuauerint, & in ipsos Iberni multi pro
Numinis lege sæpe conspirauerint: Inde horum con-
stantiam, illorum sequam truculentiam, & tyrannidem,
inuidiosissimorum Martyrum, & etiam perditio-
rum, atque sceleratissimorum hominum
varia exempla videamus.

DO-

DOMINI
PHILIPPI OSVLLEVANI
BEARRI IBERNI.
TOMI. II. LIBER. I.

Ibernia quomodò sit ab Anglis obtenta?

Hoc libro, qui in Iberos, & Christianam Religionem bellum mouerint: quemadmodum Ibernia in Anglorum potestatem uenerit: quibusque legibus eam Reges Angliæ, cum Catholici fuerunt, administrauerint, demonstrabo.

CAPVT. I.

Ibernorum inter se bella, & contra ipsos subactæ gentis rebelliones, antequam Christianam lucem recepere, memorantur.

Eogan
Mor.

Pincipio Iberni ipsi, alij alios non segniter aggressi, intestina bella sæpe gesserunt. Inter minima non refertur illud, quo Eoganus Magnus Moniarum Rex Siurij Princeps, dum à suis deseritur, à Quinto Septentrionalis Iberniæ rege pulsus in Hispaniam uenit. Vbi in uxorem ducta Regis Hispaniæ filia cum tribus millibus Hispanorum reuersus amissum regnū recuperauit. Præterea gens illa, quæ fuit à nostris maioribus

Ibernia quomodò sit ab Anglis obtenta? 57

maioribus uicta, & subacta suo Rege Maccuillo interempto ab Ibero Principe, non semel postea caput extollere conata est, uel pristinae libertatis desiderio excitata, uel imperitantium iugum exosa: frustra tamen, nam quo iugo semel domita est, nunquam id potuit, discutere: & eius uires, & rebelliones omnes ab Ibernīs contusæ ante Christianæ lucis exortum consenuerunt.

CAPVT. II.

Catholica Religionis in Ibernia stabilitas, & perturbationes.

Postquam uerò maiores nostri Christi legē sunt amplexi. Diuo Patritio præceptore, circiter annū Dñi quadringentesimum decimum octauum, in nostra insula Fides Catholica sancta, & inuiolata, litterarumque studium per annos quadringentos, sub triginta tribus (si uera sunt Cambrensis placita) Regibus Iberniæ floruit. Circiter annū redemptoris octingentesimum decimū octauum à Danis, uel Dianamarcis, & Noruegijs, gente tunc tēporis minime Catholica, Turgesio duce, oppugnata per annos triginta uehementer Religio Catholica affligitur: templa profanantur, & diruuntur: litterarum studia fugantur: omnia sacra uolantur. Sed ab Ibernīs, & Turgesis occiditur: Barbari delentur, expelluntur: & insula ab ea tyrannide in libertatem uindicta ad pristinū Catholicæ Religionis, & liberaliū disciplinarū statū, & splendore breui restituitur.

Aliquot annis transactis ex eisdē partibus nonnulli in Iberniam ueniunt uocati sua lingua Oosmani, id est Orientales, oriundi (ut multi cōiectant) ex superstitionibus Danorum, & Noruegicis, qui in Ibernia perierant,

H

non

non bellica classe, non hostili animo (ita præferebant) sed amicitia specie, & mercatura faciendâ, ut quâ terrâ armis non potuerunt obtinerè, eiusdem mira tēperatione, & fertilitate precario saltē fruerentur. Itaq; ab Ibernis condendarum urbium sedes in maritimis oris, atque mercēs importandi, & exportandi facultatē impetrant: magnatibus Ibernis vniuersa regni reipublica cōmodum fore arbitrantibus, ut externi eos labores subirent, eaque commercia tractarent, quibus indigenæ ocio dediti, sudoremq; fugientes pigre sese tradebāt. Cum magna multitudine creuissent, vrbesque in maritimis portibus conditas vallo, fossaque munissent, ab Ibernorum dominatione desiscere, vestigalia non pendere, & rebellare ceperunt. Quo conatu citò destiterunt ferro coacti, seseque Ibernorū principū arbitrio permittentes.

Ita ab extincto Turgesio vsque ad annū circiter millesimū centesimū sexagesimū octauū, per annos trecentos & sex, plus minus rursus Catholica Religio summa veneratione culta luxu Erfi enim Iberni alijsq; alijs nō rarò intestina bella gerebāt: omnia ferro flāmaque deuastabāt, tamen tēpla, Sacerdotes, Theologi, Iurisperiti, Philosophi, Historici, Astrologi, Medici, Oratores, Poetæ, omnes litterarū professores, studiosi, litterarū gymnasia, societates, possessiones, bona in cōmunitate donabātur. Ita videres circumiectos pagos diripi: oppidorum mœnia dirui: agros incendio flagrare: omnia Victoris furore euerti, & tamen in media miserrima, atq; funestissima facie Religionē, atque litterarū reipublicam eū fortunis suis omnibus, ac vel minima iniuria læsam pace, & tranquillitate gaudere. Namque litteras nō modo oppugnare, sed non propugnare: Ecclesie Catholice sanctitatem non modo violare, sed non summe colere, sacrilegium, & contra stylum non ferrum, sed calamum

Ibernia quomodo sit ab Anglis obtenta? 58

exercere, maiores nostri diuina lege statuerunt. Ab anno circiter millesimo centesimo sexagesimo octauo, sub quod tēpus Angli sunt Iberniā ingressi, vsq; ad millesimū quingentesimū trigessimū secundum, quo Hēricus Octauus Angliæ Rex à Fide Catholica desciuit, per annos trecentos sexaginta quatuor, Anglorū bello, iniusta moderatione, rapinis in Ibernia non modò secularis respublica, sed etiam Ecclesiastica disciplina, & litterarum Palæstra turbatur, siuoque splendorē sensim priuatur: adiuantibus domesticis discordijs Ibernorū, qui Religioni, & litteris, non cæteris parcebant.

Ab anno millesimo quingentesimo trigesimo secundo, quo Angli in Christi Religionē conspirarunt, vsque ad hunc millesimū sexcentosimū decimū octauum, per annos octoginta sex, Ecclesiastica Iberniæ respublica, litterarum studiū, quidquid ad ius diuinum, & humanū pertinet, ab Anglis funditus deletur: noua dogmata, Hæretici errores substituuntur: ipsi Deo, & superis bellū inferitur, ut inferius susē demonstrabimus. Interim, quomodo Ibernia in Anglorum dittonem venerit, quo iure, quibus auxilijs sit ab illis obtenta, videamus.

CAPVT. III.

Quemadmodum Angli sint Ibernia potiti?

SVbannum redemptoris orti millesimum centesimum sexagesimum octauum cum reguli diuersi diuersis Iberniæ regnis imperitarent, Dermysius ^{Diar-} Macmurchus ^{muid} Lageniæ moderator Orruarci Principis vxorem Omelachliani filiam sceminam tum genere claram, tum forma pulchram specie captus rapuit: rogatusque restituere noluit. Sceleris feditate nō solū Orruarco bilem mouit, sed etiam Rotherici Oconchuris ^{Mac} Connachtæ Regis, & aliorum arma prouocauit: ^{Abuil} ^{na} ^{moith.}

clientiumque suorum animos à se auertit. Ab his desertus ab illis lacelsitus in Angliã fugit auxiliũ ad amisũ regnum recuperandũ petirũ. Stipularis ab aliquot Anglis viris nobilibus opem in Iberniã sub priuati hominis persona reuectus est. Vbi per hyemem vnã suã factionis principes cõfirmat: alios suscipiendi bellũ socios cõparat. In sequente vere Angli Iberniã littoribus classem applicant; eis Dermysius Ibernorũ exercitu conscripto it obiciam, eos honorificentissimẽ & amantissimẽ excipit. Cum illis copijs cõiunctis, Dublinnã, Manapiam, & alia oppida quã Oosmani, nouum hominũ genus faci, & cõtractibus deditũ, non armis assuefactũ incolabant, repente adit, obsidet, oppugnat, doloque magis, quã vi capit. Oosmanosque, vt pro ipso sumant arma, cõpellit. Breui Ibernorum suã factionis, Anglorum, Oosmanorũ magnũ exercitum coactum habuit, quẽ in Iberno: alios ducit, omnia depopulans, deuastans, & vndique stragem edens. Haud nimis citò Rothericus Connachtã Rex cum magnatibus alijs occurrit. Aliquot secundis prælijs Dermysij furorem aliquantũ frangit: illũ obsidem dare cogit Cnothurnium filium. Inter vtrumque sædus percutitur. Inde Dermysius homo natus ad contentionem, & perturbationes aliõ mouet arma. Ofsyriã principatũ inuadit: sine mora Tomoniam petit. Vnde arceatur à Domhnaldo Obriene Tomoniã princepe. Illico inter Domhnaldum, & Rothericum bellũ oritur. Quã occasionem Dermysius opportunam ratus, vt ipsetotius Iberniã in imperio potiretur, si frangeret potentiam Rotherici, qui ea tempestate potentissimus Ibernorũ videbatur, à nonnullis rotius Iberniã magnus Rex appellatus, suas vires, Anglicas Oosmanicas, Ibernicas cũ Dõhnaldo cõiungit. Cumq; monitus, & rogatus incepto desistere (ea regni cupiditate flagrabat) tenuisset eius filiũ

Cnothur-

Ibernia quomodò sit ab Anglis obtenta? 59

Cnothurnium, quem pacis obsidem extortum fuisse docuimus. Rothericus morte plexit. Neque longũ post tempus Dermysius vixit, qui naturã ius soluit, magno numero annorum expleto. Quã Anglis parca reliquit, ipsi tueri conantur. Ad quod ex Anglia multi indies confluunt. Sed ab Ibernis in summum discrimen deducuntur: aliquot munimenta amittunt: ipsi alij capiuntur, alij occiduntur.

CAPVT. IIII.

Adriani Pontificis Maximi litteræ referuntur.

IAm ante hæc Henricus Secundus Angliã Rex in obtinendã Iberniã spem ductus, modò Pontificis Maximi autoritas interponeretur, ab Adriano Quarto Romano Pontifice hoc decretum impetrauit, falsa narrans quantum ex ipso decreto ego colligo,

Adrianus Episcopus seruus seruatorum Dei charissimo in Christo fido illustri Anglorum Regi salutem, & Apostolicam benedictionem.

Laudabiliter, & fructuose de glorioso nomine propagando in terris, & aterna felicitatis premio cumulando in cælis tua magnificentia cogitat, dum ad dilatandos ecclesie terminos, ad declarandum indoctis, & rudibus populis Christiane fidei veritatem, & vitiorũ plãtaria de agro dominico extirpãdo, sicut Catholicus Princeps, intendis, & ad id conuenientius exequendũ consilium Apostolica Sedis exigis, & fauorẽ. In quo factò quãto aliori cõsilio, & maiore discretione procedis, tãto in eo feliciorẽ progressũ te præstare Dño cõsidimus habiturũ, eo quod ad bonũ exitum semper, & sinem soleant attingere, que de ardore fidei, & Religionis amore principium acceperunt. Sane Iberniã, & omnes

insular, quibus sol instituta Christus illuxit, & que documenta Christiane fidei cepērunt, ad ius Beati Petri, & sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ (quod tua etiam nobilitas recognoscit) non est dubium, pertinere. Unde in eis tanto libentius plantationem fidem, & germen gratum Deo inserimus, quanto id à nobis, interno examine distinctius prospiciamus exigendum. Significasti siquidem (fili charissime) nobis, te Iberniam insulam ad subdendum illum populum legibus, & vitiorum plantatione inde extirpanda, velle intrare, & de singulis eius domibus annuam unius denarii Beato Petro solvere pensionem. Nos itaque pium, & laudabile desiderium tuum cum favore congruo prosequentes, & petitioni tuæ benignum impendentes assensum, gratum, & acceptum habemus, ut pro dilatandis ecclesiæ terminis pro vitiorum restringendo decursu, pro corrigendis moribus, pro Christiana Religionis augmento insulam illam ingredientis, & quod ad honorem Dei, & salutem illius terra spectaueris, exequaris, & illius terra populus te honorifice recipiat, & sicut

Sicut Dominum veneretur, iure nimirum Ecclesiastico iudicari, & Damnum integrum permanere, & salua Beato Petro, & Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ de singulis domibus annua unius denarii pensione. Si ergo quod concepisti, effectu duxeris complendum, stude dignum gentem illam bonis moribus informare: & agas tam per te, magna quam pen illos, quos adhibes, quos fide, verbo, & vita idoneos honore, esse perspexeris, ut decoretur ibi Ecclesiæ, plantetur, & crescat Dñm. cas. Fidei, Christiana Religio, & quæ ad honorem Dei, & salutem pertinent animarum, per te, saliter ordinentur, & ad Deo sempiterna mercedis cumulum consequi merearis, & in terris gloriosum nomen valeas: obtinere. Datum Romæ. anno salutis 1176.

CAP.

CAP. V.

Rex Angliæ venit in Iberniam: Anglorum ambitio: Ibernorum aliquot rebellio.

Hoc Pontificis imperio præmissis, Rex Angliæ Henricus Secundus appulit in Iberniam anno Redemptoris orti 1172 die Diui Luca: 18. Octobris. Vbi ab aliquot magnatibus Ibernicis, qui, quæ sunt sinceritate religionis, Pontificis Romani mandatis non obsequi, nefas ducunt, exceptus, non, ut Rex, aut Dominus Iberniam, sed ut à Pontifice præfectus (sic ego accipi) ut exactor, & collector pecuniæ, quæ ad Sedem Apostolicam pertinebat, omnem licentiam inter Iberos, & Anglos componit; Regni gubernaculum sine contentione accipiens: præfectisque constitutis in Angliam reuertitur. Haud diu post eius reditum Angli Ibernorum Vtoniensium fortunas, atque possessiones mudant: ob id horum non nulli resistunt, & rebellant. Sed iterum arma deponere excommunicationis mufone coguntur à Viuiano Romani Pontificis legato.

CAP. VI.

Ibernorum datum præsentiones de Iberniam excidio.

Ita venit Iberniam in Anglorum potestatem. Quod ante longo annorum sæculo Iberniam, & gentiles Arioli, & sacri vates Sæbulo, Vitanus, Bearchanus, Sianus, & alij portenderunt: & aperte satis indicauerat illud celebre somniū, quod Cormakus Artifilius Iberniam

ſceptum gerens ſomniauit. Is per quietem vidit, in Iberniam claſſem apuliſſe: ex hac magnam multitudinem ouium in terram deſcendiſſe: nec interpoſita mora ex Iberniam ſyluis, & montibus ingentem luporum vim venientem ouibus iſſe obuiam: prælium fuiſſe commiſſum: atque lupos tandem ab ouibus fuſos, atque fugatos loco ceſſiſſe. Quade re Arioli conſulti reſponderunt, ſomnio Regis oſtendi in Iberniam alienigenas venturos fuiſſe, qui verborum blanditia, ficta, & fucata amicitia, falſa ſpecie utilitatis ab Ibernis facile excepti regni imperio poterentur: & inde Ibernos viros animi, corporiſque robore præſtantes varijs dolis, fraudibus, & artibus ſenſim, & furtim perderent, atque delerent. Quod plane minime ſecus contigit. Quid enim blandius illa Anglorum prima familiaritate, & amicitia, commentitia, & fucata? Quid optabilius illis promiſſis, quibus faciles, & ſimplices maiorum noſtrorum animos deceperunt? Quid iucundias, & lætius æquiſſima moderatione, qua ſe Iberniam rempublicam non modò conſeruaturos, ſed aucturos fuiſſe, ſunt polliciti? Quid ſanctius, quid venerabilius inſu Pontificis ſummi, qui, & ſua authoritate, & cenſuram eccleſiaſtica terrore Ibernos Anglis ſubegit? At quam contra pollicitationes præter ſpem omnium, præter Pontificum Romanorum expectationem Iberniam rempublicam euerterunt! Magnates, & viros ſtrenuos, ſummos, atque conſtantiſſimos Catholicos vario ſtratagemmate, dolo, fraude, ſexcentis artibus extinxerunt! Ima, & ſumma miſcuerunt! Ita peccata noſtra meruerunt. Ita fuit Numini viſum; ita Deus ſuæ non propter Anglorum meritum, ſed ob Ibernorum culpam, vt olim in ſuo vaticinio Diuus Melambhacthus prædixit,

Ibernia quomodo ſit ab Anglis obtenta? 61

CAPVT. VII.

Iuſte ne Angli Iberniam obtineant?

Satis eſt exploratum, quemadmodum Angli ſint Iberniam potiti. Vnde etiam quantum in eam iuris habeant, facile colligetur. Ac mihi quidem rem totâ ſolicita mentis acie contemplanti nihil iuris eſſe penes eos videtur. Prætereo quòd iniuſtam, atque turpè cauſam adulteri, qui toros alienos contaminauerit, alias vxorem rapuerit, reſtituere noluerit, defendendam ſuſceperint. Superſedeo, quod expulſum in priſtinum ſtatum, & amiſſas ſedes eſſe reſtitutum, non ſint contenti, poſſeſſionibus, & fortunis alienis abuſi: Omitto, quod in Catholicos, à quibus amicè excipiebantur, fraudem, & crudelitatem exercuerint: facio miſſum, quòd ne ſacroſanctis quidem templis pepercerint.

Hoc vero conſtituo, quod eos omni iure, iuſtitiaque prorsus priuat, Pontificis diploma fuiſſe falſa relatione ſurreptum, vt æque ſit hoc in ſuum, & poſteriora ſummum Pontificum reſcripta, quæ huius robore nituntur, inualida, & nulla. Cuius rei minime leue argumentum eſt, quòd tale, quale hoc eſt, nunquam Sedes Apoſtolica ſcienter conceſſit. Neque enim credi poteſt, animo Pontifici fuiſſe, Iberniam imperium tranſferre in externum, qui ad id nullo iure vocabatur, ſuperſtitibus hæredibus Ibernis inſula regio ſanguine; regulis ſingularum partium, & Rotherico, qui totius inſula Monarcha non nullis colebatur. Hos viros Chriſtianiſſimos, qui, ne tranſuerſum vnguem ab Eccleſia vnquam diſceſſerunt, nam per prudentiam Papa hæreditate abdicaret?

Nam Pontifex Anglū creauerit Ibernix Dominum
 causa dirimendi Ibernorum procerum contouersias?
 Non, namque similis rei mentio non fit in litteris, nec
 ratio est satis apta, cum ad id Henrici Regis authoritas
 minime suffecerit, Pontificis autem satis fuerit, cuius
 natiuitas Ibernorum in ipsum Henricum, & eius
 successores sepe sunt sedati.

An verò Christi Vicarius Iberniam ingrediendi po-
 testatem Anglo fecerit causa dilatarandi terminos eccle-
 sia: Psa quidem, & sufficiens hæc ratio semper videtur,
 Sed Henrici Regis narratio vero minime cōsentanea,
 cum semper Iberniam postquam semel est ad fidem con-
 uersa, litteris, & Religione floruerit, in numeris Diuis
 nobilitata, ut insula sanctorum sit nuncupata, Archie-
 piscopis quatuor, & Episcopis triginta sex Ecclesiam ad-
 ministrantibus, religioforum caeteribus, aliisque diuino
 cultui dicatis Iberniam, nullius Hæresis nota inusta.
 Quod si in ea Religionis splendor minime lucebat, quā-
 ob causam Adrianus Pontifex Maximus pacifceretur,
 ut Henricus Rex Ecclesiastica iura sancta, & inuiolata
 seruari, ne Diuini Petri vōdigal interceptos, exilaret,
 aut interueteret. Sed, quia superius satis est ostensum,
 illam fidem, Religionem, sanctitatem, litteris, et uerbis homi-
 nibus floruisse, in præsentia minus est im morandum.

Iam verò, cum Rex Henricus in suo supplici libello
 affectuere in insulas fide Christiana illustratas ad ius Sedis
 Apostolicæ pertinere, curruendo Summi Pontificis ius,
 potestatem, & imperium tam in insulam Britanniam,
 quam Iberniam Angli negant? Cum penes Christum
 Dominum, eius Vicarium in terra Petrum, & huius
 successores Romanos Pontifices in insulas, & continen-
 tem simul ius esse, comperissimum sit. Hinc igitur
 ignorabit nemo, Iberniam non iure, sed iniuria, & in-
 ratione

ratione minime, vera, fuisse prius ab Anglis obten-
 tam. Vnde Diuus Laurentius, Ouetul, Dublinæ
 Archiepiscopus fertur Summum Pontificem adisse,
 ad illum rem retulisse: ab eo impetrasse diploma, quo
 Anglus Iberniam administratione abdicabatur. Ceterum
 rediens in oppido Gallia, quod dicitur Aux, graui mor-
 bo præpeditus creatori spiritum reddidisse, ut opem,
 quam cupiebat, non potuerit patriæ ferre. Ipse reclusus
 est in Diuorum fastos ab Honorio III. Pontifice Sum-
 mo. Eius vitam litteris illustrant, vir quidam Augen-
 sis, cuius nomen non extat, & Laurentio Surio relatus,
 ut accepit, ibidem, monachus, monachus, & orq

10mo. 6.
 14. No-
 uëbris.

Sed fac, quod nequicquam verum est, ab Anglis, &
 Pontificis decretum titē obtentum, neque postea re-
 uocatum, & Iberniam iure qua sitam fuisse: postea tamen
 omni iure plane excederunt, conditiones à Papa
 dictas, constitutasque transgressi. Conditions in de-
 creto contentæ sunt hæc:

1. Vt Ecclesiæ limites dilatarentur,
2. Vitiatorum decursus restringatur,
3. Morēs corrigantur,
4. Christiana Religio augeatur,
5. Dei cultus, & honor, & salus animarum sit Maxi-
6. Iura Ecclesiastica integra seruentur,
7. Annaua pensio denarii, vnus à singulis Regni do-
8. Ecce nunt, (Deum superos, & orbem terrarum ob-
 testor,) quam longè contra Angli admiserunt, &
 quotidie admittunt.
9. Ecclesia sacrosancta fines non modò non ampli-
10. ficarunt, sed longe angustius contaxerunt.

2. Vicia in gurgitem vastum auxerunt.
3. Mores deprauarunt, & corruperunt.
4. Christianam Religionem extinxerunt.
5. Dei cultum, honorem, & animarum salutem non solum neglexerunt, sed oppugnant.
6. Ecclesiastica iura diminuerunt, & expilarunt.
7. Pensionem Diui Petri de medio sustulerunt.
8. Fidem Catholicam funditus deleuerunt.
9. Sacra, profanaque miscuerunt.
10. In superos impias manus iniecerunt.
11. Nullam certam Religionem, nullam firmam Fidem: pro Deo ventrem, voluptatem, libidinem colunt.

CAPVT. VIII.

*Leges, atque mores aliquot ab Anglis in
Ibarniam lata repetuntur.*

His satis efficitur, ab Anglis Iberniam iniuste teneri. Reliquum est, vt hoc loci in medium prodamus aliqua exempla eorum administrationis, mores paucos, legesque nonnullas: quibus Iberniam rempublicam tum, cum Catholici fuerunt, capessere statuerunt. Apud Iberos gentem in sacra templa, sacerdotesque sincerissima religione mirandam erat longe maxime execrabile, quod Angli Ecclesiarum sanctitatem aliquando iusto minus obseruabant. Authore Stanihurto Philippus V Vigorniensis Anglus Iberniam ab Henrico Rege prefectus in ipsa quadragesima, tempore sacro, quo Catholici, pij viti erratorum totius anni penitentiam agere solent, Ardmaciam primam Iberniam Metropolim adiens extorsit magnam pecuniam vim non solum a plebe, sed ab ipsis sacerdotibus,

quos exactio immunes esse sacratissima leges stabiluerunt. In eius comitatu fuit Hugo Tirellus etiam Anglus, qui, cum ibidem sacerdotum gymnasium diripiisset, indidem grandi magnitudine lebetem secum Dunu detulit, vbi eius diuersorium noctu forte flagrauit, & postridie lebes integer inuenitur, onerarijs caballis, quibus vehebatur, flamma consumptis & Tirellus, quamuis terrore Numinis percussus lebetem restituerit, tamen infelici exitu periuir. Quod illi Donensis Episcopus portendisse fertur. Giraldus Giraldinus, Kildariz comes, qui eodisque Anglorum maiorum suorum mores retinebat, Iberniam prefectus apud Henricum septimum Regem, & consilium Angliæ conuictus, iniuste consilium iniiciendi ignem Casiliæ Archiepiscopali templo, respondit, ideo se id decreuisse, quod pro certa, & indubitata a quibusdam acceperit. Antistitem tunc temporis in templo fuisse. Quo responso cum Regi, consilioque risum commouisset, absolutus dimittitur. Quod Stanihurstus inter Kildariz laudes refert. Alia non est, quid referam: longum fuisset dicere de molestissimis exactioibus, extortionibus, de longa comestatione, perpotatione, quas ebrietas, vomitusque sequitur, quas res plenè referre fuisset nihil speciosum.

Leges paucas recensebo, quas Angli Reges in Iberos tulerunt. Principio incredibili cura, & seueritate illud obseruabant, quo cauerunt, vt in Iberniam itantum, qui ex Anglis ducebant originem, vel sub Anglorum imperio Iberniam adierunt, aut, vt breuius dicam noui Ibernii magistratus gererent: ciuilibus officijs fungerentur: & suffragia in senatu, quod Parlamentum nuncupatur, ferrent: veteres autem Ibernii non aliter rerum publicarum gubernacula regerent, quam accedente extrinseca quadam denominatione. Physica, seu Ciuilib.

Ciuilis iuris qualitate ipsorum Regum placito concedenda: Quæ Anglis quidem Denization, Hispanis uero naturalization, mihi autem adscriptio in ciuitatem, seu municipalis iuris donatio nominatur. Itaque quædam iuris Anglici fictione antiqui Iberni non indigenæ, sed externi nasci, & Hospites in sua patria esse reputabantur: perinde ac si externi, longequè gentium adsciti fuissent. Quæ lex iuri gentium, & naturali apertissimè aduersatur, cum contrariam, ut in sua quisque patria ciuis, in alienis uero finibus hospes habeatur, diuina quadam prouidentia constitutam omnes gentes, etiam gentiles, & Barbaræ firmam, immutabilemque custodiant. Dabant autem Angli Reges hoc ius Ibernicis uel pretio commutatum, uel promeritis in se collatis, uel conferendis. Hinc (ut dicebamus) veteres Iberni primores ab Anglis Regibus non inaugurati, & nouerim Iberni magnates veterum Ibernorum more creati iure ferendorum in senatu, uel Parlamento suffragiorum abdicabantur. Unde deducitur, omnia Parlamenta in Ibernia Britannorum Regum autoritate coacta, deincepsque pristino more celebranda, prorsus irrita, infirma, iniusta, & uolenta esse. Quod nemo animi sedati, & à perturbationibus liberi negauerit, cum ius ferendi suffragia, leges condendi, decreta perscribendi sit ablatum magnatibus Ibernicis ueteribus, & nouis, penes quos maiorum more, gentium omnium exemplo, iure naturæ, rationis præscriptione esse debet (quemadmodum fuit primis temporibus, quibus Angli Iberniam capessere cœperunt) solumque proceribus ab Anglis Regibus creatis concessum, qui illis nec antiquitate, nec dominatu, nec opibus, nec uiribus superiores fuerunt. Nihil erat laudabilior illa constitutio, qua citra pœnam homicidij permittebatur Anglis, & Anglicis Ibernis

Ibernis occidere ueteres Ibernos (quinque familijs exceptis) quamuis essent pacati, & Anglici Regis tributarij, si Anglica ciuitate non fuissent donati: nequè enim eo nomine aggressores rei homicidij, quod Angli feloniam uocant, agebantur. Hac in re, si beneuolas lector fidem nostram sequi sit cunctatus, adeat (si placet) librum, quem Fiscus, aut procurator Iacobi Regis Anglo sermone compositum in Ibernia typis mandauit anno Domini duodecimo supra millesimum sexcentimum, hæc, & alia multa de sua gente non inficiens. Fuit & illa ingeniosa Regum Anglorum techna, qua Ibernos partim decipiebant, partim metu compellebant, ut suarum rerum soli, uel immobilium dominium in ipsos transferrent per quandam imaginariam donationem, quam uocant Angli Surrender: summisionem, uel deditionem uocem illam possumus interpretari. Fiebat autem hæc donatio hunc in modum. Uetus Principatus, Comitatus, Baronatus, uerbis, epipidi Dominus à Rege rogatus, & iussus possessiones suas illi donabat, tamquam fiduciario tantum donatario, scilicet tacita, & implicita hac conditione, ut mox sibi, aut cum usura, aut certe sine diminutione redderentur. Eas Rex rursus restituebat, donatorem quoque Comititis, Vicecomitis, aut alio titulo cohonefians, aut aliter illi gratias referens, aut saltem agens. Cæterum contractui fraus inesse uidetur, quia fiduciaria donatione celebrata, Reges sibi persuasam habebant, ius omne à donatore in se transferri: & in restitutione directum dominiū apud se manere, & donatori tantum redditu uile dominiū, uel usumfructum.

CAPVT. IX.

*Iohannes Pontifex Maximus ad Angliæ
Regem de Ibernix administratione
scribit.*

O has, & alias iniurias vix vnquam Reges Angli quietam, & tranquillam Iberniam obtinuerunt, multis perturbationibus, atque rebellionibus quotidie concitatis. De quarum rerum parte meminuerunt hæ litteræ Iohannis Summi Pontificis ad Eduardum Angliæ Regem.

*Iohannes Episcopus seruus seruorum Dei charissimo in Christo
filio Eduardo Regi Angliæ illustri salutem, &
Apostolicam benedictionem.*

Paternum amorem ad tuæ celsitudinis incrementa, fili charissime, gerimus, dum te ad ea, quæ iusto placeant iudici, tui regni, terrarum, & subditorum tuorum sint opportuna quieti, & fama tua pariter, & honori prospiciant, sollicitis hortationibus iniuriamus. Propter quod in ijs persuasiones nostras deuota debes mente suscipere, & ad executionem illarum te paratum, & flexibilem exhibere. Ecce, fili, quasdam, recepimus litteras directas pridem per Ibernicos magnates, & populum dilectis filijs nostris Anselmo tituli sanctorum Marcellini, & Petri Presbytero, & Luca Sanctæ Mariæ in via lata Diacono, Cardinalibus, Apostolica Sedis nuncijs, & per eos nobis suis interclusis litteris destinatas. In quarum serie vidimus inter cætera contineri, quod, cum felicitis recordationis Adrianus Papa prædecessor noster sub certis modo, & forma distinctis apertius Apostolicis litteris inde factis claræ memoriæ Henrico Regi Angliæ progenitori tuo dominium Ibernix

Ibernix quomodo sit ab Angliis obtenta? 65

Ibernix concessisset, ipse Rex, ac successores ipsius Reges Angliæ usque ad hæc tempora modum, & formam huiusmodi non seruant, quinimo eos transgredientes indebitis afflictionibus, & ab Iberguaminibus inauditis importabilium seruitutum ipsos diutius nis est oppresserunt. Nec fuit hæctenus, qui renocaret illata grauamina, Hæricus aut errata corrigeret: non fuit, quem pia compassio, super eorum acceptus conuictio moueret, quamuis super bis ad te recursus habitus ut Dñs, fuit, & clamor validus oppressorum aures tuas quandoque pulsa. an ut prauit. Vnde talia ferre nequientes vltieris, coacti sunt, se à dominio factum tuo subducere, & alium in suum Regem aduocare. Hac, dilectissimi. Papa, & me fili, si veritate nitantur, tanto nimirum infeliora nostris aris Diuis accedunt affectibus, quanto desideramus intentius, ut tibi prospere Petri col riora cuncta cedant. Circa illa versari sedulo debes, eaque prompte lector? tis affectibus exequi, qua tuo sint placita creatori, & ab omnibus abstinere sollicitè, per qua contra te debeat pronocari Deus ipse, ac Dominus vltionum, qui gemitus afflictorum iniuste minime dissipit, & propter iniustitias peculiarem suam deiecit de scribitur populum, & translationem fecisse Regnorum: Quanto etiam desiderabilius, ijs præsertim impacatis temporibus cupimus, te illis libenter intendere, per qua tuorum corda fidelium ad tuam beneuolentiam, & obedientiam debeant allici, & illa prorsus vitare, quibus valeant à tue cultu deuotionis auelli. Quia itaque, fili, tua non modicum interest, huius noue mutationis vitare perditionem, quam plurimum expedit, ut hæc non negligantur turbationis iniuria, ne illis periculose crescentibus sero medicina remedia præparentur, excellentiam Regiam sollicitamus attentè presentibus, sano nihilominus consilio suadentes, quatenus hæc prudenti meditatione considerans, & cum tuo discreto consilio conferens super illis circa præmissorum grauaminum correctionem, ac reformationem, debitam, & festinam vijs, & modis de centibus sic sufficienter provideri mandes, & facias: sic discriminationis principijs in hac parte obstare, procure, quod, & illi, per quem regnas, placere valeas, & te in ijs efficaciter implente, quod debes,

debes, cuius aduersum te iusta querellæ materia conuiescat. Per quod iſdem Iberni ſaniori ducti conſilio tibi, ut Domino pareant, aut, ſi, quod adſit, in cæpta rebellione manere uoluerint, cauſam ſuam in apertam iniuſtitiam, te apud Deum, & homines excuſato, conuertant. Vt autem de prædictis grauaminibus, & querellis, quibus prædicti inuidentur Ibernici, tuis ſenſibus innoſceat, ad plenum præſcriptas litteras miſſas Cardinalibus ante dictis cum forma litterarum, quas prædictus Adrianus prædeceſſor noſter eidem Henrico Regi Angliæ de terra Ibernia conceſſit, tuæ magnitudini mitimus præſentibus incluſas. Datum. &c.

CAPVT. X.

*Iniqua Anglorum adminiſtratio, & cum
Ibernis bella.*

Quamuis hiſ litteris Angli iniurijs breue tempus fortassis abſtinuerint, tamen vix vnquam Reges Angliæ, vel eorum præfecti Ibernos moleſtijs afficere, & vexare omittebant. Ac, cum Ibernia primum ſunt potiti, quam ſuperbè, & auarè ceperint imperare, partim ex ijs, quæ diximus colligi, partim vix credi poteſt. Ob quod variæ ſunt ortæ diſſenſiones, atque longo tempore tranſacto ingens bellum fuit ſecutum, quo veteres Iberni in quatuor denſiſſimas ſyluas abditi ſeſe diu tutati ſunt. Vnde ruſus erumpentes magnam ſtragem ediderunt: Anglos longe remouerunt: amiſſas ſedes pleraſque recuperarunt præter oppida munita, poſſeſſioneſque, quas ſponte reliquerunt nouis Ibernis, quos conſanguinitate contingebant, vel alijs de cauſis ſeruare uoluerunt. Quo tempore, ſi paulò

Ibernia quomodò ſit ab Angliſ obtenta? 66

ſi paulò magis vrgete, & nouis Ibernis ſuis non parere, uoluiffent, Anglicum iugum ceruicibus forſitan diſcuſiffent. Quæ occaſio prætermiſſa poſteà ſæpè peperit tumultus, & diſcordias inter Ibernicos, & Reges Anglos, in quibus veteres Iberni à ſuis nouis Ibernis, quos expellere noluerunt, impetebantur. Nec Ibernorum, tum veterum, tum nouorum cum finitimis domeſticæ diſcordiæ defuerunt. Ita ab adminiſtrationis Angliæ primordio res Iberniæ ſe habuerunt, donec Angli in Chriſti Eccleſiam conſpirauerint. Inde uerò, quæ proſperè, quæque aduerſè facta ſunt, accuratius paulo ſequentibus libris perſequemur.

DOMINI
PHILIPPI OSVLLEVANI

BEARRI IBERNI.

TOMI. II. LIBER. II.

Heretica tyrannidis summa.

Quemadmodum Angliæ Reges cum Catholicis fuerunt, Ibernix gubernaculum nacti Republicanam magis euerterint, quam bonis legibus informauerint, expediuius. Nunc apta series referendarum rerum postulat, ut orationem vertamus ad eas calamitates tractandas, quas (ijs Regibus Christi Religionem auersatis) Ibernia pertulit. Quod ut plenius, & ad vnguem percipiatur, prius hoc libro libandum fuerit, quam sint & Angli in Fide Catholica varij, lubrici, inconstantes; contra Iberni firmi, stabiles, fidi: & quomodo præsentis Hæreses post infectas magnas orbis Christiani partes Angliam inuaserint: & earum Iberos inquinare cunctis viribus Angli nitantur, addita ad finem libri generali quadam persecutionis relatione vtili ad sequentium librorum cognitionem.

CAPVT. I.

*Quam sint Angli lubrica, & Iberni stabili
Religione.*

Quam

Heretica tyrannidis summa 67

Quam sit Angliæ regnum religione inconstans nouitatis studiosum, erroribus conrabinabile vel eò potest colligi, quod Angli postquam in Christianorum album nomen dederunt, per primos quingentos, septuaginta quinque annos septies, vel plerique, vel ex magna parte fuerint Catholica Fidei desertores, ut ex Ecclesiastica historia Bedæ venerabilis, & sancti viri liquidò constat.

Principio quidem circiter annù centesimum quinquagesimum sextum ab orru salutis nostræ, Christi, Eleuterio Pontifice Summo, Marco Antonio Vero, & Aurelio Commodo fratibus imperium obtinentibus, Anglia sub Rege suo Lucio fuit Fidei splendore perfusa. Sed Diocletiani, qui fuit creatus imperator annò ducentesimo octogesimo sexto, & Maximiani tyrannide concussa primum à Christo duce desciiuit.

Qua persecutione cessante in insula seruatori conciliata tamen rursus Arianae vesanix fordibus inficitur.

Tertio Pelagij sui erroribus inquinatur.

Ab hac autem dementia redempta per Germanum, & Lupum Gallos Episcopos, illum Altisiodorensis, hunc Tracassena civitatis, post horum reditum in Galliam eadem Hæresi reuirescente, seque longe, late diffundente, quarto fœdatur.

Iterum eiusdem Germani, seuerique præsulum opera in pristinum statum Christianæ Fidei restituta, civili bus dissensionibus omni pene Religionis luce quinto destituitur.

Sed à Gregorio Magno Papa concionatoribus misis cum insula cæcos suos errores deposuisset, post tamen obitu Edalberthi Regis Cantuariorum ex Anglorum gente Tertij, & Saberthi Regis Orientalium Saxonum (populi sunt in Anglia) eorum successores cum suis, &

alijs sexto deficientes idola colere cœperunt Mellito, iustoque Christianæ veritatis assertoribus in Galliam relegatis.

Idē lib.
1.c.5.

Deinde cum Bonifacij, & Honorij Pontificum maximorum tempore Fidem receperunt, Osrichus & Lanfridus Reges Eduini Regis successores rursus neglectis Christi sacramentis idolorum cultui sese polluendo septimo deuouerunt.

Bed. lib.
3.c.1.

Denique vniuersa fere insula conuersa per Iberos Aidanum Episcopum, Furcum, & alios quamplurimos Christiana fuit anno post redemptoris exortum septingentesimo, trigesimo primo, quo Beda historię suę summam manum imposuit.

Bed. lib.
3.c.3. &
19. & li.
5.c. ult.

Hinc quomodocumque res Anglię fuerint per annos plus quadringentos, illud in orbe Christiano fuit valde execrabile exemplum, quod sanctus vir Thomas Archiepiscopus Cantuarię, Primas Anglię fuerit à Sattellitibus Regis Henrici secundı impię ferro confusus.

Sed execrabilius, & inexpiabilius est, quod Henricus Octauus Rex se ab Ecclesię Catholicę ductu, & obedientia subduxerit anno nostrę salutis millesimo quingētesimo trigesimo secūdo, & anno millesimo quingētesimo trigesimo quarto caput ecclesię in ditione suā renunciari, & coli iusserit: Episcopū Rosensem, Thomā Morum, Carthusianos religiosos, alios Ecclesiasticos, & seculares huic furorı subscribere renuentes crudeliter occiderit: totam propemodum Angliam in suam demerentiam compulerit: Religionem Catholicam funditus euerterit: superis bellum indixerit: inexpectatus ē vita miserē discesserit.

Nec minus sceleris est, quod Anglia ab hac tyrannide Hæresis in Fidei Catholicę libertatem opera, & virtute

virtute Marię Reginę vindicata, rursus anno millesimo quingentesimo quinquagesimo nono Duce Elizabetha Regina ad pristinum vomitum rediuerit, vt dubites infidelitate ne constantior, an Fide inconstantior sit hæc gens. Ibernı verò quam firmi, stabileque sint in Religione Catholica, ex ijs, quę superius ostendimus, satis apertē constat, cum ab orthodoxa Fide, Pontificumque Summorum ductu, & imperio nunquam sese subdlexerint: neque hodie subducant, cum persecutio est longē maximē vehemens, & atrox. Quod præstantis, atque rarę fidei signum est apertissimum, vel Nasone Poeta attestante.

Sicilicet vt fuluum spectatur in ignibus aurum:

Tempore sic duro est inspicienda fides.

Quę hominum Fides, Religio, constantia quanta sit, quam præclara, mira, supraque mortalium vires historia præsens ob oculos proponet. Ad cuius faciliorem cognitionem interest, vt breuiter attingamus, quemadmodum Hæreses hodiernę, quibus magna pars Europę flagrat, nata sint, & Angliam inuasertint. Vnde manifestius apparebit, quomodo in Iberniam impetum fecerint.

CAPVT. II.

Tempestatis huius Hæreses quemadmodum Religionem Christianam inuasertint.

Martinus Lutherus homo perditus, atque flagitiosus Religionis institutum deferens, & filias duas ex religiosa religiosus suscipiens execrabiles, atque mortiferas Hæreses populo Christiano persuadere cœpit. Quo nefario cępto minime destitit,

etiam excōmunicatione uerberatus à Leone Decimo Pontifice Summo anno millesimo quingentesimo decimo octauo vsque ad millesimum quingentesimum quadragessimū sextum, quo subita morte fuit raptus. Ab hoc ignem Ecclesiæ Dei iniectum Calvinus, & alij auxerunt, quibus se socium præbuit Henricus Octauus Angliæ Rex deferens sacrosanctam Christi Religionē, pro qua contra Lutherum antea librum scripserat. Hac horribilium, atque Tartarearum opinionum faculā per hos Hæresiarchas accensa, omnia fere Christiani orbis regna, vel omnino, vel magna parte arserunt, si solum demas Italiam, Hispaniam, Indias, ad quas nuper est fides translata, cæterasque Regis Hispaniæ ditienes, quas Hispanorum constantia, religio, ferrum in officio, fide, & Apostolicæ Sedis obedientia continuit. Ob has nouorum dogmatum dissensionem, atque perturbationem Principes ad arma excitantur: oriuntur bella, prælia cruenta committuntur, exercitus delentur, magnanimi duces occiduntur, oppida, & arces expugnantur, ciuitates, & republica euertuntur, regna exciduntur, ima, & summa miscentur. Caterarū gentium prospera, vel aduersa facta à claris ingenijs felici stylo condita æternis litterarum monumentis mandata memorantur Ibernæ solus res, quæ hæcenus in tenebris delitescunt, ab obliuione hominum, & interitu vindicatas in lucem, & orbis terrarum conspectum proferre, nostrum est institutum. Ad quarum rerum intelligentiam de Henrico Octauo Angliæ Rege calamitatis huius auctore, eiusque filijs Eduardo, Maria, & Elizabetha, & Iacobo etiam pauca generaliter hic perstringenda sunt.

CAP.

CAPVT. III.

*Quemadmodum Rex Angliæ Henricus
in Hæresim lapsus post Religionem in
Anglia extinctam in Ibernia Fidem
Catholicam tentauerit oppugnare,
& quid eius filij, & Iacobus
Rex fecerint?*

Henricus quidem ea mente fuit, ut Cathalinam Catholicorum Regum filiam ob formæ speciem cognomento pulchrâ pudicitia decus, pietatis exemplum uxorem suam legitimam repudiauerit, postquam ex illa filios duos, marcm, & sceminam sustulit: & eius loco nefaria copula sibi coniunxerit Annam Bolenam filiam suam (ut putatur) quam ex coniuge Thomæ Boleni peregrè missi interea adulterino concubitu suscepisse creditur. Quam ob ingentem sceditatem, & exemplū omnium sæculorum inter Christianos maxime execrabile à Summo Pontifice reprehensus, & ad penitentiam monitus saluberrimis exhortationibus obstinatio sit: & Tartareo furore percitus anno 1532. ab Ecclesia Catholica deficiuit. exorsus Sacrosanctam Christi Iesu religionem, & orthodoxam fidem in Anglia delere, Catholicos sedibus expellere, perdere, interficere, noua dogmata asciscere, & amplecti. Anno 1534 iubet se Ecclesiæ caput, & Principem intra suos fines coli, & subiectos homines notioris nominis cogi, ut participatum ipsius Ecclesiasticum iurando confirmet (quemadmodum clientes solent principum

principum suorum dominium temporale praestito iuramento fateri) atque reuocantes assensum praebere Episcopum Rosenfem, Thomam Morum, Carthusianos religiosos, & alios summo supplicio affici. Alijs Anglis vel assentientibus, vel segniter renitentibus, vel fugientibus in Anglia Catholicae fidei splendor extinguitur.

Quia verò in Iberniam non aliud ius habuit, quam quod Sedis Apostolicae tributo colligendo exactor, vel, ut alij volunt, Domini titulo Iberniae praefectus erat à Pontifice Summo, ius nouum comparare, seseque Iberniae Regem facere conatur. Itaque fertur duos magnates Iberos conuocasse, & compulisse, ut ius suum ad regni sceptrum in ipsum transferrent per quandam imaginariam, & conditionalem donationem, quam superius declaravi, & hic etiam repetere libet. Ea fuit huiusmodi. Duo illi proceres à rege rogati res suas omnes, maxime soli illi donarunt, interposita tacite ea conditione, & lege, ut statim sine diminutione sibi redderentur. Rex conditionem accipiens donatoribus rursus res restituit, statuens cum animo suo vile tantum dominium, vel usum fructum fuisse redditum, directum verò dominium, atque ita ius ad regium stemma Iberniae penes se remansisse.

Sed Magnus Odonellus Tirconellae Princeps vocatus, ut hanc donationem faceret, Regem in Angliam adire noluit, quem alij optimates imitati sunt. Caterum Richardus Stanhurstus in illa historia, quae est apud bonos partae autoritatis, litteris mandauit, Iberniae Parlamentum anno 1541 consensisse, ut Henricus Iberniae Rex appellaretur. Vnde sequenti anno X Kalendas Februarias edicto promulgato Henricus se Iberniae Regem renunciari imperauit, non animaduertens, quam iniuste id fecerit multis de causis: quòd illa do-

natio,

natio, in qua fraus inerat, quae metu fuit facta, fuerit inualida, & inutilis: quod illi duo primores Iberni non potuerint, etiam si uellent, regni ius in alium transferre, cum ipsi non plus iuris, quam alij multi habuerint: nec etiam magnates possent Iberniae externum Regem creare sine populi consensu, & forsitan Summi Pontificis autoritate. De Parlamento nihil est, quid dicam: nam constat, omnia Parlamenta Regum Angliae imperio in Iberniam conuocata esse omnino infirma, cum illis non intersint veteres Iberni optimates.

Nihilominus, quasi iam non saeculare imperium, sed etiam Ecclesiasticum, & sacrum ius adquisiuisset, & in Iberniam Ecclesiae caput, atque Princeps foret, per Iberniam quoque totam non aliter, quam per Angliam, uoluit Ecclesiasticas immunitates frangere: sacerdotes de medio tollere: Religionem Christianam prorsus extinguere: sacra, profanaque miscere. Aqua mente non abhorruit filius eius adulterinus Eduardus, cuius tutorum, & Anglici consilij insanum consilium cuncta sancta, & sacra euertebat. Eas tamen cogitationes represit Henrica legitima filia Maria Christianissima Regina, quae post fratris obitum Philippo II. Hispaniarum Principi matrimonio collocata breui regnauit, vita defuncta anno 1558. decimo septimo die Nouembris annos nata quadraginta tres. Post cuius interitum Elizabetha soror ex Anna Bolena nata anno sequente renunciata regina decimo sexto Ianuarij paternum incendium à Maria Regina extinctum, & sepultum excitat, & auget. Huius ardentissimae faculae iussu post extinctam rursus in Anglia Ecclesiam Catholicam in Iberniam quoque Anglorum Haereticis grassatur. In Elizabethae ad Orcum raptè locum accitus in Angliam

Angliam Iacobus Steeuuardus Scotiae Rex anno 1603. Hæreticam tyrannidem nouis atrocitatis exemplis auxit, & amplificauit. Quorum truculentia hæc summa quædam est.

CAPVT. IIII.

Generalis tyrannicæ persecutionis relatio.

IN Ibernia principio ab Anglis hæc scelera committuntur. Christus redemptor in sacrosancto Eucharistia sacramento realiter præsens ex ecclesijs, & vulgi conspectu depellitur. Mox sacræ imagines dilacerantur. In sacerdotes tyrannidis exempla eduntur. In omne genus Catholicorum sequitur. Tempa equorum stabula, vel profana palatia habentur. Ecclesiastica vestigalia sceleratissimis Hæreticis adiudicantur. Res omnes cultui diuino nuncupatæ vertuntur in profanos vsus: sacerdotibus Lutherani, Calvinistæ, & id genus sexcentæ Hæreticorum sectæ succedunt. Fides, Religio, pietas opprimitur. Voluptas, libido, scelus, Hæresis extollitur. Quorum scelerosæ nutritrix, & nutrix Elizabetha meritò fuit à Pio. V. Pontifice Maximo Hæretica pronuntiata anno 1569. V. Kal. Martij (ut placet Michaeli ab Iffelto) & ei regnum adimendi potestas alijs facta. Hinc à multis Ibernis sæpè capiuntur arma pro religionis iure: omnia ferro, & flamma deuantantur, & corumpuntur. Quibus procellis, atque fluctibus, quot Ibernii propter Christi legem perierint, superi norunt. Nam in bello neque pueris, neque seminis hostis ita interdum parcebat, & in pace in sacerdotes, & res sacras violentæ manus impiæ iniiciebantur. Hominum secularium numerosa multitudine relicta, referam præsules aliquot, & sacer-

& sacerdotes Ibernos, qui pro lege sui redemptoris obseruanda spiritum effundere, non recusarunt. In eorum fastis hi collocantur.

Iohannes Trauersius sacræ Theologiæ doctor crudeli morte affectus.

Richardus Crauzus, vel Omelcrebbus Ardmachæ Archiepiscopus, Ibernix Primas in carcere, & vinculis mortuus.

Patritius Ohelius Moyox Episcopus Franciscanus religiosus laqueo strangulatus. *de erectioe omnia. Quæ. Gallia. Lib. 1. c. 1. 1585*

Connatus Orruarkus sacerdos religiosus Franciscanus laqueo suspensus.

Dermysius Ohurlius Archiepiscopus Casilia post ingentes cruciatus partibulo suspensus.

Gelatus Oculennanus Ordinis Diui Bernardi Balliæ Abbas suspensus, & sectus.

Huon Omelkeranus sacerdos eodem supplicio affectus.

Edmundus Macgabharanus Ibernix Primas, Archiepiscopus Ardmachæ ab Hæreticis equitibus hastis tractus.

Raymundus Ogallachur Dirij, vel Luci Episcopus ab Anglis bipennibus confossus, & capite truncatus annum circiter octogesium agens.

Pater Iohannes Omagaunus, aliàs Cornelius sacerdos è sacra religione societatis Iesu in Kenalmeca populo Ibernix natus nobilibus parentibus ex illustri familia Omagaunorum; qui iuuenis in Angliam cum parentibus proficiscitur, indeq; Romam, religionemq; professus, & sacris ordinibus initiatus in Angliam reuersus propter fidem Catholicam suspensus secatur anno 1594. vnde multis Anglus fuisse falsò creditur.

Eugenius Makeoganus Sacerdos, Doctor Theologus,

gus, Episcopus Rosæ designatus multis gladiatorum ictibus dilaceratus.

Dermysius Maccarria presbyter suspensus, & sectus.

Dominicus Ocalanus religiosus laicus e societate Iesu simili supplicio affectus.

Bernardus Macmorittus morte affectus.

Donatus Macriedius tractus equi cauda, suspensus, & sectus.

Cornelius Odubhenâ Duni, & Conoriæ Episcopus suspensus, & sectus.

Patricius Oluchranus sacerdos eadem morte peremptus.

Ludouicus Olabertagus sacerdos interfectus.

Connatus Okienanus sacerdos occisus.

Iohannes Makonnanus sacerdos laqueo suspensus.

Bernardus Ocarullanus sacerdos auribus amputatus, & strangulatus.

Daniel Oharcanus sacerdos in carcere, & vinculis mortuus.

Patricius Odorius sacerdos suspensus, & scissus.

Oditius sacerdos strangulatus, & sectus.

Donatus Olluinus Dominicanus Prior nonagesimum annum agens suspensus, & sectus.

Thomas Giraldinus Franciscanus religiosus concionator clarissimus diu carcere vinculisque retentus, & tandem mortuus.

Ex plurimorum numero hos ego in presentia memoria teneo, de quorum aliquibus suis locis fusius agam. Nunc quibus iudicijs, atque ministris in Ibero- rum perniciem Angli utantur, dicamus.

CAP.

CAPVT. V.

Quibus iudicijs, & Ministris utantur Angli in Ibernia in Catholicorum excidium?

CRebrò celebrantur Anglis in Ibernia conuentus, vel concilia, quas ipsi vocant Sefsiones. Earum duo genera sunt: Alteræ, quæ generales nuncupantur, bis in anno in vrbibus maioribus, nobilioribusque coguntur. Quia verò in his nec de rebus omnibus, nec de singulis personis iudicium reddi potest, alteræ trimestres nominatæ quater omnibus annis in singulis totius regni tribubus, quæ Anglis comitatus vocantur, habentur. O quam squalidam tunc, & lugubrem rerum faciem conspiceres! de viris amplissimis, de constantissimis quibusque Catholicis præter omne humanitatis exemplum, contra cunctas sacratissimarum legum sanctiones agitur ea præcipue causa, quòd nolunt deserta Catholica religione, dogmatibus Hæreticorum subscribere.

Frequens est etiam Anglis in his sessionibus quoddam iudicij genus, quod ipsi quæstionem vocant. Idque hunc in modum vsurpatur. Quæritur, sit ne Philippus v.g. homicidij, furti, vel læsæ Magestatis reus? Hæc causa viris duodecim dirimenda committitur; qui legibus Anglorum debeant esse municipes, vel ciues viginti saltem argenti libras vectigales habentes, nec dispari conditione cum reo, ne in nobilium caput plebei animaduertant. Illis potestas pronuncjandi deliberatiuè tantum, sit ne Philippus propositi criminis reus, demandatur. Facultas autem ferendæ iudicia-

judicialiter sententiæ Hæretici iudici referuatur. Cuius iudicij forma hodie ab Anglis saltem in Ibernâ corrupta est: namque tam viris duodecim quam iudici ius discutendi, & examinandæ litem, verique indagandi negatur: cum reus (de Ibernâ loquor) nec testes producere, nec patrocinio causidici, vel iurisperiti adiuuari, nec ope procuratoris vti possit: & actore tantum accusante, vel vno teste, etiam inimico, vel corrupto, incognito, & infami sit Anglorum more damnandus. Præterea duodecim viri in conclauis clausi non prius dimittuntur, aut cibum, siue potum capere possunt, quam inter omnes conuenit, nisi cum Hæreticis indulgetur, cum quibus minimè conuenit Ibernâ, quando simul miscentur causam Catholicæ de capite, vel fortunâ periclitantis iudicaturi. Tunc enim conuentu dimisso Catholicis multantur, nec tunc tantum, sed etiam creberimè, cum reum præter Anglici iudicis voluntatem cõmuni calculo absoluunt. Huic iudicio Catholicis cum subiiciuntur, callidus Hæreticus talibus interrogationem concipit, vt vix dolum effugere possint. Philippus v.g. cum nolit iurisiurandi religione confirmare penes Angliæ regem esse summum in ecclesia Christi imperium intra fines regnorum, quæ possidet, interrogantur duodecim viri, vtrum edicti regij sit reus? Equis est, qui dubitet, quin sit reus, cum rex edixerit, vt omnes sacramento rogentur, se maximum ecclesiasticum imperium obtinere, & Philippus hoc iuramentum præstare negauerit? Caterum quis somniauerit crimen cõmississe, quod sit tam nefarij edicti reus? Quis enim est aut laude, præmioque dignior, aut supplicio indignior, quam is, qui tam strenuum, atque constantem Christianum se gerit, vt nullo pretio, nullo cruciatu, nulla vi ducatur, vt tantum in Deum scelus ad-

admittat? Quid enim (per Deum, immortalem rogo) potuit absurdius, & stultius mente cogitari, quam Hæreticum esse Ecclesiæ caput, qui nec Ecclesiæ manus, nec pes, nec aliud membrum est, ab eius gremio, & societate, fideliumque albo Hæresi, & anathemate remotus? At, si ita responderent viri duodecim, reum fuisse edictum quidem transgressum, non tamen eo casu crimen commississe, quod edicto non teneretur, hæc sola violati edicti confessio sufficeret, vt Hæreticus iudex libidine sua in reum baccharetur. Quam iniquitatem duodecim viri declinare cupientes non ad interrogati formam soliti sunt præbere responsum, sed aut amphibologicis, & dubijs, aut generalibus verbis reum præferunt esse nec pœna dignum, nec criminis conscium, quamuis sciant esse se vel ad incitas multos redigendos, vel in exilium mittendos, nec tamen Catholicum à se absolutum deinceps in regno per Hæreticos tutè, & libere futurum.

Verum ne villo modo liberetur reus, iam ea corruptela inualet contra ipsorum etiam Anglorum leges, & huius actus naturam, vt duodecim viri eligantur Angli, siue Scoti alienigenæ, siue omnes, siue plures, quam Ibernâ, aut ceterè tot, atque illi, quamuis sine conditione longè inferiores reo, obscurissimi, & abiectissimi, interdum vel metu territi, vel pecunia corrupti: nec municipali iure frui debeant: neque viginti libras argenti habeant vectigales.

Quod si reus renuat hoc iudicium subire, id culpa fit, & super esse reputatur, vt vita priuetur, imposito grauisimo pondere, seu patibulo, vel alio supplicio. Nihilominus, quia Fisco bona eorum, qui duodecim virum iudicio damnantur, addicuntur, quamplurimè eorum æquitari diffisi potius eligunt incunctanter

regij iudicis sententiæ periculum facere. & om̄s iudicio spiritum effundere; bona suis relinquentes; quam se, fortunæque suas simul iniquissimorum hominum arbitrio periclitari; & id sapius facitant; cum non propter delictum, sed ob possessiones sibi adimendas, cognoscunt in se animaduerti. Ita ne in Anglia iudicium hoc exerceatur, non disputo. At in Ibernia in Catholicos ita vsurpari, possum tutissima conscientia cõfirmare. De eo nos hæc fusiõs nõstra breuitate diximus, vt quod in omnibus sefsionibus, & contra plerosq; Catholicos reos, vsitatissimum est: cuiusque sapè mentionem facere, necesse erit; semel exactè explicatum ad vnguem percipiatur.

Iam de iustitiæ ministris, qui ad Catholicos vexandos sunt constituti, videamus. Præter Proregem, regios assessores, vel consiliarios, Momoniarum, reliquarumq; prouinciarum Præfectos: præter ordinarios iudices, qui in oppidis principalioribus iudicij præsent: præter regios Fiscos, iudices, quos vocant Pacis, & alios non paucos, in singulis tribubus, vel comitatibus sunt duo iudices, quorum alter Shiriffus, alter Subshiriffus nuncupatur: ille maior, hic minor est. Shiriffi quoque iudices alios, quos appellant Balios, in omnibus tribuum populis delegatos habent. Ac etiam insulam totam lustrant quater in anno iudices alij dicti Commissarij: quibus potestas cognoscendi de rebus omnibus committitur. Quid memorem plures? Hi, & alij, omnes audacia furentes, scelus anhelantes, pestem reipublicæ nefariè molientes eò neruos omnes, & cogitationes intendunt, vt sacerdotes fugent, capiant, occidant, & Catholicos omni vi, iniuria, clade labefactent. Quod vt facilius consequantur, longa semper habent in suo comitatu, & amicitia sceleratissimorum hominum

num agmina: & hæc nequissimorum, atque perditissimorum hominum sentina nihil mali, vel sceleris fingi, aut excogitari potest, quod non in Catholicos concipiat.

CAPVT. VI.

Quomodo Iberni potuerint tam immanem persecutionem sustinere, & Hereticorum iugum non discussissent?

Tantam autem, tamque inauditam, & diuertentem tyrannidem, quæ Fides Catholica premittitur, multi sapè mirati sunt, quemadmodum hæc insula tanta constantia, tamque inuictò animo sustinerit, vt Fidem semper puram, sinceramque serauerit, Cuius ego causam non, nisi diuinæ prouidentię, & misericordię adscribendam arbitror. Neque enim hominum vires potes esse credo, tantam immanitatem perferre, & vincere, nisi à Deo optimo, Maximo præcipuo quodam munere adiutas: à quo Diuus Patritius Iberniæ Præfes fertur impetrasse, ne in ea vnquam Fides Catholica deleatur. Præterea, quod Iberni prosperis, & integris rebus Religionis Catholicæ fuerint obseruantissimi, nunc illis affectis diuersis aduersæ fortunæ ictibus, & obrucis tot ærumnarum cumulis Deus religionē diuinitus conseruare videtur. Neque ego possum aliam huius rei rationem reddere, diuinæ mentis arcanos sensus altius scrutari non ausus.

Difficilis est & illa quæstio, cū Iberni sint Catholicis constantissimi, artibus belli præstantes, sæpeque pro Dei lege multi ferrū susceperint, cur tamen per annos

amplius octoginta iugis Hæreticorum colla retrahere non potuerint: Quippè huius etiam dubitationis explicatio partim recendita est, Numini, non mortalibus explorata. Qua tamen parte coniectura nostra potest solui, ego meam sententiam præferre, non grauabor.

Sicut hac miserima tempestate Hærcus, & speræ fidei scelus multas orbis Christiani regiones inuasit, ita alia flagitia, his quidem minora, sacris tamen magna, & grauiora Ibernorum occuparunt. Hæc sunt, ambitio, inanis gloria, & homicidium. Præcis quidem temporibus Iberni Catholicae fidei splendore lustrati fuerunt incorrupti, & integri moribus, recti, iustique cultores. Sed iam olim inaudita cupiditate obrinendi possessiones amplas, & in sua quisque familia principem locum, arserunt. Hinc contentiones, odia, bella domestica, præda, depopulationes, & id genus sexcenta mala secuta sunt. Neque enim modo noui Iberni veteres impetebant, & ab illis mutuo impetebantur, sed noui nouos, & veteres alij alios, & plerique magnates finitimos impugnant: ac etiam consanguinei, & pæque fratres de partibus terra iugeribus, de alijs possessionibus, de contumelia, de iniuria ferro experiebantur, alij aliorum vitam inuicem parentes. Hinc cum hominum peccata regnis excidium soleant afferte, æquo, iustissimoque Dei iudicio permissum est, ut, qui ob bona terrena tam iniusti, crudeliter, & impij alij in alios fuerunt, iidem rebus omnibus ab alijs inique, & crudeliter exuantur, quia aliena appetuerunt, hi sua amittant: qui fortunas iuste diuidere, & partiri noluerunt, hi nullam partem fortunarum retineant: quæ terra domesticorum, consanguineorum, fratrum crnore tincta est, eisdem illa adempta ab externis possideatur: & quæ miseriarum maxima est, in discrimen deserendi Religionem Catholicam,

Deique:

Deique cultum ob hæc peccata sint deducti. Quod autem ego hæc crimina diuulgo, si cui forsan meorum grauis, & molestus fuero, hanc (obsecro per Deum) veniam det mihi, cuius est non minus virtutes, quàm vitia referre, ut illa laude efferantur, hæc supplicio, saltem posteritatis iudicio puniantur. Ac eò quidem hæc tacenda minimè duxi, ut qui superfluum Iberni, acerbum flagellum, diuinamque vindictam experti, errata corrigamus: posteritatem maiorum suorum ruina territi auersari vitia, virtutes colere discant: exteræ gètes Ibernorum exemplo motæ timeant Numinis iram prouocare: & quæ iam prouocauerint, citò penitentiam agant. Nàm licet, fuerint Iberni animi, corporisque robore præstantes, rei militaris scientiæ periti, in bello constantes, in prelijs felices, & steterint ab æquissima causa: tamen, quòd suis peccatis Deum iratum, & infensum habuerunt, hostibus sæpè numero victi infasto euentu belli victores denique, victi succubuerunt, alij ab alijs impugnati, & profligati: constitutum enim est, ut *omne regnum in se diuisum disoleatur*. Neque enim rarius inter ipsos Iberos bellum oriebatur, quam ab eisdem cum Anglis gerebatur. Dumque Iberni, & Angli belligerabant, Iberni plerique partes Anglorum (ea erant insania, & cæcitate mentis) sequebantur, vsque ad illud magnam, & acerrimum bellum, in quo etiam minor pars Ibernorum ab Anglis defecit. Quod inferius fusi docuimus: & quibus de causis Catholici fuerint mori, & decepti, ut contra Catholicos Hæreticis opem ferrent. Si enim omnes Iberni in Anglos conspirassent, villo sine negotio possent Hæreticorum iugum ceruicibus discutere: ut Angli ipsi communi assensione fatentur. Hæc de persecutione, rebusque Ibernæ generaliter diximus, ut ea, quæ scribenda super sunt, facilius intelligantur.

DOMINI
PHILIPPI OSVLLEVANI

BEARRI IBERNI.

TOMI. II. LIBER. III.

*De varijs Ibernix euentis sub Henrico,
Eduardo, & Maria regibus.*

Libro proximo generalem quandam totius Ibernix cladis, & Hæreticæ Anglorum tyrannidis faciem depinximus: Quæ, velut argumentum, & prælium ad cætera, quæ reliquo opere tradenda sunt, intelligenda lucem, & claritatem afferet. Hinc verò singulas res relatu dignas ordine suo digerentes percurrere auspicabimur. Ac præfente libro, quæ memoria tenemus ex his, quæ sub Henrico, Eduardo, Mariaque regibus in Ibernia sunt acta, referemus.

CAPVT. I.

*Quid actum sit in Ibernia de Ecclesiæ
bonis?*

Henricus Octauus nomine Teder Angliæ Rex, vbi se Regem Ibernix iussit appellari, vt superiorum demonstrauimus, ius etiam Ecclesiarum Ibernix vt Ibernorum consensu in se transferretur, curauit, non aliter quam Angli fecerunt. Cui rei cum Ibern

Iberni intercessissent, ille conatu deiectus, saltem Sedi Apostolicæ vt ius illud adimeretur, conatus est. Itaque Principibus Ibernix imperauit, vt suæ quisque ditionis, Ecclesias obtineret, Ecclesiasticis expulsis, Iberni proceres, exceptis paucis, & fortassis vno, vel altero, Ecclesias, & Ecclesiasticos in pristino statu cõseruare studuerunt. Vix vllum inuenies veterum Ibernorum optimatum vestigalibus Ecclesiasticis abusum. Quos imitati sunt omnes propemodum magnates noui, qui veterum Ibernorum moribus, atque legibus vixerunt, vt Giraldini, Burki, & alij. Verum aliqui ex Primoribus Anglo Ibernix, vel qui Anglorum consuetudinem retinuerunt, Ecclesiæ bonis suas possessiones auxerunt, & si cætero quin Catholicici fuerint. Nouas verò hæreditates ex Ecclesiæ substantia sibi compararunt Angli, & etiã Anglo Iberni inopes, & obscuri, qui Ecclesiastica iura, vel emerunt, vel beneficij loco sunt affecti à Regibus Angliæ, vel alio modo adquisuerunt. His demptis, cæteri Ibernix probi, & honesti viri, maxime Principes Ecclesias sanctas spoliare, violentasque manus in sacra iniicere, minime sibi tutum fore existimarunt.

Mirum est, quod Rolando Eustatio Killchulinnæ Vicecomiti accidit. Is, cum alioquin fuisset Catholicus bonus, & pius, tamen (vt accepi) monasterium Ordinis Diui Bernardi sibi adiudicauit: nec diu post per quiete vidit quendam sibi instantem, & carmen Ibernicum referentem, cuius hæc est sententia. Tua cupiditas inuadendi possessiones Ecclesiæ relinquet in seruitute tuos pagos, & faciet, vt tua stirps pereat omnis, vt frondes ex alto præcipitio cadentes. Id ita metro quoque nos protulimus.

Quæ ius Ecclesiæ peruasit auara cupido,
Illa graui pagos opprimer ære tuos:

K 4

Et dabit,

Main-
str an
Beala.

Et dabit, vt subitò seboles tua corrumpat omnis,

Vt folia aërio præcipitata loco.

Quod ita plane contigit Nam Iaimus Eufstadius Vicecomitis Rolandi filius, & hæres ab Anglis cum alijs suæ familiæ gradu deiectus exul diem obiit, vt inferius indicabimus.

CAPVT. II.

Religionem Catholicam delere Reges Angliæ; conseruare Iberni magnates nituntur.

ITaque Principes Iberni, ijs, quos diximus, exclusis, cum Ecclesijs minimè inuasissent, sed potius Ecclesiasticos conseruassent: illas polluere, hõs perdere, Religionem Catholicam extinguere moliti sunt Angliæ Reges Henricus, & Eduardus. Quæ facinorosi prius exerceri cõperunt in regijs vrbibus, & oppidis. Inde in Principum ditones Hæresis incendium progredi auder. Cæterum his fuit semper fixum, atque delibatum Religionem Catholicam tueri, sacerdotes protegere, Hæreses auersari.

CAPVT. III.

Principes Ibernos Religionem Catholicam seruantes Angli sensim delere constituunt.

Hinc Ibernorum optimatum erga Catholicam Religionem fidem, & constantem animũ cum Angli explorassent, communiemque rebellionem, timuissent, eos sensim, & sigillatim delere ceperunt,

runt, varias excusationes quærentes, quibus significarēt, se nõ de religione, sed de alijs criminibus, maxime Iesæ Magestatis cū illis agere, ne alij ab alijs adiuaerentur, si causa cõmunis, & religionis videretur: persecutionem semper minuentes, dum ferro res agebatur, sed armorũ vacatio cum dabatur, ad pristinam truculentiam augentes. Partim hac calliditate, partim domesticis bellis, quæ alij cum alijs gerebant, Catholicorum vires extinguuntur. Clarissimos eorum, qui hac lite, vel perierunt, vel contenderunt, eorum aliquas res gestas, ruinamquæ referemus temporum ordinem sequentes.

CAPVT. IIII.

De Osulleuano Bearræ, & Beantriæ Principe.

Pincipio dux Anglus instructa nauì Hispanos mercatores, atque piscatores, qui Dumbeam portũ frequentabant, inuadit diripit, capit. Illum secutus armatis aliquot nauibus auus meus Dermysius Osulleuanus Bearræ Princeps capit, & laqueo suspendit, idque impunè fecit, Hispanis in libertatem vindicatis.

CAPVT. V.

De Giraldini Killdariæ.

IBerniæ Giraldini suum genus ad Hetruscos inde Troianos vsque referunt. Qua de re, quia Chronicis Iberniæ non memoratur, nos pro certo nihil possumus confirmare, nec ad præsens institutum attinet. Satis est compertum Mauritium Garaldom

virum nobilem, atque magnanimum à Dermysio Lageniæ Principe accitum ex Anglia in Iberniam traicisse: atque posteros eius vocari tum Geraldos, tum Galdinos, & Giraldinos: ab his familias duas esse in Iberniam procreatas: earum Principes institutos ab Anglis regibus duos comites, alterum Desmonix, vel Desiæ in Memonijs, alterum Killdariæ in Lagenia, & inde illos Memonios, hos Lagenios Giraldinos nuncupari.

Igitur Thomas Giraldinus Killdariæ comes, qui sex habuit liberos, quinque secum in Iberniam, & vnum in Anglia, sub id tempus, quo Rex Henricus Octauus à fide desciuit, Proregis imperio Iberniam administrabat. In Angliam à Rege euocatus filio natu maximo nomine etiam Thomæ Giraldino, cognomento Sericato potestatem reipublicæ capeffendæ subdelegat. Ipse in Angliam, læsæ Magestatis crimine postularus conijcitur in vincula, in quibus postea breui diem obiuit.

Sed ante comitis obitum Alinus Anglus Ibernix Chancellarius, qui Dublinæ agebat, homo in Giraldinorum nomen male animatus diligentissima meditatione studuisse fertur, quem ad modum Comitibus filios perderet, iussus ne à Rege, an iniussus, ignoro. Ad id callido stratagemate vtitur. Cum à quodam Sericati familiari viseretur, eum in conclauē intulit, ibique iussit spectare, donec ipse reuerteretur, qui per domum negociandi causa, vel præferebat, egrediebatur, relictis, quasi obliuione, vel casu litteris apertis in abaco scriptis Regis nomine falso (vt accepit) Quibus lectis hospes intellexit, comitem fuisse iam morte plexum (quod tamen non erat) & Chancellariū à rege imperatum, vt Sericatum, eiusque factionis proceres deprehenderet, vincitosque ad ipsum quam celerrimè mitteret. Hoc cum amicus ille Sericato retulisset, is periculum euita-

turus

turus confestim egreditur oppido initum cū suis amicis consilium: quod nihil prudens cepit: nam, cū regni gubernaculum gerens facile potuisset arces, & castella tenere, in eis, quos veller, præsidia collocare, à regis amicitia multos subducere, Alinum, & alios inimicos iugulare; tamen, vt perfidiæ notam effugeret, sese rerum administratione publicè abdicauit: arcem Regi restituit: in possessiones suas sese recepit. Vnde de iniurijs, & nece patris, quem supplicio summo fuisse affectum existimabat, queritur.

Hinc bellum oritur, quo duos annos, plus, minus segniter pugnatur: tamen efficitur, vt magis ferro, & incendio reipublica labefactetur, quam sacerdotēs propter Catholicam fidem capite plectantur. Memoratur in hoc bello duplex insignis perfidia: altera cuiusdam Ibernici arci præfeti à Sericato: altera Anglorum. Namque Prorex Anglus Muinnodam Comitibus Killdarij municipium obsidet. Vt obsidionem solueret Sericatus se parabat. Interim arci præfetus in deditiōnem venit, magnam pecuniæ summam pactus. Deditiō Prorex pecuniam representari facit, & vbi pecuniā accepit, ipsum statim iubet suspendi, quasi ita fidem tueretur. Denique Sericatus cum Prorege incolumitatem, & impunitatem pollicente sedus inuit. Vix tamen armis depositis, eius arbitrio se permisit, cum in Angliam vna cum fratribus tribus mittitur impositus in nauim, quæ vocabatur vacca. Tunc intellectum est somnium, quod fertur somniasse Killdariæ Comitissa ea nocte, qua Sericatum edidit, se fuisse enixam filios, & hos ventre vaccæ latos in Angliam, nec amplius reuersos: nam eò cum venerunt, tuerunt capite plexi, similique pœna Prorex affectus, postularus eo crimine, quod iniussus, impunitatem illis promiserit, sed an iniussus

Sericat^o
Thomas
an
Sericat^o

iussus id fecerit, dubium est. Sospites tunc erant ex comitis liberis duo, Eduardus natus minimus, qui in Anglia agebat, & Giralduus, qui puer occultus, & protectus à Dermysio Ofulleuano auctore meo Bearræ Principe postea venit in Italiam: & transactis aliquot annis acceptis litteris à Pontifice Maximo, Magnaque duce Hetrurie ad Mariam Reginam Catholicam post Henrici patris, & Eduardi fratris obitum Angliæ sceptro potitum, & Philippo Secundo Hispaniarum Principi matrimonio collocatam, ab ea in partem possessionum restituitur. Giraldo Comiti mortuo primum Henricus, inde Gulielmus filij successerunt. Quibus etiam vita defunctis Giralduus Eduardi filius iure successionis vocatur, qui, quamuis à pueritia fuerit Hæreticis erroribus ab Anglis imbutus sub morte ad fidem conuersus est. Eius filius puer Kildariæ Comes est hodie sospes.

CAPVT. VI.

De Oconchure, & Omorra.

IN hoc etiam bellum conspirarunt Oconchur Iphaliæ, & Omorra Litiæ principes, alijque Lagenij, qui non prius arma deposuerunt, quam veniam sunt pacti in Anglorum potestatem non venientes.

CAPVT. VII.

De Maculliamo Inferiore, & Ophlatharta.

LAgentiæ motibus Henricus Rex expeditus, & si non ad votum eos sedauerit, sospitibus magnatibus, quos delictos volebat, Connachtos statuit esse

esse impugnandos. Eius exercitus Iohannem Bui kum titulo Maculliamum Inferiorem aggreditur, Maculliamus ex suis obratis, & amicorum auxilijs copias cogit. Ad Sruichrem flumen memorabile prælium committitur, quo regius exercitus solus, & fugatus ingente caede labefactatur. Paucis post diebus alius exercitus regius in Maurum Ophlathartam missus magna clade sternitur, & alibi quoque regij parum prosperè dimicant. Ita Henrici armis repulsi, religio Catholica à principibus Iberniam eorum finibus defenditur.

CAPVT. VIII.

De Roberto Iberniam Primate, & patribus societatis.

Lib. 3. p.
85. &
alij. seq.

Pater Nicolaus Orlandinus è societate Iesu memoriæ prodidit, hac tempestate floruisse Robertum Iberniam Primate virum insignem, & super alias fulgentissimas virtutes eò admiratione dignum, quod quamuis à puero fuerit oculis captus, nihil tamen minus claro mentis lumine Hæresis furori obuiam ire, laborantique insula subuenire, curauerit: atque eius rogatu nonnullos patres è societate Iesu à Paulo. III. Pontifice Maximo conseruandæ, defendendæque Fidei causa in Iberniam missos fuisse: & omnium primum Iohannem Codurium eò discessisse: hoc verò morte surrepto, Alphonsum Salmeronem, & Paschadium Broetum Apostolici legati potestatem habentes, Francisco Zapata Apostolico scriptore comitante anno 1541. Idibus Septembris Roma profectos, & B. Ignatij Patriarchæ magistris sui documentis in eo munere obsecundo instructos in Iberniam Christianæ pietati tuendæ,

extotibusque nouis ab Anglis illatis oppugnandis multum operam, & laboris impendisse: post religiosorum verò reditum Primatem ipsum, qui Tridentino Consilio interfuit, suam prouinciam petentem Parisijs in conuentu Patrum Societatis pridie illius diei, qui Diuo Martino consecratur, diem obiisse ea verba identidem proferentem: Domine si populo tuo sum opus, ego qui demum laborem non recuso, sin minus nequicquam molestè fore ex huius laboriosissima vitæ præsidio, & statione discedere, diuino tuo conspectu, & æterna quiete recreandus.

CAP. IX.

De Obriene Tomonia, & Lomnacha Principe.

HAud inde longo tempore transacto à Daniele Obriene Tomoniae principe motus excitantur periculosos proculdubio futuri, nisi in ipso exordio Daniel conatu deiceretur partim sua temeritate, partim cõsanguineorum contentione. Is ad tantam potentiam, autoritatemque prouectus est, ut illum multi Iberni veteres, & noui statuerint regem iurare, neque ad id impediendum Phytton Prorox Anglus auerteret vrbis Lomnache incenia egredi, quam præsidio tenebat, nec satis sibi tutam existimabat. Verum sine vulnere, & prælio omnes Obrienis vires vno stratagemate funditus euerit. Primum cum illo de pacis conditionibus agit: deinde ut ad colloquium oppidum ingreditur, petit & orat, interposito iureiurando, & obsequiis datis dimittendi illum incolam ad horam destinatam. Obrien homo facilis temerario consilio ductus

ductus oppidum intrat obsides Anglorum secum deferens, ratus Phycobem iureiurando satis esse ligatum, relinquens exercitum ad Septentrionalem vrbis portam, ubi erat in statuis Sed è meridionali porta rursus à Prorege emittitur ad tempus constitutum. Ac ita Sininnus Annis oppidum adfluens, & interfluens illum ab exercitu determinabat, neque traiciat, in fluminis ripis Prorox custodias disponit: & interim Cornelio Obrieni Principis nepoti ex fratre, sed acerrimo aduerfario, quem secum habebat, regio nomine pollicetur Tomoniae Principatum cum Comitum nomine, quod eius patruus Maurus Obrien primus ex ea gente acceperat, modò regio imperio obtemperans motus ab Obriene concitatos conaretur sedare: quam illo conditionem libenter accipiente Obrienis vires, & exercitus dissipantur: ipseque Obrien, quod ad exercitum non potuit venire, vix equo fugit, vno pedissequo comite. Ei in hac fuga id contigisse fama diuulgauit, quod creditu difficile videtur. Cum nocte obscura, & tempestuosa in humile tugurium se à tempestate receperisset, equus verò noluisse depressum tugurij ostium ingredi, tum pedissequum ab Obriene iustum hæc verba equo ad aurem dixisse: Obrien dominus tuus, qui hac nocte in tugurio diuersatur, iubet, ut tu quoque equus tuus capite, & dorso demisso, & inclinato tugurium introcas: moxque equum obtemperasse: cumque idem equus auena vesci renuisset, quippe tritico assuefactus, pedissequum hæc verba illi retulisse: Obrien dominus tuus, qui hac nocte auenaceum panem comedit, imperat, ut tu quoque auena vescaris, & illico equum obediisse: qua in re ego quidem minime ad me recipio periculum veri, Obrien Momonias pene totas peragravit à primoribus comiter quidem, & benigne exceptus,

excepit, sed à nemine adiutus ad sedes recuperandas. Inde adita Connachta petiit Viconiam; ad Odohellum peruenit. Odonellus erat ea tempestate Caluchus, qui patrem habuit Magnum Odonellum Tirconellæ Principem, & matrem Orelli filiam, fratremque natu minoreni Hugonem genitum ab Onelli filia, potiebaturq; Tirconellæ Principatu adempto patri seni, cui tamen victum lautè suppeditabat: & cum Iohanne Onello Tirconæ Principe, cum finium regundorum, tum veterum inimicitiarum causa intestinum bellum gerebat. Hæc verò discordia per Obrieniem cõponitur, & ab Onello, Odonelloque vtrò, & citrò fides datur, dum ab Odonello Obrien in suas possessiones restituitur. Cæterum cum Odonellus ea parat, quæ sint ad expeditionem illà necessaria, ab Onello improuisò circumuentus rapitur in viscera, nec Obrienis rogatu dimittitur. Sed Onellus Obrieni offert, vt ipse illum restituat, Obrien negat, se permissurum, vt ab Onello restituatur, nisi Odonellus dimittatur. Ita infecta re Obrien Mauritium filium notum cum parua militum manu, quam ipse coegit, in Tomoniam præmittit. Is occupat, atque munit castellū vnum, & insulam in lacu sitam. Confestim Obrien secutus magnam partem amissi principatus recuperauit, & redditus in Anglorum gratiam isto cum Cornelio fœdere obiens diem Terentio filio reliquit. Cornelius paucis inde præteritis annis orta controuersia cū regis ad claræ pontem pugnam committit, vtrinque minimè incruentam: ille nonnullos, quos magni faciebat, desiderat, hi victi prostratiq; quinquaginta cū præfecto suo Goodmanò amiserunt. Sine maiore contentione Cornelius Anglorum iram in Galliam fugiens à Christianissimo rege validissimo exercitu & instructissima classe restitueretur, nisi homo segnis, & improuidus

us ab Anglis reuocatus maluisset sine contentione pristinum comitatum accipere, quem moriens tradidit filio Dionysio, à quo nunc quoque possidetur. De Dionysio verò tomo sequente nos sæpius habebimus sermōnem. Onellus autem postea Odonellum vinculis soluit. His motibus cum occuparentur Henticus, & eius filius Eduardus puer Angliæ reges, illis minimè suppeditauit ocium ad extirpandam in Ibernia Catholicam religionem, Hæresimque stabiliendam.

CAPVT. X.

De Maria Regina, Oconchure Iphalia, & Omorra.

HENRICO, & EDUARDO à vita raptis Maria Catholica Regina Philippo Secundo Hispaniarū Principi nupta regnare cœpit. Quæ tametsi Catholicam Religionem tueri, & amplificare conata est: eius tamen præfecti, & consiliarij iniurias Ibernis inferre, non destiterunt: ipsique Iberni (eo illa tempestate agebantur furore) alij alios domesticos, discordijs laceſcebāt. Quas inter perturbationes Iphalia, & Lisiæ principatus Oconchuri, & Omorræ adempti regiæ coronæ adiudicantur, nouo nomine dicti, hic Regis, ille Regiæ prouincia. Sed propter vtrumque fuit postea multum crucuris, diffusum: ac Lisiæ quidem bis ab Omorris recuperata, & tandem Elizabethæ diplomate Calucho Omorræ permissa, quod hodie tamen, illi minime prodest.

†

DOMINI
PHILIPPI OSVLLEVANI

BEARRI IBERNI,

TOMI. II. LIBER. III.

De varijs Iberniæ casibus sub Elizabetha.

Igniores cognitu res ex his, quæ sub Henrico, Eduardo, & Maria Regibus in Iberniâ sunt actæ, superiore volumine memoravi. Nunc referendæ supersunt, quæ Elizabetha gubernaculum regente, sunt gestæ per annos quadraginta tres. Illæ verò non omnes, sed ex tantum, quæ ab anno millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo vsque ad millesimum quingentesimum octogesium octabum per annos viginti novem contigerunt, sunt libro præsentè repetendæ. Quod tempus ficut longum fuit, ita nobiserunt Ecclesiasticorum virorum Martyria inuictissima, imbecillorum, & turpium hominum inconstantis, & lubrica fides: Hæreticorum tyrannides atroces, nobilium conspirationes, bella, prælia, & varia dignissima scitu-
rorum euenta celebranda.

CAP.

CAPVT. I.
Tyrannidis Elizabethæ & Iberniæ perturbationis generalis relatio.

Mariæ Catholicæ Reginæ citò fatò fundæ successit soror Elizabetha Henrici Octauj, & Annæ Bolenæ filia Regina creata redemptoris anno millesimo quingentesimo quinquagesimo nono. Quæ, vbi primum sceptro potita est, patrem imitata, rapidissimis ventis contra Christianæ veritatis cultores æquora fera concitauit. In Angliâ fidem, Religionemq; Catholicam pene extinxit: inde ad Iberos fide deiciendos sese conuertit. Eius persecutionis ordo superius descriptus hic quoque repetendus est.

Sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum, in quo Christus Dominus vere, & realiter existit, à réplis, vulgique conspectu eicitur: Imagines sacre scinduntur: sacerdotes fugantur: omne genus Catholicorum iniurijs afficitur: Ecclesiæ, vel profanis vsibus, vel excedendis Hæreticorum superstitionibus contaminantur. Ecclesiastici census Hæreticis perditissimis attribuuntur: omnes res Dei honori constitutæ inquinantur. Catholici Antistites, religiosi, sacerdotes vix, vel absconditi, vel secularium hominum vestibus dissimulati concedere audent: in eorum locum Lutherani, Caluinistæ, & aliæ Hæreticorum sectæ sufficiuntur: Fideli, Religioni, pietati, virtuti nunciatur: voluptas, libido, scelus, Hæresis hospicio excipitur. Imperatur, vt Regina Ecclesiæ suorum regnorum caput, & princeps esse ab omnibus concedatur, & iureiurando confirmetur. Hæc iussa per regios ministros, & præfectos ceperunt executioni

cutioni mandari primum in regijs oppidis, oppidanorum summa reluctatione, & constantia: inde in Ibero-
rum Principum ditiones transferri: quibus, quod Principes minime subscribere voluerunt, variae artes excogitantur, quibus bonis spoliarentur, gradu deiciantur, morte plectantur. Hinc capitur ferrum. Regum bello cede, fame flagrat, vritur, perit. Dum aliqui Iberni pro Religionis Catholicæ, suaeque libertate gerunt arma, interim cæteris magnatibus, & regijs oppidis persecutio-
nis vacatio datur, dum libertatis assertores conficiantur. Horum scelorum Princeps Elizabetha Regina non immerito fuit excommunicationis mucrone percussa à Pio V. Pontifice Maximo. Digniores memoratu res, quæ per illos annos viginti nouem Elizabetha regnante gestæ sunt, & si non omnes, tamen maxima parte perstringemus.

CAPVT. II.

*Iohannis Trauersij Doctoris Theologi
insignis Martyrium.*

Capus
dialog. 6
p. 995.
Henr. li.
2. c. 3.
Britani-
cæ Mini-
stroma-
chia.

Memorabile est, quod de Iohanne Trauersio Ibero sacrae Theologiae Doctore Alanus Copus, & Pater Henricus Dubhlinensis memoria prodiderunt, qui in Henrici ne, iam in Elizabethæ tempora incidit, ego quidem minime satis compet-
tum habeo. Is in Anglorum Hæresim quædam scriptis mandauit, quibus Pontificis Maximi ius, & auctoritatem tuebatur. Ob id ad regium Tribunal productus, & ea de re à iudice postularus, nihil trepide respondens, his, inquit, digitis ostendebat, autè dexteræ

manus

manus pollicem, indicem, & medium) ea sunt à me scripta, cuius facti in tam bona, & sancta causa nec me penituit, nec penitebit. Inde morti additus inter cæteras atrocissimas penas, quas dedit, eius illa præclara manus à tortore abscissa, & in ignem coniecta comburitur præter illos sacros digitos tres, quibus illa scripta exarauit, quos ignis, quantumuis structus, & accensus nequicquam potuit absumere.

CAPVT. III.

*Iohannis Onelli Tironæ Principis casus
miri relatu dignissimi.*

ECclesiasticorum maiori lanicæ varij nobilium motus obstiterunt, quorū aliqui sunt in præsentia memoria recolendi, & imprimis à Iohāne Onello Tironæ principe concitati, qui ita se habuerunt. Quintus Onellus Tironæ princeps naturæ ius soluens, filios duos reliquit ex matribus duabus susceptos Iohannem, & Fardorchum. Iohannes, qui defuncto patri succedens, erat Tironæ princeps, gratia plurimum pollebat apud Iberos, tum veteres, tum nouos. è quorū genere auiam paternam habuit Comitis Kildaræ filiam: nec dominatu parua valebat: namque capto Calucho Odonello Tirconellæ principe (ut supra demonstraui) magnam partem Tirconellæ adiunxit Tironæ, Odonellum pretio mutans. Ob id illum Angli magnoperè timebant, haud ignari Catholici viri potentiam obstaturam fuisse persecutioni, quam ipsi in Catholicos machinabantur, & partim exequi cæperunt. Ergo cupidi virium eius diminuendam occasionem nacti diligenter arripunt. Inter illum, & Fardorchum fratrem de patris heredita-

se orta controuersia hunc Baronis titulo decoratum ad bellum stimulant. spe principatus obtinendi accendunt: & illi regijs copijs haud segniter opem ferūt. Cum Odonello quoque, qui vinculis solutus Angliam petiuit auxilium Reginae rogatum, Anglorum manus mittitur. Hac Odonellus, sed maxime Tirconellorum voluntate, qui ab Onello facile desciuerunt, Tirconellam totam recuperauit. Iamque Onellus altera parte ab Odonello, & altera à Fardorcho fratre, utroque cum Reginae auxilijs acriter impetebatur. Præterea Scotorum legio, quam ex Scotia Albionensi ad hoc bellum acciuit, ob minus tempestiuè solum stipendium seditionem facit, Onelli fines diripiens. Nihilominus Onellus in ipso belli exordio Fardorchum extinxit. Contra Scotticam legionem reliquum exercitum ducens Scotorum tria millia trucidauit. Angli quoque septingenti, quos Duce Rinaldo Anglo Regina Odonello auxilio dedit, diuina vindicta sunt euersi. Est in Tirconellæ principatu oppidum Feuro lacui imminens sedes Episcopalis Diui Columbæ patrocinio, nomineque clarum: namque Duce Colum Kelli, idest Lucus Columbæ Cellæ nuncupatur. In eo oppido dispositi Angli, Hæretici homines contra Odonelli voluntatem, & imperium sacerdotes, & religiosos fugant, sacra templa inuadunt, in vnam ecclesiam sulphureum puluerem, plumbeas glandes, bombardicum funem, sclopos, hastas, cæterasque munitiones custodiae causa inferunt: in alijs Hæreticos ritus Lutheri, Caluini, & aliorum id genus hominum impurorum peragunt: nullam non scelestè temerant. Cuius piaculi pœnam Diuus Columba (is enim creditur) minime distulit: nam tenet fama concors indigenarum, lupum corpore vastum, pilisque hirsutum è proximis syluis in oppidum intrepide venientem, officinamque ferrari-

riam ingressum ore hausisse magnam vim illarum scintillarum, quæ ex ferro candente, dum tunditur, emittuntur, easque ingressum in ædem, in qua sulphureus puluis erat collocatus, euomuisse, pulueremque, & totum templum accendisse. Cuius rei periculum veri ego ad me non recipio. Penes famam, veteremque traditionem esto fides. Illud, quod inter omnes cõuenit, audeo confirmare, nitratum puluerem subito flagrasse: Anglos, qui erant in ecclesiâ combustis, quique circû ecclesiam deambulabant, ignitis tegulis percussos exanimis cecidisse, qui, vel in ædes circumiectas, vel in lacum proximum fugiebant, tegulis sequentibus occisos fuisse, ac nonnullos quingentis passibus ab oppido stratos, & ita Ibero nemine læso Randalum cum septingentis Anglis miserè perijsse præter paucos cladis nuncios, qui ad Anglos suos reuersi exitium gentili, & ethnico more referebant his verbis. Ibernus Deus Columba nos omnes interfecit. En Hæretici barbarè verba effutiebant, quasi Iberni colerent Diuum Columbam pro Deo, & non pro fido Dei seruo, qui propter seruata sui creatoris præcepta, vitamque sanctam, atque innocentem, multis miraculis factis in Diuorum cœtum est relatus, viuusque diuino numine inflatus hanc urbem sanctam præuidit ab Hæreticis fuisse violandam. Ob quod cum ingenti mœrore affectus esset, à Bathano socio tristitiæ causam rogatus, angor, inquit, Bathane, Randalum esse in loco. Quod variè iudicium litteris mandatum, sed longo sæculorum æuo non intellectum de hoc Rinaldo Anglorum præfecto clarè satis explicatur. Odonellus quoque, qui Catholicus in oppidum sanctum Hæreticos induxit sacra contaminantes, haud serò dignas pœnas pendit. Namque deletis his Anglis cum magnum clientium suorum exercitû in Onellum

duceret, & in medio eius serena die letus, & viribus validus incederet, subito malo pressus exanimis equo corruit. Illi successit Hugo Odonellus frater, cum quo Onellus non minus, quàm cū defuncto inimicitias exercens instructis agminibus illū paucis stipatoribus munitum improvisō circumuenit. Odonellus paucis amissis fuga petit salutem. Sed rursus eodē die viribus redintegratis cū victore vindicē animo in certamen rediit. Multis vtrinque cadentibus strenuē pugnatur. Tandem Onellus acie profligatus copijs deletis cum paucis vix elabitur, nihil tamen magis fractus animo. Namque cōfestim viribus comparatis octavo post die cū Regina copijs manum conferens obtinuit insignem illā victoriam, quæ dicitur sagorum rubrorum, quod in pugna præter ceteros succubuerint quadringenti milites nuper ex Anglia suppetias Proregi profecti puniceis sagis induri. Qua tamē victoria clarus haud diu post infaustē iacuit. Nam, vt contra Reginam, & Odonellum maiores copias haberet, ex Scotia Albionensi Scotorum legionem acciuit, quam apud cum ipse esset incautus, nihil aduersi timens, à militibus Scotis Scoticæ legionis haud dudum antea peremptæ memoribus circumuentus, & innumeris pene pugionum ictibus obrutus interficitur, frustra legionis ducibus militum furori reclamantibus. Ita Scotica legio suorum popularium necem vltā finem huic bello fecit. Tironē verò principatus illi cō Regina Fisco addicitur: sed frustra: nam illum statim occupat Terentius Onellus, bello fessum, magna parte deaastatum. Cæterum contra Terentium Hugonem Onellum Fardorchi filium Regina incitat, adiuuat, Baronis primum, Comitum inde titulis ornat. Quod inferius à nobis suo loco enarrabitur.

*Victoria
Sagorū
rubrorū.*

CAPVT. IIIII.

De Comite Clanrichardæ.

Post Iohannis Onelli miseram eadem Richardus Burkus Clanrichardæ comes, cuius fines in Connachta longè latequē patebant, Regina imperio in carcerem detruditor: id enim Anglis animo fixum, atque deliberatū erat, Iberos optimates, quos Catholica Religionis assertores fore, minime ignorabant, de medio tollere. Comitum filij Vlligis, & Iohannes iniuria prouocati Regina bellum indieunt, nec incepto prius destiterunt, quam pater fuit in pristinam libertatē restitutus. Qui postea moriens illum Clanrichardæ Comitem, hunc Lierrimæ Baronem superstitēs reliquit.

CAPVT. V.

De Omorris, & Oconchuribus Iphalijs.

Haud diu post Lagenia tyrannide, & tumultu quatitur. Namque Lisæ principatus fuit (vt superius vidimus) Omorra adeptus, & regis coronæ additus. Quod iniquo ferens animo Rothericus Omorra filius paternam hæreditatem armis recuperatam annos sex acerrima contentione tuetur, modò faciens inducias, modò finitis illis renouās bellū. Huius præter alios hic fuit memorabilis euentus. Ceperat bello Haringtonem regium consiliarium, & Alexandrū Cosbium Lisæ præfectum Anglos. Quibus de redimendis Angli per inducias agunt. Subidem tempus Rotherici venator iratus ob multam sibi à domino irrogatam ad Anglostransfugit: cum illisque agit de Rotherico tradendo, & Haringtone, Cosbioque in libertatem asserendis.

rendis. Venatore duce Harpol Anglus cum militibus ducentis in Rothericū ire cōtendit. Construxerat Rothericus tabernaculū in media densissima, & impedita sylua, valloque muniērat. Ad quod itineribus duobus poterat adiri. Eo cū Venator Anglos intempesta nocte duxisset. Hic, inquit, Rothericus dormit, cū vxore, Iohāne Omorra cōsanguineo, & sene vno, & habet Haringtonem, Cosbiumque viēctos. Sed quia est ea audacia, & virtute, quam vos estis sēpē experti, imponite illi hoc rete, quod ego soleo ceruis intendere, ne euadat illa felicitate, qua alia pericula sēpē superauit. Hominis cōsiliū ridentes Angli itinera duo obsident: ostium circumdant. bombardas introrsum explodunt. Rothericus expergescens animo praesentissimo stricto gladio Haringtonem, & Cosbium quater, aut quinquies verberat. Tabernaculo erumpens Harpolem, qui proximus erat ostio, ferro fortiter percutit, nec tamen vulnerat cataphracta munitū, omnibus incusso pauore hinc inde ense verberens per medios hostes incolumis euasit, cōsanguineo sequēte. Vxor eius, & senex ab Hæreticis tabernaculum ingressis interficiuntur. Harington grauius vulneratus maximè læuo brachio, sed illesus Cosbius, quod Rotherico cedente sub Haringtonem sese abdiderat, in libertatem vindicantur. Aliquot post diebus quingenti Angli, & Iberni, qui Regina stipendiū merebant Duce Macgullaphadrigo Olyriæ Principe Lisiam inuadunt. Quos contra Rothericus Iberos quadringentos ducit. Sed priusquā fuit ad conspectū ventū, ipse à suis digressus hostiū vires, & iter exploratū, in mediū eorum fortè incidit cū duobus tantū comitibus, cum quibus multis vulneribus perimitur. Ob cuius rei nunciū milites Rotherici ira perciti in hostes vindice animo irruunt, eosque fundunt, atque pluribus interfectis dux equo vix fugit.

CAPVT. VI.

Cosbii Angli tyrannis.

Pacatis motibus tyrannis semper crescebat. Franciscus Cosbius Lisiam praefectus, & eius filius Alexander in omne genus Catholicorū immanè bacchantur. Is Praeuiociales ad Maism Castrū causa conuentuum habendorū, deque rerū administratione agendi conuocat. Conuocatos cohortibus armatis improuisō circumuenit, & ex Omorra familia centum octoginta viros inopinantes, & nihil aduersi timentes vno momento temporis iugulat. Stradbalia plerumque commoratur. Vbi praeforis domus eius arbor altitudine magna creuerat, parulis ramis diffusa. Ex ea non modò viros, sed etiam feminas, atque pueros solitus erat vlla sine culpa suspendere. Cum ex arbore feminae laqueo strangulatae dimittebantur, & simul ex feminarū longo crine infantes liberi pendebant, animo capiebat incredibilem voluptatem. Arborem Catholicorum hominū suspensis cadaueribus vacuam ita solitus alloqui fertur, Magna mihi videris, arbor mea affecta tristitia: nec mirum: diu iam agis orba. Ego te citò mœrore leuabo: tuos ramos breui corporibus ornabo.

CAPVT. VII.

De Cathalo Oconebure, Macforto Anglo, & Anglorum quadam fraude.

Hac crudelitate Lacesitus Cathalus Oconebur, renouat motus, damni multū inferens Anglis, ab illisque sēpē frustra impetitus. Cum illo denique

denique Macfortus Anglus agit de pace. Ille negat, se fidem habiturum Macforto incolumitatem pollicenti, nisi Regina decretum, & chirographum ostendat. Dies inter illos constituitur, ut Macfortus decretum indicet. **Quæ** dies cum venisset, Macfortus equo, sed pedibus Cathalus, & Conlus Macgocheganus (ita conuenerat) ad colloquium conueniunt, interposito nullo incolumitatis pacto: neque enim hoc necessarium videbatur, quia posset eques pedites facile effugere, & vnus cum duobus congredi non videbatur ausurus: præterea Cathalus, atque Conlus ex eminente, & præcipiti aggere loquebantur, nec inde videbantur facile descensuri, nec eodem Macfortus ascensurus. Igitur cum Macfortus schedulam papyraceam sæpè illis ostendisset, nec legendam dare voluisset, infesta re abiturus, Cathalo incessit cupido cognoscendi, quid papyrus illa continebat. Itaque ex alto aggere in equum, & affectorem profiliens ita corpus liberauit, ut circum Macforti collum sua brachia daret, illumque ex ephippijs in terram traheret. Socium sequitur Conlus. Ambo conantur schedulam adimere Macforto. Hic papyrum in os immissam mandere dentibus, & deuorare molitur, illi fauces eius manibus fortiter comprimendo, papyrum cogunt eum euomere. In ea perscriptum erat (ut ego comperi) Regina decretum, quo Macfortus iubebatur, ut quocumque posset dolo, & modo Cathalum deprehenderet, deprehensumque sine mora præteret morte. **Quæ** perfidia cognita, Cathalus, & Conlus Macfortum ferro confoderunt, alioquin incolumem dimissuri. Deinde Cathalus in Hispaniam secessit. Vnde rursus in Iberniam rediens naufragio classis Hispanæ ad locum Galletiæ, qui Corcubion vulgò dicitur, periit. Conlus impunitatem consecutus in Ibernia fato fungitur.

CAPVT. VIII.

Giraldini Momonij.

Sed ne Momonia quidem Anglorum iniurijs immunes extiterunt. Vnde prouocati sunt Giraldini Momonij, ut arma sumerent, quod quemadmodum sit actum, ut intelligatur, de eorum origine pauca referemus. Alibi docuimus Giraldinæ gentis in Ibernia fuisse duas familias, alteram Lageniorum, qua de superius sumus locuti Momoniorum alteram, cuius est in præsentia habenda mentio. Huius princeps Ibernorum instituto primum dicebatur Maethomas, quod nomen titulo Comitis Desiz vel Desmoniz (quod idem est) ab Anglis fuit mutatum. Igitur Ioannes Giraldinus Comes Desmoniz tres habuit liberos: Iaimum natum maximum, Mauritium secundum, & Iohannem minimum natum. Iuniores duo diem obeuntes filios superstites reliquerunt, Mauritius Thomam, qui citò periit, & Iaimum: Iohannes Thomam, Iaimum, & Mauritium.

Iaimus Iohannis Comitum filius, qui defuncto patre Comes fuit, natos quatuor procreauit, Thomam cognomento Rubrum ex Rochei Vicecomitis filia: qua repudiata ex Okearulli Principis filia in vxorè ducta Giraldum, Iohannemque suscepit. Post huius interitum Iaimum ex Maccartha Principis filia sustulit. Moriens verò Giraldum vxore secundum hæredem, comitatusque successorem condito testamento scripisse fertur: Thomæ quoque natum maximum non spernendis possessionibus assignatis. Quibus tamen hic minimè contentus ad comitatum, familitateque clarissima principatum adspiciabat: sed frustra, nam à clientibus Giraldo postulat

Anglici etiam consilij iudicio causa cecidisse tenet fama, iure ne, an iniuria, non est huius loci disputare.

Huius familiae dominatio, potentiaque & Anglorum Regum indulgentia, & illata creberrime vicinis iniuria eò incrementi, & fastigij breui euecta est, vt ab Anglis ipsis Desmonia Comes magnus cliens nuncuparetur: & si enim magis viribus pollebant nonnulli veteres Iberni magnates, hi non in clientium, sed in hostium numerum ab Anglis referebantur, quamuis tributum soluerent. Vt verò potentiam plerumque multorum odium comitatur, ita cum hac familia finitimis ingens inimicitia, & hostilitas intercessit, maxime principibus Clancartha, Tomonia, Musgrua, qui iniurias acceptas à Giraldinis, & Angliae coronae militantibus, & priuatum dominatum augentibus, propagantibusque memorabant. Ob id ea quidem extiterat contentio, qua cruor acerbis odijs affluentem vtrinque effusus horrida arma saepe tinxit. Neque erant Giraldini minus inuisi multis etiam nouis Ibernis proceribus ex Anglia originem trahentibus: ab Vrmonia Comite, omniq; fere Butlerorum genere odio inexpiabili habebantur. Nimirum saepe vtrinque de gloria, finibus agrorum regundis, & tributarijs exactioibus fuit acriter dimicatum, Regibus etiam Angliae conuenticibus in vtriusque profapiae quae Catholica erat, perniciem, qui tamen Iberniae gubernaculum tenentes hoc reipublicae incendium inhibere debuerant. Neque chariores saepe numero erant Giraldini Lachnae Baroni, quem etiam ex Giraldinorum genere esse multi perhibent.

Quod ad institutum praefens atinet, Iohannes Giraldinus Comitis Giraldi frater, regnante Elizabetha, Iohannem Butlerum praelio propulsauit, & adolescens suis manibus occidit. Quod, & maiorum iniurias minimè oblitus

oblitus est occisi frater Thomas Butlerus cognomine Niger Vrmonia Comes, religione Protestans, quippe qui in regis Angliae aula educatus est, & si tamen sub mortem conuersus est ad fidem, vt inferius monstrabo. Is cum intellexisset Giraldum Comitem esse in ea Desia parte, quae propius ad Vrmoniam vergit, paucis comitatum, maiorem militum manum parat, illumque circumuenit. Giraldus & si militum numero longe fuit inferior, maluit tamen praelio, quam fugam committere salutem. Caeterum paucitas ab aduersariorum multitudine circumdata vincitur. Ipse Giraldus pede accepto vulnere plumbea glade fortissimè praelians sternitur. Ita ab Vrmonio captus ad Anthamanum vadum sedula medicorum opera curatur: qui tamen non sunt affecti, ne semper postea parum claudicaret. Curatus in Angliam mittitur ad Reginam, quae illum in Londinam arcem coniecit, partim gauisum se validum persecutionis impedimentum declinasse, partim etiam anxiam, quod Iohannes Giraldinus comitis frater, vir magnanimus, largus, artibus belli clarus, & Ibernis acceptus in libertate constitutus esset. Igitur, vt eum etiam capiat, operam dat: idque nullo negotio stitit assecuta, quod illam Iohannes neque fugere, neque vel minima iniuria laceffere audebat, magis fratris, quam suae saluti consulens. In eundem ergo cum fratre hunc quoque carcerem detrudit.

Hoc moleste ferens Iaimus Giraldinus Mauritij filius Comitis Giraldi patruelis, negat se Reginae auctoritati prius obtemperaturum, quam illa patruelis restituat in pristina libertatem. Hinc bellum ortum. Iaimi partes sequuntur patrueles alij, omnes ferè Comitis clientes, tota penè Giraldinorum Momonia familia: ex finitimis Momonijs nonnulli, maxime Macsuunnij equites,

tes, nominatim Edmundus, Eugenius, Maurus aunculi mei, aliqui ex Bearra principatu Duce Dofmyfio Osalleuano patre meo, & alia iuuentus animosa; quorum opera, & virtute Iaimus Comitit patruelis possessiones occupat, & tueri contendit.

Regina præfectis suis Ibernæ, vt se in rebelles expediant, imperat. Comitem Vrmonia veteri Giraldinorū odio facile concitat. Thomam Giraldinum cognomine Rubrum Giraldi Comitit fratrem natu maximum spe Comitatus obtinendi accendit, hominem non satis compositæ mentis, & Comitatus præfectum nominat, qui proximus gradus ad Comitit titulum illi forsân videbatur: animos Ibernorum procerum sollicitat: perfectionem laxat: indicat se non de Religione, sed de iure dominij contendere. Ita bello conflato, mirum est, quanta fœlicitate Iaimus, & per se, & per legatos Macsuannios equites, & alios pugnauerit. Regios ad Killmurchallogum oppidum fudit: ad Sannidum tumultū vicit: cū illis ad Kuillchugium sylvam prosperè dimicauit. Ad Cluoniam templum Morganum ducem interfecit, & eius copias deleuit: & alibi signa feliciter conculcit. Neque incepto destitit, donec patruelis Comes, & Iohannes carcere dimisi in pristinum statum fuerint restituti, & ipse impunitatem pactus.

CAPVT. IX.

Bellum Maccarrhæ Principis, & Comitit Desia. Iaimus Giraldinus in Hispaniam proficiscitur.

HAud diu post Iaimi motus sedatos inter Giraldum Comitem, & Domhnaldū Maccarrham

Clancarrhæ Principem, & Belinsix Comitem bellum est ortum & ad Mangum flumen magis infauste, quam acriter pugnarum. Namque ceciderunt aliquot equites splendidi ex Maccarrhæ exercitu, & inter illos Maurus, & Eugenius Macfuinnij, quorum opera Iaimus ante contra Hæreticos fuerat vsus, & ex Giraldi copijs Colus Mauri frater solus occubuit. Breui Iaimus ratos id, quod mihi futurum fuisse videbatur, se per Anglos in Iberniam minimè tutum fore, in Hispaniam cum vxore, & filijs duobus iuuenibus nauit traiecit.

CAPVT. X.

Richardus Ibernæ Primas vir insignis.

HIS calamitatibus Iberniam diu miserè concutitur. Cum verò tumultus armorum pacabatur, Angli nihil antiquius habebant, quam, vt in sacros Antistites Religiosos, & Sacerdotes sequerent. Ab illis hoc tempore deprehenditur Ibernæ Primas, de cuius vita, carcere, & obitu in præsentia pauca relatu iucunda sunt perstringenda. Itaque Richardus Omelcrebbus, vulgo Chreachus, & ab aliquibus scriptoribus Craueus dictus fuit, genitus patre mercatore oppidi Lomnachæ in Iberniam, homine plane probo, & honesto, imbutusque Christiana institutione, & litterarum rudimentis iuxta gentis illius morem à pueritia pietate, diuiniq; cultus studio flagrauit. Adolecens mercaturam patris exemplo exercens inita cum popularibus mercatoribus societate, naui cōducta, mercibus onerata in Hispaniam soluit. Vbi mercibus

Sannid
Kuill
chugi.

venditis, & alijs causa lucri maioris empris, inque nauim impositis, atque rebus omnibus ad reditum paratis, secundo vento inflante, dies, atque hora constituitur, qua mercatores omnes nauim conscendant. Qua die cum summo mane concurrerent ad nauim, Richardus socijs dixit, se oportere sacra Missæ prius audire, quam nauim conscenderet, & auditis illos sine mora secuturum. Sacræ Missæ celebrationi videndæ intentus relinquitur à socijs anchoram breuiter molientibus, velaque vento dantibus. Quos ex continente prospiciens, & vocans in ipso portu videt vnâ cum nauis, & mercibus subito casu obrui. Qua re vehementer commotus, quod ipse fuerit seruatus, Deo gratias agit, statuens animo vitam aliam agere corpori minus periculofam, & animæ longè tutiorem. Igitur litterarum studio se totum addicit. Pietate excellens, & doctrina minimè rudis sacerdos breui consecratur, & Ard-machæ Archiepiscopus, Ibernæque Primas inauguratur. Mox in patriam redit sapientiæ diuinæ, sanctitatisque merces pro terrenis, & vilibus importans, vt his auxilijs popularibus suis vehementissima persecutione ab Elizabetha percussis ferat opem salubrem animabus. Sanctum munus sanctus Pontifex obiens ab Anglis sacerdotum inquisitoribus deprehensus in Angliam mittitur. Londini coniectus in carcerem, & vincula diu multumque, & præmijs inuitatus, & minis, terroreque oppugnatus, nunquam Catholicæ Religionis defector voluit esse. Inter alias res is euentus seitu dignus nostrorum ore circumfertur. Fuit Archiepiscopus ad regios consiliarios in iudicium productus, inito prius per Hæreticos consilio, & pacto, vt filia custodis carceris Pontificem argueret, tentasse ipsi vim inferre, pudicitiamque violare. Stantem Pontificem sacrum

pro

pro tribunali falso crimine accusatura (vt erat compositum) puella specie pulchra, & ornatu elegans, magna consiliarios, & omnium circumstantium expectatione curiam ingreditur. Cæterum in insontem cum lumina infixisset, obmutuit, iussuque à consiliarijs loqui, nullum verbum potuit proferre: neque prius vocalis redditur, quam secum tacita consilium iniquum mutat: & tunc præter id, quod ipsa statuerat antea, & consiliarij expectabant, & iusserant, in contrariam vocem subito prorumpit, nullum hominem Archiepiscopo sanctiorem à se vnquam fuisse visum: se nunquam ab eo fuisse ad peccatum prouocatum, nedum coactam, neque vel vestes suas tactas: idque se non posse inficiari, etiam si necesse habeat, mori. Antistes verò sanctus in eandem custodiam reclusus aliquot post diebus creatori spiritum reddidit.

CAPVT. XI.

Patritius Obelius Moyoæ Episcopus, & eius socius Connatus Orruarkus Franciscani religiosi, & inclyti Martyres.

Nihil mitius, est actū cū Patritio Ohelio Moyoæ Episcopo & eius socio Connatio Orruarko, de quibus ego iam ita scripsi. Ea miserima tempestate, qua Elizabetha Britannia Regina post Ecclesiam in Angliam deletam in Iberniam quoque Catholicam religionē summis viribus oppugnabat, floruit Patritius Obelius Ibernus minimè obscuro genere natus. Qui Se-raphici Francisci institutum amplexus in Hispania in floren-

florentissima Compluti Academia diligenter annos aliquot incubuit litteris Inde postquam cum alibi, tum Romæ in Araceli conuento vitam suam innocentem, & integerrimam magnis penitentia, sanctitatisque documentis omnibus probauit, à Gregorio decimo tertio Pontifice Maximo Episcopus Moyoræ consecratur anno Redemptoris millesimo quingentesimo septuagesimo nono, & ornatus donis in Iberniam mittitur, prouinciam sibi demandatam Hæresis Anglicæ contagioni mortifera reluctantem administraturus Obiter cum uenisset in Parisios, gymnasium tunc temporis longe celeberrimum, in publicis disputationibus ingenij magni, minimeque vulgaris eruditionis elogium reliquit. Cum eò socius ibat Connatius Orruarkus filius Orruaræ Principis uiri splendore sanguinis inter Iberniam primarios referendi Seraphicæ religionis alumnus, moribus irreprehensibilis. Ambo naui conscensa soluunt in Iberniam. Eò cum appulissent in vastum litus exponuntur. Vnde Asketiam (quod erat municipium Desmonia Comitis) ingressi à Regina ministris, militibusque capiuntur, Giraldo Giraldino comite, eiusque fratre Iohanne, & alijs consanguineis absentibus. Vinciti mittuntur in urbem Lomnacham. Vbi tenebroso, steridoque carcere dies quindecim includuntur. Cum vel hoc supplicio satis afficti, atque deuicti esse Gulielmo Drurio Anglo Iberniam Proregi uiderentur; contra tamen illi responderunt, amoniam, letioremque sibi locum illum uideri iucundissimo horto florum odoriferorum varietate confito, solisque claritate lustrato, grato auræ spiritui meridiei æstivalis ardorem leniente. Eos furiosus Prorex aerius statuit oppugnare. Iubet ad se produci. Tunc in Antistitem fera lumina, truncemque uultum uertens. Quid est

(inquit)

(inquit) homo insane, atque scelestissime, quid est, quod Regina nostra iussa spernas, autoritatem contemnas, atque leges ludibrio habeas? Conuertere, si sapias, ad Regnam, ad eius Religionem conuertere. Ita quæ scelera commisisti hætenus, ea tibi condonabuntur hac tantum facili conditione, ut Papæ partes, atque ductum deferens iureiurando confirmes, Regnam esse Ecclesiæ in regnis suis caput, & Principem. Ita non modo Moyoræ Episcopatum, sed ueriora dona à Regina (ea ipsa est regali munificencia) habebis. Ad hæc Antistes nihil respondens leniter subrisit. Tum Prorex, quid, inquit, rides? Da, precor, inquit, Præsul, hæc mihi veniam. Haud potui sane risum tenere, quod iusseris, ut me conuertam, qui nunquam à vera Dei religione fuerim auersus. Quare, si abhinc Regina sectam sequerer, ea quidem non conuersio, sed auersio esset: cum semper conuersio ad veram Religionem à falsa, & auersio à uerâ ad falsam fieri dicatur. Superfedeamus, inquit Drurius, his nugis. Ego quidem minimè ignoro, quin animus Papæ, & Regis Hispaniæ de inferendo bello Regina; præsertim in hoc Iberniam regno sit tibi satis exploratus, atque consiliorum sis ipse particeps, quod tibi minimè licet occultare. Hac de re nihil Episcopus retulit: cumque quæstionibus admoueretur manibus, & cruribus malleo fractis, aciculis inter ungues manuum, & carnes infixis, nihil tandem prodidit. Sacri Præsulis uestigia sequitur intrepidè socius Connatius. Ambos Prorex Lomnacha in Killmuchallogam oppidam detulit ibique morti addixit. Cum ad patibulum, quod non longo interuallo ab oppidi porta aberat in tumulo erectam, ferrentur, Episcopus concionem exorsus mira animi alacritate, raroque uerborum delectu cum sancta doctrina coniuncto populum in fide Catholica

Mj

con-

confirmat: ab erroribus Anglorum deterret. Denique Proregi dicit ad reddendam rationem iniquæ sententia contra se Episcopum vinctum, & socium sacerdotem & religiosum crudeliter latæ, iubens nomine Domini eum, vt ante decimum quintum diem sistat se pro diuino tribunali. Illico nostri Martyres suspenduntur laqueo facto ex cingulis sacris, quibus religiosas vestes Seraphici Ordinis cingebant. Episcopus est suspensus medius inter Connarium socium, & alium, qui latrocinij accusabatur & in furca cum penderet fronte traiectus plumbeo pilo ab Anglo bombardario. Ita duo Martyres spiritum creatori reddiderunt. Quod & eos, qui interfuerunt, conspicuis, & apertissimis signis vidisse affectos incredibili solacio propter miraculum, nonnulli sunt auctores. Id satis constat, corpora in furca pendentia nunquam ab vllis animalibus tacta, vel minima lesione iniusta fuisse, cum aliud cadaver fuerit, à molossis canibus, & aibus dilaceratum. Proregem quoque cito incidisse in horrendissimum morbum, & ingente dolore cruciatum, insanabili lucindies putrescentem, fetore inaccessum, decimo quarto die à Martyrum morte animam perpetuo cruciandam malis Furijs tradidisse Manapiz. Martyrum corpora breuiter fuerunt à Catholicis inhumata.

CAPVT. XII.

De Milero falso Archiepiscopo Casilia.

VT autem æquum est, sanctos, atque gloriosos viros, qui in terris summam laudem, & in cælis æternam felicitatem meritis assecuti sunt, literis, memoriaque celebrare: ita par quoque videtur

flagitiosos, atque perditos homines silentio non præterire: vt non modo viui digna vituperatione coerceantur, sed eorum etiam nomen omnīs posteritas execretur. Itaque Milerus homo non tam genere nobilis, quam scelere clarus sese Religionī addixerat, in qua longè præter regulas, & morem parum religiosum se gessit. Sacerdōs consecratus, & à Pontifice Maximo non minimum potestatis & autoritatis adeptus in Iberniā Roma proficiscitur, quasi contra nouos Anglicorum dogmatū errores concionaturus, sed aliud forsitan animo cogitans. Namque primum Angliam adit. Vbi, vt quidam mihi reculit, magna, & pulchra pyxide, vel teca, quam è collo pensilem exterius coram omnibus portabat, Apostolicas litteras gerebat, non aliam ob causam, nisi, vt conditionem & personam proderet. Deprehensus à iustitiæ ministris, cum vnā cum litteris Apostolicis ad Reginam Elizabetham, vel eius consiliū produceretur, Religionem Catholicam minimè inuitus deseruit. Reginæ sectam, & præmia libenter accipiens. Minora munera prius exerceuit. Deniq, Casiliæ Pseudo archiepiscopus factus Annam Nimearam in primam coniugem sibi nefaria copula coniunxit: qua die veneris nolente comedere carnes. Quid est, inquit Milerus, sponsa, quod tecum non vesceris carnibus? Id est, inquit illa, quòd tecum nolo peccare. Profecto, inquit ille, longè grauius peccas meum Religiosi torum ingrediendo. Eadem à Milero interrogata, cur fletet, quia, inquit, Eugenius, qui apud me hodie fuit, asseueratione magna, multisque testimonijs sanctis mihi confirmauit, me esse ad Tartara condemnandam, si in hoc statu, in quo tua coniux ago, sim moritura, nequè, ne hoc verū sit, timor eruciat, lachrymasque cogit effundere. Sane, inquit Milerus, si aliud speras longè te spes fallit, neque

timore, sed dolore cruciari deberes. Neque diu post Anna moritur merore confecta. Eugenius autem, qui tunc, sicut alias sepe, eam ad bonam vitam frugem redcere conatus est, erat Oduithius Franciscanus religiosus, cuius aliqua carmina acria sane Ibernice composita in Milerum, & alios Hæreticos extant. Scelustus autem Milerus secundam uxorem duxit, & adhuc vivit non ignorantia, sed voluptate peccans. Sacerdotes non inquit, neque Catholicos à vera religione subducere laborat. Est iam senio non parum confectus.

CAPVT. XIII.

*Thomas Obierlatha Episcopus Rosæ
vir insignis.*

Longè alia, arque Milerus mente fuit Thomas Obierlatha Rosæ Episcopus, qui Tridentino Concilio celebrando interfuit. In Iberniam reuersus in Elizabethæ quoque Reginæ tempus incidit. Quovix credi potest, quantum operæ contra Hæreses contulerit concionando, sacramenta ministrando, sacerdotes confiterando. Ab Anglis diu diligenter inuestigatus deprehenditur, & vincus in Angliam missus in londinam arcem detruditur. Vnde ad regium senatum primum productus mira eruditione, & doctrina causam dixit, & obiecta diluit. Nec tamen ideo minus vexatur in eundem carcerem dimissus. Ex quo rursus in senatum deductus, & accusatus nullum verbum protulit. Silentij causam à consiliarijs interrogatus, si inquit, æquitas, & iuse exercendum fuisset, nunc mihi verbis opus non esset, cum iam satis obiecta crimina purgauerim, meamque innocentiam probauerim. At cum non iure, sed arbitrio

vestro,

vestro mecum agendum sit, superuacaneum mihi videtur, vt me iure tutari coner, vbi ius, & leges nihil reispitulantur. In pristina vincula coniectus, diu fame, siti, tenebris, fœtore, situ profigatur, eius corpus pulcibus obruentibus, & plantas pedum rodentibus muribus. Denique dimittitur, quibusdam consiliarijs regijs causantibus eum esse stultum, & mentis incompetem. Ignoro, sit ne verum, quod audiui, nonnullos Reginæ consiliarios fuisse præmio corruptos à Cormako Maecarra Thadæi filio Muscriæ principè Iberno, vt Episcopo suffragarentur. Catenis solutus aliquot annos munus suum sanctè exercuit, & tandem fato sanctè functus est.

CAPVT. XIII.

Lageniorum motus.

SVb hoc tempus Lagenia quatitur non modicis motibus, quorum causa ex his, quæ diximus, colligitur. Namque Lagenijs agrè ferantibus sacri Missarum, ecclesiæ sacramentorum vsu sibi esse interdictum, sacerdotes, vel proscribi, vel in vincula conijci, vel occidi, tompla Hæreticis cætemonijs contaminari, denique defessis diutina persecutione, maioremque timentibus, quemadmodum his malis eatur obuiam, aliqui nobiles cogitant. Giraldus Giraldinus Kildariæ Comes, quem à Maria Regina restitutum fuisse demonstrauimus, se Dubhlinnensem arcem capturum pollicetur. Iacobus Eustatius Kuillehulinne Vicecomes, & Fiachus Obruin Ægydij filius eques nobilis coniturationem nobilitatis se facturos promittunt. Hac de re cùm inter equites vltro, cirroque literæ darentur, equitis cuiusdam vxor, scemina zelotypia laborans venita, ne forsitan ab alia scemina marito suo epistola fuissent tradita, dormienti susceptam

Fiacha
mac
Eagha

surreptam unam dedit legendam con sanguine suo
 Hæretico. Is rem probè intelligens ad Broregem refert.
 Proregis iussu equites Lagenij, & Midhij triginta sex
 repente, & inopinatò comprehensif afficiuntur supplicio
 summo. Killdaria Comes, qui capere potuit arma, seg-
 niter rem gessit, se Anglorum arbitrio permittendo,
 à quibus in vincula coniectus in carcerem breui diem
 obiit. Vicecomes, & Fiachus cum coniuratis aliquot
 vitam, & libertatem ferro tueri conantur. Memorabi-
 lem pugnam ad Muluriam sylvam committunt. Vbi
 Greciam Anglum Ibernix Proregem acie superarunt:
 occingentos milites occiderant, & inter illos crude-
 lem Catholicorum Carnificem Franciscum Cosbium
 Lisix præfectum, cuius superius mentionem fecimus.
 Per duos annos bellum administrantes cum facultates
 consumpserint, vicinos etiam devastassent, post
 crebras velitationes, & illata, & accepta vulnera non
 pauca ad pauperiem redacti à suis deseruntur. Vicecom-
 es, & eius frater in Hispaniam fugientes à Philippo
 Secundo Rege pietissimò excepti dum vixerunt, re-
 gix munificentix donis fuerunt aliti, & ornati. Ita
 Rolandi Eustacij Vicecomitis filij, & familia conu-
 runt, vtrius nocturnum hoc carmen, quod superius
 memoravi, portendit.

Quæ ius Ecclesiæ persuasit auara cupido,

Illam graui pagos opprimit ære tuos:

Et dabit, vt subito soboles tua corruat omnis,

Vt folia æreo præcipitata loco.

Fiachus haud prius deposuit arma, quam incolumita-
 tem pactus, fuit in possessionibus relictus.

CAPVT. XV.

Bellum II. Giraldinorum Momo-
niorum.

HÆc in Ibernix dum geruntur, Iaimus Giraldi-
 nus, de quo fusiorem sermonem instituimus,
 in Hispaniam eum venisset, Philippo Secundo
 Regi Catholico, quis sit in Ibernix rerum status, expo-
 nit: ab illoque Catholicis petit auxilium. Inde per Gal-
 liam Romam proficiscitur: vbi tunc tēporis erat Cor-
 nelius Omeltrianus Franciscanus religiosus Killaloo-
 centis Episcopus Ibernus, & Thomas Stucius, qui ab
 alijs Henrici Octauij Regis Angliæ filius nothus, ab
 alijs equite Anglo patre, & Ibernix matre genitus, ab
 alijs omnino Ibernus perhibetur, & vel Anglis iratus,
 vel pietate motus, vel nouarum rerum, bellique cupi-
 dus, & inde sperans aliquid incrementi, vel ad reg-
 num adspirans vir forsari regio genere natus Iberno.
 rum nomine auxilium in Anglos efflagitabat. Ibidem
 agebat Doctor Sanders gentis Anglicæ decus suorum
 tyrannidem fugiens, postquam de Anglico schysmate
 librum condidit. Eo tempore nonnulli latronum mani-
 puli Italiani non parum infestabant, dum ex syluis, &
 montibus in quibus latebant, etumpentes, nocturnis
 rapinis, & incursionibus pagos diripiebant, & itinera
 obsidentes viatores spoliabant. Iaimus Gregorium Dec-
 imum tertium Pontificem Maximū exorat, vt Eccle-
 siæ Catholice in Ibernix iam pene conuerti ferat opes:
 à quo demū impetrauit impunitatem ijs latronibus con-
 diti.

conditione, vt secum in Iberniam proficiscerentur: & ex illis, & alijs mille milites plus, minus coegit. Quibus Summus Pontifex duces præfecit Herculem Pisanum, virum fortitudine, reique militaris scientia clarum, aliosque Romanos. Milites in naues impositos vnâ cum Cornelio Episcopo, & Sanderò Doctore Iaimus Stucliū iubet, vt Vlyssiponem ducat, ibique ipsum spectet, donec vxorem, quam in Gallia reliquerat, deferat. Stuclius Italici oris puppes vertens Vlyssiponem secundis ventis defertur illis diebus, quibus Sebastianus Lusitanæ Rex inclytus in Mauritaniam faciebat expeditionem. Rex à Stuclio, vt secum in Mauritaniam transmitat, petit, pollicitus post reditum, vel se ipsum cum Stuclio traiecturum in Iberniam, vel certè copias vberiores daturum ad asserendam illam insulam in libertatem. Stuclius animo libentissimo conditionem accipiens, in illa notissima clade Lusitanorum, gentis inclytæ vnâ cū clarissimo Rege Sebastiano barbarorū armis succubuit. Ex qua clade Itali, qui superauerunt, in Hispaniam reuertuntur: quo etiam Iaimus iam venerat: qui receptis Italici Mauritanæ cladis superstitibus, & Cantabris paucis à rege Catholico, milites octingentos habebat: quibus (vt author est Michæl ab Isselto) quidam Sebastianus Saniosephus tribunus militum summi Pontificis decreto constituitur. His in naues sex impositis cum magno comæatu, tormentarijs machinamentis, armis ad instruenda quatuor millia Ibernorum Iaimus cum Cornelio Episcopo, & Sanderò Doctore ex Hispania in Iberniam soluens prospero cursu peruenit in Ardnacantum portum, qui Anglis Smeruic vocatur, iuxta Danguinam oppidum. Est in eo portu scopulus (Aureum munimentum vocat accollæ) natura satis munitis partim marinis fluctibus allutus, partim rupibus altis præ-

scissus

scissus, cum continente sublicio ponte coniunctus. Hic erat penes Petrum Ruissum Danguinensem ciuem, qui in illo custodia causa tres, quatuorue pueros sepe perarios habebat. Vbinam Petrus sit Iaimus explorat, illumque deprehensum, & vincitū sublimem collocat in multo bellico machinamento, quod militibus agentibus petra admouet. Petrus clamitans pueros suos dedere rupem iubet. In eam Iaimus confestim milites sexcentos sub imperio Sebastiani Saniosephi tribuni militum exponit. Eam opere sex dies continuato munit, etiam in continente pro scopulo vallo, fossaque deductis: exposita tormenta disponit. Erat munitio magnis viribus vix expugnabilis. Vinum, oleum, acetum, nauticum panem, carnem falsam, cæterum comæatum ex nauibus infert. Insuper ouillam, suillam bouillam carnem ex locis proximis cõparat. Naues cum reliquis ducentis militibus remittit. Intercæ concurrunt ad eum Iohannes Giralduus patruelis suus Giraldi Comitris frater & alij iuvenes nobiles: quibus ille refert, id, quod erat se fuisse à Pontifice maximo Ibernæ auxilio missum in Hæreticos pro Ecclesiæ Catholica iure, & libertate: ob id in militaribus signis clauis gerere depictas, quod illi militabant, qui regni cælorum clauis habebat, Iohanni verò se fidem non habiturum priusquam facinus aliquod dignum committat, quo Hæreticorum iram, atque indignationem prouocet, sibi: ipsum sidum fore, intelligat. Illico Iohannes Traliam oppidum inuadens Dauertem iustitiæ ministrum, Arturum Carterem Momoniarum castrametatorem Anglos Hæreticos, Miachum iudicem, Raymundum Nigrum cum alijs occidit. Cæteros Anglos ex coopido fugat. Quo facto laudatus à Iaimo milites incipit comparare. Sebastianus Saniosephus à Iaimo iubetur esse animo forti, munimentum strenuè defendere

defendere, dato in interpretem equitè Iberno ex genere Planketerorù Cornelius Episcopus, & Sanderus Doctor concionandi: alligendiq; voluntates hominum causa reliquantur apud Iohannem.

Ipse Iaimus cum Ibernis equitibus octo, & peditibus octodecim, quos duxerat Thadæus Maccarrha ad mouendos alios in bellum, quibus cum, antequam ex Ibernia exierat, profectiois suæ consilium communicauerat, proficiscitur. Illi in itinere occurrit Theobaldus Burkus Casteleonelli dominus cum Richardo, & Vlligo fratribus equitatus, & peditatus numero superior. Qui, quamuis Iberni, Catholicis, Iaimiq; consanguinei fuerint, tamen insana stulticia acti, vt suam fidelitatem Reginae probarent, Iaimum misilibus eminus carpunt. Vadum semiteq; iam Iaimustraiecit, idemque Burki penetrabant Ibi Iaimus plumbea glande icitur, & ob id ira percitus agmen flectit. Vtrinque magis acriter, quam prosperè dimicatur. Iaimus additis equo calcaribus in fluctuantes adhuc vado irruit à suis equitibus, & peditibus intrepidè secutus: stricto gladio Theobaldum appetit, magna caesa infra Galleam percussit, cranium in duas partes scindens, sang uinem, & cerebrum eius per pectus, & humeros exprimit. Exanimis Theobaldus equo cum ruisset, Burki vado cedunt: deinde Iaimo virgente se fugæ mandant. Fugientium tergis Iaimus hæret. Perierunt ex Burkiscum Theobaldo duce suus frater Richardus, & Gulielmus Burkus eques. Vlligus quoque frater tertius lethaliter saucijs sternitur. Edmundo Omeltriano equiti oculus eripitur: plerique vel isti fugiunt, vel omninò desiderantur. Ex altera parte Iaimus solus antè horas sex ex accepto vulnere moritur, prius expiatus peccatis à sacerdote, quem secum habebat. Milites octodecim vulnerantur: quorum Gibbon Giral-

dinus cognomenteo Niger octodecim vulneribus, affectus in fruticeto relinquitur absconsus, vbi ab amico chirurgò clam curatur, qui cum discedebat, lupus ex syluis proximis veniens vetera, & reiecta emplastra pure, sanguineque infecta mandebat, derelictum egrum nunquam aggressus. Ceteri, postquam duce Cadmeo certamine amissum sepelierunt, ad Iohannem Giral-dinum reuertuntur. Ob hunc casum Casteleonelli Dominus defuncti successor à Regina Baro creatur.

Nuncio extincti Iaimi allato, plerique Iberni eius consiliorum participes spe destituti, arma mouenda omiserunt. Sebastianus Saniosephus animo penitus consternatur. Angli contra animos extollunt: auxilia petunt ex Anglia. Regina persecutionem diminuere iubet. Ibernorum animos sollicit: Thomæ Buttlero Comiti Vrmonia Desmonia comitatù pollicita fuisse fertur, si quam celerrimè conficiat bellum. Eugenium Osalleuanum Bearra Principem patrum meum, què in bellum cõspiraturum timebat, inopinanter vincum custodiæ mandat, nec ante finitum bellum dimisit, in Dumbea arce principatus illius capite præsidio collocato Fentone Anglo. Itaque Greius Anglus Iberniae Prorex cum Vrmonio Comite, alijs auxiliaribus Ibernis alioquin Catholicis, maxime Angloiberntis Midhij, & Anglis suis circiter mille, quingentosque milites comparat, copias minime validas ad expugnationem tantæ munitiois, quanta erat Aureum munimentum. Tamen cum illis, & duabus, aut tribus nauibus onerarijs Sebastianum terra, marique duplici obsidione vallat, dispositis tormentis oppugnans. Oppugnationem nihili faciebant propugnatores. non solum machinamenti, & armis instructissimi, sed etiam natura loci munitissimi. Iam quadraginta circiter dies Ha-

Caislean
Ithonaill

Beal
an:haan
Bhorin.
os vadi
semite.

relicus munimentum tormentorū ictibus frustra verberat. vires in cassum diffundens, hycemis inclementia quassus, in vasto, desertoque campo sine ædibus sub paucis tentorijs castrametatus: ab Ibernīs inuitē tractis deferebatur: aliquos Anglos machinamentorū ictibus occisos desiderabat, & inter illos Iohannem Schichium hominem apud suos magni nominis. Ne vero infecta rediscederet, quōd viribus minimē est affecutus, dolo tentat. Dato signo petit, vt colloquendi fiat potestas. Planketus nititur, colloquendum non esse cum Anglis genere hominum callido, & fallaci, à quibus Sebastianus homo credulus, & imprudens forsitan esset decipiendus. Sebastianus, penes quōd erat imperiū, colloquium denegandum non esse censet. Et ita interposita incolumitatis fide Prorege in castra adit cum interprete Planketo, & aperto capite allocutus fertur abiecti animi homo, cum tamen interpretis caput operuerit. Prorex, & Tribunus vterque alterum ad pactum inuitat. Eorum sermones Planketus contrariē interpretabatur, Proregi referens Tribunum prius animam amissurum, quā in deditionem venturum: & Tribuno significans esse Proregi deliberatum, ne incolumitatem quidem dare obsessis. Fallacem interpretis translationem cum Proregis vultu minimē consentientem Tribunus intelligens. Planketum in munimentum relatum iubet in vincula conijci: & alio interprete cum Prorege paciscitur. Inde reuersus ad suos refert à Prorege se conditiones exquisitas obtinuisse. Planketus ex catenis reclamatur, Pontificis arcem perfidē prodi: Proregem hycemis asperitate coactum citō dimissurum obsidionem: Iohannem Giraldinum openlaturum: Iernos omnes ab Anglis deserturos, modō Tribunus arcem tueatur: propugnatoribus in multos menses suppetere victum:

Hæreticis

Hæreticis denique non esse habendam fidem.

In eandem sententiam loquuntur Cantabrorū Dux, & Hercules Pisanus se non modō propugnatos esse munitionem, sed etiam in plano, si necesse sit, cum hoste manum conferturos. Tribunus, milites in suam sententiam mouet. Itaque timidi Ducis ignauia cæterorum virtus vincitur, qui vitæ suorū, quam gloriæ cupidior vtramque amittit. Arcem deditit mense Decembri vna conditione quibus dedititj satis æqua iuramento à Prorege confirmata, vt cum militibus, armis, impedimentis, & rebus omnibus incolumis dimitteretur. Cæterum Hæretica perfidia neque fide, neque iurisiurandi religione, neque legibus apud omnes gentes etiam Ethnicas, & barbaras inuiolatis se ligatam putat. Arcē tradita dedititj iubentur euere arma: quibus nudi ab Anglis iugulantur, tribuno excepto, qui dimissus fertur in Italiam venisse. Planketus diutius paulō seruatur ad duriorē mortem, qui breui post ossibus malleo tuncis, & fractis necatur. Hinc *Greia fides* pro ingente, & in humana perfidia in prouerbium abiit.

Inde Greius Dubhlinnam reuersus in Momoniarum oppidis præsidia collocat: contra Iohannem Giraldinum ab Ibernīs, & ex Anglia petit auxilia: præfectis imperat, vt in bellum quam celerrimē conficiendum toto pectore incumbant, neque desistant, donec Iohannem vel capiant, vel occidant. Comes Vrmōnius, & alij magnates Ibernī Giraldinarum superbiam, & potentiam exosi facilius in illos alliciuntur. Iohannes cum fratre Iaimo, patruelis, gentilibus, animosa iuuentute ex genere Macsuinniorum (quorum non infimos tunc Giraldini desiderabant Maccarthæ bello peremptos.) Dermysio Osullenano

N

patre

patre meo, qui Bearros pedites ducebat, aliisque fese-
tutari, & hostibus simul officere molitur. Principio
statim belli Comes Giraldus in regia castra ire, seque
Hæreticis permittere, non est ausus, memor longi car-
ceris, quo fuit ab illis antea diu detentus: nec tamen
ab illis se desciscere præferebat, neque fratribus, &
consanguineis opem ferebat. **Quin** & eius vxor **Comitissa** Iaimum filium vnicum mansuri patris in ami-
citia obsidem regis tradidit. Nihilominus ab illis **Comes** hostis iudicatur, eiusque municipia ferro, flammaque deuantantur. Ad quæ defendenda ille sumpsit
arma. **Qui** cum principio felicioris Marte non semel
contulisset arma, illi **Regina** impunitatem, pristinas
immunitates, aliasque pacis honorificas conditiones
obtulit ea vna lege, vt **Doctorem Sanderum**, quod
erat **Anglus**, ipsius arbitrio permitteret. **Giraldus** res-
pondit, nunquam se futurum proditorem sacerdotis
pij, qui à nullo sua gentis protectus ad **Pontificem**
Maximum confugerat, & inde venerat in **Iberniam**
sama **Catholicæ fidei**, & religionis **Ibernorum** ductus.
De hac conditione cum non conuenisset, bellum cepit
geri profecto cruentum, quo vario, & ancipiti Marte
per annos circiter tres fuit pugnatum. Ex dignioribus
scitu casibus aliquos referemus. **Ad agrum Fontis Tar-**
bertus **Anglus** cum quatuor cohortibus, & **Iohannes**
Giraldinus ducens quingentos pedites, & paucos equi-
tes concurrunt. **Iohannem** animo forti esse **Doctor**
Sanderus iubet, se pro illo præliante flexis genibus ad
Dominum preces effusurum, nec loco discessurum, nisi
ille vincat. Dum **Sanderus** in alto tumulo Deum orat,
Iohannes militum numero inferior prælium committit,
hostes sudit, fugat, occidit, signis vasisque militaribus
positur, nullo memorabili damno accepto.

Goart
na tu-
buirid.

Paucis

Paucis post diebus **Malbius** **Anglus** **Connachtæ**
regni præfectus urbem **Lomnacham** transiens ad **Par-**
uas Nundinas (ita locus nominatur) peruenit. Ducebat
Anglos milites quingentos, sed vberiores copias **Iber-**
norum auxiliarium, inter quos erat **Vlligus**, & **Iohan-**
nes Burki **Clanrichardæ** **Comitis** filij, & **Petrus** **Iohan-**
nesque **Lefsij**. **Eis** obuiam ire pergit **Iohannes**, qui cum
procul constitisset, ex eius exercitu pauci in hostes in-
compositè prorruunt, eosque in proximum castrum
compellunt. Vnde regij rursus erumpentes **Catholico-**
rum paucitatem spernentes audent aggrediuntur, &
in fugam vertunt, donec **Iohannes** fugientibus auxilio
venerit. **Occisi** sunt eo die ex **Catholicis** **Thomas** **Gi-**
raldinus **Iohannis** filius **Comitis** **patruelis**, & **Thomas**
Brunus eques cum peditibus viginti tribus.

Ea nach
beig.

Iohannem ex **Clenglasia** in **Atharlam** profectum **Killmu-**
equites regij ex **Killmuchalloga** oppido sequuntur, qui-
bus cum ille prosperè dimicauit.

Killmu-
challog.

Ad **Agnum** lentis **Giraldus** **Comes**, cum arma cœ-
pit, decem regionum cohortes deleuit

Goart
na Piff.

Brcui post **Buttlerorum** fines inuadit, & depræda-
tur. **Illum** **Buttleri** secuti ad montem **Grafunnum**
nanciscuntur cum numerofo exercitu, quem **Buttlero-**
rum principes ducebant **Eduardus**, & **Petrus** **Buttle-**
ri **Comitis** **Vrmonij** fratres, **Macpieri** **Dunbunnæ** **grafunni**
Baro, **Purcellus** **Luochnæ** **Baro**, qui à **Giraldo** præ-
lio superantur exercitus **Buttlerici** flore peremp-
to.

Cnoic
grafunni

Daniel **Osulleuanus** adolescens, qui postea **Bear-**
ræ princeps factus pro **Hispanorum** salute cum **Ang-**
lis bellum gessit: ad **Beatrix** monasterium **Ang-**
lorum cohortem lapidibus obrutam deleuit, &
Dermysium **Odonobhanum** **Anglorum** iussu **Bear-**
ram

Lathbach na ndaibh. ram deprædantem ad Lurum boum occidit. Casilianum agrum Giraldus deuasat, cuius conatum repressurus Robertus Anglus cū Casilianis oppidanis, & præfidiarijs veniens obuiam ad oppidum Scurlogorum fugatur aliquot Casilianis ciuibus captis.

Baile na Scurlog Ochellam oppidum nobile, locupletissimumque Giraldus vi captam diripit, in cuius expugnatione Dermysius Osulleuanus pater meus Bearorum peditum dux ingente virtute ingens periculum superauit. mēnia scalis ascendendo, propugnatoribus frustra repugnanti- bus: in oppidi direptione cum miles eius arca fracta aurum, & argentum, quo plena erat, sacco exciperet, hæc inquit, inuictissime Dux, iucundissima res videtur, ni forsan somnium est. Cui Dermysius respōdens, noli, inquit, fortissime comes somnij dulcedine tantopere delectari, ne expectatus nō verā speciē, sed sensus ludibrium esse intelligas. Postea Dermysius cum Fentone Anglo Dumbeæ præfecto vario stratagemmate con- greditur.

Lismor. i. magnū Castrū. Vestibus, & armis insignis fuit cohors Anglorū, quæ Sagorum rubrorū nominabatur, à Regina in hoc bellū nuper missa. Quam iuxta Lismorem Iohannes Giraldinus, qui Seniscalcis dicebatur, eques nobilis minorem peditum numerum ducens lapideibus obruit.

Ard fearia. A Macmorie Lacnaæ Barone sex pueros nobiles Hæreticus obsides extorserat & cōcepta de eo rebellio- nis suspitione suspenderat. Ob id Macmoris ita percitus Anglicas cohortes quatuor vnā cum Duce Achampo ad oppidum nomine Ardfartam idest Tumulum mira- culorum circumueniens obruncat.

Sub hanc victoriarum prosperitatem alca fallacis fortuna alteram paginam citō vertit, Giraldinorum felicitatem subuertens.

Iaimus

Iaimus Giraldinus Comititis frater veteri inimicitia Muceriam deprædandi causa ingressus à Cormakò Maccarra Thadæi filio Mucerie Principe captus, & ad Anglos Corcacham missus morte plectitur. Alius Iaimus Giraldinis Iohannis filius Comititis patruelis à Bernardo Obriene equite Ibero in quodam concursu occiditur. Giraldus Comes Maccarræ Magni ditioes deuasans cum confedisset Achadoz cum paucis, dum eius frater Iohannes incuriones facit, Suchus Auglus ex Danguina oppido progressus cum equitibus sexaginta, & peditum cohorte, qui sublequebantur, comitem improuiso circumuenit, & ædes immuniti oppidi circumdans Melmarium Macsuinnium Tribunalium militum Thadæum Maccarrham Cosmangæ dominum, & Diuidem Giraldinum equitem interficit. Ipse Comes semisomnus in Castellum se recepit. Vnde rursus cōparatis viribus erumpens, Suchumque secutus captiuas feminas, & spolia illi adimit. Sed hoc vulnus Melmarij interitu Comiti magnum, & acerbum fuit. Haud diu post Iohannes cum equitibus tantum octo profectus ex exercitu causa componendi controuersiam, & rixam ortam inter quosdam factionis suæ, qui aberant, Dromphinum montem transibat, cum grato vespere post æstuantis meridiei equitationem ad pedes descendit deambulatione animum relaxaturus vnā cum comitibus: qui nihil aduersi timentes, rati procal abesse hostem spatiabantur, pedissequis ducentibus equos. Ceterum cum lumina verissent, haud procal conspexerunt Suchum cum equitibus sexaginta venientem. Mox omnes in equos insiluerunt præter Iohannem, qui alius omnium dextrimus erat, vir ingentis animi, & roboris, in subitis casibus intrepidus, sæpè solitus summa facilitate altius equo assilire. Verum tunc ne aliorum etiam ope potuit

Drom- phinum.

N 3

potuit

potuit equum ascendere, quod, & ipsum torpor inuasis, totumque occupauit, & equus alioquin mansuetus, & domesticus calcitrabat, hunc priores, nunc posteriores pedes erigens. Tum Iohannes comites alloquens, Ab ite, inquit, feliciter fortissimi commilitones. Ego non possum equum ascendere: viribus omnibus sum destitutus. Hæc est fati mei dies Ita solo relicto septem equites comites disceduat, ex quibus Iaimus Giraldus Sroncalliæ dominus, cum paululum proceffisset, non inquit, deseram Iohannem, virum fortissimum, cuius auspicio, & virtute sæpe Hæreticos vicimus, cuius vnus manu multi hostes perierunt, optimum Comitis filium, quem vnquam vidi: efficiam, ne solus intereat. Ut ille victor me per Hæreticorum agmina sæpe duxit, ego illum nunc moriturum comitabor. His dictis ad pedes eum descendisset, iuxta Iohannem stetit. Interim hostes interfuerunt, à quibus ambo circumdari maluerunt interfici, quam arma tradere.

Iohannis, Melmarij, cæterorumque, quos retulimus, egedo viribus magna parte fuit Giraldus Comes fractus, & contusus, sed omnino penè consumptis facultatibus debilitatus, & exhaustus. Nihilominus annum penè post bellum duxit. Denique ad incitias, summamque paupertatem redactus sensim ab omnibus desertus à Goffredo Macfuanio Duce suo cohortis in specubus, vel nemoribus occultus alitur. Goffredus in Anglorum obedientiam redditus, & ab Vrmonio Comite deprehensus de Giraldò, interrogatus respondet, se nihil certi habere. Testis, qui apud eum Giraldum viderit, producitur. Oculato teste rem probatam cum Goffredus diutius negare, integrum sibi non iudicasset, impendente morte, si insciaretur, fateatur, peccas se Giraldum esse, & Vrmonio tradere pollicetur, modò digna præmia sibi dentur.

Præmij

Præmij promissis Goffredus laudatus mittitur, ut Giraldum vincum deferat. Neque enim vlli videbatur propter Giraldi salutem præmiorum, fortunarumque iacturam facturus, sequè in summum vitæ discrimen deducturus. Sed fuit Goffredi maior pietas, & mirabilior fides, qui Giraldum in alia loca deserta transtulit, ibique venatione, & rapinis alebat, donec cibum illi quærens interceptus, & occisus fuerit. Inde Giraldus sylum densissimam sive ditionis, quæ sylvæ cunei vocatur, petit cum quatuor, aut quinque comitibus, in qua latitans circumuentus capite truncatur. In rei memoriam locus, qui tunc eius sanguine fuit perfusus, adhuc sanguineo colore fertur esse affectus. Inueniendi eum duces fuerunt duo fratres sui familiares, & in quos sæpe beneficia dicitur contulisse, Eugénius, & Daniel, qui aliud forsitan quærentes in eum inciderunt reginæ ministris comitati, sed tamen miserè obierunt suspensi, alter in Anglia, nescio quod ob crimen, alter in Iberniâ à Macmorise Lacinae Barone ob sceditatem sceleris huius in bello maximo, quod inferius sum scripturus.

Gleanna
na ginki

CAPVT. XVI.

De Cornelio Episcopo, & Sandero
Doctore.

Sanderi Doctoreis mors non est hoc loco silentio prætereunda, qui ante finem huius belli morbo fluctis ventris occupatus, adhuc viribus validus, & omnium iudicio nihil periclitans principio noctis ita Cornelium Killaloacensem Episcopum fuit allocutus. Vnge me,

illustris Domine, extrema vnctione olei morientium, nam hac nocte sum è vita discessurus, à creatore meo vocatus. Profectò (Cornelius inquit) ita & tu corporis robore firmus es, & agritudo nihil vrgens, vt neq; vngendus, neque moriturus mihi videaris. Nihilominus morbo vehementius oppressus ad mediam nocte vnctus sub gallicinium domino spiritum reddidit, & sequente nocte clam fuit inhumatus à sacerdotibus, vinctus ad sepulchrum à quatuor equitibus Ibernis, quorū fuit pater meus Dermysius. Plures vero funeri interesse prohibitum est, ne esset, qui cadaver ostenderet Anglis solitis in mortuos etiam exempla crudelitatis edere. Cornelius Episcopus in Hispaniam venit, & Vlysiopone diem clausit anno 1617. annis aliquot postquam in margine Stanihursti libri de moribus, & rebus Ibernæ ad singulas salicates scripsisse fertur hanc annotationem: *Mentitur.*

CAPVT. XVII.

Gregorij XIII. Pontificis Maximi litteræ ad Iberos datæ repetuntur.

HÆc sunt huius belli memorabilia euenta, de quo Gregorij decimi tertij Summi Pontificis epistolâ ad Iberos datâ silentio nō inuoluam.

Gregorius Papa XIII. vniuersis, & singulis Archiepiscopis, Episcopis, ceterisque Prælati, nec non Principibus, Comitibus, Baronibus, clero, nobilibus, & populis regnæ Ibernia salutem, & Apostolicâ benedictionem.

Cum proximis superioribus annis per nostras litteras vos hortati fuerimus, vt ad vestram libertatem recuperandam, eamque aduersus

aduersus Hæreticos tuendam, ac conseruandam bona memoria Iacobo Giralдино, qui durum seruitutis iugum vobis ab Anglis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ desertoribus impostum depellere summo animi ardore cogitabat, pro virili nostrâ adesse, eumque contra Dei, & vestros hostes ire parantem promptè, ac strenuè adiuuare velletis, & quo id alacrius efficeretis, omnibus contritiis, & confessis, qui ipsum Iacobum ducem, eiusque exercitum Catholica fidei assertorem, & propugnatorem secuti fuissent, & se illi adiunxissent, aut consilio fauore, comearibus, armis, alijsque bellicis rebus, seu quacumque ratione in hac expeditione operam dedissent, plenariam omnium peccatorum suorum veniam, & remissionem, & eandem, quæ proficiscentibus ad bellum contra Turcas, & ad recuperationem terræ sanctæ per Romanos Pontifices impertiri solita est, concessimus. Nuper autem non sine graui animi nostri dolore, per nos accepto, ipsum Iacobum fortiter cum hostibus dimicando (sicut Domino placuit) occubuisse: dilectum verò filium Iohannem Gerdaldinum eius consobrinum in expeditione huiusmodi eximia pietate, & animi magnitudine, auctore Deo, cuius causa agitur, successisse, compluraque egregia facinora de Catholica fide benemerendo iam edidisse: idcirco vos omnes, & singulos maiori, quo possumus affectu, hortamur, requirimus, & vrgemus in Domino, vt eundem Iohannem ducem, eiusque exercitum omni ope, quem admodum dictum Iacobum viuentem, vt faceretis, vos admonuimus, contra dictos Hæreticos adiuuare studeatis. Nos enim vobis omnibus confessis, & communicatis, & vestrum singulis in dictis litteris contenta pro ipso Iohanne, & eius exercitu facientibus, & post ipsius obitum, si forsitan contigerit, quod Deus auertere dignetur, Iacobo eius fratri adhaerentibus, atque fauentibus, eandem plenariam peccatorum vestrorum indulgentiam, & remissionem, quam aduersus Turcas, & pro recuperanda terræ sanctæ bellantes conficiuntur, de omnipotentis Dei misericordiâ, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi tribuimus, & elargimur præsentibus,

tribus quoad dicti Iohannes, & Iacobus fratres uxorint, duraturis. Quoniam autem difficile esset, has nostras litteras ad omnium, quorum interest, notitiam peruenire, volumus, ut earum exemplis etiam impressis manu Notarij publici subscriptis, sigilloque persone in dignitate Ecclesiastica constituta obsegnatis plena, ac certa fides ubique habeatur, ac si presentes essent exhibita vel ostensa. Datis Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris die xiiij. Maij, M.D. LXXX. Pontificatus nostri anno octauo. Caf. Glorierius. Vise per D. Generalem S. Cruciatæ Commissarium. Iohannes de la Rumbide.

Supradictæ litteræ extractæ ex suis originalibus in stampa impressæ fuerunt correctæ, & collationatæ per me. Alfonso de Serna publicum Apostolicæ, & ordinariæ auctoritatæ, ac Archiuij Romane curiæ. Notarium in oppido Madrii Toletanæ Diocesis die xiiij. Octobris. M.D. LXXX.

Ad huius epistolæ, nostræque historię concordiam ignorandum non est, eisdem & à Summo Pontifice Iacobos, & à me Ibernicæ linguæ uocem sequente Iaimos uocari.

CAPVT. XVIII.

De Vlligo, & Iohanne Burkis Comitis Clanrichardæ filijs.

EX his, quæ hætenus uidimus, non obscure colligitur, quanta cura, diligentiaque fuerint Angli Ibernorum excidium moliti, & magna parte assecuti, ipsique Iberni eos in suam perniciem adiuuerint alijs alij nocendo. Sed adhuc clarius constabit

vno exemplo, quod subiecturus sum. Vlligus, & Iohannes Burki Comitis Clanrichardæ filij diueris matribus editi de patris defuncti hereditate litigabant. Quam occasionem Angli ad utriusque perniciem opportunam rati feruntur utrique occidendi alterum impune facultatem fecisse scripto instrumento clam tradito. Inter omnes conuenit Vlligum in fratrem minime fati piū fuisse. Quod Iohannes timens cum in castello ab utriusque consanguineo exciperetur hospitio, uix cautus custodias, & excubias ex familiaribus dormienti sibi adhibet, illisque castelli clauēs tradi facit. Sed nihil tutum, ubi perfidiæ locus est. Hospes homo perfidus & inhumanus instructo conuiuio, poculis paratis custodes inebriat, atque somno, uinoque sopitis subtrahit clauēs, & patefactis ex composito foribus Vlligi agmen armatum noctu in castellum infert. A quo duo Iohannis familiares equites splendidi somno capti circumdati ferro primum confoduntur. Iohannes, qui in proximo cubiculo dormiebat, clamorē, & strepitu excitatus loriceam super puberculam subito induit: stricto gladio cubilis ostium properat defendere: omnibus aditum intercludit, donec paciscatur, ut ad Vlligum fratrem, qui ad fores castelli expectabat, incolumis producat. Cæterum perfidis fidei nihil habendum. Vix ensem tradidit, & loriceam exiit, cum à sicarijs in ipso cubiculo diris uulneribus conficeretur eodem anno, quo Desmonia Comes est capite truncatus. Reliquit filios duos Raymundum Lierrimæ Barone, & Gulielmum, de quibus infra fusus agemus.

CAPVT. XIX.

*Dermysius Oburlius Archiepiscopus
Casiliæ longè inuictissimus, &
Clarissimus Martyr.*

His bellicis incendijs, quibus hæc insula miserè flagrabat, pacatis, alia flamma excepit longè miserabilior, & immanior, ea est tyrannis exercita in sacerdotes, & alios Catholicos. Qua sublatu imprimis est Dermysius Ohurlius Casiliæ Archiepiscopus, de quo nos ita memorauimus Dermysius Ohurlius genere Ibernus equitis filius puer parètù cura fuit ingenuis moribus, atquè literarum rudimentis excultus. A uo grandior Louaniæ, & Parisiis tantum in grauioribus studijs progressum fecit, ut, si cum hominibus sui temporis conferatur, Grammaticus vix vlli secundus, Rhetor eloquentissimo cuiquè par, plerisque iurisperitis superior, Theologis paucis inferior euaserit. Doctor in Theologia, Iureque utroque creatus annos quatuor leges Louaniæ publicè dictauit. Indè cum vir præditus his artibus conuictus cum mirifica quadam formæ, staturæ, & animi grauitate, & magestate annos aliquot Romæ egisset, dignus Gregorio Decimo tertio Pontifici Maximo uisus est, ut sacris ordinibus initiatus in Casiliæ Archiepiscopum consecraretur. Illico in Iberniam rediit delegatum sibi munus obituro funestissima patriæ suæ tempestate, qua eius sceptru protiebatur Elizabetha Teder Angliæ Regina nõ modo Hæresis terrimæ luc infecta, sed acerrima fidei Catholicæ, sacrorum Episcoporum, & sacerdotum hostis.

Principis

Principis suæ crudelitatem regij præfedi, & ministri tyrannide in Catholicos vincebant, non ij solum, qui regebant Angliam, in qua fidei splendorem iam extinxerant, sed & hi, qui Ibernæ præerant: vbi indigenæ in hunc usque diem pro Christo extrema perperientes reluctantur. Nihilominus Archiepiscopus noster summo labore, & studio suæ iurisdictionis! gregi administrauit sacramenta, & euangelium domini expandit, omnes in fide confirmans, biennium ferè ab Angli-frustra inquisitus Ibernorum opera, & fide protectus, secularibus vestibus, quibus personam, & conditionem dissimulabat, indutus (quemadmodum ceteri quoquè sacerdotes in Ibernia, Scotia, & Anglia in præsentem usque diem incedunt, postquam Anglorum Regum furor in Ecclesiam Christi Iesu exardet.) Euenit denique, ut in Slania castello, & municipio Thomæ Flamengi Baronis Angloiberni, apud quem eo die Archiepiscopus diuersabatur, coram Roberto Dillone coelite Regina iudice inter canandum grauis quaestio fuerit excitata: In qua Hæretici suam quisque sententiam licentiose dicentes eò insaniam processerunt, ut Dermysius qui interfuit diu tacitus, ne se proderet, tandem tamen non potuerit ferre deliria. Itaque qua fuit vultus autoritate, summa eloquentia, & doctrina, Hæreticorum vana iudicia facile confutauit magna omnium admiratione. Vnde Dillon iudex coniectura adductus, ut sibi persuaderet illum esse insignem aliquem virum, qui plurimum posset Hæresibus obstarè; rem retulit ad Adamum Loitum Ibernæ Chancellarium, & Henricum Valoptum summum quaestorem Anglos, penes quos regni administratio erat, & Florege aliorum. Hi Thomæ Baroni magnis pœnis imperant, ut Archiepiscopum vinctum ad ipsos mittat. Interim

Archie-

Carriga
na Sinye.

Archiepiscopus Slania profectus à Barone, & regijs ministris in Rupeſiurio Caſtello deprchenditur anno 1583. menſe Septembri apud Thomam Buttlерum cognomento Nigrum Vroniæ Comitem, qui ægrè, & iniquo animo caſum tulit, quantumque potuit poſtea inſudauit, vt præſulem carniſicum manibus eriperet, præterquam quod arma non fuſcepit, vt in ſimili euentu debuit, & forſan feciſſet, niſi Proteſtās eſſet: ſiquidem reliquus labor erat inanis. Antiſtes in regni principē urbem Dublinnam allatus multos dies cæci, tetricque carceris tenebris, & fetore, vinculiſque vexatur vſque ad illum ſequentis anni diem, qui dominicæ cęnæ nomine celebratur, quo fuit hunc in modum ab Hæreticis impugnatus. Primum ad Adamum Chancellarium, & Henricum Quæſtorē productus comiter, & benignè inuitatur ad Hæreticorum ſectas ſequendas magnis propoſitis præmijs ea conditione, vt ſacro charactere ſpreto, & autoritate recepta à Pontifice ſummò contempta per Regiņæ inaugurationem (o ſæculus) Archiepiſcopatum iniret. Ille dixit ſibi decretum, atque fixum eſſe à Chriſti Ieſu Eccleſia, fide, & vicatio beneficijs vllis nunquam deſciſcere. Inde Chancellarius, atque Quæſtor ſuarum argumentationum calliditate illum decipere conantur, omnes neruos extricantes, vt veritatem falſitatis conuincant. Hoc Dermysius moleſtè ferens, præſertim, quòd ſibi tricarum reſponſo interdicebatur, ſtolidos, atque inſcios iubet (ea erat animi magnitudine) ne ſibi Archiepiſcopo, & homini in celebribus gymnafijs à doctorum numero non eiecto ridicula, & falſa documenta ingerant. Tum Hæretici ira perciti, re, inquit, efficiemus, quod verbis præſtare non poſſumus, vt hac tua lege deluſa deſerta Religionem noſtram vel obuijs manibus amplectaris.

Antiſtes

Antiſtes pedibus, atque manibus vincis humi proſternitur ad vaſtum truncum religatus. Eius pedes, curaquè ocreis (id calciamenti genus eſt hoc ſæculo frequens ex corio confeſtum, & vltra genua pertingens) ſale butyro, oleo, ſeuo, piceque illitis, aqua feruente admixta induuntur. Ita crura calciata, ferreæque craticulæ impoſita iniecto igne dirè, & crudeliter fringuntur: iamquè cruciamentum per integram horā continuato, pice, oleoque, reliquaquè materia commixta ebulliente, atq; ſpumante nō modò cure nudātur, ſed & caro coctione comminuta diſſipatur: muſculi, venę arteriæque ſenſim deſciunt: cumquè ocreæ ex calciarentur, fruſtra friſtæ carnis ſecum trahentes non paruas oſſium partes nudas, atque raſas reliquerunt, ſpectaculum circumſtantibus horribile viſu, vixque fidem faciens. Attamen Martyr animo Deo, rebusquè diuinis intentus, ore ne vllum verbum proferens in eodem alacri, & placidiſſimo vultus habitu in tormenti ſincm perſiſtit, quo fuit prius, quam cœpit excruciarī, perinde ac ſi ſolis æſtius ardorem fugiens in molli lectoſtratis capiti leniſſimis puluinis opaca ſub arbore patulis ramis diſſuſa iuxta aquæ riuium iucundo murmure ſtrepentem inter fragrantia lilia iacens, corpus magnis laboribus, atq; longis vigilijs fatigatum quieti reſciendum traderet. Cum verò nè hoc ſæuo, & pluſquam Phalarico cruciatu Martyris inuictum animum tyranni freſciſſent, eorum iuſtu in priſtinum carcerem, locum fetidum, & alta caligine meſum reſertur, ad duriora ſi ex cogitantur, perpetienda paratus. Tunc temporis erat Dublinnæ Carolus Macmotis preſbyter e Societate Ieſu, vir artis medicæ, & chirurgiæ peritus, qui, cum propter Chriſti fidem fuiſſet ab Angliſ in carcerem coniectus, ab eiſdem ruruſus fuit dimiſſus ob aliquas diſſiciles curaciones adhibi-

tas quibusdam nobilibus. Is Sanctum Archiepiscopum in carcerem adiens, eidemque admouens medicamenta, eò illum perduxit, vt die decimo quarto potuerit in lecto aliquandiu stare. Quod Chancellarius, & Quæstor intelligentes, & Vrmonix Comitem aduentate, cuius auctoritatem, atque potentiam Dermysio saluti fore, timebant, malis Furijs acti statuunt illum quamceterum vltimo supplicio afficere. Veriti autem, ne populus ad tumultum concitaretur, atque pastorem à nece eriperet, si palam ciuibusque scientibus esset interficiendus, suorum militum, tortorumque sentinæ imperant, vt Antiflicem summo mane ante solis exitum, nondum ciuibus expèrrectis extra vibem carro vectum furca suspendant. Cum ita ferretur, occurrerunt illi omnibus oppidanis duo tantum, & amicus quidam qui summa erga eum fide fuerat, eiusque singularem curam ab eo tempore, quo fuit primum captus, habuerat, eumque comitantur. Archiepiscopus antequam in patibulum fuit elatus, aonici manum sua prehendens, & fortiter stringens, palmæ indelibile crucis signum colore rubrum, pignus animi gratissimè erga fidissimum amicum rarum, atque sanctum fertur impressisse. Illico vimineæ restis laqueo suspensus breui cruciati, & morte præmia æterna in cælo fuit adeptus anno Domini millesimo, quingentesimo octogesimo quarto septimo die Iunij mensis. Fama est, nobilem feminam à malo Dæmone, quo fuit diu afflicta eò in loco, quo Dermysius supplicio fuit affectus, esse vindicatam. Martyris cadauer Gulielmus Simoensis Dubhliannensis ciuis ab eo loco, quo fuit Hereticis sepultum, in alium occultum translatum vna lignea conditum in humauit. Mortem, & supplicium Richardus insignis Muscus fidibus celebravit lametabili, atque funesto tono, qui Slanij Baronis delictum nuncupatur.

Gelatus Oculennanus, & Huon Omelkeranus Martyres.

HÆc habui, quæ de Casiliæ Archiepiscopo inuisissimo Martyre dicerem. Pauciora de Gelatio Oculennano Abbate, & Huone Omelkerano sacerdote memorabo. Gelatius Oculennanus fuit editus natalibus haud obscuris, Louanix litteris excultus Romæ adijt. Vnde reuersus in Iberniâ sacrâ Diui Bernardi Religionē proficetur. Virtutibus magis indies Florens & Pontifici Maximo, & ordini sancto dignus videretur, vt Bulliæ Abbas creetur. Breui post captus est ab Anglis, qui Moyoz, & alios vacuos Episcopatus regni Connachtæ illi offerunt, modò Catholicâ Religionē, Pontificisque Maximi partes deserat. Ad hæc ille respondens Hæreticis, magna sunt, inquit, amplexque hæc beneficia, quæ mihi proponitis, sed vt illis fruatur, quandiu dabitur mihi? Quandiu, inquit Hæretici, vixeris. Ille tum, quadiu, inquit, mihi dabitur, vt viuam? Nos, inquit isti, non possumus tibi constituere finem viuendi, neque vitam tuam producere, scireuē tui fati diem. Ergo, inquit ille, longè consultius mihi fuerit, huic obtemperare, eiusque legem seruare, qui fati mei horam scit, qui potest mihi vitam longiorem concedere, & dare, vt in cælo vitam æternam, & felicissimam agam, quam gerere vobis morem, qui, ne vt vno momento temporis viuam, facere valeatis, istis fucatis, fluxis, atque falsis muneribus me ab æterna beatitudine auertere conâctibus. Hoc responso Angli ita perciti, Religiosi digitos, crura, brachiaque, malleo contundi iusserunt. Cum tamen ne hoc cruciati possent, eius inuisum animum frangere, illum,

illum, & Huonem Omelkeranum sacerdotem eiusdem sententiæ assertorem imperant suspendi. Quod Huon timebat, flebatque petijt Abbas à tortoribus, ut ille prius afficeretur morte, ut ipse timidum mortis terrore sacerdotem intermoriendum confirmaret: idque fuit adeptus. Huone suspensio Abbas non solum intrepidè, sed magnanimè sequitur. Ita ambo furca suspensi celos celeriter ascèderunt Dublinna Redemptoris anno millesimo quingentesimo octogesimo quarto, vigesimo primo die Nouembris, sub quod tempus sextum, & vigesimum annum Abbas explebat. Cuius corpus fuit in pinnis arcis oppidi collocatum, triste Catholicis spectaculum, & in illud Angli plumbeas glandes bombardis iaciebant.

CAPVT. XXI.

In Connachta vehemens Anglorum atrocitas.

Sir Richard
Binghã.

NEquè in sacerdotes solos, sed in alios quoquè Catholicos hæc tyrannis exercebatur. Richardus Binghamus Anglus eques auratus Connachtæ regni præfectus ea lenitate, & moderazione prouinciam primū cepit administrare, ut fuerit omnibus quã acceptissimus honorificentissimo titulo vocatus à prouincialibus misericors præfectus. Cæterum hæc nõ vera, sed ficta fuit misericordia, non columbina, sed vulpina simplicitas. Hæreticus, postquam de se magnã miserationis, & pietatis opinionem concitauit, inde crudelitate plusquã Phalarica exarsit, Catholicorum sanguinem auidè effundens. Oconchurum Rubrum agentem octogessimū circiter annum laqueo strangulat: ex Oconchurum, Burkorumque gente multos extinxit.

Oconchur
Rua.

Quam

Quam tyrannidem fugientes equites Burki duo in castellum, quod in lacu ipsi habebant, cum familia secesserunt. Eò Binghamus litribus, atque pontonibus adit manipulo militum stipatus. In insulam cum de nauicula descēdisset, Burki castello erumpentes occurrunt. Hæretici terga vertentes properant conscendere pontones. Urgentibus Burkis Binghamus in aquã sese præcipitans nando vix euasit. Eadem scuitia barbara coactus Fargusius Okealla in syluas densissimas se cum paucis abdidit. Inde erumpens Anglos sæpè impetit, ab eisdem quoque sæpè impetitus. Illum denique impunitate donatum Binghamus recipit in fidem. Breuè tamen post cum Fargusius in festo Dominici natalis domi suæ noctu lætabundus cenaret, à iustitiæ ministro militumque agmine missis à Binghamo improuisò obsidetur. Dum Hæretici barbari foribus effringendis distinentur, Fargusius per subterraneum cuniculum, quem similes casus timens domo excauatum longè intenderat familiam præmittit. Ipse temperata bombardæ iustitiæ ministræ nomine compellat, quasi misericordiam barbari imploraturus, respondentemque duplici plumbea glande confodit. Secundo quoque intentæ bombardæ sternit alium militem, & ædibus flagrantibus igni ab Hæreticis iniecto per cuniculum familiã secutus incolumis euasit, & adhuc mortuus anfit, mihi non constat.

CAPVT. XXII.

Momoniarum crudelitatis aliqua exempla repetuntur.

IN Momonijs quoque viros magnanimos è medio tollere nõ omittunt Angli barbara feritate humanū,

O 2

& Ca.

& Catholicum sanguinem sitientes Imprimis auunculi mei Gelatius, & Bernardus Macfuinnij summo supplicio afficiuntur. Pater quoque meus Dermysius diligentissime quaeritur, cuius comes Giralduus interceptus, & tortus manibus, atque pedibus igni admotis, donec vngues, & summi digiti fuerint combusti, & consumpti, tamen vir magna fide, & constantia praeditus dominum minime prodidit. Breui post Dermysius cum comitibus quinque regio ministro quatuordecim militibus stipato factus obuius acriter dimicat, & tandem multis vulneribus affectus sternitur duobus comitibus occisis, & tribus faucijs. Neque hostibus inconueniens fuit pugna, quibus non pauciores cum duce ceciderunt, priusquam pugna fuit dirempta per homines ex proximis pagis accurrentes. Dermysius, & alij faucij curationibus exquisitissimis conualuerunt.

Anglorum barbarum furorem fugiens Daniel Maccartha principis Maccartha filius aspera, & difficilia aditu loca occupans non sine armatorum firma manu sese aliquandiu tutatus est. Ei canis fuit instinctu mirus nomine Kieganus, qui domino somnum capiente vigilias semper agebat, & quoties aliquos venientes aut praeterirentes sentiebat, illum pedibus expergefaciebat, & praeciens ad eunda loca explorabat. Cum vero Daniel incolumitatem fuisset affecturus, Thadaeus syluestris, homo in eum male animatus canem nihil mali facientem ferro confodit, cuius nequissimi facti dignas penas cito pependit a Daniele ex arbore suspensus. Id etiam, quod modo relaturus sum, posteritas, quae de rebus huius aui animo libero, & a perturbationibus alieno iudicabit, in crudelitatis, & etiam ingratitude exemplum forsitan referet. Donatus Macrahus cognomento Mucos Ibernus vir apud populares suos frugalitate, &

Kiegan
Geir.

libera-

liberalitate notissimus Momoniarum praefecto Anglo, quem hospicio acceperat, non modo lautum, splendidumque conuiuium instruxit, sed etiam domesticos suos chorzas, atque ludos exhibere iussit. Paucis inde diebus praefectus hospitem Corcachiam accersitum ultimo supplicio afficere imperauit, caufatus viro probo, & frugali non fuisse substantiam alendae tantae familiae parem, atque adeo tot domesticos, non nisi furtis, rapinis, vel alijs artibus vetitis (quod nullo modo probatum est) ab eo alij, necessesse fuisse.

CAPVT. XXIII.

Angli discordias Ibernorum optimatum
accendunt.

EA vero non minima pars calamitatis, qua misera insula afflicta est, erat, quod ipsi primores Iberni alij alios impugnabant, eorumque discordias Angli, penes quos erat administrandarum rerum gubernaculum non modo non inhibebant, sed potius augebant, & accendebant, ut saepe iam vidimus & nunc quoque constabit aliquibus exemplis, quae temporam ordine hic referri debent.

Inter Terentium Onellum Principem Tironae, & Hugonem Onellum, qui postea Magnus cognominatus est, Dunganinae Baronem Fardorchi filium magna erat controuersia de Tironae principatu, qui tantum abfuit, ut a Regina bello prohiberentur, ut potius veri- Carrig
que Reginae copia ad gerendum bellum fuerint sub- Iberh. i.
ministrata. Ad locum, cui nomen est Rupes cana, Baro Rupes
cum duobus millibus militum, quorum regij magna cana,
pars

pars erant, castrametatur. Eodem ire contendit Onellus cum octingentis militibus quorum erant duæ regiarum cohortes à Gulielmo Mesthene, & Surdano ductæ. Ceteros plerosque ductitabāt Macsuinnij Momonij Maurus cognomēto vacca, Melmarius, & Maurus Eugenij filius auunculi mei, qui belli, nouarumque rerum cupidus, vel tyrannidem Anglorum in Momonijs fugientes non multis ante diebus aliquos peditum manipulos ex Momonijs in Vltoniam perdixerant. Signa vtrinque conferuntur. Regij regios aggressi non ex animo, sed perfunctoriè certare videbantur, nihil damni vel accipientes, vel inferentes. Ceteras Baronis copias Momonij fundunt, fugant, & multos occidunt præter omnium opinionē, cum fuerint numero longissimè inferiores. Inde vterque de principatu illo pactum inuit & Baro creatur comes. Sic enim Anglis vtile visum est, vt vterque alteri impedimento esset, ne contra regiam coronam aliquid moliretur.

Rosa bui Neque in bello tantū, sed etiā in iudicijs Angli præfecti conabantur provincialibus Ibernis potius officere, quā cōsulare. Cuius rei subiungam hoc exemplū. *Rofus* Macmagaunus cognomento Pallidus Auriliæ princeps cū diem obiisset, eius frater Hugo cognomento Ruber, *Aodha* Patritius, Iberus Farniæ Dominus, & Bernardus Dartiriæ Dñs omnes ex Macmagauni familia eo de principatu litigabāt apud Gulielmū Fithz, Gulielmū Hæreticum Anglū Iberniæ Proregem, quem Ruber corripit promissis septingentis vaccis, vt secundū ipsum iudicaret: Prorex Iberum Farniæ, & Bernardū Dartiriæ iussit esse contentos. In Munichano municipio, quod illius principatus caput est, ipse præsidium collocat. Ceteros pagos & agros inter Rubrum, & Patritium diuisit illi, *Rua.* *Gullapa.* *drig.* *mac.* *Art.* *Moil.* *Ebbir.* *mac.* *lul.* *Brien.* *Mac.* *Aodha.* *Qig.* qui dona promisit priorem locū adiudicans, & Macmagaunū

gauni nomen relinquens. Lepidū hercle fuit iudicium, quo omnibus simul litigatoribus adempta pars magna rei, de qua controuerfabātur, alij qui nullū ius habebat, cōparatur. Similem sententiā à Romano iudice latam grauitet reprehendit Cicero lib. 1. officiorū. Ruber autē noluit vaccas tradere adempto sibi Munichano inestus, causatus Proregem pacto non sterisse. Ob quod illum Prorex alio crimine insumulatum Munichani morte plexit, & eius possessiones Regiæ adixit. Has tamen postea recuperauit Bernardus Dartiriæ Dñs Macmagaunus inaugurat⁹, Anglis inuitis, vt inferius referem⁹.

Interim silenda non est sententia celebris à Iohanne Parotto Iberniæ Prorege lata. Coram quo cū Thadæus, & Cathalus Oconchures Iphalij de prædijs litē mouerent, iussit, vt potius ferro, quā iure experirentur: illi pudore moti, ne timidi viderentur, si singulare certamē recusarent, spatium dierū septem accipiunt, vt se parent ad duellum, quibus Thadæus continenter fere diuinū auxilium implorans ad Deum preces effundebat. Cathalus verò in pugilatus studium omnem operā impendit. Die constituta cum stadium ingrederentur, Parotto, & alijs spectantibus acriter, & dextere vtrinque dimicantes lethalibus vulneribus affecti sunt, & inde Cathalus intra paucos dies periuit.

Angli
Proregis
barbara,
& inhu-
mana
sententia.

CAPVT. XXIII.

Angli ab Ibernis obsides extorquent.

IN hoc funestissimo rerum statu Angli veriti, ne Iberni iniurijs, & religionis oppugnatæ causa moti rebellarent, à multis eorum obsides extorserunt, & Hugonem Odonellum Tirconellæ principem, aliosque magnates Vltonios, quorū obsides non habebant, timebant: nec tamen obsides ab illis petere audebant, ne homines

homines rebellandi cupidus irritarent, à quibus minimè nesciebant obsides non fuisse dandos, sicut neque tributum Angliæ coronæ pendebar. Quod verò palam efficere non poterant, clam, & per dolum tentant. Iohannes Bremichamus Angloiberus Dublinnensis mercator à Prorege partim præmijs, atque pollicitationibus allectus, partim metu pulsus nauim mercibus onerat: in eam quinquaginta milites à Protege acceptos imponit, & Dublinna soluens, secundisque ventis inter Iberniam, & Scotiam uestus in Lacum Ocelli in sinibus Odonelli appulit. Ad noui mercatoris famam iuuenes nobiles aliquot confluunt, quorum primus fuit Hugo Odonellus. cognomento Ruber Odonelli Principis filius natu maximus tunc decimum quartum annum agens: quem comitati sunt Eugenius Macsuinnius cognomine Iunior Thuethiæ Princeps, Macsuinnius Fanidæ Princeps, & Eugenius Ogallachuir eques. Hos mercator ad videndas merces in nauim inuitat. Sed vbi conscenderunt nauim, à militibus quinquaginta vincti subter catastroma mittuntur. Vnde Macsuinnium Fanidum dimittunt ab eo in obsidem dato filio Daniele Macsuinnio cognomento Cæruleo. Macsuinnius quoque Tuethius dimissus est, cum puerulum generis obscuri filij sui veltibus indutum in obsidem tradidisset. Eugenius etiam Ogallachur Huonem Ogallachurem nepotem ex fratre Cormako dedit obsidem. Bremichamus Dublinnam reuersus, quatuor obsides, Rubrum, Cæruleum, Huonem, & puerulum ignobilem Prorege tradidit. Is puerum cum cognouisset non esse Tuethij filium, dimisit. Tres nobiles in arce Dublinnensi cum alijs obsidibus custodiæ mandat.

Lech
Sulin.
Lacus
Ocelli.

Cæruleo.
Goram.

CAPVT. XXV.

Persecutio vehemens Anglorum contra fidem mota describitur.

ITa cum Ibernia miserè fuisset profligata nobilium discordijs & inter se, & cū regia corona, Ecclesiasticorumque cruore per Anglos diffusio: nobilesque, quòd erant dissensionibus defessi, & opibus ià inualidiores, multorumque obsides apud Anglos, pro Catholica religione minus viderentur arma sumpturi: exceptit statim contra Christi fidem persecutio, & tyrannis Elizabethæ reginæ iussu, vt omnes omnino Catholicæ fidem desererent, sacerdotes reicerent, à Ministris Hæreticis præcepta, doctrinamque caperent, Reginæ scdã amplecterentur, atque cæremonijs audiendis diebus festis in templis interessent: & ad id terrore, metu, pœna, vi cogerentur. Quæ dira Catholica fidei oppugnatio eò grauior, & periculosior erat, quò iam tunc erant Iberni magis quàm vnquam post fidem receptã, rudes, Theologiæ, Philosophiæ, & iuris imperiti, perinde ad disputandum, populumque conseruandũ in veta Christi Iesu religione imparati, quia præteritis dissidijs, rerum perturbatione, Hæreticorum barbaro furore gymnasia corruerunt: vixq; vllus munere docendi grauiores litteras publicè fungebatur: Religiosorum sacri conuentus erãt parte maiore dissipati, & euersi, sacerdotes ad infantes aqua sacra abludos in multis locis nõ facile reperiebantur: in locis cõpluribus iuniores id tantũ fidei callebant, quod à matribus, nutricibusq; didicerãt. Ac aliqui certè tam erãt fidei documētis destituti, vt nihil cõfirmare, proferreque scirent, præterquam, quòd ipsi firmiter crederent, quidquid Ecclesia Catholica Romania crederet:

crederet: penes eam esse veram Catholicam fidei doctrinam, & Anglos male de fide sentire; horumque præceptis se minime fidere habere. Qua fidei imperitia, & ruditate magis oppida regia, quam opprimatū fines laborabant, quia regia oppida Angli magis frequentabant. Quod cause est, ut pastores, & rustici, nedum nobiles Ibernici veteres, & noui sint in Catholica fidei sinceritate magis puri, & candidi, quam Angloiberni, qui in regijs oppidis comorantur. In hac summa caligine, & ignorantia dubium non est, quin Ibernii diuinitus Anglorum concionatores fugerint, luserint, respuerint, & errores fuerint. auersati occulto quodam, & abstruso fidei lumine, quod ex eo solum multi mire ducebant, quod penes summum Pontificem erat vera fidei scientia, & ab eo nouè Angli defecerunt.

C A P V T X I X V I I

Thadæus Osulleuanus in signis concionator Iberos confirmat in Fide Catholica.

IN his angustijs Deus Optimus Maximus, qui suos in summo discrimine constitutos minime deserit, Ibernis subuenit per Thadæum Osulleuanum Theologū doctorem Seraphicæ Religionis alumnū. Is cum in Hispania litteras sacras didicisset, in Iberniam flagrante hac persecutionis sacula reuertitur: Dublinam, Manapiam, Corcaghā, Lomnachā, & alia oppida regia adit. Ditiones nobillium, totamque Iberniam peragrat, euangelicam legem explicans, in ea populum conseruans, & ab erroribus nouis deterrens. Quod tanto sermonis Ibernici nitore, tanta eruditione, tanta vitæ innocentia, tanta felicitate præstitit, ut eum Ibernii secundū suum

suū Patrītū vocent; quippè per quem Deus illis conseruauit Catholicam fidem, quā per Diuū Patrītū mīst. Cum insignis concionatoris fama per totam Iberniam celebris ad Anglos peruenisset, ipseque ab illis diligenter inquireretur, illum Eugenius Osulleuanus Bearræ princeps patrus meus occuluit, donec illa inquisitio paululum conquieuerit: duosque perdit oshomines qui rem ad Hæreticos deserere statuerunt, comprehensos morte plectendo anteuertit. Denique Thadæus diem sancte obiit: paucis diebus ante initium belli magni, quod infra sum scripturus.

C A P V T X X V I I

Aliquot casus persecutionis scitu incundi.

REferam hic nō nullos huius persecutionis casus, quibus, & Ibernorum cōstantia probatur, & quā vanæ, & lubricæ ipsis Hæreticis suæ sectæ videatur, constabit. Imprimis iuuenes nobiles Ibernii, qui Dublinæ ab Anglis obfides tenebantur, in templum ducti die, qui festus, & solemnus ab Hæreticis agebatur, Ministris cantu, musicaque personantibus, ingentem clamorem, & vociferationem extulerunt, vsū autium intercipientes, & Hæreticæ ceremonias impediētes, nec inceptoprius destiterūt, quā templo ciecti in pristinam custodiam fuerunt relati: vnde postea nunquā ad sceleratos ritus fuerunt reuocati. Eo die, qui in memoriam Dominicæ cenæ festus agitur, Hæretici ministrū numerosam plebem Ibernorum agricolarū, & rusticorū in templum vi coactam in modum coronæ, vel circuli genibus flexam digesserunt: & vnus minister gerens magnam tritici panis globum singulis singulariter posgebatur: alter ex magna vini amphora potum dabat.

Petrus

Primus rusticorum cum panem accepisset, sinistra manu seruauit. Mox vini phialam sumens, merum totum perlongam & impexam barbam fudit, simulans se id totum bibisse. Cum verò secundus rusticus vacuam phialam inuenisset, primum alloquens, quid est, inquit, compater, quòd nihil vini mihi reliquisti? Tum primus illi suo panis frustrò in facie percutiens, si ego, inquit, hausi totum vinum, deuora tu totum panem. Inde risus, sibilus, clamor, & tumultus ortus totum illum Hæreticæ communionis apparatus subuertit, frustra renitentibus ministris. In quodam pago propè ab oppido Pontana minister Anglus agebat, qui Catholicum sacerdotem pagi, cæterosque Catholicos magnis molestijs afficiebat, nunc sacerdotem conando capere, nunc de vicinis querellas effundendo: connubijsque, baptismo funeribus alijsque rebus diuinis volendo interesse. Cum contigisset, ut quidam vicinus obijset diem, eius corpus inhumare cæteri cupiebant sacerdote præsentem, & ministro inscio. Summa quiete corpus in templum latum circumdatur à feminis (nam viri non intererant præ Anglorum metu) sepulchrum effosum iam erat. Sacerdos sacrum Missæ celebrare cepit vno puero respondente. Quod Hæreticus minister, qui totam noctem vigilauit, cum explorasset, clam, & furtim templum ingressus, iuxta fores tacitus stetit, donec fuerit sacrum peractum. Tum verò sacerdotem collo deprehendens, calicem quoque sacrum capiens, da, inquit, huc calicem, & venitu quoque mecum capere auctoritate, & iussu Reginæ. Tum feminæ surgentes, & in ministrum manus impigrè iniicientes, illum in excauatum, & apertum sepulchrū miserunt, terraque & lapidibus obruere ceperunt. Ille contra clamabat, veniam petens, atque pollicens se nunquam in posterum vel minima læsione sacerdotem

Drohad
Anth.

sacerdotem, aut vllum Catholicum læsiturum Quod cum iureiurando confirmasset, sacerdetes iubente à feminis dimissus est, & postea iuramentum impleuit, paganus nihil molestus, sed acceptior, & charior. Alius ministro clericus Catholicis officiendo tandem defessus, finit, subiectos suæ iurisdictioni ad contrahendas nuptias, infantesque sacro flumine ablucendos opera Catholicorum sacerdotum vti, modò mercedem sibi soluant, & matrimonia sic contracta, puerosque sacro fonte lotos in album, vel librum suum refert, ne ab ijs, quibus visitandi, negligentioresque, ministros puniendi potestas demandatur, coerceatur.

Alius quoque minister eum editum in lucem infantem prius occupat, quam Catholicus sacerdos baptismum parentibus reddens extorta mercede, sic ait. Parua merces est, sed meritò: nam si minus integra est, baptismus etiam meus minus interger est. Ferte filiam vestrum baptizandum ad Papisticum clericum, qui magis vobis placeat, illique reliquam mercedem reddite. Ego non ignoro, quam difficile vobis sit, integram mercedem illi, & mihi soluere, tamen hac parte ego, quippè nihil aliud habeo, vnde mihi victum suppeditem. Idcirco mihi ignoscatis, obsecro.

Idem minister coniugem suam, quam per plateas deambulantem vicinia pueri solebant detestari, spuitque, & saluis interdum obruere, clerici vxorem appellantes, ea oratione cõsolabatur, illam non esse coniugem clerici, neque se quidem clericum sed tamen Protestantis ministri munere fungi, ut habeat, vnde se alar. & Catholicis magis per se, quàm per alios liberè, & Catholicè liceat viuere. Erat quidam Pseudoepiscopus Anglus, qui nuntiantibus delatoribus, vbi esset Catholicus sacerdos, nanciam clam mittebat ad iubendum sacerdotem ex

Leoma.

eo loco fugere, ne à militibus deprehenderetur, eoque non inuento nequisimos denunciatores grauitè verbis exagitatòs iubebat, ne amplius ad se falsa deferrent: Sacerdos quidam femine cupidine captus venere non semel se polluit, & à sacerdotibus admonitus, & correptus scelere noluit expiari: imo, quòd publicæ turpitudinis sacerdotes curationem salubrem adhibere conabantur; Hæreticum Episcopum adiens profiteretur regiam sectam se secuturum, sibi que placere, vt in Ministrorū album adscribatur, & sibi beneficium Ecclesiasticum detur. Ad eum verò ita Hæreticus Episcopus. Qui te labores impulerunt, quæ persecutio coegit, vt Religionē tuam antiquam deseras. Nonne colunt illam alij te magis pii, te sanctiores, omnique parte longè præstantiores? Magna leuitas est absque causa à Religione desciscere. Putasne nos tibi fidem habituros, qui tam facile pristinam, dudumque conceptam opinionem deposuisti: Eadem inconstantia à nobis quoque desicies. Ego quidem non ignoro te non regis amore, non eius Religionis studio, non alia causa, quàm cupidine femine, quam dimittere non vis fuisse ductum, vt ad nos transfugeres. Licetbit quidem tibi apud nos esse, minore tamen existimatione, quàm si apud tuos fide constanterque permanisses.

CAPVT. XXVIII.

Insigne miraculum recensetur.

EX tyrannidis huius miraculis, quorum nonnulla partim retuli, partim etiam referam, plura tamen prætermittens, vnum hic silencio tacitus præ-

præterire non possum rei magnitudine coactus. In Lagènia Ministropiscopus Anglus Farnæ Dicecisi ab Hæreticis suis præfectus apud pagum nomine Castellū Ilisium (qui est in Omurchuorum ditione) templum Diui Iohannis Baptiste nomine dicatum inuadens, *Caisleao* Virginis Matris, & ipsius Diui imagines indigenis *Iliff.* magna semper veneratione cultas donis à Catholicis collatis, ornamentisque spoliavit, & altari per comites suos Anglos deturbari fecit. Mox in Catholicos Iernos, quòd in id sceleris admittendum opem nauare noluerunt, instituit crudeliter animaduertere. Quod priusquam exequeretur, piaculi pœnas pependit. Namque statim dolor illum totum occupauit, quò vehementer excruciat, & ad furorem redactus, vastum suum corpus in terram, & obuios lapides propellendo, impiam animam profudit. Eius cadauer in sacro templo à fratre, & comitibus sepultum postero die extra templum, & eius xistum eiectionem inuenitur. Cuius rei auctores fuisse Iernos Angli putantes corpori rursus inhumato custodias adhibent, sed iterum secunda nocte sepulchro aperto, nullibi corpus reperitur. Miraculi magnitudine non modò Pseudoepiscopi frater, & comites Catholicam fidem amplexi sunt, sed etiam effectum est, vt in hunc vsque diem nullus Anglus ausus sit illud templum violare. Nouum, atque rarum mirum Daniel Omurcheus magna vicinorum frequentia, ludisque celebrauit.

Generalis regni status breuiter describitur.

OMnia tyrannidis huius euenta in medium producere, reidiosum fuisset. Per insulã totã astuosa tyrannidis peperit ingentem perturbationẽ, Catholicis reliquantibus ministrorũ imperio, & iusis, doctrinam fugientibus, mortiferos ritus auersantibus, aliquando ministros sustibus cedentibus, & ipsis noctu, & interdũ terrorem iniicientibus, contra Ministris rem ad p̄fectos deferentibus, p̄fectis Catholicos in carcerem iniicientibus, multa coercentibus. Ob hoc Regina, & eius consiliarij, & p̄fecti studium omne, & cogitationes eõ verterunt, vt Iberos bonis spoliarent, gradu deijcerent, vita priuarent. Quod & ante sæpẽ fuerant conati, rati non aliter Catholicã Religionem fuisse extinguendam, quã extinctis his, in quorum pectoribus alio insidebat, nec nouos errores stabilendos, eisdẽ saluis, qui semper eos erant, execrati. Igitur multi grauius poenis coerciti ad pauperiẽm rediguntur, multi viri nobiles capite plectuntur. Omnes iubentur tabulas exhibere, quibus constaret, suarum possessionũ dominium ad se pertinere, vt qua via fieri possẽt, bonis abdicarentur. Quod hoc modo facile fieri posse videbatur, cum plerique Ibernũ tabulas non habuerint, neque curauerint, cum fuerint suorum finium possessores dominatione Anglorum antiquiores. Itaque toti insulã, & Catholicã fidei excidium, & interitus impendebat. Is erat rerum status, cum bellum illud magnum cœpit: quod vt auspicemur, nunc tempus est.

Finis Tomi secundi.

DOMINI

DOMINI
PHILIPPI
OSVLEVANI
BEARRI IBERNI.

Compendij historiæ Catholicæ Ibernici.

TOMVS TERTIVS.

Memorable bellum sum scripturus à multis Ibernis cum Elizabetha Angliæ regina pro Catholicã Religionis libertate à principio anni millesimi quingentesimi octogesimi octauĩ ad millesimum sexcentesium tertium per annos ferẽ quindecim gestum, quo non modò Ibernia tota fuit penitus deuastata, & excisa, sed etiam Angliã nobilitatis flos deletus, magnisque viribus, sed odijs maioribus dimicatum, atque sæpius multo victi, qui vicerunt; quæ res varijs libris digerendã sunt.

✠

P

DOMINI

DOMINIC
PHILIPPI OSVLLIVANI
BEARRI IBERNI.

TOMI. III. LIBER. I.

De bello quindecim annorum.

Artis vtriusque dimicandi facultates, & apparatus, totiusque belli summam hoc libro describam.

CAPVT. I.

Qui à Reginae partibus steterint, referuntur.

Viribus maximè disparibus est belligeratum. Principio pro Regina, & eius dogmatibus propagandis totius Angliæ. Hæretici regni potentia stabat. Eam etiam totis viribus adiuuabat illa pars Ibernæ, quæ dicitur Finegald, vel Anglica prouincia, cuius plerique incolæ non solum ex Anglia trahunt originem, sed etiam Anglorum sermonem, & si magna parte rudem, & veterem, leges, & instituta seruantur, præterquàm quod Catholici sunt. In eiusdem amicitia manserunt magistratus, atque ciuitates Ibernæ, quippè genus hominum, mercaturæ, commercioque variorum reum contractibus, atque pacis artibus deditum non facile mouetur,

mouetur, vt desuetis manibus arma inuisa sumat, etiam pro libertate, & fide Catholica, quam tamen constanter proficitur.

Principes, vel proceres Ibernæ, qui non modo longè bellicosissimi sunt, sed & præcipuam vitæ huius gloriâ, & rerum omnium domicilium in armis collocant, in duas factiones magnas, atque potentissimas alterâ Anglicam, & regiam, alteram Iberniam, & Catholicam diuidebantur. Qui genus ex Angliam, vel aliunde, quam ex Hispania ducunt, hoc est nouiores Ibernæ regum Angliæ indulgentia, & beneficijs aucti, quamuis sint Catholici, maiore tamen parte Hæreticorum partes tuendas susceperunt, Ethnicorum, & gentilium more præponentes causam gentis, à qua sunt oriundi, Catholicæ Religionis, quam colunt, atque venerantur. Aliqui ex horum clarissimis sunt nominandi.

Principes Ibernæ nouiores, qui à Reginae partibus steterunt.

Momonij.

Thomas Buttlerus cognomento Niger Vermis Comes, Barrius Magnus Botouanti Vicecomes, Macpieriis Dunbunnæ Baro, Macpadius Curtius Baro, Burkus Castelconelli Baro.

Connacht.

Vlligus, & eius filius Richardus Burki Clanrichardæ Comites, Theobaldus Burkus Richardi filius cognomento Naualis Rannmaculliam Principatus competitor. Macphoris, vel Bremichamus Dunmoris Baro.

Lagenij.

Henricus, Gulielmus, & Giraldus Giraldini Killdaria

cia Comites, Sanlaurentius Hora Baro.
 Priston Baligormanæ Vicecomes, Nungentus Dalre
 Baro, Flemingus Slaniæ Baro.

*Principes Iberni antiquiores, qui Reginae
 partes secuti sunt.*

EX genere etiam antiquissimo Ibernorum ali-
 qui magnates nouos populares imitati ad ami-
 citiam Reginae se receptos habuerunt.

Momonij.

Dionysius Obrien Lomnachæ Princeps Tomoniæ
 Comes, Maccartha Fuscus Carbræ Princeps, Carolus
 Maccartha Dermysij filius Muscriæ Princeps, Maurus
 Obrien Insikinnæ Baro.

Connachii.

Oconchur Donnus Planicici Connachticæ Princeps.

Midhij.

Omelachlinus. Hi sequentes etiam Midhij, qui ve-
 teresne, an noui Iberni sint, controuersum est, Regina
 adiuuarunt, Barnabal Balismiledæ Baro, Planketus
 Luthæ Baro, Planketus Dufaniæ Baro, Planketus Killi-
 næ Baro. Quos hæcenus retulimus, Iberos Anglicæ,
 vel regie factionis vocamus, quibus adnumerandi sunt
 Vltonij Angloiberi, qui Vriliam incolunt, & alij.

CAPVT. II.

*Qui pro Fide Catholica sumpserunt arma,
 numerantur.*

IN Catholicae fidei defensione veteres Iberni ex
 Hispania genus trahentes non modò primum lo-
 cum tenuerunt, sed arx, & propugnaculum belli
 fuerunt: quorum hi sunt clarissimi.

*Veteres Iberni, qui pro fide Catholica
 pugnaverunt.*

Vltonij.

Comes Hugo Onellus Tirone Princeps cum sua
 factione, qui erat sequentes, Makengasa Ibachiæ
 Princeps, Macmagannus Autiliæ Princeps,
 Macguier Faramonachæ Princeps, Ocahanus Arachæ
 Princeps, Jacobus, & Ranaldus Macdonelli Glinniæ
 Principes, Ohanionus Auriteræ Princeps,
 Odonellus Tirconella Princeps cum sua factione,
 qui fuerunt hi, Macsuinnius Tuethiæ Princeps, Mac-
 suinnius Fanidæ Princeps, Macsuinnius Banachæ Prin-
 ceps, Odochara Inifonæ Princeps, Obuillus.

Momonij.

Ofulleuanus Bearæ, & Beantria Princeps, Daniel
 Ofulleuanus Magnus, cuius pater Dunkerani Princeps
 bellum suscipere senectute prohibebatur, Oconchur
 Kierrius Arachæ Princeps, Donatus Maccartha Cor-
 maki filius Macdonnacha Alla principatus cõpetitor,
 Dermysius Maccartha Eugeni filius Macdonnacha
 akær Alla cõpetitor, Odriscol Cothliæ Princeps,
 Omahunus Carbrus, Odonnobhanus, Odonnothuis
 Onachæ, Odonnochuis Vallis.

Connachii.

Orruarkus Brethniæ Princeps, Macdiarmuda Mel-
 lurgæ Princeps, Okealla Imanicæ Princeps,

Lagenij ramerſi nulli Principes à Regina defece-
runt, nihilominus multi viri nobiles arma pro Fide
ſuſceperunt, quatuor maximè familiarum, quarum
principes non extabant. Kebhani, Oconchures Ipkalæ,
Omorra Liſa, Obruines.

Macgoheganus Princeps. Hoſ ſecuti ſunt ex no-
uoribus Ibernię magnatibus nonnulli.

Rocheus Faranuya Vicecomes, Richardus Buttle-
rus Montis Gerarti Vicecomes, Macmoris Laſnae
Baro, Thomas Buttlerus Catharę Baro, Patritius Cot-
don Condoniæ Princeps, Richardus Purcellus Lnochię
Baro, Gulielmus Giraldinus eques auratus Kierrius
Raſinnanę dominus, Edmundus Giraldinus eques
auratus vallis Edmundus Giraldinus eques auratus
albus. Eos ſolum hic recenſui, qui poſſeſſionibus atque
finibus ſuis potiebantur, cum pro fide ſumpſerunt arma.
Alios etiam referam in hiftorie ferie, qui vel ab An-
glicis defeceerunt poſſeſſionibus iam abdicati, vel bello
principatum maſi ſunt antea non obrentum, cuiuſmo-
di fuerunt Florenſius, & Daniel Maccarthe, qui ali-
quandiu Clancarrhæ principatum tenuerunt, Ocon-
chur Sligacha Princeps, Iaimus Giraldinus Deſmonię
Comes, Maculliamus Burkus, Raymundus Burkus
Lierime Baro, Huon Omorra.

Hi præcipui ſunt, qui pro Catholica Religione bellū
indixerunt, & quos Ibernicam atq; Catholicam factio-
nem vocamus: non tamen omnes vnā conſpirarunt,
ſed iam alij deponebant arma, alij illa capiebant, alij
extinguabantur, alij ſenouabant bellum. Quod ſi ſimul
coniuraſſent omnes, vel viciffent, vel certe maius ne-
gocium

gocium Hereticis faceſſiſſent. Alij nobiles viri, quo-
rum multi multis eorum, quos retulimus generis clari-
tate, minimè inferiores, & factorum celebritate ſupe-
riores erant, non tamen familiarum, aut ditionum
principes, ſuis locis collocantur. Eiuſmodi fuerunt,
Nellus Odonellus Aſper, Cornelius Odrifcolis Mag-
ni filius, Dermysius Oſulleuanus pater meus, Fiachus
Obruin, Gormakus Onellus, Cornelus Orellus, Der-
mysius Maccartha Fuſeus, Gulielmus Burkus, Bernar-
dus Okealla, Richardus Tirellus, Bernardus Omorra,
Vaterus Giraldinus, Dermysius Oconchur, Petrus
Leſius, Edmundus Omorra, Iaimus Buttlerus, Maurus
Macſuinnius, Vlligus Burkus, Daniel Macſuinnius,
Richardus Macgoheganius, Magnus Macſuinnius,
Mauritius Oſulleuanus, Thadeus Omahunus Carbrius,
& alij plurimi partis vtriuſque, quos longiſimū fuiſſet
nominare, & ideo hic prætereō.

Multos etiam Ibernię primores, qui rem ſegniter
agentes, & noutram partem bene adiuuantes victoribus
obtemperabant, ſilentio tacitus prætermitto.

CAPVT. III.

Quamobrem omnes Iberni ab Hereticis
non defeceerim, diſputatur.

EX illis magnatibus, qui Hereticis opitulaban-
tur, tres, vel quatuor erant Heretici, ſed ſcienter
errantes, & temporibus ſeruientes: cæteri Catho-
lici, qui omnes Fidei Catholicæ articulos firmiter pro-
ſitebantur: Catholicos ſacerdotes in Hiſpania, Italia,
Gallia, Germania & Belgio doctrina, & moribus exul-
tos protegebant: ſacroſanctum Chriſti Ieſu corpus ſum-
ma veneratione ſuſcepiabant, omnes Eccleſiæ Catho-
licæ

licet reus venerabatur. Quæ, cum ita sint non immerito quisquam fuerit sciscitatus, cur tam clarissimi, & Catholice Principes cur tam Catholicorum, atque piorum civium societates, reipublicæ, civitates, cur tam Christiani milites non modo tulerint Hæreticis opem, sed etiam Catholicos pro Ecclesiæ Catholice iure, & libertate pugnantibus impugnaverint. Equidem oputo fuisse hanc Ibernicæ penam à Deo propter crimina Ibernorum inflictam. Namque civitates, atque magistratus in Ibernos Angliæ factionis principes veteres, & novos, qui ab Hæreticis non desciverunt, & in suos Catholicos sacerdotes, qui ad bellum minimè cohortabantur, culpam suam transferunt. Præterea dicunt se molestè tulisse, quòd à principibus, & nobilitate Catholice factionis fuerint tam spreto, & pro abiectis habiti, ut ad amicitiam, & societatem non sine rogari Iberni principes Angliæ factionis non vnam rationem reddunt. quæ obrem ipsi à Regina non defecerint: primum se fuisse perterritos aduersa fortuna eorum, qui se superioribus temporibus à Regum Angliæ ductu subdixerant: diffisos Catholicos viâuros, qui nec à Pontifice summo, nec ab Hispaniæ, vel Galliæ Rege adiunabantur: sperasse Reginam multorum annorum feminam citò vitæ defuncturam, sibi quæ consultius esse celerem eius mortè spectare, quàm se fortunatius quæ suas in discrimen deducere: non dubitasse, quin bello confecto, ipsi quorum opera, & virtute Regina vicisset, ab illa munus illud pro meritis suis impetrarent, ut possent Christianæ & Catholice vivere: timuisse potentiam principum Ibernicæ factionis ne ab illis, si vincerent, possessionibus suis expellerentur: sibi per suam habuisse ex parte Anglorum æque iustum fuisse hoc bellum, atque alia, quæ Pontificis Maximi permissu superiores

riores Catholici Reges Angliæ cū multis Ibernis magnatibus non de religione, sed de terrenarum rerum iure, & dominio gerebant: eo tempore persecutionem in sacerdotes non ingruisse: Catholicos, qui Hæreticis opem ferebant, non fuisse à Summo Pontifice excommunicationis, & ecclesiasticarum censurarum mucrone percussos: his tamen rebus omnibus non fuisse à conspiratione absterrendos, nisi multo sacerdotes, & religiosi eam opinionem asseruerint, ut non solum fas esset Reginæ ferre opem, sed etiam Ibernicæ factioni resistere, & eandem ferro lacessere: Erant quippè sacerdotes quoque in factiones duas distincti. Omnes ex Ibernorum genere veteri fidei Catholice defensionem tota mente, & omnibus artibus incumbabant. Huc etiam cogitationes, atque verus omnes intendebant perique sacerdotes ex nouiore genere, non omnes. Nam aliqui contra factionem Ibernicam, Catholicamque stabant, qui apud Ibernos Angliæ factionis principes, atque civitates autoritate plurimum valebant.

De his Ibernorum factionibus certior factus Pontifex Summus diplomate suo Ibernis omnibus imperavit, ut Catholicis principibus non modo non aduersarentur, sed opitularentur. Ab alterius factionis studiosis est obiectum Pontificis litteras fuisse falsa narratione surreptas. Quæ de re serò relatum est ad Salmantinam, & Vallesolanam Academias florentissimas, in quibus omnium doctorum calculo litteras non fuisse surreptitias pronūciatur, & sacerdotum Ibernorum Angliæ factionis opinio eodem anno 1603. postquam bellum est penè confectum, ut suo loco fusiis demonstrabimus. Quod si integro bello ea facti gymnasionum iudicium accepisset non dubito, quin arma, quæ pro Hæreticis sumpsit, in eosdem gessisset.

*Non armis, sed artibus varijs Iberos
fuisse superatos.*

IBernica autem, & Catholica factio non hostis virtute, non Hæreticorum armis, sed vario dolo, & stratagemate fuit victa. Illud Anglorum fuit nõ vltimum stratagemma, quòd vbi bellum incœpit, illicõ persecutionem, atque tyrannidem dimittentes nec sacerdotes Iberos Anglicæ factionis, nec seculares Iberos suæ ditionis læcessabant, vel irritabant, tamen si publicum vsum Catholicæ religionis nunquam tulerint: qua indulgentia principes Iberos factionis Anglicæ, sacerdotes aliquos, atque ciuitates in amicitia continerunt. Is enim est Anglorum mos, & Ibernica reipublicæ administrandæ ratio, vt in bello, dubijsque, & aduersis rebus Iberos ne minima iniuria prouocent, faciunt magni, & donis ornent, in pace, & rebus se eundis indulgent, deleant, perdant.

Finigaldæ, vel Anglicæ prouinciæ, & principibus Ibernis noui generis toto studio persuadere conati sunt, illos fuisse possessionibus suis, atque finibus pellendos ab antiquis Ibernis, qui pro Catholica fide arma sumpserunt, si vincerent: qua fallacia faciles homines non modo sibi obedientes, sed multos Catholicis, in fensos reddiderunt.

Hispanorum inauditam crudelitatem, & leges ini- quas esse Angli præfecti, & Ministroclerici per se, & per alios adhibitos prædicabant, vt ab eorum amicitia Iberos detererent, sed aliter rem habere hodie nulli Ibernorum non est exploratissimum.

Iberni

Iberni si millies ab Anglis in bello deficerent, toties tamen ab eisdem in gratiam reciperentur, & reatibus omnibus condonatis insuper donis afficerentur. Cæterum qui vel semel deficiunt, in pace morte plectuntur, & Angli nõ fidem frangere videantur, illis, vel falso nouum crimen obijciunt, vel quacumque causa etiam leuissima ad inferendam mortem sunt contenti. Id ego quidem eõ minus miror, quòd pena par eos quoque maneat, qui nunquam ab illis deficiuerunt, modò Catholici sint, quibus & si nihil peius odiderunt Angli, nõ tamen chariores habent eos Iberos, qui Hæretici sunt, quamuis cum eis familiarius, benignius, blandius adhuc agant, dum eorum opera, & auxilio in Catholicorum excidium vrantur, post Catholicos deletos simili pena Hæreticos quoque affecturi, quos æque, atque Catholicos diligant, & non ex animo, sed simulatè, & metu Hæreticos esse, non ignorant. Eodem quoque animo in Scotos esse. Scotorum neminem præterit. Nec est prætereundum aliud Protestantium stratagemma, qui Catholicorum agros, municipia, segetes, armenta, ferro, flammaque corrumpebant, vt quos virtute superare nõ poterant, fame, & inedia vincerent, neque suorum quidem Prouincialium, vel Ibernorum factionis Anglicæ finibus interdum parentes, frumentum, & armentum interuertendo, & agriculturam prohibendo, ne comæatus esset, quo Catholicis potiri bellum gererent.

Athena moneta Regina iussu excusa mittitur in Iberniam anno 1601, qua partim Regina facultatibus consumptis exercitum alebat, partim Ibernicum aurum, & argentum est surreptum, Quæ simul ac bellum est confectum, nihil valere cepit magna iactura Ibernorum, tributariorum Regina, maximè mercatorum. Quippè persuasum habuerunt Protestantes nunquã finiendum fuisse

fuisse Ibernica bellum, dum Ibernis committatur superpetere, vel aurum, & argentum, quo illum compararent: exercitui vero suo Angliam victum suppeditatam, Hæ causæ fuerunt, quamobrem tanta vis Ibernorum pauperum exterarum gentes, maximè Hispaniam, & Galliam inundauerit.

C A P V T. V.

Ibernos non tam ab Anglis, quam alios ab alijs esse deuictos.

His malis omnibus possent Catholici curatio- nem adiuuere, nisi alio maiori, & intestino morbo confecti penitus delerentur. Quod ple- rorūque Catholicorum principū, qui se pro Catholica fide tuenda deuocunt, familie, clientela: & municipes in contrarias factiones abibant, alij alios duces, atque dominos de principatu, & dominationis iure certantes secuti. Quorum minus potentes Anglorum partes amplectebantur spe obtinendi principem locum in familijs suis, si principes dominatione, principatuque deturbarent, spem illam Anglis callidè præbentibus. Igitur homines improvidi priuatas causas publicæ defensionis sacræ Fidei præponentes, dum à magistratibus Catholicis sociorum, clientela, municipum animos auctebant, ad Anglos magnas vires conferentes, quod voluerunt, non sunt adepti, & quod noluerunt, effecerunt. Namque Catholicorum procerum suorum consanguineorum possessiones, & hæreditates amplissimas non ipsi, sed Angli sunt adepti, & sacròsancta Christi Iesu religio propugnatoribus orba Hæreticorum barbaro furori, & libidini iacet obiecta. Eadem fuit ars

vna, qua potuerunt Angli Ibernorum principum vires contunderè, quod eorum dignitates, atque vestigalia consanguineis ipsorum, qui clientes, atque socios ab illis subducerent, pollicebantur, nec tamen finito bello promissis steterunt. Hæc cogitatio Quintum, & Henricum Onellos Iohannis Principis filios, & Artum Terentij filium in Onellum mouit. Eadem principatus affectatio incitauit Nellum Odonellum cognomento Asperum, vt aduersus Odonellum belligerando Tirconnellæ excidium afferret. Eadem æmulatio Eugenium Osulleuanum in Osulleuanum Bearrum patrualem impulit. Eadè cupido Thadæum Orruarum in Orruarum fratrem instigauit. Eadem libido Macguierem Angliensem in Macguierem stimulauit. Quid Florentij, Dermysij, Danielis contentionem de Clancathæ principatu referam? Quid memorem Iaimum Girdinum comitem ob alterius Iaimi factionem viribus destitutum? Quid repetam sexcenta huius rei exempla? Certè Iberni mei, quamuis Catholicæ fidei, Religionisque diuinæ cultu, & obseruantia plerisque gentibus præsent, huius tamen belli tempore factione, dissidio, ambitione, perfidia Turcis, & Hæreticis plurimi deteriores fuerunt. Idcirco fieri, minimè potuit, quin tot, tantisque discordijs Ibernia penitus deuastaretur, & excideretur. Nam vt Euangelij sacri oraculo proditur, *Omne regnum in se diuisum desolabitur.* Ego quidem magnoperè miror, quod tandiu tot dissidia, tot bella, tot incendia sustinuerit. Quod verò Catholicorum paucitas Protestantium, & ipsorum auxiliarium multitudinem sæpè superauerit, milites femicites exercitus omnium genere armorum instructissimos profligauerint: exiguæ Catholicorum facultates, Anglæ Regina diuitijs, atque potentia annos quindecim restituerint: ex angustissimis

gustissimis exordiorum rivulis bellum præter omnium opinionem eò magnitudinis increverit, ut sint Hæretici adducti in discrimen Ibernix totius amittendæ, non, nisi diivinitus factum fuisse existimo.

CAPVT. VI.

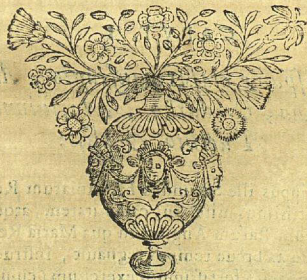
Quis fuerit rerum status in Ibernia hoc bello incipiente?

HAc tempestate Daniel Maccarra Clancarrig Princeps, atque Belinix Comes pacis, quam belli cupidior, atque senescens Anglorum amicitiam retinere omni studio enitebatur, & insuper opiparis opsonijs, atque splendidis conuiijs deditus amplissimum patrimonium profusis sumptibus obligauerat. Quod hominis ingenium Angli probè experti, nihil eum persecutioni obstaturum metuebant, modò ipsum Catholicè viuere sinerent. Fortissimum Giraldinorum Momoniorum genus erat penè extinctum. Alij duo Momonij Principes potentes Hæresis contagione (proh pudor) laborabant. Osulleuanus Beatrix princeps, & eius patruelis Eugenius ob possessionis discordes erant. Inter Dermysium, & Donatum Maccarras de Allæ principatu lis vertebatur. In Connachta Vlligus Burkus Clanrichardæ Comes postquam Iohannem fratrem occidit, multis Ibernis magis inuisus non modò non discissurus ab Anglis, sed in eorum obedientia multos Connachtos conseruaturus videbatur. Alij Burki de Rannmaculliami principatu contendebant Lagenix Principes Ibernici magis soliti Hæreticis occurrere erant ex parte maiori extincti.

Kildariæ

Kildariæ Comes ab incunabilis hæreticè nutritus nullam patriæ spem præbebat. Angloiberni Principes Lagenix, & Midhia nunquam sublatur animos videbantur. In Ultonia Terentius Onellus Tironæ Princeps, & Hugo Onellus Tironæ titulo Comes à Regina creatus propter ingentem similitudinem uterque alteri obstabat, ne in Anglos aliquid moliretur. Ab Hugone Odonello Tirconellæ Principe, & alijs Ultonijs non rebellandi obsides extorti sunt, ut vidimus. Potentioribus ita dissentis, & impeditis, minus potentes quis crederet aliquid ausuros? Nihilominus aliquis Ibernorum

Principum timor Hæreticos tenebat, quo tamen minimè obstante truculenta persecutione, quam superius tetigimus, fidem Catholicam oppugnabant, postquam illam in Anglia extirpauerant.

DOMINI
PHILIPPI OSVLLIVANI

BEARRI IBERNI,

TOMI. III. LIBER. II.

De bello quindecim annorum.

Vperiore libro partis vtriusque defensores;
bellandique facultates, & quem Iberniam statum
habuerit, cum bellum ortum est, exposuimus.

Nunc ipsum bellum auspicientes describere,
illius semina, vel causas, primamque, & rudem etatem
hoc loco enarrabimus.

CAPVT. I.

*De Hispanæ classis naufragio, Alfonso
Leiuæ, Orruarko, Maesuinio
Tuethio, & alijs:*

Philippus ille Secundus Hispaniarum Rex pru-
dentissimus miseratus calamitatem, atque Tar-
tareum statum Angliæ, in qua Maria Regina in
vxorem ducta breue tempus regnauit, instructissima
classe comparata fortissimum exercitum (cuius impe-
rator

rator erat Dux Mitinæ Sidoniæ) in eam insulam mie-
tit, mortiferam pestem Hæresis in ipsi cunabulis pro-
culdubio extincturum, si incolis in terram exponere-
retur. Caterum peccatis nostris obstantibus, anno Re-
demptoris octogesimo octauo supra millesimum quin-
gentesimum partim Hæreticorum arte, sed maximè
tempestate coorta classis longè, lateque dissipata pars
in Hispaniam reuertitur, pars inter Angliam, & Bel-
gium vi ventorum rapta Scotiam, & Iberniam cir-
cumuehitur: pars magna naufragium fecit. Aliquot
naues in Ibernæ, & Scotiæ litora æstu compelluntur,
quibus per acyros scopulos concussis, atque submersis,
homines alij pereunt, alij, vel nando, vel profiliendo
vix euadunt. Suspitibus, vt quemque comprehende-
bant Angli, mortem inferebant. Alfonso Leiuæ nobi-
lis eques Hispanus post eas insulas circumitas com-
meatus inopia laborans nauim tempestate quassatam
in Vltonia applicuit in portum, quem Eugenius Mac-
suinnius Tuethiæ princeps obtinebat. Alij Hispani
trecenti post nauim in Sligacha Connachtæ portu
obrutam, Bernardi Orruarki cognomento Magni
Brethniæ principis, qui non longè aberat, sibi præsi-
dium efflagitant. Id Elizabetha Angliæ Regina, &
eius Prorex Ibernæ Iohannes Parotus cum intellexis-
sent, Orruarkum, & Maesuinium Tuethium iubent
permittere, vt regij ministri in Hispanos animaduer-
eant. Cui imperio Orruarkus, & Tuethius responde-
runt, sibi prohiberi Religione Catholica, quam profi-
tebantur, Catholicos ad necem tradere, & etiam infra
suam dignitatem esse eos, qui ad ipsorum tutelam fu-
gerant, prodere. Itaque Orruarkus trecentos, qui ad
ipsum venerant, dato duce, & commatu ad Tue-
thium, apud quem Leiuæ nauim reficiens agebat,
mittit.

*D. Alfonso
de Leiuæ.*

mittit. Ad eundem, qui in alijs Ibernix locis, amissis nauibus naufragium, & Anglorum manus effugerant, Ibernix duces itinerum, & victū suppeditantibus, confluunt. Iam mille ferè Hispani apud Tuethium erant Leiuæ imperio obtemperantes. Eo Hispanorum numero Tuethius lætus, & virtute fretus Leiuæ suadet, vt in Iberniam bellum Anglis indicat, se suos obratos armaturum, idem Orruarum facturum: omnes Ibernios pro Catholicæ Religionis libertate conspiraturos: Reginx nec opes, nec copias validas, nec carces munitas esse: Iberniam primum, inde Angliam facili negotio posse expugnari. Leiuæ refert id minimè sibi licere, quod à Rege suo in mandatis non acceperit: in Hispania verò se cum Rege acturum, vt vberiorum exercitum mittat, qui Iberniam in libertatem asserat. Et ita comiteatu à Tuethio accepto in nauim iam refectam milites omnes imponit. Sed vix vela ventis dat, cum in plangentis Tuethij conspectu nauis hominum multitudine onerata dehiscens cum omnibus obruitur. Qui postea Hispani ex naufragio in Ibernix littora euaserunt, ab Ibernis in Scotiam ad Comitem Bothuelium Scoticæ classis præfectum, & ab hoc in Galliam, vel Belgium mittebantur.

Regina Orruarki, & Tuethij inobedientiam armis coerceri iubente, Richardus Binghamus Anglus eques auratus Connachtæ præfectus in Orruarkum expeditionem facit, paucis Anglis, sed quam plurimis Ibernis coactis. Præter cæteros Vlligus Burkus Clanrichardæ Comes illi præsto fuit. Orruarkus pridem Maurum Macsuinnium cognomine Vaccam ducentes Momonios ductitantem conduxit, pauloque plures obratos armauit. Neque maioribus viribus pollebat, cum in Droumdathiere pago ab hostis equitatu, sceleratissimè

perarijsque circumuenitur, hastatorum etiam agmine sequente. Maurus cum ne vltus quidem moriturus videretur, nedum victurus, si tam exiguis copijs cum hostium multitudine prælium confereret, ex eo pago compositis ordinibus procedens, ipse tergiductor suos cohortans, & hostium impetum sustinens vulneratur plumbea glande, quæ ex narium radice per albuginem transuersè missa sinistram oculum illi ademit. Quo vulnere grauiter afflictus cum exercendo muneri minus aptus redderetur, reliquos ingens trepidatio intus, ordinisque laxaturi videbantur, nisi auunculus meus Rothericus Macsuinnius adolescens Mauri patri insignibus, & armis celeriter indutus succedens, trepidosque confirmandos vltimos ordines duxisset. Maurus vulnere curatus cum bellum redintegraturus videretur, secus fecit. Namque lumine sinistro captus magis capitur, & obratur specie Gorumplathæ Orruarki neptis ex Quinto fratre, quam raptam, atque violatam rursus dimittit. Turpitudine facti Orruarkus indignatus sceleris auctorem nunquam postea venia dignatus est. A Mauro, & à suis etiam obratis fortunæ cedentibus eodem pene tempore Orruarkus desertus ad Tuethium pellitur: à quo non modò comiter, sed mira, & inaudita magnificentia excipitur. Eius arbitrio Tuethius municipia sua, totumque Tuethix principatum reliquit, in illum ius omne rerum administrationum transferens, & ipse tamquam præfectus ab eo militibus belli rem gerens. Vbi, cum accepisset duos familiarissimos suos Orruarki iussu fuisse patibulo suspensos ob causam tanto supplicio minimè dignam, amicis suis expostulantibus, quod totam suam potestatem Orruarko permiserit, sinite, inquit, mirari. Is profecto, qui scit ius

Rueri
Mhac
Domb-
naill
Mhic
Shuinnæ

Gorum-
plathæ.

exercere, dignior est principatu, quam ego, qui forsitan crimina impunita dimitterem.

Orruarum finibus possum regius exercitus secutus omnem belli molem in Tuethium vertit. Copiosus erat exercitus ille Anglorum, sed maximè Ibernorum, qui Regina non obsequi, ubi repugnandi potestas esse non videbatur, minimè sibi integrum putabant. Nilominus Tuethius semper prosperè dimicans Orruarum, finesque suos fortiter tutatur. Orruarum possessionibus suis amissis anxius, & mestus, ut ad eas recuperandas Scotos ducat, Scotiam petit, Tuethio inuito, & inauspicato. Nam à Jacobo Streeuuardo Scotiae Rege (quem postea Angli quoque Regem ascuerunt) deprehensus ad Elizabetham Angliæ Reginam Londinum uinctus mittitur. Vbi in consiliatorum cœtum productus ab vno interrogatus, cur genua non flectebat, non sum, inquit, id facere solitus. Tum consiliarius, nonne, inquit, es solitus genua coram imaginibus flectere? Certè, inquit ille. Cur, inquit hic, non idem quoque nunc facis? Quia, inquit ille, inter Deum, & Sanctos, quorum imagines veneror, & vos malum interesse semper putavi. Breui post morte plectitur. Qua re divulgata Bernardus eius filius

à suis Orruarum renunciatus paternam hereditatem recuperare Tuethio

ferente opem secundiore Marte tentat, bello rursus in

Connachta reuato.

Lageniæ motus, & aliqui casus.

Sub idem tempus in Lagenia parui motus oritur, Anglis Protestantibus Catholicæ Religionis oppressoribus edicta Reginae exequentibus, & Lagenienses grauius cœcutientibus. Hanc persecutionem fugiens Vaterus Giraldinus cognomento Fuscus eques Vater ex Kildarij Comitum familia ex Kildariensi tribu in Riach Gloranem pagum apud densissimas sylvas fecerit iuxta Fiachum Obruinem Ægydij filium, cuius filiam Gloranem vxorè duxit. Is Fiachus patris exemplo Protestantium acerrimus hostis erat: contra eos coniurauit in Eustatij Fiacha Vicecomitis conspiratione, sicuti superius vidimus, & Mac in eorū obedientiam reuersus Catholicis, qui ad ipsam Aodha Protestantium iniurias fugiebant, erat præsidium alios occultando, alios palam excipiendo. Ob quod à regis impugnatus partim sua virtute, partim sylvarum densitate sese tutabatur, donec incolumitatem, & fidem publicam pacisceretur, quam libenter concedebant Angli, ne maiores motus concitaret. Iuxta hunc Fuscus commorans ab Anglis sæpè impetitur, & eisdem vicissim impetit, armatis paucissimis stipatus. Anglos finitima loca incolentes deprædatus Gloranem reuertebatur. Redeuntem in itinere nanciscitur Dudlius Bagnal Anglus, eques auratus Ibernæ Castrametatoris frater cum cohorte, quam præsidij causa Lethlinæ habebat. Commissa pugna Dudlius cum tota ferè cohorte occiditur. Haud diu post Vaterus cum peditibus sexaginta Vermoniam improuiso ingressus prædā agit: sequen-

Loch
Sindil.

sequentefque Butleros equitum, & peditum numero superiores fundit, & fugat, aliquos praefertim Ducem Petrum Butlerum Comitum Vrmonij nepotem ex fratre occidens. Longas Lagenix, & Midhix regiones occultis itineribus dimensus ad Lochfindilem Midhix oppidum, in quo multi Angli, nequicquam pauperes commorabantur, perueniens, horum domus noctu effractis foribus cum comilitonibus ingressus viros interfecit praedaque Onustus domum redit. Ita, quia Protestantibus multum damni inferebat, nec facile poterat capi audacia sua, & sylvarum densitate defensus, & ne maiorum motuum causa foret, Anglis consultissimum visum est, ut illum in fidem recipiant reatibus omnibus condonatis. Inito pacto, fideque interposita Dubhlinnam ad Iohannem Paroetum Ibernix Proregem petit. De cuius aduentu cum accepissent Dudlij Bagnalis fratres, & consanguinei, ades in quibus agebat, armata manu circumdant. Fuscus inducta Galea, scuto leuæ imposito, stricto ferro ostium pugnando solus defendit, donec Prorex veniens pugnam diremerit, & illum factorum impunitate donatam domum dimiserit.

CAPVT. III.

Tironæ Comes, qui Anglis in rebellionis suspicionem venit, in ius vocatur.

Aodha
Gimh-
lachmac
Sean
Ineill.
Fitzz
v Pillā.

Nondum Orruarki, & Tuethij motus sedati fuerunt, cum maioribus anteuertendis Regina distinctetur. Namque Hugo Onellus cognomine Compeditus, quod matre vinculis impedita fuerit edictus, Iohannis Principis filius è Scotia in Iberniam reuersus

reuersus Gualielmo Fitzgualielmo Anglo Ibernix Proregi refert, aliquot nobiles Hispanos ex Metinensis Ducis classe ab Hugone Onello Tironæ Comite donis ornatos in Scotiam fuisse missos, & eisdem litteras traditas ad Regem Hispanix, quibus eius praesidium in Reginam efflagitabat, suam operam pollicens: idque totum Hispanos secum communicasse, existimantes cum fore Tirono fidum, sicut erat consanguinitate coniunctus, & religione Catholicus. Prorex, & consilium Ibernix in Sradbaliæ Vlonix oppidum Dubhlinna profecti Tironum in ius vocant, qui crimen obiectum incunctanter negat, subdicens Compedito inimico suo non esse fidem habendam. Compeditus se singulari certamine crimen probaturum asserit: sed ipse, & Tironus stadium ingredi prohibentur. Compeditus, se testes producurum confirmat. Die constituta, qua testes producuntur, Tironus datis vadibus dimissum Compeditum inquirendo deprehendit, & custodix mandat, iussusque à Prorege Dubhlinnam vincum mittere, imperio non obediens laqueo suspendit. Midhiensis homine tortore: nam pietate, & amore in Onellam familiam, & Iohannem Principem nullus è tota Tirona potuit viribus vllis deduci, ut Compedito mortem inferret. Inde Dubhlinnam Proregem, & in Angliam Reginam adit ventiam petitem, quam impetrauit, aliquos (ut creditur) donis corrumpendo, & Regina eò forsitan mota, quod consultum esse iudicaret, illum etiam delinquentem contra Terentium Onellum Tironæ Principem seruare ea ratione, qua fuit adiutus & auctus. Itaque reuersus est in Iberniam datis vadibus Comite Vrmonio, & Christophoro Hatone Angliæ Chancelario sistendi se Dubhlinnae apud Proregem, quando in ius vocaretur. Eum paucis inde diebus Prorex iubet

Dublinna comparere, ve perpetuo carceri addiceretur, sicuti creditum est. Ille maluit, se, quam suos vades periclitari. Itaque Dublinnam iter arripit architrilino præmissis, qui lauro, & splendido conuiuio parato Duces, & nobilitatem regij exercitus ad cenam inuitaret. Ipse sub vespereinum crepusculum ad portam Dublinnensis arcis equo desiliens, Proregem, qui in ea degebat, adit. Hic illam iubet saluere, & valere: ea nocte corpus ab itinere labore rescire, & curare: conuiuio non deesse, postero die ad se redire. Ille arce egressus in pratum equum dirigit, quasi animum recreaturus, & inde equite vno comite in Ultoniam fugit, ratus id, quod erat, vades suos esse iam vadimonij obligatione solutos. Cum diutius cunctaretur, architrilinus iubet conuiuio discumbere, confirmans illū, vel in arce à Prorege retineri, vel se de eo nihil certi habere.

CAPVT. IIII.

Ultoniorum obsides ab Anglis fugiunt.

PAUCIS post diebus ex Ultoniorum obsidibus Hugo Odonellus Ruber, Daniel Macsuinnius Cæruleus, & Huon Ogallachur, de quibus superius locuti sumus, ex arce Dublinnensi fugiunt. Cæterum Ruber in Felmium Otachilem equitem Ibernū, & Regiæ ministros incidit. Felmius statuit eum inuitis regij ministris dimittere, haud dubius se fortunatum iacturam facturum, & in discrimen venturum. Quod malum timens Rosa Nutchil Felmij soror, & Fiachi

Obruinis

Obruinis vxor, fratri persuasit, vt suæ, atque Rubri simul salutem consuleret: idque illum facturum, si ea nocte Rubrum apud se retineret in Kellino castello, donec à marito suo Fiacho cum armatis veniente, quasi inuito Felmio in libertatem asseratur, nam magis fratri cauendum censuit, quam marito, qui iam solitus erat rebellare, vitamque contra Prostantes, & pro eorum hostibus vouere. Quo consilio probato, Fiachus cum armata manu Rubro opitulatum contendit. Prorex quoque Dublinnæ certior factus cohortem mittit, quæ Rubrum vinctum trahat. Ea nocte tam copiose pluit, vt aqua ripas interiecti fluminis egrediente, circumiectosque campos inundante nullo modo potuerit Fiachus vada traicere. Interim Angli, qui flumine non prohibebantur, Rubrum Dublinnam deferunt. Vbi in eadem arce diligentiori custodiæ mandatur, in vincula quoque coniectus. Iterum diebus aliquot transactis cum Henrico, & Arto Onellis Iohannis principis filijs, qui eodem carcere tenebantur agit, quemadmodum sese in libertatem vindicent. Quod etiam consilium cum Eduardo Eustatio puero amico suo, & cum acerrimo Protestantium hoste Fiacho communicat. Eduardus puer se illi ad fugam daturum quatuor equos pollicetur. Fiachus itineris ducem, qui illum domum suam ad Muluriam syluam ducat, & inde in Ultoniam à se inolumem mittendum promittit. Ad constitutam noctem Ruber limam comparauit, qua vinculorum clauos sibi, Henrico, & Arto scidit, & ferream telam longissimam, qua se dimitterent ex arcis celsæ fastigio. Intempesta nocte superiore telæ extremitate ad latrinam ligata, Henricus primus capta tela manibus, & inter crura per latrinam descendit,

Caislean
Kelin.

uec

nec socios spectans in Vltoniam itinere arrepto incolu-
mis euasit. Sequitur Ruber, qui Artum spectauit. Artus,
dum præceps per telam fertur, lapide ex cloaca forte ca-
dente malè vexatur, vixque se sustinēdo est aptus. Eduar-
dus puer, qui equos promiserat, quatuor velocissimos
ephippijs instructos per tres proximos antè dies in sta-
bulo habebat, sed illo die eo in scio peregrè ablati sunt
ab amico. Itineris dux à Fiacho missus propè arcem præ-
stolabatur, qui ea nocte, dieque sequente Rubrum, &
Artum per auia, vastsque loca duxit, nè interciperen-
tur. Tempus erat hybernum paucis diebus ante Domi-
nici natalis festum, & loca alta niue obruta. Ob id Ru-
ber, qui longo itinere, velocique cursu calceos consump-
sit pedibus iam nudis niuis rigorem, locorumque aspe-
ritatem superans, vngues vtriusque pollicis pedum ami-
sit niue combustos, & auulsos. Artus, & si calceos firmio-
res habebat, lapidis tamen casu grauius afflictus lon-
gum, & asperum iter ægrè metiens Rubrum tardabat.
Satis fessi ad noctem perueniunt in subterraneum spe-
cum non multis milibus passuum ab ædibus Fiachi. Ibi-
què relictis, vt constitutum erat, dux rem nunciatum
ad Fiachum tetendit. Duo iuuenes, qui toto die curren-
tes nihil cibi caperant, fame cruciabantur, tamen itine-
re lassī alto somno sopiti noctem transegerunt. Iamque
die secundo sol præcipitabat, & nullus à Fiacho remissus
est. Tertio die inedia premente, Arte, inquit Ruber, en
animancia bruta herba, & fronde pascuntur. Igitur nos
etiam, qui quamuis rationis participes simus, tamen ani-
malia quoque sumus, eadem breuem inediam tolerem-
us, donec a fido Fiacho cibis suppeditetur. Itaque proxi-
me arboris frondes mandit, & deuorat, sed oblatas re-
nuit Artus. Interim Fiachus nullum lapidem non mo-
uebat, vt illis cibum subministraret, diu prohibitus ab
illis,

illis, qui eius suspecti hominis vel leuissimos gestus, &
motus notabant. Denique ad tertiam noctem per mi-
lites quatuor cibum misit. Artus lapidis casu, longaque
inedia confectus nec in os imponere cibum, nec impo-
situm à Rubro, & militibus mādere poterat, Ruber, qui
validior erat, & frondibus linquentes vires non nihil
retinuit, socio efflante animam coram præ mœrore
comedere recusabat: tamen Arto è conspectu remoto se
cibo reficere à militibus cogitur. Postquam perturbatio,
& tumultus eorum, qui Rubrum inquirebant, sedatum
est, Arto inhumato Ruber pedibus æger in Fiachi do-
mum delatus clam curatur, curatumque Fiachus per
Vaterum Giralдинum Fuscum in Vltoniam ad Comitē
Tironum, Tironus ad Macguierem, & Macguier ad ip-
suum patrem Hugonem Odonellum Tironellæ princi-
pem mittit.

CAPVT. V.

*Ruber de iniurijs sibi illatis queritur, &
Odonellus creatus patriam ab Hære si
statuit vindicare.*

PEr id tempus Vuilis Anglus cum cohortibus
duabus in Tironella tributum exigebat, quem
Macuianius Banachus illicò aggressus est, vbi de
Rubri incolūmi aduentu cognouit. Vuilis in monaste-
rium, quod Munimentum externorum dicitur, se rece-
pit. Vbi circūfessus sese Rubri arbitrio permittit, à quo
incolūmis mittitur iussus ipsius verbis referre, Reginam,
& eius præfectos inique cum Ibernīs agere: Religio-
nem Catholicam impiè contaminasse: sacros Episcopos,
atque

atque sacerdotes inhumanè, & barbarè cruciassè: nobiles Catholicos crudeliter capere, & delere: nefas pro iure habere: ipsum dolosè, & perfidè deprehendisse: ob id Anglis nec tributum p̄saurum, nec obtemperatum.

Odonellus quoque senex sese principatu abdicans, postquam illum viginti fere annos rexit, Rubro filio rerum administrationem, & imperium demandavit, illum Principem Odonellum nominare, & eius auctoritati obedire omnes suæ ditioni subiectos iubens, & ipse annos septem, quos postea vixit Iberoꝝ magnatum exemplo orationi, & diuinarum rerum meditationi vacans.

Odonellus (hoc nomine deinceps Rubrum appellamus) de more inauguratus illum sibi consiliorum omnium, atque cogitationum finem constituit, ut patriam, Catholicamque Religionem ab Anglorum Hæresi, & tyrânide vindicaret, cum ijs, qui ipsi vel quadam obseruantia, vel dominij iure parebant, faciens coniurationem. Hi erant Eugenius Macsuinnius cognomento Iunior Tuethiæ princeps, qui iam pro Hispanorum salute rebellauerat, Donatus Macsuinnius Banachæ princeps, Daniel Macsuinnius Fanidæ princeps, Iohannes Odochara Inisona princeps, Obuillus, & alij minoris notæ, quibus minimè defuit Orruarus Connachtus Brethniæ princeps, qui occiso à Regina patre nullam paternæ neccis viciscendæ occasionem prætermisit.

Haud dubitabat, Odonellus, quin etiam Tironus Comes pro Catholica Religione arma sumeret, nisi ingente metu Terentij Onelli consanguinei sui Tironæ principis prohiberetur, qui veterum inimicitarum memor videbatur nullam opportunitatem nocendi Comiti prætermisurus, illumque facili negotio loco deiecturus
propter

propter propensissimam Tironorum in se voluntatem. Quem obicem remouendi cupidus Odonellus. Onellum primum omnium aggressus, & Srabhanem eius municipium in Comitibus potestatem redigens in paruam insulam lacu munitam compulit. Vbi Onellus medius inter Odonellum, & Comitem sese continuit, de bello nihil curans, quod vel senio erat confectus, vel à Tironis contra Catholicos non adiuuabatur, vel ipse Catholicus Protestatibus opem ferre nolebat, donec biennio circiter post vita fuerit defunctus.

Srabhan

CAPVT. VI.

*Macguier cōtra Protestantes arma sumit,
Edmundus Iberniæ Primas à Regijs
occiditur, & alia varia res.*

IN fine proximi autumni Hugo Macguier Farmonachæ princeps arma contra Protestantes cogitur sumere. Namque Midhiæ Ministropiscopus misit Hæreticum Ministroclicum in Abbatiam, quæ Cluenes dicitur. Ea est in Aurilia principatu propè
Macguieris fines. Vbi Ministro clericus non modò rusticos, & agricolas Abbatæ subiectos, sed etiam proximos Macguieris obæratos varijs molestijs afficiebat, homines Catholicos ad Hæreticæ cæremonias inuitos cogendo, resistentemque Papisticæ (sæ Protestantes loquuntur) legis, & Magestatis læsæ crimine insimulando, atque multitia pecunia plectendo, & in miseris pauperum fortunas hiante ore impetum faciendo. Cuius piaculi penam minimè serò luit, dum in ædibus suis noctu comburitur: cuius rei authorem fuisse Macguier-

Cluenes.

rem Angli arguunt, & in ius vocant, cumque ad diem dictum se in iudicio non stirisset, diem dedie per frustrationem differens, exercitus duo, qui illū, vel vincitū trahant, vel bonis omnibus exuant, conscribuntur. Interim Macguier Anglos paucos ex ijs, qui Connachtam incolabant, deprædatur.

Edmon
Mac
Gabhrā.

Sub hoc tempus Edmundus Macgabhranus Ibernix Primas, Archiepiscopus Ardmachæ ex Hispania à Iaimo Flamingo Pontanenſi mercatore vehitur, habens ad Ibernios Regis Hispania mandata, vt Protestantibus pro Fide Catholica bellum indicant, & ab ipſo quam celerimè auxilium mittendum eſſe, intelligant: & ad Macguierem, qui iam bellum gerebat, profectus, cupidum bellandi virum Catholici Regis verbis, & auxilij ſpe in incepto facile confirmavit. Cum Primate Macguier Brethniā Orruarki Principatu tranſmiſſa rursus Connachtam exiguis viribus ingreditur. Ea de re certior factus Richardus Binghamus Anglus eques auratus Connachtæ præfectus in illum mittere Gulielmū Guelfertum Anglum cum paruis copijs. Ad locum, cui ſeuto miraculorum antiquitas nomē indidit, occurritur. Vtriusque partis equitatus peditum agmina præibat, tacitis cornibus procedens. Dies erat denſiſſima nebula perquam obſcura. Quare prius ferè vtrique alteros offenderunt, quam viderunt. Signo tuba ſubito dato vtrinque in pugnam proruit. Macguier, quo erat præſentiſſimo ſemper animo, Guelfertū haſta tranſfodit, & interim, eiusque equitatum fundit, & fugat. Macguierem non procul antè pedestre agmen ſequebatur Primas equo veſtus, & duobus tantum equitibus Felmio Maccaphrio, & Cathalo Macguiere comitatus: in quem, dum Macguier cum Guelferto dimicat, altera regij equitatus turma incidit. Primas fugiens equo corruit, & stratus humi

Skiezh
na fhb-
heart.
Scutum
miracu-
lorum.

humī interimitur vnā cum Felmio pugnante. Ex agmine Catholico pedites, qui Primatis vocem cognouerunt, & ſi illum non viderant, nebula colorum vſum intercipiente, accurrunt, & Cathalū ſtriſto ferro pro Primate præliantem exiſtimantes eſſe ex Proteſtantibus multis vulneribus conſiciunt, & Proteſtantes equorum pernicitate illeſos dimittunt. Interfecto Primate Macguier magis meſtus, quam obrenta victoria, & præda lætus domum redit. Ruſus Orruarkus, & Macguier ſtatuentes non modo Proteſtantibus Angliſ, ſed etiam ijs Catholicis Ibernis, qui illis auxiliabantur, eſſe officiendum, in Midhiā Inaliam Opheralis ditionem deprædantur. Cum quibus de præda cepit equeſtri prælio experiri Gulielmus Opherā, ſed in ipſo equitum primo congreſſu Macguier pugne finem fecit, qua erat felicitate, & virtute, Gulielmum haſta traiciendo. Quo occiſo cæteri nihil amplius inſtiterunt, & Orruarkus, & Macguier præda poriuntur.

CAPVT. VII.

Macguier aduerſo Marte cum regio exercitu dimicat, & Iniskellinam caſtellum per proditionem amittit.

HÆc dum agebantur, exercitus duo, quos in Macguierem conſcribi Regina iuſſerat, comparati ſunt. Alteri præerat Henricus Bagnaal eques Auratus Ibernix Caſtrametator, & Vtonix præfectus, qui minimè ſpernendas copias ex Ibernis, & Angliſ præſidiarijs, Ibernisque nuper deſectis dacebat. Equites habebat ſeptingentos, quorū partem maiorem, & peditum

& peditum non paruam perduxit Comes Tironus, qui iussus Reginae impetio non gerere motem, minime sibi integrum putabat. Macguier impendente periculo percussus Odonellum, vt sibi praesidium ferat, rogat. Ex quo acceptis paucis Ibernis bipenniferis, & Scotis sagittarijs, & aliquot obraratis suis armatis longè exiguiores copias, quam hostis, habebat, quorum erant equites ferè centum. Bagnal, cis Ernium flumen cum copijs omnibus constitit, inde traiecitur, fluminis vadum, quod Prati nuncupatur, Macguierisque obraratos, qui eò fugerant, praedaturus. Ab altera parte Macguier conledebat. Vtrò, citòque missilibus praelium inchoatur, Regij numero milium, armorum genere, natura loci praestabant. Nam, & peditatus multitudine superiores erant, equites septingentos contra centum habebant, & bombardarios contra sagittarios: neque enim sagittaram tam longè iaculatur arcus quam bombardam plumbeam pilam. Praeterea bombardarij ex sylua, quae ad fluminis ripam pertinebat, Catholicos in planicie stantes, impune feriebant: & sagittarij in regios arborum densitate protectos minime poterant sagittas collineare. Ita cum pugnaretur magno Catholicorum detrimento, Comes Tironus, qui regio equitatu praerat, calcaribus additis cum omni equitatu vadum penetrat, & in Catholicos impressionem faciens omnes fundit, fusosque insequitur non tamen longe, nam ab Iberno pedite perfemur telo transfixus est, & Macguier cum equitatu suo peditibus fert subsidium. Ea pugna desiderati sunt Catholici minus ducenti, ex regijs per quam pauci. Inter Tironum, qui fuit graui vulnere affectus, & Bagnalem ex hac quoque victoria vetus inimicitia augetur, dum vterque sibi gloriam arrogat: Bagnal, quod ipse esset exercitus imperator, & Vlonia praefectus ceteros imperio

Vadum
Prati.
Bealan-
tha
Cluoen.
Os vadi
prati.

perio regens; Tironus, quod ipse magna equitatus partem constitauerit, vadum cum equitibus transmiserit, Macguierianos in fugam verterit, periculosa adierit, & vulnus acceperit. Ob id à Bagnale rogatus, vt litteris Reginae, & Proregem de ipsius virtute faceret certior, se illis coram verum dicturum respondit. Odonellus, qui eum vberiore equitatu, bombardarijs, & hastatis Macguieri suppeditas ibat, ad noctem post pugnam facta peruenit, hostemque inuaderet, nisi per interuncios à Tirono clam rogaretur, vt ipsius salutis rationem haberet, Protestantes non circumueniens, dum in eorum castris ipse esset, quae citò foret deserturus, vt deseruit: nam timens, ne à Bagnale vinculis mandaretur, & ad Proregem victus traheretur (vt iussum fuisse credebatur) ea nocte è castris saucius fugit in Dunganinam municipium suum, vbi medicamentis adhibitis breui curatur. Eodem tempore Richardus Binghamus Connachtæ praefectus Iniskellinam in agis intestina prodicione, quam vi capit. Ea insula est non magna Ernio lacu cincta, in qua Macguier arcem duplici vallo cincta tenebat. In hanc Binghamus copijs in Connacht conscriptis ex Anglis aliquot, sed Ibernis pluribus Catholicis signa militaria pedestria quindecim, & equestris quatuor per Brethniam Orruarki ditionem tunc temporis vastam, atque directam perduxit, vestusque pontonibus, & phascillis arcem diebus aliquot frustra oppugnat, militibus octoginta magna virtute propugnatoribus: haud dubius in cassum se vires diffundere, dato signo, propugnatores ad colloquium prouocat. Ad eum in castra prodit vnus non satis genere notus, sed cui propugnatores maximè suam salutem, & arcem credebant, quod apud Macguierem familiaritate plurimum valebat, ab eoque donis ornabatur. Filius porca,

vel serophæ cognominabatur, nec incongruè: nam præterquam, quod statura erat inelegante, & facie difformi, illi etiam duo Columellares dentes ore prominebant similes suis, vel apri su' minibus. A Binghamo promissionibus, atque donis corruptus, & victus, postquam cū eo statuit, quemadmodum sit arcem proditurus, ad suos, tamquam arcem ad internecionem defensurus, rediit. Binghamus induciarum spacio transacto more solito arcem oppugnat. Propugnatores suam quisque partem tutantur. Filius serophæ, quasi fortiter, & animosè dimicaturus sese in exteriore vallo hostibus ostentat. Hi illum magno ægmine aggrediuntur. Ille ex composito fugiens locum defensore nudū deserit, & tamquam sese recipiens, in secundum vallum celeriter confert: quod etiam sequentibus hostibus aditum permittit, arcis portam subiens, quam ingresso, miles qui ad portam in stationibus erat, venientibus hostibus portam claudere, & obserare festinat: sed illum Filius Serophæ stricto ferro percutiendi humi sternens patefactis foribus hostes inducit, qui propugnatores omnes præter proditorem interemerunt: & senes pueros, atque feminas, qui in arcem confugerant ex sublicio ponte, quo insula cum continente coniungebatur, præcipientes dederunt. Locato in arce præsidio Binghamus, &

Bagnal celeriter reuertuntur cum Tirono iam diffidentes, tum Odonellum, & Macguire rem maioribus copijs resectum

timentes.

CAP.

CAPVT. VIII.

Odonellus Iniskellinam obsidet, & in Hispaniam legatum mittit Catholici Regis opem efflagitatum.

Post regiorum exercituum reditum Odonellus illato Macguieri damno, sed maximè senum, puerorum, & feminarum crudeli clade indignatus, nullam vlciscendi moram facere statuens, ad Iniskellinæ obsidionem, & oppugnationem sese vertit. Cui, quod ænea machinamenta, quibus arx quateretur, deerant, illa eò facilius ab Anglis propugnabatur. Quod Odonellus animaduertens, & secum reputans difficile factu esse, vt Iberniam, & Catholica religio sine externorum principum auxilio ab Anglorum Hæresi, & tyrannide in libertatem vindicaretur, Iatum Ohehium Tuemix Archiepiscopum virum doctrina, & innocente vita probatum legatum mittit, qui Philippo Secundo Hispaniarum Monarchæ Ibernarum rerum statum pandat: ab eo declinatæ penè Catholicæ fidei opem perat, quam per Ibernix primatem promiserat, & illi Odonelli, & aliorum magnatum Ibernorum operam, & obedientiam pollicetur. Antistes à Rege humanissimè, & liberalitate plusquam regali exceptus de Odonelli, & Ibernorum nobilium animo erga Hispanos, de religione, constantia, fortitudine, & militari scientia: præterea de insulæ temperatione, salubritate, vbertate agrî, portuum commoditate, vrbium, & oppidorum iucunditate, amoenitate fluminum, atque lacuum, & alijs laudibus

laudibus multa exposuit, addens id, quod hodie ambigit nemo insula huius peritus, obrepta Iberniam, Scotiam quoque, Angliam, Holandiam, vel Bataviam, totamque Galliam Belgicam paruo negotio posse debellari, & obtineri, & denique Catholicæ religioni (quod legationis prora, & puppis erat) auxilium Regis efflagitans. Antistitijs orationi Rex primum vix habebat indubitaram fidem propter diuersum rumorem de Iberniam dissipatum ab Anglis, qui illius laudes mendaciorum tenebris inuoluunt, ne insula florentissima, multiplicique laudum suppellestis celebranda, vnde Anglia errorum nutritrix posset excedi, ab Hispanis exspectatur. Ob id Richardum Stanihurstum istum, qui Anglorum gratiam aucupans ad Ibernicorum infamiam librum edidit, adhibet, quo minimè inficiant, quæ Antistes aiebat, nam erant verissima, denique credens cœpit mirari, & Iberniam maiorem curam habere, Antistitem prolixis muneribus donatum cum legationis responso data naui dimittens. Naui ex Hispania oris postquam soluit, rursus ventorum, atque tempestatis vi in portum compellitur, dumque tranquillitas, & secundus ventus exspectatur, interim accidit, vt præfectus naui à Rege constitutus in eo opusculo (Sant Ander vulgò nominatur) rixans hominem occiderit, qui ne à loci iudicibus deprehenderetur, Antistitem, & cæteros in nauim impositos procellis, & aduersis flatibus obijciens cum omnibus perijt æstu obruta naui. Paucis inde annis Rex Catholicus classem in Iberniam cum septemdecim millibus militum mitti iubet, quæ ad Galleriæ locum, qui Curcunio dicitur, naufragium fecit decem millibus militum obrutis. Interim Odonellus haud dubius, quin Catholicus Rex maximum Christiani nominis pugnaculum

pugnaculum Ibernis oportune ferret opem, vt per Primatem fuit pollicitus, nullam interponens moram milites conscribebat Iberos, & Scotos, & Iniskellinam comœatu intercludebat.

CAPVT. IX.

Lageniæ motus renouantur. Res variæ referuntur.

Rursus Lageniorum parui tumultus renouantur, quibus ansam præbuit Petrus Giraldinus Hæreticus. Is ob inhumanam crudelitatem iustitiæ minister ab Anglis creatus non modò viros, sed etiam feminas, & infantes (ea erat truculentia) morte plectebat. Præcipua quadam libidine Vateri Giraldini Fuscus sanguinem appetebat. Eius pagum Gloranem cum sicariorum manipulo repente inuasit, sed frustra, nam tunc Fuscus aberat, & eius vxor, quæ intererat, fuga salutem petiuit. Haud diu post Fuscus cum Terentio, Felmio, & Raymundo Obruinibus Fiachi filijs affinibus suis equitibus duodecim, & peditibus ferè centum Petri castellum improuiso aggreditur. Foribus primum, inde reliquo castello igne iniecto illum cum familia comburit. Interim Angli accolæ cum equicum turma, & peditibus aliquot Fuscum circumueniunt, in quos ille faciens impetum paucos vulneribus afficit, omnes in fugam vertit. Hinc Fuscus, & cum filijs Fiachus hostes iudicatis diligenter, & acriter ab Anglis impetuntur. Fuscus in municipio suo Gloran à Protestantibus, & Ibernis auxiliaribus, maxime Buttleris improuiso circumdatus sese cum paucis armatis in paruum munimentum, quod

quod repentinos casus timens, vallo, fossaque obduxe-
rat, recepit. Istud hostes oppugnant, ille propugnare co-
natur. Hostium multitudinem vndiq; aggrediente Fuscus
frater Giraldus fortissimè prælium plumbea glande
confoditur: Cæteri plerumque vulneribus afficiun-
tur. Fuscus, quòd, & munimentum diutius tueri ne-
quirit, & comætu carebat, per medios confertissimos
hostes erumpens cum paucis euasit. Tempore minime
longo transacto cum vespertino crepusculo per pagos
milites distribueret, ipse cum comitibus duobus domum
à cæteris disitam ingressus hostium milites sexdecim
offendit. Strictis utrinque gladijs regij quinque graui-
ter vulnerantur, alter ex duobus Fuscus militibus occi-
ditur: ipse mallei ictu fracto pene femore sternitur. Du-
cem humi iacentem alter comes, qui Georgius Omorra
vocabatur, tollens, humeris impositum hostium mani-
bus eripere molitur fugiendo ad comilitones, qui in
proximo pago diuersabantur. Quoties insectantium
cursum superabatur, toties Fuscum humi relinquens stric-
to ferro cum quatuor, aut quinque certabat, quibus in
fugam versis, illum iterum sublatum, quam concitatissi-
mo poterat cursu portabat, donec socij auxilio accu-
rerint. A quibus Fuscus absconditus cum curaretur, à
custode suo ab Anglis deprehenso capitis timore pro-
ditur, & Dublinnam delatus ferreo veru longo, & acu-
tissimo infixus perimitur. Post Fuscus necem Fiachus
traditur cum regijs copijs quater signa prosperè contu-
lisse. Subquam victoriarum prosperitatem fortuna mi-
nimè diu Catholicis secunda vertit alteram paginam.
Terentius Obruin trium filiorum, Fiachi natu simul, &
virtute maximus, quòd Anglis patrem prodere consti-
tuerit, insimulatur. Fiachus id eò facilius credidit, quòd
monitus fertur à Rosa Niuehile vxore sua Terentij

nouerca,

nouerca, quæ Dublinne ab Anglis custodia tenebatur,
nimium ne mariti vitæ timente, an Protestantium
arte, & fallacia decepra, incertum. Ergo Terentio de-
prehenso, quia paternus, inquit Fiachus, amor me non
sinit digna pena peccidiam tuam vlceisci, his te tradam,
quibustu me eras proditurus, vt sicut paternam pietat-
em es expertus, ita hostilis humanitatis factas pericu-
lum. Terentius Dublinnam vincitus delatus nō modò
se falso crimine purgavit, sed totam familiam longè
honorificentissima morte cohonestauit: nam saepe ab
Anglis rogatus, & præmijs inuitatus, vt regie sectæ sub-
scriberet, maluit Catholicam Christi Iesu legem confi-
tens acerbo supplicio mori, quam negans viuere, patri
præcipuè triste sui desiderium relinquens, qui breui
quoque quodam, quem fidissimum habebat, prodente,
& hostes ducente cum paucis familiaribus regionum
multitudine circumuentus capite truncatur. Nec ob id
tamen eius filij Felmius, & Raymondus arma à patre
mota omiserunt.

CAPVT. X.

*Tironus Comes ob varias causas Pro-
testantibus inensus, & magis sus-
pectus redditur.*

HÆc dum aguntur, & Odonellus Iniskellinæ
obsidionem producit, Tironus Comes magis
indies Protestantibus inensus, & suspectus red-
ditur: Principio ob victoriam apud vadum Prati de
Maquiere obtentam gratiæ à Regina Bagnali relatæ
sunt, Tirono verò ne actæ quidem, aut habitæ, quo
nihil hic impatientius ferebat: neque tam cruciabatur

R 4

se digno

se digno premio fuisse fraudatum, quam eo Bagnalem ornatum, letantem, atque triumphantem: quippe vterque alterum inexpiabili odio persequatur multis de causis. Bagnal Vtoniæ præfectus Tirono videbatur in prouincialium bona facere impetum, & prohibebatur. Tironus Bagnalis sororem feminam forma conspicuam speciei pulchritudine captus rapuerat, matrimonio sibi coniunxerat, & ex Protestantie certu uerti ad fidem Catholicam fecerat: pactam sibi dotem à Bagnale retineri querebatur. Bagnal sæpè dixerat non tam claritate matiti sororem suam, & familiam esse decoratam, quam Papistæ rebellionē, & perfidia esse breui sordendam, & illi esse pruinigos, quibus, & non fororis suæ liberis, si quos progigneret, esset hæreditas amplissima deferenda. Ob has, & alias causas vterque alterum in singulare certamen Dubliniæ prouocauerat, congressurique videbantur, nisi ab amicis anteuertentur. Hinc Bagnal nullam incommodandam Tirono, & in eum accendendi Regiæ inuidiam occasionem prætermittebat. Insuper Tirono occurrebat Macmagauni crudeli supplicio nuper affectus, & eius nomen Parlamenti decreto extinctum; alique principes Iberni delecti in mentem veniebant. Sed Catholico viro Catholice Religionis libertas præcipue ante oculos obuersabatur. Quibus & alia suspiciones nouè accesserunt. Iohannes Onellus Tironæ princeps, cum fuisset à Scotis militibus suis per perfidiam extinctus (ut superius tradidimus) eius quoque possessiones Angliæ Regiæ fuerunt addictæ, & frustra, nam sunt reseruatæ à Tetricio Onello. Inter has Farnia Iberi Macmagauni municipium, reginæ etiam sui adjudicata eo nomine, quod ad Iohannem pertinebat, & à Regina Comitæ Essexiæ Angliæ dono

data. Sed tunc temporis neque ad iudicatio neque donatio executioni mandata est Ibero possessiones suas obtinente. Postea Comitæ huius iam mortui filius Farniam cuidam Iohanni Talboto Angloiberno locauit, Talbotusque in Farniæ castellum, & possessionem à Regiæ iudicibus mittitur, frustra à Catholicis obiurgatus, quod minimè iuste Iberi Catholici viri possessiones ab Hæretico, qui in eas iniusta actione agebat, conduxerit. Iberi uero filij eam opportunam occasionem rati, qua gerebat Odonellus arma, amicorum manu coacta Farniam castellum noctu inuadunt. Foribus improuiso ignem admouent. Castellum inquitinus Talbotus suffocante fumo expergestus subaculea tantum indutus lecto exsilio, foresque patefacit; ponè ianuam absconditus, ubi Iberi liberi cum agmine suo irruerunt, nudus egressus pedibus salutem petit, quem sua familia sequitur cuncta, & direpta. Cuius rei culpam Angli in Tironum transferebant, afferentes hoc inuito, nihil illos aufuros. Subidem tempus Angli, qui Ardmacham Primatis Iberni sedem præsidio tenebant, templum ingredi conserunt, resistentemque æditum, & alios sacerdotes in vincula conijcere. Ad irixam accurrens Bernardus Onellus, qui tunc forte in oppido erat, sacerdotes in libertatem asserit. Duodecim Anglos milites patibulo suspendi iubet. Reliqui prædidiarij fugiunt, cuius rei auctorem fuisse Tironum Prohibentem testantes pro re certa, indubitata, & obsequia, & taque confirmabant.

*Regius exercitus ad vadum biscoctorum panum à Macguiere, & Cormako Onello funditur. Odonellus Iniskellinnam in deditioem accipit, & Anglos Con-
nachtæ labefactat.*

IN hoc rerum statu InisKellinnæ arcis præsidium ab Odonello circumfessum fame premebatur. Ac filius quidem serophæ arcis proditor, qui in ea ab Anglis erat relictus, sus vorax esurionte ventre afflictus cum commisitonibus quinquæ noctu per lacum hantæ missus, quod regionum, & itinerum expertus erat, nunciatum, quanto in discrimine versaretur arx, & à Catholicis interceptus vnâ cum socijs multis vulneribus interficitur. Nihilominus Angli angustiati arcis minime nescij suppetias ire festinant: Carnes falsæ, caseus, magna copia biscocti panis parantur. Prædiarij milites euocantur: Ibernorum delectus habetur, ex omnibus nuper conscriptis Ibernis, & Anglis prædiarijs duo milia, & quingenti coguntur, quorum erant equites quadringenti. His impetator præficitur Henricus Dukus Angli eques auratus Iphaliæ principatus præfectus, & castrametator Fool etiam Anglus, de quorum consilio certior factus Odonellus, legatos ad Tironum mittit, Protestantes Iniskellinnæ subsidio venire: id vsque ad internecionem prohibitorum: quanto in periculo res sita, manifestum esse, & ita Tironum à se pro hoste habendum nisi ipsi in tanto discrimine posito ferat auxilium. *Quæ* legatione audita diuersis curis anxius Tironus distrahebat, cum animo suo reputans Odonel-
lum

lum incerta spe Hispani auxilij gerere bellum, antequàm Hispana signa in Ibernia videat ac ita rem Catholicorum in summo discrimine esse sitam, etiam si ipse ferat opem, sin minus Catholicis opitaletur. Protestantibus tamen se esse suspectum, & ita vtrisque fore hostem iudicatum. Aduentante vero Regina exercitu Cormakus Onellus Tironi frater cum equitibus centum, & bombardarijs velitibus recentis ad Odonellum in castra venit, missusne à Tirono, an suo ductu, minime satis omnibus constabat. Macguier, & Cormakus cum peditibus mille, ex Odonelli castris hosti obuiam eunt, vt illum incursionibus prohibeant, sonnoque, & quiete priuent, quominus strenuè cum Odonello postea prælietur. Interim Dukus non longius tribus milibus passuum sub vesperam consistit à Farnij fluminis vado. Vbi tenebris primis à Macguiere, & Cormako missis Scelopistis densissima plumbearum pilularum vi improuiso obruitur: quos contra Dukus quoque bombardarios suos mittit. Ita vtraque parte per noctem totam è minis præliante, regij periculo, & bombardarum sonitu somno priuantur. Postero die post lucis exortu Dukus ex vniuerso exercitu agmina tria instituens equitum, & scloperariorum alis munita, quod impedimenta magna habebat, iumentorum, quæ com meatum baiulabant, afinariorum, calonum, atque meretricum, ea in duas partes diuidit, alteram inter primam, & secundâ aciem, & inter hanc, & vltimam alteram collocat. Quomodo instructus milites præteritæ noctis vigilia semisomnes è castris mouens à Catholicis continuo tela iacentibus gressum comprimere sæpè cõpellitur, eosdem vicissim longius remouens. Ad horam dici vndecimam nõ longius bombardæ iactu à Farnio vado venit. Vbi eques ad pedes descendere iubet, quod erat locus equestris prælio

*Beal
antha
Farnna.
i. os vadi
Farnij.*

minus idoneus. Hic Macguier, & Cormakus cum pedibus mille totis viribus dimicant. Eorum bombardarij agmini primo fortius reluctantur, & vltimo non modo bombardarij, sed etiam hastati insunt. Cæterum primum agmen ferro viam aperiens, & hinc inde Catholicos arcens vadum aggreditur. Interim Catholici bombardarij qui vltimum agmen impugnabant, Protestantium scloperatorum alas in agmen compellunt, illudque plumbeis glandibus continenter carpendo faciunt trepidare: ordinibusque iam laxatis in compositum Catholicis hastati irruendo penitus disturbant, & cum altera parte impedimentorum primum confundunt: deinde ad medium agmen compellunt. Hic medium agmen duplex certamen inibat, alterum componendo vltimum agmen, alterum Catholicis resistendo: sed vtrumque Catholicis vrgendo confundunt, & per alteram partem impedimentorum pellentes agmini primo miscent. Ita totus exercitus turbato, confusoque tumultu penetrat vadum, relicto comœatu, & omni impedimento, equis tantum seruatis, qui præcipue curæ equitibus erant. Mox quid agendum sit, Dux consultat. Georgius Binghamus Iunior redeundum esse censeat, ne post amissum comœatam omnes inedia vincantur pari fato cum Iniskellinnæ propugnatoribus, quibus opitulari non poterant. Contra castrametator Fool, quod nomen stultum significat, stultè reclamationem obtestatur, vt arci Regine succurrant. Locus, in quo Protestans constiterat, humiditate impeditus erat, vbi equi in vliginem hausti vsui esse non poterant. Ideo à Catholicis magis impune miscilibus lauciat. Ob hoc Fool alam scloperatorum contra Catholicos producit, vt eos remoueat, dū rursus exercitus per ordines coponatur. Cæterum cito recepto destitit tragula traiectus, & occi-

& occisus. Quo totus Protestantium exercitus consternatus desertis etiam equis vltimo sine ordine, & imperio ad vadum quod ante paulò traiecerat, reuertitur. Quò prohibetur à Catholicis fulminatoribus, qui partim impedimenta diripiebant, partim vadum obsidebant. Vnde dubius, quid potissimum consilij caperet, ad aliud angustius vadum, quod supra in flumine intra sagittæ missam conspicitur, concitato cursu sese cõfert, & in illud præcipitat prius, quam fuit à Catholicis occupatum. Qua verò celeritate, & trepidatione penetrabat, & vadum erat altitudine, centum circiter milites subruuntur, quorum super corpora cæteri transcunt. Protestantem ex Ibernis pauci sequuntur, quorum ille paucitatem spernens consistit parumper, dum Duxus Anglici exercitus imperator cum alijs cohortium ducibus armis, & vestibus præter subuculam exiit. Quibus tamè exuris non satis leuatus, nec aptus currendo inter quatuor Ibernos milites ex suis trahitur. Fugientes, & pauidos Catholicis ex manibus dimiserunt, diripiendis impedimentis animum intendentes. Nam pauci qui vltra vadum fuerunt securi, statim rediuerunt. Ob quod ex Protestantibus Anglis, & Catholicis Ibernis, qui cum illis stipendium merebant, pauci supra quadringentos flumine, ferroque perierunt. Equi, magna strues armorum, comœatus, & omnia impedimenta capta sunt. Inter quæ vis biscocorum panum ingens in ipso vado Beal strata loco nouum nomen indidit. Exercitus regij fusi, antha & fugati diulgato nuncio Iniskellinna arx ab Odonello circumfessa in deditioem venit, propugnatoribus ex pacto dimissis, & Macguier est in integrum restitutus.

MacGuinnus Tuethius vnus ex authoribus belli, qui biscocto-
obsidioni interfuit, breui post receptam arcem natura
& cedens

Mac Mu
racha
mhbhu-
ill.

codens triste sui desiderium Catholicis reliquit in
cuius locum successus est Melmurius Macsuinnius
Maui Lenti filius antecessori constantia minime par-
vt inferius apparebit. Obsidione soluta Odonellus
memor recuculentia qua feminas, senes, & infantes
ex Iniskellinn ponte Angli precipitauerant, cum
omnibus copijs Connachtam, quam Richardus Bin-
ghamus heretica tyrannide oppressam tenebat, inua-
dit: incurfionibus longè, latèque factis Anglos colo-
nos, & inquilinos diripit, fugat, occidit, viro nulli à
decimo quinto anno vsque ad sexagesimum nato, qui
liberticè loqui nesciebat, patrens. In Inalia Lom-
phortum pagum, quem Opherali adempum Brunus
Anglus Hæreticus possidebat, accendit. Protestantium
præda Onustus in Tirconellam redit. Ea inuasionè
in Connachta nullus agricola, nullus inquilinus, nul-
lus omninò Anglus mansit præter eos, qui arcium, &
munitorum oppidorum menibus defendebantur. Nam
qui igne, & ferro consumpti non sunt, bonis spoliati in
Angliam secesserunt, illos, per quos in Iberniam de-
ducti sunt, diris obsecrationibus prosequentes.

C. A. P. V. T. XII.

Caluaria acceptis ab Odonello auxilijs
Bellikiam arcem in suam potestatem redi-
git, cum regijs prospere dimicat, &
Maculliamus creatur.

Teaboid
na gcloi-
ginn.

Tempore apud Odonellum honorificè erat ex-
ceptus nobilis Connactus Theobaldus Burkus
cognomento Caluaria Væteri filius Maculliam
principis nepos, qui ab Anglis maiorù possessionib⁹ spo-
liatus,

liatus, & Anthonia in vincula cõiect⁹ paucis ante mē-
sibus fugit. Huic Odonellus persuasit, vt maiorù hæredi-
tatem armis recuperare tentaret. At Caluaria quidem
ab eo paucis at matris acceptis in Connachtam reuersus
Bellikiam arcem obsidet. Eam præsidio tenebat Iohann-
nes Makinnilius Catholicus quidè Ibernus, sed Regine
fidus, qui cū inedia citò laboraturus videretur, illi sus-
petias ire Protestantès constituit. Qui ex exercitu
Duki ad vadū biscotti panis fusi, non fuerant militaris
cinguli defertores: præsidarij ex oppido Galua acciti,
nuperque conscripti milites conueniunt in pagū Con-
nachtæ vocatum Angulum murorum (id significat *Kul na*
Ibernicum nomen *Kul na Gashl*.) Erant omnes pedi-
tum quatuordecim cohortes, & equarum turmæ tres.
Quibus Foollurtus Anglus imperator præponitur.
Ducum cohortium notissimi erant, Dudus Angloiber-
nus, Hugo, & Gulielmus Mostenes Anglo patre, & Iber-
na matre nati, Georgius Binghamus Iunior, & Minche
Angli. Hi iubentur commeatum inferre in Bellikiam
castellum, qua de re certior factus Caluaria maioribus
auxilijs ab Odonello misis cū militib⁹ mille Foollorto
pergit obuiam in itinere angustijs illū adoriturus, & ex
cõmodo pugnaturus. Foollurtus Angulus multoties profe-
ctus, & circiter vigintò millia passuum dimensus per
agros factis incurfionibus agit prædanti. Inter prædanti-
milites, quos Caluaria præmiserat, sparsim, atq; vagè in-
curritibus regijs obuij facti circiter sexagintà trucidat.
Præda tamò cõgregata Foollurtus vadū corij tu accitat,
copiasq; distribuerat in agmina duo, inter quæ prædã
cõmcatum, & reliqua impedimenta media agebat, ipse
familiarib⁹ comitatus, cãquã arce munimus medians
Hic accolæ propter prædam irritati, & malices à Calua-
ria præmissi imptorivò ex itinere adorti in impedimenta
arum ut,

Kul na Gashl.
Beal tiki i. orruis
Beal an- tha an leathir. os vadu corij.

irruunt, vaccas fugant, satinas diripiunt, com meatum
penetorum auferunt. Fossoribus multis vulneribus
conficiunt, seseque recipiunt in tutum, frustra reniten-
tibus ijs, qui ex agminibus accurrebant. Inde regij im-
peratore, & comitatu amisso, mesti in Iniscuoam va-
stum rursus, atque desertum pagum sese conferunt: vbi
dum triquo se habitare recedunt, inedia macerantur
exiguis bibeo q̄ti panis congiarijs, & aqua viuentis. Quæ
dum agebantur Iohannes Makinnilius post consump-
tum comitatum herbarum folijs, atque caulibus ali-
quandiu famem tolerauit quibus tandem minime sup-
pescensibus, inedia ex cruciatu sese Caluarie arbitrio
permissit. Ad edocti regij exercitus duces alia via reuert-
untur ad fines Theobaldi Burki cognomine Naualis
Ranmaculliam principatus competitoris, qui magis
hæc contentione, & Caluarie odio, quã Protestantium
amore, in regina amicitia semper mansit. Redcentes
apud Neninnem Oneaulium montem Caluarie nan-
cescit hora diei circiter septima, & vsque ad quintana
pomeridianam sequitur, nuæ eminens, nunc cominus
continenter pugnant. Catholici inferiores erant nu-
mero, tamen Ibernici bombardarij, & Scoti sagittarij
ab Odonello missi mira dexteritate iactus collineabãt.
Angli præ fame, & arpis quidam sustinendis erãt ido-
nei: & ita eos ex ordinibus extractos in comitilonum
conspetu Iberni iugulabant. Ob id Iberni Reginae sti-
pendiati, & pro se, & pro socijs Anglis defendendis du-
plo maius certamen inibant. Eo die sunt occisi ex regijs
quadeingenti, inter quos Dudas Ibernus, & Minche
Anglus succubuerunt. Catholicis nullum memorabile
damnũ illatum fuisse accepi. Breui post hæc, Odonello
authore, Caluarie creatur Maculliamus princeps, quo
nomine nobis quoq; deinceps nuncupabitur.

CAPVT. XIII.

*Anglorum præsidium Portmore pellitur, &
in Munichano castello obsidetur.*

Indies hi motus augebantur. Est in Vltonia flu-
uius, qui dicitur Ibernis Magnus, sed Anglis Aqua
nigra, vel quòd alijs Iberniæ fluiuis lucidis, & puris
turbidior fluit, vel quòd ipsi Angli nigro, & aduerso
marie ad illum sæpè signa contulerunt. Ad hoc flumen
erat castellum huius belli casibus clarum (vt inferius
constabit) eodem nomine Anglis nuncupatum Aqua
nigra, sed Ibernis Portmore, hoc est Munimentum mag-
num: estque tribus milibus passuum ultra Ardma-
cham Ecclesiastici Primatis Iberniæ sedem, & septem
circa Dunganinam Tironi comitis municipium.
Quo castello à quibusdam Ibernis Angli milites Re-
ginae præfidiarij, & Hæreticus Ministroclericus pel-
luntur. Equites quoque Macmagauri Munichanum
Castellum Auriliæ principatus caput familiæ suæ ini-
què ademptum sententia Proregis, vt vidimus, Anglo-
rum præsidio firmatum obsident, & comitatu prohi-
bendo inedia ad deductionem coacturi videbantur.

Ardmachæ rixa, vt vidimus, orta inter ædituum ma-
ximi templi sacerdotem Catholicum, & quosdam mi-
lites Anglos, quidam nobilis Ibernus, qui tunc fortè
adfuit, omnes Reginae præfidiarios satis vexatos, & par-
tim vulneratos non nullis occisis oppido toto expulit.
Quarum omnium rerum culpam Angli in Onellum
conferebant.

DOMINI
PHILIPPI OSVLLEVANI

BEARRI IBERNI.

TOMI. III. LIBER. III.

De bello quindecim annorum.

Belli primam, & rudem ætatem, vel pueritiam vidimus. Sequuntur magis ardua, atque adeo scitu digniora, & auditu iucundiora. Quæ inter Onellum magnum belli ducem, Odonetlum, & alios Iberos ex altera parte, & ex altera Iohannem Norrisem clarissimum Anglorum imperatorem, Rusellum, Barughum superbum Proreges, Kilkdarium Comitem, Binghamum, & alios regis factionis propugnatores acriter, & cruentè gesta sunt, libro præsentè referemus.

CAPVT. I.

Vtriusque partis bellandi, pugnandique apparatus, & patroni. Comes Tironus Princeps Onellus inauguratur.

His Catholicorum moribus, ea rerum perturbatione, & præliorū aduersitate vehemèter anxia Elizabetha Angliæ Regina toto pectore incubit in Iberniam pacandam, Catholicorumque vires infringendas. In Gulielmi Fitz Gulielmi, qui Iberniam præregio

De bello quindecim annorum. 138

proregio munere regebat, administratione abdicati Iohannem Gulielmum Rusellum sufficit anno 1594. Ex Gallia milites Angios veteranos, qui contra Philippi Secundi Catholici Regis exercitum stipendium faciebant, reuocat: in Iberniam, & Angliam delectus haberi iubet. Iohannes Norris Anglus eques auratus cū Anglis Galliensibus veteranis mille, & octingētis in Iberniam quam celeritè appellit. Quos ibi regios milites Iberos, & Anglos veteranos, & tyrones inuenit, sibi coniungit. Nulla interposita mora in Ultoniam exercitū mouet, Munichano castello, quod ab equitibus Macmagauis circumfessum fuisse, superius diximus, opem laturus, vt videbatur. Per hosce dies factus est Terentius, qui princeps Onellus erat, & Comiti Tirono, ne gereret cū Anglis bellum, impedimento fuisse credebatur, Cuius interitu Tironus Princeps Onellus à suis Ibernorum more renūciatur (quo nomine à nobis deinceps vocabitur.) Tamen ad Norrisem litteras mittit, quibus ab eo petit, vt cum ipso mitius agat, ipsumque malit in Regiæ, & sua amicitia seruare, quam hostem experiri, se nihil vnquam in regiam coronam fuisse machinatum, & ab æmulis iniuste accusari: idemque reginam per litteras rogat. Virasque verò litteras Bagnal Ultoniæ præfectus acerrimus Onelli hostis interceptas suppressit. Onellus cum suarum litterarum responsum diutius cunctari, & hostem appropinquare videret, se parat, vt ei occurrat, & Munichanum arcem simul subsidio prohibeat. Quod Macmagauini equites exigua manu, quam habebant, non poterant præstare. Illum comitabantur Macguier vir fortissimus Faramonachæ princeps, qui magister equitum erat, Okahanus, alijque nobiles, qui equitum, & pedum circiter duo millia ductabant.

S 2

Norris

Norris ad quatuor circiter millia equitum, & peditū exercitum auctum, armis instructissimum festus habuisse, qui erant Angli veterani Gallenses, Angloiber- ni, veteres Iberni, præsertim Ohanlonus Vltonius Auri- terræ princeps, qui ultra Bonnum flumen se pro sum- mo signifero regio hereditario iure gerit. Adfuit Bag- nal Vltoniæ præfectus. Ac ipse quidem Norris animo simul, & rei militaris scientia maximè præstabat, in Gallico, & Belgico bello, dum aduersus Hispanorum constantiam pugnaret laudem, & nomen adeptus, nec immeritò: nam reuera fuit omnium Anglorum sui temporis præstantissimus imperator, & si in hoc bello inconstans fortuna, vel (vt verius loquar) diuinum iudicium ei minimè fauerit.

CAPVT. II.

*Onellus, & Norris ad Pratum Fontis pri-
mum signa conferunt, & Munichanum
Catholici in deditionem accipiunt.*

Norris dux tantus cum exercitu suo Auriliam Macmagaunorum ditione ingressus nò procul à Munichano in campum, qui Pratum Fontis dicitur, peruenit: vbi copias suas hosti spectandas præbet. Onellus imperator nihil imperitior, sed viribus lō- gè impar occurrit. Ibi duarum bellicosissimarum insu- larum duo longè clarissimi duces primum signa conse- runt. Erat ille locus planities aperta, & patens sed hu- miditate parum impedita. Ex circumiectis vlginibus aquæ confluentes vadū faciebant, per quod erat Anglis commodius transeundum. Illud vadum Onellus ob- sider, adire tentat Norris; eum remouere Onellus cona- tur. Equestris simul pugna, & bombardariorū velitatio circum

circum vadum incipit. Equites regij armorum munim- ine, Iberni hominum dexteritate præstabant. Iberni fulminatores collineandi scientia longè antecedeabant. Quod cōmodum sapiens cōmune partis vtriusque erat: nam in regio exercitu sepè plures erant Iberni, quam Angli. Regij bombardarij bis à Catholicis confutati sunt, reclamante Norrise, qui vltimus omnium pugna excedebat. Ac sub eo quidem equus plumbea glande confossus cadit. Omnes partis vtriusque equites Mac- guieri non iniuria primas concesserunt. Cum Norris ægrius ferret suos bis reiectos locū non sustinuisse, Iaï- mus Sedgreius eques Ibernus Midhienensis corporis, & animi robore excellens ipsum, & Bagnalem ita alloquitur. Mittite mecum equitum turmam, & ego polliceor vobis, Onellū esse m̄hi ex ephippijs saltem detrahendū. Consistebat Onellus ab altera parte vadi quadraginta equitibus, & bombardarijs paucis stipatus, inde prælium contemplans, & imperia dans. Tertio equites, & bom- bardarij pugnam redintegrant. Et Sedgreius quidē cō- mitatus turma electissimorum equitum Ibernorum, & Anglorum vadum aggreditur. In ipso vado pauci equi- tes cadunt à scloperarijs corporis Onelli custodibus idē. Nihilominus Sedgreius in Onellum irruit: vterque in alterius lorica hastam frangit. Mox Sedgreius Onellum collo deprehensum ex equo deturbat; Onellus inuicem Sedgreium ex equo detrahit: ambo in certamen validæ luctæ manus conferunt: Onellus prosternitur, qui tamen animo tanto fuit, vt iacens Sedgreium sub lorica inter femina per genitalia stricto pugione confossus interfecerit. Circum Sedgreium octode- cim equites splendidi regij succumbunt, & signum capitur: ceteri fuga salutem petunt: vnā quoque omnes regie copie pedem referre coguntur, septin- gentis

gentis plus minus desideratis Catholici pauci sunt vulneribus affecti: eorum nullus memorabilis numerus occisus. Postero die redeuntem Norrisem, & nitrato puluere nō satis abundantem Onellus secutus ad viam Finnuis. Finnuis. infestius occurrit: vbi Ohanlonus summus exercitus regij signifer crure vulneratur, & alij glandibus plumbeis confossi cadunt. Munichanum arcem, quam tribus peditum cohortibus, & equitum turma Hinchus Anglus tenebat, inedia coactus dedit, ipse ex pacto incolumis dimittitur.

Bealach
Finnuis.
via Fin-
nuis.

CAPVT. III.

*In Connachta duas arces Anglis ademptas
Catholici tuentur.*

HÆc dum in ea Ultoniæ parte, quæ Midhiam contingit & Angliam respicit, inter Onellum, & Norrisem geruntur: altera quoque Ultoniæ pars, quæ ad Connachtam pertinet, & ipsa Connachta per Odonellum, & Richardum Binghamum minimè satis erat pacata. In Connachta Georgius Binghamus Iunior Sligacham arcem cum peditibus ducētis, quorū pars erant Iberni, tenebat. In qua præsidij causa relicto Vlligo Burko Raymundi filio nobili Ibero cum parte militum, ipse cum cæteris in Ultoniam duobus phafellis vectus Rathmelanem municipium Macsuinnij Fanidi, qui tunc aberat, invadens monasterium Carmelitarum diripit, religiosos in arcem fugatis. Onustus præda Sligacham revertitur Cū divideretur præda, milites Iberni iure suo fraudati Vlligo videntur: qui cum eis dem agit, quemadmodum Binghami, & Anglorum iniurias viciscantur. Diem, qua castellum illis adimat, cōstituit.

Rath-
melanem.

Ea

Ea cum venisset, Iberni Anglos aggrediuntur. Binghamus ab Vlligo pugione confossus, & cæteri, vel occisi, vel fuga salutem petentes deaustate religiose domus Carmelitarum penas sacrilegi lucrunt. Arx Odonello traditur, qui in ea Vlligum præsidio præfecit. Sub idem quoque tempus Balean motam castellum Georgio Binghamo Maiori Tumultachus, & Cathalus Macdonachæ eripiunt.

Baile an
mhora.
Oppidi
muri.

Sequente autumno, sub quod tempus Norris cum Onello minus prospero Marte contendit, Richardus Binghamus ad Sligacham recuperandam, & occisi confanguinei penas de Vlligo sumendas facit expeditionem. Vlligum Sligachæ obsidione cinctum oppugnat. Vlligus cum propugnatoribus egressus pro munitionibus quotidie certat. Odonellas obsidionem soluturus cum mille, & sexcentis militibus auxilio venire festinat. Apud Duraranem in hostis conspectu tentoria pandit. Duobus primis diebus interlabens flumen utriusque partis equitatus adequitans iaculis leuiter utroque velatur. Tertio die Rothericus Odonelli frater cum Felmio Macdauero, & alio equite fluvium traiectus hostilia castra contemplatur. In illum Martinus Anglus, qui in Binghami exercitu præstātissimus eques habebatur, procurrit, turma sua, cuius dux erat, stipatus. Rothericus admissio equo ad suos adcurrit. Martinus sequens suorum primus vadum traiecit. Quem Felmius conuersus hasta traiectum, & interfectum in ipso flumine equo deturbar, & ipse cum Rotherico, & alio commilitone incolumis euasit. Postero die obsidionis quarto, Binghamus obsidio relicto domum redit, quem Odonellus secutus missilibus carpit.

Dura-
ran.

* * *

S 4

CAP.

*Rufellus Prorex, & Norris cum Onello
parum prosperè dimicant. Binghamus
Sligacham acriter quidem, frustra
tamen oppugnat.*

Sequente anno Onellus ab Anglis hostis patriæ, & proditor publicatur: & vere iam appetente in illū Rufellus Prorex, & Norris regij exercitus imperator faciunt expeditionem. Est in Vironiæ finibus oppidum nomine Iur, quod Angli semper valido præsidio custodierunt. Ex eo regij cū vniuersis copijs egrediuntur: quorum illud erat explicitius consilium, vt Ardmacham urbem Ibernici Primatis sedem in suam potestatem redigerent. Cæterum vix millibus passuum octo processerunt cum ad Ecclesiam præti illis Onellus obuiam venit cum duplò minoribus copijs, comitatus à Macguicre, Okahano, Ohanloni filijs, & alijs nobilibus viris: vbi post meridiem incepto prælio regij malè vexati Iurem sese recipere coguntur. Eo die sunt occisi Catholici ducenti, regij sexcenti. Neque Binghamus quidem dormit. Tomonijs, & Clanrichardæ Comitibus Iernos euocat: Connachtæ delectum habet: Midhienfes præsidarios, & equites Angloibernos recipit. Cum signis militaribus viginti quatuor Sligacham obsidione vallatam oppugnat. Vlligus Burkus cum propugnatoribus egressus pro munitionibus acriter dimicat. Tandem ab oppugnatorum multitudine in arcem còpulsus ex turribus, pinnis, fenestris, & reliquis munitionibus missilia iaculando hostes arceat. Regij muchum bellicū machinamentum militibus subter agētibus arcis muro admouent,

admouent, murumque forare, & subruere incipiunt. Vlligus magnæ molis trabe funibus ligatà ex arcis fastigio nunc dimissa, nunc in altū sublata muchum, & milites, qui sub eo latebāt, conterit. Odonellus obfessis auxilio veniens appropinquat. Binghamus fugit. In oppugnatione regij sexcenti milites obierunt. Arcem vero, quòd erat tā laboriosū, defendere, Odonellus demolitur.

*Regij cum Catholicis de pace agunt, Ard-
macham occupant, cum Onello minus
secundè contendunt.*

Regij, quòd armis minus secundè rem gerebant, inducijs factis, cum Onello, & Odonello de pace agunt. Ad eos Henricum V Valloppum Ibernique Quæstorem, & Robertum Gardinerum iudicem maximum legatos mittunt, seiscitant, quibus cōditionibus essent contenti. Onellus à Bagnale laborū, atq; meritorum suorū præmium inteructum, se falsis criminibus accusatū, & de iniurijs alijs grauius queritur: inter alia petit, vt omnibus reatibus condonatis, sibi, suisq; liceat Catholicā Romanā religionem profiteri, & nunquam ipsorū fines adeant reginæ indices, & ministri. Idē Odonellus, & cæteri petunt, multum prius de iniurijs quæsi.

Interim mille pedites Angli, qui in Gallia Belgica apud Batauos aduersus Hispanos stipendiū faciebāt, reuocati in Iberniam mittuntur: quos, & Gallienfes, & Ibernienfes veteranos Iernos, & Anglos, tyrōnes Anglos, in Momonijs, Lagenia, Midhia nouè cōscriptos, eques, & titulares viros Angloibernos, instū exercitū & Onelli copijs ter maiore Rufellus Prorex, & Norris in Vironiā

celeriter mouent. Nemine repugnate in Ardmacham clarissimam Ibernix Metropolim, & longe religiosissimam perueniunt fugientibus religiosis, sacerdotibus, sacris virginibus, & alijs oppidanis, oppidum natura immunum, & armis orbem ingressi sacra templa violant, in equorum stabula, & prophanos vsus vertentes: in Diuorum simulachra scruunt: gaudio exultantes ultra procedunt, haud dubij, quin tam valido exercitu ea sola expeditione omnes Onelli, & Catholicorum vires cōrunderent, & animos frangerent. Ceterum non longius mille, & quingentis passibus ab Ardmacha sunt progressi, cum eis Onellas exiguas suas copias ducens occurrit, sed serius forsitan, quam ipse volebat, qui eos ab Ardmacha remouere cupiebat. Ad vadum Oritensis ecclesix viam obsidet, & Galliones, atque Belgenes veteranos Anglos letitia triumphantes infestē aggreditur, turbat, propellit: in compositos in Ardmacham sese recipientes sequitur multos occidens, & vulnerans. Catholici tantum quadraginta sunt desiderati, inter quos duo viri nobiles Farmodirrhuis Ohanlonus, & Patritius Macguillius succubuerunt. Regij relicti Ardmachæ quingentis militibus præfecto Francisco Stafurdo equite Aurato ceteri reuersi non procul à Dundalga constiterunt. Vbi Prorex totum negotium administrandi bellum in Onellum Norrii relinquens, ipse Dublinnam redit, vt rebus Lagenix, & Connachtæ prouideat.

Beal
antha
Kill
Oisir.
Os vadi
Oisirēsis
ecclesia.
Ard
Macha.
Tumul^o
pascua.

CAPVT. VI.

Ne pax ineatur, Hispani legati prohibent. Ardmachæ præsidium Diuus Patritius mirè affligit.

Rürsus

R Vrsus vtrinq; agit de pace: à regina conditiones Catholicis sacerdotibus, & secularibus requæ, & honorificæ offeruntur. Ab Onello, Odonello, & alijs Ibernis obsides accipiendæ conditiones iustas, & honestas, & amplius non rebellandi dantur. Ceterum priusquam pax inita, & arma è manibus dimissa sunt, Cobus, & alij Philippi Secundi Hispaniarum Regis legati ad Onellum, & Odonellum perueniunt, regionomine iubentes Ibernos forti animo esse, exercitum illis à Rege Catholico sine mora subsidio mittendum esse. Qua legatione effectum est, vt de conditionibus minime conuenerit, & bellum vtrinq; sit redintegratum. Ohanlonus, Makegasa, & tota Ultonia præter præsidia, quæ regi tenebant, & Angloibernos Vriliar, conspirarunt. In Lagenia bellum ardet, & Connachtæ minime erat pacata.

Ac Onellum quidem Ardmacha vrbis sacra ab Hæreticis contaminata vehementer angebat, quam statuit subsidio, & comiteatu intercludere, firmatam valido subsidio nõ ausus oppugnare. Sed Diuus Patritius Ibernix præfes, & custos, qui primus vrbem illam Deo cōsecrauit, quod oppidum sanctum ab Hæreticis impiè polluebatur, sceleris supplicium differre noluït. Is enim creditur Antistes ille fuisse, qui pontificalibus vestimentis indutus Angli noctū sæpe conspicuum apparuit, & est minatus, hastis ferreas cuspides admiebat, & bombardis plumbeas glandes, nitratumque puluerem extrahabat. Cuius rei terrore Romlius Anglus cohortis dux ad insaniam pene reductus est, & Baker Anglus cohortis optio in templi pinnas à præfule deductus iuratu se nunquam amplius templa violaturum, & dininam vim distam timens militia deserta ad fidem Catholicam conuenfus penitentiam agere cœpit. Quem ego casum

Römlius.
Optio.
teneas.

27

con-

contemplans non possum cohibere lachrymas, & non miserari horum temporum conditionem, & Ibernorum non modò sùdorùm, sed etiã veterum complurim prauum ingenium, & insaniam, qui cum Catholici fuerint, tamen opem tulerunt Anglis Hæreticis, qui in Ardmacham oppidum sacrosanctum præsidium intulerunt, illudque contãminarunt, in Diui Patritij Ibernix Præsidis, aliorumque Diuorum imagines manus impias iniecerunt, & ipsum Deum in diuino Eucharistix sacramento præsentem fugarunt, pedibus etiã calcaturis, vel mucronibus confossuri, si fuissent assecuti. Neque tantum fleo seccularium hominum inscitiam, quantum ignorantiam crassam pastorum, magistrorumque nostrorum, aliquorumque sacerdotum, qui in hoc bello Hæreticis fuisse obediendum, & opitulandum minimè negarunt. Bakermiles Anglus Hæreticus Diuo Patritio iureiurando confirmat, se nunquam in posterum Ibernix templa violaturum, & ne iuramentum frangere cogatur, militiam, stipendium, emeritum, gradum, honorem deserit, & (proh dolor) Angloiberus Catholicus sacerdos Ibernis Catholicis non iuadet, ne Anglis Hæreticis, qui Diui Patritij templum violant, & eius defensores oppugnant, operam nauent:

CAPVT. VII.

Onellus comteatum Ardmachæ missum interceptit: præsiariarios multos strata-gemmate perimit: Ardmacham in deditiõnem accipit. Carlinnum Castellum capere frustra tentat.

Vt

VT redeamus ad institutam Ardmachæ præsidium ingens pediculorum vis rodit, plagaque multos extinguit: nequè diu post fames inuadit. Cuius rei solliciti regij tres peditem cohortes, & vnam equitum turmam cum comteatu mittunt. Quos Onellus ad Buedum montem cum cohortibus octo, & aliquot equitibus intercipiens nocturno prælio opprimit, comteatumque capit. Postero die sub lucis exortum partem suorum equitum, & peditem Anglorum vestibus induram, & capra signa gestantem comteatũ ad oppidum versus agere iubet. Ipse cum cæteris sequens fictam, atque simulatam pugnam init. Equites vtrinque dexterè concurrentes in lorici hastas frangunt: bombardæ crebrò exploduntur, ad quorũ sonitum, & flammam milites cadunt illæsi. Quod conspicatus Stafurdus Ardmachani præsidij præfectus dimidiam partem præsiariariorum adferentibus comteatum suppetias latum mittit. Abest ab Ardmacha bombardæ iactu monasterium, quod præsiariarios prætergressos à tergo adoritur Quintus Onelli filius in monasterio cum pedibus aliquot in insidijs locatus, & ex altera parte Onellus cum his omnibus, qui fidè pugnant, inuadens in Stafurdi conspectu delet. Neque dudum post Stafurdus ipse Ardmacham Onello dedit inopia cibi coactus, & ad suos ex pacto dimittitur.

Abest ab Ardmacha milibus passuum viginti quatuor, & iure octò Carlinnum castellum natura, & opere munitum flumini imminens, quod à dimidia cohorte Anglorum tenebatur: quibus cum erat Thomas Kello-deus, & alij octò Ibernæ. Thomas ex pacto, quod cum Onello inierat, cum suis octò Ibernis Anglos improuisò aggressus sex occidit, cæteros castello expellit. Fuit Onellus Thomæ pollicitus ea nocte ad gallicinium se ad

ad castellum recipiendum venturum, & Thomas vsque ad matutinum crepusculum in castello expectauit. Onello verò diutius cunctante castellum deserens fugit. Albente cælo Onellus ante castellum cum suis copijs consistit, & veritus, ne esset ab Anglis retentum, propius accedere non audet, donec à Thoma detur signum. Angli, qui fuerant castello, eieci, conspicati Onellum consistentem, & è castello signum non dari, rati id, quod erat, castellum à Thoma fuisse derelictum, ipsi illud vacuum ingressi defendunt. Onellus ea spe frustratus redit.

CAPVT. VIII.

*Norris Ardmacham secundo occupat :
Norrisium munimentum condit : utrumque
amittit : cum Onello infaustè pugnat.*

*Sir Hari
Daucers.* **I**terum Norris cum vniuersis copijs Ardmacham petens ab Onello desertam præsidio cohortium quatuor, quibus Henricum Daucers equitem Auratum præfecit, munit. Inde Portmorem ire contendens, eum etiam locum, ab Onello castello diruto, & ædibus incensis, occupat. Vtcrius progredi ab Onello prohibetur in conspectu cum suis copijs castrametato in ipso itinere, vnde ex commodo posset præliari. Norris munimentum incipit condere, quod de suo nomine Norrisium dixit. Onellus opus conatur impedire. Per multos dies dimicatur, aliquot vtrinque cadentibus, sed regijs pluribus. Denique Norris in nouo munimento relicto præsidio sub Villiamse duce, reuertitur. Post cuius reditum, & hoc munimentum, & Ardmacham Onellus reui in suam potestatem redigit, præ-

præsidarios cōmeatu intercludendo, quos ex pacto incolumes dimisit. Rursus Norris cum viribus omnibus Ardmacham recuperatum proficiscitur. In Auriterræ *Molach breac.* finibus ad Ecclesiam Collis maculati Onellus prælio ex peritur, hostesque turbat, & fundit, qui à Norrisis re- *Collis mach la- tus.* stituti pugnam redintegrant. Rursus ab Onello fulminatorum, & Macguieris magistri equitum opera, & virtute propulsantur : secundo à Norrisis confirmati renouant prælium. Tertiò à Catholicis acriter dimicantibus loco cedere, pedemque referre compelluntur, & ipsum Norrisem bombardica glande vulneratum multi perhibent. Hoc die vtriusque partis equites Macguieri palmam non iniuria concesserunt.

CAPVT. IX.

*Norris in Connachta cū Odonello de pace
frustra agit, & bellum nihil felix gerit.*

Post diem hunc non amplius Norrisem cū Onello signa contulisse comperio. In Connachtam verò profectus Anthloniæ consedit, & vires omnes congregat. Eò conueniunt Tomoniæ, & Clanrichardæ Comites, Naualis, alijq; magnates Iberni factionis Anglicæ: Angloiberi: Momoniarum, Lageniæ, Midhiæ delectus: Iberni, & Angli veterani: subsidium ex Anglia nouè missum. Decem circiter millia equitatus, & peditatus habuisse fertur. Quæ contra Odonellus suas copias, quinque millia colligit. Eum tunc tēporis comitabantur ex Vtonijs Macsuinnij tres, & Odocharta cū ipso uultu iure coniuncti. virque fortissimus Macguier: ex Connachtis Orruarkus, Maculliamus, Okeallus, Mac-

Macdiarmuda, Oconchur Ruber, Odudius. Ad illum etiam venit Maurus Macfihius nobilis eques Momonius cum militibus trecentis, postquam duos circiter annos in Momoniarum sylvis latitans, & inde erumpendo Hæreticis, ut poterat, damnum inferens multum laboris pertulit. Interfuerunt aliquot Ecclesiastici, præsertim Raymundus Ogallachur Luci Episcopus, & Ibernæ Viceprimas, qui eos, qui à regio exercitu ad Catholicum transibant, excommunicationis ligamine soluebat. Norris cum suo tanto, & tam instructo exercitu Anthlonia procedens ad Balearobuam pagum in Rannmaculliam principatu peruenit: ibique cis flumen constitit. Nam ab altera parte fluminis Odonellus confederat. Primo die, nocteque sequente missilibus utrinque minimè segniter pugnatur. Postera luce Norris dato signo colloquium petit. Colloquendi potestatem facit Odonellus. Ex colloquio eò ventum est, ut de pacis conditionibus ageretur. Omnes dies inducijs sancitis de pace sermo instituebatur: noctes totas infestè dimicabatur alijs in aliorum castra irruptionem facientibus, vigiles, & exploratores capientibus, cominus, & eminus certantibus. Euenit ut nocte vna, qua Naualis vigilijs agebat, regij trecenti succubuerint. Ex Norrise ad Odonellum nonnulli transfugerunt, præsertim Thadæus Orruarkus Orruarki frater, qui apud Comitum Vraoniam consanguineum suum à pueritia egit. Inter agendum de pace Norris obtulit Odonello, Orruarko, Maculliamo & alijs magna præmia, ut in Regiæ gratiam redirent. Quæ res eo minus profuit, quòd his diebus naus Hispana in Munimentum Ecclesiarum venit, Onello, Odonello, & alijs Ibernis Catholici Regis nomine suasum, ne ab incepto desisterent & Hispanos opem laturos. Ita cum mensẽ integrum res fuisset acta, Norris

Balearobu.
Oppidum
robui.

Danna
gkbeaull
Munimentum
Ecclesiarum.

Norris rediturus castra mouet. Illum sequitur Odonellus, vltimos ordines, alasque nouissimas missilibus grauius vexans. Nectamẽ suis laborantibus succurrendum fuisse statuit Norris, donec Catholici, qui eos impetebant, proximam sepem transirent: qui enim sepem transirent, eos à suis impunè iugulandos existimauit. Quod etiam Odonellus animaduertens equo celeriter vectus ad sepem currens, inde suos auidè transiuros reuocat. Norris hic spe frustratus fortunam suam diris imprecationibus infestatur, quòd in Ibernia angustissimo terrarum orbis puncto fecerit iacturam gloriæ, quã magna virtute, reique militaris scientia in Gallia, & Belgio fuit assecutus, mestus queritans hostium imperatores à se scientia rei bellicæ non superari, & ab eorũ militibus suos robore, & cõstantia vinci. Ac meritò profectò tantus imperator de fortunæ mutabilitate querelas effundebat. Namque iudicio omnium, quos de hac re consului, erat omnium Anglorum, qui hac tempestate floruerunt, scientia rei militaris, & animo simul primus, & in Gallia, Belgioque suum nomen casuum prosperitate celebrauit. Quamobrem nõ dubito, quin diuinitus fuerit constitutum, ut Catholici plerumque summa felicitate, regij verò, & si fortiter, & animose, tamen in faustissime sint præliati. Neque mirum, nam proculdubio Catholici Ibernæ, qui in regio exercitu erant, impugnata Catholica Religionis conscientia sinistrius rem gerant: & Angli belli, præliique laboribus perferendis nõ erant tam firmi, & idonei, ac Ibernæ, & Onellus æquum sibi locum adoriendi Norrisem studiose eligens ex cõmodo præliũ cõmittebat, quòd ipsi necessarium fuisse videbatur, qui militum numero erat inferior.

Lageniæ res aliquot memorantur.

Norrisi prodigiosa mors.

Brian
Riach
Omorra

I Am me Lageniorum res vocant, qui tametsi paruis viribus, magna tamen constantia & virtute pro Catholica religione manum conseruerunt. Postquam Fiachus Obruin vir strenuus, & Hæreticorum hostis acerrimus fuit per proditionem extinctus, eius filij Felmius, & Raymundus arma à patre mota non omiserunt. Dum Raymundus in Lagenia tumultus in Hæreticum excitatos ducit, Felmius in Vloniam ad Onellum contendit auxilium petitum; à quo receptis peditibus ferè trecentis, & quinquaginta Duce Bernardo Omorra cognomento Fusco Lagenio nobili laboranti fratri quam opportunissimè tulit opem, totamque paternam hæreditatem iam pene amissam in suam potestatem redegit secundis aliquot velitationibus factis.

Inde Bernardus Anglos qui Lochgarmentem tribù habitabant & Iberos Anglicæ factionis repentinis incursionibus deprædatur Agentem prædas Anglicæ cohortes quatuor cum quadringentis auxiliariis Ibernis in aperta planicie assequuntur. Bernardus agmine instructo ex quadringentis peditibus Ibernis (haud plures habebat) alex pugnæ sese commisit, & ope diuina vicit. Angliad vnum trucidantur. Eorum auxiliaries Iberni non pauci desiderantur. Cæteri fuga salutem petunt. Auctus est Lageniorum motus Huone Omorra virilem togam sumente. Iserat filius Rotherici, de quo superius mentionem fecimus, & à Fiacho Obruine occultus, & nutritus vna cum fratre Edmundo à Fiachi filijs in Lisiam mittitur nondum ætate satis bello ma-

turus:

Voine
Omorra.

turus: vbi auxiliariis gentilibus, & patris obæratu ali-quot, Lisæ principatum maiorum suorum hæreditatem Hæreticis adimere tentat. Ad eius nouos motus supprimendos obuam veniens VVarhamus Salinger Lisæ præfectus propulsatur militibus circiter quingentis amissis. Ex ijs, quæ Rufelli, & Norrisi tempore in Ibernia gesta sunt, hæc perstrinxit, qui quoniam minus auspiciatò bellum administrabant, imperio sunt abdicati successore dato, & Norrisi Momoniarum præfectura relicta, quo munere fungens intra triennium quam prodigiosissimè mortem oppetiuit: namque (sicuti fertur) Moalæ cum noctu luderet, quidam corpore, vestibusque niger in conclaue improuisò intrat: quo eum Norris, ludo relicto, sese in cubiculum abdidit, amotis arbitris præter vnum puerum, qui iuxta ostium clam consistens obloquium adiuuit, quod huiusmodi fuisse traditur, Niger, tempus est, inquit, vt rationibus nostris summam manum imponamus. Noli, inquit Norris, id facere, donec Ibernicum bellum confectum relinquamus. Nullo modo, inquit ille, diutius expectabo, quia constituta dies iam celsit. Mox strepitus ingens sonat, quo moti lufores, & domestici cum cubiculum foribus effractis ingressi fuissent, nigro (qui, quin diabolus fuerit, non dubitatur) nullibi re-
perto, Norrisem inuenerunt genibus flexum, collo-
que, & ceruice ita tortum, vt occipit pectori, & os dorso immineret, sed adhuc viuum, atque iubentem æneatores, tibicines, & tympanistas conuocari, vt ip-
sius mortem cantu celebrarent: quibus canentibus
intra dimidiam horam animam profudit. Eius corpus
aromatibus, atque fragrantissimis odoribus curatum
in Angliam transfertur. Quem, ego casum memoria
repetens equidem dementia Hæreticorum obstupescio

T 2

cadauer

cadauer hominis impij honore magno colentium; sacra verò diuorum Martyrum corpora inhumata proiecientium. Licet etiam colligi, quantam Deus optimus, maximus Onello prælianti opem tulerit, qui non modò Norrífem peritissimum Anglorum imperatorem, omni pugnandi apparatu superiorem sæpè profli-gauerit, sed ipsum etiam diabolum, qui illi ex pacto fuisse opitulatus creditur, vicerit.

CAPVT. XI.

*Burughus Prorex, & Killdarius Comes
cum Catholicis aduerso Marte
bellum gerunt.*

*Mi lord
Burough*
ANnus ab ortu Domini millesimus quingentesimus nonagesimus septimus cum verteretur, Thomas Burughus Baro vir animo elatus, manu largus, belli præceptis imbutus, comitate gratus in Iberniam Prorex missus aduentu primò suo, qua erat vrbantate & affabilitate, aliquot Lageniorum, & aliorum Ibernorum animos in se conuertit. Cum Onello, Odonello, & alijs vnum mensum inducias componit. Per quas cum de pacis conditionibus minimè conuenisset, maiorem belli molem in Onellum vertit. Illi copiosus erat exercitus, qui antea sub Rufello, & Norrífem meruerant, & nouè ex Anglia missi, quibus cum in Vtoniam proficiscitur. Sequuntur Midhienfes Angloiberni cum iustis copijs duce Barnabale Balifimileda Barone. Quo procedente Balarricheam peruenerat Richardus Tirellus cū quadringentis peditibus ab Onello missus, ut motus, vel in Lagenia aueret, vel in Midhia moueret.

Is Ti-

Is Tirellus Angloibernus erat, sed Catholicus, sicut cæteri, & iniurijs Anglorum prouocatus è carcere ad Onellum fugerat. Ei cum tam exiguas vires esse Barnabal comperisset, in illum mittit filium suum peditibus mille stipatum, haud dubius, quin adolefcens dignum aliquod facinus faceret, quo Proregem magno merito sibi deuinceret. Tirellus miles veteranus prælio expertus Midhienfes fundit, & fugat, atque multis occisis Barnabalis filium captum ad Onellum defert, à quo fuit postea pretio commutatus.

Burughus Ardmacham, & Portmorem, quas Onellus deseruit, occupat. Progredi frustra tentat ab Onello prohibitus, qui duobus castris vias occludit: in alteris erant Macmagannus, & fratres. Onelli Cormakus, & Droum Artus in Colle madido castrametati intra duos iactus Fluich. bombardæ ad hostem, in via, qua ducit ad Pinnam suam, Collis perbam: in alteris Onellus ipse cum Iaimo Macdonello madid. Glinnia: principe tentoria pandit ad Fontem Masanum. Beann Prorex itinere prohibitus Norrífium munimentum, Bhoruib quod Onellus diruerat, reedificare cepit, Onellus opus Pinna impedit: interdum, & noctu ab equitibus, & peditibus Superba. maximè iaculatoribus cominus, & eminuis leuia prælia Tobuir committuntur. Onello venit auxilium Odonellus, cuius Masain. equitatus cum hostis equitibus, & Terentio Onello Hé. Fons rici filio Onelli fratre verino, qui Reginae partes se- Masan. quebatur egregiè manum conferuit. Nocte, qua Catholici in regionum castra impetum fecerunt, fama tenet, Proregem fuisse vulneratum, quæ veranè sit, ad me periculum non recipio. Constat illum ex castris reuersum Killdario comiti impetium relinquentem intra paucos dies è vita discessisse.

Killdarius imperio letus, & glorians, quod Prorex efficere non potuit, præstare conatur, vltierus progredi.

Sargēto
Mayor.

Per sylvam, & vias occultas cum nobilioribus equitibus, & magis strenuis militibus procedens, postquam itineris maximam difficultatem superavit nuncio alato Catholici occurrentes prelium committit: quo sunt occisi sexaginta equites regij, & inter eos Turner exercitus regij Tesserarius Maximus, Franciscus VVaghan Proregis leuit, Thomas VValenus Angli, Comes Killdarius hastarum icibus equo turbatus, rursus in equum impositus à duobus fratribus Ohikijs Ibernis suæ nutricis filijs malè concussus, & vulneratus fugit, & paucis etiam post diebus moritur. Ohikij dum herum in equum imponunt, ipsi circumuenti interficiuntur. Multi regij fuerunt vulneribus affecti: quotquot eo in loco à castris aberant, fusi, & fugati in castra compulsi sunt. Citò regius exercitus domum redit, postquam inter Portmorem, & Pinnam superbam à fine veris per menses circiter quatuor cum Catholico dimicauit, præsidio Portmore sub Thoma Villiamse Anglo, & Ardmachæ relicto. Mox quoque Ibernii, quos Burughus Regina consiliauerat, rebellant.

DOMINI

DOMINI
PHILIPPI OSVLEVANI

BEARRI IBERNI,

TOMI. III. LIBER. III.

De bello quindecim annorum.

Acta sub Rasello, Norrise, & Burugho vidimus. Illa quidem acria fuerunt, sed acriora sequuntur. Quæ Vrmonio Comite regij exercitus imperatore vsque ad Bagnalis castrametatoris necem gesta sunt, hoc libro continentur.

CAPVT. I.

*Henricus Bagnal Ardmachæ fert opem,
& in Onelli castra facit impetum.*

Mortuo Burugho Thomas Buttlerus cognomento Niger Vrmonia Comites Ibernus regij exercitus imperator creatur. Adamus Costus Ibernæ Chancellarius, & Robertus Gardenerus iudex Proregis munere funguntur: quorū tempore res variæ, scituque minimè indignæ gestæ sunt, Onellus cū Ardmachæ præsidium victu indigere intellexisset, illi com- *Mollach*
meatum intercludere statuit. Vere ex hybernis euocato milite apud Tumulum Album mille, & quingentis *Tumul*
passibus vltra Ardmacham Iurem versus castra collocat: *Albus*

T 4

qua

qua regijs Iure Ardmacam petendum existimabat. Ad Ardmacam Cormakum siatrem cum quingentis militibus, vt præfidarios eruptionibus prohibeat, constituit. Henricus Bagnal Anglus eques Auratus Ibernix castrametator, & Vlonix præfectus obfessis suppetias iens cum cohortibus viginti quatuor, & equitū turmis decem Iure proficiscitur: quo cum Onellus, quin in ipso itinere confingeret, non dubitabat. Cæterum Quintus Onelli filius nothus, qui patri iratus paucis ante diebus ad Anglos fugerat, & Terentius Onellus Henrici filius Onelli frater vterinus, qui antea erat apud eosdem, locorum peritissimi Bagnalem cum omnibus copijs, & impedimentis per ambages, & occultas vias, præter Onelli exercitum clam duxerunt. Mox Bagnal pedites mille trecentos, & equitum turmastres Ardmacam cum comæatu mittit, quibus cum Cormakus pugnat, dum comæatum inferunt, & dum ipsi ab oppido discedunt. Sed superiorem numero hostem ab oppido non potuit attere. Interim Bagnal cum cæteris copijs in Onelli castra impetum facere duxit. Ac Terentius quidem, & Quintus Onelli itineris duces, & quod Onelli sanguinem non stiebant, & si fuerint illi irati, & quod ob priuatas causas peius erant animati in Ohanlonum, qui iam Catholicorum partes sequebatur, in illud castrorum cornū, quod Ohanlonus tenebat Bagnalem ducere conati sunt. Sed longè præter opinionem illis accidit: nam vbi Ohanlonus esse existimabant, ibi erat Onellus. Itaque viginti quatuor equites ab Onello in vigilijs, & excubijs extra castra dispositos improuiso circumuentos regij vel occidunt, vel capiunt: castra inuadunt: Onelli prætorij circumuecti, Onellus, & qui in ea fronte castrorum erant, semisomni fugiunt: regij tentoria derelicta diripiunt: calones alii

quot

quot dormientes interficiunt. Onellus viribus collectis hostem ea parte castrorum rursus expellit, cedentemque magnam diei partem sequitur, missilibus carpens. Quo euentu Bagnal letus redit comæatu in Ardmacam illato, Onello parte castrorum exuto, & paucis desideratis.

CAPVT. II.

*Rupis Fargusie arcis Præfectus Anglus à
Glinnie principe interimitur, & Barnabal Midhiensium Dux à Mac
magauno funditur.*

H Yeme sequente Iohannes Chichester Anglus *Carrraig Farguis, Rupes Fargusie* eques Auratus, qui Rupem Fargusiam arcem firmo præsidio tenebat, cum peditibus quingentis, & equitum turma prædatum egreditur. Cui fit obuius ad Alfracham tumulum, & vadum Iaimus Macdonellus Glinnix princeps peditibus quadringentis, & equitibus sexaginta stipatus. Bombardarij bombardarios aggrediuntur: à Catholicis regij propulsantur. Iohannes cū equitatu veniens auxilio bombardarios suos restituit in pugna, & Catholicos recedere cogit. Iaimus quoque equitatū in pugnam ducens bombardarijs suis cōfirmatis in Iohannem proruit, & tribus hasta ictibus percussus, lorica tamen defenditur. Iohannes occisus equo labat, cuius etiā equitatus, & peditatus terga vertit. Sequitur Iaimus per tria circiter millia vsque ad arcem, per quod interuallum, regijs, vt quisque à Catholicis cursu superabatur, occisus, vix cladis nunciij effugerunt. Barnabal Baro cō Midhiensibus copijs Anglo-ibernis, & aliquot Anglis cohortibus Auxiliā denastās à Macmagauno Auxiliæ principe funditur, & fugatur.

CAP.

CAPVT. III.

Portmorem arcem Onellus, & Odonellus frustra oppugnant. Bernardus Omorra cum regijs feliciter signa confert.

ONellus quandoquidem frustra conatus est Ard-machæ præsidium comæatu intercludere, Portmorem saltem munimentum cibi inopia in suam potestatem redigere molitur. Quod obsidenti Odonellus, qui venit auxilio, persuasit, vt expugnare tentaret. Eius altitudinem coniectura dimensit, scalas, quæ quinos homines amplitudine capiebant, faciunt, perfectasque munimento incipiunt admouere. Eos propugnatores primum crebris tormentorum ictibus arce re festinant, & appropinquantes bombardicis pilulis impugnant, ab eis vicissim impugnati. Arci scalæ applicantur. Cæterum propugnatores, qui didicerant, scalas in se edificari, fossam, quæ munimentum circumdabat, excauando profundiorē effecerant. Ob quod scalæ pleræquæ ad cacumen arcis non pertingebant. Ita qui ad fumos scararum gradus perueniant, altius ascendere non valentes, deficientibus scalis, cum propugnatoribus frustra præliantur. Quæ verò scalæ ad arcis summitatem pertinebant, tam paucæ fuerunt, vt facile primi ascensores occisi sint, antequam a cõmilitonibus fuerint adiuti. Centum viginti Catholici interierunt, & inter eos Maurus Keuanus nobilis Lageniis, & strenuus miles Belgenis fortissimè pugnans. Cæteri defessis oppugnatione relicta, pristino more munimentum obsident.

Hoc tempore Huon Omorra non dubius esse se longissimè

longissimè imparem viribus hostium sustinendis Vltorianam petiit rogatum Onellum, vt Lageniis subsidium mitrat. Interim Bernardus Omorrabelli Lageniensis administrationem suscipiens cum Anglis, & eorum auxiliarijs Lochgarmensibus Angloibernis septies prospere dimicauit, capiens septè vexilla, & quatuordecim tympana militaria.

CAPVT. IIII.

Urmonius Comes à Lisa repellitur, & Huon Catholicis auxilio venit.

Vtrumquè periculum, & Lageniensis motus & Portmor arx comæatus inopia laborans præter cætera Elizabetham Angliæ Reginam angebat, quæ sedulò suis, vt vtrique damno eant obuiam, & Lageniorum tumultum pacent, & Portmori munimento subsidium ferant, imperat. Ad id ex Anglia tyrones mittuntur: præfidiarij euocantur: Ibernorum provincialium delectus habetur: equitum, & peditum omnis generis millia circiter octo coguntur. Ex ijs, qui vel senio confecti, vel ætate immaturi præliando minus idonei videantur, dimittuntur. Angli tyrones nuper acciti in præfidijs collocantur. Ex cæterorum numero Iberni, & Angli pedites quater mille & quingenti, & equites quingenti robore, reique militaris peritia electi ad optulandū Portmori destinantur. Ex auxiliarijs Ibernis, paucisque militibus legionarijs Ibernis, & Anglis millia duo, quorū erant equites pauci, ad Lagenienses motus suppressendos Urmonio Comiti attribuuntur. Quibus haud dubitabat Urmonius, quin subigeret Lisiam, & omnes Lageniæ motus pacaret. Lisiam, in qua plus esse

ne gotij

negocij videbatur, primum aggreditur. Bernardus Omorra, qui pedites tantum trecentos habebat, in summis rerum angustijs Vrmonium auso prohibere minime cunctatur, itinerum angustias obsidens. In illum Vrmonius mittit pedites mille Iberos, & Anglos. Duce Iaimo Butclero nepote suo ex fratre Eduardo. Bernardus loci natura fretus preliari non dubitat. Iaimus copijs in duas partes diuisis illum adit. Vnde Bernardus commoditate loci deferere coactus, cum altera parte, in qua Iaimus erat, in plano misilibus, maxime bombardicis pilulis dimicat, & pilule iactu vulneratus magis animo accensus, quam fractus, suos cohortatus acrius pugnat. Iaimus duplici plumbea glande traictus vir religione Catholicus, & genere clarus pro Hereticis prelians miserime periit. Quo interfecto ceteri terga vertunt. Et altera quoque copiarum pars auxilio veniens funditur. Fugientes Bernardus secutus stragem multorum edidit, maioremque fecisset, nisi Vrmonius subueniens pauidos recepisset: qui re infecta a Lisia discessit. Bernardus intra quadriduum vulnere moritur. Cuius obitu tota Lagenia non magno negotio fuisset forsitan pacanda, nisi Huonis Omorrae peropportunos aduentus conspiratos confirmasset. Quo tempore Huon ab Onello petebat auxilium, apud illum erat, Raymundus Burkus Lietrimæ Baro possessionibus orbis. Quem admodum enim superius demonstrauimus, Iohannes Burkus Lietrimæ Baro ab Vlligo fratre suo Anglorum permissu fuerat occisus Raymundo filio impubere relicto, & Baronatus administratio Reginae adiudicata eo nomine, quod Anglorum instituto penes reges solet esse tutela nobilium ætate minorum. Baronatus autem administrationem Regina dono dedit Phintoni Anglo Ibernix consilij secretario, à quo illam

illam pecunia emit Vlligus Glanrichardæ comes Raymundi patruus, & ita in possessionem missus Raymundo, qui iam per ætatem tutela exierat, Baronatum restituere differebat. Raymundus intenta lite illum Anglorum, & Reginae iudicio superauit. Ceterum, quia sub hoc tempus bellum exardebat, priusquam Raymundus fuit possessione potitus, omiserunt Angli sententiam suam executioni mādare, ne Comitis viri potentis iram tam periculoso tempore lacerarent. Idcirco Raymundus Onelli opem implorabat ad paternam hereditatem recuperandam. Onellus Tironæ defendēdæ intentus, quia differebat auxilium, spem tantum præbens, Raymundus vnā cum Huone in Lageniam proficiscitur, ac etiam Dermysius Oconchur vir nobilis ex Connachta, quos omnes Connachti, qui finibus pulsati apud Onellum agebant, sequuntur, Richardus etiam Tirellus, cuius mentionem fecimus, ab Huone conducitur, quibus cum Huon in Lisiā venit eodem die, quo Bernardus cum hostibus pugnavit, sed nec pugnam integram, nec Vrmonium a Lisia discedentem potuit assequi.

CAPVT. V.

Catholici, regijque publicam pugnam acerrimam totis viribus committunt. Bagnal perimitur. Ardmacha, & Portmor à Catholicis recuperatur.

IN Lagenia dum hæc aguntur, Henricus Bagnal of Ear-Anglus eques Auratus Ibernix castrametator, land. & Vltio.

& Vltonia præfectus in Oppidum Iurem in Vltonia finibus situm, & valido Hæreticorum præsidio munitum non longius à Portmore munimento millibus passuum vnde viginti maiorem regium exercitum ad opitulandum Portmori ducens peruenit. Inde tertijs castris subsistit in vrbe Ardmacha. Erat Bagnal militaris artis peritus, & quod raro in imperatore inuenies, consilio simul, & animi magnitudine præstans, in rebus secundis cautus, in aduersis animosus, in victos, & dedititios minus contumeliosus Anglis plerisque: qui nunquam conuictijs parcunt. Itaque gentis suæ Ducum audeo paucos illi conferte, anteponeere pauciores. Erat Onello non solum publica causa Religionis, & Reginæ, sed etiam priuatis inimicitijs insensissimus. Ducebat quatuor millia, & quingetos pedites sub signis quadraginta, & totidem cohortium duobus, optionibus, signiferis, & tesserijs, & equites quingentos sub signis octo, quorum magister erat Monteguuus Anglus. In vniuerso numero paulò plures Iberni, quam Angli stipendium faciebant, veterani omnes, Angli superstites eorum, qui vel duce Iohanne Norrife in Gallia belligerauerant, vel à præsidij Belgicis fuerant acciti, vel ab huius belli principio rei militaris regulas in Ibernâ perceperant. Iberni quoque qui sub bellicæ disciplinæ præceptis contenti in legionibus Reginæ stipendium merentes suæ virtutis documenta sæpè præbuerant. Erant ibi nonnulli iuuenes Iberni genere clari præsertim Melmorrus Orelli principis filius ob rarem staturæ elegantiam, & miram faciei venustatem cognomento Pulcher, & Christophorus Sanlaurentius Baronis Hotæ filius. Ibi nullus tyro, nullus militiæ rudis. Omnes omni genere armorum instructissimi: pedites, & equites cataphractarij: Bombardarij alij grauibus, alij leuibus scelopis ad pugnam parati, gladio,

gladio, & pugione accincti, galeis capita muniuntibus. Totus exercitus plumeis apicibus, sericis baltheis, cæterisque militaribus insignibus fulgebat. Aenea machinamenta rotis vehabantur, trahentibus equis. Sulphurei pulueris, globorum ferreorum, atque plumbeorum vis magna suppetebat. Caballi, bouesque biscocci panis, salsa carnis, casei, butyri, feruitiæ fat & exercitui in viuum, & arci Portmori in comæatum portabant. Impedimenta muliones comitabantur, lixarum, pabulorumque numerus magnus sequebatur.

Distabat à Bagnale Portmor arx tribus millibus passuum Ibernici ab Onello obsessa, & inedia laboras. Quicum de Bagnalis aduentu intellexisset, contra illum castra mota mille passibus vltra munimentum, & intra duo millia passuum ad Ardmachâ collocat, relictis paucis, qui Portmoris propugnatores eruptionibus prohibeant. Eo die Catholici recensuerant peditum quatuor millia, & quingentos, & equites circiter sexcentos. Interfuit Odonellus, qui Connachos duce Maculliamo Burko stipendiatus circiter mille, & Tirconellos suos, utrosque ad numerum duorum millium duxit. Cæteri Onellum, eius fratres, & consanguineos, & magnates cum eo veteri iure coniunctos sequebantur. Ac planè eò conuenerat omnis ferè Vltoniæ nobilis iuuentus atque multi Connachti iuuenes ortu minime obscuri. Erant tamen armis longè inferiores, namque tum equitatus, tum peditatus erat leuis armaturæ præter paucos bombardarios grauium sceloporum. Ob id Onellus de hostis apparatu præliandi, militis robore, ducis animo deliberato certior factus, dubium erat, quin vir cautus locum desereret, nisi Farfasius Oclerius Ibernicorum vatum interpres confirmasset Dui Vltani vaticinio fuisse prædictum eo in loco Hæreticum fuisse profigandum, & præ-

ensionem Ibernico metro prolatam in libro diuinationum sancti ostendisset. Qua confirmatus Onellus ad pugnam sub hac oratione cohortatur.

Quod a Deo optimo maximo (viri Christianissimi, atque fortissimi) summis precibus sæpe petiuimus, atque contendimus, id, & amplius etiã hodie diuino quodam munere sumus affecturi. Ut pates aliquando cum Protestantibus dimicaretus, Deum, atque cœlites, semper exoramus. Huc orationes nostras, huc vœta intendimus. Iam verò non modo patres, sed etiam plures numero sumus. Igitur qui pauciores agmina Hæretica fuditis, eisdem plures obstabitis. Ego quidem non in exanimi cataphracta, nõ in tormentorum inani sonitu, sed in viuus & intrepidus animis constituo victoriam. Mementore, quoties nobiliores duces, maiores copias, & ipsum etiam Bagnalem minus parati, & instructi superaueritis. Angli nec animo, nec virtute, nec præliandi constantia fuerunt vnquam cum Ibernis conferendi. Qui verò Iberni contra vos dimicaturi sunt, Catholicæ fidei oppugnata, sui sceleris, atque schysmatis conscientia consternabuntur: eadem Catholicæ fidei vobis argente hic Christianam religionem, patriam, liberos, vxores defendendum. Hic Bagnal Hæreticorum omnium acerrimus vester hostis, qui in bona vestra impetum facit, qui vestrum sanguinem sitit, qui meum honorem oppugnat, debito supplicio afficiendus. Hic vlciscendum dedecus illud, quod, ego apud Tumulum Album accepi à Bagnale parte castrorum eiectus. Hic mors commilitonum vestrorum, quos in Portmoris oppugnatione amisimus, vindicanda, & arx ipsa, quã diu obsidetis, dum eam commeatu intercluditis, expugnanda. Hic obtinenda victoria, quam vobis Dominus. Diui Vltani prædictione pollicetur. Ergo Deo, cœ-

colisque

colisque iuuantibus rem feliciter gerite. Contra Bagnal ita suos alloquitur. *Fortitudine vestra, commilitones inuictissimi, fretus, vos mihi socios elegi, rudes, atque ignaros in prædijs constituens, & feces omnium, homines imbecillos Vermonio Comiti relinquens, quorũ ignauia æquò illum rem sedẽ gesturum putauit, ac mihi promisi gloriosam victoriam, opera vestra reportandam. Id namque vestra magnanimitatis, atque virtutis periculum semper feci, vt non possem non concipere hodiernæ victoriæ spem indubitata, atque certissimam. Neque credo, quin fatali quadam felicitate tot casus aduersos, tot discrimina, incolumes euaseritis, vt hodie fauste vincendo totam vitam decoretis, commilitonumque vestrorum à rebellibus, atque perfidis aduersa fortuna Nortis, & Burughi peremptorum mortem vlciscamini. Quid? Audebunt me infani corpore nudocum armatis, cum viris corporis, & animi robore præstantissimis congregi. Demens ego sim, si conspectum vestrum sustinuerint, & nisi hodie totam Vltorniam sub iugum mittatis, totamque Iberniam Reginæ subigatis, ipsique ingente præda potiamini. Mementore vestræ virtutis, qui me duce Ardmache operem tulistis, Onello non minima parte castrorum ad Tumulum Album exuto. Ad vesperum, qui mihi Onelli, vel Odonelli caput dono dedit, huic mille auri libras polliceor, & singulis recipio pro meritis gratias quam accumulatisimas, & à Regina, & à me esse referendas. Eamus, properemus, ne victoriam nostram differamus.*

Concione absoluta Bagnal ante solis exortum Ardmache castra mouet decimo quinto circiter die, quam Comes Vermonius fuit à Betnardo. Omorra repulsus.

Hastati in agmina tria erant digesti, quæ præbant & sequebantur equitum, & fulminatorum alæ. Sereno, & grato die vexillis explicatis, tubarum clangore, tibiarum concentu, tympanorum militarium sonitu homines, & equi ad pugnam accensi per lætam planiciem nemine prohibente procedunt. Mox excipiebant iter angustius iuniperis, sed humilibus, atque rarissimis confutum. Hoc Bagnal ingressus hora circiter septima à quingentis imberbibus adolescentibus, bombardarijs velicibus ab Onello missis densissima globulorum grandine per totum arboretum continuata obruitur. Velites ponè iuniperos stantes, & inter arbores cursitantes equites, atque pedites èminus iactu sternunt, & eò tutius, quod & equites regij propter iuniperos esse non poterant, vel suis adiumento, vel Catholicis impedimento, & præoccupantibus velicibus locus erat æquior, quam venientibus regijs. Ab his angustijs magna difficultate Bagnal denique copias expeditiur non parum vexatas acri velitatione, & tristes ob impunè receptum damnum à velicibus, qui puerile, atque ridiculum hominum genus videbantur. Lara planicies vsque ad Catholicorum castra succedebat. In hanc egresso Bagnale regius equitatus in Catholicos velites quam celerissimo gradu currit. Cæterum per primam planiciei partem in ipso maxime itinere, sed & circum illud Onellus crebras foueas, atque fossas excavauit stratis super virgulis, & feno sparso dissimulatas. In quas cataphractarij equites incauti cadunt, casuque crebro equorum simul, & assessorum crura franguntur, qui, vt à socijs leuarentur, haud absque contentione Catholicis velites sinunt. Stratagemmate regius exercitus non nihil animo fractus equitibus, atque pedibus aliquot desideratis, & sauciatis in mi-

nus impeditum planum peruenit. Hic Onelli velicibus defensis vegetes, & integri succedunt, à Bagnale quocumque velites, & grauis armaturæ bombardarij mittuntur, èminus vtrunque acerrimè dimicatur. Regij quoque equites cataphractarij in certamen prodeunt. His occurrunt Catholicis equites ferentarij, vel leuis armaturæ. Cataphractarij cataphractarum munimine tutiores locum obtinebant. Ferentarij dexteritate, & velocitate præstantes, & iterum, atque iterum circumactis equis in pugnam redeuntes vulnera plura infertunt, loco tamen cedentes. Cataphractarij hastis sex circiter cubita longis dextero femini innixis cominus pugnant. Ferentarij armati hastis longioribus, quas medias manu tenentes super dexterum humerum gerunt, raro nisi ex commodo feriunt, interim tela ligneo hastili quatuor ferè cubitorum ferrea cuspede infixæ iaculantes. Ita Bagnal procedens sæpe ab Onelli leui armatura subsistere coactus, sæpe etiam eandem repellens haud procul à Catholicorum castris substitit hora diei ferè vndecima. Hic planicies illa duplici vligine hinc, inde coarctabatur, & inter vtramque vliginem humile, & tenue vallum altitudine quatuor pedum, profundiorè vero fossam interius per quartam milliarij partem Onellus duxit, magis, vt esset hosti impedimento, quam sibi adiumento. Inter medium Bealan^{is} vallum, & regium exercitum exsiliabant turbidi coloris latices ex vliginibus coeuntes. Vnde forsàn locus Os vadū multis dicitur Vadum Pallidum, & si alijs placeat Pallidi, vadum Sancti Buiani vocari. Pro vallo, & vtroque Beal exercitu equitum, & fulminatorum pugna vehementer instauratur. In æstu pugne scloperarius An-Buian^{is} glus, qui nitratum puluerem inter pugnandum Os vadū consumpsit, sulphur sumpturus in Lagenam, in Buiani^{is} qua

qua erat, isore in locis manum, qua bombardicum
 fanem ignitum tenebat. Hic quo igne accensa Lagera,
 & duae proximae neri plene non nullos combustos in
 aerem tollunt. Interim Bagnal contra Catholicorum
 vallum, & agmina disponit circa machinamenta quo-
 rum unum sulphure, & globis onustum, dum explo-
 ditur, vehementia pulueris in varia frustra disruptum
 interficit circumstantes nonnullos. Ceteris Bagnal
 vallum discurrit, & hastatorum Catholicorum agmina
 tormentis nuda verberat eorum equitibus, & bom-
 bardarijs, qui pro vallo contententer certant, minime
 obstantibus aliquot partes valli solo aequat, & ab eo
 arcet agmina: in quorum locum irrumpunt duo pri-
 ma regia agmina, alterum aduersus Onellum, alterum
 aduersus Odonellum laeuum cornu tenentem, & ali-
 quot agminum ordines vallum transgrediuntur, in
 quorum subsidium agmen vltimum Bagnal ducit.
 Eodem tempore equitatum, & bombardarios Catho-
 licorum intra vallum pulsos regius equitatus, & bom-
 bardarij sequuntur, & a quo iam loco vtrique strenue
 praeliantur, & vtrique mixti viri viros amplexi equis
 detrahunt. Hic hastati Catholici, qui tormentorum
 scibus a vallo fuerunt remoti, videntes tormenta non
 esse iam hosti vsui, sese in agmina regia conuertunt,
 non dum tamen manum conferunt. Eodem temporis
 momento Bagnal, qui munitus erat cataphracta,
 & casside ex calyce factis grauis sclopi iacrum susti-
 nentibus, ratus se iam vicisse, vt liberius laetam
 praelij faciem videret, & facilius respiraret, arma-
 tura grauis pondere fatigatus, & cassidis conspicit
 lium aperit, & tollit, nec prius demisit, & clausit,
 quam iacuit humi exanimis plumbea glande fron-
 te confossus. Cuius morte tertium agmen, in
 quo

quo erat, magna trepidatio inuasit. Agmina duo, ad
 qua ducis extincti nuncius nondum fuit perlatus,
 rem fortiter gerunt. Catholici quoque nihil segniter
 praelium committunt. Odonellus bombardarium
 virtute sese tuctur. Onelli agmen magis periclitari
 videtur. In hoc ancipiti rerum statu Onellus, qui
 iuxta suum agmen equo insidebat cum equitibus qua-
 draginta, & toridem bombardarijs, bombardarios iu-
 ber, vt regium agmen glandibus carpant. Obedientes
 imperio bombardarij non parum molestant, & ordi-
 nes cogunt laxare agmen fulminatorum ope nudum.
 Percussis Onellus addit terrorem cum quadraginta
 equitibus in medium agmen laxatis habentis irum-
 pendo. Onellum sequens suum hastatorum agmen
 clamore sublato regium in fugam vertit hora serè
 prima pomeridiana. Id conspicari ij quoque, qui cum
 Odonello certant, agmine turbato terga vertunt.
 Monteguis etiam cum equitatu pedem refert. Bom-
 bardatorum alæ sese fugæ mandant. Onellus, Odo-
 nellus, & Macguier, qui praerant equitatu, fugien-
 tum tergis hærent. Fossa, vallumque regijs erit ma-
 gis impedimento tunc fugientibus, quam antea ag-
 gredientibus, qui cadentes alij super alios fossam im-
 plent, & iacentes vngulis equorum, pedumque pe-
 dibus obteruntur. Vltimum agmen, in quo Bagnal erat,
 duce mortuo mestum, & trepidum turbatis alijs auxi-
 lio non erat. Tamen Melmorus Orellus cognomento
 Pulcher trepidus iubet adesse animo, & secum hosti re-
 sistere, speciosius esse interfici praeliantes, & vltos,
 quam fugientes impunè occidi, & adhuc fieri posse,
 vt hostis impetum sustineant, ipsumque repellant.
 Pulchri cohortatione nonnulli confirmati, maxi-
 mè iuuenes Iberni cum eo consanguinitate con-
 iuncti

iuñcti redintegrant prælium. Quibus pugnantibus Pulcher sese in omnes partes vertit, vt magis laborantibus, & periclitantibus opem ferat. Caterum illi pauci, qui cum eo manserunt, & á regijs deserti, & á Catholicis circumuenti multis vulneribus affecti cadunt, & Pulcher ipse solus relictus pugnans fortissimè sternitur. Et omnes regij effusa fuga salutem pedibus quærentes per planiciem, quâ venerant, & arboretum, inde Ardmacham vsque dissipati, & palantes occiduntur. In Ardmachæ templa sese receperunt equites, & circiter mille, & quingenti pedites. Perierant prælio regionum plus duo millia, & quingenti, & inter eos Bagnal exercitus imperator, cohortiũ duces viginti tres, multi opriones, signiferi, & tesserarij. Capta sunt signa militaria triginta quatuor, omnia militaria tympana, tormenta bellica, magna vis armorum, & totus comæatus. Neque victoribus quidem pugna fuit incruenta, & si enim minus ducenti fuerunt desiderati, tamen plus sexcenti fuerunt vulnerati. In Ardmachæ templa, quæ regionum præsidio tenebantur, qui sese abdiderunt, á victoribus obsidentur. Monteguus cum equitatu noctu tenebrarum auxilio fugit. Eum sine ordine, & effusa fuga fugientem ex Onelli castris secutus Terentius Ohanlonus cum parte equitatus impedimenta, & equos ducentos capit, duces tres interficit: Romlius etiam Anglus dux cum die sequente iuxta iter Tabacci herbæ fumum fistula sorberet, deprehensus occiditur. Pedites ex pacto inermes dimittuntur, Ardmacha, & Portmore Onello traditis.

CAPVT. VI.

*Lageniorum, & aliorum varij casus
prosperi.*

Huius pugnae prosperitate, & oportuno Huonis Omorrae aduentu Lagenij plures animos sustulerunt ad arma pro fide, & libertate capienda, præsertim Daniel Keuanus cognomento Hispaniensis, quod in Hispania annos circiter quatuor fuerit commoratus. Huon Lisiam totam in suam potestatem redigit præter Portum arcem, & aliàs duas. Daniel Hispaniensis Midhiæ magnam partem, quod in Anglos pro Catholica Religione non conspirabat, ferro, & flamma deuastat. Raymundus Burkus Vrmonia Minore, quæ non procul à Lisa est, Comitæ Vrmonij ditioni erepta potitur, in eius arcibus in deditionem acceptis præsidia collocans. In Connachta multi ab Anglis deficiunt. In eisdem aliqui Vltonij qui antea nutabant, con-

firmantur.

DOMINI
PHILIPPI OSVLLEVANI
BEARRI IBERNI.

TOMI. III. LIBER. V.

De bello quindecim annorum.

Ætera, quæ Vrmonio Regij exercitus imperatore: item quæ Essexio Prorege, & primo tempore administrationis Blunti contigerunt, nunc scribemus. Quæ quidem res cruenta, & variæ sunt, bello iam in Momonias translato.

CAPVT. I.

Momoniarum rerum status, cum bellum in eis cæpit, describitur.

IN Vtonia, Lagenia, & Connachta, quæ scriptimus hastenus, dum geruntur, Maccarrha Magnifico fungitur relicta Helena filia Florentio Maccarrha Fufci filio matrimonio collocata: qui de hereditate defuncti cū Angliæ regina litigabāt. Daniel etiā Magni filius nothus se nec paternæ hereditate indignū, nec Helenæ sorori postponendum putabat, sed litem intendere non audebat apud Anglos, quos æquos sibi iudices fore non sperabat. Suspicio verò non deest, quia
ia

De bello quindecim annorum. 157

in illos suam operam fuerit pollicitus, modò ab Onello ad obtinendum paternum principatum adiunaretur. Iaimus quoque, & Iohannes Giralchini dolebant se Desmonia Comitatu abdicatos, cum eorum pater Thomas contra Giraldum Comitem fratrem suum Regiæ partes fuerit secutus. Ob quod Onelli opem implorasse feruntur. Dermysus, & Donatus Maccarrhæ de Allæ principatu lite contententes iudicijs, & sententijs regiorum iudicum stomachabantur. Alij quoque, & publica Religiosis causa, & priuatis iniurijs in Anglos erant minus bene animati. Caterum omnes summa quiete fruebantur, & Anglis minus tunc laceffentibus quam aliàs, ob temporum pericula, & Momonijs ipsis minimè rebellantibus præter paucos, qui facultatibus, viribusque parum pollentes vix aliquid relatu dignum gesserunt. Ita Momoniæ copia rerum, quæ ad victum pertinebant, abundantes, suos, Connachtos multos, & Lagenios aliquos deuastata patria viduum quærentes alebant. Earum Præfectus Iohannes Norris obierat diem, vt vidimus, cui frater Thomas Norris vir bellicæ disciplinæ non ignarus successit.

CAPVT. II.

Quemadmodum bellum sit in Momonias translatum, & qui ab Anglis statim defecerint?

IN hoc statu rerum Petrus Lefsius nobilis eques Momonius vir animi plenus, nec eloquentia inanis Anglos, in quos aliquod erimen commiserat, fugiens, in Lageniam Huonem Omorram adit, eique

eique persuadet, ut in Momonijs faciat expeditionem: id plerosque Momonios summopere exoptare: rebel-
landi cupidos esse: omnes Giraldinos Iaimum Giral-
dinum creaturos Desmonia Comitem, & Ducem secu-
turos: Maccarthas Desmonia aliquem sibi principem
electuros. Quod Huon consilium probans, Onello con-
sentiente, in hanc opinionem amicos suos, qui in Lage-
niabellum administrabant, mouet. Hi erant Raymun-
dus Burkus Lictrima Baro cum Gulielmo fratre, Der-
mysius Oconchur cum duobus fratribus Carbrio, &
Quinto, Richardus Tirellus. Huon ducēs pedites octin-
gentos, & equites circiter triginta celerius omnium
opinionem in Momonijs ire contendit, Lisia custodia
Edmundo fratri demandata. Comes Vrmonius regij
exercitus imperator, illi obuiam iturus videbatur, sed
non iuit, vel Huonis celeritate anteuersus, vel praelio
expetiri non ausus. Thomas Norris Anglus Momonia-
rum praefectus suae prouinciae non ignarus esse à pro-
uincia hostem arcere, praesidiarios milites, Momoniarū
delectum, Momonios optimates, quam maximas breui-
tate temporis vires potuit comparare, Moalam conuo-
cat, praesefrens ibi velle cum Huone configere. Illi
Huon appropinquans magnificas litteras scribit, quibus
abeo petit, ut acie dimiceret. Quam conditionem Norris
recusans Moala constituto praesidio Corcacham refu-
git. Huon sequitur, & eius velites cum Norrisis vltimo
agmine leuiter missilibus pugnant. Sine mora multi
praeter opinionem Momonij ab Anglis deficiunt,
Patritius Giraldinus, qui Macmoris, & Lacinae Baro
dicitur, Gulielmus Giraldinus eques Auratus Kierrius
Rafinanae dominus, Edmundus Giraldinus eques Au-
ratus vallis, Edmundus Giraldinus eques Auratus Al-
bus, & omnes fere nominis Giraldini Momonij, quorū
plerique

plerique Iaimum Giraldinum Desmonia Comitem
renunciarunt, quo nomine à nobis etiam hinc erit ap-
pellandus. Conspirarunt etiam Dermysius, & Donatus
Maccarthae Allae principatus competitores, Daniel
Maccarthae Magni filius, Patritus Condon, Odonno-
chus Onachtae, Odonnochus vallis. Desciverunt quo-
que alij viri clarissimi, Rocheus Faramuia Vicecomes,
Richardus Buttlerus Montis Gerarti Vicecomes, qui
Onelli filiam vxorem habuit, Thomas Buttlerus Ca-
tharae Baro, & alijs: sed plures in Reginae amicitia man-
ferunt, non solum ciuitates omnes, & magistratus, sed
principes, vel optimates. Illic ex Connachta cōfluunt
multi, qui depopulata patria inedia laborabant, & à
Momonijs armantur, ducibus Dermysio Oconchure,
Gulielmo Burko, Richardo Tirello, Bernardo Okealla,
& alijs. Momonij quoque milites conscribuntur, &
duces creantur. Ita in Momonijs bello accenso, Huon
in Lageniā reuertitur.

CAPVT. III.

*Momoniorum cum Anglis, & inter se
contentiones.*

IN finibus eorum, qui in Regiam arma sumpse-
runt, quotquot erant Angli bonis spoliati dimit-
tuntur. Eorum aliquot castella expugnata relata
minimè digna praeter Molathibbiam arcem, quā regij *Mola-*
triginta constituti à Nicolao Bruno Anglo equite Au- *thibb.*
rato tenebant. Hanc Gulielmus Burkus, Thomas Giral-
dinus cognomine Iuuenis, equites ex genere Maccar-
thae, qui Mangum flumen accolebant, cum trecentis pe-
ditibus aggressi, pinnas, & fenestras bombardicis pilis
obruunt,

obruunt, propugnatores arcetes. Propugnatores fortiter, & animosè munimentū tutantur misilibus. Eorū vnus tā mirè collineabat, vt oppugnatores sexdecim plūbeis glandibus vel interfecerit, vel vulnerauerit. Castello muchus admouetur, sub quo milites latitantes murum subruūt. In ruina propugnatores accurētes acriter preliantur, quibus tandem repulsis oppugnatores ingrediuntur: super quos propugnatores pauimentum, & tabulata diruta dimitant, quæ dum cadunt, oppugnatores pede paululum relato rursus redeūtes arce expugnata propugnatores occidunt. Dermysius Maccarrha principatus Allæ competitor ratus superesse neminem se digniorem Maccarrhæ magni principatu, & nomine Connachtis conductis, & amicis vocatis ad occupandū illum principatum fugientibus Anglis contendit. Cui Daniel Maccarrhæ filius nothus occurrit stipatus agmine suorum amicorū, & Connachtorum, quos conduxit, asserens principatū, & nomē patris ad se iure pertinere. Datis vtrinque vadibus standi iudicio rectorum arbitratorum à pugna recedunt. Sed Daniel, qui in principatu restitit, à Daniele Oslulleano Magni fratre Maccarrhæ inauguratur. Mox à Daniele, qui iā Clācarrhæ principatu potiebatur, & à Iaimo Desmonix comite armati mittuntur, vt alios Momonios, qui ab Anglis nō defece-
rūt ad defectionem cogāt & tributarios, vel stipendiarios faciant. In Maccarrhæ Fuscum, & Carbrios misi terrestri prælio prosperè, sed cum Odriscolis nauali aduersè dimicant. Alia varia prælia inter ipsos Momonios regio & eos, qui à Regina desciuerunt, non sine partis vtriusque eade committuntur. Ab Anglorum ductu & imperio sese subducunt alij coacti, alij sponte, alij neutro modo: alij victoribus obtemperantes vtrique parti stipem soluunt.

CAPVT. IIII.

Thomæ Norrisis in Catholicos expeditio prima.

ITa Catholici Momonij dum alios alij impugnat, & cōficiunt, opportunā occasionem nactus Thomas Norris Momoniarum præfectus Corcacha vires suas colligit. Prouincialium Ibernorum delectum instituit: Veteranos, & nuper ex Anglia missos coniungit. Aliquos Momonios principes suæ factionis cōuocat. Qui omnes duorum millium, & quingentorum numerum explent. His copijs in agmina tria diuisis, vt ex Killmuchalloga oppido veteranos prædiarios deducat, & ibi tyrones constituat, proficiscitur. Id intelligens Gulielmus Burkus, qui in Ochellano agro erat, ad viam nomine Abharram cum peditibus trecentis agmen vltimum (qui erant tyrones Angli sagis rubris induti) die Saturni improuiso adores fundit, & in medium agmen fugat, multis occisis, & impedimentis captis, & inter illa caniculis festiuis, & venatorijs, quos in delicijs Norris habebat. Tamen Norris Killmuchallogam se contulit. Vnde proximo die lunæ redeuntem ad Tumulum Sæutorum assequuntur Desmonia Comes, Vicecomes Montis Gerarti, Baro Cathara, Baro Luachna, Gulielmus Burkus, & Richardus Tirellus numero ferè pares. Totamque diem per octo millia passuum pugnatur, aliquot vtrinque fauciatis, & de-
deratis, sed regijs pluribus, ex quorum nobilibus cecidit Tamquinius Anglus neque pugnandi finis prius factus est, quam Norris in Killnamollacham se recepit

Thomæ Norrisis expeditio secunda.

Rursus Norris in Catholicos expeditionem parat ducens duo millia, & quadringētos pedites, & equites trecētos, cum quibus Rochei Vicecomitis fines ingressus Oppidopontem castellum natura, & opere immunitum à Vicecomite desertū occupat. Inde Oppidocastellū arcē natura, & præsidio firmiorē, quæ quingentis passibus aberat, petere cogitat. Eam Vicecomes ad interencionē statuit dēfēdere, cui opportunē venerunt auxilio sui, Daniel Maccarrha, qui Clancarthæ principatū obrinebat, Comes Desmonius, Dermysius Oconchur, & Gulielmus Burkus cū duobus milibus, & quingentis circiter peditibus, & equitibus minus centum. Inter Oppidocastellum, & Norrisem castris collocatis illum constituunt auso prohibere. Cumq; illo exercitum mouisset, eius alas in agmina se recipere, & vniuersum exercitum ad pristina castra redire cogunt. Castra cū bombardarij oppugnassent, crebris tormentorū & ictibus remouentur, locoque cedentes Catholicos regius equitatus & bombardarij sequuntur, & ad ipsorū tormenta cōpellunt. Tormentorū verò vim fugientes regij rursus ad sua recurrunt sequentibus Catholicis: sicque per aliquot dies fuit dimicatum. Inter vtrumq; exercitum tumulus erat lectus, & nihil inuius, quē obtinere victoriæ loco ducebāt. Ac obtinentes interemptorum hostium capita sustibus infixā celfo loco ostentabant. Alteri, vt suorum capita ab ignominioso loco auferrent, omnes neruos extricant. Vnde non parū acris pugna oriebatur. Hoc modò cum dies duodecim fuisset pugnatum maiore regionum, quā Catholicorū damno, Norrisque

Norrisque de tumulo non amplius contendens potius rediturus, quā progressurus videretur, vt illū reditu etiā occluderent, relicto Oppidocastelli firmo præsidio Catholici iuxta Oppidopontem, & Norrisis statiuā in loco viæ imminente confederunt. Quorū castra Norris ante lucis exortum productis equitibus, & septingētis bombardarijs grauibus pilorum grandine improuiso obruit: & ex ea fronte propugnatores nonnullos subito terrore percussos fugat. Gulielmus ex alio cornu auxilio veniens suis confirmatis Norrisem in fugam vertit, & ad castra secutus aliquot equites, & pedites vulnerat, & occidit. Postero die Norris impedimentis præmissis ante lucem Corcacham celeriter petit, quæ Catholici secuti ad Monasterium Montis regios ducentos haud impigrè interimunt: cæteris dimissis amplius prosequi dēstūt.

Mainister na
Mona.

Thomas Norris, & Casteleonelli Baro cum suo fratre occiduntur.

Aliquot inde mensibus Thomas Burkus Casteleonelli Baronis frater, qui ab Anglis descendit, receptis à Raymundo Barone, & eius fratre Gulielmo militibus in Moseria Kurkia castella non satis munita expugnabat. Quæ circa loca Norris qui cum exercitu erat, cum equitibus amplius ducentis, & peditibus mille in Thomā ire contendit, illumq; eū equitatu, & bombardarijs ad Killthiliam nanciscitur. Thomas, qui ducentos tantū pedites tunc habuit, loco cedere putauit. Ea re non contentus Norris in eius ultimos ordines eū equitatu prouit: in cuius imperiū Thomas se conuertit, & Iohannes Burkus nobilis Cōnathus Norrisem hasta per Galeam ferit in capite ferream

Killthili

hastæ

hastæ cuspidem relinquens. Norris vulnere affligtus Moalam rediit ubi intra quindecim dies moritur. Dermysius Oconchur centum militibus comitatus per fines Richardi Burki Castellæonelli Baronis iter faciens à Barone, & eius fratre Thomâ iam Anglis conciliato ducibus trecentos pedites ex obzatis suis & tres cohortes regias Lomnacha missas circumueniunt. Quos in summo discrimine vitæ, & ingente desperatione aggredi coactus fundit, & in fugam vertit, Baronemque, & eius fratrem Thomam occidit.

C A P V T I V I I

Beal antha sani.
Insikinnæ Barone submerso, Connachtæ præfectus Bealanthasaniū arcē obsidet: Odonellus obsidione liberat, & Clarrichardam inuadit.

HÆc in Iberniam dum geruntur: donatus Oconchur in Anglia de Sligacha principatu cum Regina parum æquo iudice litigabat, neque possessiones integras impetrans, neque consequens potestatem in Iberniam redeundi, ne bona vi retenta tentaret armis recuperare turbulento tempore, quo multi rebellabant. Illi relinquebat Regina Baleanmotham arcem non Sligacham: sed cum Sligacha est redacta in Odonelli potestatem, tunc illi offerebat Sligacham non Baleanmotham: cum vtramque amisit, vtramque concessit, & facultatem in Iberniam redeundi, totumque principatum, quomodo cumque possit, recuperandi, & senaper obtinendi. Oconchur ad Conierssem Cliffordū Anglū equitem Auratum venit illis diebus, quibus is in Odonellum expeditionem faciebat quatuor militum millia

Baile an motha. Oppidū Muri.

millia ducens, & inter illos auxiliares Iberos minimè obscuri nominis Tomonia, & Clanrichardæ Comites, & Maurum Obrienem Insikinnæ Baronem. Cum quo exercitu Bealanthasaniū Odonelli castellū obsessum proficiscitur. Pollicitus traicere Bealanthasaniū vadum, quod Odonellus occupauit, Vadum prati aggreditur. In ipso vado, vt alias, Oconchur, & Maurus Baro de virtute certabant, & dum vterque alterum precedere conatur, Maurum saus equus in alueum lapsus discurrit, & Maurus amorum pondere grauis in imum flumen haustus amplius non exitit. Cliffordus vadum traiectus frustra repugnantibus paucis ab Odonello depositis arcem obsessam quatuor tormentis oppugnat. Eam tenebat Huon Craphurtus Scotus cum octoginta militibus, quorum erant sex Hispani, cæteri Iberni. Primo die oppugnationis regius pedes deaurata cataphracta insignis ad arcem propius audacter accedens pila bombardica sternitur. Cui cataphractam extrahere cupiens socius, dum incautius appropinquat, glande quoque plumbea traicjitur. Tertius idem ausus iactu occiditur, & tres simul à propugnatoribus armis, & vestibus exuuntur. Odonellus ad quæ ex suis militibus pauci adhuc cōuenerant, arci tentat opitulari. Equestre prælium fit, quo Oconchur fortiter dimicans vulneratur. Eo coratu cū Odonellus deijceretur, regij libertius arcē tormentis quatunt, pilis penetrant, & eius frustra diruunt: vincis quoque, admoris menia transfodiunt, & in subruta parte cū propugnatoribus manū cōserentes propelluntur. Rursus alio cōsilio capto, cuniculū in arcē dirigūt, per quæ armati ingressi, tabulatis, & fornice à propugnatorib⁹ dirutis, & dimisis obruuntur. Interim Odonellus noctu, & interdium in castra regionū imperū facit, eos oppugnatione prohibēs, & somno priuās. Ad illū

Beal antha Cuius. Os vadi prati.

iam omnes ferè stipendiati, & obarati, Otruarkus, & alij auxiliates confluerant neque procul aberat Onellus auxilio veniens. Regij maiores Catholicorum vires rimentes, ab Odonello acrius indies pugnis quasi, & defefsi, obfidiōe foluta, tribus tormentis relictis quartoque vix in nauim, qua fuit veftum, imposito, fummo mane flumen, per quod venerant, trajcientes, in vadū cui nomen est Semita Heroum, feſe tam incompoſitè præcipitant vt nonnulli obruantur. Fugientes fequitur Odonellus interimens nonnullos Flumine, & ferro eodie regij trecenti perierunt. Inde Clanrichardæ principatum Odonellus inuadit, vbi equites pauci Clanrichardenfes eius alæ equitum occurrentes terga vertuat, multitudinem veriti. Vnum eorum vehementius infequitur Magnus Odonelli frater, qui tunc primū militare ſagum induit. Ille ad pedes descendens in vliginem impeditam, & equo inuiam fugit. Magnus quoque equo defiliens fequitur illum. Ambo ſtrictis gladijs, & inuolutis ſcutoleuis ſingulare certamen committunt, quo Magnus hoſtem interfecit. Illius principatus non parua pars deuaſtatur. Oppidum Balarria ſcalis admotis expugnatur. Et cohors Angla, quæ ibi præſidio erat occiditur. Neque diu poſt fines Inſi kinni Baronis, Terentij Obrienis equitis Aurati, & Ofachniſij Odonellus prædatur.

Cafaini
na
gchuir.
Semita
Heroum

Balarri.

CAPVT. VIII.

*Huon cum Vrmonio pugnat. Crochanum
caſtellum Iphalij expugnāt. Et de
Patre Archero.*

Interim

Interim in Lagenia Huon Omorra Portum Liſiæ arcem commeatu intercludendo in magnas anguſtias deducit Comes Vrmonius regij exercitus imperator arci laturus opem cū amplius quatuor milibus equitatus, & peditatus Dublinna profectus ad riuulum nomine Vadum Nigrum peruenit. Vbi Huon circiter mille, & quadringentos milites ducens illum in aperta planicie aggreditur. Acriter, & contentioſè dimicatur. Huon hoſtis alas ad agmina ſæpè compellit, itidem hoſtis multitudine repulſus. Vrmonius eo die milites ſexcentos amiſit, quorū corpora ædibus accenſis combuſit, ne intelligeretur tantum ſibi damni fuiſſe illatum. Nam mos eſt Anglis occiſos ſuos occulendi, hoſtes verò in publicis locis ſpectandos collocandi. Catholicici ſexaginta ſuccubuerunt: circiter octoginta ſunt vulneribus affecti. Vrmonius multitudine militum iter ſuſtinens in arcem cōmeatum intulit. Cathirius, Mauritius, & Iohannes Oconchures Iphalij equites cū centum peditibus improviſo ſcalis altiſſimis admotis Cruochanum caſtellum, quod in Iphalix principatu Thomas Morus eques Auratus, & Siffirdus Angli præſidio tenebant aſcendunt & propugnatoribus occiſis expugnant. Ruſus Comes Vrmonius regij exercitus imperator, & Huon Omorra vterque in alterius conſpectum copias perducit. Erat tunc apud Huonem Pater Iacobus Archerus è Societate Ieſu Ibernus vir Catholicæ Religionis amplificandæ ſtudioſiſſimus, perindeque Hæreſis hoſtis accerrimus, & ob id ab Anglis odio inexpiable habitus, quippè qui primum Onello, deinde Huoni, tandem Ofulleuano, & alijs Catholicis praua dogmata oppugnantibus, ſuo ſtudio, conſilio, ſuaque opera & induſtria minimè defuit, ac ſua etiã authoritate Catholicorum agmen cogens cū Hæreticis ſignè ſæpè.

Antha
Duibh.
Vadum
Nigrum

Cruoch.

X 2

numero

numero contulit. Hic religiosus motus spe reducendi Vrmonium ad sanam mentem petit, vt liceat colloqui. Colloquendi facultatem Vrmonius non negat. Itaque ex altera parte Vrmonius Dionysius Obrien Tomonię Comes, Lomnachęquę princeps, & Georgius Caruus Anglus Momoniarum prefectus equis vecti; ex altera verò religiosus Archerus pedes tribus Ibernis militibus comitatus in vtriusque exercitus conspectu ad colloquium conueniunt, nulla incolumitatis fide interposita. Ibi Archerus, qui linguam Anglicam optimè callebat propter Caruum Ibernicum idioma non intelligentem, Anglico sermone piè, sanctèquę suo more incipit facere verba. Eum Vrmonius interruptit futile quoddam argumentum in Summi Pontificis sanctitatem obijciendo. Quare subiratus Archerus cum pristinum oris habitum aliquantum mutasset, & simul baculum, seu stipitem, quo seniles artus sustinebat, dextera fortè tolleret, tres Iberni pedites, qui eum comitabatur, Anglici sermonis signari, velle religiosum stipitem cum Vrmonio congregi, existimarunt. Quamobrem periculum, quòd inermi religioso ab armato impendere putabant, anteuertere cupientes duo Vrmonium aggressi equo deturbant, tertius quoque ferrum stringit: in quorum auxilium pluribus accurrentibus ex Catholico exercitu, multitudinem veriti Comes Tomonius, & Caruus se fugę mandant. In Archerum regij magnaturba prorunt: quibus Cornelius Orellus ab Huone missus occurrit. Vtrinque equestri pugna & bombardariorum velitatione dimicatur, donec nox prælium diremerit. Postero die pars vtraquę ab eo loco discessit. Vrmonius ab Huone custodię mandatus ad fidem Catholicam ab Archero conuertitur. Sed Onelli iussu veterum amicitiarum memoris incolumis dimissus iterum ad pristinum

num Hæresis vomitum rediit, de Archero verò silentio inuoluendum non est, cum Hæreticis non modò terrori, sed etiam ad eò vel admirationi, vel stupori fuisset, vt per maria siccis pedibus incedere, per aerem volare, aliaque supra hominum vires assecutum esse crediderint, inde non Archerum, sed Archidiabolum rectius appellandum esse confirmantes.

CAPVT. IX:

Quid egerit Comes Essexius in Momonijs, & Lagenia? Res varię narrantur.

TAndiu per tot regio imperatores, & exercitus re infelicitè gesta, statuunt Angli summis viribus Catholicos extinguere. In quam rem Robertus Essexiæ Comes, qui tunc temporis omnium Anglorum primus fama rerum gestarum habebatur, auctoritate nulli secundus Iberniæ Prorex, & exercitus regij Imperator creatur. Qui Lódino profectus sub finè Martij mensis anno millesimo quingentesimo nonagesimo nono (vt docet Camdenus) Dublinnam appulit. Vbi ex ijs, qui nuper ex Anglia venerat, & in Ibernia fuerant, comparato, quam maximo potuit, exercitu, in Onellum facturus expeditionem videbatur, & ita in illum Onellus sese parabat, & etiam Odonellus Onello laturus opem. At ille præter omnium spem in Momoniasite contendit septem millia peditum, & equites nongentos ductitans. Cui in Legenia per iter angustum exercitum ducenti factus obuius Huon Omorracum quingentis peditibus vltimum agmen fundit, aliquot milites, atque duces occidit, spolia, & inter cætera

Camdenus,

*Bearnna
na
Ghleti.
Trāfius
plumarū*

multos plumeos apices capit. Vnde locus hodie dicitur Transicus plumarum In Momonias Essexius cum peruenisset, statim obsidet Catharam arcem Thomæ Butleri Baronis, in qua tantum septem, vel octo bombardarij custodiæ causa erant relictī. Arci auxilio veniunt Comes Desmonius, Raymundus Baro, & eius frater Gulielmus ducentes mille tantum pedites, & equites paucos, copias regijs minimè conferendas (neque enim se parauerant, quod existimabant in se Essexium tam citò signa non fuisse laturum.) Ad arcem aditus erat per pontem, quem Vinkele Anglus tribunus militum non inualida manu tenebat. Secundo die obsidionis Gulielmus Burkus cum peditibus quingentis, & ducentis equitibus arcem opitulatum profectus Vinkelem ex ponte eijcit nonnullis regijs interemptis, & Iaimo Thomæ Baronis fratre cum quinquaginta peditibus in arce præsidio collocato incolumis reuertitur. Tamen arx continuè tormentis quassata diruitur, Desmonio non obstante, qui nullum pugnandi tempus intermittendo, conabatur oppugnationem prohibere. Decima nocte oppugnationis Iaimus cum militibus prostratam arcem relinquens ad suos fugit. Essexius in arce relicto præsidio Lomnacham adit, Catholicis non ausis occurrere. Inde Asketiniam petit, præsidium firmaturus. Iam Daniel Maccarrha, Comesque Desmonius duo millia, & quingentos milites coegerant, cum quibus itineris angustias oblident. Primo ad hostem versus venientem fuit constitutus Gulielmus, secundo Dermysius Oconchur in locis planis, & expeditis: ultimo Vaterus Tirellus, & Thomas Plunketus in ipsi itinerum angustissimis faucibus cū quingentis, & octoginta militibus sunt collocati. Inter quos si medius hostis circumueniretur (vt sperabatur)

*Mein
Robknir*

impunè

impunè delendus videbatur. Ac ita illud fuisse inciperium datum à Petro Lesio tesserario maximo, vt illum Vaterus & Thomas primum, deinde Dermysius, & Gulielmus à tergo adorirentur, multi confirmant, sed Vaterus, & Thomas contrarium asserunt. Itaque die Saturni Essexius copias in quatuor agmina distinctas ad angustias ducit, iamque Tomoniæ, & Clanrichardæ Comites, & Macprieris Baro primum agmen ex ibernis militibus habentes Gulielmum, & Dermysium prætereunt nemine repugnante, vt erat iussum. Deinde Vaterum, & Thomam prætereuntes ex angustijs in planum sese conferebant. Quod cum Dermysius vidisset ratus per perfidiam à Vatero, & Thoma hostem dimitti, in æquo loco, vbi erat, cepit præliari, & à multitudine hostium cedere loco coactus ad Gulielmum sese recipit. Ambo rursus prælium redintegranes tres horas hostes secuti acriter dimicant, sed parum damni inferentes, quia fuit hostis angustijs dimissus, in quibus Vaterus, & Thomas totis viribus resistere debebant. Caterum hi causabantur, sibi imperatum fuisse, ne præliarentur, donec alij pugnam inchoarent, sed contrarium multi affirmant, & dicunt illos pactos fuisse cum Essexio per quendam Tirellum, ne ipsi obessent. Vt secundum crimen punirentur Daniel Maccarrha censuit, non tamen Comes militum secessionem timens. Postea rixa orta Thomas fuit à Petro Lesio interfectus. Vt redeamus ad rem Essexius Asketiniam peruenit, in cuius castra Catholici noctu faciunt impetum. Asketinia firmiore præsidio munita Essexius ulterius progredi non ausus die Lunæ sequente reduit per aliud iter. Vbi ex arboreto iuxta Finiteri pagū Catholici erumpentes primum, vltimum, & media agmina simul inuadunt. Henricus Northeris eques Auratus Anglus Iohannis, & Thomæ fratres.

*Baile ab
Fhini-
teri.*

in Catholicos equo vectus firmo bombardariorum agmine vallatus plumbea glande confossus equo corrui. Alij ex regijs multi, & ex Catholicis nonnulli desiderantur: nam ab hora nona ante meridiem, vsque ad quintam pomeridianam fuit pugnatum, donec Essexius Cruoniæ confederit. Vnde rursus Desiam vsque Demonius sequitur per sex dies noctu, & interdiu prælians, & eius exercitum extenuans. Post Essexij reditum Dublinnam arx Cathara à Iaimo Buttlero Baronis fratre prædiarijs Anglis occisis, breui recuperatur.

Secundam expeditionem rursus Essexius facit in Oconchures Iphalios & Omorras, cum quibus parum prosperè pugnans exercitum indies minuit. Quare in Onellum profecturus ex Anglia subsidium petit.

CAPVT. X.

Connachtæ præfectus ab Odonello prælio peremptus.

PEt idem tempus Cliffordus Connachtæ præfectus statuit cum Odonello terra, marique gerere bellum: primum aggredi Sligacham, & arcem, quam Odonellus diruerat, reædificare. Ad id Oconchur Sligachus trans Corsliebhum montem circum Sligacham Connachtos circumit, hortans, atque rogans, vt ab Odonello desiscant. Illi paucis equitibus stipato turma ex equitibus Odonelli fortè fit obuia, & illum commissa pugna, paucisque occisis

*Cor
sliebh.
Præcept
mons.*

cisis in Kulmunium castellum compellit. Vbi ab Odonello circumfessus oppugnatur. Oconchur, qui dies circiter quadraginta castellum strenuè propugnabat, iam inedia videbatur in deditionem venturus. Id intelligens Cliffordus expeditionem celerius facit, vt Sligacham, sicut a nimo constituerat, recuperet, & Oconchuri obiter ferat opem. Theobaldum Burkum cognomento Naualem Ranmaculliam principatus competitorem cum classe, qua com meatus, tormenta bellica, calx, & alia materies ad reficiendam arcem uehebantur, iubet Galuea soluere, ipse cum cæteris copijs pedestre iter arrepturus.

Id Odonellus minimè ignorans pedites quadringentos ducibus Macsuinnio Fanido, & Maculliamo Sligachæ præsidio disponit. Obuillo imperat, vt cum equitibus ducentis Kulmuni castelli obsidionem continet: ipse cum peditibus, & Odocharta Corsliebhum montem, quò Cliffordus erat iter faciendum occupat. Per illum montem duobus itineribus, altero nimis angusto, & impedito, altero latiore aditus patebat. In impedito cohortes tres collocat iussas venientem hostem prohibere, donec plures auxilio mittat. In itinere patientiore ipse, & Odocharta cum peditum milibus duobus, inuisa acie, tentoria pandit. Nec procul Orruarkus confedit cum peditibus centum quadraginta.

Interim Naualis cum nauibus, & phaselis viginti in Sligachæ portum appulit, exsilire in terram non ausus Cliffordi aduentum præstolatur. Cliffordus ex Ibernis, & Anglis legionarijs, & Ibernis auxiliarijs duo millia, & quingentos pedites electæ iuuentutis, & tres equitum turmas cogit. Inter auxiliares notissimi erant Oconchur Dounnus Planicia

*Kulmuni.
ni.*

cici Connachticæ princeps, Melmarius Macfuinnius Tuethicæ Princeps, qui iratus Odonello nuper ad Anglos defecerat, & Richardus Burkus Dunkillini Baro Comitum Villigi filius. Cliffordus Anthlonia procedens cum signis militaribus pedestribus triginta sex, & equestribus tribus Bulliam peruenit. Odonellus in ea montis parte, quæ dicitur Ister Pallidum, arbores hinc inde cædi, & in via sterni iubet, ut venientibus hostibus impedimento, & resistenti sibi munimento sint: nam in eo loco statuit dimicare, citrà quem duobus ferè millibus passuum castra collocauerat. Iamque appropinquante die festo Virginis Matris assumptæ Catholici omnes per confessionem à peccatis expiantur, pridie festû ieiunant, & in ipso festo Christi Domini corpus accipiunt. Erat illa dies obscura nubibus, & pluuiosa. Ob quod Odonellus putans hostem non moturum castra, ipse ad Ister pallidum, vbi ex commodo certare posset, omisit mouere. Cæterum Macfuinnius ratus eam commodam occasionem, quòd Odonellum propter pluuiam ex pellibus non exiturum iudicabat, Cliffordo persuasit, ut iter arriperet. Cliffordus Griffino Markamo equite Aurato Anglo magistro equitum cum equitatu Bulliæ relicto, quòd in monte non posset per equites res commodè geri, ipse cum peditibus incustoditum aditum occupat. Vix communioni Catholici imponebant finem, cum equites exploratores reuersi retulerunt hostem fuisse Pallidum iter, & cæsar arbores transgressum. Extemplo iubet Odonellus milites citò capere cibum quo firmiores præliando sint, mox ita alloquitur. Mariæ Deiparæ Virginis sacrosanctæ ope hostem Hæreticum cum antea semper vicimus, tum hodiè potissimum profligabimus. Virginis nomine heri ieiunauimus, & hodiernum festum

Bealach
bui.

cele-

celebramus. Ergo eodem nomine fortiter, & animosè cum Virginis hostibus pugnemus, & victoriam obtinebimus. Qua oratione militibus ad pugnam vehementer accensis, sexcentos bombardarios præmittit ducibus Eugenio Macfuinnio Tuethio, & Ægydio, Tullioque Ogallachuribus iussus hostem impetere, & tardare, dum ipse hastatorum agmina instruat. Hostis ex itinerum angustijs in mediû, & planum montem ascenderat, & hora dici circiter vndecima pluuia cessabat, cum Odonelli fulminatores occurrunt. Ibi æquo loco ingente iuuentutis animo plumbeis pilulis eminus acerrimè cepit pugnari, & mutua vulnera inferri. Ibernî fulminatores cedunt, qui ducibus obiurgantibus, rem malè geri, & pro Virgine parum strenuè dimicari, conuitijs exagitati, pudore simul, & studio rei benè gerendæ pro virgine moti velitationem redintegrant. Vix credibile est, quanto animo, quantaque constantia, & dexteritate partis vtriusque bombardarij pugnaverint. Regij scloperarij ad hastatorum agmina compelluntur, & ipsa agmina pilorum grandine obruta, & vulnerata, circumuenta à fronte, & ab utroque latere ter sese in gyrum vertunt, in seia quid agant. Perculis Orruarkus addit terrorem cum centum quadraginta peditibus veniens Catholicis auxilio. Quo viso vniuersus regionum exercitus terga vertit, magna strue armorum relicta. Catholici insequuntur. Odonellus cum hastatis, & si properabat, non tamen est nactus pugnam integram. Quare credo, non nisi Virginis matris ope regio fuisse à fulminatoribus in fugam versos. Fugientium atque palantium tergis hærent Catholici per tria millia passuum. Cliffordus à militibus Ibernîs duobus, quibus magnum præmium proposuit, diu leuatus tandem cursu superatus

cus

tus occiditur per latus traiectus hasta. Arbores cęsa, & impeditum iter fugientibus magno impedimento erant: vbi non modò arma sed & vestes relictae sunt. Vix euasit Dunkillini Baro. Mille passibus à Bullia occurrit fugientibus auxilio Griffinus cum omni equitatu, primosque Catholicos hostem incompòsitę sequentes, & occidentes in fugam vertit. Sed Otruarco Catholicos recipiente, & confirmante, & hostibus resistente duo vulnera accipiens duplici glande, alterum dextera manu, alterũ dextero femine equitatu pedem referre facit. Rursus sequuntur Catholici, vsque ad Bulliam, quò Griffinus se recipit. Perierunt ex regijs cum Cliffordo præfecto, & Henrico Rateliffio alio nobili Anglo mille, & quadringenti, qui ferè Angli, & Mjdhienses Angloiberni erant: nam Connachtĩ propter locorum peritiam facilius sunt elapsi. Ex Catholicis centum quadraginta fuerunt vulnerati, & desiderati. Capta sunt regionum omnia ferè arma, signa, & tympana militaria, impedimenta, & multę vestes. Onellus, qui Odonello auxilio veniebat, duorum dierum itinere aberat. Cliffordi nece diuulgata, Naualis classe Galueam reuehitur. Oconchur sefo

Odonelli arbitrio permittens ab eo in integrum Sligachę principatum restituitur, alijs donis cumularus, & sacramento rogatus ipsi deinceps in Protestantes fore auxilio.

* * *

CAP.

CAPVT. XI.

Quid Essexius in Vltonia gesserit?

SEquente mense Septembris Comes Essexius ex Anglia recepto subsidio fines Vltonię ingreditur. Ei Onellus cum suis copijs sese ostendens per Haganum petit, vt colloquendi potestatem faciat. Essexius respondet se postero die in acie esse conueniendum. Qua die ex vtraque parte missi equites, & fulminatores leuiter velitantur. Rursus Onellus colloquium petit. Quod Essexius diutius negandum non putauit. Ambo ad interlabentis fluminis ripas accedentes soli hinc inde loquuntur. Ex quo effectum est, vt octauo die Septembris rursus conuenientes vterque comitatus octo ex nobilioribus sui exercitus inducias fecerint vsque ad Kalendas Maij sequentis anni ea lege, vt vterque posset bellum renouare, si diebus quatuordecim ante alterum admonuisset. Breui Essexius receptis à Regina litteris acerbissimis ob rem malę gestę acriter oburgatus eam in Angliam adit vicesimo octauo die Septembris, à qua coniecit in vincula. Onellus Anglis nunciatum mittit, inducias iam nullas esse administratione rerum abdicato, & in carcerem coniecto Essexio, qui eas fecerat, & seruare promiserat, & vt illi suis rebus consulant, & ab ipso caueant, diebus quatuordecim elapsis. Neque diũ post Essexius capite plectitur.

* * *

CAP.

Pontificis Maximi, & Hispaniæ Regis legati in Iberniam veniunt. Quid Onellus in Momonijs fecerit, quid Bluntus Prorex in Ultonia? Macguier, & Momoniarum præfectus mutuis vulneribus succumbunt.

Fray Ma
theo de
Oniedo.
D. Mar-
tin de la
Cerda.
PAUCIS inde diebus in Ultoniam venerunt Frater Mathæus Ouetensis Hispanus Dublinnæ Archiepiscopus, & Martinus Cerda nobilis eques Hispanus deferentes à Summo Pontifice omnibus, qui pro fide in Anglos arma caperent, indulgentias, & pecunia veniâ, & Onello Phœnicis pennam, & à Rege Catholico Philippo Tertio (nam secūsus obierat diem) viginti duo millia aureorum numorum in militum stipendium. Hispanis legatis reuerfis, Onellus relictis in Tirona validis præfidij ipse cum nonnullis belli socijs non spernendas copias ducens, & visum frustulum sacrosanctæ Crucis, quod in monasterio Sanctæ Crucis fuisse fertur, & exploratum Ibernorum animos, & an hostis auderet occurrere, in Momonias hyeme media procedens in agro Corcachano tentoria collocat. Vbi Macguier è castris digressus ab Edmundo Maccaphrio signifero suo, Nello Odurnino, & vno sacerdote comitatus incidit in VVarhamum Salincherum Anglum equitem Auratum Momoniarum præfectum equitibus sexaginta stipatum. Inter eos præter publicas inimicitarum causas ea etiam priuata æmulatio erat: quod Macguieri Ibernii, VVarhamo Angli præter omnes partis vtriusque equites fortitudine, & dexteritate pal-

mam

mam, & principem locum desererebant. Macguier conspecta hostilis equitatus multitudine, nec fugere, nec sese dedere ex sua dignitate esse putauit sed additis equo calcatribus in medios hostes prorouit. Illum hasta vibrantem plumbea glande ex bombardula VVarhamus ferit. Nihilominus Macguier VVarhamum hasta appetit & ictum euitare cupientem capitis declinatione per cassidem transfigit, & hastâ à capite pendentem relinquens stricto gladio per medios hostes euadit, duobus equitibus etiam saucijs, & sacerdote sequentibus: rursusque circumacto equo proruens omnes fundit, & fugat, nec longè secutus priusquam in castra venit ad Onellum, equo descendens à sacerdote expiatus ex vulnere animam efflat. Cuius equus postea cibo spontè abstinuisse fertur, donec inedia perierit. VVarhamus quoque ex vulnere ad insaniam redactus intra dies quindecim è vita discessit. Onellus secum deferens Donatum Maccartham Allæ competitorem, ne in Anglorum gratiam rediret, in Ultoniam reuertitur, VVrmonio Comite, qui videbatur prælio dimicaturus, nihil obstante. Ver-tebatur annus millesimus sexcentissimus, cum Carolus ^{Mont} Bluntus Montis læti Baro cum proregio imperio mense ^{10y.} Februario in Iberniam mittitur. Qui profectus in Ultoniam omnium antecessorum minimè progressus Fa- ^{Fachars.} chartam tantum peruenit. Vbi tribus amplius mensibus castrametatus, & ab Onello quoridianis prælijs, & vallo fossaque ductis in itinere interclusus aditu ad Ard-macham, & Iurem infecta re Dublinnam redit. Onellus nihil memorabile damni fecit præterquam, quod Petrum Leisium Momonium strenuum equitem, cuius superius mentionem fecimus, bombardæ iactu in capite vulneratum desiderauit.

DOMINI
PHILIPPI OSVLLEVANI

BEARRI IBERNI,

TOMI. III. LIBER. VI.

De bello quindecim annorum.

Hucusque Catholicorum felicitas processit. Hinc verò non modo cepit declinare, sed & labare, vt sequentibus libris constabit, & maxima parte præfente, quo contentiones acerrimæ; cruentissimæque referuntur.

CAPVT. I.

Quemadmodum Catholici sunt viribus diminuti, summatim dicitur.

Angli in summum discrimen amittendæ Iberniæ deducti, neque ignari ex Hispania fuisse Catholicis auxilium mittendum, varijs cogitationibus distrahuntur, quemadmodum huic malo eant obuiam? Denique statuunt, vt totam Iberniam ad quæ maximam possint, pauperiem, & rerum inopiam deducant: ipsos Iberos quibuscumque conditionibus sibi consilient, reconciliationem abnuentes dolis, & artibus perdant, & alios in alios concitent, quas ad res fortuna sunt adiuti. Principio ænea moneta excusa in Iberniam mittitur,

De bello quindecim annorum. 169

mittitur, qua omne Ibernum aurum, & argentum in Angliam subtrahitur, ipsaque breui cepit nullius esse pretij. Quo effectum est, vt Iberni pecunia sua defraudati sint ad ingentem pauperiorem redacti, Segetes quoque scinduntur, & alia damna inferuntur.

CAPVT. II.

Huonis Omorrae nece Lagenia pacatur.

Blunto Proregi suppetias eunti Porto Lisæ principatus arci Huon Omorra militum numero inferior occurrit, & ex suis incautè egressus plübea glande confossus cum vno comite solus occumbit: Cuius morte Lagenij fere omnes animo consternantur, & à Blunto Prorege citò in amicitiam recipiuntur Daniel Hispaniensis, Felmius Obruin, Oruchiles equites, & alij, totaque penè Lagenia bello defessa, & vastata pacatur præter Raymundum Omorram Huonis fratrem;

CAPVT. III.

Momoniarum bellum confectum.

Momonij, quod adhuc facultatibus ad gerendum bellum validi non poterant facile viribus ab Anglis debellari, hac arte sunt euerfi. Florentius Maccarrhæ Fusci filius vxorem habens Helenam Maccarrhæ Magni filiam cum Regina de Clancarthæ principatu litigabat, vt vidimus. Cui Regina potestatem fecit illum principatum quoquo modo possit, adimendi Danieli Maccarrhæ; & semper obrinendi. Florentius à clientibus, obærat, & amicis accipitur, &

Daniel deferitur, ne à Desmonio quidem Comite adiu-
tus. Sed breui Florentius ipse victus ab Anglis in An-
gliam mittitur, vbi in Londinam arcem custodiendus
detrusus est, & Daniel viribus destitutus cum Anglis
impunitatem paciscitur. Ita dimidia pars virium eorū,
qui in Momonijs bellum administrabant, infringitur.

Contra Desmonium etiam Comitem Iaimum alius
Iaimus Giraldinus adolescens filius Giraldi Comitæ
custodia, qua tenebatur in Anglia, solutus, & Desmonia
Comes à Regina inauguratus in Iberniam mittitur,
vbi à multis Ibernis accipitur. Verum quia Comes Ca-
tholicus rem fortiter gerebat, Angli Dermysio Ocon-
churi eius legato amp'a præmia promittunt, vt Comi-
tem ipsis tradat. Dermysius allectus, & præmijs, & gratia
iunioris Comitæ, cuius sororem in vxorem duxerat,
Catholicum Comitem victum in Castricacastello custo-
diæ mādāt, vt Anglis inde tradat, Cuius rei fama diuul-
gata, Macmoris Lacfnæ Baro, Dermysius Maccarrha
Fuscus, eques Auratus Kierrius, Gulielmus Burkus, Ber-
nardus Okealla, Petrus Lefsius mille & octingentos
milites ducentes illud castellum oppugnant. Haud pro-
cul aberat Dermysius, qui militum numero inferior
non est ausus obsidionem soluere, spectans Geörgium
Caruum Anglum equitem Auratum Momoniarum
præfectum, qui Killmuchalloga profectus, vt castello
ferat opem, missis à Macmorise militibus, qui iter oc-
cluderent, prohibetur. Comes in libertatem vindicatur
obsidionis die septimo pactis obsessis, vt cū Osulleuano
Magno, & alijs obsidibus ad Dermysium dimitterētur.
Dermysius quod, & in Catholicos tantū scelus admise-
rit, & Anglis fidem nō potuerit implere, neutros sibi tu-
tos esse ratus in Connachtā cū suis reuertitur. Cū eo Ri-
chardus Tirellus factus obuius pugnam cōmittit, ipsum
vulnerat,

Diar-
muid O-
cōchnir
Down.

Caislean
an Liffin
Castellū
Castrū.

vulnerat, & ex eius militibus multis interfectis Osulle-
uanum Magnum, & alios Momonios in libertatem asse-
rit. Dermysius vix fuit ex vulnere curatus, cū à Nauale
prælio perimitur. Ad quam rem Ibernus significabat
Naualis se fuisse motum fēditate sceleris Dermysij in
Desmonium, & Anglis, quod Dermysius fuerit semper
hostis Reginæ. Gulielmus Burkus, cui cum Comite de
stipendio non conuenit, in Duheliam ad Baronem fra-
trem sese confert. Quibus domesticis perturbacioni-
bus dum Catholici fluctuant, & conficiuntur, Caruus
Vallirupem equitis Aurati vallis arcem tormentis
quassam in suam potestatem redigit. Desmonius sex-
centos tantum pedites habens in Duheliam tendit, vt
cum Raymundo Barone, & Gulielmo, qui magna prin-
cipatus illius parte erant positi, sese coniungat. Ei
Caruus, & Comes Tomonius occurrunt, cum quibus
præliatus parum damni fecit, præterquam, quod Mau-
ricium filium nothum fortiter pugnantem amisit. Fe-
bribus inde laborans dum in latebris curatur, ab equite
Aurato Albo Anglis traditur à quibus Londinum mis-
sus in arce custodiæ mandatus diem obit. Sed prius
mortuus est eius competitor Comes iuuenis in An-
gliam cōpositis rebus his reuocatus. Macmoris, Petrus
Lefsius & alij ad Onellum fugiunt. Cæteri sese Anglis
conciliant. Ita Momoniarum bellum conficitur.

Cloch
Glenna
Rupes
vallis.

CAPVT. IIII.

Onelli vires diminutæ.

Vltonij partis Onelli, quorum fines erant bellæ
fedes, opibus, & viribus exhausti, & ideo minime
potes bellū diutius ducere, ab Onello, vt ipsis
per eū liceat cū Regina pacē inire, petūt, & impetrāt, illo
Y 2
singulos

ſingulos laudante, quòd tam diu, & fidè in ipſius amicitia manentes pro Catholica Religione & patria pugnaverint: non enim ignorabat eos ſumma rerù inopia coactos in Anglorum amicitiam redire. Makengalam, Ohanlonum, Iberù Macmagaunum Iuli filium Bluntus recipit in gratiam, & Ardmacham uſque. & inde Portmorem progreſſus in eis præſidia collocat. Ulterius procedere prohibetur ab Onello licet viribus ſatis inuálido, qui poſt Blunti reditum Ardmacham improviſo ingreſſus propugnatoribus equos omnes aufert.

CAPVT. V.

Odonelli vires magna parte infringuntur.

ODonellus ſolus integris viribus pollebat, cui ſunt hunc in modum maxima parte conuulſa. Quod ſines ſuos proſperis prælijs terra tutabatur, Connachtam belli ſedem faciens, claſſis in Angliam inſtruitur, quæ inter Scotiam, & Iberniam veſta in Feurum lacum in eius finibus ſitum appellit. In ea nullus Ibernus noti nominis erat præter Melmarium Macſuinnium Tæthium, qui iratus ab Odonello deſecerat: in ipſum ad Iter Pallidum eo die, quo Cliffordus occiſus eſt, pugnavit, & in Lagenia fortiter dimicàs ab Eſſexio equitis Aurati nomine ob virtutè fuit donatus, & inde in Angliam profeſtus. Qua verò nocte Angli in hunc portum venerunt ex nauì ſeſe in mare præcipitans, & nando euadens, Odonellumque adiens, & flexis genibus precatus veniam, & omnium rerum ſuarum reſtitutionem obtinet. Angli, qui quater mille erant duce Henrico Doerio equite Aurato è nauibus deſcendentes Lucum oppidum Episcopale

*Sin Harri
Doeri.*

pale Diui Columbe præſidio clarum lacui imminens, & inuacitum occupant, & opere, machinamentisque muniunt. Secundo die, quàm in terram exſiluerunt, Odonellus accurrens centum ſexaginta octo equos eis adimit, & rurfus equos iuxta oppidum paſcentes Catholici rapiunt, quos ſequuntur Angli. Equeſtre prælium fit. Hugo Odonellus cognomèto Iunior Doerium teloper Galeam fixo fracto cranio vulnerat. Anglus eques bombardula iuxta poſita Danielis Ogallachuris equitis Ibernì oculum nitrato puluere comburit, ſed plumbea glans præter oculum, & nares emittitur. Daniel extorta bombardula Angli caput contundendo cerebrum exprimit. Angli in oppidum compelluntur, vnde poſteà rarè erumpebant. Idcirco Odonellus Iohannem Odochartam Iniſonæ principem, & Nellum Odonellum cognomine Aſperù conſanguineum ſuum Quinti filium Caluchi Principis nepotè iubens aduerſus eos rem gerere, ipſe Tomoniam inuadit, & magna parte diripit, domumque incolumis reuertitur. Interim Doerij legatus Luce egreſſus ab Odocharta prælio occiditur. Iamque penitebat Anglos in Feurum veniſſe, & à nullis Ibernis adiuti proculdubio citò reuertentur, niſi Artus Onellus Terentij Principis filius ad eos ſe contuliſſet. Quo internuncio eiſe etiam Aſper conciliatur ob has cauſas, quòd illi cum Odonello ſimultas erat ob Leſſiriam municipiù, quod Aſpero à patre traditum ſibi Odonellus adiudicauit, Finnicæſtelli Aſperodans: quod etiã ſperabat ſi Angli vincerent, ſe futurum Odonellum, & ſuæ familiæ principem, ſicut illù ſtatim Angli ceperunt nominare, magnis alijs propoſitis præmijs. Itaq; cù Odonellus rurfus in Tomoniã iter cepiſſet, Aſper eã occaſionè opportunè ratus, ad Anglos ſe cõfert, ob id à Nolla cõiuge ſua Odonelli ſorore deſertus) quibus

*Neall
Garaibh*

Leſſir.

*Caislean
na Finni*

quibus Lessiriam, quam ipse custodia causa tenebat, tradit. In ea Angli decem cohortes presidio collocant. Id Odonellus cum intelligeret, Tomonicam expeditionem relinquens, haud procul à Lessiria statim disponit. Erat Asper vir animo magno, & audaci, & rei militaris scientia præditus, atque multos à sua parte Tirconellos habebat, quorum opera, & virtute fretus in plano cum Catholicis manum conferere non recusabat: Fidem tamen Catholicam semper retinuit. Hæreticorum caeremonias auersatus, sicut & Artus, qui citò è vita discessit. Circum Lessiriam verò, & Lucum à regijs, & Catholicis acriter, & sæpè dimicatum est. Memorabilis est equestris pugna, qua regijs fugatis Magnus Odonelli frater Asperum loco cedentem hasta transfossurus fuisset, nisi eius ictum remoueret Eugenius Ogallachur cognomento Iunior ipsius Magni comes pietate, & amore in Onellam suorum dominorum familiam motus. In quam familiam disparti animo fuit Cornelius Ogallachur, qui Aspero persuasisse fertur, ut ad Anglos faceret transitionem, & Magnum vulnerauit apud Moninem iuxta Lessiriam, ubi equitatus utrinque in compositis occurrit, & Magnus equo vectus inter quinque equites Iberos regio ab Aspero in dextero latere hasta percutitur, & circumuentus à Cornelio sub humero icitur. Hastarum cuspides licet lorica non penetrauerint, tamè Magno in corpus infixerunt. Rothericus fratri auxilium veniens Asperi pectus hasta appetit: Asper loris tractis equi caput tollens, eius fronte excipit Rotherici ictum, quo equus fixus exanimis cum Aspero corruit. Sed Asper à suis leuatus Lessiriam reuertitur Odonello cum pedibus appropinquante. Magnus ex vulneribus egit animam intra decimum quintum diem, & breui Cornelius ab Odonello deprehensus

Monin.

hensus laqueo strangulatur. Alia die pedites Anglos octo Luco lignatum egressos Rothericus duobus equibus comitatus offendit, & aggressus sex interimit, & vnum, qui se esse Britonem dicebat, captum dimittit. Octauus, qui tesserarius cohortis erat, magna virtute præstitit, à Rotherico sæpè hasta percussus, & humi prostratus, rursus illeſus citò surgebat torace è bubali corio madido defensus, & stricto gladio Rothericum impetebat, eique in dextero brachio sexdecim ictus impedit, à quibus Rothericus lorice manica fuit protectus, qui cum hasta fugientis è manibus hostis sanguinem effundere non posset, stricti gladij periculum facit, quo etiam nullo modo corium potuit scindere, corij ne firmitate, an artis Magicæ carmine obstante, ignoro. Iamque tesserarius proximum flumen tentat transmittere. Transeuntem hastæ ictu Rothericus sternit, & hastæ dorso eius impositæ innitens sub aqua detinuit, donec aqua submersam spiritum effundere coegerit. Phaselli comitatum vehentes Luco Lessiriam per lacum placido cursu deferuntur. Iuxta Lessiriam, ubi se lacus coarctat, Catholici concurrunt, ex ripis phasellos missilibus obruentes. Lessiria præsidium ad pugnam egressum in oppidum compellitur. Phaselli cum militum victu, vestituque capiuntur: quo die regionum multi succubuerunt. Rothericus in femore fuit pilula leuiter vulneratus. Sub hoc tempus Oconchur Sligachæ princeps, qui in eam suspicionem non nullis venit, ut in Odonellum aliquid mali moliretur, ab ipso custodia mandatur. Odocharta diem obit (vulnus Odonello magnum) Cathirium filium puerum relinquens, qui quòd rebus gerendis ineptus erat, Felmius Odocharta Inisonæ princeps ab Odonello creatur. Qua re infensus Hugo Cathirij nutritius, & cætera factio ab Odonello

Cathir
Odo-
charta.

nello desciscetes Beartam arcem Inisonæ principatus caput Angli tradunt.

Iam Odonellus in magna angustias erat deductus Luco, Lessiria, & Inisona amissis, Oconchuris, quem captum tenebat, auxilio defectus, & Connachtis militibus, quos stipendiatos habebat, seditiosis & non satis obtemperantibus. Tamen Inisonam inuadit, ubi Cathirij factio magnam armentorum vim Binnine loco natura, & vetusta munitione, munito claudit. Illum Odonellus expugnare, Cathiriani defendere cōstituerunt. Connachtii Odonelli iussu in primo agmine constitui noluerūt. Tirconellorum cohors primo loco disposita in munimentum irrumpit, quam Connachtii minimè sequuntur. Ob quod ea cohors Cathirianis numero minimè par multis glandibus obruta, & partim deleta ex altera munimenti parte vix euasit.

Interim Asper ingente Tirconellæ principatus cupidine flagrans haud segniter rem gerit. Audacis animi vir, & iterum egregie peritus Ibernos suæ factionis, & Anglos terra, & aqua Lessiria ducens clam, & improviso in monasterium Franciscanorum Minorum nomine Munimentum externorum peruenit, & in eo confedit, præsidium quoque locans, & muniens in diruto castello, quod sagittæ missu abest, & in alio monasterio Franciscanorum ordinis tertij, quod Planicies Parua nuncupatur, dimidium milliarium distante, fugientibus religiosis, à quibus in illum vsque diem sancta, & inuiolata cœnobita tenebantur. Quo effectum est, ut Odonellus mobilia bona, & impedimenta in Sligacham principatum mittere sit coactus, ipse cum exercitu Munimentum externorū circumsidens tres ferè menses pro monasterio, & arce cum Aspero dimicat, nunc vineas in muros agens, nunc musculos, & pluteos

illis

illis admouens. Ac regij quidem violati monasterij penas luerunt: namque noctu sulphur, vel opera alienius ab Odonello adhibiti, vel casu, vel diuinitus accensum monasterium subito cōburit, partim per aerem tollens. Propugnatores partim igne consumuntur, partim recto, & pariete labante obruuntur. Hanc occasionem Odonellus opportunā ratus in monasterium irruptionem facit. Asper suos cōhortatus alios arma capere cogit, alios non potuit confirmare pauore periculosos, & phasellis Lessiriam fugientes. Dum Catholicis noctis obscurissimæ tenebris, incendio nondum extincto, quod sibi nociturum putabant, si in monasterio essent, paucis ab Aspero constitutis, & confirmatis obstantibus, monasterio potiri tardantur, interim Asper non nescius, haud sibi milites superesse, qui die possent adusti monasterij parietes sustinerè, animo solo præsentissimo nō destitutus per occultam viam solus egressus ex Planicie Parua monasterio dimidia cohorte deducta monasterium incendio consumptum, & præsidio penè nudum tuetur. Ea nocte regij circiter mille ferro, flamma, aqua, & monasterij ruina perierunt: inter quos inuentus est lapidibus obrutus Quintus Odonellus Asperi frater. Ex Catholicis quinque vel sex tantum sunt desiderati. Odonellus pristino more ducit obsidionem.

Ex altera parte Comes Clanrichardus Regiæ iussu faciens in Odonellum expeditionem in Olphinnam oppidum Episcopale regias copias duxit. Eo quoque Odonellus obuiam ei venit. Dies aliquot equitatus, & bombardariatus vtrinque velitatur, & infecta re Comes reuertitur.

Binnin.

Duin na
gaul.
Muni-
mentū
exter-
norum.
Machai
re beig.
Plan-
cies
Parua.

Olphinnam

CAPVT. VI.

*Ab Onello & Odonello missi auxilio in
Momonias reuertuntur, de Comite
Clanrichardo, & Dermysio
Episcopo.*

IN his angustijs cum Onellus, & Odonellus positi essent, tamen cum Donato Maccarra Allæ principatus Competitore, Thadæum Orruacum, & Raymundum Lierrimæ Basonem ductitantes milites amplius mille mittunt, ut Momoniarum bellum instaurarent, & Desmonio Comiti viribus confuso subsidium ferant. Cæterum in itinere, & Donatus infelicitè perit plumbea glande confossus ab vno ex duobus bombardarijs, qui in prætereuntem exercitum duas glandes ex latebris iaculati sunt, & Desmonium fuisse captum fama diuulgauit, ob quod Thadæus, & Baro Momonias adire desistunt. Quos ne redire quidem sinere Comes Clanrichardus existimauit cum suis copijs infestè secutus: quem tamen illi agmine reflexo in medio plano propulsarunt: quo ex tempore intra dies quindecim Comes obiit: de cuius morte duplex fama fertur, afferentibus alijs vulnere in hoc prælio accepto eum periisse, alijs verò morbo fuisse consumptum. Ei filius successit. Apud Catholicos fuit occisus per hosce dies Thadæus Obrien Terentij filius summæ nobilitatis adolescens pro Catholica fide fortissimè pugnans: Catholicorum infelicitati ad scribendum est, quod sub id tempus fato fundus sit vir integerrimus, atque clarissimus Dermysius Maccarrhus Corcachæ, & Clueniæ Episcopus, qui

annos

annos viginti, & amplius in hac insula in fide retinenda magnopere insudauit, dumque bellum hoc gerebatur, mouendis Catholicorum animis, ut Christianam pietatem armis defenderent, multum studij, & laboris impendit: cuius interitu Ibernorum concordia non minima parte elanguit. Quæ ob merita in Dæi ecclesiam, & Iberniæ regnum collata, cum eius caput Angli diu frustra impetuerint, tandem illius interfectori, vel deprehensori grandem pecuniæ summam constituerunt; quicquid etiam in inexpiabili odio cum persecutus sunt, ut illius etiam consanguineos labefactare, non desisterint. Ex quibus Thomam Maccarrum Anticistis nepotem ex fratre Thoma deprehensum ad fidem Catholicam deserendam cogere, & præmijs, & terrore sunt conati. Qua spe deiecti magni, & maxime Catholici animi virum securi percusserunt. Sed, quoniam in Episcopi mentionem incidimus, illud eius magnum, atque rarum meritum nequeo silentio prætereire, quod chirographum vix malè effingeret, aliam verò ne litteram quidè vnam visus sit vnquam scribere: cum tamen adeo disertus, atque sapiens euaserit, ut Doctor in vtroque aure creatus sacram Theologiam Iotaniæ annos aliquot publicè sit professus. (quippe tanto ingenij acuminè, tamque felici memoria pollebat, ut ne discipulus quidem necesse haberet, lectionem notis excipere) & de doctrina Christiana libellum Ibernicè scriptum posteris reliquerit, cuius præceptis in hunc vsque diem iuuentus in ea insula excolitur.

CAPVT. VII.

Iohannis Aquilæ aduentus in Iberniam.

Hæc

HÆc in Ibernîa dum geruntur, Philippo III. Regi Catholico curæ fuit Ibernîs ferre opem, qui iustum exercitum comparari fecit, quem admodum Onellus, & Odonellus petierant. Is exercitus cum in Iberniam traiciendus fuisset sperabatur; regia classis mittitur in Terceras insulas, vt, & Anglorum classi, quæ eò adijisse ferebatur, obuiam iret, & nauibus Indicum aurum, & argentum asportantibus præsidio esset. Quæ mora efficitur, vt exercitus Ibernîæ designatus maiori parte sit dissipatus, militibus morientibus, & fugiētibus. Reliquo præficitur Imperator Iohannes Aquila eques Hispanus rei militaris peritus, qui in Gallia Armorica contra Gallos, & Anglos magna virescente præstitit. Didacus Brocherus splendidus eques Hispanus ex Religione Diui Iohannis artibus rei bellicæ terra, marique clarus ex Terceris reuersus, regia classe, cui præerat, Aquilam accipiens in Iberniam soluit, qui in altum cum fuisset prouectus, orta tempestate classis in duas partes diuiditur. Altera pars septem nauium Petri Zubiauris Proprætoris nauim sequens, & pelago diu errans in Gronium Galletiæ oppidum ventorum vi desertur. Altera pars, quæ maior erat, Prætoriam nauem secuta anno millesimo sexcentesimo primo mense Septembri in Keanfaliâ appulit Momoniarum oppidum; quod hæret portui magno, & tutissimo meridiem spectanti. Cui etiam imminent duo castella hinc, inde extructa, quibus, si tormentis firmata teneantur, inuitis, haud facilis est aditus in portum. Ab altera parte tumulus surgit, vnde machinamentis dispositis oppidum potest commodius vel oppugnari, vel propugnari. Ab occidente flumen abluit importando subsidio idoneum. Oppidani animo libentissimo, & obuijs (vt aiunt manibus) Aquilam Hispanum imperatorem, & eius exercitum (duo

Don Tuã
del Agui
la.

D. Diego
Broche-
ro.

Pedro de
Zubiaur
Almi-
rante.

millia & quingenti pedites erant) expulso Anglorum præsidio, in oppidum intulerunt. In quo Aquila se diu non mansurum putans, in Rincarrano altero ex duobus castellis, quæ portui imminet, cohortem vnâ præfij causa ponit: bellicum machinamentum vnum è nauibus exponit, causatus illis nauibus, quas Zubiaur ducebat, machinamenta sibi decreta portari. Inter illum, & cohortium duces, Mathæumque Ouertensem Dublinæ Archiepiscopum simulatare, & dissensiones oriuntur. Daniel Osulleuanus Bearræ, & Beatriæ princeps Aquilæ nunciatum mittit, sibi, & amicis suis milites mille armatos esse, & totidem inermes conscribendos, modo ille suppediter arma, quibus instruantur, eoque numero se Proregi iter oclusurum, & obsidionem prohibiturum, donec Onellus, & Odonellus auxilio veniant. Aquila respondit (vt Osulleuanus mihi retulit) armorum copiâ sibi non esse, quod à Zubiature ferebantur, & aliorum etiam Momoniarum animos minimè sollicitat, Onelli, & Odonelli consilium expectans.

Bluntus Ibernîæ Prorex erat tunc temporis Anthlonia, quò copias suas accessuerat, non ignarus Hispanos in Iberniam expeditionem facturos fuisse, vt exploratores Angli monuerunt. Vnde Keanfaliâ petens cum Comite Clanrichardæ, Angloibernis, Ibernîæ consilio regio, regijsque copijs omnibus, quæ hominum septem millia continebant, Aquilam obsidione vallat. Rincarranum haud magno negotio expugnat. Keanfaliâ dispositis in tumulo tormentis acriter oppugnat. Illi Comes Tomonius, qui tunc temporis in Anglia erat, cum octo millibus tyronum Anglorum auxilio mittitur. Altera parte Reginae classis portum occupans oppidum tormentorum ictibus discutit. Hispani nihil animis consternati properant oppidum propugnare,

Rincarrano
charrain
i. culpis
falcis.

Fray
Matheo
de Oniedo.

propugnare, eo tormento, quòd ipsi è nauibus exposuerunt, & duobus, quæ erant in oppido, hinc Anglicas naues oppugnatione remouere, inde hostium castra infestare, & tabernacula diruere, interdiu pro muro fortiter, & animosè dimicare, noctu facere crebras eruptiones, excubitores, & circitores interficere, tormentis clauos infigere, quo modo maiore Anglorum, quam Hispanorum clade dimicatur: nam in conferenda manu est Hispani peditatus nota firmitas. Carolus Maccartha Ibernæ cohortis, quæ ex Hispania profecta erat, dux contra Anglos fortiter prælians cecidit occisis prius duobus Anglis ducibus, & clauis tormento infixis. Principio obfidionis Osulleuanus Bearræ princeps à Prorege euocatus imperio non paruit, causatus oportere se domi spectare, vt fines suos à finitimis hostibus defendat, cum quibusdam familiaribus suis fictum, atque simulatum bellum getere incipiens.

CAPVT. VIII.

Zubiaur in Iberniam appellit, & cum Regina classe secundè pugnat.

Quam an Caisleà. Portus castelli, Anglice castel-hauen.

Zubiaur cum nauibus septem, quibus munitio- nes, & commearum uehebat, rursus Aquilam secutus iuxta Portu Castellù (castellum, & portus eiusdem nominis est in Ibernia) non procul à scopulis errans periclitabatur. Tunc temporis illum locù possidebant, Dionysius, Dermysus, Cornelius, Thadæus, & Darius Odriscoles fratres, qui Zubiauri aditum ostenderunt, & castellum tradiderunt: & eum Dermysus vir prudens, & Latinæ linguæ non insecus regni statù docuit. Breui classis Reginae optimè instructa, & militum numero

numero superior portum ingressa Zubiauris naues non ad pugnam satis instructas, sed uectorias, navigatione vexatas, & littori applicatas, atque castellum machinamentis nudum tormentorum ictibus impunè verberat, & ipsi Angli in terram descensuri videbantur. Ceterum Zubiaur à Dermysio de rebus egregiè edoctus, & impendens sibi periculum præuidens aliter, ac Aquila fecit, litteris misis Osulleuani Bearræ principis auxilium nomine Catholici Regis implorauerat. Osulleuanus, & pater meus Dermysius, qui tunc in Beantria erant, leucas quinque Portu castello, intra horas viginti quatuor post receptas Zubiauris litteras, cum peditibus quingentis, & paucis equitibus electæ iuuentutis illi præsto fuerunt eodem temporis momèto, quo Angli in litres exsilebant, vt Hispanorum paucitatem terrestri prælio opprimerent. Adfuit etiam Odriscole Magnùs cum Cornelio filio, & alijs, Odoanobhanus, & equites Maccarthæ. Quorum aduentu Anglus territus se nauibus continet, & Zubiaur lætus, & confirmatus tormētis ex nauibus expositis Anglicâ classē biduum acerrimè oppugnat. Hic igniti globi uolentissimo sulphuris impetu iacti Anglorum naues à prora ad puppim vsque transfodiunt, homines, & tabulas in mare propellentes. Prætoriam nauis multis tormentis quassata præcipuè conflictatur. In ea primo Zubiauris iactu homines sexaginta, qui mensis discumbebant, extinguntur. Sequentibus etiam ictibus milites, & nauæ passim cadunt. Ob id in eam ex reliquis nauibus milites subsidio confluunt. Ea deniq; penè oppressa, & reliquæ turbatæ scissis funibus, anchoris relictis fugā capiunt, secundo vento leniter inflatæ, quippè quæ aduerso coactè tandiu morabatur. Eo prælio succubuerunt Angli quingenti septuaginta quinque. Ex Catholicis vnus interficitur

Vasco de
Sabane-
dra.
Duir
Buith,
Anglis
Birhaue.

scitur Hispanus Zubiauris confanguineus, duo vulne-
rantur, alter Hispanus, alter Ibernus. Hinc Dermysius
Ofulleuanus pater meus Vascom Sahuedram Hispan-
num ducem cum eius cohorte ducens, eisque com-
meatum, & iumenta suppeditans, Dumbeam etiam
Beartæ principatus principem arcem, & portum Oful-
leuani iussu tradit, & menses circiter duos victum dat,
eodemque machinamenta, globos æneos, nitratum sul-
phur, plumbum, bombardicum funem, cæterasque mun-
itiones missis Portucastellū phafellis vehi facit, vt in
illum portum, qui tutus, & celeser est, Hispanis nauibus
aditus pateret, & eo hostiles prohiberentur. Odriscol
quoque præsidium Hispanicum in portū suum, & castellū
ad rem gerendam opportunum intulit.

CAPVT. IX.

*Apud Kearsaliam Catholici infelicitè
rem gerunt.*

ODonellus, & eius socij Orruarkus, Macdiarmu-
da, Macsuinnius Tuethius, Okealla, Raymun-
dus Baro, Rothericus, & Capharrius fratres, Da-
niel Oconchuris Sligachi frater, Gulielmus Burkus
Raymundi Baronis frater tria militum millia, quorum
equites quadringenti erant, mouent, vt Aquilæ ferant
opè His Caruus Anglus Momoniariū præfectus peditū
quatuor millia, & quingentos, & equites quingentos ex
Proregis castris ductitans in Vrmonix Comitatum, ob-
uiam tetendit: vbi calles, & viarum angustias interclu-
dit. Odonellus magnis ignibus accensis, vt castrorum
speciem ostenderet, præter Caruum exercitum noctū
incolumem duxit, & diuersis in locis Onellum quadra-
ginta dies spectat. Caruus voti minimè compos copias
suas

suas ad Protegem ad Kearsaliam reducit. Onellus oc-
casionem nactus Midhiam inuadit, vbi Anglos, & An-
globernos longè, latèque deprædatus domum spolijs
onuultus reuertitur, occiso Dariso Platinæ domino, qui
secutus ad prælium lacessebat. Inde Kearsaliam media
hyeme petit. Eum comitabantur Macmaganus, Mac-
guier occisi in Corcachano agro frater nomine Cucun-
nachtus, Raynaldus Macdonellus Glinnix princeps,
Macmoris Lacnae Baro, Richardus Tirellus, & alij ex
sua familia, qui omnes duo millia, sexcentosque pedi-
tes, & equites quadringentos expeditos ducitabant. Cū
quibus Onellus in Oricia Barria Odonellum assequi-
tur. Vnde ambo in ea Carbrix parte, quæ Kearsalmecka
dicitur, castra collocant. Eò venit Ofulleuanus Beartus
ducens copias suas, cum quibus Portucastelli fuit, &
Hispanos trecentos à Zubiaure acceptos duce Alfonso
Ocampo. Ofulleuanum secuti sunt Oconchur Kierrius,
Daniel Ofulleuani Magni filius, Magnus, & Daniel
Macsuinnij, & alij equites. Hinc omnes profecti apud
Culcarrinam sylvam mille passibus ab hoste locata
castra vallo circummuniunt. Vbi inter se, & Hispanos
Anglos medios magnis difficultatibus continent, pro-
hibentes, ne ad eos ex oppidis, & ciuitatibus, aut vlla
parte frumentum, commeatu suè supportetur, & intercipientes eos, qui castris pabulandi causa exibant.
Quamobrem Angli non longo spacio progressi, vt ha-
beant celerem receptum, in angustijs minus liberè, &
audacter pabulantur, & accepto modico detrimento,
vel hoste procul viso farcinas proijcientes fugiant:
inde dies omitentes noctu pabulantur: postremò nullo
modò pabulatum castris egredi audent: & quidquid
antea commeatu habuerunt, totum penè consumunt.
Ita eos primum inedia, mox fames, tandem pestilentia
Z inuasit,

inuast. Ibernorum exercitus copia rerum abundabat. Hispani quoque in plures dies victu minimè carere, quem, vel ipsi ex Hispania vexerant, vel oppidum præbet, ab hostium irruptionibus tuti. & sua virtute, & munitionibus, quas fecerant. Optimates Momonij, qui eòvsque neutram partem iuabant, se Catholicæ religioni, patriæque defendendæ non defuturos, auxilio quam celerrimè venturos, pollicentur. Iberni milites legionarij, & auxiliare, quorum virtute fretus Anglus locum tenebar, Onello per interuentios promittunt ad eum ante triduum se transuros, fidemque cæperunt implere, bini, terni, & deni Anglum deferentes. Quod si omnium transitio spectaretur, iam de Anglo fuisset actum: nam ex quindecim millibus militum, quos habebat obsidionis initio, octo millia, ferro, fame, frigore, morbo occubuerunt, quorum pars maior erant ex Anglia nuper auxilio missi tyrones inertes, periculi, & laboris impatientes. Reliquorum vix duo millia erant Angli, cæteri Iberni, & Angloiberi. Quibus periculum Prorex percussus statuit obsidio excedere, Corcacham se recipere, & dumtaxat mœnia defendere, quo modo sine conflictu, & vulnere Catholici victoriam possent obtinere. Cui rei peccata nostra obstiterunt. Imprimis Aquila missis crebrò litteris iterum, atque iterum vehementer contendit, vt Onellus se cum ipso coniungat. Onellus, Osulleuanus, & alij ne rem eo discriminis deducant, sentiunt, sed potius Ibernorum transitionem, & hostis fugam spectent. Odonellus, & alij plures contrarium censent. Itaque vicit maior pars prudentiorem. Dies constituitur, qua Onellus sub matutinum crepusculum iuxta hostium castra consistat, vt Aquila faciens ex altera parte eruptionem se cum illo coniungat. *Qua*

de re

de re Aquilæ litteræ ad Onellum datæ à Prorege interceptiuntur. Onellus triplici acie instructa in eum locum ire contendit. Angli, qui Catholicorum consilium minimè ignorabant, adhuc noctu eo in loco, in quem Onellus venire constituit, tympanorum militarium strepitu, tubarum clangore, bombardarum sonitu falsam, fictamque pugnam incant. Aquilæ exploratores missi simulatam speciem pugnae fuisse retulisse traduntur. Odonellus cum acie sua totam noctem imperitia ducum itineris errans procul aberat. Onelli, & Osulleuani acies pugnae classicum audientes, & arbitræ Aquilam esse egressum in destinatum locum celeri cursu noctu perueniunt. Vnde hostibus in munita regressis, cum in quiete summa, & silentio castra vidissent, stratagemam intellexerunt: & paululum sub armis moratæ cælo iam albente ultra præfixum sibi locum paulò pergunt, & primi ordines Osulleuani aciei, quæ prima erat, non longè à vallo subsistunt, non tamen ab hoste visi humiliter tumulo conspectum prohibente. Cum clarè illuxisset, admirans Onellus Aquilam nec erumpere, nec pugnae signum dare, cum Osulleuano, Hispanis cohortium ductoribus, & paucis alijs in tumuli cacumen ascendit. Vnde hostis castra intensissima meditatione cõtemplatur. Ea vallo, fossa, turribus, tormentis erant munitissima, milites in armis, equi frenati. Iberos etiam numero superabant: nam multi ex castris, præcipuè Momonij pabulatum, & frumentatum pridie illius diei profecti aberant. Odonellus cum acie tertia non peruenit. Quamobrem Onellus ex ducum sententia rem in alium diem differens, agmina pedem refferre iubet. Quæ quingentos passus reuersa Odonellum offenderunt, & eodem momento tẽporis Proregis equi,

equitatus adfuit, quæta vadum proximi fluminis traiectum Odonellus cū equitatu suo adcurrere per idem vadum repulsum in fugā vertit. Rursus Proregis equitatus reuersus vadum traicere tentat. Odonellus rursus illum inter se, & vadum facile opprimi posse, loco sensim cedit, quod dam facit pars ipsius equitatus vel casu, vel alicuius dolo, & perfidia agmen ipsius Odonelli auersis equis ingressa pedites cogit ordines laxare. Incompositi pedites sese fugæ mandant. Idem facit Onelli agmen, & etiam Osulleuani hostibus minimè cogentibus, & principibus frustra reclamantibus. Ita Panico terrore omnes perculsi sunt, vel potius diuina vindicta fugati. Fugientibus regius equitatus nihil audaciter hæret, putans in insidias se trahi. Multi equites Iberni, qui ab Anglorum parte stabant, Catholicos frustra confirmant, suadentes, vt in prælium redeant, seque illis fore auxilio. Onellus, & Odonellus eos in pugnam reducere non potuerunt Osulleuanus, Tirellus Hispani duces cum paucis reuersi hostis impetum partim sustinuerunt. Hoc die succubuerunt ex Onelli exercitu pedites ducenti. Ex Anglis tres viri nobiles. Comes Clanrichardus ob virtutem equitis Aurati nomine à Prorege donatur.

CAPVT. X.

Onellus in Vltioniam reuertitur, Odonellus in Hispaniam soluit, Aquila sequitur.

ONellus, qui recepto damno, nihil viribus inuualidior erat, pristino more statuit, cum hoste gerere

gerere bellum. Id tamen suis minimè potuit persuadere. Namque Orruarius, qui Thadæum Orruarkum fratrem suum in Brethnia relictum velle illum principatum in suam potestatem redigere audierat, ad defendendas possessiones reuertitur: quem Raynaldus imitatur: vtriusque exemplo alij mouentur. Qui Onellum quoque satis inuitum redire cogunt Odonellus munus suum Rotherico fratri delegans cū Raymundo Burko, & alijs paucis in Hispaniam subsidium petitum profiscitur. Osulleuanus Momonios suos, & Hispanos à Zubiaure receptos colligens, Richardum Tirellū, Gulielmumque Burkum stipendio conducens Anglum com meatu prohibere, & cogere, vt obsidione soluta, castra relinquat, constituit, Aquila scribens, ne virtutem suam deserat ne animo deficiat, neu oppidū tradat. Cæterum Aquila cū hoste sedus percusserat ea cōditione, vt sibi liceret cum exercitu suo, & rebus omnibus in Hispaniam redire, & oppidum non tradere, donec receptis à Prorege nauibus, & nautis solueret, datis obsidibus naues rursus dimittendi. Ita Aquila reuertitur amissis in ea expeditione quingentis pedibus, & Anglis in Keansalia tantū obsessione desideratis amplius octo millibus, qui ferro, fame, frigore, pestilentiaque perierunt. Onellus, & Rothericus Odonelli frater Momonijs relictis in itinere vterque alterum dimittit. Onellus in Tironam peruenit.

CAPVT. XI.

Rothericus Regine reconciliatur.

ROthericus cum Lacum Sindilem Midhiæ oppidum prætergrederetur, oppidani opifices, & mecha-

Loch
Sindil.

mechanici Angli, & Angloiberni præfidiarijs, vt Rothericum sequantur, seque res fortiter gesturos perferendum, & fidem liberare cupientes alij sudibus, alij gladijs, alij hastis armati prælium temerariè incunt: à Rotherici equitatu leuiter vulnerati facile terga vertunt. Fugientes in pugnam restituere præfidiarij moluntur, sed vtrique ab equitatu circumuenti delentur ducenti circiter, vix sospitibus cladis nuncijs.

Rothericus domum reuersus mensis aliquot ventris fluxu laborat. Interim regij ex Munimento externorū terra, & aqua facientes expeditionem Bealanthaniam castellum nemine prohibente obsidione cinctum tormentis diruunt. Tullius Ogallachur, qui castellum cū quinquaginta sex Ibernjs, & Hispanjs quatuor tenebat, diu fortiter, & animosè pro muro dimicans, eo iam prostrato cum militibus noctu fugit, relicto solum Eugenio Oduithire a gro, qui postero die regijs ingredientibus vnum explosa bombarda interficit & hasta vibrata incolumitatem paciscitur, sed illi fidem Anglica religione hostes seruarunt à quibus armis exutus vnà cū feminis, & pueris trecentis occiditur. Oliuerus Lombardus Anglus eques Auratus Connachtæ præfectus Sligachæ præsidium cōstituturus facit expeditionem. Rothericus, qui iam conualuit, cum in Corliebho mōre prælio fundit, multos occidens, donec fugientes Bulliam se receperint, & inde Roscomaniam se arripientes cum equitatu, & fulminatoribus, quos singulos singuli equites in equorum cōxendicibus portabant, nactus nō paucos interimit. Rursus Oliuerus Sligacham copias ducens à Rotherico, & Oconchure Sligacho, quem Rothericus vinculis soluit, haud procul à Bullia prospere pugnātibz prohibetur. Sligacham tamen, quam Angli terra adire non potuerunt, mari occupant.

Namque

Namque ibi septem Anglica cohortes Duce Leonardo Guesto equite Aurato improuisè expositæ se celeriter muniunt. Segetes circumiectas Rothericus iubet metere. Ad prohibendos messoris Angli egrediuntur. Rothericus messoribus præsidio currit. Inita pugna trecenti Angli sternuntur cæteris in munitiones fugientibus.

Etsi Angli Ibernicorum principum titulos, & nomina exhorrentes edictis sapè relegari iusserunt, aliquando tamen æquo animo ferebant, vt in ipsorum perniciem principes crearentur. Itaque Richardus Burkus Dæmonis Falcati filius à Regijs Maculliamus inauguratur, sed inauspicatō, nam ab Ibernico Maculliammo receptis à Rotherico copijs pugna perimitur. In Hispania interim exercitus comparabatur in Iberniam cum Odonello transmittendus, nisi is infelicitissimè diem obiisset, cuius interitu divulgato Rotherici socios ingens mæror, & Hispani subsidij desperatio inuasit. Macullianus Banachus ad Asperum se confert. Tuethius suo consilio regebatur. Rothericus quoque sulphure, cæterisque munitionibus exhaustis vnà cum Oconchure Sligacho, & alijs cum Regina fœdus icit. Asper Odonellum se ab Ophreile inaugurari facit: ob id ab Anglis, qui Ibernorum magnarum titulos, nomina, & inaugurationem delere volebant, Luci custodia mandatur. Vnde fugiens ad densam syluam cum suis opibus, & factione se recipit Rothericus, & Doctrius conuatis copijs illū bonis spoliante, & ei vites contundunt. Vnde efficitur, vt ex eius factione feminæ, pueri, & viri ad quater mille fame perierint, ipseque ad pauperiem redactus in Angliam fugerit, Anglis minas charus, & acceptus, quam Rothericus.

Mac
Deam-
hon an
Char-
rain.

CAPVT. XII.

Onellus pacis conditiones accipit.

Bluntus post Hispanorum reditum ea hyeme reliquias exercitus refecit, Samuelem Bagnalem Ardmachæ prædicatoris commeatum ferro iubens, quem quindecim cohortes, & quatuor equitum turmas ducentem ad Tumulum crucis Onellus cum militibus mille adoritur. Primum equites, mox sclopertarii, denique hastati utrinque in pugnam prorunt. Samuel subsidium tulit, sed milites septingentos amisit, & Onellus circiter septuaginta. Sequente vere Bluntus copias Angloibernorum auxilijs auctas in Tironam mouet. Portmorem munimentum reædificare cæpit, de suo nomine Caroleum munimentum nuncupans. Vtcrius progredi prohibetur factis ab Onello secundis aliquot velitationibus. Sed Odonelli mortui aialato nuncio, Onellus quoque à suis deseritur rerum inopia, & desperatione coactis. Quare quadringentis tantum militibus stipatus in Conkeimiam densam vallem se abdit, ibiq; tutari conatur. Eius municipia ab hoste incendiuntur, & segetes exciduntur, ducibus itinerũ, & opẽ Angloferentibus Quinto, & Hérico Onellis Iohãnis principis filijs, quos Tironi multi sequebantur. Sulphur, & munitiones, quæ Parritius Odonnilius fratri munimento, & præsidio custodiebat, iumentis imposta ad regios defert. Hoc tẽpore, anno iã millesimo sexcentesimo tertio Elizabetha Angliæ Regina è vita discessit, à qua moriente Angliæ consilium facultatem percutiendi cum Onello scædenis impetrat. Et Onellus quidem, & si hostem vallis aditu

Mont-
sherles.Gleann-
chon
Keim.

aditu duplici prospera velitatione prohibuit, tamen consumptis facultatibus, munitionibus amissis, vndique circumuentus, auxiliij spe destitutus, & ignorans Regnam esse fato functam pacis conditiones accipit.

Orruarkus adhuc possessiones medias inter aliorum fines tenens non erat Anglis conciliatus, ad quem Maculliamus fugit. Contra Maguierem Cornelius Macguier confanguineus suus Macguier à regijs creatus ab Ibernis Macguier Angliensis nominatur, quo clientes, & obaratos à Macguiere subducente, Faramonachæ principatu regij potiuntur, Macguiere ad Orruarkum pulso, Macgocheganus etiam non erat pacatus,

Mac-
guier
Gaulda.

DOMINI
PHILIPPI OSVLLEVANI

BEARRI IBERNI.

TOMI. III. LIBER. VII.

De bello quindecim annorum.

Rerum Vtoniæ, Lageniæ, Connachtæque finē ferē vidimus. Nunc quæ sunt in Momonijs, acerrimè, contentiosissimèque gestæ duce Osulleuano Bearræ principe, vel ipsius ærumnæ bellicæ varietate, & difficultate miræ, & stupendæ nos vocant.

CAPVT. I.

Osulleuani socij, & vires, & quid hyeme prima gesserit?

Osullenæ Bearra Conde de Bir hauen.
Post sedus Aquilæ Osulleuanus in Hispaniam mittit Dermysium Odriscolem probatæ fidei, & prudentiæ virum celerem opem rogatum, & Daniele filium suum natu maximum paternæ fidei pignus, & obsidem. Quibus cum vnâ ego quoque puer, & alij iuvenes nobiles venientes à Carazenæ Comite Galletiæ præfecto viro vetusta nobilitate claro, & in Ibernicam gentem maximè pio honorificentissimè sumus excepti. Vbi ego Partitio Sinoto populari meo Grāmatico, & Rhetorico polito, & limato latinæ linguę, Rotherico

De bello quindecim annorum. 182

Rotherico Vendanna Hispano ingenij acutissimi Philosophiæ, sed alijs aliarum doctrinarum præceptoribus sum vsus. Interim Osulleuanus omni ratione, & studio conandū putauit, vt vsq; ad Hispani auxiliij aduentū se, & eos, quos ad Hispanorum partes sequendas mouerat, ab hostis impetu defenderet. Et auxilium ferunt Daniel Maccarrha Clancarrhæ principis filius, Daniel Osulleuani Magni filius, Cornelius, & Dermysius Odriscolis Magni filij, Dermysius Osulleuanus pater meus, Dermysius, duo Dionysij, & Florentius Maccarrhæ Fusci, equites Macsuinnij, Dionysius Odriscol cum suis fratribus. Ad eum confugiunt Oconchur Kierrius, Macmorris Lacfnæ Baro, eques Auratus Kierrius, eques Auratus vallis, Iohannes Giralduus Comitis frater, Iainus Butlerus Baronis Catharæ frater superiore bello suis possessionibus eiecti. Osulleuanus Gulielmo Burko, Richardo Tirello, & alijs conductis, obætorū delectu descripto & sociorum auxilijs millia militum circiter duo iuuēturis electæ cōparat. Quibus ea hyeme Torrentirupem atcem, quā solam in Beantria tenebat Eugenius Osulleuanus semper Regiæ partes secutus, partim aggere, turribus, vineis, musculis, pluteis oppugnatam, partim æneis tormentis quassatam in suam potestatem redegit. Odonnobhanum ad Anglos reuersum, & alios Anglorum auxiliares depraedatur. Regias copias, quæ in Momonijs erant, terrore percussas in oppida munita, & arces compellit.

CAPVT. II.

Regiorum apparatus, & potentia. Carui expeditio prima. Dermysij Maccarrhæ mors.

His

His motibus Angli vehementer solliciti, & anxij, quam maximam possunt belli molem in Osulleuanum cōstituant vertere. Georgius Caruus Momoniarum præfectus Corcacham regias copias cōuocat. Auxilia Ibernorum accersit. Illi præsto fuerunt, aliquot Angloiberni, & hi Momonij magnates, sine quibus Angli parum negocij possent Osulleuano facessere, Dionysius Obrien Lomnachæ princeps quondam, & Tomoniæ Comes, Maccarra Fuscus Carbriz princeps, Carolus Maccarra Muscriæ princeps, Barrius Magnus Boreuanti Vicecomes, Odonnobhanus, eques Auratus Albus, Eugenius Osulleuanus Osulleuani quidem patruelis, hostis tamen infestissimus, Dermysius Osulleuani Magni frater, Dionysius & Florentius Maccarrhæ fratres, qui Osulleuanum deseruerunt: Vromniæ Comitatus delectus, & auxiliares ab alijs missi. Totus exercitus continebat plus quatuor millibus militum, quorum vix quingenti erant Angli. Cæteri erant Iberni, & Angloiberni, qui desperatis rebus à Regina desistere minimè sibi tutum, & integrum existimabant. Cum his copijs Caruus Corcacha egressus Martio mense anno millesimo sexcentesimo secundo in Beantriam improuiso peruenit, & nauibus, atque phællis, quæ præmiserat, in Fuidia insula cohortes octo præsidio collocat. seque iterum Corcacham celeriter arripit. In Fuidia regij se vallo, fossaque muniunt. Osulleuanus nauigia conquiritens illud præsidium oppugnare decreuit. Interim regij duos menses in insula cunctati ab Osulleuano subsidio interclusi, & metu territi insulam deserentes, Eugenij Osulleuani ductu Corcacham iter capiunt Osulleuanus secutus fugientibus adimit impedimenta, sed paucos occidit, quia à Caruo cū vniuerso exercitu veniente auxilio iuxta Beantriam fuerunt excepti,

Fuidi.

excepti. Dermysius Maccarra in Carbria Anglorum auxiliares prædatur, quem prædas agentem patruelis suus Maccarra Fuscus paucis comitatus nanciscitur, & uterque alterum coniter amplexus dimittit. Eundem rursus Fuscus maiore militum manu comparata profequitur, missilibus eminus carpens. Dermysius vir sceleris purus vtramque partem à pugna deterrrens, & Fuscum nomine appellans ab ignauo milite plumbeo globulo confoditur, triste sui deliderium Osulleuano relinquens.

CAPVT. III.

*Carui secunda expeditio, Dumbea, & Beæ
excidium, Dominici Ocalani
Martyrium.*

Iterum Caruus auctis copijs supra quinque millia hominum omnes Osulleuani vires statuit contundere, in Beantriam perueniens in Agello Rubro, patente planicie castrametatur, inde in Bearram penetrare cogitans, Dumbeam castellum, & cæteras Osulleuani arces oppugnatum. Osulleuanus iter occupans quingentos ab haste passus tentoria figit militum numero longe inferior, sed virtute, & loci commoditate fretus hostem incurfionibus prohibet, & commætu intercludit. Caruus se vallo, fossaque muniens menses duos castrorum finibus milites continet, donec proximè ad maritimam oram applicent naues octodecim rostratæ, & rectæ, & aliæ minores Manapia, Corcacha, & ex Anglia missæ, in quas exercitum impositum iuxta Dumbeam exponit arcem obsidens. Illam tenebant centum viginti pedites ab Osulleuano constituti duce Richardo Macgochegano viro nobili: qui munitiones egressi pro
muro

*Gurtin
Rua.
Agellus
Ruber.
Lūbea,
Anglicè
Birba-
uen.*

muro cum hoste fortiter dimicant, illum arcis oppugnatione diu prohibentes: & intra munimenta compulsi ex pinnis, fenestris atque turribus sese firmiter tuerunt. Caruus aperta vitormenta in arcem agere tentans cū à propugnatoribus prohiberetur, & eruptionem facientibus, & missilia ex munitionibus iaculantibus fossam homine cubitos duos altiore in arcem dirigit, & rursus transversum aggerem obducit magna propugnatorum contentione pro viribus opus interrumpentium: & in fossam cum è castelli turribus non esset prospectus, per eam trahit tormenta quinque, quibus in transversa fossa dispositis arx continuè quatitur. Interim propugnatores frequenter erumpunt hostem ex oppugnatione dimouere conantes, leuia prælia cominus committendo, & eminus ex munitionibus ignitos globos bombardis, tormentisque iaciendo. Iam verò crebris tormentis laxata lapidum, mœniumque compage arx deficiebat. Magna pars concidit, pars alia consequens procumbat. Per ruinam regius exercitus in arcem impetum facit. Vtrinque magna cede facta propugnatores impetum sustinent. Regij rursus pergunt eminus arcem tormentis consumere, & bombardis propugnatores ex muro, turribusque dimouere. Ingente fragore frustra munimenti ruunt, trahentia milites secum, saxaque collisa armatos obruunt. Regij per ruinam irrumpunt, quos propugnatores globulis, & lapidibus consternunt, hastis transfigunt, gladijs iugulant, admotis clypeis, saxisque reuolutis deorsum per ruinam præcipitant, totaque repellunt. Adhuc regij munimentum tormentis eminus oppugnant, & machinis tutò conuellentibus, munitionibus affatim corrudentibus, propugnatores passim cadente non datur libera facultas ruinæ defendendæ: per eam oppugnatores irrumpunt, &

in

in aulam, ad quam vsque castellum erat collapsum cohortes tres signa inferentes dimidiam occupant. Ibi propugnatoribus occurrentibus manus cruentè conferitur: multis vtrinque vulneribus inflictis, multis viris interemptis, regij terga vertere coguntur, aulam, & ruinam totam deferentes. Qui saucijs receptis iterum irruptionem faciunt recente, vegetoque milite cum defesso, & vulnerato, & magna multitudine cum paucis confligentes. Primum de ruina dimicatur: vnde propugnatoribus expulsis cohortes septem in aulam aequilas conferunt eò sibi iniquam, quod in ea se non poterant explicare. Ibi in longam moram pugna protrahitur: multi mutuis vulneribus succumbunt: magna corporum, atque armorum strages iacet. Aula tota sanguinis riuulis fluit. Propugnatorum pars longe maxima cadit, præsertim Dux Richardus, cuius animæ magnitudo cum generis claritate de principatu contendebat, maximè strenuè prælians inter caedera semianimis procumbit multis, atque lethaliibus vulneribus affectus. Reliquorum etiam nemo non vulneribus affigitur. Superstites aulam relinquentes in inferiora tabulata se recipere compelluntur. Vnde acerrimè pugnantes tantum cum virtute, tum desperatione, quæ ad honestè moriendum sæpè magnum incitamentum est, valuerunt, vt hostem primum aula deinde arce tota exuerint. Illic vox dirimit pugnam. Postero die regij rem per legationes cōficere ducunt. Propugnatores defecta, labefactaque maiori arcis parte, amisso duce, vulneribus fatigati, multis malis defessi, passim, vt incolumes dimitterentur, castellum dedunt mense Septembri decimo quinto die obsidionis. Postquam regij sunt castellum ingressi, Richardus nondū exanimis cū Anglicè senum audisset,

linquent-

linquentem animam reuocat, & sulphureo pulueri, cuius non exigua facultas erat in castello, ignem pergit applicare hostes proculdubio combusturus, nisi, antequam rem perficeret, spiritu destitueretur. Pactū, & fides Anglica religione dediticijs seruat: nam viri, & feminae laqueo strangulantur. Quorū oppugnationum perierint, non inter omnes conuenit, nonnullis asserentibus succubuisse sexcentos, alijs pauciores, alijs plures.

Eisdem diebus, quibus arx Dumbea oppugnatur, Eugenius Osulleuanus, & Iohannes Bostokus Anglus in Beam insulam nauibus vehuntur, in qua erat monasterium à Bonauentura Episcopo Hispano extructum, sed à piratis dirutum, templū sancto Michaeli Archangelo dicatum, & castellum à patre meo Dermysio conditum, quod pauci milites Cornelij Odriscolis præsidio tenebant. Subito hostis aduentu insularij pauidi ad aras pars supplex confugiunt, pars latebras petunt, pars in castellum se recipiunt, quod armati pauci tormentis, & munitionibus nudum hosti incolumitatem pollicenti tradiderunt. Anglisuo more facinus committunt multo magis ad crudelitatis, quam gloriæ famam insigne. Castello diruto, templo & tectis incensis, tam præsidarios armis exutos, quam cæteros, senes, infantes, & feminas in vnum coactos glandibus confodiunt, gladiorum ictibus lacerant, hastis transfigunt. Alij infantem, & nutricem, à qua sinu gestabatur, ensibus ad capulū infixis traiiciunt, alijs puerulos hastis transfossos trementes, atque palpitantes focijs ostentant. Omnes denique catena vinctos per præruptos, atque acutissimos scopulos in mare præcipientes dant, globulis, & lapidibus obruentes Ita Catholici circiter trecenti, quorum maior pars patris mei Dermysij obæratī erant, perierunt.

Quibus rebus actis regij nauibus à Bearra soluentes, Corcacham

Corcacham redeunt, Dominicum Ocolanum laicum religiosum è sacra Societate Iesu, qui ad ipsos à Dumbeæ præsidio internuncijs fuerat missus, deserentes. Is à Protestantibus Ministroclericis argumentorum calliditate frustra impugnatus, propositis magnis præmijs, præsertim ecclesiasticis dignitatibus inuitatur, vt à Christi religione desiscens Anglorum dogmata profiteatur. Quæ ille spernens eorum caudis tractus, patibulo suspensus, & per pectus, acutissimis cultris sectus Deo spiritum reddidit anno M. DC. II. die mensis Octobris ultimo. Etatis flore in Gallia moribus sub Henrico III. Rege eques stipendium meruit. Ad meliorem vitæ frugem conuersus Compostellæ se religioni alligauit. Patribus Ochellæ oppidi in Ibernia ciuibus natus est.

CAPVT. IIII.

Dermysius Odriscol ex Hispania reuertitur, eodem Cornelius mittitur, aliquot regionum arces Osulleuanus capit.

PEr eisdem dies, quibus Osulleuanus has clades recipit, Dermysius Odriscol ex Hispania reuersus Osulleuano tradit à Catholico Rege viginti millia nummorum aureorum in milicum stipendium, litteras, quibus auxilium promittitur, & aliquas munitiones. Post verò amissam arcem Osulleuanus Cornelium Odriscolem Odriscolis Magni filium in Hispaniā mittit celeriore opem efflagitatū. Interim ipse nihil animo fractus in Muscriam ad urbem Corcacham versus milites mille ducens duo castella, Choritupem, & muni-

*Carraig
na chori
Rupes
chori
Duin
Dearai-
rc.
Muni-
mētum
iucundi
prospe-
ctus.
Carraig
an Dro-
baid.
Rupes
Pontis.
Buinne.*

Munimentum iucundi prospectus ad mōto pluteo, muf-
culoque in suam potestatem redigit. Accolas in deditō-
nem venientes secum in bellū conspirare cogit: Odon-
nochuum vallis dominum interceptū Muchroum in
arcem dare, & secum coniurare compellit. Mu-
chroumi verō dum moratur cis Lium flumen, Carolus
V. Vulmontus, & Samuel Bagnal cum milibus duobus
militum illud flumen traicientes ab eadem cum Osul-
leuano Septentrionali parte fluminis in Pontirupe ca-
stello non longius vna leuca consistunt. Magnā diebus
his repente cooritur tempestas, tantaque prater consue-
tudinē increbruerunt aqua, vt interruperint pontes.
Quare regij non videbantur ausuri per flumen redire.
Quam occasionem Osulleuanus opportunā ratus, reli-
cto Muchroumi praesidio, cum copijs annem trannans,
& Bunneum fluuium aqua summos militum humeros
superante penetrans, per Corcathanum agrum incurfio-
nibus longē, latēq; factis in Bearra magnā praedā agit.
Post eius reditum regij Pontirupe Muchroumum
profecti arcem obsident. Aedificijs, quae castellum cir-
cumstabant, praesidiarii ignem ingerunt, ne ex illis ipsi
facilius oppugnentur. Ex aedificijs ita in castellum in-
cendium funditur, vt illi nullo modo potuerint occurre-
re. Incenso castello triginta milites, qui illud obtinebāt,
à flamma ad ferrum (quemadmodum in rebus aduersis
fieri solet) confugiunt, & per medios, atque contor-
tissimos hostes erumpentes, summi nubibus crurum per-
nicitate, propinquate syluē, sua virtute, ne vulnere
quidem accepto, incolumes feliciter euaserunt.

CAPVT. V.

*Museriæ principis difficilis fuga, Osulle-
uanus munitā arcem expugnat, & alia.*

Sub

SVb hoc tempus Dionysius, & Florentius Maccar-
rhæ fratres ad Anglos ab Osulleuano odia vertūt.
Ad eundem Thadei Maccarrhæ filij se cōferunt,
sed hi Hispana pecunia recepta, rursus ad Anglos tranf-
cunt, deaunciantes Carolum Maccarrham Museriæ
principem cum Osulleuano clam, & per internuncios
amicitiā, & fedus inire. Ob hoc Carolus Corcathæ
coniectus in vincula de capite periclitatur. Quo eum
periculo Eugenius Macsuinnius atate adolescens, sed
animo plusquam virili, & alij sex familiares animo sta-
tuunt liberare, se pro domino discrimini obijcere non
abnuentes. Eugenius Caroli cubiculū noctu ingressus,
quasi aliud agens clauo lima scisso compedibus alterū
pedem soluit, eique per fenestram fugiendi potestatem
facit, accensa lucerna foras porrecta signum dans, vt sex
socij desiliētem excepturi appropinquent: sed & Ca-
rolum diu trepidantem, atque timentem ex alta fenest-
ra se præcipitare, dat præcipitem, ipse aliā incolumis
effugiens. Excidentem Carolum sex coniurati exten-
so pallio illa sum in acre priusquam terram attingit, ex-
cipientes ad oppidi murum cum furto properant. Fu-
gentis vinculis lapides percutientibus vigiles sonum
sentientes vna cum vicinorum tumultu sequuntur.
Iamque per urbem totam conclamatur: ad arma can-
nitur. Lucernæ, faceque per compita, domorumque
fenestras accenduntur. Interea ex sex Caroli militi-
bus duo subsistunt sequentium impetum strictis glā-
dijs parumper sustinentes. Reliquorum quatuor duo
se ex muro primum deijcientes Carolum ab alijs
duobus demissum exceperunt: alij quatuor ab altis
mœnibus desiliunt, & omnes sex Carolum leuan-
tes per vada Lij fluminis, oppidum circumfluentis par-
tim nando, partim pedibus penetrando eripuerunt.

A a 2

Carolus

Carolus equū conscendēs, qui ad fluminis oram preparatus erat ad Osulleuanū profugit. Osulleuanus rei fama per omnium ora volitante certior factus cum dimidio exercitu in Muscriam fugienti obuiam ire festinat. Vbi Carolus sedus percuciens Osulleuano deinceps suum studium, & auxilium nō desuturum pollicetur. Obiter Osulleuanus tentare existimavit an Rupem Lemurum castellū, quod Thadzi Maccarrhæ filij præsidio tenebant, in suam potestatem redigere posset, iniurias ab illis illatas ulturus? Erat castellum loci natura munitum, expugnatuque difficillimum. In illud imprimis via tormentis non patet inter montes, & sylvas locatum, nec cuniculus dirigi potest in petra satis abscissa, & prærupta erectum, quam duplex lapideus murus, alter iuxta radicem homine cubitos duos altior, alter magis celsus prope verticem cingit: & ab inferiore ad superiorē murum per semitam angustam, & præcipitem ascenditur. Tamen fulminatores quingenti ab Osulleuano dispositi arcis fenestras, turres, atque pinnas plumbeis globulis obruunt propugnatores remouentes, illique defendendi potestatem adimentes. Trepidī propugnatores sinistrē, aduersoque marterem gerunt, ingente pauore omnium pectora percurrentes: alij bombardas, dum explodunt sulphuris impulsu dirumpunt: alij se sulphure casu comburunt. Interim missi ab Osulleuano hastati primi muri foribus admoto igne consumptis, per petram reptantes ad secundum ascendentes valuas partim incendunt partim effringunt. Iamque castellum subruere incipiunt, cum propugnatores metu percussī in ditionē veniant. Quibus inermibus ex pacto dimissis, arx diripitur. In ea Hispanum argentum, quod ab Osulleuano Thadzi filij receperant, & aliarū variarū opes ab

Carrraig
an phuca
Rupes
Lemurū

accolis

accolis custodiendæ repositæ inueniuntur. Hoc, & alia duo castella Chorirupem, & Monumentum iucundi prospectus, quæ Muscriæ principatus finibus continentur, Osulleuanus Carolo tradidit præsidij custodienda. Ipse Corcachanum agrum ad oppidi suburbia deprædatus, & militibus hybernandi causa per pagos distributis, iustitiarumque Protestanticæ Ministris occisis, onustus spolijs in Bearram reuertitur. Hoc tempore Carolus V Vulmontus Dunkeranum arcem mille militum præsidio tenebat. Ad quem Asketinia venientes cohortium duces tres, & alios Anglos & Angloibernos genere, & militari dignitate non obscuros intercipientes Daniel Osulleuani Magni filius pugna peremit,

CAPVT. VI.

Osulleuanus à suis desertus Bearra pellitur.

IN hoc æstu belli de Odonelli interitu nuncius in Iberniam affertur, quo ij, qui Osulleuanum sequebantur, spe Hispani auxilij, & animo torpent. Imprimis Carolus cum tribus arcibus, quas ab Osulleuano recepit, & reliquo Muscriæ principatu descendit. Daniel Maccarrha, eques Auratus Kierrius, Daniel Osulleuanus, & alij Anglorum gratiam aucupantur. Tirellus cum suis militibus, quorum tribunus erat, in Connachtam se arripit. Horum defectione audentior Anglus magnatibus Momonijs, Angloibernis, & vniuersis regijs copijs conuocatis millia circiter quinque militum, quorum vix quingenti Angli erant, comparat. Quem exercitum Carolus V Vulmontus Anglus

Aa 3

Bearræ

Gleann
Garabhbh
vallis
Aspera.
Goart
na Kailh
ager
annus

Bearra præfectus creatus in vallem Asperam, ubi Osulleuanus erat, ducit in Agro anus castra collocâs, & publicè, voceque præconis edictum promulgans, quo Reginz nomine omnibus ab Osulleuano descendentibus impunitas promittitur. Osulleuanus adarmatos paucos redactus quatrduum continenter cum hoste pugnat, quo spacio à suis indies magis deferebatur, ita vt paucos supra trecentos habuerit: quorum pars longè maior Connachti erant. Et Connachti quidem vno consilio castra, & excubias noctu relinquentes in Connachtam iter capiunt. Quos Osulleuanus, Oconchur, Dermysius Osulleuanus pater meus, Gulielmus Burkus, & alij viri nobiles paucis comitati sequuntur cum illis, quos retinere non potuerunt, facius ducentes fugere, quam sine militibus in hostis manus incidere. Ita Osulleuanus Aspera valle pellitur vix quindecim militibus desideratis, & hostibus trecentis id quatrduum ferro, frigore, morboque consumptis. Regij Bearram totâ multis opibus locupletatam deuantant, Ardeam, & Torrenturipem arces in deditionem accipientes, Osulleuani vxore, Iohanna Suinnia matre mea, alijsque nobilibus feminis in saltibus, & montium iugis sese occultentibus.

CAPVT. VII.

Carbrij, & Regij vtrinque aduerso Marte dimicant; duo sacerdotes occiduntur. Macmoris possessiones assequitur.

Hoc tempore duo Dionysij, & Florentius Maccartha, Dermysius Odriscolis filius, Thadaeus Omahuni

Omahuni Carbrij filius, Maurus, & alij equites Maccsuinnij in Carbria erant, in quos Mauritus Giraldinus eques Auratus Albus, Taaftus Angloibernus equitum turmæ dux, Muscrij, & Faranayi pedites nonnulli Angli, omnes circiter quadringenti Corcacha se cõferunt. Illi armorum numero inferiores erant. Vtrinque ad Cladacham sylvam parû prosperè dimicatur. Priore die Thadaeus Muscrijs peditibus occurrens quatuordecim occidit, cæteros in fugam vertens. Posteriore die idem, Maccartha equites, Dermysius, & Maccsuinnij equites offendentes peditatus hostilis tumultum, circiter quadraginta interficiunt. Eodem momento alij Maccarharum pedites dissipati à regio equitatu circumuenti viginti interimuntur, cæteri funduntur. Fugientium tergis vehementer hæret eques Auratus Albus, & in inuicem æquo locû Thadaeum Ocruelium cognomento Furiosum secutus equo desilit, ferroque congressus duobus digitis lævæ manus annulario, & auriculario simul, & equo à Furioso exiit. Inter hos tumultus Eugenius Makeoganus integerrimæ, & innocentissimæ vitæ sacerdos, qui Roma nuper reuersus est doctoris sacre Theologiæ insignibus decoratus, & in Episcopum Rose à Summo Pontifice designatus, dum vestibus Ecclesiasticis indutus arma spiritualia manibus gerit, altera Breuiarium, altera Rosarium, tamen à regijs interceptus ferro prosternitur lethaliter ictus, qui querentibus, atque plorantibus amicis ipsum esse à regijs occisum, mihi, inquit, miseri, vitam attulerant, sibi mortem conscuerunt. Cum animam exhalaret, in eius ore, circumque faciem lucidus splendor apparuisse fertur.

Dermysius Maccartha cognomine Ruber Conaldi filius sacerdos, cum pietate motus milites vtriusque partis vulneribus procumbentes in ipsa strage, & vltimo

Cladach
Clades.

Ros. i.
Nemus.
Rosa.

mortis puncto à peccatis expiaret, deprehensus à regijs Corcacham defertur. Vbi cum Protestantium præmia respiciisset, equi cauda per vicos attractus, patibulo suspensus, femianimis scelus, & intestinis exinanitus in publicis locis, triste Catholicis spectaculum ab Anglis collocatur.

Post hanc contentionem equites Maccarthæ, & socij cum cognouissent Osulleuanum fuisse pulsum in Regina fidem venerunt præter Thadæum Omahunum, qui per inducias captus capite plebitur. Macmoris per Vallem Iuncosam, & Kierriam paucis comitatus inquirentes regios milites fugiens, & Anglis damnum inferens vix impunitatem, Baronatusque restitutionem impetrat. Ita Momoniarum bellum pacatur.

CAPVT. VIII.

Osulleuani casus varijs, & pugnae pene quotidianae per septē primos fugæ dies.

NVnc Osulleuanus hostium manus fugiens quos tulerit casus, & quā periculosos, arduosque, videamus. Iter illi superandū longū erat leucarū circiter centum: tempus incōmodissimum hybernū: milites pauci quadringentorum numerum non explentes, quorum erant equites tredecim, cæteri pedites hastati, & sclopistæ, paucique peltati: sive minarum, atque calorum maior turba. Vix omnes ab hostibus obsessæ argenti magnum pondus ipsius interfectori constitutum. Vnde effectū est, vt labores vix credibiles pertulerit summaque discrimina adierit Quas res ordine suo referunt enarrant. Anno redemptoris nati millesimo sexcentesimo secundo pridie Kalendas Ianuarias Osulleuanus ab Asperavalle

valle profectus inde viginti sex millibus passuū in Muffcriæ finibus apud locum, qui Acharas indigenis vocatur, ad noctem tentoria collocat. Postero die Kalēdis Ianuarijs anno millesimo sexcentesimo tertio de quarta vigilia egressus in Balcurniam pagum sanctæ Gubentæ præsidio celebrem ante meridiem peruenit. Vbi milites, quæ quisque vota susceperant, solutus, noua nuncupant, donaque offerunt, felix iter Diuā precantes. Quos inde profectos Thadæi Maccarthæ filij accolarum manu collecta insequuntur, vltimos ordines missilibus carpententes, propulsique ab Osulleuano alis fulminatorum iterum, atque iterū reuersi velitantur. Quo genere pugnae quatuor horas cōtinenter dimicatur, nōnullis vtriusque vulneratis. Denique cum acie vniuersa Osulleuanus faciendo impetum, nonnullosque interficiendo hostem fugat. Et viginti quatuor millium passuum spacio eo die transacto in Okimbbhi populo vespertino crepusculo statuit tabernacula. Excubijs dispositis corpora via fatigata milites quieti tradunt. Quos accola noctem totam eiacuando magis molestia, quā vulnere afficiunt. Fames quoque vehementer macerat, quia toto die nihil cibi ceperant, comætu, quem in vnum tantum diem portauerant, consumpto.

Sequente luce Osulleuanus militem per vallis Iuncosæ radicem Lomnacham versus urbem mouet, quæ non procul ab itinere erat Anglorum præsidium præfecto Cusso, cum quo, & subiectorum coacta manu Barrij Vicecomitis nepos vadum fluminis Osulleuano transeundum occupat. De vado vltro, citroque horam circiter vnam globulis ignitis dimicatur. Demum Cussus locum deserere, compellitur. In ea pugna ex Catholicis ceciderunt quatuor; Regij plures succubuerunt, multi vulneribus sunt affecti, & plures forsitan perierunt, quam-

*Slieb
luachra.*

Acharas

vallē

vllē

uis fuerint numero superiores, nisi Catholicis obstarer, ne eos insequerentur inedia, & lassitudo. Catholici ius mortuis sepultis sacros lecticis militaribus alternis vicibus portantes eo die triginta millibus passuum iterfactis in loco inani, & ingente solitudine vasto iuxta Aharæ sylvas intèpsta nocte ponunt stativa. præ fame, lassitudine, somno vigilias agere vix sustinent. Insequente die, cum se leguminiibus, & aqua refecissent, ante solis ortum recto itinere tendunt. Solito more incolæ insequuntur, Gibbones, Equitis Aurati Albi obærat, Lomnachæ vrbis accolæ, Angli pauci, numero quidem plures, rei tamen militaris minus experti, non acie, sed tumultu contendentes. Tamen audacter, & ferociter configunt in prius, & posterius agmen, & impedimenta, quæ media agebantur, simul impressionem facientes. Ferreis catapultis utrinque certatur. Tam dens globulorum imbres circumquaque volitant, ut Osulleuano nec mortuos suos humandi, nec vulneratos baiulandi, ut consueverat, facultas fiat. Tantum caliginis, & tenebrarum aeri sulphurei pulveris fumus offundit, ut pars vtraque partis alterius intuitu sæpe priuetur. Postquam per octo continenter horas ita contenditur, ad noctem in Syluam monachorum Osullcuanus peruenit: ubi ignes instruantur: Nam simul ac pugna cessabat, frigebat hyemis durissima torquebat, & milites, quos post famem inedia inuasit, caulibus, & radicibus herbarum, arborumque frondibus vescuntur.

Aharla.
4. dies itineris.
Guill na Monach. Sylva Monachorum.

Postera luce procedentium nouissimis ordinibus hostilium bombardariorum pugna instat donec ad Dunochellum castellum fuerit ventum, quod cibum inueniendi cupidi milites expagnant. Quidquid erat parati cibi, qui primi irruerunt, protinus deuorant. Cæteri ad tritici, fabæ, hordei granis vescendum instar pecudis sese

5. dies itineris.
Dun oigh chilli.

sefe vertunt: sarcinaeque portatæ millia passuum circiter viginti emensi in Suluchode pago cõsident. Hoc die Dermysius Osulleuani filius natu secundus annu agens secundum pauperis Bearri fidei commissus relinquitur, qui à quibusdam nobilibus clam nutritus biennio post in Hispaniam transmittitur.

Munitum noua syluæ. 6. dies itineris. Slibh Feilimi.

Hinc summo mane ad Felimi montem versuiter arripiunt. Quæ copia longè maiores ab Vrmõnio Comite missæ viam obsident. Ea re cognita Catholicos ingens metus inuasit. Quia tamen eõ res erat deducta, vt hostibus volentibus inuiti præliari cogerentur, illos prius aggredi constituunt. Quod hostes cum comperissent, maiori pauore percussi loco excesserunt. Cæterum fame vehementer opprimente Thomas Burkus, & Daniel Omalla cum peditibus sexaginta prædam, cibumque queritandi causa Osulleuani iniussu à via paululum digrediuntur. Hos repente hostes adorti, Danielem cū militibus viginti interficiunt, Thomam capiunt, cæteros fugant, quos Osulleuanus subsidio veniens protexit, Thomamque statim fractis vinculis ab hostibus fugientem cum galea quidem, sed ense, hasta, pugioneque spoliatum recepit. & in Leatracha pago constitit: vbi in ecclesiam satis angustam, eiusque xystum suos conijcit. Erat in eo pago castellum, à quo glandium missu, & propugnatorum eruptione per totam noctem infestatur. Castelli impetum sustinet, & vberiore hostium turbam non procul castrametaram districtis gladis, bombardis dispositis, & intentis hastis in singula momenta præstolatatur, militibus alternatim vigilias agentibus, somnumque carpentibus.

Leatracha.

Iam dies erat Ianuarij sextus, cum albente cælo procedenti Osulleuano concitata ignitorum globorum tempestas illuxit: erat quippè hæc quotidiana salutaris, qua

7. dies itineris.

qua

qua illum iubebant hostes, & vespere discedentes valere, & mane venientes hostere. Per diem totum agmini ultimo pugna continenter imminet, vtrinque nonnullis cadentibus, non eó tantum Osulleuano iniqua, quód pauci cum multis signa conferebant, sed etiam, quód aduersus recentes, & vegetos defessi, & faueij prælium inibant. Misisilibus solito more certatur. Cum Osulleuanus subisset, hostes terga dant, cum progreditur concitato cursu sequuntur. Nocte certamen dirimente in Brosnacham vicum Osulleuanus peruenit.

CAPVT. IX.

Osulleuanus in summum discrimen deductus quàm miro artificio Dermisij fuerit liberatus!

Hic in summum discrimen Osulleuanus videbatur deductus, quód Sininum amnem amplú, & nauigabilem non poterat transmittere, phællis, atque nauigijs ab hoste remotis, & cauto pœnis acerbissimis, ne illum vllus portitor transportaret. Propter inediam etiam milites viribus destituuntur. Ob id animos omnium ingens desperatio subit. In hoc ancipiti statu rerum pater meus Dermisius Osulleuanum se nauim breui confecturum, & famem militum extincturum profitetur.

8. dies itineris. Postero die qui septimus erat Ianuarij mensis, Dermisij consilio in Brosnacham densissimam, atque tutissimam sylvam sese abdentis, & cæcis arboribus in vallí speciem compositis, fossaque leuiter facta circumvallantes, biduum duas naues ex viminibus, & arboribus condant, equis duodecim occisis, quorum corijs nauigia inte-

integuntur, & carnisus omnes vescuntur præter Osulleuanum, Dermysium, & Dermysium Ohuallachanum. Nauis, cuius Dermysius fuit architectus hunc in modum conficitur. Vimina crassiore parte terræ infixæ, & ad medium inuicem reflexa, restibusque reuincta corpus nauis constituebant: cui e solidæ tabulæ statumina, transtraque interius adduntur. Exterius corijs vndecim equorú cooperitur, remis, atq; scalmis coaptatis. Carina, & materiei necessitate, & saxa, cautesque vitandi causa erat plana: longitudo pedú viginti sex, latitudo sex, & altitudo quinque, præterquã quod ad fluctus propellendos prora magis aliquantum eminebat. Altera nauis, cuius construendæ equites Omallæ magistri erãt, viminibus sine iugis contexta habens carinam circularis formæ instar parmæ, & latera longe altiora, quam carina exigebat, contenta fuit vno equi corio, quo carina est obducta. Hæ naues ad Sininni Oram nomine Portulachanum militum humeris noctu portantur, quibus Osulleuanus suos clam trajcere cœpit. Omallæ milites decem suam nauim conscendunt. Cæterum nauis, cum parua, tum ineptæ structuræ pondere pressa in medio flumine cum hominibus obruitur. Dermisij nauis, quæ triginta simul armatos capiebat, alios in columnas transtulit, equos nantes à puppi loris trahens.

Oriente die post milites transmisso Donatus Mæconianus, qui Sylvas Rubras castellum prope tenebat, armata manu impedimenta circumueniens, cœpit sarcinas diripere, calorum cruore solum spargere, feminas incusso pauore in flumen injicere. Thomas Bukus cum hastatis circiter viginti, totidemque fulminatoribus in excubijs, & insidijs ab Osulleuano dispositus, vt commodius cæteri flumen traducerentur, suos in pugnam cohortatus Donatum improuiso adortus cum comitibus quindecim

10. dies itineris.
Cuillibe
Rua
Sylua
Rubra.

quindecim interficit: reliquos vulneribus ferè affectos in fugam vertit. Catapulæarum sonitu excitati accola ad utramque ripam fluminis confluunt. Quare Thomas cum excubitoribus, femina, calonesque trepidatione tanta, & tumultu nauiculam implendo submergunt, ita tamen proximè ad oram, ut nemo perierit, & nauis iterum aquis subducta excubitores traiecerit. Calones alij nado flumen penetrant: potestare in varias partes dissipati sese occultant. Nauim, ne sit hostibus vsui, Osulleuanus iubet dilacerari.

CAPVT. X.

Osulleuanus regias copias longè superiores numero mirè fundit.

Ma-
chaire
an Earla
Plan-
cies Co-
misis.

EX amnis oris Osulleuano proficiscenti ne momento quidem temporis ab hostium occurrationibus vacatio datur. Illum Omadinus incola tumaleu conftrato missilibus carpit. Quibus nihil terretus Osulleuanus cum in Planiciem Comitis pagum ante meridiem venisset, milites fame pressi duas in partes sese diuidentes alternis vicibus impetus hostium sustinent, & ædes ingressi, tritici, fabarum, & hordei stercinas colligunt, granisque, & zithi, vel ceruisiæ potu sese reficiant. Quod cibi, & potus genus siccis palatis, & esurientibus ventribus Nectar, & Ambrosia videbatur. Quidquid aliud alimenti in pago fuit, incolæ dimouerant. Hinc Osulleuanus procedens armatos octoginta præite, mox impedimenta sequi iubet, ipse cum militibus daconis (nam non plures tunc habebat) agmen claudens. Hic aliquot defessa iumenta relinquere,

quere, & milites nonnullos, vel via fatigatos, vel vulneribus affectos deserere insequentium eiaculatione cogitur. Ad locum nomine Acharem cum peruenisset, Henricus Malbius Anglus, Thomas Burkus Comitis Claricharde frater, & Richardus Burkus cum quinque pedatum cohortibus, duabus equitum turmis, & accolarum manu veniunt obviam: qui equorum hinnitu, armorum intentantium fulgore, clangore tubarum, modulis tibiarum, tympanorum militarium sonitu paucitatis Catholicorum mentes perturbant, ingenti latitia perfusi, & ante victoriam triumphantes. Catholici vehementer timore perculsi sunt. Milites octoginta, qui præstant, impedimenta præsidio nuda relinquentes ad primum hostis aspectum fugam arripiunt. Ceteros Osulleuanus ita alloquitur.

Achare
em
Omami

Ita cum tulerit casus infestus, nostraque fors infelicissima, ut non de opibus, non de patria, non de liberis, atque coniugibus nostris iam nobis hodie cum hostibus hæc contentio sit, sed de vita nostra, quæ sola nobis superest, hoc temporis momento his armis discernatur, quis vestrum (per immortalem Deum rogo) non eliget in acie, potius dimicans gloriose cadere sanguinem suum vindicando, quam, sicuti pecudes, quæ nullam rationem decoris habent, fedè fugiendo inultus interim? Præclare maiores nostri viri animi magnitudine insignes nunquam non honesta morte fugæ dedecus vitarunt, etiam tum, cum fugæ locus esset. Eorum vestigia sequi nobis quoque speciosum erit, præsertim cum fuga minimè salutem possit afferre. En planicies longè, latèque patens sine paludibus impeditis, sine densis sylvis, sine latebris vllis, quibus fugientes occultamur. Populi finitimi nihil nobis tuti sunt. Auxilio nobis nullus venit.

Vias,

Vias, atq; calles hostes obfidet Nos etiã ogo itinere la'si sumus inhabiles currendo. Quidquid ergo præsidij reliquum est, id reuera totum in animi vigore, brachiorumque fortitudine collocatur. Igitur agite, & obstate his, quibus animo, robore, rebus gestis, fide sacrosancta præstatis. Recordemur per hosce dies hostes, vbicunque nobis occurrerunt, fuisse diuino quodã munere fugatos. Desuper à Deo victoriam dari credamus. Christum Dominum in periculis extremis suis adesse, & pro eius nomine, & sanctissima religione cum Hæreticis, & eorũ fautoribus nos manus conferere cogitemus, nihil timentes inanem hostium multitudinem, qui non concurrent ad rem gerendam tot, quor nos sumus, nedum tam præstantes. Quin eos terga daturos spero, cum nos aduerso vultu resistentes cognouerint, vt vos fidẽ, fortiterque facturos spero.

Quibus verbis Osulleuanus finem vix imposuit, cum in eum regius equitatus laxatis habenis inuehitur, pedes hastis transigere, & vngulis equorum terere, ordinisque turbare conans. Infesti equitatus imperũ Osulleuanus declinaturus per locum, qui proximus erat humidum, & vliginosum ad rarum, & humile arboretum versus non longẽ distans aciem ducit. Equites regij ad pedes descendentes cum hastatis suis sese coniungunt: & vtrique per vliginem currentes Osulleuanum anteuertere, & arboretum præoccupare properant, acie iam non satis composita, ordines laxantes. Regij verò bombardarij Osulleuani tergo acriter instant. In quos Osulleuanus Gulielmum Burkum cũ quadraginta sclopistis mittit, qui fulminatoribus quatuordecim amissis ab hostis multitudine ad Osulleuanum rursus compellitur. Eodem temporis momento Osulleuanus agmen in hostis aciem, quẽ intra iaculi missum aderat, repente

retor-

quet, à nobilibus, & magnanimis securus, à trepidis vero & ignavis desertus. Quo repentino, & inopinato reddito apud regios magna trepidatio subitò oritur: qui in ordines coire iussi, alij in vltimos ordines refugunt; alij sequentes alios in vertiginem sese circumagunt; alij se fugã mandant. Nobiliores tamen, & fortissimis quique animis prædici loco firmi Osulleuanum aduersi spectant. Ante paulò, quam ad hastã longitudinem venitur, fulminatores viginti, quos Osulleuanus circum primos ordines habebat, regios vndecim glandibus prosternunt. Mox vtriusque partis patroni strictis gladijs, & hastis vibratis concurrunt. Primum Mauritius Osulleuanus cohortis dux cum Richardo Burko congregitur, sed priusquam gradũ firmavit, à Richardo, qui loco firmus stabat, hasta in pectore percussus prosternitur supinus, illesus tamen cataphracta munitus. Richardo secundo conanti hasta imperere Dionysius Ohinguerdel gladij ictu dexteram manum amputat; eum etiam Mauritius celeriter surgens hasta transfodit, & semiuuum iacentem Hugo Ophlinius ense finit. Dermisius Ohuallachanus, & Cornelius Omurchuus Malbium occidunt. Inde confuse, & vt fors alios alijs miscerat, dimicatur. Inclinata in regios pugna, Thomas Burkus, qui erat grani armatura indutus, assecularum opera equo impositus elabitur. Reliqui, facta corporũ, & armorũ strage non sensim, sed effusa fuga proximu castellum Achatem petunt. Obonchur in pugna fortissimo cuique par victoriam clamat. Fugientium tergis herent victores. Ac illi quidem, qui in aduersos hostes cum Osulleuano prouere non sunt ausi, aduersos concitato cursu sectantur, gloriam victoriẽ ab alijs obrentẽ magno clamore sibi arrogantes, & in tempestiu timoris dedecus fera, & falsa magnanimitatis specie purgare cupien-

Et pugna publicè ca specie habet.

cupientes. Haud tamē longē fufos, fequuntur, quia Ofulleuanus receptat canere iufit, conſpicatus Iohannem Buſtokum cum cohortibus aliquot fugientibus ſuppeditas venientem, qui vnā cum illis in Acharem caſtellum ſe recipit. Dum hoc accidit, Malbij bombardarij, & tumultus eorum, qui Catholicorum agmen ſequentes totam diem telis inſeſtant, Ofulleuani impedimentis diripiendis occupantur, & acie regia fuſa, fuga etiam ſalutem petant. In pugna regij circiter centum occiderunt, copiarum flos, Malbius imperator, Richardus Burkus, ſigniferi tres, totidem cohortium reſſerarij, plures manipulorum doctores, ceteri fere equites Iberni, Angloiberi, & Angli. Viſtores quatuordecim, quos memorauimus, ſuccubuerunt. Ofulleuanus armis, & inſignibus hoſtis collectis eo vespere, & nocte ſequenti circumfluentium hoſtium multitudinem fugiens per Okealla ſines tanta celeritate fertur, vt nonnullos milites in itinere laſſos, & ſomno preſſos reliquerit.

CAPVT. XI.

Bidui ſequentis arumna reperiuntur.

11. dies profetionis. Slieb Muires. Maria.
Poſtero die ſub auroram Diuæ Mariæ monte ſuperato, Ofulleuanus cum propius ad pagos accēſſiſſet, Anglorum tympanis pulſatis, & inſignibus oſtenſis, quæ hoſtibus ad Acharem ſuperatis cepit, ſuos milites Regios, & Anglicenſes ſimulat, ne ab incolis cibaria occulantur. Quæ tamen ars illi minimè profuit: namque pecudibus, & armentis amotis, cibo, potuque abſcondito, vel in caſtella relato, Macdauid pagorum

pagorum dominus magno hominū numero, ſed maiori parte inermi cōſtato cum miſſilibus eminus petit, toto die inſeſte ſecutus, cibo prohibens. Ofulleuanus in Ophlinni montem, ſyluas denſas ſe vespertino crepuſculo abdit. Vbi ignibus accenſis milites perpetua ſuperiorū noctium vigilia, ingenteque labore vexati laſſa corpora quieti tradere vix caperunt, cum quidam ad eos veniſſet, nuntiatum accolis deliberatum, atque fixum eſſe, eos ſummo mane circumuenire, & delere. Quamobrem maioribus ignibus, perinde ac ſi ad eſſent omnes, accenſis, citò diſcedunt, ingentes labores propter itineris, atque temporis incommoditatem perpetuentes. Ita pluuia obruantur, vt præ grauitate vix madida veſtimenta ſuſtineant: in aliam niuem, velut in foueas delati hauriuntur: dumque alij ab alijs leuantur, potius commilitones detrahunt, quam ſequentur. Neque tenebræ minus moleſtiarum afferunt: namque, ſi quæ ſydera internitebant, arborum rami, alius alio implicati, & perpetuam ſepem obijcientes conſpicere prohibent. Ergo non aliter, quam cæci erant ad ſonum notæ vocis eocuntes. Quin & ventus, qui quatendo ramos, maiorem, quam pro flatu, ſonitum reddebat, non parum uſum aurium intercipit. Tamen ſcientia ducum itineris ſyluam penetrant, milia paſſuum quatuor emenſi.

Albente celo cum accola Macdauid Duce ſtatiua ab Ofulleuano deſerta circumſtantes, nihil præter ignem inueniſſent, fugientis veſtigia ſecuti, illum hora diei circiter nona nacti miſſilibus premunt, donec in editi collis cæcumen ſit ventum. Vbi nonnulli Ofulleuani milites, quos vires laſitudine, & fame deficiebant, iurant ſe potius cum hoſte extremam belli fortunam renaturus, quam loco diſceſſuros, priuſquam ci-

*Slieb
Iphlinni.
Mons Ophlinni.*

*Acad
dandi
lunt.*

12. dies profetionis.

hum, & somnum capiant, in idem iusiurandum ceteros adigentes. Osulleuanus negotio non deest, eos hortans, ut in virtute spem omnem reponant: nec in militibus quidem, quamuis paucis, quippe qui non plus sexaginta pugnando habiles extabant, & labore confectis ad praelium studium, atque virtus desideratur. Nam celeriter se instruunt faciant copiam dimicandi. Hostes rati eos, qui, vel magna rei bene gerenda fiducia pugnandi potestatem faciunt, vel ærumnosam vitam perosi honestam mortem experunt, inultos non perituros maluerunt ad vxores incolumes redire, quam salutem in discrimen deducere. Osulleuanus milites duobus interfecit equis, postquam omnes ad satietatem comederunt, præter tres, qui antea etiam equina carne vesci noluissent, ad noctem vsque horas circiter sex somno longo, placidissimoque capiuntur. Mox peronibus ex equorum corio factis (nam consumpserant calceos) in syluam, quæ Diambhbrach, idest solitudo nuncupatur, cursum dirigunt. Quam cum ingrederentur, sopore rursus opprimente sine vilo ordine dissipati stratis passim corporibus, periculi obliti, quo quemque loco fors collocabat, in lucem quiescunt. Quod Osulleuanus animaduertens, latque secum esse tantum comites duodecim imperat ignem struere, ratus id quod fuit, vagos cura expergiscerentur, ad flammam concursuros fuisse, mo-

Diambhbrach.
Solitudo

CAPVT. XII.

Ærumne tridui recensentur.

13. dies
profeflionis.

Cum dies illuxisset, accolæ noui ignis mysterium in tanta solitudine spectatum venientes, eum

multum diem cum Osulleuano sermone consumpsissent, cibum etiam gratis attulerunt. Oliuero Lombardo Connachtæ præfecto referentes, à bubulcis ignem illum extractum fuisse. Hic Catholicorum nonnulli ob temporis asperitatem, & viæ longitudinem pedibus ægrorant. Oconchur summopere laborat. Cuius rei causa sequentem etiam diem ad noctem in ca sylua Osulleuanus commemorat. Nocturnum iter omnibus necessarium erat, sed Oconchuri eò acerbis, quòd equo incedendi facultas non erat, itineribus publicis, & equo peruijs ab hoste passim obfessis, & idè tendendum per calles angustissimos, atque adeò impeditas valles, ut non, nisi alius ab alio subleuari sæpe eniterentur. Itaque Oconchur, qui supinus humi iacebat, ita pedes alloquitur. An non superiorum noctium tredecim difficillimos casus pertulistis? Cur vnus laborem exhorreris? Nonne, mollissimi pedes, mihi caput charius, totiusque corporis salus iucundior vobis est? Quid prodest hætenus fugisse, si modò vestra ignauia in hostium manus incidimus? Efficiam profecto, ut hanc segnitiam discutiatis. Mox quam maximo potuit neruorum conatu, & armorum pondere pedes terræ incutiens, saniemque, pus, & sanguinem exprimens, surrexit, cum cæteris iterfacere incipiens. Tum verò dux itineris requirebatur, quæ Deus prouidit. Nam homo lintea veste indutus, pedibus nudus, per tempora candida vitta cinctus, oblongum stipitem ferrea cuspide infixam manu gerens, & forma ad iniendum terrorem aptissima factus obuus, Osulleuanum, & ceteros salute impertit, & ab illis vicissim saluere iussus sic exorsus est. Scio vos Catholicos esse varia calamitate depressos, hæreticorum tyrannidem fugere, ad Acharem collem regias copias fudisse, & ad Orruarkù, qui millibus passuum quindecim hinc distat, vadere, sed

14. dies
profeflionis.

duce indigere. Quamobrem me cupido inuasit, vos educendi. Osulleuanus animo diu pendens cum demum homini fidem habuisset, aureos nummos ducentos ei numerari iussit. Quos ille recipiens, hoc munus, inquit, non in præmium, sed in vestri erga me grati animi significationem accipio, qui grato animo statui hoc meum officium in vos conferre. Carpentibus iter caligo noctis, ignota regio dux suspectus metum multiplicat. Lubrica saxa vestigium fallentia, nix vento cumulata, lassitudo, pedum tubera variè miseros fatigat. Præter omnes Oconchur torquetur, crescentibus doloris causis. Illi magnas pedum, atque crurum partes occupat inflammatio; inflammationi liuor succedit: pustula in palloris locum transeunt: in tuberculorum sedem vlcera serpunt. Vehemens erat cruciatus, eoque solum tollerabilis, quòd propter Christum Iesum ferebatur. Summa quiete noctis in humilem pagum nomine Montem Vicarij veniunt, vbi igne, & venali cibo refecticum discedere constituunt Oconchur, cuius vlcibus ignis crustas obduxerat, non poterat stare, nedum ambulare. Illum commilitones quaterni humeris vehunt, donec iumentum derelictum, senio confectum, strigosum, utroque lumine captum offendant, in quod illum imponentes, nullo immisso freno, nullis stratis ephippijs, acutis macri dorsi vertebri affessorem pungentibus, alij cæcum iumentum ducunt, alij verberibus agunt. Cum Corsliebho monte superato, in planū esset deuentū, Oconchur pedibus cepit incedere. Post diem exortum dux ostensa procul Ortuarki arce Osulleuanum, & ceteros valere iussit, confirmans omne periculum esse declinatum. Illi hora diei circiter vndecima in Lietrimum castellum veniunt ad numerum triginta quinque redacti, quorum erant armati octodecim, calones

25. dies
profe-
ctienis.

calones sexdecim, & vna femina. Cæteri, qui plus mille fuerunt ex Bearra profecti, vel perierunt, vel à duce descuerunt, vel lassitudine, seu vulneribus in itinere detinebantur. Aliqui, bini, ternique sunt secuti. Illud miror Dermysium Osulleuanum patrem meum eos ferè septuagenarium; & fragilis sexus feminam eos labores strenuè sustinuisse, quos iuuenes ætate florentes, atque neruis validissimis æquaquam perferre potuerunt. Ortuarkus Osulleuanum honorificentissimo hospicio recepit, ægris curationem adhibere, & omnibus res necessarias administrare iubens, sicut & Maculliamum, & Macguierem ad se pulsos protegebat. Osulleuanoque suppetias iturus erat, si hic diutius cunctaretur.

DOMINI
PHILIPPI OSULLEVANI

BEARRI IBERNI.

TOMI. III. LIBER. VIII.

De bello quindecim annorum.

Quomodo maximis presentis belli ducibus vires contusa sint, est explicatum. Adhuc nonnullos conficius scitu non indignos: vrbium Momoniarum motus: quemadmodum Angliæ Regina defuncta, Scotiæ Rex Iberniam obtinuerit, & an iustum bellum Iberni gesserint: vt hic tomus absoluat, enarrabo.

CAPVT. I.

Aduersus regios Osulleuanus, & Macguier secundè pugnant, & hic possessiones recuperat.

Osulleuanus apud Orruarkum dies aliquot commoratus cum milites paucos fugæ reliquias re fecisset, ipse, Macguierque Richardo Tirello, atque trecentis armatis comitati, sed calonibus, & inermibus pluribus sequentibus, vt cum Onello de bello redintegrando agant, proficiscuntur, iter difficile suscipientes. Nam Onellus millibus passuum amplius centum

rum distabat: flumina tria, quæ tunc hyberno tempore pedibus adiri nõ poterant, in Erinum inclentem lacum influentia erant traijcienda: ex interiacentibus regionibus præter alia loca lacus totus cum suis insulis, cæteraque circumiacens Macguieris ditio regijs præsidijstenebatur, duce Cornelio Macguiere cognomento Rubro Macguieris patruale, qui partes Anglorum secutus, & à sua factione Macguier creatus à cæteris Macguier Angliensis nominabatur: & ad Reginz gratiam multos Ibernos, maximè Macguiericæ gentis obætaros, & clientes conuertit, cum tamen ab Anglorum delusa Religione, non minus, quàm alijs semper, abhoruerit. Osulleuanus, & Marguier oblati ad votum pontonibus flumina traducunt. Cuius rei nefciji Macguier Angliensis, Omelachlinus, & Laurentius Esmundus cum armatis quingentis ex staniis per lacum lintribus, nauigijque vecti fluminis vltimi vadum nomine Bealtarbertum frustra obsident, Osulleuano, & Marguieri obuiam ire cupientes. Osulleuanus, & Macguier millibus passuum sex vltra vadum ea nocte confederunt. Postridie cum comperissent hostes ad vadum in insidijs distineri, eorum castra, quæ sex alijs millibus passuum aberant, aggressi capiunt: in illis ea die, nocte que commorantur, propugnatoribus quinquaginta paribulo suspensis, & magna armentorum, gregumque præda congregata. Postero die Macguier ratus eam opportunam occasionem prædandi, qua hostes ad vadum millibus passuum duodecim distans præstolabantur, cum militibus ducentis expeditis castris egressus per socios, & fautores Anglorum incuriones facturus ire contendit. Osulleuanus, cui solum armati centum erant relicti, veritus, ne absente Macguiere ab irruente hostis multitudine, cuius aduentum timebat, opprimeretur, castris

*Beal
Tarbert
Os Tar-
berti.*

direptis,

Alfarca. direptis, incensis tentorijs ad Alfarcanam densam syl-
uam cum spolijs se recipit. Breuissimo post tempore
hostes, qui allato castrorum expugnationum, prædæque
ablatae nuncio suis nauigijs sunt reuersi, non procul ex-
positi cum in Osulleuani conspectum peruenissent,
aciem vindice animo constituunt. Osulleuanus primo
loco dispositos armatos habens, à tergo calones, pueros,
atque feminas longos stipites pro hastis gerentes, velut
in subsidijs collocat, vt multitudinem hosti incuteret
terrorem. Regij fiduciam, quam Osulleuanus rei bene
gerendæ præsefererat, admirati, & multitudinem, cuius
fama etiam numerum superabat, contemplati, Mac-
guierem cum militibus ducentis abesse ignari, multum
diem ancipites consumunt, an expediat pugnam comit-
tere: Interea sub vesperum Macguier cum ingente præda
incolumis redit. Regij suam sortem execrantes, quod
Osulleuani arte delusi victoriam ex manibus dimise-
rint, pedem referunt, castrorum direptorum, prædæque
amissæ testes, & animo tuendi tantum præsidia, quæ in
lacus insulis habebant, donec vberiores copiarum subsidio
mitterentur, nauigia petunt. Erat in itinere, quo tendebatur
ad naues, vetus munimentum desertum, è minutis
lapidibus conditum, fossa circumseptum, & celsis arboribus
ad marginem constitum (Onelli castrum indigenis
nuncupatur, quod in eo solitus erat Onellus Mac-
guierem inaugurare.) In id castrum regij contemplan-
tibus Catholicorum exploratoribus ea nocte se reci-
piunt, quod ante teaebras non poterant ad naues ve-
nire. Inde proxima luce profecti ad nauigia hora post
solis exortum circiter quarta cum venissent, Edmundo
cum paucis transmissis, à Catholicis, qui agmine tacito
sequebantur, repente dato pugnae signo circumueniuntur.
Repentino, & inopinato casu perterriti alij tanta
con-

contentione, & tumultu nauiculas conscendunt, vt non
nulli deprimantur, alij tanta multitudinis proxima nau-
igia onerant, vt vnà cum illis se submergant: alij in lacum
se precipitantes armis graues in profundum hauriuntur:
alij ab Ibernis iugulantur. Vna fuit nauis cateris paulo
maior, quæ cum fuisset interius fugientibus impleta, ex-
terius etiam pauidis circumdatur, qui à summis scalmis
penduli, vnicisque manibus nauem tenentes ascendere
nituntur. Quo in statu fune, quo nauis erat ad aggerem
alligata, deprehensio, ipsa glandium imbre obruitur. Sed
tamen fune scisso euasit, plerisque eorum, qui pendebant
vel iaculo confosis, vel lacu submersis. Angliensis cum
filijs duobus, & militibus tribus parua lintre vix salutem
fuga petit. Cum Omelachlinno quadringenti ferro, &
aqua perierunt. Inde Catholicis in lacus insulas vectis,
præsidij septem captis, propugnatoribus suspensis, An-
gliense, & Esmando fugatis Macguier in integrum fere
restituitur.

CAPVT. II.

Macguier, & alij in Anglorum gratiam accipiuntur. Oconchur Scotiam petit.

Osulleuanus ad Orruarum reuertitur. Alij pacantur.

MOx Osulleuanus atque Macguier tridui itinere
præteritis Anglorum præsidij in Conkeiniam
vallè perueniunt. Vbi coopererunt Onellum fuisse
Dublinnam profectum pacis conditionibus acceptis, quæ
admodum demonstratum est. Vnde rursus reuersi, Mac-
guier in Anglorum amicitiam receptus est, sicut & alij
Ultonij secundum conditiones Onello datas: Osulleuanus
ad Orruarum rediit. Oconchur Kierius vno con-
stante Scotiam petens à Iacobo Rege honorificentissime
accipitur,

accipitur, & in Angliam accito in possessiones restituitur. Tirellus, Gulielmus Burkus, & alij ad Anglos se conferant impunitatem, & stipendium pacti. In Lagenia Raymondus Omorra redactus ad paupertatem, & a suis desertus incolumitatem paciscitur.

CAPVT. III.

Orruarkus possessionibus spoliatus diem obit. Maculliamus in Hispania moritur.

INterea Momoniarum motibus post Ofulleuanum pulsam sedatis, ex ijs militibus, qui aduersum eum stipendium fecerant, ex Acharemenfis cladis reliquijs, Ibernorum, & Angloibernorum auxilijs in Orruarkum Angli conscribunt exercitum trium millium armorum, cuius summa potestas Oliuero Lombardo Connachtæ præfecto delegatur. Lombardus Martio mense anno 1603. ad citeriorem Sininni ripam non procul à Lierrimo castello copias ducit: vbi vadū trajicere tentans ab Orruarko, qui paruum militum manū paratam habebat, per dies duodecim repellitur. Nocte decima tertia cohortes septem Iohanne Bustoko duce lintribus, atque pontonibus clam transeunt in Mocharda peninsula, eiusque facello se vallo, fossaque citò muniunt. Locus is erat, ex quo Bustokus facillè posset agros Orruarko subiectos incursionibus depraedari, atque deuastare. Quod ipse probè intelligens, sexto, quā fuit in eo commoratus die cum militibus trecentis egressus prædam agit. Orruarkus nactus adimere spolia conatur. Prælio tentato funduntur Angli. Alij cū Bustoko duce cruciantur, alij in monitiones trepidè reuertuntur, ducis amici, & manubiorum nuncij, Victores duo tantum

Mo-
bard.

tantum sunt desiderati. Ob quod non mediocri animis traieci poenitentia cepit Anglos, magisque proculdubio eos poeniteret, nisi fortuna, nusquam Ibernis nocendo fatigata tunc temporis magnoperè sauiet. Namque Thadaeus Orruarki frater non verius, qui iam Anglorum partes sequebatur, cum Orruarko de natalibus, & hereditate, contendens, ab altera parte aggressus plerosque clientes, obaratosque à fratre, auertens maiorem Brethnia principatus partem occupat. Ipseque Orruarkus cum in febrim vehementem incidisset, desertus ab ijs, quibus jurisdictionē demandauit, factis inducijs diem obit. Ofulleuanus incolumitatem tantum perdiffinitus, & breuè iterum spacium impetrat. In quo rerum statu Rex Hispania Philippus III. Martium Cerda legatum cum duabus nauibus sulphuris, & aliarum munitionum plenis, & triginta millibus armorum nuntiorum ad Onellum, & Rothenicum mittit, qui si prius id subsidij acceperant arma proculdubio non deposuissent, illis vero depositis Regis pecuniam, & munitiones accipere noluerunt. Cum Cerda Maculliamus in Hispaniam se conferret, vbi breuè moritur. Eodem quoque tempore Cornelius Odriscol, quem in Hispaniam ab Ofulleuano in isum fuisse deceimus accepit à Rege Catholico duobus millibus armorum in Momonias applicat. Vbi cum Ofulleuanus non esset in Hispaniam reuertitur, uxorem suam, & alias feminas deueniens.

D. Mar-
tin de la
Cerde.

CAPVT. IIII.
Momoniarum urbium motus.

Post Iberniam, pacatam interitus Elizabethæ Angliæ Reginae, quæ paucis ante diebus rabie, & ingentibus cruciatibus laborans animam, et haurit

ditulgatur. Quo cognito Manapia, Corcacha, Lomnachaque Momoniarum vrbes cum interiectis alijs oppidis incerta, cui principii deberent obtemperare, consilium sibi capientes, Missarum solemniam publicè celebrare, pristinosque ritus ecclesiasticos observare curant. Quod antea si fecissent, dum Ibernici magnates, totaque Catholicorum factio viribus pollebat, Angli toto regno pulsati fuissent. Tunc verò temporis deerant, à quibus iuuarentur, & defenderentur, solæ verò Hæreticorum potentia obstatura non videbantur, quod & rei exitus probavit. Namque Angliæ consilium Iacobum Steeuartum Scotia Regem in suum etiam Regem summa celeritate asciuit. Quod proculdubio nunquã fecisset propter antiquissimas inimicitias, quæ Anglis cū Scotis intercedunt, nisi intelligeret, Angliam errorum domesticum non aliter in sua vesania fuisse defendendam, non ignarum Ibernis, qui nunquam à fide Catholica deterrerent, & in Anglorum sententiam duci poterunt, & Scotis, quorum Regi Angliæ sceptrum hæreditario iure deberi videbatur, duabus bellicosissimis gentibus repugnantibus cum Anglia malè fuisse agendum: quæ prius quoque temporibus de uicta illis obtemperauit Iacobo sceptrum tenente Carolus Bluntus cum regio exeret. Dublinna Manapia uenit. Ad quem Iohannes Vitus Sacerdos Theologiæ doctor in castra eum legatione Manapia missus, crucifixi Domini imaginem gerens, & ostendens, Proregi confirmat, Manapios nulli principii, qui Catholicam Religionem ueret, & affligat, libenter obtemperaturos. In eandem sententiam loquitur Fr. Edmundus Okeallachanus ex ordine diui Dominici, vir sanctitate, & scientia insignis, & frater Candidus ex ordine diui Bernardi vir hercle non modo nomine, sed etiam doctrina, pietate, moribus

moribus candidus. Bluntus pro temporis angustijs, & necessitate quæ animo agitabat, dissimulans, leniter religiosus, & doctorem tractans, blandèque respondens, Manapiam, & alia minora oppida recipit in dedicationem Corcachi maius onus in hoc inter regno, sustinuerunt. Namque Anglorum praesidio expulsi, cum Carolo V. Vulmonte Momoniarum proptore & terminus, cominus, de mœnibus pro muro, in portu, & naualibus, terra, marique duos menses quotidianis decurrantibus dimicant. Quæ contentione plures Carolianorum, quam Caracorum, desiderati, feruntur, sed ytrique pauci. Cum Bluntus peruenisset, eius arbitrio Carcachi se permiserunt de nouo Rege certiores facti. Bluntus ubi fuit oppidum ingressus, tres publicè suspendi imperat, Christophorum Muriachum, virum rei militaris scientia præditum, quod Carolianis militibus non leui detrimento fuerit, Eugenium latinæ linguæ præceptorem, quod cū Christus Dominus in Eucharistia sacrosancto sacramento per vrbs uicos magna totius oppidi pompa, & incredibili lætitia gestaretur, in cælum suspiciens manibus expansis Deum orauerit, ne unquam uinceret Corcacha inualere, eam potentiam, quæ morem tam felicem, sanctum, diuinum que violaret, & Gulielmum Bulerum quod Dominico Sarfeeldo iudici homini plane truculentissimo vitio ueterit crudelitatem, quæ sacerdotes, & sanctos, atque innocentes viros capite solitus erat, damnare. Inde motuum auctores, inquit, de honestissimis quibusque ciuibus acerbissimè, crudelissimè que decreturus, nisi illi unius Gulielmi Meachi magnanimitas obstiteret. Qui magis uolens unum se pro ciuitus omnibus mori, quam ena cū uniuersis perire, se rebellionis unū fuisse persuasore, principemque, qui ceteros omnes mouerit, & impulerit, profiteretur. Quam ob asseuerationem in

in carcerem, & vincula coniectus, si dimitteretur ab-
 lutus, videbatur & reliqui quoque culpa vacare; sin
 damnaretur, omnes eius consilij participes simili pena
 coercendi. Igitur Questionem, sicut Anglotum confue-
 rado fert, cogitur subire, hoc est sese permittere iudicio
 duodecim virorum, qui iudicent, esse ne reus crimini-
 nis, ut reus iudicatus ad Anglos iudicis arbitrium sup-
 plicio afficeretur, quemadmodum superius fufe demō-
 stratum est. Gulielmus civium suorum vitio diffusus
 duodecim Ibernicos equites, quorum nonnulli cum
 Osulleuano Catholicorum partes fuerunt secuti, ad ius
 de suo capite dicendum elegit. Sed & illud hic memo-
 ria repetendum est, viros duodecim, si reum contra iu-
 dicis Angli voluntatem absoluant, pena saltem pecu-
 niaria saepe plecti. Cuius multæ metus ne viros duo-
 decim a Gulielmo liberando terreat, Coreachi, qui suam
 salutem a Gulielmi absoluteione pendere sciebant, duo-
 decim viros pollicentur, se pro illis soluturas omnes as,
 quo sint multandi. Equites magno non solum multæ,
 sed etiam vitæ periculo reum audacter, & inrepede ab-
 solvant. Ipsi vero non mediocri summa pecuniariae dā-
 nantur, cumque Coreachi nummos non reddidissent,
 equitum alij tris multitudine sunt ad pauperiem red-
 ducti, alij, qui non erant solvendo, exteris gentes pe-
 unt. Gulielmus quoq; carcere dimissus in Hispaniam
 se contulit, ubi quadraginta nummis aureis mensuris
 a Rege Catholicis donatus moritur.

CAPVT. V.

*Onellus, & alij, qui bellum gesserant, Re-
 gem in Angliam adeunt.*

His

H Is diebus Onellus, Rothericus, Osulleuanus,
 Asper, & alij magnates Iberni in Anglia erant,
 quò causa nouo Regi gratulandi, & de rebus suis
 agendi, se contulerunt. Osulleuanus nullo modo potuit
 finium suorum restitutionem, aut impunitatem impe-
 tere. A Rege verò Catholico, ad quem fugit, trecentis
 numis aureis mensuris, & cruce equestris ordinis Diui
 Iacobi (qua etiam eius filij Daniel, qui breui diem
 obijt capite fortè vulneratus, & Dermysius ornati fue-
 runt) & Comitibus titulo donatur, & Dermysio patri meo
 quinquaginta aurei singulis mēsis, & alijs multis alia
 beneficia assignantur. Onellus iubetur à Iacobo Rege pos-
 sensiones suas retinere, & Comitibus Tironæ titulo con-
 tentus esse. Rotherico principatus Odonelli relinquitur,
 Comitibusque Tirconellæ titulus donatur. Aspero
 illè tantum possessiones, quas habuit prius, quam ad
 Anglos defecerat, adiudicantur, & Baronis titulus of-
 fertur. Ille ira percitus titulum accipere noluit, & in
 Iberniam postquam rediuit, Dublinæ in senatum
 ad regium consilium productus senatores, & gentem
 Anglicam asperitatis verbis exagitat, non ab Anglis,
 sed ab ipso Catholicos fuisse deuictos, atque debellat-
 os, & Iberniam Angliæ Coronæ defensam à consilio,
 & Anglis improbe & perfide cum ipso agi, neque fide-
 m impleri. Inde se ipsum, quòd vnquam Anglis
 fidem habuerit, & eos adiuerit, execratur, di-
 risque imprecationibus deuouet. Itaque; vt

Asper erat asper, sic asperri-
 me perorauit.

Cc

CAP.

CAPVT. VI.

Post bellum quis fuerit Iberniæ status?

ITa bellum hoc contestum est, Ibernia pene tota deuastata, & euerfa, ingenteque inedia, & fame omnes inuadente, qua multi compulsi sunt canes, atque caros edere: multi ne his quidem suppetentibus pereunt. Neque homines tantum, sed etiam bruta fames occupat. Lupi syluis, & montibus egressi homines inedia debiles inuadentes laniant. Canes fœtida cadauera, partimque in cinerem versa sepulchris extrahunt. Iraque nihil erat, nisi squaloris plenum, & vera Troiæ direptæ imago à Virg. lib. 1. Æneid. descripta.

*Quis cladem illius noctis, quis funera fando
Explicet? Aut possit lachrymis aquare dolorem?
Vrbs antiqua ruit multos dominata per annos.
Plurima perque vias sternuntur inertia passim
Corpora; perque domos, & religiosa Deorum
Limina: Nec soli panas dant sanguine Teucri.
Quondam etiam victis redit in præcordia virtus.
Victoresque cadunt Danaï: crudelis ubique
Luctus: ubique pavor, & plurima mortis imago.*

Ob hoc Iberniæ vniuersum pene excidium multi Iberni per exterarum gentes sese diffuderunt. Ingens turba in Galliam, longè maxima in Hispaniam confluxit. Exules causa fidei benignè, comiterque à Catholicis excipiuntur. In eos Rex Hispaniæ fuit tanto amore, ea pietate, & munificentiâ, ut vix vllus possit, aut oratione complecti, aut animo assequi, quantum illi debeant:

beant: omnes principio quâ honorificentissimè suscepit donis ornans: nobilioribus menstrosos nummos vectigales, pro sua cuique conditione, assignans alijs militare stipendium constituens. Ex illis in Gallia Belgica legionem conscribi iussit, quæ prius sub Henrico, & post Henrici interitum sub Iohanne Onelli principis filijs contra Barauos fideliter, & strenuè pugnavit. In regia quoque classe maris Oceani cohortes aliquot stipendium fecerunt magna virtute præstantes. Post Catholicum Regem inter Ibernorum exulum patronos clarissimus Brigantiæ Dux Lusitanus, Cardinalis Surdis Burdigalæ Archiepiscopus Gallus, Carazeni Marchio Hispanus, & Fabius Onellus Vallisoleti vrbs diues cuius non infimum locum obtinent.

CAPVT. VII.

An Iberni iustè gesserint hoc bellum?

EX historia nostra verissimè tradita planè colligitur, ab Ibernis contra Reginam Angliæ, & Regiæ factionis Ibernos bellum æquè, & iustè fuisse susceptum. Quod aliqui sacerdotes Angloiberi neque asseuerarunt, neq; Angloiberis, & Ibernis suaserunt. Quos contra malo in præsentia iudicium doctorum Salmanticæ, & Vallisoleti clarissimorum gymnasiarum producere, quam in re tam aperta, & conspicua disputare. Id Catholicorum Iberniæ bellum gerentium rogatu serò prolatum ita se habet.

Censura Doctorum Vniuersitatum Salmantica, & Vallisoliati de presenti Ibernia bello, & eorumdem declaratio litterarum sanctissimi Domini nostri Clementis Papa VIII. super eodem bella.

Illustriſſimus princeps Hugo Onellus bellum gerit cum Anglia Regina, & Anglis ob Catholicam Religionem tuendam, ut scilicet liceat illi, & Ibernis liberè Catholicam Religionem profiteri, quam libertatem vi, & armis Anglia Regina conatur eripere. Duo nunc circa hoc bellum in dubium reuocantur: alterum est, an liceat Catholicis Ibernis prædicto principi Hugoni in eo bello fauere armis, & quibuscumque alijs modis? Alterum an eisdem Catholicis liceat pugnare contra præfatum principem citra mortale peccatum, & Anglis in eo bello fauere armis, & quauis alia ratione præsertim, cum si Anglis hoc auxilij genus negent, manifesto vitæ periculo, aut amittendi bona temporalia sese exponant. Et præterea cum ipsis Catholicis Ibernia à Summo Pontifice sit permisum, ut possint prædicta Regina Anglia obedire, ac, ut legitimam Reginam, tributa illi soluendo, recognoscere, videntur id præstare posse, quod subditorum est, pugnare scilicet aduersus Regina rebelles, qui debitam ei obedientiam negant, & terram illius ditioni subiectam usurpare videntur. Ut utrique questioni satisfiat, tamquam certum est accipiendum, posse Romanum Pontificem fidei desertores, & eos, qui Catholicam Religionem oppugnant, armis compellere, ac coercere, cum alia ratio non sippetar tanto malo occurrendi. Est præterea, ut firmiter constituendum, Anglie Regiam Catholicam Religionem oppugnare, nec permittere Ibernos Catholicam fidem publicè colere, eademque de causa prædictum principem, & ante cum alios, quos Apostolica littera Clementis Octauiani commemorant, bellum aduersus illam suscep-

scepisse. His ita constitutis, facile prima questio expeditur. Citra questionem namque est, posse quoscumque Catholicos dicto principi in prædicto bello fauere, idque magno cum merito, & spe maxima retributionis æternæ: cum enim prædictus princeps bellum gerat auctoritate Summi Pontificis ob tuendam Religionem Catholicam, ad idque eum Pontifex per suas litteras adhortetur, & omnes Christi fideles, ut ex eius litteris constat: atque principi in eo bello fauentes multis gratijs prosequatur, ac si bellum contra Turcas gererent, nemo iure dubitauerit, & susceptum bellum iustum esse, & magni esse meritæ pro Catholica Religione, quæ omnium maximum bonum est, tuenda pugnare.

Est etiam de secunda questione omnino certum, eos omnes Catholicos peccare mortaliter, qui Anglorum castra contra prædictum principem sequuntur, nec posse illos æternam salutem consequi, nec ab illo sacerdote à suis peccatis absolui, nisi prius respiciant, ac castra Anglorum deserant. Idemque de illis censendum est, qui armis, & comitatibus in eo bello Anglis fauent, vel quid simile tribuant præter ea tributa consuetæ, quæ ex Summi Pontificis indulgentia, & permissione eis licet Regina Anglia, aut eius exactoribus soluere. Hæc assertio hæc apertissima ratione confirmatur. Quoniam per litteras Summi Pontificis satis est compertum, Angliam Regiam, & eius Ducem bellum gerere iniustum contra prædictum principem, & eos, qui illi fauent. Cum enim Pontifex dicat Anglos aduersus Catholicam Religionem pugnare, eosque non minus, ac Turcas oppugnari debere, eisdemque gratijs eos oppugnantes prosequatur, quibus contra Turcas pugnantem prosequitur, quis dubitet, bellum ab Anglis aduersus exercitum Catholicum omnino iniustum gereri? At nemini licet iniquo bello fauere, aut illi adesse sub pæna æternæ damnationis. Peccant ergo grauissimè Catholici, qui in causis Hæreticorum contra prædictum principem pugnant in bello aperte iniquo, & iniusto, & omnes, qui eodem bello fauere armis,

aut commeatibus, aut quacumque alia ratione, que per se belli progressum inuenit, nec possent rationem inire indifferentis obsequij.

Nec eos quicquam iuuat Apostolicas litteras surreptionis notare: surreptio enim interuenire non potest, ubi nulla narratur petitio eorum, in quorum fauorem expeditur. At Summus Pontifex apertè in illis docet se, & antecessores suos sponte exhortatos fuisse ad illud bellum gerendum Ibernos principes, ac fideles omnes: & ad eos magis prouocandos magnis eos gratijs, ac indulgentijs donat. Qui ergo fieri potest, ut surreptitia sint littera, que solam exhortationem magnis gratijs erga assentientes cumulatam continent? Nec possunt Catholici Anglis fauentes rationibus in secunda questione adductis se tueri: nullum enim peccatum mortale committendum est, etiam si vita, aut res familiaris amittenda sit. Ea uerò, que bellum iniustum per se promouent, ac inuuant, exercere, apertè peccatum est mortale. Permissum est etiam Catholicis Hæretica Regina id genus obsequij præstare, quod Catholicam Religionem non oppugnat. Nec fuit, nec potest esse Pontificis mens ea obsequia circa Reginam eis permittere, que apertè cum fine, & scopo ipsius Pontificis de promouenda in Iberniam Catholica fide, ac Religione pugnant. Hanc autem eius esse mentem, & scopum litteræ ipse apertissimè declarant. Ex quibus omnibus satis manifestum relinquitur, illustrissimum Principem Hugonem Onellum, & alios Catholicos Iberniam bellum gerentes aduersus Reginam Hæreticam orthodoxam fidem oppugnantem nullo modo rebelles esse, neque debitam obedientiam negare, aut terras Regine iniuste usurpare, quin potius illos iustissimo bello se, terramque suam ab iniqua, & impia tyrannide vindicare, sacramque orthodoxam fidem (ut Christianos, ac Catholicos decet) pro viribus tueri, atque defendere. Quæ omnia, & singula nos infra scripti, ut certissima, ac verissima iudicamus, & approbamus. Datum Salmantica secundo Februarij anno Domini

Domini millesimo sexcentesimo tertio.

Doctores Salmanticenses.

Fr. Franciscus Zumel Decanus Salmant. Mag. Alphonsus Curiel sacra Theologia primarius professor. Fr. Petrus de Herrera Mag. Doctor Franciscus Saneius. Fr. Dionysius Iberus. Mag. Andreas de Leon. Fr. Petrus de Ledesma. Fr. Martinus de Peraça.

Doctores Theologi Vallisoletani.

D. Franciscus Sobrino Decanus. D. Alphonsus Vacca de SANTIAGO. D. Iohannes Garcia Coronel. Mag. Fr. Iohannes Nigron. D. Torre. Fr. Iosephus de Luxan. Vallisoletani octauo Martij anno millesimo sexcentesimo tertio.

Patres Societatis Iesu.

P. Iohannes de Ziguença. P. Emanuel de Rojas. P. Gaspar de Mena Professores Theologia in Collegio eiusdem Societatis Salmanticensi. P. Petrus Ossorius in eodem Collegio Ecclesiastes.

Hæc est Academiarum censura, qua liquidò constat, quanta ignorantia, & caligine errauerint illi Iberni, qui in hoc bello Protestantibus opem tulerunt, & Catholicos oppugnarunt: quamque insanam, & venenosam doctrinam attulerint nonnulli doctiores vulgò habiti, qui sæculares homines ad Regine partes sequendas exhortati à fide tuerenda auerterunt. Ex tota etiam historia constat, quã exiguis viribus Catholici bellum suscipientes valuerint, quanto animo, quantaque virtute rem gesserint, quam mirandas victorias obtinuerint, ad quantum discriminis Regine, regionumq; potentiam deduxerint: quam acriter utrinque fuerit dimicatum

ad

ad Ibernica, & Anglica nobilitatis internecionem; & Catholicos non hostis armis, sed dolis, & maxime suorum defectione; & perfidia, inedia, & vniuerso penè regni excidio coactos pacis conditiones accepisse. Superfunt nunc acta sub Iacobo Rege referenda.

Finis Tomi tertij.

DOMINI

DOMINI
PHILIPPI
OSVLEVANI
BEARRI IBERNI.

Compendij historiae Catholicae Iberniae.

TOMVS QVARTVS.

Quanta Ibernia calamitates sub Henrico, & Eduardo, & Elizabetha Regibus Angliae bello, paceque pertulerit, tribus superioribus tomis est explicatum. Nunc ad exquisita molimina, tartareaque inuenta describenda, quibus Angli, Iacobo Rege, Iberniae Catholicos, sacrosanctamque Christi Iesu Religionem delere conati sunt, toto penè terrarum orbe in scio; contra Ibernorum pro Christiano nomine retinendo labores, atque conatus referendos styli, pugillaresque sumamus. Quae saepe Catholicae Religionis afflictio, sicut est varia, vehemens, Phalaris tyrannide truculentior, & omnium opinione maior, ita relatu, scituque dignissima. Eam praesente tomo summa fide, atque breuitate perstringemus, opus in libros tres diuidentes, quorum primo de haereticorum persecutionis punctis principalibus agitur; secundo quintum continetur; tertio tyrannidis aliqua exempla referuntur.

Dd

DOMINI

I DOMINI

PHILIPPI OSVLLLEVANI

BEARRI IBERNI,

TOMI. IIII. LIBER. I.

*De quatuor primis persecutionis
punctis principalibus.*

CAPVT. I.

Summa persecutionis relatio.

Summa persecutionis in quinque punctis exequendis consistit. Primum, ut omnes Catholici Iberni, tam veteres, quam noui, tam Ibernicæ, quam Anglicæ factionis, qui virtute, & militaris artis scientia pollere videbantur, perdatantur, vel affecti supplicio summo, vel in carcerem coniecti, vel in exilium relegati. Secundum, ut ceteri armorum exercitatione, litterarum palæstra, Religionis, Catholicæ ritibus prohibeantur, sacerdotibus expulsi, Tertium, ut vestigalibus, fortunisque spoliati ad pauperiem redigantur, & muneribus publicis, atque rerum administratione abdicentur, in eorum locum Anglis, atque Scotis suffectis. Quartum, ut Hæreticorum templa frequentare, & cetermonias profiteri,

De quatuor primis persecutionis &c. 206

fiteri, Regemque Iacobum esse Ecclesiæ suorum regnorum caput, & principem iurare cogantur. Quintum, ut in regni conuentibus, quod Parlamentum vocant, in Sacerdotes, eorumque receptores, atque protectores quam sequissimæ leges introducantur. Quibus vijs quinque Angli Catholicos, atque Catholicam Religionem in Ibernia euertere summo perē laborant, callidè tamen, quoad fieri potest, quasi aliud agant, idque tantum intendant, quod Regis, & Reipublicæ intersit, non quod Christianæ fidei obstit. Vnde totius insulæ ingens perturbatio, & interitus nascitur. Quæ omnia apertissimè constabunt ex his, quæ dicemus, aliorum calamitates, aliorum iniquitates, varia Regis, atque Proregis edicta, secularium, & ecclesiasticorum virorum, dicta, facta, mortefque referentes.

CAPVT. II.

Regis edictum in Catholicam Religionem.

Pincipio Iacobus Steeuardus Scotiæ Rex in Angliam regnatum accitus, quem admodum demonstrauimus. cum pristinum fœdus cū Hispaniæ Rege confirmasset, omnibus principibus Catholicis Catholicus esse, & fore videbatur. Ac Onellus quidè, & Rothericus Odonellus, alijque magnates Iberni sacras Ecclesias concinnare, religiosorum cœnobio reedificare, & diuinum cultum ad pristinum statum, splendoremque restituere, non prætermittabant. In Ibernia terra coli, rei rusticæ opera dari, ædificia construi, ij, qui inedia pulsi exteras gentes petiuerant, redire,

omnium rerum copia abundare cœperunt. Omnes post longum, & acerimum bellum ocio, & tranquillitate gaudentes ingente læticia perfundebantur. Tum verò Iacobus post Angliæ, Scotiæque res compositas, in eis ne ullum Religionis vestigium relinquere conatus, ad Iberniæ fidem, conterendam, & Catholicos extirpandos omne studium, omnemque cogitationem vertit. Primum anno tertio, quam in Ibernia, & Anglia regnabat, hoc edictum promulgari, imperat, eius executionem suis ministris iniungens, quod ex Anglo sermone in latinum à nobis translatum ita se habet.

Edictum.

Per Regem. Cum fueris allatum nobis, nostros in Ibernia regno subditos ab obitu dilectæ nostræ sororis Elizabethæ Regina falso quodam rumore inter eosdem temerè diuulgato, & dispersato ita deceptos esse, ut existiment nos illius opinionis, & ingenij esse, ut eis Religionis optionem faceremus, seu daremus conscientia libertatem, scilicet libertatem legibus, atque statutis illius regni, atque adeò Religionis concordia, quam nos semper constanter professi sumus, contrariam: eoque effectum esse, ut non solum nos negligentiores, & minus solliciti iudicemur in administratione, tam Ibernicæ Ecclesiæ, quam aliarum Ecclesiarum, quarum suprema cura nobis incumbit: sed etiam complures subditorum nostrorum in isto regno iam firmiter animo constituant, & conentur, in hac superstitiosa contumacia permanere: atque Iesuita, Seminarista Sacerdotes, alijque Sacerdotes, & Episcopi aliena potestate instituti, qui per diuersas regni partes in latebris hæcenus delinuerunt, nunc tandem audacius, & arrogantius emergentes, seque iactantes ritibus suis utantur; nos autem, leges nostras, Religionemque contemnunt in iuramento

propterea nobis quidem visum est, omnibus dilectis nostris in Ibernia subiectis patefacere, & significare, decretum nobis esse, nihil unquam in posterum admittere, tale, quale (iusta indignationis causa) eo rumore, ab eisdemque rumoris authoribus circumfertur, vel quo possit, aliquis spem concipere, & habere, toleratum iri aliam Religionem, quam, qua verbo Dei est consona, nostrique regni legibus stabilita. Itaque presentium litterarum oraculo animum nostrum, atque voluntatem omnibus nostris in isto regno subditis expandentes, strictè præcipimus, & imperamus, ut posthac omnes, & singuli suas parochias ecclesias, aut capellas frequentent: & inibi officia diuina, verbitque expositionem, omnibus Dominicis, aliisque festis diebus assidue iuxta regulam, & mentem legum, sanctionumque nostrarum: alioquin in penas, & coerciones, qua dictis statutis continentur, quaque rigore exequendas esse volumus, incidant.

Cum sit etiam nobis exploratum, multos Iesuitas, Seminaristas Sacerdotes, aliosque Sacerdotes auctoritate aliena inauratos per idem regnum hac, illic diuagantes non solum id intendere, ut subditos nostros ad superstitiones suas cærimonias amplectendas seducant, sed etiam malignè machinari quo modo, & ab officio eos auertant. studentes, tam Religionem quam civilem administrationem nostram illis improbare, sibique litium, & causarum conciliationem adiudicantes iam ante, quam post diffinitiuas sententias in nostris Curijs latis: ideò declaramus, sanctimus, atque promulgamus voluntatem nostram regiam, & plecitum esse, ut omnes Iesuita, Seminarista Sacerdotes, & alij Sacerdotes quicumque creati, & initiati auctoritate derivata, seu quomocumque derivanda à Sede Romana ante diem decimum Decembris proxime sequentis ex isto nostro Ibernia regno discedant; nec in posterum ab eodem decimo Decembris die ulli Iesuita, Seminarista Sacerdotes, aut alij Sacerdotes auctoritate aliena promoti ad sacros ordines in memoratum nostrum regnum reuertantur: alioquin illis indignationis, & in nostra pena,

pena, aliaque pœna, & coercitiones, qua legibus, & statutis istius regni possunt, & debent infligi, irrogentur. Insuper eisdem pœnis strictè inhibemus omnibus, & singulis in isto regno nostris subiectis recipere, aut fovere quoscumque Iesuitas, & Seminaristas Sacerdotes, & alios Sacerdotes, qui post dictum diem Decembris decimum vel in isto regno manserint, vel in illud, aut in aliquam illius partem denuò reduerint contra imperium nostri presentis edicti.

Quin etiam si aliqui Iesuita, Seminarista Sacerdotes, aut alij Sacerdotes è dicto die Decembris decimo spontè in isto regno manserint, vel ad illud, aut ad aliquam illius partem remeauerint, aut, si aliqui ex dictis nostris subditis eisdem Sacerdotes, aut Iesuitas in huius nostri decreti contemptum exceperint, aut protexerint, expandimus, stabilimus, & iubemus, ut tunc omnes, atque singuli nostri prætore, præfecti, iudices, lictores, comissarii, alijque fidi subditi summa diligentia incumbant ad capiendum corpora, vel corpus omnium, & singulorum Iesuitarum, Seminaristarum Sacerdotum, & aliorum Sacerdotum externa potestate ordinibus insignitorum: corporaque, vel corpus deprehensorum, eosdemque deprehensos, & eorum singulos in tutos, atque duos carceres detruant, donec nos Prorex, vel eius munere fungens è sententia consiliariorum istius regni, quam ipsi prudentia præscripserit, in illos animadvertat.

Verumenimverò si aliqui eorundem Iesuitarum, Sacerdotum Seminaristarum, aut quorumlibet Sacerdotum possint, vel ante dictum decimum Decembris diem apud Proregem, eumque, qui vicariam illius operam præstiterit, gubernatorem, aut quemlibet consiliarium summi istius nostri consilij sese dediderint, atque adeò voluerint Ecclesiam nostram ritè frequentare secundum regulam, & mentem nostrarum legum, ipsi, & ipsorum singulis Iesuitis, Seminaristis Sacerdotibus, & alijs Sacerdotibus, qui sese ita subiecerint, quique fuerint ita assensu, quando in hac unanimitate permanserint, liceat in isto nostro regno

regno manere, & morari, in illudque reuerti, ac omnibus nostrarum legum, & regij patrocinij beneficij frui tam libere, & abundanter, quam alijs nostris subiectis. Datum ex regia nostra Westmonasteriensis quarto die Iulij anno Domini millesimo sexcentesimo quinto, tertio verò nostri regni Magna Britannie, Gallia, & Ibernia. Vivat Rex. Dublinna excusum à Iohanne Francione regia magistratus typographo.

Hec sunt edicti verba: cui, quòd ait ex Ibernia legibus sacerdotibus, atque Catholicis pœnas irrogari, fides habenda non est. Nunquam enim Ibernici tales leges tulerunt, vel per alios latis obtemperarunt. Verum quidem est ab Anglis fuisse conditas, sed ab Ibernis nunquam receptas. Unde contentiones, quæ tota nostra historia continentur, sunt secutz.

CAPVT. III.

Aliquot morte puniuntur.

Regium edictum Angli properant executioni mandare, tam in sacerdotes, quam in illos, qui sacerdotibus victum suppeditabant, bacchantes. Iohannes Butkus eques genere nobilis, pietateque, & aliarum virtutum ornamento non obscurus sacerdotum patronus clarissimus habebatur, nec iniuria Britas eius castellum erat instar Ecclesiæ, quò, & sacerdotes ad Missarum solemniam celebranda, & populi finitimi ad Missarum sacra audienda cõfuebant. Vbi cum quodam die sacerdos sacrum celebraret, ab Anglis equitibus castellum repente obsideretur. Obsidionem Iohan-

nes, donec sacerdos sacrum peragat, sustinet. Cum verò sacerdos sacris vestibus exutis, laicas induisset, ut moris est, inter populum quasi secularis exiens à Protestantibus cognitus deprehenditur. Iohannes equū conscendens familia armata sacerdotem Protestantibus ademptum in libertatem asserit. Ob quod à quinque cohortibus in eodem castello breui post obsidione vallatur. Contra quarum oppugnationem castellum dies quindecim tutatus cum quinque tantum comitibus, denique fame premente noctū per medios hostes erumpens, Iohanne Oholachano amisso, cum reliquis quatuor incolumis euasit. Paucis post diebus Siurij rupe, quod est Yrmonia Comitum municipium, à Protestantibus captus in urbem Lomnacham mittitur. Vbi cæci carceris caligine, fetorēque multos dies afflictus, cū Protestantium concionatorum dogmata tenuisset audire digitis aures obstruendo, & voce contra efferendo, Baronisque titulum, alia præmia, & suam vitam Catholicæ Religionis polthabuisse, vltimo supplicio fuit affectus.

Dux femina postulat, quod eum oculauerint in ardentibus flammis viæ coniectæ feruntur, altera Siurij rupe, altera Manapæ. Dux Lomnachæ ignibus vrendæ traduntur in simulacra, altera, quod dixerit Regis leges iniquas esse, altera, quod sacerdotem absconderit.

Ab aliquibus memoratur Lochdirga Prior

postquam Anglorum sectas amplecti au-

dacter recusauit non mediocri pretio

multam rogatus, suspensus, &

in partes sectus: & simili-

bus de causis alios

perijisse pro-

ditur.

Primum persecutionis punctum. Onellus, & alij tyrannidem fugiunt.

Quo tamen terrore cæteri Iberni à Religione Catholica profitenda nihil amouentur. Quod Angli animaduertentes, & rari ob huius edicti executionem non minus cruoris diffundendum fuisse, quam ob similem causam fuit effusum, Henrico, Eduardo, & Elizabetha regnantibus, nisi periculum tempestiue præuentū sit: rationem ineunt hunc obicem sine bello, & vulnere remouendi iuxta primum principale persecutionis punctum, ut summi viri in Fide, & Catholica Religione constantes, belli scientia, & rerum gestarū fama clari sensim, & furtim excidantur. Itaque Onellū, Odonellū & alios Ibernicæ partis sequaces, ac eos etiam Anglicæ factionis fautores, in quibus plus virtutis, & animi Christiani residere putabant, dissimulatē, & quasi aliud agentes statuunt de medio tollere vel occisos, vel in carcerem detrusos, vel relegatos. Quomodo videntur id agere causa labefactandi Religionem Catholicam, artem, qua magnates Catholicos iuste Magestatis reos agant, machinantur. Christophoram Saultentium Horæ Baronem Angloiberum, hominem non modo factionis Anglicæ sollicitum, sed etiam schismaticam iubent, ut illus ad rebellionem inuiter, seque faciat de conspiratis certiores. Christophorus (ut fama fert) ex Ibernica factione Odonellum, & Macguierem, & ex Anglica Dalræ Baronem sua calliditate decepit, ut animi sensum incantius exprimerent, Onelli prudentissimi senis pectus explorare non ausus. Qua re cognita Angli

Angli Onellum, Odonellum, & alios capere constituerunt. Onellus à quibusdā Anglis amicis edoctus ipse, Odonellus & Maguer in Galliam traiciunt. Vbi legatis Anglis eos regi suo restitui petentibus Henricus Quartus Gallie Rex respondit, regiam dignitatem dedecere, alienigenas fuga salutem petentes itinere prohibere. Ita in Galliam Belgicam profecti ab Alberto, & Elizabetha serenissimis Archiducibus humanissimè, & honorificentissimè sunt excepti. Inde Romam cum se conculissent, à Rege Catholico ad victum non parcé adiuuantur. Onellus per singulos menses quingentis nummis aureis, Odonellus eorundem Maguer, & reliqui, qui sunt illos secuti, pro suis quisque meritis Pontifice Maximo quoque opem ferente. Odonellus, & Maguer ce breui tempore beneficio fruuntur vite munere defuncti, ille Romæ, hic Genouæ Hispaniam perens. Dairus Baro, qui nihil aduersi timebat, donec fuerit in carcerem, & vincula coniectus, summa diffiditate effugit, magnosque labores pertulit priusquam incolumitatem suam adeptus, partim corruptionibus, partim amicorum precibus. Cormakus Onellus cum accessisset Dublinæ se exhibuisset, in Angliam missus in Londinam arcu custodiendus coniecitur. Okahanus vocatus in iudiciū se distulit sistere veritus id, quod erat, ne eadem cum Cormako pœna plecteretur. Quem Angli diu capere frustra laborantes in suas artes vertuntur. Erat eques Anglus Okahani compater, quem Okahanus gentis sue more spirituales affinitatem incredibili obseruantia, & honore colentis, magni faciebat, valdè diligebat, & beneficijs ornabat, eidemque plurimum confidebat: & ita ad cenam ab eo inuitatus non dubitauit, comparris fidei sese committere. Anglus ne nauici quidem æstimans totam Christianam Religionem, uedum spirituales cognationem

Baro
Dairus.Cormakus
Onellus
Okahanus.

De quatuor primis persecutionis & c. 210
cognationem inquirenti Anglorum manipulo ex composito Okahanum tradidit. Qui detrusus est in eandem cum Cormako custodiam.

CAPVT. V.

Odochartæ motus.

Ceteros optimates labefactandi cupidi Protestantes, multos contumelijs, opprobrijs, & iniurijs afficiunt. Cathirium Odochartam Inisonæ principem, de quo superius mentionem fecimus, vigesimum circiter annu agentem, quod Onelli fugæ fuerit confcius, Prorex arguit, asperis atque contumeliosis verbis exagitans. Georgius Paletus Luci præfectus Anglus eques Auratus conuicijs onerat, minans se facturum, ut ille Jaqueo suspendatur. Odocharta tunc iniuriam dissimulauit, Paletum armatis stipatum nudus militibus aggredi non ausus. Breui tamen vindictam sumpsit. Eod die oppido Luco egressus, clientium manu comparat, cum qua sub gallicinio, reuersus vigiles, circitorumsq; improviso circiuentis trucidat, Paletum, & alios Protestantes occidit, oppidum diripit, & incendit: vxorona Pseudoeписcopi ciuitatis captam pretio comutat, Catholicos incolumes ad vnu dimittit. Cuilmorem maritimam arcem, quinque passuum millia distantem, quæ Angloru presidium duodecim tormentoru machinis instructa obtinebat, repentina irruptione cepit, in eaq; presidio colloca-to. Felium Macdauertum præficit, & magnis motibus per Vroniam excitatis bellum statuit ducere vsque ad aduentu Onelli. Odonelli, Osulleuani, reliquorūque exulantiu, quos à Christianis principibus adiutos auxilio redituros sperabat, à principio Aprilis

Cathir
Odo-
charta.Cui
mor.
Angulus
magnus.

anni millesimi sexcentesimo octauo per menses quinque, rem ita gerens, vt prædis, & excursionibus multum Protestantibus offecerit, sæpè cum illis facit velitatus, leuè que pugnas commisit. Ad quod bellum suscipiendum mouebatur præter memoratas iniurias tum quòd cum Ibernis Anglicæ factionis non minus crudeliter, quàm cum cæteris Angli agobant, tum tyrannidis magnitudine, cuius vacationem nulla res præter bellum afferebat. Iam verò Richardus V Vinkel Anglus eques Auratus Ibernix castrametator quatuor milium milia ducens arcem illam, cui Felmius præerat, obsidet. Felmius ratus se paruo præsidio munimentum loci natura non satis munitum, diu non posse defendere, nec Odochartam opem laturum, quòd militum numero inferior erat castrametatoris exercitui, ignem in seipsum arripit, & nauibus onerarijs plenis trahit in comitatum missi Lucei præsidio, quas cepèrat. Duo quoque milia Ibrorum Hæreticorum, quæ Lucei Ministri Episcopi erant, in exercitus conspectu in ignem consumenda iniicit, spreto centum argenti libris, quibus eos Pseudoepiscopus redimere cupiebat, & ipse duobus phællis cum milibus fugit, tormenta parua secum deferens, partim deiciens in mare. Cuius facti Odochartam, qui statim Felmium obsidione liberare, pœnituit. Beatam quoque arcem castrametator obsidio vallat, vbi erat Maria Odochartæ vxor. Pristonis Vicecomitis filia. Arcem monachus qui illam tenebat prodit, & ipse simul Erdenoncium remisit, patens ei mentem, vt præsidium in columnis dimitteret, in quibus Anglus fidem sua religione seruauit alios in vincula detrudens, alios pretio commutans, & Mariam Vicecomitis fratrem, qui factionis Anglicæ erat, custodiendam tradens. Inde castrametator ad direptionem, at quo de-

populationem agrorum, quos Odocharta possidebat vertitur. Quo conatu illum Odocharta prohibere institit, mille, quingentesque armatos ductitans non longè ab hoste statuis collocatis. Plerique castrametatoris milites Iberni, & Angloiberi Catholici erant, sed à sacerdotibus Anglicæ factionis non bene docti existimabatur, sibi licere pro principe Protestante contra Catholicos pugnare, dum in spiritualibus non haberent cum Hæreticis communionem. Ex horum principibus erat Henricus Onellus cognomento Iunior, qui antea fuit Onello in Hæreticos fidè, & acerrimè dimicauerat. Ad locum, qui Keannmhuir nominatur, Odocharta in illud castrorum cornu, quod Henricus tenebat, cum quingentis armatis noctu facit imperum: vallum subito transgressus vigiles, atque custodes interimit: prima tentoria repente circumit, & incedit: stragem vndique edit: mox in Henrici tabernaculum irruit, quò etiam regij milites semisomnes pauidi, & inermes ex aliorum tabernaculorum clade peruenerant. Hic atrox pugna committitur. Incipit Henricus suos consolari, confirmare, adque fetuendos, & sociorum necem vlciscendam hortari, hostis impetum fortissimè dimicando sustinere, laborantibus subsidium ferre, Odocharta contra suos crebris exhortationibus ad præliandum accendere, pauidis addere terrorem, ad Henricum, cuius vocem confirmantis audiebat, accedere. Henricus suis loco cedentibus Catholicis vnde quaque circumuenientibus fortiter prælians, multisque vulneribus affectus exanimis sternitur. Superstites in castrorum frontem, vbi castrametator erat, fugiant. Castrametatorem, & exercitum totum ingens pavor inuadit: nonnulli castris desertis sese fugæ mandant: omnesque fugituri videbatur, nisi Odocharta suorum paucitati timens, receptui canere, pedemque referre iussisset.

Keann
mhuir.
Caput
maris.

iusisset. Accepto damno castrametator percussus ex plano in praesidia cofugit. Odocharta pagos, quos Henricus possedit, ingressus praedatur, atque deuastat. Per Drumorrium lacum in insulam litribus, atque pontonibus vectus arcem expugnat atque diripit. Rursus castrametator viribus refectis, maioribus copijs conscriptis, vberioribus Ibernorum auxilijs accitis contra Odochartam facit expeditionem. Auxilijs praerant Nellus Odonellus Asper, & Macsuinnius Tuethius. Quorum viribus Odocharta ratus suas esse impares in Beathan sylvam sese cum multis diuitijs abdit. Quo erant omnino itinera tria, quibus hostes poterant illum aggredi, quae simul regij arripiunt exercitu diuiso in tres partes inter tres duces castrametatorem, Asperum & Tuethium. Odocharta quoque suis copijs longae minoribus tripartitis tria simul itinera obsidet. De quibus ab vtraque parte dies circiter triginta missilibus contenditur non multis vtrinq; interemptis. Denique castrametator commeatu deficiente in praesidia redit. Quem Odocharta securus angustijs illis loci relictis per regio excursionones facit. Sub hoc tempus Asper in eam suspensionem Anglis venit, quod esset cum Odocharta in bellum conspiraturus. Ob quod primum in Ibernia custodiae mandatus, inde in Angliam transmissus in Londinensi arce detinetur. Aliquot deinde diebus elapsis Anglus quoque Prorex, & Clanrichardus Comes maioribus copijs conscriptis castrametatori suppetias veniunt. Odocharta ratus se esse imparem vtrique exercitui, siquidem vtrolibet erat inferior numero militum, in tutiorem locum sese recipere constituit, bellumque tantum ducere, donec superstitis Ibernicae iuuentutis ex Ibernica factione, qui ex varijs regni angulis ad illum

*Dronm
orre. i.
Tumul
aureus.*

*Gleunn
Beatha.*

*Asper
coiectus
in vin-
cula.*

iter

iter habebant, perueniant, iustumque exercitum habeat. Cum compositis ordinibus agmen duceret, sub lucis exortum hostis illum assequitur: sed missilibus vtrinq; aliquandiu pugnato rursus redit, nullo memorabili accepto, vel illato damno. Aliquot post horis occurrit hostilium bombardariorum ala Odochartae agmen eminus plumbeis glandibus carpens, in quam Odocharta alteram imperat mitti: cum qua ipse quoque animosus iuuenis praeter concilium, & senioribus isceijs ex agmine descendens duplici tragula confusus solus occumbit intra duas horas, quam fuit absolutione sacramentali peccatis expiatus, cuius infausta nex bello exitum omnium opinione celeriore attulit. Namque caeteri praeter paucos duce destituti inoprantium, & inuitantium Anglorum gratiam, vt primum quisque potuit, redierunt.

CAPVT. VI.

Aliquot, qui Fidem deserere noluerunt, animae amissione puniuntur.

EX his, qui illis reconciliari tam cito noluerunt, fuit Felmius Macdauctus, qui breui post insidijs proditus, multisque vulneribus affectus deprehenditur: & adhibita curatione cum conualuisset, in Proregis conspectum producit. Cui Prorex, vbinam, inquit, Felmi, sunt diuitiae, quas Luci, & alijs in locis Regis subiectis abstulisti? De illis rebus, inquit

212

inquit Felmius, quæ militibus obtigerunt, nihil habeo certi, ea verò, quas Odocharta forsitus est, apud me sunt. Restituas, inquit Prorex, res suas, regijs subiectis male ablatas Equidem non ignoro, inquit Felmius, quæcumque ceperit Odocharta, iure belli, sanctæque Religionis Catholicæ legibus illi deberi. Cum tamen non sint opus Odochartæ iam in cælum profecto, vbi diuitias æternas sibi comparauit, ea tibi reddam, sed ea lege, vt mihi in cœluminatam concedas, potestatemque facias in Hispaniam, Galliam, vel Belgium migrandi. Reatus, inquit Prorex, omnes tibi dimittam, venia te donabo, honorificentissimisque præmijs afficiam ea conditione, vt à tuæ Religionis erroribus auersus, Regis legibus assentiaris, Religionem profitearis, & eundem esse Ecclesiæ suæ principem iureiurando confirmes, vt de more faciunt omnes eius subiecti animi sedati, & à perturbationibus liberi Certè, Prorex, inquit Felmius, in tempestiuè tantum mihi scelus suades, vt, postquam dominum meum naturalem amisit, fortunatumque omnium iacturam feci, Deum etiam mihi infestum reddam, vt, & in hoc sæculo vitam miseram degam, & in altero penis æternis crucier. Homo stolide, inquit Prorex, longè falleris opinione. Ego tibi veram Religionem in cælum ducentem suadeo: vt ilior, & indulgentior dominus Rex erit si legibus eius obtemperas, quam fuit adolescentulus tuus temerarius, qui est scelere suo perdidit, maioraque dona dabit, quam vnquam possidisti. Execror, inquit Felmius, omnem hominum gratiam, omnia præmia, omnia mundi bona, quæ me auertant à Fide mea Catholica, Apostolica, Romana, quam in sacro baptismatis fonte sum professus, quam semper inuiolatam conseruavi, quam in hac insula à Diuo Patritio Dei seruo, & homine sanctissimo diuinitus satam, multisque

miraculis

miraculis confirmatam omnes mei maiores syncerè, purèque coluerunt. Age, adhibe tortores, in hoc corpus quam crudelissimis cruciatibus frui. Ego illud pro Christi Iesu nomine, Fideque tuendis proque meis piaculis abluendis offero. Tibi verò summe Deus grates ago, quòd illa mihi dies illuxerit, in qua pro te sanguinem effundere possim, qui tuo sacratissimo mortali fordeseiusti. Ob hæc dicta Prorex ira percitus iubet rogum construere, patibulum erigere, milites adesse supplicio cernendo. Felmius cum intrepidus animo, & vultu hilaris ad summum gradum scalarum, quibus in turram ascendebatur, iussus peruenisset, Catholicos omnes, qui aderant, etiam, atque etiam vehementer rogat, vt pro ipso preces ad Deum effundant. Mox imposito laqueo collo, & scalis deuolutus à tortore, paulisper pendet: nondum bene strangulatus scisso fune in terram dimittitur, vbi sese pedibus excepit: illumque carnifex prosternere frustra conatur, donec alij tres illi veniant auxilio, quod magnæ fuit adstantibus admirationi (erat enim viribus validus, sicut, & elegans statura, facieque pulcher) illicò eius pudenda euulsa tortor in ignem deiecit: postque cæso ventre illa. Nihilominus Martyr eundem læti vultus, vocisque habitum nunquam mutauit, Catholicos semper rogans, vt ipsum orationibus iuuarent. Circumstantibus cum hoc magnam commouit admirationem, tum terræ motus ortus, dum Martyr afficiebatur supplicio ingentem terrorem incussit. Cum carnifex pedus culero secaret, extremam vocem emisit Catholicorum orationes implorans, tortoremque petens, vt celerius munus impletet. Tandem corde à tortore euulso, in flammamque proiecto creatori spiritum reddidit. Lætitia vigesimo septimo die Septembris anno Christi Domini octauo supra millesimum sex-

E c

centesimum,

centesimum. Sub idem tempus Iohannes Okahani filius, qui huic bello interfuit, similem mortem cogitur subire Dunganinnæ, dum Regis principatum in ecclesia iureiurando confirmare non vult. Ibidem Donato Macriedio Okahani capellano Hæreticus vitam, & Ecclesiastica beneficia, vt Catholicam Ecclesiam deserat, pollicetur. Quam conditionem cum Donatus inconstanter contempserit, patibus suspensus in membra diuiditur. Per eisdem dies alij multis in locis eadē de causa morte plectuntur. Raymundus Omellarcus præfectus provincialis Ordinis Seraphici in Iberniam, qui eisdem motibus interfuit, diu diligentissimè quaesitus ab Anglis centurione, & optione circumuenitur. Hunc stricto pugione confossum prosternit: illi facit optionem, vtrum malie ferro cum ipso congregari, an ipsum liberum dimittere: Centurio consultus esse iudicat, periculum euitare, quam illum aggredi, qui vnum se duobus parem esse credidit. Raymundus hoc, & alijs periculis declinatis in Hispaniam secessit. Vbi hæc ab eo magna parte Hispanicè scripta vidi.

CAPVT. VII.

Iberni in externa bella missi.

Odochartæ motibus pacatis Iberniam iuuentutem, quæ ad vtramque partem confluxerat, Angli suis dogmatibus obstaturam rati, copias ex electissimis totius regni iuuenibus cõscriptas Suetiæ Regi Hæretico contra Poloniæ Regem Catholicum auxilio mittunt, nunquam reditura augurati. Iberni apud Suecum, quando à mari in iactatione reficieban-

De quatuor primis persecutionis &c. 214
tur, commorati ad Polonium transierunt, pro Fide non in eam signa collaturi. Hæc ad primi puncti executionem spectarunt.

CAPVT. VIII.

II. Punctum persecutionis.

Quoad secundum punctum ijs Ibernis, qui domi manserunt, armorum vsu interdicitur, ne forsitan armis assuefacti libentius aliquando rebellent. Itaque nobilibus equitibus tantum gladio pugioneque accinctis licet incedere.

Vt autem Catholica Religio funditus extirpetur, qui est Anglis omnium consiliorum finis, & scopus, cauetur, ne Iberni exterarum gentes petant incumbendi litteris gratia, & vt omnes, qui iam fuerant peregrè profecti in Iberniam, vel Angliam reuocentur. Cum enim in Iberniam Catholicorum gymnasia sint euerfa, Catholicique præceptores docendi munere abdicati, nihil reliquum esse videbatur, vt Catholica Fides profus deleteretur, si Iberni prohiberentur in exterarum regionibus proficisci causa discendi sacras doctrinas. Vtroque etiam studio literario, & militari impius Iulianus Imperator Christianis interdixisse traditur. Hac de re Proregis diploma extat, quod nos ita latinitate donauimus.

Proregis Angli diploma.

Per dominum Proregem, & consilium. Arturus Chichester. Serenissima Magestas Regis domini nostri (cuius diligens studium in utilitate suorum subditorum procuranda

semper vigilat) reputans precipuum subiectorum officium, & obsequium in eo consistere, ut, & dominum suum, eiusque principatum, & patriam propriam, charamque tueantur: & sua regia prouidentia, prudentiaque prouidens ruinam uniuersae huius regni Reipublicae imminentem, his maxime temporibus (quibus diuersi alienigenae, & indigenae perfidi maxime ingrati regni pacem, tranquillitatemque perturbare conantur, ad haec ausa moti lue, atque infectione recepta à sacerdotibus, atque seminaristis hoc regnum frequentantibus: & eo titulo, quod Fidem, doctrinamque doceant, hominum animos ab obseruantia Regi, supremoque domino debita auertentibus) post longam deliberationem utrumque (quod fieri potest) auertere statuit, tum periculum saluti animarum, tum excidium Reipublicae impendens, si his sacerdotibus, scditionis neruis. Papa hostis Regiae Magestatis, & eius ditionis permittatur subditorum conscientias afficere molestia, fidelitatemque tentare, amouendo eos à fide, & uero Dei cultu, ut superstitiosi, & idolatra fiant. Cui quidem malo è citius oportet curationem adiuuere, quod regis subditi nimium licentiosè regiones exteras petant, neque cum discedunt eundem facultatem consilium exorantes, neque cum reuertuntur, reddentes rationem, ubinam fuerint: imò potius contra moniti à parentibus suis in religionis causa non satis aequis interdum eligis sibi seminaria Ecclesiae Romanae auctoritate condita non aliam ob causam, nisi, ut ibi educantur in ea Fide, & Religione, quae Regiae Magestati obtemperandum non esse suadet, rem planè contrariam Christiana administrationi cuiusuis regni legibus bene constituti, & ex quo occasiones omnes inducturae in inuentus animos quilibet Religionè aduersam illi, quae publicè obseruatur, omni conatu debent extirpari: quauis in aliquibus casibus cum ijs, qui seculi fecerint, clementer fuerit actum: idcirco Regia Magestas copularibus litteris sua regia manu subscriptis iussit nos Prorege, & consilio, ut edicto publico regiam suam uoluntatè hac in re patefaceremus.

Iuxta quod nos regia Magestatis nomine, & speciali, ac expresso iussu interdiximus omnibus, & singulis Regis subiectis in hoc regno natis cuiuscumque conditionis, & status sint, prater mercatores, & nauas, eorumque institores, & discipulos ne unquam in posterum, nisi potestate facta prius à Prorege, uel ab alio principali praefecto regni huius, ex hoc Ibernia regno in alia regna, terras, ditiones, cuiuscumque externi Regis, Principis, Reipublicae, uel dominationis profiscantur: alioquin incurrant penam regiae indignationis, & alias, quae legibus, & statutis huius regni similibus transgressoribus acquisitè possunt irrogari. Praeterea regiae Magestatis nomine, & imperio monemus, atque diuulgamus, eum esse Regis manifestum animum, ut nullus huius Iberniae regni uir illustris, aut nobilis deinceps mittat, aut cures, mittendos esse suos filios, consanguineos, uel amicos in aliquod regnum, ditionem, dominationem, externi Regis, Principis, Reipublicae, uel moderatoris praetextu uisendi terras litteris operam nauandi, uel in bello stipendium faciendi sine potestate clarè facta à Prorege, uel ab alio ex principalibus praefectis huius regni. Atque nunc etiam iniungimus, & praecipimus omnibus praefectis, & alijs officialibus, & ministris ordinarijs portuum, locorumque maritimorum in hoc regno, ut detineant, atque capiant omnes, & singulos, qui ad portus dictos, locaque maritima peruenerint animo migrandi ex hoc regno contra mentem huius constitutionis, eisdemque coniectos in carcerem custodiant, donec dent idoneos uades sistendi se ante Prorege, & consilium, ut transgressionis suae in hac re rationem reddant.

Insuper regia Magestas uigore regiae suae prerogatiuae iniungit, & imperat omnibus, atque singulis nobilibus, atque mercatoribus huius regni, ut reuocent, & reuerti faciant in hoc regnum, aut in Angliam omnes suos filios, & consanguineos, qui erudiuntur, & litteris incumbunt in quocumque ditionum seminariorum auctoritate dictae Romanae Ecclesiae erectorum in quocumque regno, terrae subdita cuiuscumque Regi, Principi, Reipublicae,

blica, Dominationique alienis ita, ut dicti filij, consanguineique omnes, & eorum singuli intra annum unum ab huius decreti sanctione redeant in hoc, aut in Angliæ regnum. Quod si aliquis eorum remeare noluerit ante hoc constitutum tempus, in eo casu parentes, & consanguinei nihil ei ad victum suppeditandum directè, vel indirectè mittant pœna indignationis Regiæ Magestatis, aliorumque suppliciorum, quibus insidiosè possunt affligi contemptores regni constitutionis, & prerogatiuæ. Datum Dublinna in arce regni decimo die Iulij anno millesimo sexcentesimo decimo. Deus seruet Regem Dublinna excusum à Iohanne Francione regni Magestatis typographo in Iberniam anno 1610.

Hæc de secundo puncto.

CAPVT. IX.

Prodigia, quæ in Iberniam visa sunt referantur.

AD tertij puncti enarrationem priusquam accedamus, hic referenda sunt ostenta, quæ in Iberniam visa vel inceptam persecutionem, vel aliam cladem portendunt. Anno à virginico partu decimo supra millesimum sexcentisimum mense Iulio in Kildariæ Comitatu super tres ecclesias ad impia Protestantium sacrificia celebranda decretas pluit sanguine. Postero anno mense Aprilij Munnodæ sanguinei imbres in templum magna intuentium admiratione ceciderunt. Anno M. DC. XII. in Vironiæ Comitatu sanguis ab æthere dimittitur. In portu nomine Glinuila millibus passuum sex ab oppido Ochella cruenta pluuia manauit. Aliqua loca Connachtæ cruore à cælis fluente rigantur: Casilia æstate media sole desuper vndique coeque super Diui Patritij ædem nixit, Eadem æstate

adl

De quatuor primis persecutionis &c. 216

ad vallem Brethnacham in aere magna turba apparuit similis hominibus, quæ instructa acie procedens cum duobus militaribus signis punice coloris ducem vestibus, & armis candidis indurum sequens, in densissima que nemora sese abdens euauit. Sub idem tempus in eadem Vironia non procul à Keaharlacha pago duo immania phantasmata magnitudine & proceritate celsas turres æquantia, cætero corporis humani statura, & facie trium mensium spacio frequenter visa sunt in planum descendere, suum quodque exercitum quingentorum circiter armatorum nostræ pene magnitudinis, ducentia, magnoque clamore, & armorum strepitu prælia committentia. Ipsum quoque pagum Keaharlacham ab his incensum fuisse accolis creditur. Homines Hæretici, & in Fide nutantes per aerem, & in tenebras specus à malis spiritibus rapiuntur: & subita morte passim sterantur.

Sliebb
Breath
nach.Keahar-
lach.

CAPVT. X.

III. Punctum persecutionis.

NVNC quoad tertium punctum consilium Anglorum ratum non aliter in Iberniam Catholicam Religionem deletum iri, quam eiusdem veneratoribus, atque defensoribus relictis, & labefactis, & impugnatoribus accitis, in Catholicorum sedibus Hæreticos statuit collocare. Itaque ingenitiam Anglorum, tum Seotorum examina ductura colonias Iberniam inundant, quibus agri & municipia Catholicis abiudicata adiudicantur. Possessiones, atque ditiones Onelli, Odonelli, Ofulleuani Bearri, Orruarki, Oconchuris, Omorre, Macmahumi, Macguieris, Maculliami, Comi-

E e 4

tis

tis, Desmonijs, & aliorum, qui pro fide tuenda superioribus bellis se fortissimos, acque constantissimos gesserat, inter Hæreticos distribuuntur. Quomodo cum Ibernicæ & Catholicæ factionis principibus fuisse actum, ego quidem non miror, cum etiam Iberni factionis Anglicæ nullam clementiam in Protestantibus comperiant. Namque hi quoque tabulas, vel publica testimonia, quibus fidem faciunt vectigalium & suarum rerum dominium ad se pertinere, iubentur exhibere. Quibus tabulae desunt, his nec æui longissimi præscriptio, nec possessio hominum memoria, & ipsorum etiam Anglorum dominatione in Ibernia antiquior, nec Chronicarum auctoritas prodest. Quibus tabulae iure, legitimæque perfectæ extant, eas trecentis fraudibus, mille modis irritas facere Protestantes machinantur: & eo colore, quod tabulae sint infirmæ, Catholicos hæreditatibus spoliant, vel ad eas pretio redimendas cogunt, factis alijs instrumentis infirmis, & invalidissimis, aut ex vberimis agris, amœnissimis vallis, letissimis nemoribus, fluminibus iucundissimis, ditissimis metallorum venis in inania regionis deserta, & ingente solitudine vasta relegant, vel toto regno depellunt. Constat etiam, nonnullos Protestantium in eam sententiam esse locutos, ut Ibernos omnes veteres, & novos toto regno eijcerent. Quod proculdubio fecissent, nisi timuissent se id non fuisse præstaturus, cum quod valent molestæ, iniuriæ, damni, excidij illis inferre minimè prætermirant. Quibus potissimum neruis superiores Angliæ Reges ad Ibernicorum genus, & factionem extirpandum sunt vsi, eosdem Iacobus in vniuersorum Catholicorû vtriusque generis, & factionis perniciem vsurpat. Superius fasè satis explicuimus illam legem de iure municipali, vel ciuitatis ab Anglis regibus introductam, quæ veteres

veteres Iberni suas leges antiquare nolentes, & noui veterum leges, moremque recipientes, munerum incapaces reddebantur perinde ac si hospites, & alienigenæ essent: & i) tahtum, qui Anglium legibus sese subiciebant siue noui, siue veteres ciues efficiebantur. Nupò verò Iacobus sustulit legem hanc, reandem ciuitatis, immunitatis, libertatis, legum, iurisque conditionem omnibus Ibernis vtriusque profapia, & factionis concedens, eo consilio, ut improbos, atque sceleratissimos seligeret, & remuneraret, bonos verò longè clarissimos, & honestissimos viros eijceret, affligeret, perderet. Etenim constitutum est, quin non iuret Iacobum esse Fidem, & Ecclesiæ in ipsius regnis principem, & caput, ne rem publicam capessat, ne u exercat ciuilia munerata: & ut ad idè iusiurandum omnes notioris nominis Iberniam habitantes adigantur. Quæ vna constitutio, quantam vniuersa Respublica calamitatem attulerit, nullus est tantum ingenij flamen, nullus tanta dicendi, scribendiue vis, tantaque copia, ut possit verbis referre, nedum exornare. Ita Catholici prætores vrbanæ prætura sunt abdicati: iudicibus potestas officio suo fungendi adempta: causarum patrum, procuratorumque muneribus abstinere cõpelluntur, nulli Catholici magistratus gerere possunt: mercatores etiam nouis exactionibus pecuniarijs premuntur. Agricolarum atque plebeiorum omnium substantia tributis iniustis exhauriuntur: nec vllus est, cui onera inflecta, & creberrima nõ imponantur. Sic Iberni nunc magis quam vnquã acinuum numero segregantur, & malis cumulantur, eum propter Fidem Catholicam honoribus, dignitatibus, rerum administratione, bonorum possessione, honorificentissimo quoque gradu deiciuntur: & in eorû locum Hæretici Angli, & Scoti, qui que sunt Iberni generis, exiget,

exleges, flagitiosi, obscura, & sordidissima colluies recipiuntur. Cuius calamitatis id satis est exemplo, quod in vna vrbe Corcacha per annum vnus decem prætores vrbani honore sint abdicati, quia hoc regij principatus Ecclesiastici iusiurandum præstare noluerunt. Ita vrbium, & rerumque publicarum gubernacula pijs, Christianis, atque prudentibus viris adempta relinquuntur Hæreticis, improbis, atque flagitiosis, qui in imbecilli fortunâ impetum faciunt, qui faucibus hiantibus honorum ciuium opes deuorent, qui Catholicorû bona priuatis rapinis, & publicis vectigalibus pessundent, qui bonis omnibus pestem, atque perniciem, vniuersaque Reipublicæ interitum inferant, quam aptissimè huic rerum administrationi conuenit illud

i. de cõf.
Philosop.
Metro. 5.

doctissimi Boetij Metrum.

Premis insontes

Debita sceleri noxia pœna:

At peruersi residens celsa

Mores solio, sanctaque calcant

Iniusta vice colla nocentes,

Læte obscuris condita viris

Clara tenebris, iustusque tulis

Crimen iniqui,

Nil periuria, nil nocet ipsi

Fraus mendaciæ compra colore.

Hoc Reipublicæ excidium Catholicis miserati tot malis, tantoque regni totius incendio remedium aliqua parte adhibere conantur: & quia more maiorum penes ipsas ciuitates est potestas eligendi magistratus, interdû vrbanos prætores, alioque magistratus creant equites Ibernos, qui, vrbibus, & maioribus oppidis posthabitis, in castellis suis, & arcibus ex Hæreticorum vicinitate seiuincti viuunt: à quibus administrandi potestate rursus

sus

sus delegata Catholici vrbium incolæ ciuitates regunt, ita Reipublicæ malis medentes, & nefarium iusiurandum simul cuitantes. Nonnunquam etiam sibi magistratus eligunt regios consiliarios Hæreticos in curia commorantes, à quibus absentibus iurisdictione similiter demandata Catholici officio funguntur. Quandoque Hæreticos homunculos genere, & moribus obscuros, & abiectos, inertes, ingenio rudes, imperando, rerumque administrationi ineptos, quique nihil, nisi Catholicorum ciuium consilio, & monitis audeant iubere, præficiunt Reipublicæ, ne callidi, & astuti Hæretici publici boni gubernaculo potiti omnia sua libidine subuertant. Quæ cum didicisset Iacobus, statuit animo ciuitates omnes immunitatibus exuere, illis ius creandi magistratus adimere, suaque autoritate constituere Hæreticos Magistratus, id intendens, vt vel Catholicos ad vnum perdat, vel ad sectam suam Calvinianam conuertat.

CAPVT. XI.

Regis Angliæ epistola ad Iberniam Proregem, consilium, & vrbes.

Quibus de rebus extat eius epistola nobis in latinum sermonem versa.

Epistola.

Iacobus Rex ad Iberniam Proregem, consilium & vrbes.

Idissimi, & charissimi minimè vos læte, quam perfidè egerint aliquot ex præcipuis vrbibus, & oppidis istius nostri regni Iberniam sub obitum nostræ sororis dilectissimæ Elizabethæ

felicis

felicitis recordationis, primum inficiando, deinde nimium sero confiterendo, ius nostrae successionis in dominationem horum Angliae, & Iberniae regnorum. Qua de causa pax, & concordia istius Reipublicae aliquandiu perturbata fluctuabat, dum complures nostrorum subditorum, vel actionem nobis debitam in coronam ignorantes, vel male in nos animati de obedientia nostra regiae personae debita dissenserunt. Quo periculo in obedientiae exemplo non contenti eadem audacia sibi assumpserunt ius legum condendarum, gerendorumque magistratuum, non solum prohibendo publicum cultum verae Religionis, & officij diuini sancitum auctoritate Parlamenti istius regni, sed etiam tuendo, & extollendo Romanae Synagoga superstitiones eodem Parlamento damnatas. Quae quidem in re eo contumacia, & immoderationis processum est, ut noster istic Prorex, & imperator fuerit coactus cum exercitu nostro facere expeditionem, ut horum temeraria ausa reprimeret, eosdemque restitueret ad obedientiam nostro imperio debitam. Nihilominus nostrae clementiae, indulgentiaeque hucusque tanta in eos fuit, ut non modo dignati fuerimus scelerum excusationes ratis habere, contemptus condonare, executionemque dignissimorum suppliciorum seueritate nostrarum legum constitutorum illis remittere, sed adhuc nostrae erga eos aequanimitatis uberiorem significationem praebere, multis urbibus, & oppidis diplomata, privilegiaque corroborando cum cumulo multarum immunitatum, & exemptionum, ut ydem ipsi optabant, quoties id nos supplicibus libellis rogarunt. Namque persuasum habuimus tantis nostris beneficijs eos obstringendos fuisse, ut deinceps obseruando nostras leges, & administrationem, conarentur ostendere se dignos receptis donis, ut memoria indignationis nostrae in eos iustissime obliteraretur. Verumenimvero experientia nobis compertum est, suauitatem illam clementiam nostram, qua illis haec tenus indulgimus, id effectum esse, ut regiam nostram auctoritatem spreuerint, plerisque urbium, & oppidorum istic praetoribus obstinate renuentibus (sic ut te, consilioque nostra

istius

istius regni accepimus) iurare in iuramentum nostrum principatus in re spirituali, & temporalis: ad quod, ubi aliquod diuinus uolentis suis statutis obligantur: quibus statutis obtemperare non uolentes, cuiuscumque ueneris, & officij redduntur incapaces. Unde efficitur, ut multa ex praecipuis ciuitatibus nostris, quarum pax, tranquillitas est nobis maxime cura, sint destituta magistratibus, qui populum nostrum gerant, & regant, ita, ut multa delicta, & flagitia incredibili audacia posim admittant sine supplicij metu, & existimatione nostra administrationis diminuta: quae omnia recens seditio Manapia probat: & in magistratibus creandis (cum iam creati magistratu abdicantur, quod nolunt iurare dictum iuramentum dominij nostri tum in spirituali, tum in temporalis, quod tamen in similibus casibus iurare debebant) peruenit ad nos, eos uti artibus, & dolis, ut aliter, quam constitutum est, eligant magistratus. Quoniam interdum magistratui praeficiunt aliquem virum ex regni nobilibus, interdum aliquem auditorem, vel consiliarium nostri consilij istic, qui ciuis non sit. Denique si post varias huiusmodi moras, atque machinationes ciuem eligere compellantur, operam semper dant, ut is sit obscurus, humilis, & impar oneri suscepta dignitatis, & prouincia sustinendo. Vel magistratus singulis annis non mutantes, ut more mutare tenentur, totum, ad usum publicis muneribus habent praefectos, quos arbitrantur idoneos ad satisfaciendum iussis legum, atque statutorum. Quas uanas nugas, atque moras, cum eorundem antiquis statutis clarissime repugnent, non, nisi pro manifesto nostro contemptu, & despectione regiae nostrae auctoritatis accipimus. Cuius rei medicinam, curationemque quia magis nolumus differre, scitote, quoties imposterum intellexerimus, aliquas urbes, aliquae oppida ex istis nostris destitui magistratibus, quos ad rectam populis nostri administrationem diplomata iubent creare, vel creationem eorum studuerint differre, dictis electionibus dolose, nobis deliberatum esse, delere, nullaque discreta privilegia

gia

gia concessa vobis, & oppidis hoc crimen incurrentibus, illisque ex arbitrio nostro constituere magistratus, & quia clementia nostra irritati duximus illos homines admonēdos esse de sua inobediētia & de cōordia, quā ab hinc ex illis speramus, vos iubemus, ut quam celerimē uocetis ad vos aliquem, aliquosue ex nobilibus ciuibus, nobiliorum, atque obstinatorum urbium, & oppidorum, illisque indicetis, quam agrē uulerimus eorum ingratiudini, & despectionē: & quemadmodum statuerimus cum eis agendum esse, ut nullo pretextu ignorantie animi nostri in re, ex qua nostrae dignitatis exilitatio maximē pendet, possint suos contemptus, transgressionēque defendere, ne unquam valeant audere contra tam manifestam monitionem, & declarationem voluntatis nostrae, quoad hanc rem. Datum sub sigillo nostro ex Hamptoncourte ultimo die Septembris, decimo anno nostri principatus in Anglia, Gallia, & Ibernia, in Scotia uero quadragesimo sexto.

CAPVT. XII.

III. Punxum persecutionis.

HÆ calamitates, & afflictiones ad tertium punctum pertinent, quas Catholici fortiter ferentes Christi Fidem Catholicamque Religionem minimē deseruerunt. Ob id Angli iuxta quartum punctum, ut eos à veritatis tramite auertant, urgent ad regij principatus iusiurandum omnes adigentes. Ad quod sēsiones & conuentus, quæ superius latè explicuimus, cogunt. Sēsiones, quæ generales dicuntur in singulis urbibus nobilioribus, & populosioribus bis; quæ trimestres nuncupantur, in singulis tribus, qui vulgò conuentus vocantur quater quotannis habentur. In hos conuentus omnes, qui, vel agrorum paucissima iugera possident,

possident, vel aliquo in Republica munere funguntur, euocantur. Qui metu iuramentis territi, vel occupationibus impeditis statutis temporibus ad comitia non conueniunt, bonorum publicatione, capitis diminutione, vel alia pœna crudelissima, sæpissime morte plectuntur. Qui confluunt illis, dum tempus sēsionibus fixum, & decretum permittit, hoc regij principatus in Ecclesia suorum regnorum impium iusiurandum desertur. Catholici quidem malunt mortem subire, quam tantum sceleris admittere. Quamobrem nobilissimi, clarissimique viri municipijs suis, & vœgalibus abdicantur: magistratus officijs ciuilibus, & publicis remouentur; in eorum locum alienigenis Anglis, atque Scotis Hæreticis locum regni priuilegia & consuetudinem suffectis. De religiosissimis, & maximè pijs hominibus, quam in humanissimè decernitur. Haud capiunt publica patibula condemnatos ad mortem. Alij in obuijs arboribus suspenduntur, alij ex hortorum pomis laqueo strangulantur. Iberni propter Fidem summo supplicio afficiuntur: Angli ob homicidia, furti, rapinas, violatas virgines, alienos toros contaminatos sæpe minime puniuntur. Ne uero Catholici causa Religionis, puniri animæ amissione videantur, hi furti illi, lesæ Magistris, alij alio crimine infimulantur, & vno teste quo eumque, etiā corrupto, vel inimico damnantur. Reo testes in suam defensionem producere interdicitur: tempus ad purgandum crimen negatur. Neque filius causam patris, quem scit innocentem sumini sceleris argui, orare, nec alium illi patroarum adhibere, impune potest. Hic indicium illud duodecim virorum, quod superius latissimè declarauimus, Catholici subire compelluntur: & ne liberentur, Ibernis reiectis Angli & Scoti iudices adhibentur, quorum arbitrio reus sese permittere nequeps,

pro confesso habitus damnatur. Quod si contingat, vt iudices duodecim, vel pars eorum sint Catholici, ab illis reus absoluator, ipsi grauissimis penis afficiuntur. Neque hac quidem conuentuum frequentia iudiciorumque crudelitate Angli contenti, habent lictores, apparitores, aut executores, & alios ministros, quos ipsi vocant Mariscales, shiriffes, subshiriffesque pene in numeros, alios equites, alios pedites homines sanè nequissimos, atque sceleratissimos ab omni pietate, & humanitate longè terrarum disitos. Hos destinant, vt per oppida, pagos, villas, aedes conclauia, & omnes angulos excurrentes Catholicos vitæ rationem reddere compellant, in comicia cogant, multis puniant, falsis instrumentis Magestatis lesæ reos agant, interdum animæ amissione coercere, eorum hereditates expilent, bona austrionentur, sacra, & profana commisceant. Ita Christianissimorum virorum artes ingenti merore, luctu, & squalore meræ torpent, nefaria sceleratissimorum officina gaudio, letitiaque exultant. Ita bonitatis tyrannidis terrore prosternuntur, perditis tanta licentia triumphant. Ita insonces non modo securitate, sed etiam ipsa defensione priuatur. flagitiosissimus quisque ad facinus audendum impunitate, & ad efficiendum præmijs incitatur.

CAP. V. T. XIII.

Cnocis persecutio longè truculentissima.

truculentissima.

Quæ retulimus hactenus, calamitosa quidem, funestaque sunt: longè tamen furiosior, & immanior tyrannidis manet Scotus quidam nomine Cnoces, quem Episcopum Luci in Ibernia Iacobus

Rex inauspicato inaugurauit, suumque supremum Episcopum vocat, nactus à Rege potestatem extinguendi in Ibernia orthodoxam Fidem, & inducendi in eius locum Hæretica dogmata, nullum lapidem non mouit, vt omnia sacrosanctæ Catholice Religionis vestigia deleteret, omnemque memoriam funditus obliteraret. Tanti sceleris molitor ex Anglia profectus cum in Iberniam appulisset anno post virginicum partum vndecimo supra millesimum sexcentimum, Dublinæ consilij sui, legationisque rationem pro regi de more exponit. Cui Prorex, rem, inquit, arduam, atque difficilem, Cnoces reuerendissime, suscepisti. Noli existimare Iberos in sua Papistica lege pariter esse cum Scotis tuis aut cum Anglis meis animi mobilitate, & inconstantia. Mihi quidem minime videris eos à Papæ partibus, amicitia, veneratione, & legibus subducturus: quos Angli septuaginta, & amplius annos ab hac opinione frustra auertere conamur. Quò magis vigemus, eò tenaciores, atque firmiores illos se gerunt. Verum quia iurisdicctio tibi authoritate regia delegata est, feliciter officio fungere. Quid valeas experiamur. Ego tibi non deero. Finem excellentissime Prorex, inquit Cnoces, forsitan laudabis. Ego seriam obstinationem eorum egregie excipere, & afficere dignis præmijs. Efficiam, vt nequissimi Papistæ mei semper meminerint, vnoque ore Papam, eiusque superstitiones diris imprecationibus prosequantur. Medicinam adhibebo longè acerbiorẽ ijs, quas hactenus expecti sunt, quam cum videris, ceteras fuisse blandissimas, atque suauissimas non inficiaberis. Mox truculentia, quam animò machinabatur, fretus per totum regnum edicta in hæc verba promulgari fecit Anglo sermone.

Omnes Papista religiosi, sacerdotesque illicò regno excomunicati, vel animæ amissione puniuntur.

Nemo filium, propinquumve suum in transmarina seminaria nauatum litteris operam deinceps mittito, & suos quisque intra annum reuocato, sin minus fecerit, bonorum publicatione coercetur.

Nullus Papistarum in toto regno magistri, praeceptorisue munere fungi, publicè legere, vel docere audeo.

Qui Ecclesiasticum Papistam domum, vel in villam suam receperit, aut quocumq; modo fouerit, Fisco bona eius addicuntur.

Omnes nostris sacrificijs, ceremonijs, atque concionibus Dominicis diebus, reliquisque festis interfuso.

Templa bello diruta, Papistarum sumptibus Religionis nostrae cultui, readificantur.

Præterea Cones Ministroarchiepiscopos, & Ministropiscopos, quod in regia secta & prauis dogmatibus propagandis hactenus visi fuerunt segnes, & quò impoſterum vigilantiores sint, grauiſſe reprehendit, eisdemque penas pecuniarias irrogat. Pseudoarchiepiscopi quatuor damnis coerciti, conuicijsque correpti Dublinnam conueniunt, vbi celebrato consilio decreta Anglico sermone, in sequentem fere sententiam cauent, & ad ea seruanda, & exequenda, & Pseudoepiscopis suffraganeis iniungenda se iurisiurandi religione adstringunt.

Ecclesiasticae regij praesules Archiepiscopi, & Episcopi in sua quisque diocesi residant. Omnes sua iurisdictionis Ecclesias, seu vel saltem in anno per se visunt, regulas, atque sanctiones, quae ad sectarum propagationem, Papistarumque exarsionem conducere videantur, constituent.

Nullus in album Ministrorum, nisi qui Praeij probetur, & ab eodem instrumentum publicum habeat regio signò corroboratum, adscribitur.

Praesules, atque ministri iuramentum regij principatus in Ecclesia parochianis, & subiectis suis deferunt.

Catalogus eorum, qui iuramentum hoc prestare recusauerint, qui nostris ceremonijs, & ecclesijs non interfuerint, qui sacerdotes Papistas protexerint, qui per alios, quam per ministros infantibus suos baptizari, mortuosve sepeliri fecerint, aliaque, quam ministrorum autoritate matrimonija contraxerint, ad Protegem tertio quoque mense mittitur.

In singulis diocesis grauiorum litterarum studia, in minoribus oppidis rudimentorum schola Protestantibus magistris habentur. Tempa recusantium, id est Catholicorum, expensis concinnantur, & in illis Biblia in vulgarem sermonem translata est. Itaque Religionis Anglicanae inducuntur.

Post hæc iussa, quam æstium, & luctuosum spectaculum cerneret: Vbi fuerunt praescripta, Angli ea exequi festinant. Lutherani, Calviniani, Zungliani, Puritani, omniumque sectarum sequaces, præterquam nostræ sacrosanctæ Christianæ, Catholicæ, Apostolicæ, Romanae Religionis, genere Ecclesiasticam Republicam: alij Factionum Antistitem nominis, & autoritate abusi Archiepiscopatus, & Episcopatus administrare: alij, qui ministri nuncupantur, in inferiores Ecclesias missi omnes regni totius angulos implere. Biblias corruptæ, mendosaque versionis in vulgarem sermonem traditas, & Catholicorum expensis emptas in omnibus parochialibus Ecclesijs collocare: loca inde deprompta, quò sua quisque libidine, & ingente furore rapitur, stædere: ad insanam hanc expositionem audiendam, & nefaria sacralia colenda Catholicos vtriusque sexus, & cuiuscumque dignitatis compellere. Neque Protegem quidem negotio defuit, Manifestales, lictores, milites, sicarios nequissimos, atque truculentissimos, qui lbernos

Ministro clericis obedire, cogant, per oppida, villas, agros, distribuit, in vijs, & semitis constituit. Hi Catholicos ad regia templa frequentanda, auscultanda dogmata, regiamque sectam amplectendam student adstringere, hos fustibus, illos ferro in Hæreticorum templa detrudere laborant. Catholici, quod hæc scelera nolunt admittere, ad incitas rediguntur multis afflicti, in carcerem, & vincula conieciuntur. Torcorum examinibus capiendis carceres minimè sufficiunt: in comitijs, aut sessionibus sistuntur. Duo decim virorum iudicium subire coguntur. Hi bonis spoliantur: illi in exilium mittuntur: alij capite plectuntur. De omnibus quam acerbissimè, & crudelissimè decernitur. Lenissimè, atque misericordiosissimè Protestantes sibi videntur, si patresfamilias, quàmuis pauperes duobus argenteis nummis, quos regales nominant, singulis diebus Dominicis, reliquisque festis, quibus Hæreticis cæremonijs non interfuerint, puniant, ditiores verò, & nobiliores penis maioribus damnent.

Imaginibus sacris impij minimè parcunt. Sacerdotalia vestimenta, ceterasque res ad Missarum solemnia, diuinumque cultum dicatas rapiunt: Catholicorum domus diripientes, aureos, & argenteos scyphos, aulae pretiosa co colore, quod sint sacri calices, patchæ, sacrarum Ecclesiarum ornamenta, & id genus alia in Dei venerationem destinata, sibi adjudicant. Sacerdotes vt neci tradant, quam diligentissimè disquirunt. Iberos præceptores, & doctores officio remouent, & fugant. Litterarum studiosos exitu ad transmarina collegia, & Catholica gymnasia prohibere summo studio conantur. Eò vesanij proceditur vt auctore venerando patre Conuæo, quidam regius confi-

consiliarius iactauerit, omnem suâ suppellectilem, quæ magnæ æstimationis reputatur, esse sacraria, calices, patenas, reliquaria, & vasa, quæ Catholici diuinarum rerum honori deuouerât Eodè referente, Cultrathinæ erat Virginis Matris imago, quam Babington Pseudoepiscopus Anglus impiè cupiens comburere, duobus satellitibus suis, vt eam ad rogam portarent, imperauit. Sacrilegi morem Hæresiarthæ gerentes, vix in sacram imaginem scelestissimas manus iniecerunt, cum exanimè subito ceciderunt. Per alios æquè temerarios in oppidi forum delata structoque rogo imposita mansit illesâ, igne toto consumpto. Terebris etiam perfossa, & pice, stuppa, nitratq; puluere in foraminibus posito, & in nouum ignem coniecta nihil damni fecit. Quare Ministropiscopus territus & morbo correptus animam exhalasse, imago verò in pristinum locum diuinitus restituta, idque euenisse mense Septembri anno redemptoris millesimo sexcentesimo vndecimo fertur. Vt idem etiam tradit, Hæreticus Religionem nostram, eiusque ritus, & sacerdotum ornamenta ludens, è sacra casula femoralia sibi fecit sed inauspicatò nam vix ea induit cum igne concepto flagrant, & sacrilegus in multorum conspectu comburitur socijs eum frustra exuentibus veste.

Heu miserrimos, qui tantam miseriam patiuntur! Heu ignobiles, obscuros, abiectissimos animo, qui ferunt! O felices Iberos, æternoque laudum præconio dignissimos, qui maluerunt pro Religione Catholica, pro legibus, pro patri gloriosam & sanctam mortè optere, quàm in hoc situ, squalore, luctu, dedecore, in hac feruicute, in hac Ecclesiæ tyrannide, in hoc Dei, sanctorumque contemptu, in hoc unctorum scelerum salo, & in hac Lerna malorum omnium turpissime viuere! O inscios, stolidos, atq; perditissimos Anglicæ factionis

Ibernos, qui hanc sibi pestem impendentem non prævident, qui populares suos, viros summos, atque clarissimos fidei defensores oppugnando, effecerunt, ut huc ruina, calamitatis, miseriarum patria, Catholicaque Religio sit deducta: Adestote mihi hic Angloiberi sacerdotes Anglicæ factionis, de omnibus non loquor, sed de vobis paucis, qui rem sinistrè egistis, quando causa Catholicæ Religionis agebatur. Quomodo præsens tam ingens, & immane scelus purgabitur? Fuisistis ne tunc animo vndequaque, & integerrimè Catholicorum Sapientis lectoris esto iudicium. Ego quidem non sum solitus villos nota inurere: nec tamen dogma animarum saluti, & Fidei amplificationi perniciosum, & exitiale possum habere ratum, sanctum, & Catholicum: hoc est, ut pro Hæreticis, & contra Catholicos arma circumferamus. Ne diutius hic immoremur. Nihil hic opus verbis nostris. Anglica Ibernorum factio factiosissima, quæ hoc sibi, patriæ suæ, Religionique sacræ excidium attulit, hodie acerbissimè plangit.

CAPVT. XIII.

Quemadmodum Iberni sustinuerint hanc persecutionem?

HÆc de tyrannidis punctis quatuor diximus. Nunc qua constantia præditi, quibus auxilijs adiuti Iberni tantam tyrannidis rabiem ferant, ut Catholicam fidem in tanta rerum difficultate sine Hæreseon contagione sanctam, & puram retineant, breuiter perstringamus, sacerdotum, & secularium, Catholicorum, & Hæreticorum casus, laboresque referentes. Principio Ibernicæ, Catholicæque partis sequaces me-

riorum

De quatuor primis persecutionis &c. 224

ritorum suorum erga patriam, Remque publicam Christianam cōscientia gaudet, quod ipsi diu effecerint, ne huc ærumnarum Ecclesia Christi fuerit deducta, perque se non steterit, quominus armis in libertatem vindicaretur, nunc etiam in Fidei cōseruatione omnem operam ponentes: quodque semper Christi fidem, atque patriam vidtricem esse voluerint, idque pro virili contenderint, vnum est illis præsentis doloris leuamen, & mea quidè sententia magnum: namque conscientia rectæ voluntatis, & benefactorum recordatio est maxima consolatio rerum incommodarum. Anglica Ibernorum factio, quod ipsa Fidei defensores, & libertatis assertores impugnerit, ignorantiam suam deplorat, seque diris imprecationibus execrat, intempestiuè tamen.

Fronte capillata, post est occasio calua.

CAPVT. XV.

De tribus Comitibus Ibernis Anglicæ factionis.

Anglicæ factionis aliqui principes Iberni non impunè sunt ausi persecutioni intercedere Richardus Burkus Clanrichardæ, Thomas Butlerus Vrmonix, Giralduus Giralduus Kildarix Comitum, qui Anglorum, à quibus originem trahebant principatum superiore bello amplificare nitebantur: quod præstare minimè potuerunt, nisi cum miserrimo patriæ excidio, ingente Catholicæ Religionis clade, Hæresis propagatione, & maximo suo damno, quemadmodum rerum exitus probauit.

Vrmonius senectute languidus, oculis captus, morbo tabescens, nihil, nisi de morte cogitans, in hac persecu-

cutione ad orthodoxam fidē secundō conuersus, exactæ vitæ delictis, præsentis tyrannidis magnitudine, ob aratorum calamitatibus, & vniuersæ patriæ cōmuni naufragio vehementer cruciatus palam protestabatur, à regijs ministris inauditas iniurias inferri, illasque se nō fuisse laturum, si esset illa ætate, corporisque valetudine, quā fuit tum, cum veram Christi Religionem, patriamque suam impetuii à tartareo diabolo deceptus, idque identidem, donec animam efflauerit, repetebat, à Rege, consilioque sapè, & asperrimè correptus.

Eiusdem immanis persecutionis truculentia Killdario indigna, horrida, & execrabilis existimatur. Qui generis splendore, maiorum gestis, & sua industria clarus inter Iberos fuisse, nisi à Catholica Religione degenerando, cuncta sedasset. Quippè infans ab Anglis educatus, & erroribus imbutus veræ Religionis nectar nō libauerat. Nihilominus Dublinnæ Proregem adiens ita alloquitur. Reor equidem Prorex excellentissime, optimo cuique id esse à natura, vel à Deo naturæ, & rerum omnium opifice, & auctore insitum, vt afflictorū magna miseratione moueatur, præsertim cum infantes immoderata nocentiū feritate quatuntur. Quis enim est ingenio tam ferino, & abhorrente ab humanitate, vt non doleat innocuos à prauis, atque perniciosis ingenere furore, & libidine præpostera lege opprimi, & puniri? Ac me quidem cum hæc miseratio, tum conscientia mea subigit exponere tibi regni huius labores, atque calamitates, cui exitium, & interitus ab his militibus, qui destinati sunt ad prosequendos, & capiendos sacerdotes Papistas, imminet. Namque noui probè tuam pietatem, summamque æquitatem in huius insulæ Republica administranda, qua flagitiosorum hominum inuasionem cohibendas, calamitosas subueniendū,

& omni

& omni Reip. consulendum à te esse spero. Itaque milites isti, alijque regij ministri cum magnis furum, atque ganeonum cateruis, quas in suam familiaritatem, atque societatem asciscunt, eo colore, quod sacerdotes insectantur; agros vrbes, oppida, domes conclauiā, percurrunt, inuadunt, depradantur, diripiunt: innocentes falsis delationibus, atque documentis reos agunt, relegant, morti addicunt: eorum fortunas sub hasta vendunt, amœnas villas, lectos hortos, pretiosam supellestem sibi adiudicant: vtque vno verbo sceleris summam comprehendam, sacra, & profana polluant. Dumque incredibili insania exagitati hæc crudelia facinora committunt, susque, deque ferunt, an in crimen inciderint, nec ne hi, in quos ita truculenter sequuntur. Et protestò, quamuis omnes Iberni Papistæ sacerdotes essent, tamen nec honestum, nec pulchrum videretur in eos tam immane bacchari, præterquàm lex, ratio, exemplum maiorum, cæterarumque gentium mores prescribunt. Quare te etiam, atque etiam vehementer rogo, vt huic pestilentia obuiam eas, totque, & tantis malis adhibeas curationem. Hoc interest publici boni, cuius ratio potissimum habenda est. Hoc interest tuarumque famæ, & gloriæ, cui huius Reipub. gubernaculum permittitur. Hoc interest Religionis nostræ. Hoc mea interest, qui cum paucissimis alijs Ibernis veneror regiam religionem. Hoc interest singulorum, qui eandem profitentur, præcipue Regis, qui Religionis huius, harum dominationum, nostrumque omnium caput, princeps, atque propugnaculum est, ne Reipubl. oppugnatores, ne scui, neu irreligiosi, impij, exleges, & habeamur, & simus.

Quæ

Quæ oratio etsi non ex animo Catholico proficisceretur, æqua tamen & vtilia suadebat, eoque altius in Proregis animum descendit, quod eum, vel negligentia, & impericia Reip. capessendæ, vel scuitia notare videbatur. Itaque ira, & odio percitus iniuriam, quam libera Comitum oratione sibi illatam eredebat, per dolum vlcisimolitur, verbis illi gratias agens pro consilio, sed animo cogitans, quem admodum mortem inferret. Scyphum vini plenum illi propinat in grati animi significationem, volentique bibere venenum satis validum vino clam misceri fertur imperasse. Quod Comes nihil aduersi timens propter sitim avidè hausit: sed poculo vix epoto præ dolore gemens, vercor, inquit, ne potus hic vita me exuerit. Mox equum conscendens Munnodam municipium suum, quod millibus passuum circiter duodecim abest Dublinna, petit, quò cum venisset ad noctem, Catholico sacerdoti accessit exatæ vitæ conscientiam, peccataque sua patefecit, sectas, & Hæreses, quas edusque fuit secutus, detestatur. Catholicam Religionem professus, & à sacerdote expiatus eadem nocte animam efflat.

Clanrichardus Comes ingructe per Iberniam persecutione, se in Angliam contulit, persecutionem euaturus. Sed longè præter votum, & opinionem illi contigit.

Incidit in Scyllam cupiens vitare Carybdim.

Eum enim Iacobus à Fide auertere conatur. Ob quod ille anxius vehementissimo morbo oppressus decumbit. Est Comiti coniux genere Angla nuper ad Fidem cõuersa, postquam illi nupsit, quæ mariti casu commota Iacobum adiens, ad eiusque pedes se deiciens, & miserè flens rogat, ne se orbet marito, qui sanè vitam morte commutaturus sit, si gentis suæ, maiorumque

Reli-

De quatuor primis persecutionis &c. 226

Religionem venerari prohibeatur, neu Comiti Clanrichardæ viro clarissimo, vni ex Ibernæ principibus, cuius multa, & ampla merita in Angliæ Reges extiterunt, interdicit ea Religione, quam infimus etiam, & obscurissimus quisque Ibernorum retinet, colit, & proficitur. Cum Rex indicasset, se Comitissæ lachrymas miserari, illa marito refert, non esse, quam obrem amplius timeat, ne propter Religionem molestia afficiatur. Quo ille nuncio recreatus cepit ægritudine leuari. Nondum tamen fuit ad pristinam valetudinem restitutus, cum in maius vitæ discrimen à Protestantibus deducitur, dum venenum cibo absconditum illi comedendum præbatur, quo illi pilæ capitis omnes defluerunt, & ipse ægrotare, doloribus cruciari, tabescere cepit: magnisque curationibus adhibitis longo tempore transacto vix signa salutis ostendit. Ad hæc quia noluit Regis summum Pontificatum iureiurando confirmare, Connachtæ administratione abdicatur. Possent ego Comitum ampla beneficia in Angliæ coronam numerare, sed ipse secum illa reputet, & merita cum præmijs conferat.

CAPVT. XVI.

Catholicorum constantia, & conatus in persecutionem.

Nihilominus apud vniuersos penè Iberos nihil magis fixum, atque deliberatum est, quam Hæreticis Regis, atque Proregis edictis: nefarijs Cnocis Pseudoepiscopi, & aliorum Hæresiarum constitutionibus, scelestissimisque regionum ministrorum iussis non obtemperare. Imprimis non sine con-

sensione

rentione possessionibus suis aliqui deiciuntur. Aliquot Anglorum, & Scotorum colonijs, quas statuit Prorex in Lageniam mittere, hæcenus obstiterunt Daniel Omurchuus cognomento Hispaniensis, Felmius, & Raymundus Obruines, & alij equites, quorum aliqui Proregi responderunt, se non prius possessiones suas alijs permitturos, quam vitam morte commutatuos. Ob alias etiã causas controuersia pãsim oriuntur. Hæc celebris est apud Cõuãum. Minister regijs, qui Mariscalis dicitur, equitum turma stipatus huc, illuc per itinera cursitans cum in via publica pedissequum Ibernij equitis, cui erat infensus, offenderet, eũ iubet exhibere instrumentum, vel fidem publicam, qua constaret, ei licere iterfacere. Cui pedissequus respondit, se quidem nec illud documentum habere, nec putasse opus eo sibi esse, herũ suum subsequi, & illi forsan instrumentum esse, seque in eius agris esse, ubi erat omnibus cognitus. Hic Mariscalis non interposita mora hominem ex arbore proxima imperat suspendere, sic vltus, si qua molestia abhero illius fuit affectus. Erat enim huic Anglo data potestas, quæ Martiæ legis Anglis dicitur, per quam indicta causa, leuissima, vel nulla suspicione, vlla sine culpa, quocumque colore poterat hominem morte plectere, Ibernus eques cum pedissequum suum spiritu iam effuso suspensum inuenisset, ira percitus subdit equo calcaria, & pedissequum Mariscali longè charissimum, & magni vsus nactus laqueo strangulari facit, par pari pendens. Quod cum fuisset Proregi, & summo consilio allatum, illis risum mouit.

In illa duodecim virorum iudicia, quæ superius explicauimus, quoties tres vel quatuor Catholici adscribuntur & de Catholici, vel sacerdotis, vel laici causa agitur, constituunt prius fame perire (nam dum iudicandi

candi potestatem habent, cibo, & potu illis interdici demonstrauimus) quam contra conscientiam ferre sententiam ita, vt vel Hæreticos inedia coactos in suam opinionem trahant, vel consilium re infecta faciant solui.

Tantum abest, vt Iberna iuuentus Hæreticis præceptoribus operam det, vt in exteris regiones, & transfarina seminaria multi studendi causa transfarrantur; Reges, Proreges, ceterisque regijs ministris frustra renitentibus, & pueri domi à parentibus & sacerdotibus Fidei Catholicæ rudimentis excolantur. Hæretici quoque Magistri, ne mercedem, quam pro docendi munere studiosi pendunt, totam amittant dum eos studiosi nolent audire, cum Ibernis præceptoribus paciscuntur, vt illi dimidia mercede fruantur docentes, & alia dimidia sibi ociantibus reddatur.

Ne profana templa frequentare, & mortiferis Hæreticarum superstitionum solemnibus inesse cogantur, alij perpetuis multis affligi, alij morte affici se sinunt, alij certa pecuniæ summa constituta, ne ad nefandas caeremonias accersantur, transigunt. Non desunt, qui Ministros clericos, etsi rarò occidant. Multi illis metum incutiunt, vt nec ipsi munus Hæreticũ exercere, nec Catholicos sacerdotes diuinis officijs prohibere audeant. Ridiculum est, quod in humilibus pagis ab ipsis agricolis, & rusticis vsurpatur inuitantibus ministros ad ientaculum summo mane diebus festis, & vino aqua vitæ seruissa, tabacæi herbæ fumo, & puluere inebriantibus, sacrificantesques Bacchoregiorum sacrorum immemores reddentibus.

Omnes Catholici reclamant iniurias toti regno inferri, cunctaque præter morem, exemplum, atque leges agi. Sacerdotes Catholicos hospicio extipiunt, in cõditibus, & villis

& villis occultant: ab inquirentibus Anglis defendunt victum illis large suppeditant, quamquam compellantur Ecclesiæ vectigalia Ministris Hæreticis pendere. Eisdem tanto cultu, tanta veneratione, & obseruantia in hac rerum miseria colunt, vt nec antea in Iberniâ, nec alibi gentium post hominum memoriam fuisse tantis Ecclesiasticis à laicis honor exhibitus audiatur. Seu præmia, quantumvis magna, & pretiosa illis proponas; seu exquisitissimos, & horrendissimos cruciatus admoueas, nunquam tamen sacerdotem prodent. Neque officio suo se satisfacere credunt, nisi quando opus videtur, pro sacerdotis incolumitate faciant bonorum iacturam, & sanguinem effundant, & animam amittant. Quo efficitur, vt pauciores sacerdotes pro fide intereant. Nam cum regi ministri sacrilegas manus in sacerdotem injiciunt, illum Catholici varia, & multiplici arte in libertatem allerunt. Ob quas causas magistratus, ciuitates, nobiles & plebei coercionibus, & poenis grauissimis afficiuntur, multique summo supplicio puniuntur quamvis alio crimine insimulentur. Celebris est Patritij Purcelli equitis senio confecti Ianicna, qui octogesimum circiter annum agens hoc crimine postulatus, quòd Elizabethæ tempore eques Catholicus, qui à Catholicorum parte in bello stabat, in eius domo cœnauerit, semisuspensus fecatur, eiusque exta comburuntur. Fiardæ anno Domini 1612. erat quippè insignis sacerdotum patronus, & protector, possessionesque minimè spernendas habebat. Iberni in aliquibus Ecclesiis, quas vel ipsi ab Anglorum impetu defenderunt, vel Hæretici ad suas carcerum celebrandas rexdificari fecerunt, sacerdotes atque religiosos constituent. et si de hac re est acerrima contentio. Ob quam Catholicorum perpetuam luctam innumeræ controuersiæ oriun-

Patritij
Purcelli
mors.

De quatuor primis persecutionis &c. 228

oriuntur, lites infinite intenduntur, disceptationes in infinitum protrahuntur. Summa rerum est, omnia maxima perturbatione, & ingente confusione misceri, conantibus Anglis diuina; & humana iura violare, Ibernis verò Fidem Catholicam, Religionemque conseruare.

CAPVT. XVII.

De Religionibus, collegijs, & sacerdotibus.

IAm verò quam opem in hanc persecutionem exteræ gentes Ibernis ferant, breuiter dicam, & certè non mediocri auxilio spiritali (nam de hoc loquimur) hæc insula iuuatur ab externis nationibus Ibernos studiosos sacrarum litterarum, & optimarum artium late educantibus. Ac meherculè par est, vt cum Iberniâ quondam multis gentibus doctrinam suppeditauerit, Euangelicamque veritatem profugaram restituerit, nunc multa cum vna paria faciant. Philippus Hispaniarum Rex, studiosissimum, atque validissimum Christiani nominis propugnaculum, & Ecclesiæ Catholicæ fulcrum miseratus hanc Ibernæ Ecclesiæ calamitatem, subsidium laboranti, iamque penè cadenti Fidei insulæ honorificentissimum, atque saluberrimum prouidit, dum Ibernicæ iuuentuti litteraria palestra excolendæ, & sacris ordinibus initiandæ seminaria, quæ hodie florent, instituit, & vectigalibus locupletauit, vt inde sacerdotes doctrina, bonisque moribus imbuti in Iberniâ reuersi diuini verbi semina diffundant atque populum immani tempestate confusum in tutissimo Fidei Catholicæ portu contineant.

Salmanticensis, compostellanumque seminaria sunt ab ipso Rege constituta. Vlyssiponense à Lusitanis optimatibus inceptum à Rege auctum. Hæc à sacerdotibus clericis primum florentissime administrata, nunc à patribus societatis Iesu Ibernis præclarè reguntur instituto ipsius sacre religionis, quæ contra perturbationem insanorum dogmatum hac tempestate caput extollentium ad rudis, atque teneræ iuuentutis animos bonis moribus, atque litteris imbuedis diuino quodam munere constituta est Hispali quartum est ab Hispalensibus optimatibus deuotum, regiaque ope adiutum in ipsis adhuc cunabulis vberissimos fructus gerens. Illud autem, quod idem Catholicus Rex in Gallia Belgica Louanij Franciscanis religiosis constituxit beneficijs in Iberniam, Ræque publicam Christianam, eruditione, & doctrina maxime memorabile est. Silentio prætereunda non sunt tria seminaria, quæ in eodem Belgio Catholici Regis auxilio, & Belgarum primorum patrocinio proteguntur Antuerpiæ, Duaci, & Turaci. Totidem quæ Gallicis magnatibus patronis, Burdigalæ, Tolosæ, & Luteciæ vigent, dignissima sunt, vt ab obliuione hominum vindicentur. Ac certe Burdigalensè seminarium Cardinalis Franciscæ Surdicensis Burdigalæ Archiepiscopi Mecenate, & Dermysio Maccartha rectore incredibiles fructus diu profert.

Præterea plerique nobiles Ibernij opibus pollentes curant liberos in hæc regna, in quibus Catholica Religio floret, missos, dum in gymnasijs se litteris addicunt, suis sumptibus alere.

Religionibus quoque horum regnorum plurimum Iberniam debet, quod Ibernos in sua cænobija, instituta, regalaque libentissimè & obuijs, vt aiunt manibus coopant. Itaque in Religionibus, seminarijs, & parentum expensis

expensis Ibernij sacerdotes, & religiosi educati. Iberniam cateruatim inundantes, damnum illud, quod Angli intulerunt, Religiosas domos, & sacra gymnasia cuertendo, compensant, & resarciunt, quamuis non omninò, magna tamen ex parte. In Iberniam quoque nonnulli adhuc se religionibus alligant: plures sacris ordinibus inaugurantur. Hi sacramenta ministrant, constantes in Fide adiuuant, nutantes confirmant, cadentes retinent, lapsos erigunt, Euangelium sacrosanctum exponunt, populo concionantur, Hæreticorum nodos, atque tricas dissoluant. Quò crebrius è regno discedere iubentur, eò libentius manent, & etiam confluunt. Ne ab Anglis cognoscantur, secularium hominum vestibus induti alij mercatores, vel medicos, alij ense, & pugione cincti equites, alij alia conditione, & arte se simulant. Vt autem in omnibus regni locis sint sacerdotes, qui animarum curam gerant, salubre consilium est inuitum, quod vt facilius percipiatur, in memoriam reuocandum est, in Iberniam Archiepiscopatus quatuor, & Episcopatus complures esse, omnesque hodie ab Hæresiarhis possideri: ob idque titulis eorum Catholicos præfules non, nisi rarò creari, quòd sine vœtigalibus Ecclesiasticis tanta Episcoporum turba dignitatem, & honorem tuere non posse videatur. Quamobrem Archiepiscopi quatuor, qui sunt à Romano Pontifice inaugurati in suffraganeis Episcopatibus vicarijs generales constituunt, autoritate Apostolica accedente, sacerdotes, siue clericos, siue religiosos. Hirtus parochialibus Ecclesijs Parochos præficiunt: Et Eugenius Macmaganus Dublinnæ Archiepiscopus, & David Ocarnius Casiliæ magna discrimina, & ingentes labores ad euntes suorum Archiepiscopatum

caus per se pascunt. Petrus Lombardus Archiepiscopus Ardmacar, & Florentius Omelconrius Iuonia, qui multis de causis in Iberniam per Anglos iurus esse non potest, suas provincias vicarijs delegarunt.

Quam strenue autem sacerdotes rem gerant, & Hæresibus obstant, fidem superat. Quia in re multum imprimis insudant. Diui Dominici religiosi, qui sunt multa, nobiliaque quondam in Iberniam cœnobiaz tenuerunt, ita nunc illi laboranti non minus student subuenire, quam si eadem possiderent.

Seraphici Francisci filij, quemadmodum sunt apud Iberos in maxima veneratione, hodie in Iberniam ceteros omnes religiosos numero vincunt, nec vllis meritis cedunt Patres societatis Iesu, quia sub idem tempus, & sua Religio, & hæc hæresis habuit ortum, illaque contra hanc diuinitus videtur constituta, idco sui munctis, atque provincia esse statuerunt, aequalis hostis mortiferum conspectum, & furentem impetum sustinere. Alij religiosi non sunt in Iberniam tam frequentes hac tempestate, & si non desunt aliqui filij Diui Bernardi, cuius sacra religio multa monasteria locupletissimis vestigialibus ditata in ea amisit: sicut & sacer ordo D. Augustini, cuius vigent hoc tempore pauci religiosi. Renasci videtur sacerdotes instituti Diui Iohannis hospitalis Hierosolymitani, qui iam fuerant extincti, simul ac amplissima vestigalia, pulcherrimas domos, amœnissimas totius regni sedes ordo ille sacer amisit. Sacratissima religio magni Patriarchæ Benedicti incipit restitui. Numerus clericorum magnus est, atque florens. Omnes Ecclesiastici quot sint, mihi quidem non constat, imo ne Anglis quidem ipsius diligentissimis sacerdotum indagatoribus

toribus. Illud non ignoro, mille, centum, & sexaginta sacerdotum religiosorum, & clericorum nomina, cognomina, eorumdemque parentum, & protectorum ab Anglis inquitendo compta fuisse, nec aliam ob causam quæsitam, quam, vt sacerdotes, & eorum protectores, qui possent arte, perderent, quemadmodum Cornelium Odubhanam Episcopum, & Patriitium Oluchranam presbyterum sustulerunt, ad quorum Martyrium describendum animum appellamus.

CAPVT. XXVIII.

Cornelius Odubhana Episcopus, & Patriitius Oluchranus sacerdos Martyres clarissimi.

Cornelius vir haud obscuro genere natus Seraphicæ Diui Francisci religioni sese teneris ab annis alligauit. Vbi mirifica pietate, longis orationibus, perpetuis penitentijs, & omnium virtutum ornamento fulgens, doctrinam cruditus, ingenio comis, & urbanus, sermone nequaquam rudis euasit. Quas ob singulares dotes Pontifici Maximo dignus est visus. Duni, & Conerix Episcopus inaugurari. Susceptam ille prouinciam funestissimo patrie suæ tempore, quo maxima molestiarum, & turulentissimæ tempestate existerunt Anglica Hæresis in animarum perniciem immanius, & sepius in dies grassante per annos circiter triginta præclatè

gestis, sacrosandum Christi Iesu Euangelium exponens, sacramenta ministrans, populum sibi demandatum in Christiana veritate confirmans, nihil, quod ad boni præsulis partes desideraretur, præmittens, ab Hæreticis interdum captus, carcere, vinculisque vexatus, labores incredibiles sustinens, nullis calamitatibus fractus. Denique in hæc Jacobi Regis persecutione ab Anglis militibus diu quæstus repente circumuentus Iunio mense anno post Virginium partum vndecimo supra millesimum sexcentimum deprehenditur, cum ab equire Ibero exceptus hospicio sacramentum confirmationis celebrasset, & Dublinam delatus in caliginosum, fetidumque carcerem, cuius & antea tenebras, & nidorem tulit, & vincula coniecitur. Sub idẽ tẽpus Patricius Oluchtanus sacerdos Roma reuersus in oppidũ maritimum Coraciam appulit. Vbi cũ homo minimẽ dolosus interroganti præfecto se sacerdotem, & Papisticum esse confiteretur, Dublinam quoque missus in carcerem detruditur, non in eundem cum Episcopo, qui arce regia tenebatur, sed in alium facinorosis hominibus dicatum. Ambo menses circiter septem varijs miserijs concussis in conuentibus mense Ianuario sequente habitis ne Hæreticis quidem ipsis maiore pœna, quam longi carceris detrimento coerecendi videbantur. Aliud tamen Angliæ regis & consilij iussu (sic enim fertur) est decretum. Læsæ Magestatis crimine insimulantur. Dies illis ad dicendam causam constituitur. Quæ dies dum venisset, prætribunali, quod regium scamnum hominante, consistitur, patroni, & procuratoris auxilio destituti, & prohibiti, omnique sacratissimum legum præfatio nudam suam causam orare compelluntur. Aderat hic actor, vel accusator, homunculus abiectus, incognitus,

cognitus, pecunia corruptus, qui non alio crimine potuit Episcopum arguere, quàm, quod in Vltionia degerat cum Onello, & alijs Catholicis contra Elizabetham pro Fide bellum gerentibus. Præerat iudicio Dominicus Sarceeldus crudelissimus sacerdotũ & Catholicorum virorum damnator, innocentis, & Christiani sanguinis effusor liberalissimus, & ob id titulo equitis Aurati ab Hæreticis donatus. Eius verò collega & Hæreticus erat, se tamen agrum simulauit, ne innocenti sanguine se pollueret. Dominicus truculentissimum suum vultum ad Episcopum conuertens, purga, inquit, te crimine ab actore obiecto. Sum equidem, inquit Episcopus, consecratus, & vinctus oleo sacro. Quocirca tuam credo non latere prudentiam meæ causæ examen non huc, sed ad forum Ecclesiasticum pertinere, cum seculares iudices, nec debeant, nec iure possint de Ecclesiasticis vitis ferre sententiam. Non mihi videntur te fugere illa Psalmistæ verba. *Nolite tangere Christos meos.* Nonne Christus ipse, inquit Sarceeldus, fuit Pilati sententia iudicatus? Certe, subridens inquit Episcopus, & me quoque sequi Christi Domini vestigia iuuabit, si vos Pilatum non pudet imitari me crudeliter, iniusteque damnando. Personit tunc forum vndequaque aliorum gemitu, aliorum risu. Age, inquit iudex Episcope, aut crimen diluito, aut reus læsæ Magestatis esto. Cum, inquit Cornelius, fori beneficio mihi frater non permittatis, haud dubito, quin eadem facilitate in principali quoque quæstione viam legibus, mihi iniuriam intuleritis. Tamen, quia nec forum declinasse, nec recere apud vos mihi emolumento est, imperi me certe non, quod Angliæ Regis Magestatem læserim, sed quod diuinam obseruem atque vestram iniquitatem, & meam innocen-

tiam significare non aggrauabor. Ad aſſeris calum-
niam, quod regnante Elizabetha fuerim in Vironia
commoratus apud Catholicos fidem Christi armis
tuentes iuſticias non eo. Neque ideo tamen cri-
men admiffiſſe mihi videor, cum ibi mea diœceſis ſit,
ipſeque ſim adſtrictus in ea reſidere, gregem Domini
meæ fidei commiſſum paſcere, & conſulere anima-
rum ſaluti, de bellicis verò motibus, & armorum ap-
paratu nihil cogitauerim. Quod etiam ſi feciſſem nunc
mihi officere non debet, cum Iacobus Rex Iberniæ, &
Angliæ ſceptro primuſi potitus reatus in antecellentes
admiſſos Ibernis condonauerit, & iniuria præſente
ſine profuſa abolita, & veteres amicitia reconciliata.
Illa errorum condonatio, inquit iudex, tibi non po-
teſt optulari, quòd in iudicio ſponte te non ſtiteris,
quòd remiſſionis diploma, vel inſtrumentum non re-
ceperis, quòd tuæ erga Regem fidelitatis, & principis
regis in eccleſia ſuorum regnorum iuramentum
non præſtiteris. Nulla, inquit Epifcopus, ratione opor-
tuit me virum Eccleſiaſticum in ſeculari iudicio ex-
hiberi, neque petere illud veniæ documentum, cum
ne laicorum quidem decima pars comparuerit, aut
habeat illam ſchedulam, cum omnibus ſufficiat gene-
ralis commiſſorum remiſſio, quæ regio chirographo
conſignata, publicè diuulgata in veſtris monumentis
perſcripta conſeruatur. Sacramentum verò fidelitatis
& regi pontificatus maximi, quòd voſeſtis ſoliti ex-
igere, ne fas eſt Catholico reddere. Imbecilli vel
metu territi, vel allecti præmio iuſiurandum hoc
dant. Ego neutro deducor, vt tantum ſceleris admit-
tam. Quin obreſtor me hac vna de cauſa, perindeque
Catholice Religionis, & fidei damnari. Quo quidem
maius opinione omnium capio animo gaudium.

Ague.

De quatuor primis perſecutionis &c. 232

Agite. Non magis meum ſanguinem vos appetitis,
quam ego illum pro Chriſto redemptore effundere ex-
peto. Longè, iudex inquit, falleris opinione ſuperſe-
deamus cauillationibus, & tricis iſtis tuis. Oſtendam
tibi, non Fidei, ſed leſe Magiſtratus cauſa, recum agi.
Optionem tibi facio, mea ne ſententia velis incunctan-
ter oppetere mortem, an duodecim virorum iudicio
tuam cauſam decernendam, permittere? Epifcopus id,
quod erat, ratus, in Sarſeeldo ne veſtigium, quidem
clementiæ, & iuſtitiæ eſſe, à duodecim verò viris, ſi
idoneis, & exceptioni non obnoxiiſi ſui capitis animad-
uerſio delegaretur, ſe non fuiſſe damnandum, hoc
elegit.

Cæterum Proteſtantes conſtituerant, vt vndecim
Angli & Scoti alienigenæ, incogniti, & inſimæ con-
ditionis contra ſuas etiam leges de Epifcopo ſenten-
tiam ferrent, Ibero vno ad explendum numerum
addito. Quibus præſul opponit, vel Anglorum iure
ſaneitum eſſe, vt à ſuis quique paribus, & equalibus
iudicentur. Comites, Barones, & nobiles à nobilibus
alijs, & nullus in duodecim album cooptetur, qui
viginti ſaltem libras argenti veſtigales non habeat, &
cuius ſit, tantum verò abeſſe, vt arbitri iudicium de
ſe redditari ſint ſibi conferendi, vt ne nobiles qui-
dem, aut noti eſſe, videantur, neminem eorum poſſi-
dere viginti obulos veſtigales, nedum libras, & omnes
præter vnum hoſpites eſſe, atque adeo non ab his, ſed
ab alijs cauſam fuiſſe examinandam: alioquin ſibi in-
iuriam irrogari, regiaſque leges non obſeruari, quem-
admodum etiam ius diuinum, Pontificium, Cæſa-
reumque violabatur dum ipſe Epifcopus cogitur cau-
ſam apud profanum iudicem dicere. Quæ tamen æ-
quiſſima exceptio, reo innocentiffimo coram iudice

Gg 4

inquiſi-

iniquissimo minimè profuit. Ita causa discussa, duodecim conscripti iudicium daturi in conclau clauduntur. Vbi undecim alienigenæ nulla interposita mora Præsulem Magestatis læsæ reum proferunt. Clamitat vnus ille Ibernus, & protestatur, nec sententiam secum fuisse communicatam, nec assensum se præbuisse. Quo tametsi sententia infirmabatur, tamen contra Episcopum firma, legitimaque habetur. Supererat iam, vt quo supplicij genere foret afficiendus, statueret iudex.

A duodecim viris dum hæc aguntur. Patrio Oluchrano sacerdoti ad regium scamnum, vt demonstratum est, producto culpæ Magestatis læsæ vertitur, quod Belgium eadem nauî, qua Onellus, & Odonellus fugerant, petierit. Patrius obiecto responsum præbuit, se quidem ea nauî fuisse in Belgium traductum nauatum operam litteris, prius tamen, quam Onellus, & Odonellus traiecissent, sicque fuisse eorum fugæ nescium. Interrogatus inde veller ne iudicium duodecim virorû subire, respondit, illos duodecim, si forent Iberni in discrimen, & periculum ipsius salutis causa esse deducendos, & tamen forsitan fore, ne ipsi possent subuenire, sin essent Hæretici, eos metu, seu premio motos facile peccatum commissuros, ipsamque damnaturos, se verò nolle, vt propter se, vel Catholici, & benemeriti periclitentur, vel Hæretici emulent peccata: in iudice æquitatem, & iustitiam requirere. Tum Sarceeldus, cum examen, inquit, legibus constitutum experiri recuses, ad me decidenda causa deuoluitur. Ac ita de vtroque in hæc verba sententiam pronunciauit.

Cornelius Odubhana Dunensis, & Conorensis Episcopus, & Patrius Oluchranus sacerdos Papiſtici læsæ

læsæ Magestatis conuicti nunc in carcerem referuntor, primo Februarij die pedibus vincti per publicas vias ad patibulum carris trahuntor, cum fuerint parumper suspensi, semianimes à furca deiciuntor, mox exinanuntor, extra ignibus vruntor, capita in cæcis turribus collocantor, reliquum cadaueris in partes quatuor sectum in publicis vijs disponitor.

Qua prolata sententia planctu, & vlulatu forum personat, ingente mœnore, & luctu per oppidum totum afficitur omnis sexus, & ætas. Soli Episcopus, & sacerdos alacriores videbantur, & reuerà erant. Vterque alterum consolatur, & ad effundendum pro Christo Iesu sanguinem confirmat. Pia puella solita Episcopo, & sacerdoti portare victum, quem Catholici largè suppeditabant, sententia damnatos visit. Quæ cum Episcopum de valetudine sciscitaretur, ita ille affatur.

His decem annis (mihi crede filia) nunquam melius habui, seu corporis robur, seu animi gaudium contempleris. Id vnum mihi curæ maximæ nunc est, vt dignetur Deus me potius in suam cœlestem regiam, & suum diuinû conspectû hac Martyrij via ducere, quam in hoc carcere senio confici, & vetustate dissolui. Tu quidem filia beneficia multa, & singularia in me contulisti, pro quibus habeo tibi gratias, & referrem etiam, si possem: præmium Deum daturum scio. Id quoque cæteris suis erga me meritis addas, oro, vt cum interfectus fuero (quod saxis Deus ita cueniat) in hoc (Franciscanæ Religionis vestimentum ostendebat) me condi, & sepeliri cures. Pluris hoc sagum, quod viridi æuo suscepi cunctis insignibus Episcopalibus, & omnibus maiorum imaginibus facio.

Cum ita sancti animo firmiter constituissent pro Christo vitam morte commutare, diabolus vigilans humani generis hostis nullum lapidem non mouit, ut eos a tam honorificentissimo conatu deijceret, frustra tamen: siquidem Deus decreuerat, ut quod vehementior esset diaboli contentio, eò foret Martyrum victoria gloriosior. Itaque Prorex quam frequentissimè missis interdum suis conciliarijs, interdum alijs viris grauissimis pollicetur, condemnatis vitam, reatum veniam, alia non exigua præmia, præsertim Præsuli Episcopatus, quos habuerat à Summo Pontifice, & sacerdoti Ecclesiasticum beneficium locupletissimum, magnoque semper eos apud Regem, & ipsum in honore futuros ea conditione, ut à Catholica Ecclesiæ, & Romani Pontificis imperio desisterent, festè regiæ subscribant, Regem esse Ecclesiæ caput, & principem in Magna Britannia & Ibernia, seque illi fore fideles iuraturando confirmant. Episcopus responsum præbuit, longè maiorem infirmitatem, & stoliditatem esse sibi senis octoginta circiter annos nato suadere, ut propter breuissimam labilis vitæ voluptatè, perpetuas penas sustineret, quam Eliazar senis consuluisse, ut propter euitandam mortem suillam carnem comedere simularet. In eandem sententiam sacerdos iuit. Cumque distingerentur, quòd multa exhortatione priuati facilius metu, vel præuijs vincendi viderentur, nunquam tamen à pristina constantia discesserunt.

Igitur Hæretici spe auertendi eos à Fide Catholica destituti, properant ad sententiæ executionem. Destinata die tortores desiderabantur: Namque publicus vrbis carnifex, qui Ibernuserat, fugerat ne se sacrorum virorum lamia, ne inquinaret. Nec ex tota Ibernica gente repertus est vllus, quem vel minæ, vel metus, vel præmia

in mouerent, ut in sanctos sacrilegas manus iniiceret. Quam obrem deliberatū est, ut Anglo facinoroso propter homicidium carcere detento, qui sententiæ executioni mandaret, venia criminis concederetur, & pena mortis, qua debuit plecti, remitteretur. Cum hoc armatorum magna caterua missa præsidio, ne vulgus in nocuos in libertatem vindicaret, cum caros ad carceris ostium duxisset, eosque Cornelius oculis iustrasset, magnus, inquit, nobis honor habebit, qui triumphalibus curribus ad patibulum sumus ferendi, cum Christus dominus crucem, cui fuit affixus, suis humeris sacrosanctis portauerit: currumque conscendens Franciscana Religionis habitum, quo detecto incedere cupiebat, ab Hæreticis coactus est opere alia veste imposita: Cum ambo Martyres vberetur, senes, iuuenes, decrepiti, pueri, anus, puella, matronæ non modo è cunctis vrbis vicis, sed ex vicinis quoque municipijs, & pagis confluentes in plateis & vijs obuiam veniunt benedictionē Episcopū flexis genibus orātes, militibus frustra turbam arcentibus, & aliquos vulnerantibus. Inter ceteros occurrit, qui Episcopum coegit rescicere vini haustu corpus senio confectū, & ieiunio languidum, nam toto die cibi nihil libauerat, cum esset tunc hora circiter quarta pomeridiana. Multitudo populī incolumitate sua posthabita constituisse fertur infantes in libertatem vindicare, idque sane factura nisi Episcopus, qui eius consiliū intellexit, obstitisset, Catholicos per Deum rogādo, & obtestando, ne ipsum Martyrij corona, quam diu expectabat priuaret: ne se, liberos suos, coniuges, atque fortunas in discrimen deduceret. Omnibus autem placidissime benedixit, neque à Fide Catholica, cuius lacte fuerunt nutriti, vel lacum vnguem discederent, suadet.

Sapissime vero sacerdotem altero curru sequentem

nomine compellar, iubens esse fortianimo, omnia pro Christo viriliter ferre ostendensque concionando parum itineris reliquum esse, ut in veram patriam perveniant, ubi summam quietem, & aeternam tranquillitatem sint nacturi, modò unius horæ laborem, & brevisimum dolorem sustineant. Sacerdos vicissim episcopum precatur, ut pro ipso oret, fortiter anteat, se audacter securum pollicens.

Cum flumine oppidum alluente trajecto ad radicem tumuli in quo erecta patibula eminebant iussi à cæcis descendissent, fixis humi genibus cœperunt ad Deum preces effundere. Quas brevit interrumpere compulsi ab equirebus præsidio comitantibus hastis percussis, colle cito & alacriter superato furcas amplexi, & osculati rursus orant. Cumque iterum orationem interrumpere cogerentur, Episcopus sacerdotis sollicitus, veritusque ne callidis Hæreticorum versutiji deciperetur, quam summisissimè, & abiectissimè decipit, ut sacerdoti liceret præire, ut ipse illū inter moriendū cōfirmaret. Quò beneficio minimè impetrato sacerdos illum esse intrepido animo, & magnanimè præire iussit, se securum promittens:

Tunc Episcopus instituti Franciscani bardocuculum, eo se induere prohibitus, illi virgunculæ cuius superius mentionem fecimus, inter turbam ad crucem astanti proiecit, iubens eam memorem esse promissi, nimirum, ut sacræ Religionis Franciscanæ vestimentis ex sanguine Præsulis cadauer involuere: et Tamque patibulum ascendens in ipso scalarum primo gradu populo eminentior Deum suppliciter precatur, ut ecclesiam Catholicam ocio, & tranquillitate fruiri, & Catholicis Ibernis omnia prosperè, & secundè evenire det, ijs, à quibus ipse erat occidendus, veniam concedat, & eosdè

ad ve-

ad veritatis agnitionem deducat. *¶* Tum ingens multitudo inis clamor athera ferit, san-ctos & innocentes iniuste, & crudelissimè interfici, se vigilantissimis, pastoribus, locisque charissimis spoliari. Qua de re perterritis Protestantibus Challinerus Anglus Ministroclericus accedens ad Episcopum interrogat, quam ob causam se damnatum fuisse putabat? Cui Præsul dixit non aliam ob causam se morte puniri, quàm Fidei, & Religionis Catholicæ, suæque erga Romanam Ecclesiam obedientiæ. Imprudenter, inquit Hæreticus, loqueris, & mortaliter peccas in mortis articulo mentiendo, ideoque non est, cur speres, te fore saluum. Cui Episcopus, adeone, inquit, tu Theologus sapiens es, ut tibi persuasum habeas omnè mendacium esse mortale peccatum: etsi hoc ego commiserim non esse adhuc penitentiae locum? Quinimò tu, qui soles mentiris. Nam præter hanc causam nihil potest mihi culpa duci, quia si resuadente, regis sectæ assedissem, nihil mihi non fuisset condonatum. Abi nunc in malam crucem Satana mendacissime. Cum ad tertium scalarum gradum pervenisset, orationem ad populum statuit habere propositis illis Divi Pauli verbis. *¶* Si Angelus de celo evangelizaverit vobis aliter, quàm audistis, nolite credere ei. &c. Ceterum tres regij consiliarij, qui sententiæ exequenda præsidebant, carnifici, ut orationem interrumpat, imperant.

¶ Ego quidem, nominem etiam Hæreticum puto fuisse adeò stolidum, & inscium, ut non intellexerit hos viros iniuste argui, & damnari. Namque, carnefex ipse Hæreticus veniam committendi sacrilegij Episcopum rogat, quam ille, se dare placidissimo vultu dixit. *¶* Spectantibus hoc magnam admirationem movit, quod tortor miles robustus ætate florens, qui martyrum carnificio

carnificio se vitā redempturum nō ignorabat, quasi sū
 incompōs in scālis titubabat, & Episcopos senex, debilis
 intrepidē scālas ascendit, in eisq̄ loquēs stabat robore
 perfusus cōllo suo laqueum imposuit, sudario faciem
 cooperuit, iunctas manus carnifici, vt vincirentur por-
 rexit. In huius etiā rei contemplationē attoniti rāpie-
 bantur, quōd illā tota dies erat obscura, & tenebrosissi-
 ma nubibus densissimis solis splendore intercludenti-
 bus, spississimāq; nebula maiore caliginē terra obdu-
 gente. Vbi verō Cornelius pedes in scālis collocavit, su-
 bitō sanguinei coloris nubes ob solem apparuit, per quā
 sol radios eiacularis, verbē, suburbia, & supplicij locū illu-
 minat, ædificia, solūque puniceo colore perfundēs, qua-
 lis soler esse solaris radius per rubrū vitrum traiectus. Is
 fulgor maior supplicij locū, sed maximus Episcopū cir-
 cumstabat, verbaque facientis os ingredi videbatur: in
 aliā verō nullā illius horizonis plagā sol radios emitte-
 re, similem uē lucē diffundere visus est. Cū verō Episco-
 pus de scālis deuolueretur, ad pristinā obscuritatē, & tri-
 stitiā dies repente reuertitur. Antistes inter suspenden-
 dū nullū membrū impetu agitauit. Semiuuus a torto-
 re demissus ē furca vix fuit, capite truncatus, cū illud
 aliquis Ibernus rapuit, qui in confertissimā suorū Ca-
 tholicorū turbā sese abdens, elabitur, nec vāquā fuit re-
 pertus, aut cognitus quāuis Prorex idelatori proposuerit
 præmiū quadringentarū librarū argenti, id est, auro-
 rum numerorū circiter mille, & sexcentorū. Sanguinē
 quoque de cruento corpore copiose fluentem Catholici
 lineis exceperunt, mortui vestimenta vsque ad intīmā
 tunicam, & cilicium a percussū, diriperunt, interque
 se diuiserunt, frustra militibus Hæreticis obuiuentibus,
 coluntq; digna veneratione. Ita Cornelius cœlū subiit
 annū agens circiter octogesimalē Idē iter Patritius arri-
 puit:

puit: scālas ascendit illud Simeonis canticū repetens.
 Nunc dimittis seruum tuum &c. Præsulis ex cōplo pro circū-
 stantibus orat, illis benedicit, cunctis parcit, imposito
 laqueo parumper pender, semianimis dimissus ē pati-
 bulo labat, mutilatur, secatur. Inermium verō impetum
 martyris sanguinem, cæterisque reliquiis colligere cu-
 pientium armati milites sustinent, raptu capitis Episcopi
 docti, multos vulneribus afficientes. Variusq; anima solu-
 ta corporeis vinculis Essentia diuinā cōspectu immesā
 voluptatem perpetuō captura in felicissimū beatorum
 cetū transmigravit anno post Virginis partū duodecimo
 supra millesimū sexcentesimalē Kalēdis Februarijs iuxta
 veterē cōputationē, quæ sub ditione Angliæ regis obser-
 uatur, secūdū verō emendationē Ecclesiæ Catholice cal-
 culū iij. idus Februarias. Prima nocte Martyrū corpora
 inhumata sub dio relicta sunt vigilibus Hæreticis adhi-
 bitis, ne a Catholicis auferretur. Quidā vir pius, qui ex-
 cubitoribus pecunia corruptis, ea pallio suo cooperuit, &
 ad ea ipse cubuit, cū somno solutus expergissetur, brā-
 chium suū multos ante annos paralyti impeditū, & exani-
 me ad pristinā sanitatē restitutū experit. Postero die fi-
 liæ Eduardi Brabtonis Angli equitis Aurati, eā, vbi ca-
 dauera iacebāt, curiū veste petulante garralitate Marty-
 rū opinionē, interitū, & veneratōres carpebāt, nō tamen
 impunē: nō equi aloquim mirissimū furore subito acti
 per declinē collē sese precipitāt, aurigā discutiunt, eius
 brachium casu frangūt, currū subuertunt, & illi puelle, quæ
 ceteris impudētior erat in sanctos, facies casti, & vulnere
 deformatur. Eodem die ibidem ad furcās corpora sepe-
 liuntur, sed summa noctis quiete in sacellum non dum
 Hæreticorum superstitionibus inquinatū a Catho-
 licis transferuntur.

De Parlamento quinto persecutionis membro.

DOMINI PHILIPPI OSVLLIVANI

BEARRI IBERNI.

TOMI. IIII. LIBER. II.

De Parlamento, quinto persecutionis membro.

Actenus capita persecutionis principalia quatuor sumus profecuti. Agemus libro presente de Quinto, hoc est de Parlamento, quæ non minima pars tyrannidis est, vt ex Protestantium iniurijs, regijs edictis, atque dictis, Catholicorum ciuili repugnancia, & alijs rebus ob nouitatem, & crudelitatem memoratu dignis, iucundisque constabit.

CAPVT. I.

In Ibernia quomodo celebretur Parliamentum?

VM, quatuor superioribus afflictionis capitibus Angli Catholicos Ibernes à Christi Iesu Fide non potuissent amouere, prociant ad quintum principale persecutionis membrum executioni mandandum vt Parlamenti auctoritate in sacerdotes, eorumque protectores & Catholicam Religionem leges Hereticas stabilirent. Est autem Parliamentum voce Gallica

Gallica dictum, vt accepi, si ritè celebretur, optimarū, & procuratorū regni, vel dominationis, quibus de Republica referendi, legūque ferendarū facultas permittitur, cæterus, vel cōuentus, vel senatus causa decernendi de secularibus rebus eōuocatus. Quia enim turba populi totius ad legū rogationē non potest facile cōuenire, necessitas ipsa rē deducit ad diffinitos numero viros Parliamentarios, vel senatores nuncupatos, penes quos est ferendi, tollendique leges, deque summa Reipublicæ agendi potestas. Qui cū maiori parte secularis homines soleant esse, si spiritualium rerū examen sibi agnoscant, iam eorū cōuentus nec consilij, nec senatus, nec Parlamenti, sed conuenticuli scelerati nomine dignus videtur. In Ibernia Parlamentū magna omnium ordinū frequentia, & solemnitate celebratur tū veteri more à maioribus accepto, tum exterarum gentium exēplo. In eo ferendorum suffragiorum potestas debetur hæreditario iure illis secularibus, qui eo honore fulgent, vt nouioribus latinis dominatione, Hispanis senioræ, Italis illustrissimæ segnoræ nuncupentur, cuiusmodi sunt Duces, Marchiones, Comites, Vicecomites, Barones, sed maxime antiquissimi Ibernici optimates Tiernæ vocati longa temporū serie ante Anglorū dominationem instituti sunt hoc iure vsi, licet postea abdicati, quod nō sunt ab Anglis Regibus inaugurati. Quod vnum mihi non leui argumēto est, vt existimem omnia Parlamenta ab Angliæ principibus in Ibernia celebrata irrita omnino esse, à quibus quippe repelluntur iidem, qui potissimum illis interesse deberent. Eadem auctoritate valuisse feruntur illi, quorū possessiones Baronatū terræ continent. Archiepiscopis, & Episcopis Catholicis ius hoc deferebatur, & si sunt alij Ecclesiastici, qui idem sibi vendicabant, licet nunc sit illis ademptum, quemadmodum

dum & vetustissimis magnatibus, & Hæresiarchis adjudicatum. Ita autem, atque Christianis illis, sæculis placuit. Hodie vero dignitates ab Anglis Regibus creatæ, siue seculares, siue Ecclesiasticæ, non aliæ, possunt in senatu ferre sententiam. Præter quas duæ singulisciuuitatibus, aut magistratibus procuratores adesse debent. totidem quoque procuratores oportet conuenire è singulis regni tribubus, quæ comitatus Angli nominantur. Itaque dignitates, vel opimates Ecclesiasticæ, & seculares, magistratumque, & tribuum procuratores integrum Parlamentum constituunt. Vocabant antiquitus in Parliamentaria comitia Regis Ibernici, qui totius regni Monarchæ erant, & etiam reguli, & regni primores, intra suos quisque fines. Hodie vero Reges Angliæ, vel Proreges eorum accessunt. Nostrique patrumque nostrorum memoria senatores omnes ad Parlamentum conueniunt. Dubhissimam, quæ vrbs regni princeps habetur: vbi est illis pro curia, vel conciliabulo templum Diui Patritij præstitutum. Ibi sedent in duabus aulis: in altera, quæ inferior aula vocatur, magistratum, seu ciuitatum, & tribuum procuratores de proposita re prius decernunt. Deinde ad dignitates in altera aula quam superiorem dicunt, sedentes referunt. Quæ, si procuratoribus assentiuntur, iam Parlamenti decreta legis vigorem habebunt, assensu Principis accedente. Præest tribuum, ciuitatumque procuratoribus magistratus ab ipsis in curia ante omnia electus, qui communiter Interpres appellatur. Dignitatibus præest Chancarius, vel cui Principis vices fuerint delegatæ. Hæc ad Parlamenti explicationem dixisse, sufficit. Nunc ad historiam nostram redeamus.

Legitimi Parlamentarij reijciuntur, & illegitimi conscribuntur.

Persuasum sibi habebant Angli, in Ibernia nec commodius, nec efficacius fuisse fidem Catholicam extirpandam, suas se festas corroborandas, incolas à Romani Põtificis, & Ecclesiæ Catholicæ duæ, & imperio subducendos, sibi que omninò conciliandos, quam si vniuersum populum subigerent legibus suis, quas contra Christum in Anglia tulerunt. Fidem verò, constantiamque Ibernorum erga Catholicam Religionem longa consuetudine, apertissimisque documentis experti, minimè ignorabant ab illis fuisse prisca, atque Christianas leges retinendas, nouas, & Hæreticas repudiandas, si, & numero non inferiores Hæreticis in Parlamento concurrerent, & possent liberè sententiam dicere. Quamobrem cunctis viribus contendunt, vt vtrumque impediatur, ne Catholici numero pares sint, neu bene iustèque sentire audeant. Itaque Prorex Anglos Protestantes locorum præfectos iubet, vt efficiant ad Parlamentum eligi procuratores in tribubus, & vrbus, in quibus Angli, & Scoti, & ex Anglis oriundis Protestantes domicilium iusque ciuitatis habent. Præfecti iussis Proregis obdientes, si in vrbe, tribuue vnus duntaxat Anglus vel Hæreticus iure municipali fruitur vt si procurator nominetur, totis viribus conantur, electores nunc minis pœnaq; terrendo, nunc persuasione decipiendo, interdud donis oppugnando, & nonnunquam Catholici nomen ex procuratoru albo delendo,

Hæretico inscripto. Præterea multi conuentus antiqui, quorum pietas erga Deum, & constantia erat notissima, suffragiorum iure auuntur. Nihilominus Iberni elegerunt aliquot procuratores viros splendidos & primorum filios, quorum virtuti, & Religioni magnopere confidebant. Quos in Parlamentum proficiscentes, nobiles, plebei, matronæ, puellæ, pueri, decrepiti orant, & obtestantur, vt sanctam Iesu Religionem à maiorebus semper cultam defendant, si faciant aliud, id irritum se habituros pollicentes. Quocirca excoGITANT Angliam artem Anglorum, atque Scotorum colonias, de quibus superius egimus, nomine ciuitatis ornant, & suffragiorum iure, & alijs immunitatibus donant, legum, atque consuetudinis metam transgressi, vt singulæ colonix procuratores duos ad Parlamentum mittant. Conferensque Prorox Catholicorum Parlamentariorum numerum cum Hæreticis, quoties illos plures esse reperit, toties cum consiliarijs Anglis occulta Parlamenta celebrat, in quibus nouas Hæreticorum ciuitates, atque Respublicas nouis decretis, & diplomatibus constituit, vt illæ Parlamentarios Hæreticos suppeditent. Cumque requireret oppida, & pagos, quibus ciuitatum leges concederet, illas agris, vastisque campis, erectis tribus, quatuorue tugurijs, imperetur. In his rursus deserts vrbibus ciues Hæreticos desiderans, ciues illis creat Anglostoufores, pharmacopolas, scribas, litium procuratores, curiæ ianitores, hominumque id genus colluuiem, qui ne oculis quidem vnquam loca illa iustrauerunt. Vt omnis profusus victoriæ spes Catholicis adimatur, pro singulis totius regni diecesibus quatuor Ministroclicos in Parlamentum venire iubetur, qui, vt Ecclesiastica Reipublica procuratores vnâ cum procuratoribus secularibus

de vtriusque Reipublicæ, Ecclesiasticæ, & secularis administratione agant.

Ita Parlamentarijs Hæreticis scriptis, qui Ibernos numero superare videbantur, Prorox diem dicit, qua Parlamentarij omnes, dignitates seculares, & Ministroclesiasticæ, tribuum, ciuitatumque procuratores Dublinnam ad conuentus conueniant. Quæ dies cum venisset, non senatores modò eò confluerunt, sed præcipua regni totius nobilitas, vt si quid præter expectationem accideret, ibi præsto essent, vbi de Religionis, atque adeò rerum omnium summa videbatur agendum. His & eorum comitibus fuit tantus sumptuosissimarum vestium cultus, tantus equorum, ensium, atque pugionum capulis deauratis, torquium, atque gemmarum ornatus tantaque pompa, & magnificentia, vt exteris hominibus qui aderant, rerum apparatus, & opulentia admirationem commoueret. Vulgi suspicio erat, futuram fuisse ob hoc Parlamentum inopinatam rerum permutationem. Prorox non erat vacuus timore.

CAPVT. III.

Quas leges Angli Parlamenti authoritate sancire voluerunt?

Senatores Catholici, quòd minimè compertum habebant, quibus de rebus esset in Parlamento decernendum, varie angebantur: qui intentissima cogitatione distracti post longam, atque diligentissimam inuestigationem inter futuri Parlamenti decreta hoc repeterunt Anglicè scriptum, vt in Parlamento relatum

senatorum auctoritate reciperet legis vigorem: quod ita à nobis latinum redditum est.

Cum multi, qui se profitentur esse, & appellant Archiepiscopos, Episcopos, Vicarios generales, Decanos, Diaconos, Fratres, leuitas, Presbyteros seminaristas, & alios Presbyteros: ac in transmarinis locis sacris ordinibus initiati fuerunt, initianturque secundum consuetudinem, ritusque Romanae synagoga paucos ab hinc annos in Ibernia regnum, aliaque Regiae Magestatis ditio-nes venerint, misisque fuerint, & Indies plures veniant, atque mittantur, non alio consilio (sicut tum ipsorum examine, & confessione, tum alijs varijs, & manifestis vijs, atque probationibus comperitur) nisi, ut non solum subditorum animos à Rege auer-
sant cum ingente eius periculo, sed etiam ruinam, excidium, in-
serunt uniuerso regno asserant, si hac mala tempestiue nõ auer-
tantur: idcirco in huius damni remedium à Rege à dignitatibus
Ecclesiasticis, & laicis conuocatis in hoc Parlamentum, & ipsius
Parlamentum auctoritate cauetur, ut omnes, & singuli Archiepif-
copi, Episcopi, Vicarij generales, Decani, Diaconi, Fratres, Iesuitae,
Clerici seminarista, alique clerici quicumque inaugurati alibi,
quam in Ibernia, vel alijs ditioibus Regiae Magestatis, aut etiam
in Regia Magestatis regnis, & iurisdictionibus aliqua auctori-
tate, & potestate deriuata, deriuandaue à Sede Romana post annũ
vigesimalium septimum principatus nostra suprema domina Eli-
zabethae Reginae defunctae, ante diem quadagesimum post hoc
Parlamentum ab hoc Ibernia regno, & ceteris omnibus regnis,
& ditioibus regiae Magestatis discedant, modo ventum, tempe-
statem, & navigationem commodè nanciscantur.

Item eadem auctoritate dicta sancitur, ne alicui Archiepif-
copo, Episcopo, Vicario generali, Decano, Diacono, Fratris, Iesuitae,
Clerico seminarista, vel alij clerico, religioso, & alicui ecclesiastico
post dictum annum vigesimalium septimum regni nostra suprema
domina Elizabethae Reginae defunctae sacris ordinibus insignito,
vel insigniendo, Religionem uel profesuro auctoritate, & potestate
deriuata,

deriuata, vel deriuanda à Sede Romana, cuiuscumque nominis,
tituli, & gradus fuerit, liceat venire in aliquem locum, huius
regni, aut alius cuiuscumque dominationis regiae Magestatis, in
illouẽ agere, vel morari post tempus dictorum quadraginta die-
rum, praeterquam in casibus specialibus, peculiari causa, & per
tempus in hoc decreto diffinitum. Sique aliquis Archiepiscopus,
Episcopus, Vicarius generalis, Decanus, Diaconus, Frater, Iesuita,
seminarista Clericus, vel alius clericus ex supradietis contraue-
nerit, tunc quoties in hoc incurrerit, toties laesa Magestatis reus
habeatur, tanquam perfidus iudicetur, puniatur, bonorumque pub-
licatione coerceatur: & quicumque post spatium horum qua-
draginta dierum, & protectioni dictorum diffinitum sciens re-
ceperit, foverit, fuerit consolatus, rictique donauerit aliquem
Archiepiscopum, Episcopum, Vicarium generalem, Decanum,
Diaconum, Fratrem, Iesuitam, Clericum seminaristam, vel alium
clericum, religiosum, aut aliquem ecclesiasticum, primum mul-
tetur quadringentis nummis aureis fisco adiudicandis. Si verò
secundo hoc crimine fuerit conuictus, puniatur penis legis Prae-
munire in Anglia lata anno decimo sexto regni Regis Richardi
Secundi. Si denique tertio crimen hoc incurrerit, tunc flagitio-
sus iudicatus morte, bonorumque publicatione plectatur, tanquã
laesa Magestatis reus beneficio doctrina non opitulante.

Præterea eadem auctoritate iubetur, ut, si ex Regis subiectis
aliquis, qui non sit Archiepiscopus, Episcopus, Vicarius generalis,
Decanus, Diaconus, Frater, Iesuita, Clericus seminarista, vel alius
clericus, religiosus, aut ecclesiasticus fuerit literis eruditus, vel
erudiendus in aliquo collegio Iesuitarum, vel seminario condito,
vel condendo in transmarinis locis, aut agat in externis regioni-
bus, intra sex menses ab hoc Parlamento perfecto, & pragmatica
de hac re promulganda in vrbe Dublinia sub magno Ibernia
figno redeat in hoc regnum, statimque intra decem dies coram
Episcopo diocesis, vel duobus iudicibus pacis loci, in quem appu-
lerit, se regiae Magestati, eiusque legibus submittat, & inuereque

iramentum regij principatus in re tam spirituali, quam temporalis iuxta edictum sancitum in hoc regno secundo anno regni Elizabethæ Regina: qui verò veniens, vel rediens in hoc regnum, vel in eo agens noluerit se submittere, & iurare hoc iramentum, perfidus iudicetur, patiatur, & eius bona sisco addicantur, sicut ob crimen læsæ Magestatis.

Eadem denique auctoritate constituitur, ut quicumque ex regijs subditis dictis quadraginta diebus prateritis commutatione, vel aliqua alia arte, directè, vel indirectè sciens aliquid portauerit, dederit, miserit, portariuè, dari, mitti fecerit ad aliquem nauantem literis operam in aliquo Iesuitarum collegio, vel seminario, perfidus iudicetur, patiatur, bonisque mulctetur, tanquam læsæ magestatis conuictus.

Inuenti etiam sunt aliquot articuli non plano sermone, vt edictum superius, explicati, sed vt longiorum sermonu lemmata, scripti, quos nos latinè proferrimus summa fide.

Articuli in Parlamento proponendi conscientia docta, iudicioque Proregis, & consilij.

1. Caueatur, vt sacerdotes in exilium mittantur.
2. In arce aliquot loca, portaque nobilibus viris, qui custodiæ mandantur, concinnentur.
3. Adimantur ociosis arma.
4. De agris occultatis inter Omurchuos conductores, & alijs arabis iudicetur iuxta ea, quæ iam acta sunt, hocque ante festum Sancti Michaelis fiat.
5. De connubijs inter Iberos, & Scotos.
6. Georgius Haminton, & Robertus VVartus iramentum principatus recusantes iurare è regno relegentur.
7. Dicti conductores agrorum, & Omurchui, quorum negotia exigunt indices delegatos, vel commissarios, in alium referantur in Chancellaria.

8. Nouis pensionarijs, quamuis iramentum recusent, stipendium soluatur iustis causis.
9. Pecunia, qua mulctantur illi, qui ecclesias frequentare nolunt, quomodo sit distribuenda?
10. Nobilium filij in Angliam mittantur.
11. Immunitates ciuibus malè eligentibus magistratus adimantur.
12. Omnes recusantes soluant duos nummos diebus Dominicis.
13. Excommunicationes cautius, & rarius ferantur, & moderatius agatur in illis locis, quibus non dum sunt prepositi pastores.

Articulus quintus eo (ni ego coniectura fallor) pertinet, vt inter Iberos, & Scotos matrimonia prohibeantur, ne duæ bellicosæ gentes, Anglis inimicæ affinitatis, & amicitia vinculis inter se coniungantur, sed potius amicitia vetustissimæ, mutuique amoris memoria prorsus aboleatur.

In sexto articulo duo equites Angli, qui pietate ducti patriam suam deseruerunt, iubentur ex Ibernja relegari, quod si fieret, argumento fore videbatur, vt etiam Iberni omnes in exilium mitterentur.

Circa decimum tertium sciendum est cõvsque Hæreticorum dementia processisse, vt quandoque in Catholicos ferant sententiam excommunicationis, quæ inter cæteros effectus atrocissimos illum habet, vt quicumque impunè possit excommunicatum occidere. Reliqui articuli ex ijs, quæ in hoc opere tradita sunt, intelligi facillè possunt.

CAPVT. IIII.

*Quemadmodum Iberni Hæreticis legibus
in Parlamento obsiterint?*

HIs decretis, & articulis, quòd illis Catholica Religio fuisse penitus delenda videbatur, fortiter resistere nostri Parlamentarij constituunt, etiã si necesse foret in eo certamine oppetere mortem. Id verò non aliter se præstatuos credebant, quam si duorum alterum. efficerent, vel Parlamentum omnino impedirent, quò minus Religionis causa in controversiam, seculariumque hominum iudicium, & etiam discrimen deduceretur: vel Hæreticos Parlamentarios contra ius, & maiorum exemplum electos suffragia ferendi potestate priuatos in Parlamentum non reciperent, quod factu facilius videbatur, quippe ipsi Hæreticorum legibus consentaneum erat: idque si possent assequi, quin ipsi fuissent antiquas leges retenturi, nouaque Hæreticorum, dogmata rupudiaturi, minimè dubitabant. Ad rem tantam, in qua Religionis Catholice causa, omniumque Catholicorum, præcipuè Ecclesiasticorum salus versabatur, Iberni Antistites, religiosi, sacerdotes ex omnibus regni locis Dublinnam confluunt. Et ire contendunt multi, qui per Hispaniam, Galliam, Belgium in Religionibus, & seminarijs, suisque sumptibus dabant operam litteris: qui nostrorum senatorum consilium laudant, atque confirmant. Satis (arbitror) est explicatum utrorumque, & Hæreticorum, & Ibernorù consilium. Quid actum sit videamus.

Die Martis Maij mensis decimo oãtavo seruatoris anno decimo tertio supra millesimum sexcentessimum
Prorex

Prorex primam Parliamenti sessionem celebraturus arce Dublinnensi mane egreditur dignitatibus secularibus, & Hæresiarchis, tribuum, ciuitatūque procuratoribus & & Parlamētarijs omnibus, etiã illegitimiscū alia multa nobilitate comitatus. Illum præibat Barrius Magnus Boteuanti Vicecomes regium enses. Parlamentum verò à Numinis inuocatione maiorum, Catholicorum hominum instituto initium sumit. Quos Prorex falsò imitans in templum cursum dirigit: quæ enim inuocatio potest esse Numini grata in templo Hæretico per Hæresiarchas, cecosque diaboli ministros ceremonijs Calvinianis, Lutheranicque celebrata? Cum ad ædem ventum tuisset Iberni omnes ad fores restiterunt, præter ensiferum, qui cum enses super puluicum reliquisset, regressus est priusquam inchoata impura Calviniana solemnia fuerunt, forisque Proregem, & Hæreticos præstolatur vnà cum cæteris Catholicis. Hæreticis ritibus peractis in arcem rursus iter arripere iubentur. Nolebat enim Prorex in curia Parlamento præstituta senatum habere. Ad arcis portam cum peruenissent, Prorex fuisset ingressus senatoresque sequerentur, ianitor, alijque à Prorege cõstituti nostrates senatores arma, id est enses, & pugiones deponere verbis Proregis iubent. Alij obtemperabāt imperio: alij reluctantes ingrediebantur armati: quique enses deponere coacti sunt, pugiones sub vestibus latentes gerebant de dignitatibus secularibus, tribuumque procuratoribus loquor: nãque ciuitatum procuratores togis induti inermes incedebāt. In aulam cõstitutam cum senatores soli venissent, Iberniæ Chancellarij genere Anglus conditione Hæreticus præmeditatum orationem exorditur, quæ cõtra tendebat, vt persuaderet senatum fuisse conuocatum nõ aliam ob causam, quam vt leges ferrentur, quæ Regi ho-

ne sit,

nesta, speciosaque Reipublicæ saluberrimæ, & animarum salutis necessariæ fore videbantur: idè Parliamentarios oportere ijs rebus, de quibus ad ipsos referretur, assensum præbere: id regi gratissimum futurum, eundemque omnibus gratias relaturum: orandi finem facit procuratores iubens ex ea aula, quæ dignitatibus erat assignata, in alteram, quam inferiorem dicunt, secedere, ibique antè omnia magistratum, qui cæteris præsit creare.

In superiore aula Protestantes numero superiores erant multas ob causas, quòd Ibernici magnates à Regibus Angliæ non inaugurati, illi, inquam, veteres, atque noui maximè Catholici suffragiorum iure sunt remoti: quòd externi sunt titulis ornati, vt contra Christum pro Hæresibus ferant suffragia: quòd Ibernici Catholici præfules admissi non sunt in Parlamentum, quòd in horum locum Hæresiarchæ sunt suffecti. Ideò totum Christianæ Religionis defendendæ præsidium in nostris procuratoribus positum fuisse videbatur. Sed & hos etiam Hæretici procuratores, & illegitimi numero vincebant.

In aula inferiore regij iudices, consiliarij quatuordecim, iurisperiti, causarum patroni, Ministros clerici & id genus Anglorum magna turba senatorio, procuratorioque more in scamnis sedent, veluti suffragia laturi, è quorum regione nostri procuratores in alijs scamnis sedent Ita vtrique Ibernici, & Hæretici sedilibus disuncti, & aduersi contrarias etiam, & aduersas factiones & opiniones præferebant.

Vix senatores confederunt, cū dispositis in arce tormentis Angli milites in agmen instruantur ad incutiendum terrorem, ne nostri Parliamentarij Hæreticis repugnare auderent, noui illis, si periclitarentur, oppidani

dani possent auxilio venire. In his angustijs nostri senatores versati nec putabant Religionem Catholicam defendere: nec dubitabant, quin esset sibi mors subeunda. Oppidani, & equites, qui ex omnibus regni partibus conuenerant, quid tunc cogitarent? Nonne de senatorum morte vindicanda? Hic omnes Ibernici, qui factionis Anglicæ fuerant, ni me coniectura fallit, Ibernicos principes plorabant, qui nunquam fuerant passi, vt in tantis angustijs Religio Catholica adduceretur. Hic se ipsos dirè execrabantur, quòd fidei defensores, assertoresque libertatis inexpressibili odio fuerint persecuti, Hæreticorumque partes secuti falsa semper opinione decepti. Hic erat rerum status, hæcque facies, cum in aula inferiore vnus ex tribus regij iudicibus orationem longitudine tediousam incepit, laudans, & commendans in magistratum inferioris aulae equitem Anglum, qui Iohannes Daus vocabatur, Hæreticum obstinatissimū, atque etiā Catholicorum, & totius Iberniciæ hostem acerrimum, orationi finem imponit illum aula præfudem nominans. Idem quoque sentit pars maior Hæreticorum confusum clamorem efferens. Ibernici regione sedentes primum subrident, quasi Protestantium vanitatem, deinde se nunquam illum magistratum habituros tumultuaria, & elata voce obtestantur. Ingens vtrunque clamor est concitatus, qui cum fuisset sedatus, eques Ibernus doctrina, & auctoritate grauis, superuacanea, inquit, & prapostera est hæc de eligendo magistratu disceptatio. Licet Iohannes Daus dignus sit, qui his omnibus viris clarissimis, & huic senatui florentissimo præsit, legibus tamen & maiorum exemplo receptum est, vt nullus hunc principatum obtineat, nisi, qui nite sit electus à senatoribus, & Parliamentariis, non ab alijs. Cæterum hic non senatores Iohanni suffragantes

tantum enim abest, ut ex ordine senatorio esse videantur, ut omnino sint externi, nulloque modo in Ibernia in ciuitatem adscripti. Quid? In Ibernia qui nati non sunt, qui domicilium non habent, pro Ibernis ciuibus, atque senatoribus se gerunt, cum ne à ciuitatibus quidem, vel tribubus mandatum procuratorium acceperint: *Quis* hæc est insania? Duo tuguria ciuitatis immunitatibus gaudebunt? Deserti agri, campique vastissimi sunt magistratum legibus donandi? Vbinam in Ibernia sunt istæ vrbes, ex quibus tot incogniti procuratores, totque ciues hospites confluxerunt? Hospites isti, & alienigenæ ex nostra curia discedant: aliò abeunto: in suis quique finibus Parlamenta celebrant. Magistratus huic curiæ creandus, leges consultissimæ rogandæ Ibernis ciuibus relinquuntur. Alioquin nihil agetur. Frustra suum magistratum Iohannem clamitant. Incassum clamores diffundunt. Namque eos, qui Parlamentarij non sunt, prius oportet eijcere aula, quam magistratum creare. Ita est moribus proditum, legibusque constitutum. Ex altera parte eques Anglus surgens, forsaque exiens, omnes, inquit, qui à Regis parte stant, me sequantur. Illum illegitimi procuratores ad vnum sequuntur. Legitimi in aula soli manserunt, quorum vnus ita ceteros alloquitur.

Ecce ista colluies abiuit, & in malam crucem abiuit. Hunc locum nobis, quibus iure debetur, reliquit. Hoc omnes optabamus, Deumque immortalem rogabamus. Hoc vnum, ut omnia præclarè ageremus, desiderabamus. Ergo quandoquidem voti compotes sumus, & tantum beneficium à Deo inopinantes accepimus superest, ut eideus fidem soluamus, hoc est Fidem Catholicam hoc loco teneamus: pro qua sanguinem, si necesse sit, diffundere debemus. Ad hoc ma-

rum exemplo inuitamur, qui hac re, cum in terra gloriam nulla die interitiram, tum in cælo tranquillam, & beatam vitam statum sibi compararunt. Neque enim innumeri nostri populares, consanguinei, fratres, & patres pro hac Religione fortiter dimicantes in acie gloriosius, & sanctius ceciderunt, quam nos eandem in iudicio profitentes, atque defendentes moriemur, si summo illi rerum conditori, qui corporibus nostris animas infudit, ita placet, ut eas pro sua lege taenda reddamus. *Qua* certè morte iam exarcepsit, lubricaque rerum humanarum via, ex tot miserijs, ex tantis calamitatibus cumulis ad æternam illam quietem, tranquillitatemque breui perueniemus. Sin simul nobis est, & viuendum, & Religio defendenda, nostris maioribus virtute quidem, & meritis pares, sed felicitate, & gloria superiores erimus: & quæ hastenus à nobis segniter, & infcitè sunt acta, refarciamus. Neque timendum est, ne hoc conatu Regis Magestatem lædamus, cum ipse potissimum hoc curare debeat, nihilque sit illi vel necessarius ad animæ salutem assequendam, vel salubrius ad principatum suorum regnorum tuendum: quique contrarium conantur, non Regis utilitatè moueantur, sed insana cupiditate, ingenteque furore agantur. Agite igitur. Eam Religionem defendite, pro qua speciosum est pugnare, pro qua felicitus est vinci, quam contra illam vincere, pro qua mori, est viuere, quam propugnare summa est gloria. Magistratum nobis, atque ducem primum omnium proficiamus.

Omnium calculo Iohannes Euerardus eques Auratus vir doctrina præstans magistratus inferioris aulæ creatur. Intercæ Hæreticis quoque, qui secessionem fecerant,

fecerant, Iohānes Dauis magistratus creatur. Quo duce in aula reuertū, videntesque Euerardum in sella sedentē, quid rei sit, quōd in Præsidis loco sedeat, interrogāt: adijcētes se præfectum creasse, & oportere Euerardū locum illi concedere. Quibus Euerardus respondit, se eum esse, qui magistratus potuit creari, creatusque fuit ab ijs, penēs quos erat creandi potestas, & ibi, vbi oportuit creati, id est in aula Parlamentaria: ab illis nec magistratum in aula fuisse electum, nec vsquam eligi posse. Nihilominus Hæretici Iohannem Dauisem in eius sinu, & genibus collocant, vnde à nostris deturbatur. Euerardum quoque sella detrahere Protestantes moluntur, sed Catholici defendere conantur. Detrahentiū, atque retinentium conatu Euerardi toga laceratur, ipseque humi prosternitur. Hic pugnas aliquot vtrinque impactos esse, fama fert. Vt gladij destringerentur, parum ab fuisse, certum habetur. Nostri iurisperitorū suorum consilio impulsū sellam, & aulam deserunt, ex vi, & iniuria occasionem impediendi Parlamenti arripientes quibus rebus prima sessio, primusque dies consumitur.

Postero die dignitates, atque procuratores illegitimi ad Parlamentum conueniunt. Legitimos, qui non venerunt, Prorex suo nomine acceffitum misit militiæ cesserarium maximum. Cui respondit Euerardus pridie in Parlamento fuisse rixam ab externis hominibus concitatum, se cetero grauius istum, Parlamentarios in castellum detrusos, militumque agmine circumvallatos, vt inuiti sententiam dicere ab armatis cogerentur, cum maiorum, exterarumque gentium instituto debeant senatores militibus imperare, non obedire, & armorum imperus legum moderamine regi, non legum æquitas armorum furore turbari:

ob id

ob id se vim militumque perfidiam vereri, præterea se fuisse inferiori aula: præfectum ritō creatum, nec aliter in senatum rediturum, quam comitantibus suis procuratoribus, sceproque præeunte, indignis penitus excludis. In eandem sententiam ceteri procuratores nostri loquuntur. Tertio die neque Catholica dignitates, neque nostri procuratores ad Parlamentum conueniunt. Neque verò sine illis aliquid decernendum Hæretici estimarunt. Neque eos in Parlamentum vi cogere Prorex ausus est. Namque senatores ipsi, & eorum amici, asseclæ, & in oppido toto viri iuvenes, pueri, sed præcipue nobiles, qui spectatum venerant, sese armis instruxerant, perinde ac si manum fuissent conferturi: & ne ad tumultum concitaretur non solum oppidum, sed & regnum vniuersum timebatur, si Prorex paulo magis virgeret.

CAPVT. V.

Ibernorum obtestatio non deserendi Catholicam Fidem.

Insuper Catholici Parlamentarij iniurias regno illatas memorant, Ibernosque nunquam Fidem Catholicam deserturos obtestantur hac petitione Proregi tradita, quam nos ex Anglo sermone fidelissimè transtulimus.

Obtestatio.

Dubium nemini videtur esse, qui gentis Iberna mores, & educationem vel mediocriter cognoscat, quin hæc gens fuerit semper, & animo constante, firmoque venerata, & exterioribus documentis quam apertissimis professæ solam illâ Religionē, quam, pulsæ quondam gentilitatis tenebris, in primo Christiana-

na lucis exordio recepit. Ita quamvis varietate temporum fortuneque vicissitudine tempestuosissime fluctus, & invasiones exterarum gentium, ut Danorum, Normandiorum, Noruegiorum, & aliorum hanc insulam deuastauerint, Remque publicam nostram labefactauerint: non tamen huius sacra Religionis nostra caelestem splendorem extinguere, diuinumque imbrem exsiccare valuerunt. Est quippe (quod nos firmiter credimus) hac Religio Patris aeterni imperto, Spiritusque Sancti consilio constituta, nostrisque pectoribus insita summa Christi seruatoris providentia. Quamobrem nec persuasione ullis, nec vi unquam potuimus deduci, ut ab illa, vel latum unguem discederemus. Vt verò vetustissimam hanc maiorum nostrorum consuetudinem praeteramus, ad remque propius accedamus, etiam cum ob Henrici Octauii Regis diuortium (quod nulla, vel temporis diuturnitate, vel hominum obliuione potest obliterari) ingens opinionum dissensio circa graues Fidei quaestiones fuit orta, nihilominus tunc in tanta nouorum dogmatum perturbatione, quanta sententiarum repugnantia nouitas caput coeperit tollere, monumentis Parlamenti tunc temporis habitii in hac urbe memoratur. Quod, quamuis non nihil auxilij, patrociniique nobis offerat ad tuendam nostram praesentis assuetudinis, & quietatem, eo quoque supercedebimus, quod minus ad rem pertinere videatur.

Non tamen hoc loci inuoluemus silencio nonnullas machinationes summa diligentia tenatas, nec minore industria diu continuatas, qua nos diuersura à pristina mente credebantur. Imprimis vel aspectus constitutionis ab vltima Regina lata sufficiens videbatur, ut plerosque nostrum, multatam, carceris horrore perterret, atque conserraret. At nullo modo potuit animas nostros, quemadmodum sperabatur, à pristino sensu subducere. Ac ita, quae secundo principatus eiusdem Reginae anno edicta prodierunt ad incutiendum recusantibus metum, executioni minime mandata in obliuionem abiuerunt. Denique ubi dulcedine pacatae clementiae, & humanitatis praesentis nostri Regis frui

spera-

sperabamus, cum illum omnibus Christianis principibus conciliatū videamus, atque laetemur: cum nostra tamen Religione non fauēdū iici, sed bellum geri à Protestantibus Ecclesiasticis dolemus. Hi enim, & alij non infirmi praefecti, iustitiaeque ministri statuta iam dudum obliuione sopita excitantes, subditos nouis imperatijs, multis, coertitionibus, magnisque grauaminibus increduliter vexant, & redigunt ad ingentem paupertatem: quibus tamen omnibus nequaquam à nostra Religione disiungimur. Quocirca noui afflictionum cumuli contra nos, liberos nostros, vitā, libertatem, existimationem, atque fortunas accrescunt. Filij nostris studijs, & eruditione externorum gymnasiorum interdicuntur. Nationis nostra nobilitas, & claritudo existimatione sadata omnibus huius Reipublicae honoribus abdicatur: quod vsque adeo verū obtinet, ut ne iudicibus quidem pacis nobis liceat esse non aliam ob causam, quam propter Fidem nostram, quam nos quidem deserere non possumus. Ciuitatum, & oppidorum praefectura ciuibus adimuntur, quod nouis dogmatibus assentiri nolunt. Causidici, iurisque periti manere deiiciuntur, quod ijs renuunt assistere. Etiam opifices, & fabri sunt experti crudelem vindictam, excommunicationem, penam, & alia sexcenta mala. Ceterū haec omnia minime nos deterruerunt à Fide nostra, quam (Deo duce) semper à nobis colendam esse deuouemus, praestaturi tamen omne obsequium nostro supremo Regi Iacobo debitū sine adulatione, furo, insidijs, & conspiratione contra eius coronam, & sceptrum.

Itaque omnibus his panarum, inopie, opprobrij, carceris, interitus cruciatibus nequaquam in rebus conscientiae inconstantiores, aut infirmiores sumus. Verum opes, facultatesque nostra nimium diminuta sunt. Propter coniugatos istos, atque prolesterios Clericos, Praefectos, & Ministros ingens in Republica est orta perturbatio: varia incommoda in rerum commercio sequuntur: humanae vitae societati magna molestia inferitur: nosmet ipsi praeda abiectis, atque sordidatis hominibus, qui succum, & dulcedinem nostrorum laborum hausuerunt, sumus facti.

Qua omnia obedienter proponimus excellentissimo Proregi, consilioque reputanda: ab eodemque petimus, ut de illis faciat Regem certio rem nomine nostro, qui referimus huius regni personam, corpus, atque Republicam: quamque difficile sit, seu potius quam fieri nequeat, ut nos ab opinione nostra vetustissima dimoueamur: quam fixum, atque deliberatum nobis sit, retinere, & colere priscam nostram Fidem, & Religionem: quam verisimile sit, impostis fore inuitam tam crudeliter nobiscum agere. Neque enim tantus rigor aliò tendi, nisi, ut veteres incolae extinguantur, perdantur, deleantur: eorum facultates consumantur, frangantur immunitates, odium prouocetur, pariaturseditio, & regno denique excidium, & interitus afferatur.

Qui quidem effectus, seu potius defectus iustis legibus aduersantur. Namque, si is verus, & proprius praclara administrationis fructus habetur (sicuti reuera debes haberi) ut Republica, populusque in pace, quiete, tranquillitate, & prosperitate sustineatur iuxta salubrium legum rectitudinem, a qua semper habita ratione seruanda subiectorum salutis, à qua principis etiam salus, & gloria pendet, ut in hunc finem regia prouidentia roget, & abroget leges, rationi maxime consentaneum videtur, ita, ut populus non constituatur propter leges seruandas, sed leges condantur propter salutem populi defendendam iuxta ingeniosam illam regiae Magestatis epigrapham inscriptam in illo optimo numismate nuper excuso, postquam duo regna inter se conciliata gaudent Magna Britannia nomine. Salus populi suprema lex esto. Quo significatur pacis conseruationem, & populi salutem bonarum legum esse principium, & finem. Ac nos quidem congregati sumus in hoc Parlamentum diuersa gentes. Alij sumus Iberni ortu simul, & genere: alij ortu tantum, nec genere: alij contra genere, non ortu: alij denique neutro, nec genere, nec ortu, sed habitatione. Qua differentia generis ortus, habitationis, morum, ingenij ita saltem conueniunt, & consentiunt omnes, ut uni supremo principi obediant, seque submittant.

Neque

Neque enim diffidendum est, posse indubitata obseruantiam, & obedientiam consistere cum diuersitate Religionum, quantum ad nostram vetustissimam attinet. Quemadmodum enim naturale corpus compositum multis heterogeneis, & dissimilibus partibus, carne, ossibus, cartilagine, musculis, nervisque, una durat, atque perficitur, mouetur, & gubernatur forma naturali, animante scilicet spiritu partibus omnibus imperante: ita similiter politicum huius Republica corpus constans diuersis nationibus in Religionis idea, & forma tempestate hac discrepantibus potest regi vna ciuili obedientia minime ficta forma sub vno regij diadematis sceptro decoratum, & auctum. Et quoad professionem nostram longè consultius esse videtur ferre hanc Religionum varietatem sine inobedientia periculo, donec idoneum tempus fuerit oblatum, quo perturbatio sedetur, & repugnantium sectarum assertores ad aliam mentem resituantur, quam constantiam nostram satis probatam durissimè verberare. Quae quò magis oppugnata fuerit, eò illustrior, & firmitior erga Deum, & principem apparebit. Quae cum ita sint, seu rerum administrandarum rationem spectes, seu regia prouidentiae regulas contempleris sanum (ni nos quidem fallimur) consilium vest, ut cum subiectis, qui tandiu tot temporalium afflictionum cumulis obruti non potuerunt ad indebitam istam concordiam flecti, deinceps suauis, & moderatus agatur, ne iidem diutius opprimantur edictis quotidianorum grauaminum odiosissimis. Quae tamen mitigatione minime obstante, satis vexabuntur subsidio, & obsequio regia Magestatis benignitati in omni occasione satisfacere conantes, tum debitum reddendo, tum grati animi significationem prabendo. Hunc animi nostri sensum, hocque consilium pandere subacti sumus huius inclite curiae privilegio, libertate, qua in ea de rebus sentire debemus, ingenteque spe rursus amicè habendi Parlamentum cum ceteris nostris collegis, & senatoribus.

CAPVT. VI.

*Iberni procuratores Regem Angliæ adeunt,
quibus regnum victum suppeditans
Prorex frustra prohibet.*

Quia verò malis his Prorex nullam admouit curationem, nostri senatores, qui nescio Rege vim hanc, atque relatas iniurias inferri sibi credebant, ad examen regium prouocant mitentes in Angliam eam mandato causam agendi Baligormannæ Vicecomitem, Dumbunnæ Baronem, duos trium, totidem ciuitatum procuratores. Plures Rege accersente mittuntur Faramuyæ Vicecomes, Baro Killinnæ, duo trium, duo ciuitatum procuratores, aliquot Iureconfulti, quos Dalræ Baro, Pafricitus Barnabal eques Auratus, & alij sequuntur. In procuratorum comœtatu Iberni animo libentissimo, & obuijs (vt aiunt) manibus magnam pecuniæ summam conferunt, quæ per sacerdotes collecta in Angliam ad oratores nostros transmittitur. Qua de re Prorex factus certior hunc Catholicorum conatum reprimere frustra conatus est sequente edicto nec vera nec sancta promulgando, quod ex Anglo sermone ita transtulimus.

Edictum.

Per Dominum Proregem, & consilium. *Arturus Chichester.*
Quoniam è multis huius regni locis intelleximus, consilio diligentiaque variorum Iesuitarum, sacerdotumque Papisitarum, atque monitis, iussuque aliquarum recusantium membrorum in

Parla-

Parlamentum nuper congregatorum generalem pecunia exactiōnem factam esse inter omnes regia Magestatis in hoc regno subiectos Papisitas recusantes: varius quoque collectores fuisse designatos ad colligendam ingentis aris summam: & hoc onus ab ijs impositum esse fido regia Magestatis populo colore soluendi sumptus, & expensas, quibusdam optimatibus, & nobilibus nuper in Angliam profectis captatum (quemadmodum dicti sacerdotes, atque collectores falso diuulgant) Regis beneuolentiam, & inuisum gratiam, quò magis liberè Religionem suam colere possint, cum reuera fuerint in Angliam manifestissimo Regis imperio accessit, vt rationem reddant, quamobrem à Parlamento spontè fuerint egressi nec exennadi potestate facta, nec iusta causa interueniente, non verò, vt de Religione agant, quamuis dolose sit hoc excusationis redditum, quò facilius vulgo noceretur grandi pecunia summa extorta, cuius maiorem partem ijdem sacerdotes, atque collectores in proprios usus (vs videtur) sunt conuersuri: quoniam etiam est in subiectis insolens, atque intolerabilis arrogantia tributum aliquod iniussu exigere, seu colligere à populo Regia Magestatis, cum ne Rex quidem ipse vllum subsidium colligat sine senatusconsulto, liberoque consensu totius Reipublice regni: & quoniam iam diu regia Magestas varijs edictis immediatam subiectorum suorum in hoc regno tutelam sibi suscepit, nos eiusdem regia Magestatis Prorex, & consilium ex nostro munere, & officio regia Magestati debito tenemur, dictos eius in hoc regno subditos protegere, & hoc grauissimo, iniustoque onere, & tributo, quo longè pauperiores fieri videntur, immunes reddere. Quamobrem regia Magestatis nomine subditis eius omnibus, populoque fideli declaramus, & expandimus huiusmodi exactiōnem, extortiōnem, aut diuisionem, atque collectiōnem dicto prætextu factam esse omnino iniustam, & distributori ob suam arrogantiã dignos seneris supplicij affici. Quapropter Regia Magestatis nomine vetamus, & interdicimus omnibus, & singulis eius subiectis simili exactiōni, extortiōni, seu distributioni assentiri, & aliquam

1 i 4

summam,

summam, aliquasvè summas, quæ petantur hoc nomine, seu titulo solvere. Similiter regie Magestatis nomine arctè iniungimus, & præcipimus omnibus persona, vel personis constitutis, aut constituendis, collectori, vel collectoribus: receptori, vel receptoribus aliquarum talium summarum, vel alicuius summe pecunie, ut non solum non ferant deinceps exigì, colligi, vel capi simile quidquam, sed etiam intra decem dies proximè sequentes huius decreti divulgationem reddant, aut reddi faciant sine fraude, & dolo omnes, atque singulas similis aris summas omnibus, & singulis regie Magestatis subditis, à quibus illæ, vel aliquæ illarum causa memorata, vel titulo fuerunt collectæ, & receptæ: alioquin si aliquis memoratorum regie Magestatis subiectorum effuderit querelas de dictis collectoribus, & receptoribus apud nos dominum Proregem, & consilium, aut apud iudices commissarios in eorum iurisdictionibus, statim de restitutione cuncti talis aris illegitimè collecti (sicut demonstratum est) & digna noxiorum hominum animadversione ageatur. Vltimo regie Magestatis auctoritate manifestè, & arctè iniungimus, & imperamus iam pratori, & propratori, aut alij Præsenti Provinciarum Mononiarum, & Cónachta, quam omnibus gubernatoribus, præpositis, urbanis præsidibus, iudicibus pacis, & alijs officialibus, atque ministris regie Magestatis, ut diligenter inquirent, quæ persona, personæ iam fuerint, aut imposterum futura sint exactor, aut exactores, receptor, vel receptores, collector, seu collectores alicuius similis summa, aliquarumvè similitum summarum nummi sic diuisi, & exacti, ut superius est explicatum, & quantum summa, siue summarum unusquisque receptor, aut collector collegerit, exegerit, aut receperit: deincepsque sit collector, exactor, aut accepturus intra provincias, comitatus, oppida, & pagos huius regni, & cuius imperio, seu præcepto: deque eo non conveniente celeritate faciant certiores, ut illi, & illorum singuli proprio periculo pro se respondeant: Datum ex regio Castello Dublinnensi nono die Iulij anno 1613. Typis mandatum Dublinna à Iohanne

Francione excellentissima Regie Magestatis typographo anno 1613.

CAPVT. VII.

Quid Rex, & consilium Angliæ Ibernorum querelis responderint?

HOc edictum dum in Ibernia promulgatur, oratores nostros in Angliam profectos Rex primum magna comitatis, & amicitie specie recipit, eorumque querelis auditis iudices quatuor in Iberniam mittit, qui rei veritatem inquirent, & inuestigent, cognitamque penitus, & exploratam causam ad ipsum deferant, & imperata cum iudices fecissent, Prorege ex Ibernia euocato, sic profert sententiam ex Anglofermone in latinum à me fideliter conuersam.

Regis sententia.

PER Regem. Querelas proximè nobis effusas à quibusdā viris illustribus, & alijs ex nostro Ibernia regno de vitijs, & abusus iam Parlamenti postremò incepti, quam status militarium, & ciuilium rerum non modò iniustata misericordia, & gratia exceperimus (sicut satis est perspicuum) sed etiam dignatè sumus iniurias per nos una cum ijs, qui querebantur, examinare: posteaque ad pleniorè causæ cognitionem quosdā delegatos, qui rem penitus indagarent, in Iberniam mittere. Cuius benvolentia nostra nō aliū fructū sperabamus, quā ut hac nostra regia misericordia grato animo recoleretur, debitusque honor, & obediētia digna nostra dignitati, & iustitia haberetur. Præter expectationem verò nostrā cōperimus hac clemētia, & humanitate nostrā effectū esse, ut aliqui ex ijs, qui querebantur, eò audacia procedāt, ut nihil nobis

nobis pro obedientia, & obseruantia rependant præter molestiã, & nouarum querelarum exaggerationem in nostram Magestatem, & præcipue in nostrum Proregem, quæ nobis molestiã, & iniuriam reddere cunctis viribus (ut cognouimus laborant) contra crebra nostra monita, seueraque iussa, qui singulis, cum hic coram nobis fuerunt, imperauimus, ut summo honore Proregem venerarentur, quippe qui personam nostram refert. Quod si, aut tales se gessissent, quales eos esse decebat, aut coacti fuissent discedere à sua opinione, quemadmodum coacti sunt alij, qui à nostris dissentiebant, profecto nunc opus nobis non esset, suscipere laborem reprehendendi eos. Quamobrem (& si propter aliquas causas ad iustitiam, & regiam dignitatem pertinentes tempus minimè est opportunum, ut feramus nostram sententiam diffinitiuam de singulis articulis rerum Ibernice, quas per nos audire libet) nihilominus edocti à nostris delegatis (quos didicimus vsos esse magna aqumtate, rectitudine, & diligentia) par esse putauimus, ut rem diffiniremus, quantum attinet ad nostrum Proregem, quem constat nobis fuisse Magestatì nostra obedientem, iustitiæ studio flagrantissimum, aptumque magnis oneribus sibi commissis. Idcirco, sicut non absoluimus alios inferiores ministros, sed corrigendos, & puniendos iuxta sua delicta relinquimus. ita veritati, & iustitiæ consentaneum esse existimamus, ut hunc, qui præclare satisfecit officio, calumnia liberemus. Ob id si aliquis propter magnam curam, & diligentiam, qua nos sumus vsi, multorum nostrorum ex Ibernica subiectorum questus audiendo, fuerint ducti, ut iustitiæ nostram, & Proregem contemnant, eos admonemus, à nobis causam hanc esse examinandam, illosque seuerè puniendos, tanquam seditionis auctores, atque nostræ dignitatis, autoritatisque contemptores. Datum ex nostra regia Westmonasteriensis septimo die Februarij anno undecimo nostri principatus in magna Britannia, Gallia, & Ibernia. Londini excussum typis Roberti Bakeri typographi regie Magestatìs.

Sub hoc tempus Iacobus Rex Londini Parlamentũ habebat,

habebat, & Aprilis die quinto iuxta computationem Anglorum, sed decimo quinto secundum nostram Ecclesiæ Catholicæ emendatorem calculum anno decimo quarto supra millesimum sexcentessimum Anglos proceres in Parlamentum conuocatos alloquitur longam exorsus orationem, quam eò totam intendit, ut à subiectis impetraret magnam summam pecuniæ eo colore, ut æs alienum, quod funeribus sui filij principis conflauerat, dissolueret, & conatus Ibernorum, quos suæ religioni magnoperè timebat, infringeret. Deinde Kalendis Maij eiusdem anni hoc est secundum Anglorum consuetudinem vigesimo primo Aprilis die Iouis, in Parlamento inter sui regni magnates celsiore paulò loco medius sedens ad Ibernos oratores accersitos præmeditatam orationem Anglicè habuit, quam illi respondendo, quando sibi videbatur expedire, interrumpabant. Ille verò in hanc sententiam initium sumit.

Regis oratio.

E Quidem nescio, qua audacia, quouè pudore, Iberni oratores, apparetis in meo conspectu, cum vos, atque vestrates omnes scitis non solum alienissimo animo in Religionem meam, meque ipsum, sed etiam obstinatissimi Papiæ, nec Papiæ tantum, Religionemque Romani scitis, sed insuper vos gentium omnium Papiæ, atque Romanos longè maximè tenaces esse profiteamini, & gloriemini, quod hominum genus minimè vos laetè, esse mihi inuisum, & ingratisimum, magno mei odio teneri, meique principatus excidium cupere, & moliri. Ob quam, & alias causas, vos esse periculosos ipsi falso insciamini, & non veras, nec integras subiectos, aut subiectos, sed dimidios tantum, neque dimidias quid-

dem ego verè confirmabo. Namque cum homo anima, & corpore conſolet, vos totam animam, nobiliorè partem Papæ conſecraſtis, mihi conceditis corpus, neque hoc integrum, ſed inter me, & Regem Hſpaniæ diuiditis, illi armato corpore militâtes, mihi inerme, nudum, inuul: dum, inutile relinquentes.

Hic Dalræ Baro Regem interpellat flexis genibus ſic alloquens. Abſit, potentiſſime, chariſſimeque Rex, ut ego ſim perfidus, qui vnquam neque fui, neque eſſe volui non obediens, atque fidiſſimus, in omnemque occaſionem regia dignitati defendenda paratus, nunquam malo poſſeſſionibus meis, & bonis omnibus carere, quam non haberi fidus, vel tibi chariſſime Rex, vel ſummo illi Deo Creatori, & Redemptori meo, cuius ſacroſanctis mandatis, atque legibus, quod obſequar, non idè moleſtior, ſed longè gravior Maieſtati tuæ eſſe debebam. Quod ſi fieri nequit, ut eius diuino Numini, tuæque regia celiſtindini ſimul placeam, & obtemperem, Maieſtatem tuam etiam, atque etiam vehementer rogo, ut facias mihi facultatem demigrandi cum familia in aliàs regiones, in quibus Chriſtiani, & Catholicè ſecundum Dei leges agere poſſim nec perfidia nota inurer. Quo ingen: tum beneficio donatus bonis omnibus libenter cedam, ea regio tuo arbitrio permittens. Namque rebus omnibus humanis te antefero: vnamque mihi dabis hanc veniam, ut tibi Deum anteponã.

Rex, ſurge, inquit, Baro, ſineque fac orandi. Ego non tam de te, quam de alijs queror, & ſi de te quoque multi queſtus ad me perlati ſunt, ſed quibus vt habeam fidem, vix poſſum adduci.

Deinde incepram orationem proſequitur.

Sed vt iam de perfidia taceam, intolerabilis eſt Ibernii veſter error, qui in tanto cultu, & honore Papam habetis, in eoque omne veſtra ſalutis præſidium poſitum exiſtimatis. Quæ poteſt excogitari ratio, quam obrem petitis animarum imperium eſſe Papæ, vel Epifcopo Romano à Deo permiſſum? Ego iuro, & Deum obteſtor, ſi ſtudio meo ſummo, ſi quotidiana librorum lætione, ſi frequente diſputatione, & colloquio cum viris doctiſſimis, ſi

inien:

intentiffima mentis cogitatione comperiſſem Papam eſſe Chriſti vicarium in terris, illuè, & eius antecęſſoribus permiſſam eſſe authoritatem illam, quam Chriſtus Petro delegauit, me non ſolũ fuiſſe eius Religionem, atque dogmata ſecuturum, ſed etiam Regem (ſi alicuius cliens eſſem) Papiſtica Religioni aduerſum interfecturum, ſi à Papa tuberer. Cæterum tantum abeſt, vt Papa valeat authoritate Petro demandata, vt habeat ius imperandi, vel præcipiendi regibus, vt nulla ſit maior inſcitia, & ſtoliditas, quam veſtra Ibernii, qui hoc imperium Papa diuinitus conceſſum creditis. Quæ tanta, tamque immanis cæcitas nullo valido fundamento ſulta ex ea obſtinatione proficiſcitur, quod nec concionatores meos, viros doctrina, & ſanctitate claros, qui à vobis ignorantia tenebras excuterent, audire, nec libros, quibus vera dogmata prodita ſunt, legere, nec capellam, & Eccleſias meas ingredi valitis, obtemperantes ei Tridentini Conſilij capiti, quod iſ, qui, vel legunt libros editos, vel auſcultant conciones habitas contra Eccleſiam Romanam, excommunicationem fruſtra minatur: cum tamen eccleſias meas frequentare, & officijs ſacris in eis inter eſſe minime dedignantur multi Itali, Germani, Belgæ, & alij externi. Quid verò rudius, & abſurdius, quam ad ſanctos eſſendere preces, quos noſtra Religio in Litanijs tantum eſſe nominandos ſcicè tradidit? Qui enim Deum alloqui poſſunt, ad eius miniſtros, & ſeruos ſuperuacane verba eſſutunt. Quibus erroribus Ibernii plus omnibus nationibus impliciti nullum non moneis lapidem, vt me offendatis, meaque regna perurbetis. Habetis Romæ Petrum Lombardum, quem vocatis Epifcopum, & Doctorem, & in Ibernica Holivudum Ieſuitam, qui vobis perſuadent, vt filios veſtros in tranſararina collegia educandos, atque litteris excolendos tranſmittatis, vt inde ruſus agminatim redeuntibus regnum vnuerſum ad motus concitent, vos in priſtina obſtinatione confirmet, ad nouas conſpirationes, atque rebelliones hortentur, ſumma, & ima permiſceant, decretis Papæ paſſim circumlati. Quod nouum, atque inauditum ſceleris exemplum

plum. & si ultro ferro possem optimo iure vindicare, quia tu me crudelitatem, & atrocitatem, quam in alijs principibus semper condemnasti, nunquam in me possum probare, nec clientum sanguinem sileo, sed pacem, atque prosperitatem cupio, duxi vos accersendos, & monendos vestram culpam, vestra delicta, Ibero-
rumque omnium, utcumque deliberatum animū vobis aperien-
dum, qui impero, vt cuncti Iberni obseruetis, atque custodiatis
leges anno secundo regi Elizabethæ in Angliā latas, ceterasque,
quæ necessaria videantur ad Papiſticam Religionem extirpan-
dam, quam hæcenus estis pertinaciter professi, me frustra veni-
ente, & recipiatis in Parlamento, in quo meus bonus Prorex,
qui adest, & de quo vos falso estis questi, aliq̄ue à me designan-
di præsum.

Hic Christophorus Nungentus Ibernus eques Au-
ratus, nunquam, inquit, charissime, & potentissime Rex, ante-
cessores tui subegerunt Iberos similibus legibus: neque Eliza-
betha quidem Regina suis adstrinxit, & si in Angliā fuerint
receptæ. Quamobrem Magestatem tuam suppliciter oro, ne nunc
illis iniusta iura condas, quæ antea sæpè recusarunt, & impoſterum
non recipere constituerunt. Quod si feceris (vt speramus) totius
regni tranquillitate forentissima gaudebis.

Tunc Cookus summus Angliæ iudex insania, & fu-
rore actus, si, inquit, summe Rex huius hominis petitioni au-
dacissima annuis, vtrumque regnum Magnam Britanniam, &
Iberniā amittimus. Perdat prius Deus hanc nequissimam Iber-
norū gentē, qui efficiunt, vt in regio tuo capite corona tremat, iam
iam penè casura. Sequitur Magnus Angliæ Cancellarius
Regem rogans, vt Christophorum perfidum, & prodi-
torem pronunciet, & in Londini arcem detrudat: per-
petuo carceri additum. In eandem sententiam loqui-
tur Cantuariensis Pseudarchiepiscopus Angliæ Mi-
nistroprius, qui longiore oratione in Iberos inuectus
subdit multa feminaria in Hispania, Gallia, & Belgio
con-

constituta esse studiosis Ibernis erudiendis, qui iussu, &
auxilio suorum parentum, consanguineorum, & propin-
quorum in illa misit, ibidemque litteris imbuti, iam
Sacerdotes. Fratres, atque Iesuitæ facti in Iberniā re-
uertebantur, totamque crebris concionibus, & Papiſtica
doctrina ad motus, tumultus, perfidiam concitabant, &
in Belgio sub signis Regis Hispaniæ stipendium mere-
re tria millia, ampliusve militum Ibero-
rum, & inter eos viros claro genere natos amplius mille, & alios in
Hispania, & Romæ esse, qui eo omnem cogitationem
intendebant, vt vires Regis Hispaniæ auerent sui verò
naturalis diminuerent. Arturus Chichester Ibernæ
Prorex, qui secundum à Rege locum obtinebat, pro
Christophoro verba fecit, illum esse coronæ fidum, fi-
disque, & nobilibus parentibus ortum, plus eius adoles-
centiæ, quam alijs condonandum. Ceteri quoque Iber-
ni oratores Christophori responsum confirmarunt, di-
centes se ab vniuerso Ibernæ regno in mandatis habe-
re, ne vnquam à Catholica Fide, & Religione desciscat,
seque pro illa sanguinem, si sit opus, effusuros, idemque
facturos omnes Ibero genere natos. Quibus illius diei
Parlamentum dimittitur. Paucis quoque post diebus
Rex hoc editum iubet promulgari, à nobis fide ver-
sum.

Regis Edictum.

Cum compertum sit, atque exploratum nobis post publicam
sanctionem nostra regia voluntatis, & constitutionis, qua
in isto nostro Ibernæ regno Parlamentum haberi iussimus: non-
nullis Papiſtis titulo Archiepiscopos, Episcopos, Decanos, Varios
generales, Iesuitas, Fratres, seminaristas Sacerdotes, & alios Sacer-
dotes auctoritate aliena creatos à varijs nostrorum subiectorum
istis

istic exceptos, atque protectos cō cunctam suam cogitationem, atque malitiam intendisse, ut eos, qui fuerant ab illis ad amplectendam Ecclesie Romanae superstitionem decepti, confirmarent, ut Parlamento istic nuper incepto, & eius actis repugnarent, ac pariter eisdem persuaderent hac resistantia quandam Religionis libertatem aut permissionem esse tandem impetrandam: idque effectum esse, ut audaciores complures nostrorum subditorū fuerint, ut alij nos, nostramque istic regiam Parlamenti curiam magnopere spreuerint. & alij ingeniem pecunie summam his hominibus in suis ausis iniustus sustinendis contribuerint, quō istud regnum nostrum multo pauperius est effectum: cumque ita res habeat, ut non modo consesit apertissime Iesuitas, Sacerdotes seminaristas, & alios Sacerdotes aliena potestate ordinibus initiatos (qui superiore nostro edicto condito, & divulgato in isto nostro regno anno regni nostri in Anglia, Gallia, & Ibernia tertio, in Scotia vero trigesimo nono, ē memorato regno discedere, nec amplius comparere, redire, aut venire debebant) inobediētia, & contemptu, cuius modo mentionem fecimus, auctores extitisse, sed iidem verisimiliter fore videantur maiorum scelerū concinnatores, si possint in isto regno permanere: propterea nos hic declaramus, & promulgamus nobis esse deliberatum, atque fixum nunquam alicui Religioni assensum præbere, ulliusnē Religionis ritus admittere, vel acceptare præter illam, qua verbo Dei congruit, & iam est in isto nostro regno legibus sancita. Quam quidem in omnipotentis Dei honorem, & obsequium frequentari, & executioni mandari palam imperamus. Pronunciamus etiam, divulgamus, & expandimus, estque voluntas nostra regia, & decretum, ut omnes prædicti titulo Archiepiscopi, Episcopi, Decani, Vicarij generales, Iesuita, Fratres, Sacerdotes seminariste, & alij Sacerdotes in transmarinis seminarijs educati, & auctoritate aliqua à Sede Romæ derivata, vel derivanda inaugurati ante diem vltimum mensis Septembris proxime futuri ex isto nostro regno Ibernia proficiantur: & nulli, qui Archiepiscopi,

Episcopi, Decani, Vicarij generales, Iesuita, Fratres, seminariste Sacerdotes, aut alij Sacerdotes habeantur alieno imperio (quemadmodum demonstratū est) ad sacros ordines promoti post hunc diem ad istud nostrum regnum veniant, vel redeant, vel in eo compareant. Qui verò secus fecerit in indignationis nostræ pœnas, & alias coertiones legibus, & institutis istius regni iustissime irrogandas incidat. Significamus quoque, patefacimus, & sancimus, ut scilicet, qui Archiepiscopus, Episcopus, Decanus, Vicarius generalis, Iesuita, Frater, seminarista Sacerdos, aut alius Sacerdos habeatur, auctoritate aliena (sicut est explicatum) consecratus post statutum diem Septembris vltimum in isto nostro regno sponte manserit, in illud, seu in quamlibet illius partem reuersus fuerit, aut venerit: aut si aliquis nostrorum subditorum vltū eorundem, qui Archiepiscopi, Episcopi, Decani, Vicarij generales, Iesuita, Fratres, seminarista Sacerdotes, aut alij Sacerdotes dignitate nuncupentur, per alienam inaugurationem (ut dictum est) ordinibus insignitum contra mentem nostræ præsentis pragmaticæ receperit, aut fouerit, tunc singuli nostri gubernatores, executores, iudices, vicorum præfecti, comitabiles, & alij nostri huiusmodi subditi per istud nostrum regnum omni adhibita diligentia conentur capere huiusmodi personas, scilicet nomine Archiepiscopos, Episcopos, Decanos, Vicarios generales, Iesuitas, Fratres, seminaristas Sacerdotes, & alios Sacerdotes aliena potestate effectos, & omnes, & singulos eorum in angustis, munitumque carcerem conijcere, ut noster Prorex, aut alij quilibet gubernatores aut gubernator, quietus munere fungatur, postint cū cōsultatione nostri istic consilij secundum iustitiam, & criminis naturā in illos animaduertere. Verum enim verò indulgetur, ut si aliquis dictorum titulo Archiepiscoporum, Episcoporum, Decanorum, Vicariorum generalium, Iesuitarum, Fratrum, seminaristarum Sacerdotum, vel aliorum Sacerdotum alieno iussu (sicut est commemoratum) institutorum apud nostrum Proregem, aut summum istius regni administratorem, Præfectū alicuius prouincie, vel aliquē consiliariū

Supremi senatus in isto nostro regno ante statutū diem Septēbris ultimum se sissat, vel intra alios nouem dies proximos in istud nostrum Iberniæ regnum reuersus compareat. & nostris Ecclesijs assideat, easque ritē frequentet iuxta nostrarum legū normam; tunc is, & omnes huiusmodi Archiepiscopi, Episcopi, Decani, Vicarij generales, Iesuita, Fratres, Sacerdotes seminaristæ, & alij Sacerdotes vocati, dum concordēs permanserint, valeant semper esse, & manere in isto nostro regno, in illudque reuerii, beneficioque nostrarū legum, & regio patrocinio frui ea amplitudine, & forma, qua ceteri nostri fideles subditi illis gaudent. Datum in nostra regia VVestmonasteriensis ultimo die Maij anno nostri regni in magna Britannia, Gallia, & Ibernia duodecimo, in Scotia verò quadragesimo septimo. Londini excusum à Roberto Backero regio typographo anno Domini decimo quarto supra millesimum sexcentēsimū.

Alia Regis iussa.

HOC fuit Regis edictum, qui etiam Iohannem Dauidem Anglum ab Hæreticis electum, vt demonstrauimus aulæ inferiori præfectum esse iubet. Id verò eò fuit absurdius, quod aliquos ex illegitimis procuratoribus, à quibus Dauid fuit magistratus creatus, non potuerit non in firmare, suffragiorumque ferendorum potestate priuare.

Denique tamen nostri procuratores responderunt, se, quamuis æquo animo ferant multos, & grauissimos litis articulos non decidi, iniurias sibi illatas Regi libentissimè condonent: absolui Proregem minimè doleant: nec alios regis ministros pro delictis non coerceri querantur: nunquam tamen assensum præbere, vt sacerdotes proseribantur, eorumque fautores afficiantur molestia: quin petere, & obtestari ne in Religionis causa fiat

fiat vlla innouatio, sed vetustissimæ leges cōseruentur: id vniuersam Iberniam velle, & efflagitare, sibi que in mandatis dedisse, vt ita petant, possent, & obtestentur: seque, & vniuersos Ibernos pro Religione Catholica mortem, si necesse sit, appetituros: præterea nec Iohannem Dauidem pro inferioris aulæ magistratu, nec illegitimos procuratores pro legitimis Parlamētarijs sibi, vel Iberniæ placere, si sit de Religionis causa in Parlamento disceptandum: sin de rebus ad civilem tantum Rempubicam pertinentibus sit agendum, se regijs decretis non, nisi euidentissima ratione coactos repugnaturus: denique regium vctigal auduros ea conditione, vt Rex Ibernis faciat potestatem liberè, Catholicæque viuendi iuxta maiorum consuetudinem Quo responso Rex non modo stupefactus, sed etiam cōmunem Ibernorum rebellionem veritus oratores nostros dimittit iussos habere Parlamentum, in quo de Religione in præsentia non disseratur, sed tantum ea sint stabilienda, quæ ad publicam vtilitatem pertinere videantur,

CAPVT. VIII.

Quid sit in Iberniæ Parlamento consultum?

IN Iberniam oratores cum Prorege cum reuerii fuisse impetio Regis obtemperaturi Parlamentum habere festinant. In quod Catholici senatores sibi collegas illegitimos senatores non modò à Rege confirmatos, sed etiam infirmatos recipiunt, vt, & regijs iussis obedientes, & beneficij, quod à Rege impetrauerant, ne de Religionis causa disceptaretur, memores esse videantur. Prius tamen publicè

publicè protestantur, se id sine præiudicio, & eâ cautione facere, ne Religionis causa in controversiam deducatur: neque isti senatores illegitimi, Iohannesque Dauis alias à se probati, aut senatores iudicati, vel pronuntiati dicantur: quinimò si de Religione esset discernendum, illos illegitimos senatores esse, seque ita iudicare, censere, & pronunciare, nec illis assensuros, nec eorum decreta rata, vel firma habituros, nec unâ cum illis senatum celebraturos. Ita cum his Hæreticis à nostris Parlamento agitur, in quo & si nihil contra Fidem planè diffinitum est, nihil tamen pium, aut sanctum fuit constitutum. Regi, quòd fuerit passus in Parlamento non agi de Religione, ingens pecuniâ summa decernitur. Onelli, Odonelli, & aliorum Catholicorum ditiones ab Hæreticis fisco addicuntur, Catholicis senatoribus tacentibus: ipso tacito nutu proscriptionem illam infirmantibus. Proscriptioni, verò, vel confiscationi, num esset à Catholicis Parlamentarijs repugnandum? duplex erat nostrorum sacerdotum opinio. Qua in re pars peior meliorem vicit: nam obtinuit eorum sententia, qui asserbant pro conditione temporis potuisse Catholicos senatores proscriptioni non resistere: quòd iam possessiones illæ suis dominis fuerunt ademptæ, & à Rege occupatæ, & nihil potuit obstare proscriptioni, quò minus hi essent restituendi, quod non nisi beneficio Regis, vel armis faciendum credebatur: & consultissimum fuit Regi annuere, quò foret in Catholicos mitior. Quod, nisi ab hac factione sacerdotum persuaderetur, Catholicis Parlamentarijs, qui sunt religione, proscriptioni intercedere conarentur: quemadmodum altera factio sacerdotum contendebat.

CAPVT. IX.

Tuamensis Archiepiscopi epistola contra confiscationem.

A Florentio Omelconio Ibero Tuamensæ Archiepiscopo Franciscano Religioso viro planè docto scripta fuit ex Hispania in Iberniam ad amicum sacerdotem epistola, qua proscriptio, vel confiscatio illa bonorum Catholicorum iniusta, & peccaminosa validissimis argumentis probatur, ea fuit alieno nomine, & Hispano sermone exarata autoritatibus tantum sacre paginæ latinè allatis. Ita latinam nos illam fecimus, sententia nullibi mutata.

Tuas litteras die vigesimo quarto Decembris ad me datas accepi, quibus de rebus his, quæ sunt hæcenus in isto Antiparlamento vestro actæ, me facis certiorum. Catholicorum istorum constantiam, cui tu tantoperè confidis, hic ego magnis laudibus effero, & ut totus terrarum orbis celebraret, & miraretur, immortaliter gauderem. Nam diligendo gentem istam vix paucis cedo. Caterum, ut tibi exponam, quid de illa sententia, eius constantia minus mihi gloriosa videtur, cum cogito eosdem istos Iberos (sic enim accepi) effecisse, ut Christiana Religio in isto regno fuerit in tantas angustias deducta: quippe, qui non solum non tulerunt opem Catholicæ fidei, quam eorum fratres, & populares contra Elizabetham Reginam defendendam susceperunt, sed ad frangendas vires eorum, qui eam ad pristinum statum, atque splendorem restituere constituerunt, & possent, nisi Catholici isti (nescio quo fato) repugnassent, & ad eosdem Fidei defensores possessionibus deiciendos, penitusque delendos sacrosanctæ Fidei hostibus validissimi nervi existerunt.

Ita, si quid aduersus Fidem fecerint, animo sedato, & à perturbationibus libero penderemus, planè compereremus, quod intulerunt damnum, minimè ab illis presentis conatu esse rescandendum, hacque sua constantia (quantacumque sit) Religiosis causam nunquam ad illum statum, unde eam eiecerunt, reducendam. Nihilominus, quamuis eorum gloria sit obscurior, quam fuisset, si non commississent, ut uniuersum regnum in has arumnas, miseras, calamitates, & deterrimam, omnibusque miserandam conditionem incidisset: tamen, quia prateritarum rerum euentus nequeunt renocari, & quod factum est, infectum fieri non potest: haud nego, eos rem immortalis laude dignissimam prastaturos, si ab ea constantia, quam ostendere ceperunt, non descuerint. Si verò secus fecerint in eos illa Evangelij exprobratio poterit retorqueri. Hic homo cœpit ædificare, & nō potuit consummare. Ego quidem vereor, ne iam infirmiores, & inconstantiores se prabeant. Recepisse enim (ut mihi scripsisti) Hereticum istum magistratum de regno malè meritum Catholici loco, nouosque senatores contra instituta, & leges, non parua degeneratio est à pristina Catholici animi constantia. Namque, cum sinant, ut hi illegitimi, & inualidi senatores suffragia ferant, eos etiam legitimos reddere, & omnem iniquitatem, quæ in isto conuenticulo stabilita fuerit, auctoritate, & presentia sua confirmare videntur.

Hunc meum metum non mediocriter auget, quod scribis de confiscatione: de qua non inter omnes, ais, conuenire, ipseque videris ambigere, sed tamen existimare, non esse illi intercedendum, ne ij, qui illam cupiunt, offendantur. Quid? Nonne offendentur etiã, atque stomachabuntur, si Catholici iureiurando non confirmant, Regem esse Ecclesia caput: crasque suorum bonorum publicationi non assentiantur? Nonne vides, quam vana, & infirma sit hac Catholicorum cogitatio? Si hoc confirmum executioni mandauerint, quo modo illos bonos Catholicos esse indicabimus? Quandoquidem error Lutheranorum asseren-

tium

tium Fide cum malis operibus effici bonos Catholicos, à Catholicorum omnium bonorum aula, tanquam impium scelus exploditur. Atalum verò opus num non est tanta, tamque atrox iniustitia, ut inaudita pars proscribatur, maximè quando nec factò, nec iure delictum manifestè probatur? Certe: eoque peius, quòd firmus, publicusque proscritionis actus in Parlamento celebratus iustus esse minimè videtur, nisi proficiatur ex certa etiam, atque publica scientia: atque ad eò ex cognitione delicti iure, vel factò certissima, & omnem excusationem, atque defensionem penitus infirmante. At in presenti casu similis notio, vel scientia nequaquam interuenit. Namque uniuerso regno (sicut ad me perlatum est) exploratissimum est, illos viros (de quorum possessionibus fisco addicendis agitur) à Rege fuisse accersitos, honorificè, & amicè acceptos, illisque suas possessiones relictas, & noua beneuolentia permissas. Quòd si postea è regno demigrarunt, ut, vel se vindicarent à calumnijs emulorum conantium Regis iram in eos mouere, vel in alijs locis liberè, & Christianè agerent vitam, animarum suarum saluti consulentes, an eò forsitan læsa Magestatis crimen admiserunt? Quo autem alio ex capite isti Catholici colligunt, hos viros, quos Regi conciliatos viderunt, postea incidisse in peccatum publicationis supplicio dignum? An forsitan in fragrante delicto deprehensi sunt? An suis confessionibus iudicialibus, probationibusque manifestis, & indubitatis ritè, & solemniter factis sunt conuicti? Sane hac proscriptio graue peccatum est, præsertim cum ea lex, quæ proximis bonis exere prohibetur, non sit solius positui iuris, quod princeps, qui ipso solutus est, posset abrogare, vel subaltis minus forsitan seuerè, studiosèque seruare liceret. Neque hic dici potest inferioribus non incumbere onus examinandi, iustane sint superiorum iussa, quia hac excusatio tunc forsitan locum habet, quando superior non est apertè iniquus, vel eius iussa euidenter iniusta. Sed Ibernia totius communi ore, Catholicorumque questibus Regi effusis proditur, istius

Kk 4

regni

regni superiores, atque prefectos, qui non aliam ob causam hanc confiscationem cupiunt, nisi ut bona Catholicis adempta ipsi à Rege impetrent, ab equitatis, atque iustitiae tramite longè terrarum abesse. Quibus igitur rationibus isti Catholici adducuntur, ut hos viros condemnent? Num persuasum, testimonioque obiectatorum? O præclaram probationem, testimonium Hæretici, amuli, & inimici, vel pecunia corrupti, vinè & metu coacti contra reos etiam absentes, nec auditos, nec in ius vocatos! De illius iniquitate nemo ambigit: hoc ipsi quondam delusa gentilitati visum execrabile fuisse testatur præses Festus, quia, iniquiens, non est Romanis consuetudo damnare aliquem hominem priusquam is, qui accusatur, præsentem habeat accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. Absit, ut tam constantes Catholici tantum scelus admittant, ut sint tam iniusta & confiscationis assertores, atque iudices. Qui si gloriantur (ut merito debent) se esse firmos Fidei defensores, reputent illam esse bonorum Catholicorum Fidem, que per dilectionem operatur, si Pauli autoritas fide digna est; non illam, qua res alienas inuito domino detrahere, atque rapere non prohibet: hæc enim à charitate longissimè absens in ipsis etiam Hæreticis inuenitur. Neque verò possum ego capere, quomodo tot populi Catholicis abindicati in graue Fidei detrimentum non redundent, cum in illis omnibus, qui non sunt parua (sicut fertur) regni pars Fides in aliquot forsitan generationes extinguenda sit: à quo non abest longissimè, ut in toto etiã regno deleatur. Deus mihi conscius est, me, ut hæc dicam, non dici tam gratia extorriam (nam hi ante hoc Parlamentum sunt sedibus pulsi, sique eos restituere Deus fuerit dignatus, iniqui Parlamentii decreta nihil obstant) quam miseratione istorum Catholicorum, qui in ista procella in tres dies non duratura, de cuius excitatore, & auctore in isto regno eras dici poterit, quaeres locum eius, & non inuenies, ut vno momento brevissimo tranquillitatis fruantur, aeternam suam tranquillitatem, & quietem

& quietem in sæculum sæculi in discrimen adducunt, vnum istud, atque lethale vulnus miseris suis fratribus inferendo, nulla iustitiae specie, sed solum, ut istorum Hæreticorum voluntati morem gerant, qui nullam habentes rationem conscientiae, & existimationis Regis venturi in vulgi sermonem, quod huic proscriptioni præbet assensum, illum sexcentis fraudibus deceptum in suam sententiam alliciunt, immani ambitione acti, ea scilicet, ut suscitentur de terra egeni, & de stercore erigantur pauperes, & collocentur cum principibus pro principibus populi vestri: & istis Catholicis vtuntur, ut carnicibus, atque tortoribus in excidium ipsorum spirituale, & temporale fratrum ipsorum. Quid? Nonne quotidie fortuna vestra periclitantur? Bonorum omnium grauissimis panis exhaustorum iacturam facere Christianissimè maualtis, quam legem positivam, minusque seuerè obligantem sanctæ Matris Ecclesie transgredi: & tamen eadem, ac etiam caput, si sit necesse, periculo obycere, non satius habetis, quam non violare firmam, atque immutabilem Dei legem vobis præscribentem, ne iniustitiam exercetis: Equidem vereor, ne in vos retorqueri possit id, quod Dominus Pharisis obiecit, Duces ceci excolantes culicem, camelum autem glutientes. Per passionem nostri Redemptori. mementote cum Tobia, quia filii sanctorum estis, & vitam illam expectatis, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo. & cum Apostolo, quod hic non habetis permanentem ciuitatem, sed futuram inquiritis. Cauteque, ne Ecclesiastici simul, & sæculares tanta aris alieni multitudinem oppressi in tremendum Dei iudicium producamin. Prefectò si mina Hæreticorum istorum ministrorum qui eras vsque ad infernũ descendunt ad habitandum cū igne deuorante, cū ardoribus sempiternis, nisi fortè Deus det illis penitentiam ad cognoscendam veritatem, ut recipiant à diaboli laqueis, à quo capti ui tenentur ad eius voluntatem, efficere possunt, ut vos percreatis

Perceatis de viâ iusta, cum insuper ex alio capite sexcentis malis cruciamini, illud Apostoli ad unguem vobis congruet. Miserabiliores sumus omnibus. Quod si postea voluerit Ecclesia inquirere, qui Theologi fuerint huius proscriptionis assensores (iam forsitan exploratum est, qui sint, quamque cupidi assensandi) ego non dubito, quin non sint in publicum prodituri ad opinionem suam contra condemnatos tuendam. Faxit Deus, ne eò angustiarum res deducatur. Nos quidem confidimus de vobis dilectissimi meliora, & viciniora saluti, tamen sic ita loquimur: foreque, ut possitis illa relati Apostoli verba dicere: Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio? An angustia? An fames? An nuditas? An periculum? An persecutio? An gladius? Hic Deo quotidie supplicabimus, ne sinat, ut vos id sceleris admittatis, quo vestrâ gloriam nota inuratis, suam omnipotentis iram in vos accendatis: efficiatisque, ut vestris bonis iusto iudicio enertamini, quòd auctores, & indices existatis alienarum possessionum improbiusimè proscribendarum: quæ quamvis hætenus à Domino culta fructus uberrimos reddiderint, si tamen sint addicendæ sisco, deinceps Hæresis lolio consistæ cælo steriles erunt. Vale. Vallisoleto Kalen. Martij anno Domini 1615.

Ita habebat epistola, qua proscripção improbatur: quam ipse quoque audiui iuxta leges etiam Hæreticæ Anglorum inualidam esse, (quippè quæ festinatè, & sine solemnitatibus debitis facta est) idque postea ipsos Anglos animaduertisse. Omitto nunc nihil, quod in eo Parlamento fuerit constitutum, esse firmum, cum ij suffragia tulerint, qui ad ea ferenda iure sunt inepti. Prætereo etiam omnia Parlamenta in Ibernica coacta sub Angliæ principibus esse omninò nulla, cum ab eis expellantur antiquissimi Ibernici optimates, & Ecclesiastica dignitates. Ob quod antiqui magnates, & noui quoque, qui Ibernorum more creabantur, non Angli-

cis sed Pontificijs, Cæsareis, & Ibernicijs legibus vixerunt, ut latè, & optimè differit Angliæ Regis Jacobi Procurator Ibernici in sua de Ibernica relatione, donec Anglica Hæresi inualecente maluerint mori, quam illi obtemperare. In Parlamento, quæ alia fuerunt acta, scitu minus digna sunt. Idèò describendi illud finem faciamus. Sed vrinam & persecutioni quæ summam manum imponere liceret, cuius (proh dolor) nullum finem video.

DOMINI
PHILIPPI OSVLLEVANI

BEARRI IBERNI,
TOMI. IIII. LIBER. III.

De tyrannidis aliquot exemplis.

IVrentem tyrannidis æstum līs, atque contentio Parliamentariorum (vt vidimus) per aliquot menses diminuit, in id Hæreticis omne studium conferentibus, vt leges conderent, quibus Catholica Religio per totum regnum extirpanda videbatur. Quo conatu Ibernorum virtute deiccti pristina persecutionis feritate æquora concitant. Per difficile profectō est, vel truculentiam Phalaridis inuentis crudeliorem verbis assequi, vel anfractus tartarei colubri sinuosissimos scribendo explicare. Ex hoc appetitissimo, & diffusissimo sequitiæ Oceano valde pauca perstringere conabor.

CAPVT. I.

*Ad pristinam tyrannidem Angli se
vertunt.*

IN Parlamento Angli voti minimè compotes pristino more iubent Hæreticos concionatores in locis omnibus constitui: multitudinem ad audienda

De Parlam. quinto persecut. mēbro. 259

audienda Hæretica dogmata vi cogi: infantes ad Hæreticos Ministros, vt baptizentur, afferri: eorundem autoritate matrimonia contrahi: sacra omnia celebrari: explorari, qui constantissimi Catholici, maiorique animo ad resistendum persecutioni & ius armis tuendum, fore videantur: & eos falsis delationibus reos agi: summo supplicio affici.

Cæterum in hoc statu teterrimo, ipsisque duris Hæreticis miserando tāta est Seruatoris prouidentia, vt magis Hæretici, vel nocendo fatigentur, vel ad fidem conuertantur, quam Catholici extrema ferendo viribus, & animo destituantur. Obiuit hac tempestate Nicolaus Valois insignis Hæreticorū in Ibernia iudex, qui, quod se Hæreticum, & in Iberos se quædam ostenderit, apud Anglos magnum dignitatis, & honoris locum obtinuit. Iam verò senescens, appropinquantemque mortem timens Catholicæ Ecclesiæ misericordiam implorando impetrat. Cuius, & aliorum conuersione Angli offensi tulerunt legem illam, vt quicumque Protestans à Rege honores acciperet, si postea sub mortem Catholicam Religionem profiteretur, eius bona in auctionem deferrentur.

Erga Catholicos verò tanta est Dei optimi maximī misericordia, vt constet, neminem vāquam minis, neminem multas, neminem carcere, pœnis, & cruciatus, neminem mortis metu fuisse flexum, vt Catholicam Religionem desereret: & si tamen aliqui vitijs, præfertim veneri dediti à ductu Romanæ Ecclesiæ hæc flagitia detestantis ad praua Hæreticorum dogmata tantum scelus non prohibentia sese contra conscientiam contulerint, secuti suorum scelerum principem Henricum Octauum Angliæ Regem, qui cōplexibus Annæ Boloniæ Catholicam Religionem posthabuit. Profectō

mirum est quam fortiter, & animosè sacerdotes, & sculacales nostri mortem, quando, opus est, pro Christi nomine confitendo subeant. Aliquorum mentionem libet facere.

CAPVT. II.

Aliquot Catholicorum lamen.

ARturus Chichester Ibernix Prorex nullum lapidem non mouebat, vt reliquias eorum, qui fidem, Religionemque Christianam armis diu propugnauerant, extingueret (id enim consilium ab Anglis initum fuisse paulò superius demõstrauimus) Vltoniorum verò sanguinem eò magis sitiebat, quod ipse possessiones in Vltonia dono datas à Rege habebat. Itaque in quosdam Vltonios, qui virtute, & animo precellere videbantur, hanc artem excogitat. Homine perditissimum alex maxime deditum, qui apud Bernardum Onellum sæpe agebat, deprehendi, mortisque reum agi iubet. Cui tamen reatum condonare, & insuper magna præmia dare pollicetur quia Bernardum, & alios quos iam nominabo, arguit Flagitiosissimus aleator Bernardi beneficiorum immemor conditionem accipit. Tū Prorex capi, & in vincula, carceremque conijci imperat, Bernardum, Arturum Onellum, Rothericum Okahanum Goffredum Okahanum, Alexandrum Macsaurlium magni generis, & nominis equites, & Ludouicum Olabertagum sacerdotem, in Magestatis læsæ crimen incidisse asserens. Ad quod illos inficias euntes lutor scelestissimus in testem productus confirmat coniurasse in capiendas nonnullas Vltonix arces, quas Angli, & Scoti præsidio tenebant, ipsosque præsidarios trucidandos. Ab equitibus respõdetur testimonium vnius

obscuri,

obscuri, & flagitiosi homunculi minimè sufficere, vt ipsi sex viri nobiles damnentur: quæstionibusque admori cum nihil confiterentur, nihilominus eorum causa iudicanda committitur duodecim Hæreticis Scotis & Anglis, qui reorum mortem eò magis optabant, quod ipsi quoque in Vltonia possessiones habentes, tam Catholicorum virorum vicinitatem exhorrebant. Itaque reos illos incunctanter proferunt. De sententia Prorex ad Regem refert. Is rescribit, vt equitibus, & sacerdoti impunitas detur ea lege, vt à fide, Religioneque Catholica deficientes, ipsius sectam amplectantur. Ad quod illi audacter cum respondissent, se nunquam conditionem accepturos, ea nocte alij alios ad subeundam pro Christo mortem confirmant, sacerdos cæteros à peccatis sacramentali absolutione expiat. Postero die patibulis parumper suspensi semianimes in terram dimituntur acutissimis cultris per ventrem, pectusque secantur, eorum extra igne comburuntur, corpora in partes diuisa in publicis locis opprobrij causa spectanda collocantur. Quod contigit anno Seruatoris 1615. sub quod etiam tempus Partitius Omuriuseques, & Connatus Okienanus sacerdos eodem crimine postulati simili supplicio afficiuntur.

Alij bonis omnibus exuuntur, vt ante Parlamentum fieri demõstrauimus. Quod damnum qui Iberni magis integri, & opibus pollentes erant, ij magis experti sunt, hoc est qui factionis Anglicæ contra populares suos fuerant: qua in re Angli ne nouis quidem Ibernis à se oriundis parcunt quos duplici nomine odiderunt, quia & Iberni, & Catholici sunt.

CAPVT. III.

Novi Proregis persecutio.

Oliverus Saniohan Anglus homo truculentus Ibernæ Prorex creatus æstum ingentis tyrannidis concitat. Munus primum obiturus iurasse fertur, se effecturum, ut intra biennium omnes Catholici sacerdotes tota Ibernâ expellantur. Ad quod anno 1616. in omnibus tribubus commissarij iudices agminibus militum stipati collocantur, qui in sacerdotes animadvertant, qui seculares vitæ rationem reddere cogant. Ex multa Catholicorum, qui nefandis Hæreticorum cæremonijs interesse renuebant, sexcenta millia nummorum aureorum in regium ærarium referuntur. Novi carceres conditi Catholicis implentur. In vrbe Dublinna sola non genti seculares, quod noluerint iurare penes Angliæ Regem esse Ecclesiasticarum rerum ius, & potestatem in ipsius regnis, in vincula coniunguntur. Religiosi, & sacerdotes aliqui custodia tenentur.

CAPVT. IV.

Onelli, Osulleuani, & aliorum mors.

Quæ persecutio eò liberius exercetur, quod Onellus, Tironæ princeps in quo Catholici magnam spem positam habebant, Romæ diem obiit hoc anno 1616. die vigesimo mensis Iulij. Anno sequenti qui vel Eugenium Macmagaunū Dublinnæ, vel Dauidem Okearnium Casiliæ Archiepiscopum, vel vtriuslibet caput tradat, huic quingentæ argentæ libræ præmio

præmio constituuntur ab Anglis. Frater Thomas Giraldinus Franciscanus insignis concionator, & vir genere nobilis, postquam propter fidem duci custodiari cõbatur, in Dublinnensi arce animam efflat. Ad æstatem, & autumnum mercatorum, & regionum oppidorū incolæ domibus extracti ad Hæreticas cæremonias in templa vinciti trahuntur. Quod scelus fugientes mercatores nonnulli in alias regiones demigrant. Decimo tertio Octobris Oliverus Prorex contra sacerdotes, & eorum protectores crudele edictum promulgat.

Anno millesimo sexcentesimo decimo octavo Okeanus in Londinensi arce summum diem clausit: cuius mors nihil læta fuit Ibernâ. Cuius infelicitati id etiam adscribendum est, quod eodem anno secundo die Iulij sex adolefcentes Ibernæ magnæ nobilitatis, indolis, & virtutis cum Turcis strenuè dimicantes perierint in eam nauali victoria, qua Hispana classis Turcicam, quæ vnâ ex Fortunatis insulis deastavit, vicit: vti alibi litteris mandavi. Illi sunt Daniel frater meus adolefens magno robore, mira pugilandi artis dexteritate, & ingenti animo præditus tragula pectus, consollus: Philippus patruelis meus imprimis dexter, partim ferro vulneratus, partim igne combustus, & tandem aqua submersus: Daniel Maccarthæ Fusci nepos, Cornelius Odriscolis nepos, Cornelius Orrellus, & Gulielmus Giraldinus. Quæ in pugna rarâ, atque miram virtutem præstitit. Cornelius Odriscol Ibernæ cohortis dux, qui sospes est. Sed vltimus aduersæ fortunæ ictus est, quod decimo sexto die mensis eiusdem Osulleuanus Beatræ princeps, in quo tunc Ibernæ maximam spem habebant, miserè succubuerit, hoc modo. Iohannes Bartheus Angloiber-nus, apud Osulleuanum ad eò gratia pollebat, ut etiam ab eo patrocinio, & autoritate adiutus beneficijs affi-

ceretur, & inter familiarissimos habitus sit etiam domum receptus, & in mensam admittus: Quorum beneficiorum Iohannes immemor, eò impudentiæ processit, ut leui primum cõtrouersia orta ob pecunias ab Osulleuano mutuo datas, inde sit ausus tãti viri clarissimæ nobilitati genus suum apud Iberos, & Anglos, à quibus oritur, minimè sublimè conferre. Quod agre ferens Philippus Osulleuani patruelis, qui hanc historiam scribit, cum Iohanne ea de re exposulatur. Vnde Madriti iuxta regium monasterium diui Dominici uterque alterum stricto gladio aggreditur. Incepto certamine Iohannes ingente pauore percussus, & vocem effrens loco semper cedebat: & illum in facie Philippus cæsa vulneravit: & interfecturus videbatur nisi eum Edmundus Omorra & Giraldus Macmoris ab Osulleuano misi, & duo equites Hispani protexissent, Philippumque apparitor deprehendisset. Cum multi vndique confluisissent, inter cæteros Osulleuanus aduenit læua manu rosarium, & dextera chirotecas gerens. Quem Iohannes conspicatus incautum, nihil timentem, & aliò aspicientem subito accedens gladio inter turbam intento per læuum lacertum confodiendo, & rursus guttur feriendo occidit. Philippus liçtore frustra reluctante in domum Marchionis Senecere Galliarum legati sese abdedit. Iohannes in carcerem conijcitur vnà cum consanguineo suo Francisco Batheo, qui rixæ interfuit, sicut, & Daniel Odriscol Philippi consanguineus. Osulleuano in eo canobio postero die exequiarum ius magna frequentia Hispanorum nobilium, & studio domini Didaci Brocheri splendidi equitis, regij consularij soluitur. Obiens annum 571 agebat. Erat vir planè pius, & largus, maximè in pauperes, & egenos. Duobus, vel tribus Missarum sacris quo-

quotidiè interesse solebat, longas ad Deum, & superos quotidianas preces effundens: crebrè peccatis expiatus sacrosanctum Domini corpus suscipiebat. Ita mors eius subita, & infausta vitæ minimè contentanea fuit, etsi eo etiam die duobus sacris peragendis interuenerit, & acceptis vulneribus sit à sacerdotibus peccatis absolutus. Erat procerus, & elegans statura, vultu pulcher, ætate canescente venerabilis.

CAPVT. V.

Historia totius Epilogus.

Qi totius historię nostræ seriem animo complexus, cum vetera memoria repetendo recordaretur, quanta fuerit in Ibernia Catholicæ Religionis vetustas, & stabilitas, quantus cultus, ornatus, splendor: tum præsentia ob oculos proponendo, eius hodiernum luctum, & tartareum squalorem Anglorum Hæresi barbarius, & immanius indies bacchante, sollicita mentis cogitatione cerneret: is profectò, aut esset animi calybe, & silice durioris, ferinis moribus imbutus, & Hæretico lacte nutritus, aut magna commiseratione motus lachrymas vix cohibere posset: & omnibus artibus enitendum esse statueret, ut ei regno feratur auxilium, quo Fides Apostolica ab Hæreticorum, seruitute in libertatem vindicata in pristinum statum, nitoremque restitueretur. Insula namque salubris, amœna, fertilis, serpentibus, & cæteris venenosis animantibus immunis: alijsque multis dotibus & ornamentis ab opifice, & authore naturæ Deo optimo, maximo cumulata cum ad Christianam Fidem circiter annũ Redemptoris nostri quadragesimum fuisset tota conuersa per mille, & amplius annos Catholicam pietatem, & Religionem nullius

multis Hæresis contagione infectam, sanctam, inuolamque conseruauit: per tam longissimum temporis seculum sacra sapientiæ, aliarumque scientiarum studijs, innumeris pene viris doctis & sanctis florens: feras etiã doctores, concionatores monachos mittens qui regiones exteras ab Hæresis pestilentia nubibus errorum, & faucibus inferni ad Christianæ lucis iubar deducebant: domi collegia constituens vectigalibus locupletata alienigenis piæ, & Catholicæ educandis. Superioribus enim temporibus Ibernii integri moribus incorrupti, recti iustique cultores fuerunt. Hac autem miserima tempestate, sicut Hæresis Fideique spectæ impietas multa Christiani orbis regna inuasit, ita alia flagitia minora quidem, magna tamen & grauiora Ibernorum pectora occuparunt. Etenim inaudita cupiditate obtinendi possessiones amplas, & in sua quisque familiã principem locum, arserunt. Hinc contentiones, odia, bella, prædæ, depopulationes, & huiuscemodi sexcenta mala secuta sunt. Neque enim solum noui Ibernii veteres impetebant, ab illis mutuo impetiti: sed noui nouos, veteres alij alios, & plerique magnates finitimos lacebabant. Con sanguine quoque, sæpequæ fratres ob res humanas ferro experiebantur. Quam rerum funestissimam, atque luctuosissimam faciem illad Quidij carmen aptissimè depingit.

Viuitur ex rapto: non hospes ab hospite tutus:

Non sacer à genero: fratrum quoque gratia rara est.

Quæ inter atrociora facinora non tamen fuerunt Iberniam desituti pietate, & à sensu, & humanitate alieni, vt Catholicæ Religionis sanctitatem, litterarumque studia violare putauerint. Imo, quamuis omnia bello flagrant, imaque, & summa miserentur, in Ecclesiarum raru non

men, Episcoporum, sacerdotum, & omnium litteras profitentium bona facere impetum, vel ipsos leuissima iniuria prouocare nefas duxerunt. Reges autem Angliæ, qui Ibernix gubernaculo potiri prouincialium controuersias, & dissentiones dirimere, & inhibere deberent, contra ipsi Hæresis sordibus inquinati eorum discordias accendunt, & augent: idquæ suis conatibus opportunum rati, dum Ibernii domesticis bellis consciantur, interim ipsi in Iberniam totam Christianam pietatē summis viribus oppugnare, & funditus delere, sacrarumque litterarum doctrinam subuertere festinant. Quod nefarium immane, impium exelus Ibernii minimè admittendum, vel ferendum existimarunt. Ita pro Catholica Religionis libertate, diuiniquæ cultus obseruantia, & publica veneratione sæpè in Anglos arma sumpserunt. Cæterum alij ab alijs (qua erant dissensione, & discordia) labefactati, & profligati omnes simul vnà cum Fide Hæreticorum armis oppressi succubuerunt. Cuius mali maxima culpa in aliquot Angloibernos sacerdotes iure transferenda est, qui tartareum dogma ab orco in Catholicorum perniciem emissum non negabant, licere Catholicis contra Catholicos, & suam patriam pro Hæreticis gerere arma, & dimicare. Quod si sacerdotes isti sana mente, & cū cæteris in Hæreticis oppugnandis vnanimis, & concordēs extitissent: & Ibernii alij alijs non obstitissent, facili negotio potuissent Hæreticorum iugum ceruicibus discutere, vt omnia nostrã historia fusius, & apertius constant. Ea vero multorum animos lacepsiturus mihi videor: Anglorum, quod eorum Hæresim scelera, tyrannidem, sacrilegia, impietatem diuulgo: Ibernorum, quorum discordias multaque vitia silencio non inuolui: aliorum sacerdotum quorum segnitiam, inficiam non semel in hac historia no-

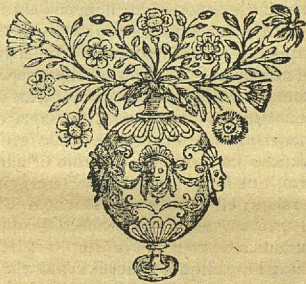
ram feci. *Æquus tamen rerum æstimator* (ni coniectura falor) me venia dignabitur: cum mei muneric sit (vt supra dixi) non minus hominum vitia, quàm virtutes referre, vt illa vituperatione, hæc laude ab omni posteritate afficiantur: Ibernî qui supersumus acerbum flagellum, diuinamque vindictam experti errata corrigamus: posterî maiorum suorum ruinam, & exitium memoria repetentes, auersari vitia, colere virtutes, Christianam pietatem restituere, libertatem recuperare discant: exteræ gentes Ibernorum exemplo territæ timeant Numinis iram prouocare, & quæ iam prouocauerint, quam celerrimè agant penitentiam.

His mea quidem sententia Ibernæ excidium, & Anglorum tyrannidem in Christi Iesu Religionem fatissus sumus profecuti. Quæ verò Stanihurstus rerum à lixis, atque calonibus factarum scriptor euomuit, ab historicorum gymnasio sunt explodenda. Itaque res Ibernæ à prima gentis illius origine vsque ad præsentis Hæresis exordium Ibernicè longè diligentissimè perscriptas, nos primoribus (vt aiunt) labris degustauimus. Quæ verò ab Hæresis Anglorum principio vsque ad Ibernici Parlamenti finem gesta sunt, quia plerâquè ob temporum iniuriam, & perturbationem scriptores silencio prætermiserunt, illa quidem ego vehemente studio, labore, cura, magnaque fide sum persecutus. A fine vero Parlamenti, quæ sunt exempla crudelitatis ab Hæreticis edita à me summo tantum digito tacta author Analectæ Catholicæ studiosius perstrinxit. Reliquam persecutionè, quæ etiam hodie minimè intermittitur, ab alijs, quibus plus ocij suppetat, memoriæ prodendam esse spero. Ego facio finem scribendi Idibus Decembris anno redemptionis humanæ, mille simo sexcentesimo decimo octauo.

Fragmenta.

Raymundus Burkus Lictrimæ Baro diem obiit decimo tertio die mensis Iunij anno millesimo sexcentesimo decimo nono Madriti. Ibidem quoque Helena Clancarrhæ Comitissa è vita discessit vigesimo primo Aprilis anno millesimo sexcentesimo vigesimo,

✠ ✠ ✠

ILLVSTRISSIMO
 DOMINO DERMYSIO
 OSVLLEVANO DVMBEÆ
 COMITI.

Philippus Osulleuanus.

S. P. D.

IN Catholici Regis classem cū venissem, nihil antiquius habui, quam, vt diligentissimè inquirerem, quemadmodum consanguinei tui (clarissime Dermysi) mortem oppetiuerint, etque facerem certiore. Quod vt exactius intelligatur de rebus gestis regis classis ætate superiore pauca breuiter perstringenda sunt. Anno post virgineum partum millesimo sexcentesimo decimo octauo quinto Nonas Maij (qui dies inuenta saluifera crucis nomine in fastos relatus est) regis naues nouem Vlysiopone soluunt, Prætorè Vidasuale Cantabro, Proprætorè Iohanne Ludouico Camarena, militum præfecto Ferdinando Luna. Dies aliquot aduersis ventis vsq̃ mediterraneum mare ingrediuntur. Vbi pridie Kalend. Iunij, qui dies Petronillæ Virginis morte celebratur, duæ Pænorum naues bellicæ Proprætoris nostræ, qua Camarena cum vna Hispanorum cohorte, & Cornelius nostras Odriscol vir intrepidus cum altera Ibernorū electæ iuuentutis ferebatur, sunt obuia. Cum ambabus Proprætoris ab hora sexta pomeridiana vsque in sequentē

lucem

lucem per lucidam, atque serenam noctem tormentorum flammiumorum, atque bombardarum iacibus acriter dimicat, & minorem capit: hostibus sexaginta quinque in dedicatione acceptis, & tribus prælio peremptis. Altera tormentarijs ictibus labefactata, & confossa pelago obruitur. Ex nostris quatuor Hispani periere. Postero die duabus nauibus simul cum Afris propugnatoribus ad Hispanam oram; & alia ad Africum littus à defensoribus deserti nostri potiuntur. Breui naues tres ex Cantabria nostris subsidio venerunt. Ita naues Hispanæ erant numero duodecim, quibus milites circiter octingenti, sub ducibus septem, & nauarum quadringenti plus, minus vehebantur. Octauo Kalendas Iulij (quo in honorem nati diui Iohannis Baptistæ festum agitur) à nostris excubitoribus naues viginti quatuor secundo vento venientes, mediterranei pelagi fauces intrare conspiciuntur. His præter nauas, & classiarios vehebantur duo millia, & quadringenti milites, qui à Venetis erant acciti ex Anglia, & Batauia contra Ferdinandum Archiducem. Eis vt aditum intercluderent, nostri erant iussi à Thoma Ibio Calderone regis classis summo quæstore, qui tunc Gadibus erat. Neque procul in stationibus aberant Bataui senatus naues octodecim duce Muillo Lombardo, quæ suis, si pugna periclitarentur, opem lataræ à nostris credebantur. Nihilominus Hispani prælium audacter ineunt. Ab hora secunda pomeridiana in noctem vsque vtrinque strenuè, & magnanime pugnatur, donec à Duce Mitrinæ Sidoniæ misso phasello venientes aditu non prohibere nostri fuerint iussi. Eo die ex nostris sexaginta quinque, & inter eos Augustinum Ogedam, & Martium Sclauum Italum cohortium duces, ex hostibus centum octodecim iaciisse traditur.

*Thomas
 de Ibio
 Caldero
 Veedor
 general.*

*Cap. d.
 Aug. de
 Ogeda.
 Cap.
 Marcio
 Esclano.*

Prus-

Præquam Viduaſua Vlyſipone diſceſſit, Tabaccus Arraes claſſem nauium viginti octo Saldis, vel Argelia duccens Ombrium, vel Lanzerotam vnam ex Fortunatis infulis inuadens, totam deprædatur & deuaſtat: domamque repetens Hiſpanis captiuus, & opibus onuſta claſſe cum ad mediterranei maris anguſtias appropinquafſet, naues octo duce Proprætoria præmittit. Eis præerat Arraes Tagarinus Mauriſcus magna audacia, & rei bellicæ, nauticæque ſcientia. Quibus ſexto Nonas Iulij, qui dies in memoria Viſitationis Virginis Matris feſtus colitur, Hiſpanæ duodecim, & Barauæ quatuordecim occurrunt. Hiſpana Prætoria vnam facile ſubigit. Proprætoria Hiſpana Turcicam Proprætoria, quæ ſeptem comitibus præerat, aggreditur. Erat Turcica magna tormentis multis, & centum octoginta propugnatoribus inſtructa. Vehemens vtrinque pugna committitur tormentarijs machinamentis, atque bombardis. Cum ambæ cohaſſent, noſtri in hoſtilem inſilire non ambigunt. Antonius Camarena Proprætoris fratris ſui ſignifer animoſus iuuenis ſtriſto gladio, ſcutoque læuæ impoſito dum ad ſalutem ſe componit, plumbea pilula incoſſus ſternitur. Illi ſucceſſit Daniel Oſulleuanus frater meus, qui ducebat Iberoſum manipulum, adoleſcens ſpecie pulcher, miris viribus præditus, pugilandi ſcientiæ peritus: quas corporis virtutes ingentis animi magnitudine ſuperabat, inſuper latini ſermonis non ignarus, neque Philoſophiæ & Dialectiæ rudis. Superioribus dimicationibus magnam virtutem præſtiterat cum commilitones cohortando, tum per ſe fortiſſimè præliando. Sed (proh dolor) caſus inſeſt uoluit, vt immatura morte præuentus pauciora ſuæ fortitudinis, & magnanimitatis exempla reliquerit. Namque iam iam ſalutus bombardica glande

glande peccus traiectus ſupra Antonium Camarenam cadit, proferens tantum illa ſalutiſera verba, *Jeſus Maria*, Paucis ante diebus Vlyſipone profecturus à peccatis expiatus ſacroſanctum corpus Chriſti Domini ſumpſerat. Philippus Oſulleuanus patruelis meus, qui rara corporis agilitate, ſaltandique dexteritate præſtabat, in Pænorum nauim proſiluit, ita corpore librato, vt ſe pedibus exceperit. Vbi ſtriſto ferro cum pluribus cœpit intrepidè cõtendere, & magna caſa vulneratus, nihilominus pugnâ non remiſit. Conſtuentibus in ſubſidium Chriſtiani Mauri virtute cedunt, & ſimul Turcica nauis ignem, vel caſu, vel alicuius opera concipit. Qua ſtagrante Chriſtiani, & Pæni conuulſi, & mixti partim properant in Hiſpanam nauim ſe conferre, partim ingenti pauore perculſi flammæ vim fugientes, in ſalutem ſe præcipites dant. Philippus cum paucis, quos cohortando confirmauit, ad extinguentium ignem ſeſe conuertit. Qua ſpe cum decidifſet corporis parte combuſtus, antennam in mare proiicit, cui innixus cum commilitonibus quindecim ad ſquam nauim conatur adnare, ſed fruſtra, nam vndæ vi rapitur. Neque ei noſtri poterunt ſubuenire, quia ex Turcica naui in noſtram incendium fuit ſubitò diſſuſum. Quo repentino malo territi alij ad pœnitentiarij pedes ſe poplitibus excipiunt, peccatorum expiationem percentes: alij elata voce crimina ſua pronunciant: aliqui ſe in pelagus proiiciunt. Cornelius Odrifcol dux vir ſemper animo magno incendium reprimere nititur, alios exemplo, & cohortatione mouens. Quo munere occupatus, cum ei nunciaretur, Cornelium filium ſigniferum periſſe, is, inquit, eſt mihi nunc filius, qui ad extinguentiam flammam, & regiam nauim liberandam opem tulerit. Ita potiffimum fortiſſimi viri opera ignis

nis extinguitur nostræ nauis proa ad aquam vsque penè combusta, & Christiani liberantur præter eos, qui præliantes ceciderunt, & paucos, qui se in mare proiecerunt, Pœnique centum septemdecim, qui in eam sua combusta se receperunt vnâ cum duce suo Tagarino, & captiuis Christianis septem, inter quos erat græua fœmina. Cæteri Christiani captiui ad numerum nonaginta, cum nostram nauim nando nancisci non potuissent, cum Afris aliquot obruuntur. Ex Ibernis nobilibus præter Danielem, Philippum, & Cornelium signiferum magnæ indolis iuuenem consanguinitate etiam mihi coniunctum succubuerunt hoc prælio Daniel Maccartha, Cornelius Orrellus, Gulielmus Giralдинus, & Iohannes Plunketus. Interim aliæ quinque Turcicæ naues non tanto discrimine capiuntur Octaua fugit, quam secuta duæ Hispanæ, sed non assecuta aliam Mauram obuiam factam expugnant. Postero die sequuntur aliæ tredecim naues ex Tabacci classe, quarum quinque Christiani in suam potestatem redegerunt. Eo toto biduo naues tredecim Afris adimuntur, ex quibus Bataui sex, Hispani reliquias ceperunt. Pœni quingenti in seruitutem redacti, plures ferro, & aqua deleti: captiui circiter trecenti in libertatem asserti: Christiani centum, plus minus, desiderati.

Hæc ab hominibus fide dignis accepi, quæ de rebus regis classis te docerem. Eis liquet, quam honorificè, & gloriose consanguinei tui diem suum clauerint! Quod nobis magno leuamini doloris esse debet: Xenophon primum ille Socraticus cum inter sacrificandum accepisset Gryllum filium suum charissimum apud Mantineam peremptum esse, coronam deposuit, sed postquam fortissimè dimicantem concidisse comperit, corona rursus capiti imposita, sacrifi-

facrificium pœcègit, ratus non flendam, sed laudandam esse, qui tam honorifica morte vitam decorauit. Gorgona Lacedæmonia Leonidæ vxor filio in bellâ cum seutum daret, ait hoc, inquit, aut super hoc, idest aut hoc scuto vince hostem, aut super illud exanimis eade aduersus strenuè prælians, non verò sub eo auersus fugiens. Dion in Christi tradit, quidam ex vulnere, quod in acie acceperat, claudo, & id egre ferentem matrem Lacedænam fœminam dixisse, *filii ne doleas, sed in omni gressu tuæ virtutis recorderis*. Prælatum, & illustre est Mufonij consilium, arripe, inquit, honestam mortem, dum licet, ne paulo post mori quidem necesse habeas, honestè tamen non amplius liceat. Quid pluribus opus: Profectò neque vir, neque fœmina fuit vnquam iudicio pollens, cui non magna doloris pars minueretur, quòd illi, quos morte surreptos esse dolet, honesto, & glorioso fato fungerentur. Ac ego quidem fateor mihi non mediocri consolatio- ni fuisse, quòd cognouerim, fratrem, alioque consanguineos meos inter moriendum magnam virtutem præstitisse: idemque tibi, non dubito, quin acciderit: & meritò, cum ij, qui laudabili, & glorioso genere mortis ex hac breui, & ærumnosa vita discedunt, apud posteros sempiterna gloriæ commendati nominè, fama que viuant. Inde egregiè cecinit Seneca:

*Nunquam stygias fertur ad undas
Inchta virius: vinite fortes:
Nec læthæos sana per amnes
Vos fata trahent: sed, cum summas
Exiget horas consumpta dies,
Iter ad superos gloria pandet.*

Quis autem fortius, & honorificentius mortem obit, quam ij, qui cum acerrimis hostibus pugnantes, qui singularem virtutè præstantes, qui vulnerebus aduersus

confecti, qui victis hostibus, obtenta victoria conciderunt? Quamobrem, qui tam gloriose animam efflarunt, ab interitu, & obliuione hominum vindicati apud posteros nomine, famaue celebrati viuere, & florere debent.

Neque verò prætereundum est, summum esse decus, & maximam gloriam contra Christiani nominis hostes in acie mori pro Catholica Religione, cuius tuenda præmium non minus est, quàm illa vita cælestis, æterna, atque felicissima: qua vna consolatione nostri doloris vulnus non modo leniri, sed omnino sanari debuisse, cum nostri magnanimi adollescentes in Catholici regis classe cum Turcis & Mauris Christianæ pietatis oppugnatoribus pro diuina lege magna virtute præliantes iacuerint.

Eorū quidē factū ego minus, quā ipse vnquā putauerā, sentio ea causa, quod infausta mors Osulleuani principis patristui ita animo meo callū obduxit, vt vix alij dolori sit locus. Sed hac etiam in re eam cōsolationē inuenio, nos homines esse telis omnibus fortunæ propósitos: fortunā verò volubilē orbē manibus versā: do solitā esse sūma in infimis, & infima sūmis permutare: cuius rei aliqua exēpla breuiter cōplexus est Ouidius.

Omnia sunt hominum tenui pendencia filo,

& subito casu, qua valuerunt.

Diuitis audita est, cui non opulenta Crasit

Nempe tamen vitam captus ab hoste tulit.

Ille syracosia modò formidatus in urbe

Vix humili duram repulit arte famem.

Quid fuerat Magno manus? Tamen ipse rogauit

Summissa fugiens voce clientis opem.

Cuiquē viro totus terrarum paruit orbis,

Indigus effectus omnibus ipse magis.

Ille Inguiribino clarus, cimbroque triumpho,

Quo victrix toties consule Roma fuit,

In carno Marius iacuit, cannaque palustri:

Pertulit & tanto multa pudenda viro.

Ludit in humanis diuina potentia rebus,

Et certam præsens vix habet hora fidem.

Hæc ille. Sed ego quid repeto externa exēpla? Domesticæ suppeditant, si ad Onellos, Odonellos, Maccarrhas, Giraldinos, Burkos, Orruarkos, Om morras, Macrhinnios, cæterosque pene innumeros Ibernos viros clarissimos, qui sanctissimis casibus labefactari, delictique sunt, oculos conuertamus. Inde Lucanus.

Vixne adeo res humanas vis abdita quædam

Obierit, & pulchros fasces, saxasque secures

Præculcare, ac ludibrio sibi habere videtur.

Quorum quidem Regum, potentissimorumque virorum, & aliorum casibus memoria reperendis possūmus cogitare nihil noui, & ab humanarum rerum conditione, & mirabilitate alienum nobis contigisse. Imō satis cōpertum est, viros summos, & multissimos, qui hostium multitudinē vinci non potuerunt, ab amicis sæpe peremptos fuisse. Magnus Alexander à familiarissimis dato veneno sublatus fertur. Cæsar Dictator ab ijs, in quos amplissima beneficia contulit, multis pugionibus traiectus interficitur. Nuper Henricus Galliarum Rex, qui bello regnum simul, & magnam gloriam assecutus est, ab humili homine duplici ictu confossus extinguitur. Cuius modi innumera hene exēpla à cōponentibus vetusta rerū monumenta literis mādara sunt. Nihil igitur mirandū est quod vir fortis, & clarissimus pater tuus occisus sit ab isto, qui ab eo officijs adiutus, & auctus fuit, qui eius quadra quandoque vixit, qui cum eo in paropside manum forsitan intinxit.

Ea præterea lege omnes in diem venimus, ut diem
 rursus obeundum in celum, atque lugubrius natura sol-
 uamus. Quod ipse generum doctor diuus Paulus Apo-
 stolus docens, *statutum*, inquit, *est, hominibus semel mori.*
 Omnium iudicio, latatum est illud Telamonis dictum,
 cum de filij mortis accēpisset, *sciebam me genuisse mortale.*
 Optimo Latimoro in poetarum princeps scriptum
 reliquit, *collenobō collenō be ā antubōqqut scōrōra*
Stat sua cuique dies, breuē, & irreparabile tempus.

Plato in
 Phæd.

Inde longè pulcherrima est Platonis sententia, omnem
 sapientium vitam meditationem esse mortis. Qua
 quid verius? Quid salubrius? Quid magis pium? Quan-
 doquidem hæc cogitatio efficit, ne nos peccatorum, &
 scelorum sordibus inficiamus, libro diuinæ Sapientie
 castè, *Memento semper diem mortis, & nunquam peccabis.*
 Igitur licet, tam æne feriamus, nostros alligatos fuisse
 mortis legibus, quibus nullus est solutus. *lidi omniyos*
 Accedit, ut qui longiorem vitam producent, diuinius
 humanæ conditionis laboribus, & miserijs oppressi te-
 neantur, qui verò celerius moriuntur, citius his, cala-
 mitatibus liberentur. Quod Hesiodus animadaortens
 solitus, *traxi hominum oru flere, & obitu gaudere.* Quam
 mos Thracibus quibusdam usurpatus fuisse traditur, re-
 putantibus huius seculi delicias, atque voluptates bre-
 ues, & inconstantissimas, aduersitates verò, & ærumnas
 certissimas esse.

Solinus,
 & Mela.

Optima queque dies miseris mortalibus aut
Prima fugit: subeunt morbi, tristisque senectus,
Et labor, & daturæ rapit inclementia mortis.
 Quis igitur compos mentis iudicandum esse existimet,
 quod hi, quos charissimos habuimus, & vnicè dilexi-
 mus, à tot fortunæ incommodis, aduersis casibus, &
 calami-

calamitarum cumulis vindicentur.

Neque hæc, neque aliæ consolationes, quæ sunt sapi-
 entissimis viris usurpata, & memoriæ, literisque prodite,
 tantum mouere videntur, quantum ipse nostra patriæ
 miserrimus status, hæc perditissimorum temporum per-
 turbatio, & Catholicæ Religionis ruina, Anglorum ce-
 terima Hæresi sacra, & profana miscente. Ab his enim
 quid est loci pudori, probitati, bonis artibus, rectis studijs,
 virtuti, libertati, saluti, pietati, diuino cultui relictum?
 Ab eisdem quod insanum dogma non prædicatur? Quæ
 furiosa libido non admittitur? Quod scelus prohibetur?
 Quæ impietas non colitur? Quo patriæ suæ, Apostolicæ-
 quæ fidei excidio vir clarissimus pater tuus vehemen-
 ter anxius animo cruciabatur. Eo ergo ingente mærore,
 & luctus acerbitate quod morte sit liberatus, eius felici-
 tati adscribendum potè, cum beatissimi sint, qui tan-
 tam malorū Lernam, qui hoc miseriarum salum deser-
 uerint. Itaque minus Osulleuanus Comes lugèdus, qui
 hoc suæ patriæ, Catholicæque Religionis incendio de-
 siuit dolere, ingenteque mærore cruciari, quam si inte-
 gris rebus, summaque Religionis salua desineret frui.

Illud verò sempiterna memoria recolèdum est, quod
 pro Christiano nomine tuendo tot labores adierit: pro
 Catholica Fide tam sæpe, & acriter pugnauerit: pro Dei
 lege tot ærumnarum cumulis fuerit obrutus, amplissi-
 mi principatus, & omnium bonorum iacturam facere
 maluerit, quàm à Christiana pietate desciscere: tam bene,
 & beatè vixerit in egenos pius, & largus, ut nobis veri-
 similem coniecturam reliquerit, se in diuorum felici-
 simum cœtum fuisse translatum. Quid pluribus dis-
 fero? Qua causa Dermysi doles: Patriæ ne, an tuæ? Illius
 quidem causa minime mærore debes, quem certum est,
 innumeris aduersitatibus, & afflictionibus esse libera-
 tum,

tum, & probabile aternam beatitudinem assecutum. Sin tua causa te mouet, quia eum desideras, quem viuū tibi profuturum sciebas, tuæ sapiētia, & magnanimitatis est, moderatius. & fortius ferre tuorum incommodorum casum, qui non modo sit à patris tui damno, maloquē seiunctus, sed cum commodo, & prosperitate coniunctus, & cum animo tuo cogitare Deum creatorem nostrum esse nobis verum patrem, Dominum. Regem, & tutorem, diuinis litteris fidem facientibus. *Nunquid Rex, & saluator, adiutor, & consolator non est tibi, aut consiliarius tuus perijt, quia comprehendit te dolor.*

Quod etiam ablatura est diurnitas, quæ maximos luctus vetustate tollit, id sapiens consilio, prudentiaque præripere debet, nec expectare temporis medicinam, quam potest representare ratione.

Denique si nulla mulier liberis amissis fuit vnquam animo tam imbecillo, quæ non aliquando lugendi modum fecerit, certè quod sexus fragilis dierum longitudine præstat, id vir fortis animi magnitudine anteferre debet. Igitur animosos nostros adolescentes, qui tam gloriosè occubuerunt pro Catholica Religione fortiter dimicantes, ne lugeamus. Patremque tuum virum fortissimum, & amplissimum, qui tantis rebus gestis, vita sanctè, & integerrimè acta, post expletum quinquagesimum septimum ferè ætatis annum ex hoc funestissimo gentis suæ statu à Deo ereptus est, potius laudemus, quam ploremus: animi nostri luctum Xenophentis exemplo sedantes, ne ijs, qui ad suum dolorem leuandum longum temporis spatium requirunt, imprudentiores, ne Gorgona, Lacæna, & alijs fœminis imbecilliores: ne Christiani diuinæ legi minus obediētes, quam Hesiodus, & Thraces gentiles: neu Christo Domino, Paulo Apostolo, sacris Euangelistis doctoribus,

totaque

totaque Ecclesia sacrosancta præceptrice, non Telamone non Platone magistris parum sapientes, parumque docti esse videamur. Vale. Gadibus vj. Idus Aprilis anno Domini M. DC. XIX.

PHILIPPVS OSVLLEVANVS

Patritio Sinoto.

ROgo te (Patriti) ne putes me tandiu non scripsisse tibi obliuione tui, cuius memoriam summa beneuolentia teneo, sed magnitudine dolorum, quibus continuè percussus ab officio sum auocatus, Osulleuano Bearæ Comite, Philippoque patruelibus meis, & Daniele fratre, delicijs meis amissis. Comitibus eodē omnium opinione ægrius tuli, neque hodie quidem minus, quam eo die, quo occisus est, dolore crucior. A rixa cum ex apparitorum manibus elapsus in domum Gallici legati confugissem, paucis post diebus de fratris, & Philippi, aliorumque amicorum nece certior factus, primum minus doloris animo cepisse videbar, forsitan, quòd animo meo, vel pristinus dolor callum obduxerat, vel recentis calamitatis magnitudo sensum omnem doloris superauit. Postea verò diurnitas temporis, quæ solet animi vulneribus mederi, contra mihi vlcera renouare indies videtur, vt difficilius quam obtemperare rationi, quæ tamen in similibus casibus plurimum valere debet. Qui tamen meror, & luctus efficere non potuit, quò minus instituerim historiam meam rerum Ibernicarum euoluere, inque lucem emittere. Quam quia in mari, & prociactu, vbi ne librorum quidem copia nobis est, concinnamus,

Mm 2

vercor,

vercor, ne incompta, & impolita prodeat. Itaque magnoperè doleo, librum non fuisse iudicij tui politis, & limati lima castigatum. Fac (obsecro) me de rebus tuis certiozem Vale. Gadibus, Idibus Maij anno salutis humanę M. DC. XIX.

PATRITIUS SINOTUS

Domino Philippo Osulleuano.

DVo sunt menses, ad summum tres, quam accipi à te epistolam cultu, & suavitate sermonis, satis mihi notam: præterea excusantem te, quòd lachrymis semper, ac luctibus impeditus rarius ad me scribas. Ego certe rebus tuis aduersis perinde doleo, atque meis. Sed hanc consolationem inuenio, quòd opportunè mori summa felicitas existimatur. Compatriuelis tuus. Comes ante flexum quidem ætatis corpore adhuc validus, & animo vigens indigna morte peremptus est; sed postquam insignem Fidei Catholicę a se defensę lauream consecutus est. Frater tuus sanctus, iniquo fato præreptus est tantę spei, tanti roboris, tantę denique audacię adolefens; sed in catalogo Heroum nostrorum perinde erit, atque Marcellus Virgilianus, quem festinata mors multò lachrymabiliorē fecit apud posteros. Desine igitur talium lugere funera virorum, quos gentis suę archetypa ad omnem bellicam virtutem Deus optimus maximus esse voluit. Composui otiosus hæc carmina, quę qualia sint, tu melius iudicabis, quia sua cuique pulchra, etiam corvo nullus suus.

In fine

Tristia cum mecum reputarem fata Iuuernę
 Externum passæ sæcula multa iugum:
 Damnaque censerem nunc rerum, nuncque virorum,
 Horrida quę varijs bella dedere modis:
 Ecce repentino surrepsit fœmina gressu:
 Et mœsta ante oculos cœnstitit illa meos.
 Mirabar formamque eius, cultumque decorum:
 Et magestati consona verba suę.
 Aurea vestis erat gemmis ornata rotundis,
 Pictaque subtili, Pergameaque manu,
 Fimbriaque extremas varia mirabilis arte
 Ambibat partes, & decorabat opus.
 Nigra sed hunc tantum superaddita palla tegebat
 Ornatum, obscurans os, faciemque Deę.
 Illa mihi attonito, subitoque pauore silenti
 Ne timeas, inquit iam scio, tu quid agas.
 Abstulit egregios Mars sanguinolentus Iberos;
 Sed sine Marte graues interiere viri:
 Quos patria, atque omni pulfos ditioe paterna
 Externis rapuit mors inopina locis.
 Hæsit Odonellum febris vesana mancæ,
 O qualem obstarent, ni inuida fata, virum!
 Dum sequitur Regem Theobaldus Burkus Iberum,
 Discessit fractus membra labore viæ.
 Confectus senio expirauit in vrbe Quirini,
 Qui quondam Anglorum terror Onellus erat.
 Hos ego ploraui. Sed quis secreta Tonantis
 Scire valet? Latitant pectore clausa suo.
 Solus erat reliquus Comes Osulleuanus, isque
 Mœroris nostri dulce leuamen erat.
 Quem si fata virum sinerent producere vitam,
 Amissas solus restituisset opes.

Mm 3

Quam

Quam prudens, sapiens, quam circumspectus, & omni
Parte sagax, & quam prouidus ille fuit!

Quam bene pacifici callebat Principis artes!

Quam bene Tritonis bellica iura Deæ!

Illum sed postquam scelerato vulnere vidi

Heu stratum Hesperia triste cadaver humo,

Illied percussi lachrymis mihi pectus abortis,

Et spes nunc omnis corruit, aio, mea.

Protinus hoc faciem nigro velamine texit,

Aufugique domus in penetrata mea.

Illic cum paucis, doctisque, pijsque, bonisque

Colloquor, & semper ianua clausa mea est.

Religio dicor, quæ Diuos reddo benignos:

Quæ reddo facilem propitiumque Deum.

Hæc ubi dicta dedit, pulcherrima diua recessit

Ad sua tecta, lares sancta Iuuenta tuos.

Historiam tuam non dubito omnibus numeris absolu-
tam fore. Itaque iam pridem cum auido, atque ardenti
animo expecto. Equidem ego nisi me docendi laborã
scribendo abduceret, iam ingens volumen confecissem
rerum nostrarum, patribus è Societate materiam mihi
affatim subministrantibus, atque etiam ad scribendum
magnoperè hortantibus. Sed me, cum alia auertant, tum
vel maximè incuria nostrarum, qui neque horã, neque
diem, neque mensem, neque annum, quo quidquam
actum sit, neque nomina, aut ducum, aut ducum, aut
præsidium, per quos res gesta sit, vnquam apponunt, sed
ineptè, atque inordinate, imò mutilatè omnia narrant,
prætermisis personis, locis, atque temporibus sine qui-
bus historia non modo trunca, sed etiã exanimis, atque
mortua videtur. Composui tamen stylo certè admodum
tenui, ac macilentò per pauca quædam de vltimo Iber-
norum

norum bello. Quorum aliquam tibi particulam mi-
sissem, si orium mihi esset ad transcribendum, vel puer
à manibus. Nam mihi dextera vacillat interdum para-
lysi, quod indicat inæqualis litterarum mearũ ductus.
Id quoque semper expectaui, vt ingenium meum ma-
tutum fieret progressu ætatis, stylumque adipiscerèr,
etsi non grandem, atque sublimem, proprium tamen,
atque vniformem. Quare vultum contraho, quoties
lego historiam meam, vt rudem, atque imperfectum
adolecentiæ meæ partem. Te que obsecro, mi Philippe,
ne quid meum libris tuis inferas, quod sit ante hunc
diem à me compositum. Vale. Compostellæ vij. Idus
Decemb. Anno Domini M. DC. XIX.

PHILIPPVS OSVLLEVANVS

Patritio Sinoto.

Cognitio rerum etiam minimarum, quæ militiæ
geruntur, est grata cum alijs, tum ijs, qui ad in-
genuas, atque liberales exercitationes suum stu-
dium conferunt, libris Liniij, Cæsaris, Salustij, & alijs,
quibus veterum summorum ducum, exercituumque
fortissimorum gesta celebrantur, euoluendis omnem
operã addicentes. Cui rei (Patriti Sinote) quia tu totus
es deditus, res memoratu dignas, quæ regia classe, dũ
in illa stipendium facio sunt administratæ, tibi quã ac-
curatissimè litteris mandabo: vt si quæ tibi dignæ
videantur, eas transferas in monumenta tua, quibus
maiores euentus diligentissimè celebrandos esse spero.
Pro mutuo internos amore meum scribendi stylum
venia dignaberis, rudioremque sermone casta tua
Munerua, limatoque iudicio perpolies. Ego hic non

Ciceronianas elocutiones, non Vallæ, non Manutij elegantias; sed nauticas voces nouas, atque barbaras percipio. Sonitus bombardarum, quas in humani generis exitium perniciosus aliquis inuenit, meis auribus obstrepit. Ferrum, non calamum exerceo. Quotus autem quisque est, qui excellat alterutro, nedum utroque? Sanè quam arduam, atque difficile est cum militaris artis exercitatione historię contēdendæ rationem, vsumque coniungere, maximè nobis, qui non terrestre, sed nauale bellum gerimus, qui non inter libros versamur, sed inter vndas agitamur, pelagi iactatione vehementer concussi, sæpeque fluctibus obruti, vt Ouidij carmen sit nobis accommodatum.

Me miserum, quanti montes voluntur aquarum!

Iam iam tacturos sidera summa putes.

Quanta deducto subsidunt aquore valles!

Iam iam tacturos Tartara nigra putes.

Quocumque aspicio nihil est, nisi Pontus, & aer,

Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax.

Inter utrumque fremunt immmani murmure venti:

Nescit, cui domino pareat, vnda maris:

Nam modo purpureo vires capit Eurys ab ortu,

Nunc Zephyrus sero vespere missus adest;

Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto;

Nunc notus aduersa pralia fronte gerit.

Rektor in incerto est, nec quid fugiat, ne, petatue

Inuenit: ambiguis ars stupet ipsa malis.

Scilicet occidimus, nec spes est vlla salutis,

Dumque loquor, vultus obruit vnda meos.

Tamen inter hos dubiæ fortunę varios casus meam scribendi consuetudinem non intermisi. Prius autem, quam

quam euentus nostros memorem, res postulare videtur, vt te breuiter doceam, res classes in his partibus Rex Catholicus vel ad imperij sui præsidium, sociorūq; auxilium, vel ad Christiani nominis amplificationem ingenti impensa sustineat. Ea quidem sibi primum locum vendicat, quæ regia classis Oceani nuncupatur, quod in hoc mari nauigans strenuo milite, periculis nauitis, multiplici genere bellicorum machinamentorum egregiè instructa maritimam oram defendit: piratas, atque latrones capit: mercatoribus incolumitatem reddit: socijs opem fert, & cum opportunum videtur, in eorum, qui à Catholica Religione, veroque Dei cultu abhorrent, fines exercitum exponit. Sunt aliæ nouem naues, quæ etiam firmo propugnatorum præsidio munitæ Indicum aurum, & argentum in Hispaniam quotannis important: ob id regię naues Indici cursus, & argentiferæ nominatæ. Eam autem petunt Indiarum Occidentis regionem, quæ Terram Firmam, idest Continentem Hispani vocant, quæ mille, & quingentas circiter leucas ab Hispania distat. In Portū Bellum appellant. Vnde Panamahæ terrestri itinere leucas octodecim abest. Hinc Calladum oppidum Piruæ regionis, in qua argenti pars longè maxima effoditur, leucas quingentas dissitum est. Callado Panamaham argentū nauibus vehitur, & hinc Portū bellū terra actum à classe Indici cursus excipitur. Eandem regionē lucrifaciendi causa singulis annis petit mercatorum classis, in qua Prætorioria, & Proprætorioria naues regię sunt militibus, & armis pugnando aptissimæ. Aliæ mercatorum classes duę Nouā Hispanā alternis annis petunt Hispanas merces Indico argento mutatū. In quibus prætorioria, & proprætorioria regię sunt valida militibus, & armis. Regionē, quam Honduras, idest Profunditates nuncupant, annis omnibus

omnibus aduent dux mercatorum naues duabus regijs cohortibus defensa. His redeuntibus obuiam exit regia classis Oceani ad præliandum optimè instructa. Quæ res omnibus hostibus tantum terroris adfert, vt, cæsi multi sepè insidientur, nullus tamen audeat in certamen palam descendere: postquam Anglorum classis fuit ad Terceras insulas temerario ausu deiecta Proprætoria nauis tormentis conuulsa, & Richardo Capouiride Proprætore capto. Nihil est quid memore triremes, & eas etiam onerarias naues, quæ Orientis Indias, & alias partes frequentant. Hæc tantum te monuisse, arbitror oportere, vt cætera, quæ sum relaturus, intelligas. Ab eo verò tẽpore, quo ipse militare sagum primum sumpsi, auspicabor.

A Philippo III. Rege Catholico donatus stipendio anno Redemptoris decimo nono supra millesimum sexcentisimam die Ianuarij mensis vigesimo sexto in Gades Hispaniæ maritimum oppidum Africâ spectans ad regiam classem Oceani perueni. Ex ea classe tunc temporis erant alix naues aliò missæ, sed vndecim in Gaditano portu, & milites, qui eas tutantur, in proximis oppidis hyemandi causa collocati. Ad sequentem Iulium mensẽ naues nostræ tres ex Cõtabria redeunt Maura nauis capta viginti vnum Mauros, & quatuor Catholicæ fidei desertores in deditonem acceperunt. Proximo mense triremes sex ex Portu dux Mariæ Vlyssiponem petentes Turcarum piratarum nauem obuiam factam capiunt. Paucis etiam inde diebus alia natis gentis eiusdem, quæ Vlyssiponense mare latrocinando deuastabat, à triremibus quatuor circumuenta expugnata ad Erythiam.

Iam verò nostra classis paratur, & milites ex hybernis euocantur. Prætoria nauis non modo sua mole, deaurataque

aurataque puppi est hostibus formidolosa, sed etiam munitionum viribus maximè infesta machinamentis æneis flammiuomis quinquaginta sex instructa. Proprætoria nauis tormentis æreis igniuomis quadraginta duobus armatur. Cæteræ pro sua quæque magnitudine machinis roborantur. Milites, tumbratores, quibus bellicorum tormentorum cura incumbit, nauaræ, & omnes, quibus regium congarium assignatum est, trium millium, & trecentorum, plus minus numerum explent. Exercitus, & vniuersa classis imperator est Federicus Toletus Osforius Marchionis Villæ Francæ filius, summus Quæstor Thomas Ibius Calderon, Tribunus militum Hieronymus Augustinus, qui antea in Gallia Belgica magnam virtutem sapè præstitit, vir nobili genere natus, & ex equestri ordine Calatrauæ, tesserarius maximus Gaspar Azcuedus: decem, & nouem duces, qui totidem cohortibus præfunt. E quorum numero est Cornelius Odriscol nostras vir in omnem euentum intrepidus, qui Ibernorum cohortem ducit. Plures sunt duces iam munere defuncti, multi iuuenes magnanimi genere non obscuri, magnisque stipendijs à rege donati. Milites insignibus armis: & vestibus ornantur. Panis biscoctus, suilla caro, piscis salus, cafeus, oriza, cicer, vinum, acetum, oleum, & reliquus comæatus, qui in menses quatuor sufficere videbatur, in naues imponitur: pharmaca, & ea, quæ ad vulneratorum, atque morbidorum curationem necessaria sint, adduntur. Nitrati pulueris bombardici fanis globorum tormentariorum: & bombardariorum magna vis suppeditat.

Dum hæc geruntur, Philippus III. Rex Catholicus summam administrandarum in curia rerum curam Beneuentano Comiti, viro spectatissimo, & in Republi-

ca maximis, atque grauissimis causis cognito, & imprimis probato demandat: ipse Madrito profectus in Vlyssiponem urbem regni Lusitanæ principem peruenit, honorificentissimè exceptus à clarissimo domino Theodosio Brigantiæ duce: & ab Vlyssiponenſibus exhibitis ludis, & ingeniosis spectaculis, eiusque filius Philippus Hispaniarum princeps Lusitanæ, & ditionum, quæ Lusitanæ coronæ subiectæ sunt, hæres, & futurus Rex à Lusitanis optimatibus hincitur. Federicus nostræ classis præfectus, ut eam Regi spectandam præberet, Gadibus soluit pridie Idus Augusti. Naues quindecim duxerat quarum vnam Cantabricam nomine Atalayam ex Cantabria venientem in itinere offendit, Vlyssiponem verò dies quindecim nullo modo potuit appellere ventis aduersis vsus. Iam verò quòd appropinquabat tempus, quo naues ex Noua Hispania redire solebant, eas circum Sacrum Promontorium statuit præstolari. Interea fama diuagatur Turcarum, & Maurorū naues quadraginta Saldis, Salea, & ex alijs Africæ portibus latrocinatum egressas mare infestare, ab eisquæ duas vel tres Gallicas & Batauas nauiculas mercatorias esse captas. His piratis occurrendi studio Federicus accensus, classe in varias partes diuisa naues huc, illuc misit, Ferdinandus Luna cum nauibus tribus in Calpeum fretum missus totidem Mauras naues conspicatus insectatur. Mauræ velis sublati se fugæ mandant, duæque velocius celeritate eursus incolumes euaserunt. Tertia salis piscibus onerata potitur Luna, quam Mauri scapha in proximam Africæ oram fugientes deseruerunt, vnam cum Anglis tribus ex ijs, quibus paucis antè diebus fuit adempta. Petrus Villauicentius ducens duas naues (quarum altera, quæ Deauratus Pauo nominatur, ipse, & Cornelius Odriscol veh:batur, alteram Atalayam ex

Cantabria

Cantabria paucis ante diebus venisse docuimus) Mauram nauim procul conspectam passis, velis sequitur, quam Atalayam naeta quatuor tormentis verberat. Maura quoque in nostrâ tres tormentarios globos iaculatur. Intra bombardæ iactum cū ventum esset, vtriusque partis bombardarij rem strenuè gerere instituunt. Mauri bis bombardicis glandibus Christianos impetunt, toties etiam impetiti: sed nostris fortius præliantibus plumbeorum pilularum vi territi, partim vulneribus affecti sub catastroma fugiunt omnes præter duces, qui Afrorum lingua Arras dicitur, & alios paucos: inter quos Alfachius (sic eo sermone sacerdos vocatur) plumbeo globulo ictus suos multum cohortatus. cum confternatos animo, & laxatis armis latebras petentes confirmare non potuisset, in mare se præcipitem dat, seruitutem morte vitans. Mauris trepidantibus duo Lusitani captiui scisis funibus antennas demittunt. Interim adfuit Deauratus Pauo, cuius auxilium nihil necessarium fuit ad hostilem nauim expugnandam, qua in nostrorum potestatem redacta. quinquaginta duo Mauri, plerique robusti iuuenes in ditionem veniunt, prius acinacibus, sclopis, & cæteris bonis in mare proiectis, ne Christianis vsui essent, & duo Lusitani in libertatem vindicantur, nullo nostris. illato vulnere. Alia nostra nauis à suis seiuncta: nauiculario Iohanne Mato homine nauticæ disciplinæ perito, & qui cum hostibus feliciter sæpè dimicauit, cum Penorū nauim fuisset cursu penè assecuta, tanta sensim tranquillitate mare pacatur, auræ spiritu nullo flante, ut vtraque velorum auxilio, & vsu destituta nec propius accedere, nec longius discedere possit. Ita tormentis, bombardis, quæ dies continuos duos eminus dimicatur. In æstiu pugna velum Maura, fane pilula scisso, labat. *Alfonſus*

Luna

nauta magna dexteritate, & animo maiore per rudentem in mali fastigium ascendit, funeque per trochleam deducto velum rursus extollit, sed ipse dū descendit plumbea glande confossus exanimis ruit. Illud biduum tormentarij globi centum sexaginta quinque à nostrā nauī emittuntur: quibus Maurā quassa, par-teque lacerata, & plumbearum glandium vi crebro obruta Mauri quadraginta quatuor integri, saucij quatuor, & Baranus vnus nauis ductor Mahometana dementia placita secutus post amissos commilitones decem se nostrorum arbitrio permiserunt. Nostris non aliud damnum illatum est, quam quòd Hebra signifer, alius miles & duo nauæ vulnerati sunt. Ex tribus captiuis nauibus duas, & Mauros quinquaginta duos Federicus Regi dono mittit Vlyssiponem per Petrum Naruaesem equitem ex ordine Alcantaræ cohortis ducem: quo cum vnā, & ego terebar iustæ magnitudinis nauī viginti duobus tormentis munita, quæ diui Iohannis Baptistæ nomine celebratur. Sequuntur nos quatuor piraticæ naues, quarum vna nostræ magnitudine propè par, sed velocitate non modò superior, verum rara, & mira explorandi causa circum nostram nauim nauigat. Id nos molestè ferentes sex tormentaria pila in eam iecimus, quorum tribus eam transfodimus. Illa nostro robore cognito, puppi celeriter versa, sublatiisque velis omnibus fuga salutem petit. Postero die cum naues quatuor se propius ostendissent, nos velo maximo antennæ subnexo præliandi copiam fecimus. Illæ cursam aliò intendentes abstinerunt pugna: quibus nos idè non institimus, quòd in mandatis acceperamus, ne hostiles naues infestaremur, donec que ferebamus spolia, Regi prius tradidissemus. Ex dediti-tijs duo Mahometana deliria detestantur, alter in fa-

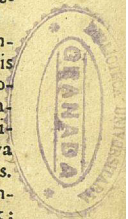
nitate,

nitare, alter grauius vulneratus, qui postquam Christianam veritatem prius obstinatè auersatus est, sacerdotibus frustra conantibus, eam tamen propè mortem persuasū indocti nauæ amplexus, & sacri Fontis rore Iustratus Christianè animam efflat. Cæteres Rex inter optimates diuidi iubet. Interea mercatorum naues viginti duæ ex Noua Hispania redeuntes Sacrum Promontorium nauæ sunt. Quas inde Federicus comitatus cum in portum oppidi Sancti Lucaris incolumes intromississet, ipse cum sua classe vento secundè spirante, reuersus Vlyssiponensem portum breui ingreditur.

Ad mediam ætatem huius anni Valefilla ex Cantabria nauestredicim ducens milibus, nauis, & armis instructas, vnus naufragium hand procul ab Vlyssipone facit: quæ summo mane scopulis acutissimis impingitur, densa nebula continentis prospectum prohibente. Homines incolumes euaserunt. Alia Atalaya nomine ad Federicum profecta est, vt demonstrauimus. Cæteræ ad Vlyssiponem in anchoris constiterunt. Cantabricam Prætoriam adeundi Regi cupido incesit: qui cum triremibus veheretur, subito tempesta oritur. Itaque vento, turbine, concitato mari, tenebrarum densitate prohibitus tantum abfuit, vt in Prætoriam ascenderet, vt non nisi remigum magno sudore, & nauarum mira industria incolumis sic reuersus: quos pro eo labore magna auri summa donauit.

*Ecce cadunt largi resolutis nubibus imbres,
Inque fretum credas totum descendere calum,
Inque plagas cali tumefactum ascendere Pontum;
Vela madent nimbis, & cum calescibus vndis
Æquorea miscentur aqua: caret ignibus æther.*

Hinc

Hinc Valefilla Terceras versus vela ventis dedit, vt inde nauibus Indicis p̄fidio rediret. Eas cum minimè conuenisset, reperit Hispaniam. In reditu nauis vna exploratum missa cum tribus piraticis validis horas viginti quatuor magis animorum acritate: quam virium paritate pugnat. In eam abhòltibus immissa sphaera bombardica homines quatuordecim partim occidit partim vulneribus afficit. Vtrinque deniquè à pugna receditur. Inde tempestas excipit, qua Valefilla classis vehementer affligitur. Ventus violentior spirat: mare ferum bacchatur: fluctus in naues impetum facit: nec eas gubernaculo, & arte regi æstus permittit. Prætorix, & Pro-prætorix duo summi mali turbinis incurfu franguntur. Haud maiore tempestate Nasonem puto iactatum fuisse, cum ita cecinit.

*Me miserum quantis nigrescunt æquora ventis,
Erutaquè ex imis feruet arena fretis!
Monte nec inferior prora, puppiquè recurua
Insiliit, & pictos verberat vnda Deos.
Pinea texta sonant: pulsi stridore rudentes:
Aggemit & nostris ipsa carina malis.
Nauita confessus gelidum palore timorem,
Iam sequitur victus, non regit arte ratem.
Vtique parum validus non proficientia rector
Cervicis rigida vela remittit equo:
Sic non quo voluit, sed quo rapit impetus vnda,
Aurigam video vela dedisserati.*

Remissioribus denique ventis Vlyssiponensem portum Valefilla tenuit, & opportunissimè eo die, quo Rex classem nostram visurus erat.

Tum fuit res expectatione digna, cum pridie Kalendas

das Augusti Rex triremibus tredecim latus in Prætoriam nostram terendit. Appropinquantem Prætoriam salutat primò bombardarum fulguratione, deinde tormentorum igniuombrum fulminatione, & rursus crebra bombardarum scintillatione, pilis semper demptis; Prætoriam reliquæ naues imitantur, illæ etiam, quas Valefilla duxerat. Rex ex triremi regia descendit in scapham. Mox in triremibus tormentis ignis admouetur. Rex in Prætoriam receptus à Federico tormenta, arma menta, totamque nauem contemplans vnus horum moram facit. Quem rursus discedentem tormentis, bombarbisquè pristino more dispositis valere iussimus. Qui spectaculo raro simile visum est. Namque præter innumeram scloporum vim mille, & quingenta circumter tormenta sonuerunt: circumiectis vndique densissimis fumi nubibus obducta caligo instar tenebrose noctis nauium, triremium, continentis, & pelagi conspectum prohibebat. Per tenebras sulphurei pulueris flammæ, veluti fulgura internitent: sonitus magnitudinis aurium intercipit, qua re planè vicimus Virgilianum Salmoneum.

Dum flammæ Iouis, & sonitus imitatur Olympi.

In regiam triremem Regi, eius liberis, optimatibus, nobilibus sceminis missæ sunt epulæ, quas splendidas, & sumptuosas parari, Federicus curauit.

dapis mensas onerant, & pocula ponunt.

Eodem temporis momento Rex Madritum iter cepit. Postero die huc appellunt naves nouem ex Lusitanica classe cum alia saccharo onerata, & octodecim Mauris in seruitutem redactis, qui pauca ante diebus hanc nauem Lusitano mercatori ademerant.

Federicus cum sua classe, quam ipse, & Valsilla duxerat, breui superat Sacrum Promontorium. Vnde imperuoso euro in altum longè repulsi, dies aliquot aduersitate venti fatigamur. Veti vi fedata, nulloquè spirante aura spiritu non minus molesti hominibus, & nauibus fuerunt pacati maris, colles, vel taciti quidam, & tumidi fluctus: quibus naues nunc in sublime sensim elatae, nunc aqua sine fragore subducta deiectae quatuntur: & homines multi perturbato crebra iactatione stomacho ad nauisem prouocantur. Serius denique Idibus Nouëbris argensiferae naues obuiae factae sunt, quibus praerant Lopus Almendares Caderetæ Marchio. In earum comitatu aliquot mercatorum naues ex Terra Firma veniebant. Omnes erant viginti quinque. Ad quas Praetoria nostra propius accedente, quod penes Federicum est maris imperium, Marchio, de more duplex vexillum Praetoriae suae subduci iubet, alterum album, quod regis insignibus depictis in summo malo eminebat, alterum puniceo coloris, quod ex aureis, & sericis filis intertamin puppi fulgebat Argentiferis in Sancti Lucaris oppidi portum deductis Federicus post prosperam navigationem Gades peruenit X II. Kalendas Decembris.

In hoc Oceano navigabant naues decem à Bataurorum senatu mercatoribus suis contra Turcas, & Mauros, aliosque piratas praesidio missae. Quae sub initium autumnii fuerunt reuocatae, alijs suffectis, ex quibus vna bellicam nauim Pœnis propugnatoribus, & octodecim tormentis armatam, offendit. Vtrinque ad colloquiū ventū est. Bataui simulant à senatu subdona Turcarum Regi missa se Bizantium importare. Eò quoque se petere Afri dicunt. Mutua gratulatione alios alij inuitant. In Turcarum nauim dum Bacchi pocula alacri-

ter libantur, multoque Lyae epoto latitia, loquacitas, & strepitus fit, in eandem complures Bataui praeter conuiuas insiliunt, Turcasque, & Mauros subito circumuentos septuaginta duos in salum praecipitant, & Christianis duodecim in libertatem assertis captiuam nauim Gades perducant. Per eosdem dies duae naues actuariae cum comiteatu in Mamoram Africae maritimum oppidum, quod Hispanorum praesidio tenetur, mittuntur, vnaque Laetuea illius oppidi praefectus contendit. Quibus praesidio proficiscuntur naues tres à Federico missae, triremes sex, & tres Bataui senatus naues. Eis quinque Astorum naues obuiae factae pugna leuiter tentata fugiunt. Nostrae non longè sequuntur. Gaditanum portum cum Federicus ingrederetur, naues quatuor in Calpeum fretum misit, praefecto Martino Alfonso Lusitano Comitissae Atoguiae filio, quatum Alalaya rapidissimo cursu fertur.

*Nec Comites volucris contenta est vincere cursu,
Occupat egressas quaslibet ante rates.*

Ita quatuor Astorum naues procul conspicata ultimam assequitur, missilibusque carpit, & opprimit: hostibus segnibus renitentibus ferream manū erat iam iam iniectura. Ceterum eodem momento temporis alia nauis laboranti auxilio rediens nostram magna vi missilium obruit, malumque vnum duplici tormentario globo catenato secat, aliaque armamentorum parte nauem exiit. Hic subitam belli commutationem licet videre. Hostis nauis, quae penè erat expugnata, se pro victrice gerit; nostra in magnam discrimen deducitur à duabus validis circumuenta, & acriter oppugnata. Periculum illud anceps dubiumque stetit. In nostra nauierant centum quadraginta pedites Hispani, qui iam

iam non de gloria, sed de sua salute, vel libertate contendentes magnam virtutem præstiterunt, cohortante Bustemante signifero, qui præfectus à Federico milibus erat. Quo cognosci potest, quantum sit hominibus præsidij in animi fortitudine; namque cum hostes nostrorum constantiam experirentur, naues duæ magnæ, & armis, atque propugnatoribus firmæ ab vnus oppugnatione recesserunt. Nostri reficiendæ nauis causa in Calpeum portum vehuntur; unde breui Gades peruenierunt.

Gadibus Federicus iubet milites in terram exponi, & ex illis in medio foro instrui agmen bombardariorum alis munitum. Ibi robusti, & statura elegantes iuvenes grati erant visu, in quorum acie aurei torques, clypei auro celati, enses, & pugiones aureis manubrijs, & auratis capulis ornati, galææ, cataphractæque ferrææ deauratæ, serici balthei, apices plumei, denique magnus armorum nitore, & vestium cultus fulgebat. Hic sit velutatio, insidiæ parantur, & res aliæ, quæ ad vmbrailem pugnam pertinent, pericè, & dextere administrantur. Quibus ipse Federicus, comitante Hieronymo Argustino tribuno militum, equo vinctus intererat, omnia iustrans oculis, & imperia dans. Inde hi milites hyemadi causa per Celtiberiæ oppida distribuuntur. Valesilla cum nauibus illis, quibus præerat, in Cantabriam remittitur, quò priusquam peruenit, piraticam nauem, qua Mauri viginti septem propugnatores, & Christiani sex captiui ferebantur, ad Nerium promontorium capit. Per hosce dies imperio regio cohortes octo conferuntur, totidemque naues comparantur, vt in Philippinas subsidio mittantur contra Batauos, qui earum insularum partem occupauerunt. Ex naues peditibus mille defensoribus, nautis, armis,

& com-

& comiteatu instruatæ duce Laurentio Suafola equite ex ordine Diui Iacobi Gadibus solunt xix. Kalend. Ianuarij. Aduersis ventis in portum rursus compelluntur. Vnde iterum proficiscuntur xij. Kalend. Ianuarias. Immani tempestate orta Prætoria, & Propætorio, aliæque naues tres in Gaditano mari, & Calpeo fretoscopulis collisa naufragio pereunt, Suafolaque eum hominum magna parte desideratur.

Hæc habui, quæ te monerem de rebus superioris anni: quibus scriptis accepi litteras tuas elegantissimas ad me datas vij. Idus Decembris, quibus petis, vt historiam in lucem emittam, vna cum doctissimo metro, quo Osulleuanum Comitem patruelem meum, aliosque nostros viros clarissimos effers. Quod autem ipse, vt ais, hominum, locorumque nomina, aut tempus, quo res gestæ sunt, non potes scire ex his, qui tibi scribendi materiam suppeditant, id ideo fieri existimo, quòd ijdem ipsi rebus gerendis non interfuerint, neque loca iustrauerint, sicut Herodotus Salustius, & alij vtriusque linguæ historici fecisse traduntur, eaque tibi dicent, quæ non viderint, sed authore vulgi rumore audierint. Ego verò, quæ memoro præcepi, vel veterum scriptorum autoritate, vel testimonio fidissimorum hominum, qui rebus administrandis interfuerunt, ac etiam partim præfuerunt: quos neque hominum cognitio, neque locorum peritia, neque temporum ratio præteriuic. Tibi quoque toto pectore enitendum est, ne ab incepta historia desistas, vt que omnia quàm verissimè tradas: nam magni interest, & ad tuam gloriam, & ad nostræ insulæ claritatem, vt eius res tuo cultissimo, & nitidissimo sermone celebrentur. Vale. Gadibus nonis Februarij anno Redæptoris M. DC. XX. Finis Epistolæ.

PHILIPPUS OSULLEUANUS
Giraldo Tranco Montaquilensi.

Quod tuis litteris (Giralde Trantee) graui-
ter questus es, res omnes nostræ classis à me
tibi non perferibi, operam dare existimauit, ne
amplius hoc crimine me possis accusare. Quã-
quam enim exercitatione armorum, marinaque iacta-
tione impeditus vix otium studio suppeditare possum,
& id ipsum, quod ocij datur, in Astronomia quam li-
bentissimè consumo: tamen quidquid temporis mihi
vel nauigandi difficultas, vel armorum occupatio, vel
Astronomicarum rerum contemplatio tribuit, id ad
scribendum potissimum contuli, vt animo tuo gere-
rem morem. Namque siue autoritate, siue voluntate
vix quisquam potest apud me pluste valere. Biennium
est, quam in regia classe studio militaris artis animum
intendo. Prioris anni res gestas paulò fusius persecutus
Patritio Sinoto misi. Posterioris casus breuiter com-
plexus tibi dedico. Hanc verò epistolam facilius intel-
liges, si illam, quam ad Patritium dedi, fortè legisti.
In ea enim, quæ ad viriusque pleniorum cognitionem
necessaria videbantur, ante rem dixi. Quamobrem
nunc ne nimis longum initium sumam, de re agere
ordiamur.

Anno salutis humanæ vigesimo supra millesimum
sexcentessimum Federicus Toletus Ossorio regis clas-
sis Oceani præfectus, parte nauium resecta, & militi-
bus ex hybernis vocatis, vt simul, & suos defenderet, &
hostibus offenderet, rem ita gerere cepit. Mercatorum

classi nauium triginta quatuor Occidentis Indias pe-
tenti præsidio mittit quatuor naues propugnatoribus,
& armis instructissimas, duce Iosepho Mena. Earum
vna Cornelius noster Odriscol cum sua cohorte fere-
batur. Mena Gadibus soluit octauo Idus Iulias, eodem-
que reuertitur quarto Nonas Augusti, mercatorias na-
ues ad ligniferam insulam vsque leucas circiter qua-
dringentas comitatus.

Sub idem tempus Gaspar Azeuedus legionis teffe-
rarius maximus cum nauibus septem Calpen missus,
vt in illius freti faucibus arctissimis piratis commo-
dius occurrerent, naues duas bellicas Afris defensori-
bus obuiam factas subigit, alteram cum Mahometanis
quadragesima, alteram sale onustam, quæ paucis ante
diebus Christiano mercatori fuit adempta, desertam à
propugnatoribus, qui in proximam Africa oram schapha
fugerunt. Quo in congressu ex nostris Ambrosius
Italus signifer occiditur, & vnus nauta vulneratur.
Calpen Azeuedus cum appulisset, quas ducebat naues
Iohanni Faxardo, vt à rege iustum erat, reddidit. Haud
diu post duæ naues Saldis atrocissimum profectæ à
nostris conspiciuntur. Quas versus nauis parua explo-
ratorum iussa tendere cum duabus maioribus manum
conserere non cunctatur. Afræ fuga salutem petunt.
Ex earum altera Christianus captiuus, qui se in mare
præcipitem dans nostram nando confectus est, re-
tulit, multum damni Penis nostrorum iactibus illa-
tum fuisse. In nostra Lyzarteus nauicularius plum-
bea glande vulnus accipit, quo breui diem obiuit.
Alio die nostri tres piratarum naues conspicati ag-
grediuntur. Ex illis duæ se fugæ mandando incolumi-
tas euaserunt. In tertiam nauis nostra exploratoria
rostro inuehitur, Hispanique constituunt assilire eos

Peni remouere festinant. Atrocior hic pugna, quam pro dimicantium numero fuerit, donec nostræ alia subsidio venerit, quæ Turcicam tormentario istu malo exiit. Quo accepto damno, & Afris triginta stratis superstites quadraginta animo consternati Hispanorum arbitrio sese permiserunt. His de rebus Federicus certior factus duas naues paruas Gadibus mittit, quæ captiuas conducant. Hæ redire cupientes flatibus aduersis, marisque fluxu in mediterraneum pelagus ultra Calpen montem propelluntur. Per id tempus Solimanus Arraes genere Barauus (qui ex tetra secta Hæretica ad frædam Mahometanam transitionem fecerat, vnâ cum religione nomen etiam mutans) homo atrocissimi arte insignis naues nouem militibus, & armis optimè munitas ducens internum mare infestabat. Earum nauium sex maris casibus à cursu Prætoris Solimani abductæ sunt.

Solimanus alias tres ducitans nostris duabus paruis obuius sit vespertino crepusculo. Vtræque naues alteras audacter inuadunt. Primum Solimani Prætoris tormentis quadraginta sex, propugnatoribusque amplius ducentis defensa, & altera nostrarum machinamentis duodecim, atque defensoribus octoginta firmata mutua tormentorum, atque scloporum iaculatione congregiuntur: inde velorum vi vehementius late cum cohæsisent, vtraque alteram sibi ferreis manibus alligat. Peni longè numero superiores in nostram nauem statuunt desilire; Hispani eorum impetu fortissimè sustinere.

Interim aliæ duæ Turcicæ naues nostram tormentis eminus impetunt, mutuo impugnatae ab altera nostra. A Christianorum paucitate contra multitudinem Mahometanorum acrius omnino opinione decertatur.

certatur. In astu certaminis ferox Afer, qui in nostram nauem profluit, vexillum rapere tentat. Cæterum eodem temporis momento funibus, quibus naues coniunctæ tenebantur, scissis, non modo conata frustratur, sed & in seruitutem redigitur. Is Solimanum cum alijs fuisse plumbis globalibus peremptum confirmauit. Ex nostris decem desiderati, nouem uentibus affecti sunt. Faxardus machinamentorum sonitu pugnaque strepitum sentiens suis subsidio tendit, sed neque prælium integrum, neque hostes fugientes nanciscitur. Breui naui asseribus onerata, quæ Christiano mercatori fuerat adempta, vna cum Mauris quatuordecim à nostris capitur.

Interea Prætoris, Proprætoris, & aliæ naues octo parantur, in easque militibus impostis Federicus decimo quarto Kalendas Septembris Gadibus profectus, Calpe secundum alijs nauibus, de quibus mentionem fecit, coniunxit. Bona loco mons celsus atque præscissus nomine Calpe mari imminet. Cui in Africa è regione alter maior, & eminentior dictus Abyla responderet. Ambos antiquitas (si Melæ, & Solino credimus) columnas Herculis nuncupauit. Interluentis freti maximæ angustia ad leucas tres, vel ad summum decem millia passuum protenduntur. Ob quod locus ad orientem piratas opportunissimus iudicatur. Per hosce dies ex vna nostra naui milites pauci in Insulam Africæ adiacentem expositi barbaros circiter centum viginti captiuos agunt. Iam verò tempus aderat, quo mercatores ex India solebant redire. Quos Federicus ad Sacrum promontorium exceptos cum in solitum portum præsidio fuisset comitatus, Calpen repetiuit. Breui argentiferæ quoque naues felici cursu domum appulerunt.

Ob Indicarum classium prosperum aduentum Federici curarum parte leuatus, quod Africani latrones Calpen minimè traicere audebant, quia ibi nostram classem commorari coguuerant, eos inquirere decreuit, nambus septemdecim instructis, quibus non modo prædones mare infestantes labefactare, sed etiam naues ad Saldarum coctionem ligatas euertere, & ipsius oppidum oppugnare cogitabat, nisi temporis aduersitas eius ausus obstidisset. In hanc expeditionem decimo quinto Kalendas Decembris Calpe discessit. Egreddentes portum naues imaginè Virginis Matris nomine Europæum, quæ in sacello ad radicem Calpes montis propè mare extracto magna ueneratione colitur, singulæ triplici tormentario tonitruo ualere iusserunt. Inde in altum uentis bis in portum aduersis uentis compelluntur tempestate, quæ partem uelis exuta, partem antennis spoliata. In ipsoque portu tanto ætus furore biduum agitantur, ut aliæ anchorales funes fregerint, aliæ etiam parum abfuerit, ut scopulis ipsis colliderentur. Nihilominus tertio portu soluentes flatibus magis aduersè quàm secundè spirantibus Malacæ oppidum præteruerti in Virgitanò sinu iuxta Virgos oppidum primo Kalendas Decembris ad anchoram constitimus. Quarto Nonas Decembris Caridemum promontorium superauimus. Postero inde die naues decem conspicaci inuasimus. Illæ erant Turcicæ militibus, & armis ualidæ, Europæis mercatoribus insidiandi causa Saldis egressæ, quæ cum nostram classem cognouissent, puppes celeriter vertentes properant fuga petere salutem. Nos uelis omnibus sublatis infestari. Iamque nonnullæ nostrarum nauium eas cursu uincentes missilibus carpebant, cum subito uentus aduersè efflans, & æquer ferè concitans non modo nos ab infecundo hoste

ste prohibuit, sed ita naues prostrigauit, ut pleræque uelis contractis, antennisque demissis, uix nudos malos sustinuerint. Quam repentinam, & inopinatam procellam à Mahometanis præstigiolo hominum genere magico carmine excitatam fuisse, creditum est. Hac uentorum lucta, undarumque iactatione Prætoria nostra prora de hiscere, aquamque rimis affatim haurirecepit. Quamobrem eius rescindendæ causa pridie Nonas Decembris Federicus Carthaginem nouam cum nauibus sexdecim se recepit.

Alia quæ nequè uelis tam celeriter tendebat, nequè gubernaculo tam commodè regebatur, ut cæteræ, flatibus aduersis vsa per sequens triduum illum portum minimè potuit tenere: quinimo leucas inde tres Illicen urbem uersus uentorum uis rapta in angusto sinu anchoram iacit. Hic eam quarto Idus Decembris (quo die Virginis Matris conceptæ festum Ecclesia Catholica agit) quatuor Turcicæ naues iustæ magnitudinis militibus, nautis, & armis egregiè firmatæ circumueniunt. Illa homines circiter ducenti triginta, & inter eos Antonius Riuera dux Hispanus cum maiore parte suæ cohortis, Artus Omurehus Ibernus dux cum quindecim ferè militibus ex sua cohorte nuper conscripta, Petrus Rodriguez Lusitanus militibus aliquot ex sua gente præfectus, Hieronymus Pontius, Sanctius Cordoba duces exacthorati, Petrus Ossorius, & alij iuuenes nobiles uehebantur.

Riuera, misso Ferdinando Auila nunciatum Federico, quo in statu ipse esset, hostiles naues tanta tormentaria atque bombardaria grandine obruit, ut eas in fugam uerterit, earumque fuga minimè contentus anchora relicta, sequens suam nauem ad Turcarum Prætoriam applicat, in illamque septuaginta quinque mili-

res imponit, quibus omnino expugnatam, hostibus partim interfectis, partim captis sine ligata à tribusque comitibus nauibus desertam à sua nauis puppi trahebat. Cæterum, ut quò secundior, eò sapenmerò inconstantior est fortuna, ita casus infestus tulit, ut nostra nauis ignem conceperit, quem cum nostri extinguere diu frustra conarentur, alij se in mare precipitarunt à flamma (quemadmodum fieri solet) ad vnam sagam accipientes, alij in captiuam nauem se conferunt. Sed & in hanc etiam incendium diffunditur. Cui prora combastit & dum Christiani opem ferunt, à tribus Punicis nauibus circumdari centum triginta sex ex victoribus (ea est belli varietas) serui fiunt. Cæteri ferro flamma, flumine perierunt. Neque Turcis quidem increnata fuit victoria, ex quibus nostrorum manibus trecenti quadraginta succubuerunt.

Federicus, allato per Auillam nuncio, nullam morâ interponens naues quinque (quarum vna ipse ferebat) præfecto Iosepho Mena, Riueræ auxilio mittit. In eum locum, in quo pugnatum est, noctu peruenimus hora pene tertia, quàm prælium commissum est. Vbi in sequentem diem præstolari, nihil præter vstæ nauis reliquias inuenimus. De cuius clade Federicus certior, factus aliam nauem mittens, Menæ, ut Turcas Saldas vsque infestetur, imperat. Imperio nos obedientes in Saldarum conspectum peruenimus pridie Idus Decēbris sub vesperum hora propemodum vigesima quarta, quâ se hostes abdidit. Insequente luce Mena conspicatus naues septendecim in Saldarum sinu ad anchoram consistere longius ab oppido tormenti missu, ratus Turcicas esse, militibus ad pugnam instructis, ad eas cum nauibus sex ire pergit. Propius cum accessimus, regis Angliæ classem esse comperimus. Quæ paucis ante

ante diebus, facta à Rege Catholico potestate, inter nū pelagus ingressa cum Saldanis de restituendis nauibus, atque mercibus Angliæ genti ademptis, atque federe confirmâdo agebat, obsidibus vltro, citroque datis. Quæ de re ad Turcarum imperatorem Bizantium relatum esse, responsumque ab Anglis spectari fertur.

Ego quidem arbitror Hæreticos callidum, & versutum hominum genus nihil nisi in Catholici regis detrimentum, Christianæque religionis excidium, interitumque machinari: atque adeo Caluinianos diuinæ fidei desertores, & Mahometanos eiusdem oppugnatores haud difficulter conciliandos esse (quippe quorum studia paria sunt, eorum etiam animi facilius concordēs erunt) modo Saldanorum prædonum latrocinium hoc vineulum non dissoluat.

Nos salutatis Anglis Saldas versus, cursum intendimus. Est illud oppidum pulchrum, magnificum, & planè regale, siue ædificiorum structuram, & multitudinem spectes, siue hortorum, atque vinearum adiacentium amœnitatem contempleris, siuè ad patentem, atque lætissimam planiciem, sed maxime vbertatem soli oculos conuertas. Constat figura non dissimili cordi humano, sed similiore triangulo mixto, cuius basis sit recta, duo verò latera lineæ curuæ, vel circuli minora segmenta. Possit, non solum exposito in terram firmo exercitu expugnari, sed etiam ex mari funditus ditui, & euerri longè facilius, quam Magnús Alexander Macedoniae Rex Tyrum, in solam naturam, & opère munitissimam occupauit. Ad id Mena cum intra machinamenti iactū appropinquasset, in nos oppidani tormenta displodunt, quibus, & nos par pari pependimus. Mutuo tormentorum fulminatione dies ille consumitur, non maiore illato, vel accepto damno, quam quòd nostri scibus in oppido

Philippus Giraldo.

oppido ardes duæ diruuntur, & in eis nauibus, quæ ad
molem alligatæ erant, homines quatuor interimuntur.
Neque tamen nobiscum eo in sinu triduum pene mo-
ram facientibus hostes, quibuserat magna nauium co-
pia, etiam à Mena prouocati in certamen ausi sunt
prodire Hinc impetuoso noto ad Balcares insulas pelli-
mur, vnde Carchaginem Nouam reuertimur. Prætoria
interim leuiter refecta, Federicus commatu con-
sumpto, hyeme sæuiente, ventis aduersis coactus classem
hyemandi causa Gades reducit. En habes euentorum
nostrorum breuissimam summam. Omnia vero maris
incommoda, discrimina, damna non modo navigan-
tibus sed & legentibus forent cædiosisima, & mor-
talisissima. De tuis rebus me certior

facias, superest. Vale. Cadibus

Idibus Ianuarij anno Dñi

M.DC.XXI.

F I N I S.

Errata sic corrige.

Fol. 9 pag. 2. lin. 2. lege pernice. Fol. 17. pag. 2. lin. 21. pro
coeretur lege coleretur. Fol. 19. pag. 1. lin. 22. pro cum
lege cum. Fol. 25. pag. 1. lin. 8. lege verubus. Fol. 31. pag. 2.
lin. 16. pro Cambreni lege Cambrensis. Fol. 32. pag. 2.
lin. 21. pro Osulleunauus lege Osulleuanus. Fol. 35. pag. 1.
lin. 22. pro procunciam lege prouinciam. Fol. 73. pag. 1.
lin. 23. pro atque lege quot. Fol. 95. p. 1. lin. 6. pro mucho
lege musculo. Fol. 104. p. 1. lin. 12. pro frustra lege frustra.
Fol. 110. p. 1. lin. 30. pro frustra lege frustra. & pag. 2. lin. 7.
pro frustra lege frusto, & lin. 10. pro frustra lege frustra.
& lin. 21. pro effosum lege effosum. Fol. 118. pag. 1. lin. 10.
pro odiderunt lege oderunt. Fol. 140. pag. 2. lin. 29. pro
muchum lege musculum. Fol. 141. pag. 1. lin. 3. pro mu-
chum lege musculum. Fol. 147. pag. 1. lin. 13. pro duobus
lege binis. Fol. 158. p. 2. lin. 5. pro muchus lege musculus.
Fol. 260. pag. 1. lin. 29. pro odiderunt lege oderunt.

